

**VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
KENTLEŞME VE ÇEVRE SORUNLARI BİLİM DALI**

**YEREL KALKINMADA İLÇE STRATEJİLERİ: İZMİR / TORBALI
ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
NUR ÇELİK EFŞAN**

**DANIŞMAN
DR. ÖĞRETİM ÜYESİ VEDAT YILMAZ**

VAN 2019

KABUL VE ONAY SAYFASI

Nur ÇELİK EFŞAN tarafından hazırlanan “YEREL KALKINMADA İLÇE STRATEJİLERİ: İZMİR / TORBALI ÖRNEĞİ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kamu Yönetimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.	
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Vedat YILMAZ Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/ onaylamıyorum	
Başkan: Prof.Dr. Ferit İZCİ Anabilim Dalı, Üniversite Adı Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/ onaylamıyorum	
Üye: Dr. Öğr. Üyesi Murat SEZİK Anabilim Dalı, Üniversite Adı Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/ onaylamıyorum	
Yedek Üye: Unvanı Adı SOYADI Anabilim Dalı, Üniversite Adı Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum.
Yedek Üye: Unvanı Adı SOYADI Anabilim Dalı, Üniversite Adı Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum.
Tez Savunma Tarihi:/...../.....
Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini ve imzaların sahiplerine ait olduğunu onaylıyorum. Doç. Dr. Bekir KOÇLAR Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü	

ETİK BEYAN SAYFASI

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü **Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;**

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarımı kabullendiğimi beyan ederim. (29.05.2019)

(Nur ÇELİK EFŞAN)

Yüksek Lisans Tezi
Nur ÇELİK EFŞAN

VAN
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Haziran, 2019

“YEREL KALKINMADA İLÇE STRATEJİLERİ: İZMİR / TORBALI
ÖRNEĞİ”

ÖZET

Ulusal kalkınmanın gerçekleştirilmesinde temel faktör olan yerel kalkınmanın yerel kaynakları etkin ve verimli şekilde kullanarak sağlanabileceği görüşünden hareketle yerelde bulunan kaymakamlık, belediye, üniversite, sivil toplum kuruluşları ve diğer kamu kurumlarının dâhil olduğu paydaşların koordineli çalışması gerekmektedir.

Bu kapsamda araştırmanın amacı Torbalı ilçesinin kalkınmasına yönelik 20 kamu kurum ve kuruluşu ve STK temsilcisinin görüşleri alınarak ilçedeki ekonomik kalkınma düzeyini tespit etmektir. Çalışmada ilçenin kalkınmasına yönelik kurum temsilcilerinin yüz yüze görüşme ve mülakat tekniği ile görüşleri alınarak ilçeye katkı düzeyleri araştırılmıştır.

Araştırmanın genelinde nitel araştırma tekniklerinden yararlanılmıştır. Birinci bölümde literatür taraması yapılmış, yerel kalkınma yaklaşımının genel çerçevesi ve yerel kalkınmaya hizmet eden ana unsurlar teorik çerçevede incelenmiş olup, Türkiye’deki yerel kalkınma uygulamalarına yer verilmiştir.

İkinci bölümde Torbalı hakkında genel bilgilerle, ilçenin kalkınmasına hizmet eden kamu kurum ve kuruluş temsilcilerinin görüşlerine yer verilmiştir. Torbalı ve İzmir düzleminde belirlenmiş kurum temsilcileri ile yapılan mülakatlar, ilçeye yapılan yatırımların ilçe ekonomisini taşıdığı noktayı görmemizi sağlarken, ilçedeki yerel yönetim birimlerinin çalışmalarının da ilçedeki fiziki ve sosyal kalkınma üzerindeki etkisini ortaya koymuştur.

Üçüncü bölümde ilçe genelinde sürekli artış eğilimi gösteren ekonomik göstergelere rağmen, yılda 10.000 kişinin göç etmesiyle fiziki ve sosyal kalkınmanın ekonomik kalkınmaya aynı oranda karşılık vermekte güçlük çektiği araştırma sonucunda ortaya çıkarılmıştır. İlçeye yapılan göçlerin ilçede sanayiye geliştirerek işgücü açığını ortadan kaldırdığı; ancak ilçede eğitim, sağlık, adli ve beledi hizmetlere erişim noktasında yığılmalar yarattığı, sürdürülebilir ekonomik kalkınma için ilçede insan ve çevre odaklı, daha geniş boyutlu, uzun vadeli, olağanüstü tedbirlerin alınması gerektiğini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Yerel kalkınma, Sosyal kalkınma, Fiziki Kalkınma, Ekonomik Kalkınma, Sürdürülebilir Ekonomik Kalkınma, Göç.

Sayfa Adedi: 305

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Vedat YILMAZ

Thesis of Master
Nur ÇELİK EFŞAN
VAN
YUZUNCU YIL UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
June, 2019

“DISTRICT STRATEGIES IN THE LOCAL DEVELOPMENT
APPROACHES:
SAMPLE OF IZMIR / TORBALI

ABSTRACT

In view of the fact that local development, which is the main factor in the realization of national development, can be achieved by using local resources effectively and efficiently, stakeholders including the local district governor, municipality, university, non-governmental organizations and other public institutions should work in coordination.

In this context, the aim of the research is to determine the level of economic development in the district by taking the opinions of 20 public institutions and organizations and NGO representatives for the development of Torbalı district. In the study, the contribution levels of the district were investigated by taking the opinions of the representatives of the institutions for the development of the district with the interview and face-to-face interview technique.

Qualitative research techniques were used throughout the study. In the first part, the literature review was conducted, the general framework of the local development approach and the main elements serving local development were examined in the theoretical framework and the local development practices in Turkey were included.

In the second part, the general information about Torbalı, the views of the representatives of the public institutions and organizations serving the development of the district are given and the interviews with the representatives of Torbalı and Izmir

determined institutions have revealed the impact of the local government units work on the physical and social development in the district while ensuring that.

In the third part, despite the economic indicators that are constantly increasing throughout the district, the survey revealed that physical and social development had difficulty responding to economic development at the same rate as the migration of 10,000 people a year. Migration to the district improved industry in the district eliminating the labor deficit; however, education, health, judicial and municipal services in the district created a clutter of access point, sustainable economic development in the district, human and environment-oriented, broader, long-term, has revealed that extraordinary measures should be taken.

Keywords: Local development, social development, physical development, economic development, sustainable economic development, migration.

Number of Pages: 305

Thesis Advisor: Ass. Prof. Vedat YILMAZ

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ETİK BEYAN SAYFASI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	x
ÖNSÖZ	xiv
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: YEREL KALKINMA YAKLAŞIMININ TEORİK ÇERÇEVESİ.....	3
1.1. Yerel Kalkınma Yaklaşımının Ortaya Çıkışını Hazırlayan Gelişmeler	3
1.2. Yerel Kalkınma Yaklaşımı.....	13
1.3. Yerel Ekonomik Kalkınmanın Temel Unsurları	17
1.4. Yerel Kalkınmanın Türkiye’de Uygulanmasına İlişkin Kanun ve Yöntemler.....	21
1.5. Yerel Kalkınma Aktörleri	28
1.5.1. Yerel Kalkınma Aktörü Olarak Belediyeler	28
1.5.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Kalkınmadaki Yeri.....	37
1.5.3. Yerel Kalkınmada Sanayi ve Ticaret Odalarının Rolü.....	39
1.5.4. Yerel Kalkınma Aktörü Olarak Serbest Bölgeler	48
1.5.5. Organize Sanayi Bölgeleri’nin Yerel Kalkınmadaki Yeri	50
1.5.6. Yerel Kalkınmada Bölgesel Kalkınma Ajansları	52
2. BÖLÜM: YEREL KALKINMA STRATEJİLERİNDE TORBALI UYGULAMALARI	59
2.1. Torbalı’nın Tarihi ve Kuruluşu	59
2.2. Torbalı’nın Coğrafi Yapısı.....	61
2.3. Torbalı’da Ulaşım Olanakları	61
2.4. Torbalı’nın Sosyolojik Yapısı.....	64
2.5. Torbalı’nın Ekonomik Yapısı	66
2.6. Araştırmanın Metodolojisi ve Kapsamına İlişkin Veriler	68
2.6.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı	68
2.6.2. Araştırmanın Yöntemi.....	68
2.7. Torbalı’nın Yerel Kalkınmasına Katkı Sağlayan Kurum Yetkilileri ile Gerçekleştirilen Mülakatlar	71
2.7.1. Torbalı Kaymakamı ile Gerçekleştirilen Mülakat.....	71

2.7.2.	Torbalı Belediye Başkanı ile Gerçekleştirilen Mülakat	83
2.7.3.	Torbalı Kent Konseyi Başkanı ile Gerçekleştirilen Mülakat	91
2.7.4.	Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı Meslek Yüksekokulu Müdürü ile Gerçekleştirilen Mülakat.....	100
2.7.5.	Torbalı Ticaret Odası Başkanı ile Gerçekleştirilen Mülakat.....	107
2.7.6.	Torbalı Ticaret Odası Genel Sekreteri ile Gerçekleştirilen Mülakat.....	117
2.7.7.	Torbalı KOSGEB Temsilcisi ile Gerçekleştirilen Mülakat.....	125
2.7.8.	Pancar Organize Sanayi Bölgesi Yetkilisi İle Gerçekleştirilen Mülakat	132
2.7.9.	Torbalı Organize Sanayi Bölgesi Yetkilisi İle Gerçekleştirilen Mülakat.....	138
2.7.10.	Torbalı Ziraat Odası Başkanı ile Gerçekleştirilen Mülakat	141
2.7.11.	Torbalı İlçe Tarım ve Orman Müdürü ile Gerçekleştirilen Mülakat.....	147
2.7.12.	Torbalı Orman İşletme Şefi ile Gerçekleştirilen Mülakat.....	165
2.7.13.	Torbalı Esnaf ve Sanatkarlar Odası Genel Sekreteri ile Gerçekleştirilen Mülakat.....	166
2.7.14.	Torbalı Şoförler ve Otomobilciler Esnaf Odası Başkanı ile Gerçekleştirilen Mülakat.....	173
2.7.15.	Torbalı Halk Eğitim Merkezi Müdürü ile Gerçekleştirilen Mülakat	178
2.7.16.	İZKA Genel Sekreterliği Uzmanları ile Gerçekleştirilen Mülakat	184
2.7.17.	Ege Bölgesi Sanayi Odası Basın Temsilcisi ile Gerçekleştirilen Mülakat... ..	200
2.7.18.	Ege İhracatçı Birlikleri Basın Müşaviri ile Gerçekleştirilen Mülakat.....	215
2.7.19.	Ege Serbest Bölge Kurucu ve İşleticisi A.Ş. Pazarlama ve Kiralama Müdürü ile Gerçekleştirilen Mülakat.....	222
2.7.20.	İzmir Barosu Yönetim Kurulu Üyesi ile Gerçekleştirilen Mülakat	232
3.	BÖLÜM: TORBALI İLÇESİNİN YEREL KALKINMASINA YÖNELİK YAPILAN ALAN ARAŞTIRMASI VE ELDE EDİLEN BULGULAR.....	238
3.1.	ARAŞTIRMANIN BULGULARI.....	238
3.1.1.	Torbalı Kaymakamı ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular	238
3.1.2.	Torbalı Belediye Başkanı ve Kent Konseyi Başkanı ile Gerçekleştirilen Mülakatlardan Elde Edilen Bulgular.....	242
3.1.3.	Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı Meslek Yüksekokulu Müdürü ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular	250
3.1.4.	Torbalı Ticaret Odası Başkanı ve Torbalı Ticaret Odası Genel Sekreteri ile Gerçekleştirilen Mülakatlardan Elde Edilen Bulgular	252
3.1.5.	Torbalı KOSGEB Temsilcisi ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular.....	255
3.1.6.	İzmir Pancar Organize Sanayi Bölgesi Yetkilisi ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular.....	256

3.1.7. Torbalı Organize Sanayi Bölgesi Yetkilisi ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular	256
3.1.8. Torbalı Ziraat Odası Başkanı ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular	257
3.1.9. Torbalı İlçe Tarım ve Orman Müdürü ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular	257
3.1.10. Torbalı Orman İşletme Şefi ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular	258
3.1.11. Torbalı Esnaf ve Sanatkârlar Odası Genel Sekreteri ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular	258
3.1.12. Torbalı Şoförler ve Otomobilciler Esnaf Odası Başkanı ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular	259
3.1.13. Torbalı Halk Eğitim Merkezi Müdürü ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular	259
3.1.14. İZKA Genel Sekreterliği Uzmanları ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular	260
3.1.15. Ege Bölgesi Sanayi Odası Basın Temsilcisi ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular	261
3.1.16. Ege İhracatçı Birlikleri Basın Müşaviri ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular	262
3.1.17. ESBAŞ (Ege Serbest Bölge Kurucu ve İşleticisi A.Ş.) Pazarlama ve Kiralama Müdürü ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular	262
3.1.18. İzmir Barosu Yönetim Kurulu Üyesi ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular	263
SONUÇ	265
KAYNAKÇA	276
TABLolar DİZİNİ	285
ŞEKİLLER DİZİNİ	287
ÖZGEÇMİŞ	
LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU	

KISALTMALAR DİZİNİ

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
AB	Avrupa Birliği
ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AR-GE	Araştırma ve Geliştirme
AVM	Alışveriş Merkezi
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AKUT	Arama Kurtarma Derneği
AT	Avrupa Topluluğu
BAP	Bilimsel Araştırma Projesi
BM	Birleşmiş Milletler
CODER	Code of Practice issued by the Comissioner for Public Appointments (Bölgesel Ekonomik Kalkınma Komisyonu)
ÇATAK	Çevre Amaçlı Tarım Arazilerini Koruma Programı
ÇEVKO	Çevre Korunma Ve Ambalaj Atıkları Değerlendirme Vakfı
DEÜ	Dokuz Eylül Üniversitesi
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
EAGFF	European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu)
EBSO	Ege Bölgesi Sanayi Odası
EBSOBT	Ege Bölgesi Sanayi Odası Basın Temsilcisi
EİB	Ege İhracatçı Birlikleri
EİBBM	Ege İhracatçı Birlikleri Basın Müşaviri
EKÜY	Entegre ve Kontrollü Ürün Yönetimi
ERDF	European Regional Development Fund (Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu)
ESBAŞ	Ege Serbest Bölge Kurucu ve İşleticisi A.Ş.
ESF	European Social Fund

	(Avrupa Sosyal Fonu)
ESOGS	Torbalı Esnaf ve Sanatkârlar Odası Genel Sekreteri
ESPKM	Ege Serbest Bölge Kurucu ve İşleticisi A.Ş. Pazarlama ve Kiralama Müdürü
EUR-MED	Dolaşım Sertifikası PAAMK (Pan Avrupa Akdeniz Menşee Kümülayyon Sistemi)
EURODESK	Avrupa Bilgi Ağı
EUROSTAT	European Union Open Data Portall (Avrupa Birliğı İstatistik Ofisi)
GİDEM	Girişimci Destekleme ve Yönlendirme Merkezleri
G.P.	Güdümlü Proje
İBBS	İstatistiksel Bölge Birimleri Sistemi
İSPAT	Prime Ministry Investment Support and Promotion Agency (Cumhurbaşkanlığı Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı)
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
İBYKÜ	İzmir Barosu Yönetim Kurulu Üyesi
IMF	International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu)
İSO	İstanbul Sanayi Odası
İTOB	İzmir Ticaret Odası Organize Sanayi Bölgesi
İZBAN	İzmir Banliyö Taşımacılığı Anonim Şirketi
İZKA	İzmir Kalkınma Ajansı
İZKAU	İzmir Kalkınma Ajansı Uzmanları
İZSU	İzmir Su ve Kanalizasyon İdaresi
KAYA	Kamu Yönetimi Araştırması Genel Raporu
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
M.D.P.	Mali Destek Programı
MEHTAP	Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi
MEYBEM	Mesleki Yeterlilik ve Belgelendirme Merkezleri A.Ş.
MTA	Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü

MÜSİAD	Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği
MYO	Meslek Yüksek Okulu
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
ORKÖY	Orman Köylüsünü Kalkındırma Projesi
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
POSBY	Pancar Organize Sanayi Bölgesi Yetkilisi
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SOP	Sonuç Odaklı Proje
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
ŞOEÖB	Torbalı Şoförler ve Otomobilciler Esnaf Odası Başkanı
TAKBİS	Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi
TAP	Taşınabilir Pil Üreticileri Ve İthalatçıları Derneği
TBB	Torbalı Belediye Başkanı
TCDD	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları
TEPAV	Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
THEM	Torbalı Halk Eğitim Merkezi Müdürü
TK	Torbalı Kaymakamı
TKKB	Torbalı Kent Konseyi Başkanı
TKOST	Torbalı KOSGEB Temsilcisi
TMYOM	Torbalı Meslek Yüksekokulu Müdürü
TOBAM	Torbalı Bağımlılıkla Mücadele Platform
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TOBEDAK	Torbalı Belediyesi Dağcılık ve Doğa Yürüyüşleri Kulübü
TODAİE	Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
TOİŞ	Torbalı Orman İşletme Şefi
TOKİ	Başbakanlık Toplu Konut İdaresi
TOREV	Torbalı Eğitim Vakfı
TOSBY	Torbalı Organize Sanayi Bölgesi Yetkilisi
TOSEM	Torbalı Sosyal Etüt ve Proje Merkezi
TSE	Türk Standartları Enstitüsü
TTO	Torbalı Ticaret Odası

TTOB	Torbalı Ticaret Odası Başkanı
TTOGS	Torbalı Ticaret Odası Genel Sekreteri
TTOM	Torbalı İlçe Tarım ve Orman Müdürü
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜBİTAK MAM	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Marmara Araştırma Merkezi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRKKEP	Kayıtlı Elektronik Posta (KEP) Hizmet Sağlayıcısı
TÜRSAB	Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
TÜSİAD	Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği
TZOB	Torbalı Ziraat Odası Başkanı
UITP	International Association of Public Transport (Uluslararası Toplu Taşıma Birliği)
UNDP	United Nation Development Programme (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

ÖNSÖZ

Yüksek lisans yapma fikrini benimsediğim ilk günden bugüne eğitimimi sürdürmek için türlü zorluklarla karşılaştım. O günlerde tek başıma başladığım bu yolu bugün üç kişi tamamlamanın mutluluğunu yaşamaktayım.

Tez çalışmamın eksenini oluşturan Torbalı ilçesi İzmir'in, aynı zamanda Türkiye'nin lokomotif konumunda bir kent. İlçenin tarım, sanayi ve yaşam olanaklarıyla bir çekim merkezi olması, kozmopolit yapısı, sanayideki büyüme ile eş zamanlı olarak ilçeye gelen göç dalgaları ilçeyi inceleme yapmaya değer bir örneklem haline getirdi. Bu durum yaşamakta olduğum kent hakkında bir akademik çalışma yapmam konusunda beni teşvik etti. İlçenin kalkınması konusunda daha önce bu tür bir çalışma yapılmamış olması tez konumu belirlemede etkili oldu.

Çalışmamı bugüne getirmemi sağlayan ve binlerce kilometre öteden her an desteğini ve yardımlarını benden esirgemeyerek ilerlememi sağlayan, beni teşvik eden kıymetli hocam, Sayın Dr. Öğretim Üyesi Vedat YILMAZ'a ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi'ne kayıt olduğum günden bu yana her daim desteğini bana sunan kıymetli hocam Sayın Prof. Dr. Ferit İZCİ'ye teşekkürü bir borç bilirim.

Tez çalışmamın önemli bir kısmını oluşturan ve Torbalı hakkındaki özel verilere ulaşmamı sağlayan Torbalı Kaymakamı Sayın Kadir Sertel OTCU'ya, Torbalı Ticaret Odası Başkanı Sayın A.Vahap OLGUN'a, Ege İhracatçı Birlikleri Basın Müşaviri Sayın Murat DEMİRCAN'a ve burada adını saymadığım, mülakatlarıma zaman ayırarak katkıda bulunan tüm kurum ve kuruluş yetkililerine çok teşekkür ediyorum.

Eğitim hayatımı ve yaşamımı borçlu olduğum, hayatta eğitimim konusunda sürekli beni teşvik eden, maddi manevi desteklerini esirgemeyen canım anne ve babama minnettarım. Bu süreçte anlayış göstererek beni her an destekleyen ve yanımda olduğunu hissettiren kıymetli eşim Yusuf EFŞAN'a da en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Nur ÇELİK EFŞAN

GİRİŞ

Ulusal kalkınmanın temel bileşeni olan yerel kalkınma yaklaşımı ulusal kalkınma hedeflerine ulaşmada yerel düzlemde kalkınmanın sağlanması zorunluluğunu doğurmuştur. Yerel kalkınma, ülke genelinde kalkınma sürecini başarıya ulaştıran önemli bir kilit taşıdır. Yerel kaynakların etkin kullanımı sorununun ortaya çıkması ve yereldeki ekonomik, sosyal ve fiziki gelişmelerin kentlerin geleceği konusundaki belirleyicilerinin artmasıyla beraber yerel kalkınma kavramının önemi arttırmıştır. Buradan hareketle İzmir ilinin bölgesel kalkınmasında lokomotif görevi gören Torbalı ilçesinin yerel kalkınma yaklaşımları ve ilçenin yerel kalkınmasına hizmet eden unsurlar tez çalışmasının ana çerçevesini oluşturmaktadır. Çalışma Torbalı ilçesi ile sınırlandırılmış olup, Torbalı'nın kalkınmasına hizmet eden ilçe ve il düzeyindeki yetkililerle mülakatlar yapılmıştır. Bunun sonucunda Torbalı ilçesinde yerel kalkınmanın sağlanmasında Torbalı'daki ve İzmir'deki bazı kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının katkıda bulunduğu ve Torbalı'yı Türkiye'de ekonomik gelişmişlikte ilk sıralara taşıdığı varsayımından hareket edilmiştir.

Çalışmada, Torbalı düzleminde mikro ölçekte gerçekleşen kalkınmanın İzmir'in kalkınma sürecini doğrudan etkileyerek nihai olarak ulusal kalkınmanın sağlanmasına katkıda bulunduğu tespitine varılmıştır. Çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde yerel kalkınmada yerel yönetim birimlerinin, sanayi ve ticaret odalarının, organize sanayi bölgelerinin, serbest bölgelerin, bölgesel kalkınma ajanslarının ve sivil toplum kuruluşlarının rolü ile Türkiye'de yerel kalkınma kavramının gelişimine yönelik teorik çerçeve çizilmiştir. İkinci bölümde Torbalı ve İzmir'de seçilen 20 kurum ve kuruluş yetkilisi ile gerçekleştirilen mülakatlarla yerel kalkınma stratejilerinde Torbalı uygulamalarına yer verilmiştir. Bu bölümde elde edilen veriler tablo, grafik ve şekiller üzerinde görselleştirilerek mülakatlardan elde edilen sonuçlar sayısal verilerle desteklenmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise yapılan araştırmadan elde edilen bulgulara yer verilerek mülakat yapılan kurum ve kuruluşların Torbalı'nın yerel kalkınmasına etkisi ortaya konmuştur. Araştırmanın ortaya konmasında nitel araştırma tekniklerinden yararlanılmıştır. Çalışmanın sonuç kısmında ise ilçede sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın sosyal ve fiziki kalkınma ile

m¼mk¼n olabileceğini, kalkınmanın ancak entegre bir kalkınma modeli ile anlamlı hale gelebileceği hususunda ilçedeki genel durum tespiti yapılarak ilçe için öneriler geliştirilerek çalışma sonlandırılmıştır.

1. BÖLÜM: YEREL KALKINMA YAKLAŞIMININ TEORİK ÇERÇEVESİ

1.1. Yerel Kalkınma Yaklaşımının Ortaya Çıkışını Hazırlayan Gelişmeler

Geleneksel yönetim pratiklerinin terk edilme zorunluluğu ile birlikte 1989'da Dünya Bankası Raporu'nda ilk kez dile getirilen "iyi yönetim" kavramı ile hiyerarşik yönetim modelinden uzaklaşarak çok aktörlü yönetim anlayışına geçilmiştir. Devlet yönetimindeki hiyerarşinin yerini yatay yapılanma almıştır. Özel sektör ve sivil toplum örgütlerinin de paydaş olarak yönetime katıldığı ve birlikte koordineli hareket ettiği bu yeni yönetim anlayışı yönetim olarak ifade edilmiştir.

Siyasal anlamda değerlendirildiğinde yönetim "yerel" konusunda merkezden yerele yetki devri ve yerelin güçlendirilmesi (adem-i merkezîyet) i ön plana çıkarırken, ekonomik anlamda ise ulusal ekonomik kalkınma göstergelerinin büyümesinde yerel ekonomik potansiyellerin harekete geçirilmesi ve yerele daha fazla yetki devrine paralel olarak yerel insiyatifin de dikkate alınarak sürdürülebilir yerel ekonomik faaliyetlerin yürütülmesini zorunlu kılmaktadır.

Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'nın dünyada yarattığı yıkım ve yokluk, sosyolojik ve ekonomik krizler yaratmış, oluşan bu krizleri aşmanın tek çaresi güçlü devlet olarak görülmüştür. Toplumların yoksulluktan kurtulmaları, eğitim ve refah seviyelerinin yükseltilmesi o dönem içerisinde temel olarak çözüm bekleyen sorunlar olduğundan devlet yüklü miktarlarda yaptığı kamusal harcamalarla savaştan çıkan toplumları ayağa kaldırma ve ilerletme amacına hizmet etmek durumunda kalmıştır (Gül vd., 2014: 1).

İşte 1970'lere kadarki dünya konjonktüründe devletin görevi toplumların yeniden inşası için mutlak otoritesini kullanarak yeni bir toplum yaratmak ve toplum refahını maksimize edecek harcamalar yaparak düzenlemelere gitme şeklinde olmuştur. Çünkü bu dönemde ekonomik durgunluk ve işsizlik had safhada gözlenmiş olup bu durum da devletin aşırı merkezîyetçi, müdahaleci, geleneksel bir yönetim anlayışı ile hareket etmesini zorunlu kılmıştır.

Klasik yönetim anlayışı ile devlet yönetimi 1970'lere kadar başarılı kalabilmiştir. 1970'lerde Dünya Petrol Krizi ile birlikte artan kamusal harcamaları

finans edemeyen devlet, sosyal refah devleti anlayışından uzaklaşmıştır ve merkezîyetçi yönetimlerin bu sorunu aşmada yeterli olmadığı görülmüştür. Devlet yönetiminde “müdahalecilik” ten uzaklaşarak “sınırlı devlet” anlayışına dolayısıyla; etkili, etkin ve ekonomik devlet modeline doğru kayış ortaya çıkmıştır. Bu anlayışın ortaya çıkışında yeni kamu işletmeciliği modeli etkili olmuştur.

Devlet kaynaklarının israf edildiği görüşü, bunun yanı sıra verilen hizmet kalitesinin kötüleşmesi ve merkezîyetçi devletin yöneticileri olarak avantajlı konumda bulunan bürokratların kötü yönetim uygulama zafiyetleri klasik devlete olan güveni zayıflatmıştır ve piyasa odaklı çalışan yeni kamu işletmeci devlet modelinin getirilmesini zorunlu kılmıştır. Bu dönemde devlet yönetiminde özelleştirme, piyasa odaklı yönetim, kalite odaklı yönetim, desantralizasyon gibi öneriler ortaya atılmıştır. Devlet bir nebze üretici pozisyonundan sıyrılarak özel sektöre yetki devri sağlamış ve bu şekilde kamu harcamalarını kısmıştır. Ancak bu paradigmlar uzun vadede şunu göstermiştir: Sosyal harcamalar yaparak sosyal faydayı maksimize etmek amacıyla olan devletin salt kamu yararı için yaptığı faaliyetlerin artık kar maksimizasyonu hedefindeki özel sektör kuruluşlarınca yerine getirilmeye başlanmasıyla temel kamusal hizmetlerin gerçekleştirilmesinde sıkıntılar ortaya çıkmıştır. Yeni kamu işletmeciliği anlayışı da mevcut yönetim pratiklerine beklenen çözümü verememiştir.

1980’li yıllardan itibaren ise dünyada enformasyon ve teknoloji alanında değişim ve dönüşümler yaşanmıştır. Yaşanan bu değişimler yeni üretim süreçlerini ortaya çıkarmış ve yeni buluşları beraberinde getirmiştir. Bu nedenle, küresel etkileşimler ve fikirlerle teknolojilerin yayılması ile tüm devletler de dâhil olmak üzere toplumun büyük bir çoğunluğu tarafından paylaşılan bir politik kültürün üretilmesi sorunların çözümü için gerekli olacağı düşünülmüştür (Dror, 2002: 59).

Artan teknolojik gelişmelerle önü alınamayan üretim fazlası kendine yeni pazarlar aramı ve ulaşım, haberleşme olanaklarının da gelişmesiyle uluslararası sınırlar aşılarak küreselleşmeye gidilmiştir. Küreselleşme denen olgu çok uluslu şirketlerin de ortaya çıkmasıyla devletin üretici olarak piyasadan çekilmesine ve üretim faaliyetinde bulunma görevini piyasaya devretmesine neden olmuştur.

Küreselleşmenin ulus devlet yapısına etkisi ise dünya genelindeki ulus üstü kurum ve kuruluşların kendilerine bağlı oldukları dünya devletleri üzerindeki söz hakkı ve yaptırım yetkileri ile açıklanabilir. Örneğin Uluslararası Para Fonu (IMF), dünya devletlerine belli şartlar karşılığında finansörlük yaparken küresel ekonomik krizlerin de önüne geçmeye çalışmakta ve krediye ihtiyaç duyan devletlere kreditorlük yapmaktadır. Dolayısıyla ulus devletlerin kendinden daha üst kurum ve kuruluşlara karşı sorumlu olarak prestij kaybettiği ve küresel kurum ve kuruluşların dominant olduğu, küresel ekonomik sınırların kaldırıldığı bir döneme girilmiş bulunmaktadır. Diğer yandan küreselleşme, uluslararası sorunların çözümünde devletlerin birlikte hareket etmesini gerektiren yönetim uygulamalarına neden olmuştur.

1990'lı yılların başında işte uluslararası alanda olduğu gibi ulusal devletlerde de merkezi yönetimlerle ilgili sorunların çözümünde uzlaşmacı hareket ön plana çıkmıştır. Bu uzlaşmacı hareketin ve sorunların çözümünde çok aktörlülüğün yararı konusunda tavsiyelerde bulunan BM, UNDP, Dünya Bankası, IMF ve OECD gibi ulus üstü kurumların da raporlarında dile getirmiş oldukları “yönetişim” kuramı kamu yönetimindeki eksikliklerin giderilmesi için yeni bir yaklaşım tarzı olarak karşımıza çıkmıştır.

Yaklaşımın ortaya çıkmasını tetikleyen unsur kamu yönetiminde daha iyi bir yönetim modelinin nasıl bulunacağına dair ihtiyaç ve beklentilerdir. İyi yönetim olarak ifade edilen bu yönetim reçetesinde temel faktörler çok aktörlülük ve aktif vatandaş katılımıdır. Yönetim erki olan devlet bir düzenleyici ve denetleyici konumunda olacak, yönetimle ilgili kararların alınmasında vatandaşların katılımı sağlanacak, sivil toplum güçlendirilecek ve özel sektörle işbirliği yapılarak networklerden yararlanılacaktır. Kararların alınmasında uzlaşmacılık esastır ve katılımın gerçekleşmesiyle vatandaş devlete yakınlaştırılmış, devlet katı hiyerarşi uygulayan bir üs olmaktan çıkmış, yönetimde etkinlik, verimlilik, kalite ve şeffaflık arttırılmıştır. İyi yönetim kuramına ihtiyaç duyulmasının bir başka nedeni ise dünya gündeminin ekonomi ile şekilleniyor olmasıdır. Var olan ekonomik sorunların giderilmesinde de vatandaş katılımı şarttır. Vatandaşların aktif katılımının ekonomik sorunlarının giderilmesi ve daha müreffeh bir seviyeye ulaşılmasında rasyonel katkılar yaptığı yadsınamaz. Buna örnek olarak 2018 Birleşmiş Milletler

Kalkınma Programı'nın İnsani Gelişmişlik Endeksi'nde Norveç, İsviçre, Avustralya, İrlanda ve Almanya'nın ilk beşe girdiğini, diğer yandan doğal enerji kaynaklarına sahip olan Özbekistan, Tacikistan ve Azerbaycan gibi ülkelerin son sıralarda yer aldığını gösterebiliriz.¹ Buradan anlaşılması gereken, bir ülkenin refah seviyesini ve kalkınmışlığını belirleyen temel faktör aktif demokratik katılımıdır ve kaynakların etkin kullanılabilmesidir. Bu da bize devlet yönetimlerinin kamu sektörü, özel sektör, aktif sivil toplum işbirliği içerisinde hareket etmesi gerekliliğini sayısal verilerle ispatlamaktadır. Aktif vatandaş katılımının olmadığı ülkeler ekonomik gelişmişlik düzeyine ulaşamamaktadırlar. Buradan hareketle “katılım” ı ekonomik kalkınma ve büyümenin anahtarı olarak kabul etmek mümkündür.

İyi yönetim ekseninde daha iyi yönetimler; daha etkin kaynak kullanımını ve kaliteli hizmet üretimini sağlarken yeni paydaşların da yönetime katılımıyla ekonomik kalkınmanın nasıl sağlanabileceği ile nasıl sürdürülebileceği sorunsalının çözümünde politika geliştirmektedir. Yönetişime göre bu politikaların geliştirilmesinde hükümetler, hem merkezi hükümetin bürokratik yükünü hafifletme hem de yereldeki sorunlara ilişkin yerinde çözüm önerileri getirme konusunda merkezden yerele doğru yetki devrini gerçekleştirmelidirler. Çünkü üniter yapıllı devletlerde merkezdeki birimin yereldeki sorunları yerinde görme ve en uygun çözümleri en makul kaynaklarla giderme konusunda yerinde tespit imkânı bulunmayabilir ve yerele ilişkin bir durumun merkezden yönetilmesi hizmetin getirilmesinde zaman israfına da yol açabilmektedir.

İyi yönetim kapsamında Avrupa Birliği'nde de yerel yönetimler konusunda reformlar gerçekleştirilmiş, katılımcı ve yerinden yönetimin gerçekleşmesi bazı anlaşmalarla sağlanmıştır. AB'de yapılan vurgu yerel yönetimlerin daha da iyileştirilmesi ve hizmetlerin kalitesini arttırarak yurttaş katılımını arttırmaktır. Buna istinaden birlik, 1985'te üye devletlere imzaya açtığı ve Türkiye'nin 1988'de müdahil olduğu Avrupa Konseyi tarafından 1985'te kabul edilen Avrupa Birliği Özerklik Şartını; yerel yönetim idarelerinin güçlendirilmesi, özerkliklerinin savunularak daha

¹ <https://haberrus.com/life/2018/09/16/2018-insani-gelisme-endeksi-rusya-49-turkiye-64-sirada.html> Erişim Tarihi: (4.01.2019)

demokratik yönetim birimlerinin ortaya çıkması amacıyla yürütmeye koymuştur.
²Özerklik Şartı'nın konulmasındaki ana etkenler:

“Yerel makamların her türlü demokratik rejimin temellerinden birisi olması, vatandaşların kamu işlerinin sevk ve idaresine katılma hakkının Avrupa Konseyi'ne üye devletlerin tümünün paylaştığı demokratik ilkelere biri olduğunu düşünmesi, bu hakkın en doğrudan kullanımının yerel düzeyde olacağını kabul ederek gerçek yetkilerle donatılmış yerel makamların hem etkili hem de vatandaşlara yakın bir yönetimi sağlayacağına istinaden, değişik Avrupa ülkelerinde özerk yerel yönetimlerin korunması ve güçlendirilmesinde demokratik ilkelere ve idarede adem-i merkeziyetçiliğe dayanan bir Avrupa oluşturulması” amacına hizmet etmesidir. ³

Burada yerel yönetimlerin başarısı ve yerel hizmetlerin daha iyi yürütülmesi onların idari ve mali yönden özerkleştirilmesi ile orantılı görülmüştür. İdari yönden özerkliğin uygulama alanı; yerel yönetimlerin Anayasa ve yasalarca belli sınırlar dâhilinde kendi yetki alanına giren alanlarda söz söyleme, karar alma yetkisine sahip olarak aldığı kararları uygulama aşamasında merkezi idareye bildirmeden hareket etme serbestisine kavuşmasını ifade ederken; mali özerkliğin uygulama alanı ise yerel idarenin yaptığı harcamalarda merkezi hükümete mali açıdan bağımlı olmadan; merkezden belli oranlarda gelir tahsil etse de kendi vergi mekanizmasını gerçekleştirerek kendi finansmanını yaratması ve bu finansmanın kullanımında yasalar dâhilinde yetki serbestisinin olmasıdır. ⁴

AB'de yerel yönetimlerin işleyişinde farklılıklar bulunmakla beraber AB ülkelerini kapsayan ortak bir yönetim kavramı geliştirilmiştir. Ayrıca birliğin benimsediği yerindenlik ilkesi gereği yerel yönetimlerin yetkileri büyük ölçüde genişlemiştir. AB müktesabatında yerindenlik, kamusal alanda üretilen projelerin yerel yönetimlere en yakın yerel otorite tarafından uygulanması ve yürütülmesi olarak

² <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/122> (Erişim Tarihi: 5.01.2019)

³ <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/122> (Erişim Tarihi: 4.01.2019)

⁴ <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/122> (Erişim Tarihi: 5.01.2019)

tanımlanmıştır. Bunun yanı sıra özerklik şartında demokratik yönetimlerin ancak desantralizasyonun (adem-i merkeziyet) sağlanmasıyla başarıya ulaşabileceği ve verilen yerel hizmetlerde kalitenin arttırılabileceği öngörülmüştür. Avrupa Birliği'nde demokratik yönetimlerde yerelin güçlendirilmesini vurgulamasına paralel olarak; yine 1991'de Maastricht Anlaşması imzalanmış ve Bölgeler Komitesi kurulmuştur. Yerel ve bölgesel yönetimlerin halka yakın olmaları, kararların en uygun şekliyle halka en yakın birimler tarafından alınması konusunda yerindenlik ilkesine vurgu yapmakta adem-i merkeziyetçilik kavramını pekiştirmektedir. Birliğin fikri; halka yakın kurum ve kuruluşların halk için en uygun çözüm üreticisi ve politika uygulayıcıları olabileceğine dayanarak merkezden yerele doğru yetki devri yapmaktır. Özerkleştirme ve merkezden yerele yetki devrini ifade eden desantralizasyon kavramı yerel hizmetlerin daha hızlı ve daha etkin olarak yerine getirilmesinde hayati önem taşımaktadır. Yönetimde iyileşmenin göstergeleri olan bu adımlar aslında birer iyi yönetim uygulamaları örnekleridir. Avrupa Birliği'nde yerel yönetimlerin işleyişinde farklılıklar bulunmakla beraber AB ülkelerini kapsayan ortak bir yönetim kavramı geliştirilmiştir.

Bu da bize yerelleşmenin merkezi hükümetin gücünü kaybettirmediği aksine, yereli harekete geçirerek sorunların yerelde çözülmesiyle birlikte merkezde gereksiz zaman ve finans kaybını ortadan kaldırarak yerinde hızlı bir şekilde çözüme ulaştırmakta ve demokratik yönetimi gerçekleştirmekte olduğunu göstermektedir.

İyi yönetim yaklaşımının ulus üstü kurumlar tarafından üye devletlerin ekonomik krizlerinin aşılması konusundaki tavsiyeleri ve raporlarıyla gündeme getirildiğini daha önce belirtmiştik. Buna istinaden AB'nin de iki savaş sonrası bölgeler arası ekonomik düzey eşitsizliklerini ortadan kaldırmak amacıyla ilki 1930'larda ABD'de kurulan kalkınma ajanslarını model olarak faaliyete geçirdiğini söyleyebiliriz. Birliğe üye devletler arasında ciddi gelişmişlik farklarının bulunması birlik içinde ekonomik entegrasyonun nasıl sağlanacağı sorununu gündeme getirmiştir ve buna istinaden birliğe üye devletler için bazı ekonomik düzenlemelerin yapılması zorunlu hale gelmişti. AB, kalkınma ajanslarını ABD' den aldığı modeli geliştirerek önce Belçika ve İrlanda'da sonra diğer üye devletlerde uygulamış ve daha sonra bunu dünya devletlerine transfer etmiştir (Eryılmaz ve Tuncer, 2013: 168).

Avrupa’da Belçika ve İrlanda’da ilk kez kurulan bölgesel kalkınma ajansları Fransa’da sanayi kuruluşlarının da yoğunlaşması ve aşırı göç almasıyla birlikte “başka ekonomik cazibe merkezleri yaratmak ve kalkındırmayı sürdürmek için Bölgesel Ekonomik Kalkınma Komisyonu (CODER) i kurmuştur” (Dounce, 1995’ten aktaran Eryılmaz, 2013: 168).

Avrupa Birliği açısından değerlendirildiğinde bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarının giderilmesinde bazı uygulamalara gidilmiştir. Bunların başında 1957 yılında Fransa, Almanya, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg’un aralarında imzalanan Roma Anlaşması gelmektedir. Anlaşma bölgeler arası gelişmişlik farklarının kapatılmasına vurgu yapmaktadır. Ayrıca Avrupa Yatırım Bankası kurulmuş ve Roma Anlaşması’na istinaden Avrupa Sosyal Fonu oluşturulmuştur. Avrupa’da geri kalmış bölgelerde çiftçilere destek vermek amacıyla kurulan Avrupa Tarımsal Yön Verme ve Garanti Fonu, Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu ve kalkınmayı hızlandırmak için 1993’te kurulan Uyum Fonu; birlik içindeki ülkelere enflasyon, işsizlik, üretim açığı gibi ekonomik dengesizliklerin giderilmesinde çözüm önerileri sunmaktadır (Ergüder, 2011: 26-30).

Kayasü ve Yaşar’a göre (2006: 200) Avrupa Topluluğu’nda bölgesel farklılıkların artması ortak pazar ve topluluğun geleceği açısından tehdit oluşturmaktadır ve bunu gidermek amacıyla Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (ERDF) kurulmuştur. Kuruluş amacı işsizlik, tarım ve sanayi kökenli ortaya çıkan bölgesel gelişme dengesizliklerini gidermektir. Buna istinaden 1987’de Avrupa Tek Senedi imzalanmıştır. Ekonomik gelişmişlik düzeyleri o kadar dengesizdi ki bu dengeyi tutturabilmek ve birlikte ekonomik entegrasyonu sağlayabilmek amacıyla İşsizlikle Mücadele Fonu olan Avrupa Sosyal Fonu (ESF) ve kırsal kalkınmayı amaç edinen Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu (EAGGF) devreye sokulmuştur.

Eryılmaz ve Tuncer’e göre (2013: 168) bölgesel kalkınma ajanslarının gelişmesi için 1974’te yeni bir dönem başlamıştır.

Adaylık sürecindeki ülkelerin yabancı sermayeyi bölgelerine çekmek, bölgelerine gelecek olan yabancı yatırımcılara destek vermek, yerel kalkınma potansiyellerini ortaya çıkarmak ve yerel yönetimlere çeşitli hizmetler vermek

amaçlarına hizmet eden bölgesel kalkınma ajansları Batı Avrupa ülkelerinde kurulmaya başlanmış, genel olarak bağımsız statüde, bazı ülkelerde ise şirket veya vakıf statüsünde faaliyet göstermektedir (Kayasü, ve Yaşar, 2006: 203).

Ülkemizdeki kamusal yatırımların finansörü olan devlet ilk kez 1963'ten 1967 yılına kadarki dönemi kapsayan I. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nı, milli tasarrufları arttırarak toplum yararına öncelikleri belirlemek suretiyle ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı sağlamak üzere hazırlamıştır.⁵

Dünyada değişen iktisadi ve sosyal planlama tekniklerindeki değişiklikleri referans alan kalkınma planı, kalkınmada öncelikli alanların belirlenmesinde toplum yararı ve sosyal adalet ilkesini benimsemiştir. Kalkınmada esas olan, rakamlarla kalkınmanın sağlanmasında toplum huzurunun temel alınmasıdır. Kalkınma için kullanılacak kaynaklar belirlenmiş ve bu kaynakların kullanılma yolları tespit edilerek alınması gereken tedbirler ortaya konulmuştur. Kalkınmanın sağlanmasında öncelikli konular ve sorunlar tespit edilmiş, nüfus ve istihdam konularına eğilerek var olan nüfus potansiyelinin mevcut ihtiyaçlarına cevap verebilecek düzeyde bir kalkınma planı hedeflenmiştir. Aktif sanayi kollarını devreye sokarak yeni tekniklerin kullanılması ve üretim hedeflerine ilişkin metotlar ortaya konmuştur. Bölgesel gelişmişlik farklarının kapatılmasına ilişkin projeler üretilmiş ve bölgesel sorunların çözümünde Zonguldak Bölge Planı, Antalya Planı, Çukurova Bölgesi Planlama Projesi, Keban Planı ve Ege Bölgesi Kalkınma Planı gibi planlar oluşturulmuştur (Kayasü ve Yaşar, 2006: 59).

İlk kez 5. Beş yıllık kalkınma planında ele alınan Türkiye-Avrupa Ekonomik Topluluğu ilişkilerinde Türkiye'ye dış ticarete getirilen kısıtlamalar ve yüksek vergiler dolayısıyla Türkiye'nin topluluktaki diğer Avrupa ülkeleriyle rekabeti zayıflatılmış sadece Avrupa içinde serbest işçi dolaşımına izin verilmiştir.⁶

6. Beş yıllık kalkınma planında dış ticaret konusunda AT'nin tam üyelik hedefi dolayısıyla Türkiye'nin dış rekabet imkânlarının genişletilmesi hedeflenmiş topluluğa

⁵<http://www3.kalkinma.gov.tr/PortalDesign/PortalControls/WebContentGosterim.aspx?Enc=51C9D1B02086EAFBDCF6B4EA3F896DFD> (Erişim Tarihi: 31.01.2019)

⁶<file:///C:/Users/dell/Desktop/Be%C5%9Finci-Be%C5%9F-Y%C4%B11l%C4%B1k-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-1985-1989.pdf> (Erişim Tarihi: 15.01.2019)

giriş için hedeflenen iktisadi hedefler dolaylı olarak iktisadi kalkınmanın da sağlanmasında anahtar olmuştur. Ulusal ekonomik kalkınmanın temel belirleyicisi Türkiye'nin mevcut iktisadi durumu iken Türkiye'nin ekonomik anlamda dış rekabete açık, güçlü bir seviyeye getirilmesi ise topluluk ülkelerinin ekonomik düzeyi ile rekabet halinde olmasını beraberinde getirmiştir.⁷

1999'da Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'nin AB'ye üyeliğine adaylık sürecinin başlatılmasıyla Katılım Ortaklığı Belgesi imzalanmış ve Türkiye'nin ulusal kalkınma planına birliğe uyum ve dış rekabette üstünlük sağlama konularında daha güçlü seviyeye ulaşmasını zorunlu kılarak resmen süreç başlamıştır. Katılım Ortaklığı ile Türkiye'nin birliğe uyum için kaynaklarının tespiti ile uyum için gerekli gördüğü önceliklerini belirlemesi ve AB müktesebatına entegre olması için stratejiler hazırlaması beklenmiştir. 8. Kalkınma Planı'nda yer alan ve birliğin öngördüğü bölgesel kalkınma stratejisi Türkiye'de bölgelerin istatistikî birimlere ayrılarak bölgesel kalkınma planlarının hazırlanması yönünde olmuştur.⁸

İstatistiksel Bölge Birimleri Avrupa Birliği'ne detaylı veriler sunmak üzere, Eurostat (Avrupa Birliği İstatistik Ofisi) tarafından ortaya konan bölgesel istatistikî verileri bir havuzda toplamak ve bölgesel politikaların çerçevesini belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. DPT tarafından TÜİK desteğiyle 2002 yılında tamamlanan İBBS'nin temel amacı bölgesel istatistikleri standartlaştırarak bölgeler arası gelişmişlik farklarını karşılaştırmaktır. İBB sınıflandırmasına göre ülkemizde iller düzey-1, düzey-2 ve düzey-3 olarak sınıflandırılmış, kalkınma hususunda hiyerarşik olarak sıralanmıştır.⁹

Buna göre ülkemizde on iki bölge üç düzeye ayrılarak bölgeler gelişmişlik seviyelerine göre tasnif edilmiştir. Ön Ulusal Kalkınma Planı'nda da belirtilen orta vadeli temel önceliklerin belirlendiği kalkınma planının akabinde 12 adet düzey 2

⁷ file:///C:/Users/dell/Downloads/plan6%20(1).pdf (Erişim Tarihi: 16.01.2019)

⁸ file:///C:/Users/dell/Downloads/plan8%20(1).pdf (Erişim Tarihi: 22.01.2019)

⁹http://www.planlama.org/index.php/tuerkiyede-boelgesel-kalknma-ajanslar/tuerkiyhttps://www.tobb.org.tr/ozetleTOBB/ozetletobb.pdfedeki-statistiksel-boelge-birimleri-bb (Erişim Tarihi: 31.01.2019)

bölgesinde uygulanacak olan öncelikli bölgelerin koordinatörlüğünü sağlamak üzere kalkınma ajansları kurulması gerekli hale gelmiştir.

Türkiye’de AB’ye uyum çerçevesinde 2006 yılında 5449 sayılı yasa yürürlüğe girerek DPT’nin koordinatörlüğünde Bölgesel Kalkınma Ajansları kurulmuştur. BKA’ların kurulmasında asıl amaç ulusal kalkınma planına paralel olarak bölgesel kalkınmayı hızlandırmak, sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak, bölgeler arası gelişmişlik farklarını minimize etmektir. Genel olarak düzey 2 olarak tespit edilen bölgelerde kurulan kalkınma ajanslarının ilki İzmir’de 2006’da kurulmuştur.

Aslında bölgesel kalkınma ajansları kategorisinde bazı yatırım destek ofisleri ülkemizde birliğe uyum sürecinden önce ulusal anlamda aynı misyonla faaliyet göstermiştir. 1989’da yürürlüğe konan GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı ile projenin etki alanını geliştirerek yöre ekonomilerini canlandırmak amacıyla yatırımcı desteği ve danışmanlığı veren Girişimci Destekleme ve Yönlendirme Merkezleri (GİDEM) kalkınma ajansı vasfında hizmet vermiş olup, bölgede çalışmalarını sürdüren bir KOBİ geliştirme projesidir (Sayın, 2006: 346).

Türkiye’de iyi yönetim uygulamalarının ortaya çıkışında ve yerel yönetimlerle ilgili yapılan reform ve yapılan kanunlarla asıl amaç; kamu yönetiminde kötü yönetim uygulamalarına bir çare olarak düşünülmesi, küreselleşme etkisiyle dünya devletlerinin birbirinden etkilenmesi ile AB gibi ulus üstü kurumlara üyelik için aday olunması ve diğer ABD merkezli uluslararası örgütlere üyelik gibi durumların etkisidir. Bu nedenle Türkiye’de kalkınma amacıyla ülkemizde önce tesis edilen planlı kalkınma dönemi sonrasında yönetimde yeni reformların yapılmasıyla kalkınma kavramının konsepti değişmiştir. Ülkemize uyarlanan yönetim parametreleriyle kalkınma açısından önemli reformlar gerçekleştirilmiş, iyi yönetim uygulama örnekleri ortaya çıkmıştır. Tezimizin bu bölümünde bahsi geçmekte olan ulusal kalkınmanın temeli olarak görülen yerel kalkınmanın nasıl gerçekleştirileceği konusunda çözüm getiren yardımcı unsurlar, yerel kalkınmanın teorik çevresinde ele alınacak ve bu alanında yapılan genel düzenlemeler yerel kalkınma iskeletinde şekillendirilecektir.

1.2. Yerel Kalkınma Yaklaşımı

1980'lere kadar geleneksel kalkınma modeli ile yürütülen kalkınma politikaları, 80'lerden sonra köklü değişikliklere uğrayarak merkezi hükümetler tarafından yeniden şekillendirilmiştir. Geleneksel kalkınma politikalarının başarısız olmasının temel nedenleri; yöre ve bölgelerle ilgili kararların merkezden alınarak merkezi yönetimle idare edilmesi, diğer ekonomik aktiviteler için büyük endüstriyel projeler geliştirilmesi ile birlikte lokal ihtiyaç ve potansiyelin göz önünde bulundurulmaksızın merkezden verilen kararlarla üretim politikası belirlenmesi, kalkınmada sektörel yaklaşımın baz alınması, ekonomik aktivitelerin gerçekleşmesi için finansal desteklerin kullanılması gösterilebilir.

Yeni yerel ekonomik kalkınma yaklaşımına göre ise kalkınma merkezden değil yerelden alınan insiyatifle gerçekleştirilirken, kalkınma planı tek bir merkezden yürütülmeksizin merkezi yönetim katmanları arasında dikey, kamu- özel sektör arasında ise yatay koordinasyonla karara bağlanıp uygulanmaktadır. Diğer yandan kalkınmada ulusal üretim ihtiyacı baz alınmaksızın önce yerelin üretim ihtiyacı ve potansiyeli göz önünde bulundurulmaktadır. Bu bağlamda yerelleşme ve çevre gibi kavramlar yerel kalkınma yaklaşımında önem arz etmektedir.

Geleneksel kalkınma modelinde karşılaşılan temel sorun ulusal ekonominin kalkındırılması için ülke düzeyinde eksik olunan sektörlerde üretimin sağlanmasına yönelik merkezi kararların alınmasına istinaden yereldeki mevcut üretim kabiliyetini dikkate almaksızın bunun yerele yaptırılmasıdır. Burada kalkınma açısından yerelin yapacağı üretimin bileşenleri göz önüne alınmaksızın salt merkezi kararlarla şekillenen bir kalkınma politikası başarısız olmaktadır ve yerel ekonomik sistemin unsurlarının belirlenmesi ve çevresel faktörlerin dikkate alınarak ulusal kalkınmadan önce yerelde kalkınmanın sağlanması önem taşımaktadır. Geleneksel kalkınma modelinde kalkınma amacına hizmet etmek için verilen destekler yerele uygun olmayan şekilde kullanılabilen ve maksimum düzeyde üretim sağlanamayabilmektedir. Hâlbuki yerel kalkınma yaklaşımında merkezi hükümetler yerel düzeyde yapılacak ekonomik faaliyetlerin gelişmesi için bazı koşulları geliştirme amacını taşımaktadır. Örneğin devlet mevcut ekonomik şartlarda yereldeki üreticilere yatırım, yurt içi ve yurt dışı tanıtım, eleman istihdamı, danışmanlık, eğitim ve lojistik

gibi alanlarda hem maddi hem de stratejik destek sağlamaktadır (Rodriguez, 2001'den aktaran Çetin, 2007: 157).

Yerelde herhangi bir dönüşümün yaşanması, toplumun güç yapısını değiştirebileceğinin yanı sıra yerel bir topluluk içindeki rolleri de değiştirebilmektedir. Örneğin yerel kalkınma yaklaşımına göre yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve dönüşümü düzeyi gelişirken, yerel düzeyde devlete olan ihtiyaç azalmaktadır. Yerel yönetimlerin kalkınma konusunda merkezi yönetimden bağımsız geliştirebileceği uygulamalar mevcuttur. Bu da 80'lere kadar merkezi yönetim nezaretinde yerel yönetim uygulamalarının yerine kendi öz kaynaklarının kullanımını kendi planlayan ve programlayan ve strateji geliştiren inisiyatif sahibi yerel yönetimlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Yerel koşullara uygun olmayan, yereldeki mevcut potansiyelin analizini yapmadan farklı gelişmişlik düzeyinde olan yerel yönetim birimleri hakkında standart kalkınma planı belirleyen geleneksel modelin terk edilmesi, yerel kalkınmada başarısızlıkların giderilmesi açısından zorunlu hale gelmiştir.

Hızla küreselleşen dünyada tersi yönde yerelleşme de hız kazanmıştır. Bunun başlıca nedeni ulusal kalkınmanın yerel kalkınma ile mümkün olacağına bilincine varılmasıdır. Ulusal kalkınmadan yerel kalkınmaya doğru bir dönüşüm yaşanmaktadır ve bu dönüşümün sağlıklı olabilmesi için, yerel aktörlerin yapabilirlik - girişimcilik kapasitelerinin geliştirilmesi ve katılımcı mekanizmalarının oluşturulması gereklidir (Kaya, 2001: 3).

Kaya'ya göre (2001: 28) yerel ekonomik kalkınmanın ortaya çıkışında, ulusal ölçekten çıkarak uluslararası alanda aktif hale gelen piyasalar ve piyasalardaki koruma kalkınmasının kaldırılarak üretimin pazarlanması sorununu ortaya çıkarması yerel kalkınmayı ön plana çıkarmakta etkili olmuştur. Çünkü küreseldeki rekabete uyum ancak yereldeki başarı ile orantılı olarak sağlanabilecektir. Dünya ekonomisinde küçük ve orta ölçekli işletmelerin öneminin artmasıyla bireysel girişim güçlendirmiş ve devlet korumasında çalışan işletmelerin harekete geçirilmesinde yerel birimler merkezi hükümete göre daha etkin olmuşlardır. Ayrıca ekonomik kalkınmada sosyal sermayeye verilen önem gitmiş kalkınmanın ancak yerelden başlarsa ve insan unsurunu dikkate alırsa başarıya ulaşacağı kanısı yaygınlaşmıştır. Toplumun yerel konulara bakış açısının gelişmesi ve çevresel sorunlara artan ilgi yerel kalkınmanın

önemini ortaya çıkarmıştır. 1990'larda ortaya çıkan kentsel rekabet ve işgücü, yaşam kalitesi ve üretim alanlarında diğer kentlerle girilen yarış yerel kalkınma ve yereldeki potansiyeli değerlendirme ihtiyacını gündeme getirmiştir.

Yerel kalkınma konusunda farklı yazarlar tarafından ortaya atılan tanımlamalar mevcuttur. Buna göre yerel kalkınma genel hatlarıyla; bir topluluğun, mahallenin, kentin, belediyenin veya diğer birimlerin kaynaklarının ve içsel potansiyellerinin tanımlanmasına ve kullanılmasına dayanan bir teori olarak tanımlanabilmektedir.

Bu perspektifte, yerel ekonomik kalkınma, yerel ekonominin ve toplumun, mevcut zorlukları ve bunları aşmaya yönelik bir dönüşüm süreci olarak tanımlanabilir. Farklı yerel ajanlar, kamu ve özel sektör aracılığıyla, mevcut içsel kaynakların verimli ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasına yönelik eylemler yoluyla yerel nüfusun yaşam koşullarını iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Bu yaklaşımda, sosyal sermayenin önemi ve insan, parasal ve teknik kaynakları yakalamak için dış ajanlarla işbirliği yapmakta, yerel kalkınma stratejisine katkıda bulunmaktadır (Bercu vd., 2015: 66).

Ekonomik küreselleşme, uluslararası ekonomik kriz, işletmelerin yerelleşmesi, büyük sanayi gruplarının iç yapılarının evrimi, yerel özerkliğin kurumsallaşması, yerel kalkınmaya olan ilginin artması, ulusal kalkınmanın ancak yerel kalkınma yoluyla sağlanabileceğine olan gereksinimlerin ortaya çıkmasıyla, yerel düzeydeki potansiyelin geliştirilmesine yönelik politika üretimi yerel kalkınma kavramını gündeme getirmiştir. Yerel kalkınma süreci yerelin yanı sıra çeşitli müdahale alanlarının kesiştiği yerdedir. Yerel kalkınma kavramı ve yerel gelişim; belirli bir bölgesel gelişim biçimi olarak tanımlanır. Bunlardan biri endojen (içsel) faktörlerin merkezde oluşudur (Bercu vd., 2015: 66).

Yerel kalkınma yaklaşımı, bölgelerin öz potansiyellerini dikkate almaktadır. Ekonomik ve ekonomik olmayan faktörler yerel kalkınma süreçlerini etkilemektedir. Ekonomik olmayan faktörler arasında, yerel ekonomik kalkınma sürecinde sosyal, kültürel, tarihi, kurumsal ve coğrafi yönler belirleyici olabilir.

Bu perspektifte, yerel ekonomik kalkınma; yerel ekonominin ve toplumun, zorlukları ve mevcut zorlukları aşmaya yönelik bir dönüşüm süreci olarak

tanımlanabilir. Yerel kalkınma farklı yerel ajanlar, sosyal, kamu ve özel, mevcut içsel kaynakların verimli ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasına yönelik eylemler yoluyla yerel nüfusun yaşam koşullarını iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Bu yaklaşımda, sosyal sermayenin önemi ve insan, parasal ve teknik kaynakları yakalamak için dış ajanlarla işbirliği bağlantıları kurarak yerel kalkınma stratejisine katkıda bulunmaktadır.

Yerel kalkınmanın genel olarak tanımlanmasında “yerel kalkınmanın kapsamı” ekonomik gelişme, sosyal paylaşım ve kapsayıcılık, siyasal katılım ve kültürel çoğulculuk kavramlarından oluşmaktadır. Kalkınma bu yönüyle çok boyutlu incelenmelidir. Kalkınmanın birey odaklı olması, eşitlikçi ve kapsayıcı olması gerekmektedir (Göymen, 2004: 5).

Yerel kalkınma dendiğinde akla ilk gelen “ekonomik gelişme” yörenin tüm kaynaklarının yöre insanı için kullanılmasını gösterirken, “sosyal paylaşım ve kapsayıcılık” toplumda eşitlik, dayanışma ve gönüllülük esasına dayanmaktadır. “Siyasal katılım” noktasında yerel kalkınma, toplumun yerelde alınan karar alma sürecine dâhil edilmesini ifade ederken “kültürel çoğulculuk” kavramı yereldeki ırk, dil, din ve sosyolojik farklılıkların göz ardı edilerek toplumu kaynaştırıcı, bütünsel politikalar üretmeyi ifade etmektedir (Göymen, 2004: 6).

Dünyada yerel ekonomik düzeyini geliştirmek isteyen ülkeler, yerel ekonomik kalkınmayı sağlamak üzere kişileri hedef alan, girişimcilere yönelik politikalar belirlemektedirler. İstihdam olanakları oluşturmak, vergi tabanını genişletmek, yerel ekonomik faaliyetleri çeşitlendirmek amacıyla üretilen politikalar yerel yönetimlerin kalkınma açısından göz önünde bulundurması gereken prensiplerden ve amaçlardan olmalıdır (Hazman, 2011: 19).

Ekonomik kalkınmaya uygun stratejileri uygulamak için devlet, belirli bölgelerde politika yapıcılarıyla olan bağları güçlendirmek için her zamankinden daha fazla zamana ihtiyaç duymaktadır. Aynı zamanda yerel ekonomik kalkınmanın zorluklarını üstlenen politika yapıcıları mevcut alternatifleri gerçekçi bir şekilde sürdürdüğü takdirde iyi hizmet edeceklerdir (Leigh, ve Blakely, 2017: 63).

ABD'deki Kentsel Ekonomik Kalkınma Konseyi yerel kalkınmayı; tasarlanmış yerel etkinlik, toplumda kamu ve özel ajanslar tarafından uygulanan program ve projeler olarak tanımlamıştır. Bu süreç toplulukların ve işletmelerin üyelerinin refahını arttırarak elde edilmektedir. Yerel kalkınma, yerel dayanışmanın yansımasıdır ve yeni sosyal ilişkiler yaratmaktadır. Dolayısıyla yerel kalkınma bir etki alanıdır ve politik yalıtıma tabi tutulamaz. Yani yerel kalkınmanın sağlanmasında politika üretimi, uygulanması ve politikaların yaptırımı zorunludur (Coffey ve Polese, 2005'ten aktaran Bercu, 2015: 66).

1.3. Yerel Ekonomik Kalkınmanın Temel Unsurları

Coffey ve Polese'ye göre (2005: 2) yerel sıfatı kalkınma terimi eklendiğinde tamamen mekânsal olmayan, gelişim sürecinin doğası hakkında yeni bir bakış açısı sunan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle yerel terimi aynı zamanda bir olayı, eylemi, süreci veya ivmeyi gösterebilmektedir. Yerel kelimesi “endojen” ve “yerli” terimlerinin de anlamlarını kapsamaktadır. Kalkınma süreci bu yüzden endojen (içsel) etmenlerin özelliklerini belirten bir modelin hazırlanmasını gerektirmekte olup bu model büyük bölgelerin yanı sıra mikro bölgeler için de kullanılabilir. Yerel kalkınmada süreçlere vurgu yapmak için tabandan yukarı kalkınma veya aşağıdan yukarı kalkınma şeklindeki ifadelerden yararlanılabilmektedir.

Darıcı'ya göre (2007: 218) ise yerellik kavramı belirli bir coğrafyayı işaret etmekten çok ulus devleti tabandan ve tepeden zorlayan dinsel, etnik, çevreci ve bölgesel hareketlerle açıklanmaktadır.

Yerel ekonomik kalkınma kamu sektörü için yeni roller içermektedir. Bu hem merkezi yönetim hem de yerel yönetimler için geçerli olmaktadır. Öncelikle yerel yönetimler, yerel kamusal mal ve hizmetlerin geliştirilmesine, yerel topluluklara, özel firmalara, işçilere ve STK'lara en verimli katkıları yapmak için çalışmaktadır.

Bu bağlamda kamu sektörü, özel sektörün ekonomik büyümesine de katkı yapabilecek bir kaynak oluşturabilmektedir. Bu, yeni nesil yerel ekonomik kalkınma yaklaşımının temel özelliklerini tanımlamamızı sağlamaktadır.

Yerel ekonomik kalkınma hakkında bazı temel nitelikler yerel kalkınmanın çok aktörlü, çok sektörlü, başarısını kamu, özel sektör ve kar amacı gütmeyen kuruluşların başarısından alan, ekonominin kamu, özel sektör ve toplum sektörünü ifade etmesi

olarak sıralanabilir. Yerel ekonomik kalkınma çok düzeylidir. Küreselleşme hem rekabetçi bir tehdit hem de yerel güçleri gelişime zorlayan bir kaynak fırsatı olarak değerlendirilmektedir. Yerel ekonomik kalkınma yaklaşımı gün geçtikçe yükselen bir değer olarak küresel düşünüp yerel olarak hareket etmeyi gerektirmektedir (Helmsing, 2001: 63).

Yerel ekonomik kalkınmanın sağlanmasında temel amaç yerelde yaşam standartlarının yükseltilerek istihdam olanaklarının artırılması ve toplumun refah düzeyinin yükseltilmesidir. Bu bağlamda yerel kalkınma politikalarının biçimlendirilmesinde temel alınacak unsurlar önem taşımaktadır.

Yerel kalkınma politikalarının oluşturulmasında politika transferi önem taşımaktadır. Politika transferinden kasıt mevcut iyi yönetim uygulamalarının dönüştürülerek yerel yönetimlere uygulanarak başarı sağlanmasıdır.¹⁰ Bunun için öncelikle iyi yönetim uygulamalarının başarı faktörleri incelenmeli, benzer problem ve ihtiyaçları olan diğer yerel yönetim birimlerinden uygulanabilir politika fikirleri ve metotları alınarak uyarlamalar yapılmalıdır. Az gelişmiş bölgelerde yerel kalkınmada politika transferi ve adaptasyonu konusunda zorluklar bulunmaktadır. Bunların başında zayıf girişimcilik, rekabet gücü eksikliği ve sosyal dışlanma faktörleri gelmektedir. Ayrıca yerel yönetimlerin yerel koşulları ile karakterize edilmesi, yerel yönetimlerin sosyal ve ekonomik koşulları, kurumsal yapılanmalarda eksiklikler ve yerel kapasitelerin eksikliği buna eklenebilir. Yerel kalkınma konusunda politika üretiminde yaşanan diğer zorluklar değişime karşı duyulan doğal dirençtir. Henüz denenmemiş ve kanıtlanmamış yöntemlerin mevcut yerel yönetimlere uygulanmasının ne tür sonuçlar getirebileceğine dair endişeler bulunmaktadır.

Yerel yönetimlere politika transferi yerel yönetimlerin başarısı açısından bir avantajdır. Çünkü günümüzde birçok kurum ve kuruluş nasıl daha iyi yönetim, nasıl daha iyi çıktılar alabilirim sorusunu cevaplandırmak üzere politika tavsiyesi almakta ve buna bağlı olarak stratejiler geliştirmektedir. Başka bir yerel idarede başarılı olmuş bir uygulamanın diğer yerel yönetimlere uygulanması muhtemel bir başarı ile sonuçlanabilir. Çünkü aşağıdan yukarıya politikası ile üretilen yerel yönetim politikaları bu tersine dikey yapılanmadaki aktörlerin sayısını katlamak ve yenilik

¹⁰ <https://dergipark.org.tr/download/article-file/55620> (Erişim Tarihi: 22.01.2019)

potansiyelini arttırmak amacını taşımaktadır. Politika transferinin başarısının temelinde bu anlayışla hareket edilmesi halinde yereldeki bireylerin motivasyonu artacak ve beşeri sermaye harekete geçirilecektir.

Helmsing'e göre (2001: 65) yerel ekonomik kalkınmanın dört temel bileşeni bulunmaktadır. Bunlar; yerel güvenlik ağını oluşturmak, barınma ve muhafazanın geliştirilmesi, temel hizmetlerin sunumu ve toplumun yerel ekonomideki yerini uyarmaktır. Bunların içeriğini kısaca özetlemek gerekirse yerel güvenlik ağını oluşturmadaki amaç fiziksel ve mali güvenliği sağlayarak yerel ekonomiye duyulan güvensizliği ortadan kaldırmaktır. Barınma ve muhafazanın geliştirilmesindeki amaç; su, sağlık, eğitim, yol ve diğer altyapı hizmetlerinde temel hizmetler için uygun alanlar inşa etmektir. Temel hizmetlerin sunumunda önerilen yerel hizmetlerin sunumunun özelleştirilmesi ve bu esnada yerelde bulunan işletmelere hizmet devri yapılarak yerel düzeyde ekonomik kazanç sağlanmasıdır. Toplumun yerel ekonomideki yerini uyarma konusunda ise yerel halkın mikro girişimci programlarıyla tanıştırılması, yerel halka eğitim, seminer ve kredi desteği sağlanarak istihdamın artırılması amaçlanmaktadır. Toplumdaki yerel halk; işçi, tüketici ve girişimci üçgeninde tanımlanmaktadır (Hazman, 2011: 21-22).

Yerel ekonomik kalkınmanın temel unsurlarından bir diğeri yapısal düzenlemelerdir. Yapısal düzenlemeler; merkezi yönetimin yerel piyasanın işleyişinde yerel yönetimlere piyasa konusunda söz sahibi olması noktasında yetki devrini içermektedir. Personel, sermaye ya da üretici firma konusunda yetersiz olan yerel yönetimler dış ticaret konusunda dezavantajlı olabilir. Bu dezavantajların merkezi hükümetle işbirliği ile çözülmesi gerekmektedir. Ayrıca yerel yönetimler, özel sektör firmaları için arazi ve kaynak sağlanması konusunda daha fazla bilgiye sahip olduğu için merkezden yerele yetki devri yapılmalıdır (Hazman, 2011: 22-23). Yerel ekonomik kalkınmada belki de en önemli bileşen sosyal sermayedir.

Sonuç olarak yerel kalkınmanın tek bir modeli olmamakla birlikte yerel kalkınmayı oluşturan temel unsurlar konusunda konsensüs sağlanmaktadır.

Yerel kalkınma yaklaşımında ana unsur yerel toplulukların kalkınma sürecine entegre olması ve toplumu sosyal, ekonomik ve siyasi olarak harekete geçirmesidir. Yerel kalkınmanın sağlanmasında yerel yönetimler, STK'lar, üniversiteler, yerel halk, ticaret odaları ve o bölgede kurulan organize sanayi bölgeleri ile yatırımcılar, bölgesel

kalkınma ajansları önem taşımaktadır. Bu unsurlar yerel kalkınmanın temel sağlayıcıları olmakla birlikte sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında insan faktörü önemle üzerinde durulması gereken bir unsurdur. Çünkü ancak insan ve çevre endeksli kalkınma hamleleri sürekli olacak, etkin kalkınmayı sağlarken uzun vadede kalıcılığı sağlayacaktır.

Ulusal kalkınmanın gerçekleştirilmesinde bölgeler arası eşitsizliklerin giderilmesi ve bölgeler arası gelişmişlik düzeylerinin dengelenmesi ön plana çıkmıştır. Bu anlamda bölgesel kalkınma yerel kalkınmayı kapsayan ve ulusal kalkınmanın gerçekleştirilmesinde bir ara zincir halkasıdır. DPT'ye göre (2003:132) bölgesel kalkınma, bir ülkede bulunan tüm bölgelerin çevre bölgeler ve dünya ile etkileşimini referans alarak, beşeri sermayenin gücünü ilke edinerek katılımcı ve sürdürülebilir kalkınmayı benimseyen bir yaklaşımdır.

Kaya'ya göre (2001: 19) ulusal kalkınmanın bir alt basamağını bölgesel kalkınma oluştururken, bölgesel kalkınmanın bir alt basamağını da yerel kalkınma oluşturmalıdır. Dolayısıyla yerel kalkınma sadece yerel düzeyde bir atılım değil sonuçları ulusal kalkınmayı etkileyecek düzeyde önemli bir zincir halkasıdır. Yerel kalkınmanın hayati önemi ve kalkınma basamaklarındaki yeri bu şekilde özetlenebilir.

AB yerel kalkınmayı desteklemede doğrudan ve dolaylı role sahip aktörleri şu şekilde temellendirmiştir: Girişim, yerel topluluk, merkezi yönetim, devletin uyguladığı yerel yönetim politikaları, ticaret odaları ve Avrupa Birliği¹¹

Birliğe göre yerel kalkınmanın amaçları; mevcut bölgesel eşitsizlikleri azaltmak, tarihsel, coğrafi, ekonomik, sosyal ve politik olarak dezavantajlı alanların geliştirilmesi, AB'ye entegrasyon kriterlerini karşılamak için kurumsal çerçevenin oluşturulması, yapısal fonlara erişim ve AB uyum fonu için uygunluk, girişimleri teşvik ederek bölgede hükümetin sektörel politikalarını ve faaliyetlerini birleştirmek, uluslar arası işbirliğini teşvik, sınır işbirliğini teşvik etmek, sınır işbirliği dahil olmak üzere Avrupa'nın geliştirilmesi olarak belirlenmiştir.

AB, yerel kalkınma politikalarının uygulanmasında finans faktörüne çok önem vermektedir. Genel olarak AB ülkeleri finansal kaynakları devletten yerele yapılan transferler olarak görmez. AB'de yerel kaynakların çoğu özel şirketler tarafından

¹¹ <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423880385.pdf> (Erişim Tarihi: 23.01.2019)

ödenen yerel vergilerden oluşmaktadır. Yerel kalkınma politikalarının belirlenmesi sadece yerel yönetimleri desteklemek olarak kabul edilmez, aynı zamanda yerel yönetimler açısından bir kaynak problemi teşkil etmektedir. Yerel kalkınma stratejilerini yapmak yerel yönetimleri koordine etmenin en etkili yoludur. Yerel yönetim stratejileri kapsayıcı olmalı ve özel sektör ile kamu sektörü ve vatandaş katılımı arasında ilişki kurmalıdır (Bercu, 2015: 70).

1.4. Yerel Kalkınmanın Türkiye’de Uygulanmasına İlişkin Kanun ve Yöntemler

Türkiye’de mevcut kamu yönetimi işleyişiyle ulusal kalkınmanın sürekliliğinin sağlanması mümkün görülmediğinden dolayı 1961’de DPT’nin istemi ile Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE) tarafından merkezi yönetimin mevcut idari yapısını ortaya koyarak merkezi yönetimde meydana gelen sorunların çözümü için çözüm önerileri getiren ve yönetimle halkı nasıl yakınlaştırabiliriz sorununun çözümünde reform niteliğinde tavsiyeler veren Merkezi Hükümet Araştırma Projesi (MEHTAP) ortaya konmuştur (Sevinç, 2018:736-737).

Proje ülkemizde yapılacak idari reformların kaynağını oluştururken, aktif sivil toplum kuruluşları ve üniversiteleri devre dışı bırakmıştır. Merkezi yönetimin kendini sorgulaması gerektiğine dair verdiği tavsiyeler yönüyle kalkınma fikrine hizmet edebilecek düzeyde önem taşır. Diğer yandan ulusal kalkınmaya giden yollar, katılımcılık, şeffaflık, hesap verebilirlik, yetki devri, yerindenlik gibi unsurlara dayandırılacak olursa bunların sağlanması ve yerel düzeyde de kalkınmadan bahsedebilmek adına ülkemizde 2004 tarihinde meclis tarafından önce kabul edilip sonra cumhurbaşkanınca veto edilen 5227 sayılı Kamu Yönetimi Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki ilişkileri düzenleyen önemli bir metindir. Vatandaşların kendine en yakın hizmet biriminden hizmet almasını yerindenlik ilkesi ile yer veren kanunda, yerel sorunların çözümünde ilgili kamu kurumunun niteliğindeki meslek kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinin desteğinin alınması öngörülmüştür. Kanun; katılımcılık,

saydamlık, hesap verebilirlik ve yerindenlik vurgusunun yapıldığı, aktif sivil katılımçılığın sağlanabileceğini düzenleyen bir kanundur.¹²

Ülkemizde yerel kalkınmanın gerçekleştirilmesinde 1988'de TODAİE tarafından başlatılan ve 1991'de tamamlanan Kamu Yönetimi Araştırması (KAYA) Raporu merkezi yönetimin taşra yönetimi ile arasında koordineli olarak, yerel yönetimleri etkin ve kaliteli hizmet verme noktasında düzenlemek, kamu yönetim birimlerinin kurumsal yapıları ile finansal kaynakların kullanılış biçiminde eksiklikleri belirleyerek nelerin yapılabileceğini araştıran bir rapordur (Türkoğlu ve Demirhan, 2013: 321-322).

Bunun akabinde Türkiye'de 1997'den bu yana sessiz devrim olarak nitelendirilen Avrupa'da örneklerini gösteren ve ülkemizde Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile ortaklaşa uygulanan Yerel Gündem 21 ortaya çıkmıştır. Yerel Gündem 21'in amacı kentlerde sivil toplumu kentin gündemini belirleyebilmesi amacıyla katılımcı demokrasiyi teşvik ederek sürdürülebilir kalkınmayı sağlamaktır.¹³ Yerel Gündem 21 ile katılımın sağlanmasında kent konseyleri, çalışma grupları ve kozalar ile mahalle kurulları ve merkezlerinden yararlanılmaktadır. Bunlardan kent konseylerine toplumun her kesiminden vatandaş katılabilirken, kent için danışma mekanizması oluşturulması hedeflenmiştir. Konsey, muhtarlıklar, meslek odaları, akademisyenler, STK'lar ve özel sektör kuruluşlarını bir araya getirerek kent kalkınması üzerine yollar arar ve kent sorunlarını masaya yatırmaktadır. Gönüllülük esasına dayalı olan ve kentin öncelikli sorun alanlarında ve çevresel konularda hareket eden çalışma grupları ise kadın, gençlik, çocuk, yaşlı ve engelli gibi birimlere ayrılarak çalışmaktadır. Mahalle kurulları ve merkezlerine geldiğimizde doğrudan katılımın sağlandığı en temel yerel yönetim birimi olan mahallelerde mahalle kurulları ve semt danışma merkezleri vasıtasıyla Yerel Gündem 21 sürecine hizmet edilmektedir.

Ülkemizde 2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanununun 76. Maddesine dayanılarak 2006'da çıkan Kent Konseyi Yönetmeliği'ne göre kent yaşamında kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması, çevreye duyarlılık, sosyal

¹² <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5227.html> (Erişim Tarihi: 1.02.2019)

¹³ <http://www.mfa.gov.tr/yerel-gundem-21.tr.mfa> (Erişim Tarihi: 3.02.2019)

yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeyi amaçlayan kent konseyleri kurulmuştur. ¹⁴Ayrıca kent konseyi merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla hareket ederek çözümler geliştirdiği ortak akıl ve uzlaşmanın esas olduğu yönetim yapılanmasıdır. Aktif sivil toplum katılımı esasına dayanan konsey altında toplanan kadın ve gençlik meclisleri ise kentin kalkınma önceliklerini belirleyerek kent vizyonunu sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde ele almaktadır.

Yine 5393 sayılı kanunda kent ekonomisinin geliştirilmesi hususunda belediyelere geniş yetkiler tanınmış ve yerel yönetimlerde yenilikler sağlanmıştır. ¹⁵

Diğer yandan 2003 tarihli 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu çıkarılmış, demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kamu kurum ve kuruluşlarından bilgi edinme hakkının kullanılmasına ilişkin olarak düzenleme yapılmıştır. ¹⁶

Aynı tarihte kabul edilen 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu kalkınma planı ve programlarında yer alan politika ve hedefler doğrultusunda kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmesi ve kullanılmasını hesap verebilirlik ve saydamlığı sağlamak üzere AB fonları ile yurt içinde ve yurt dışından kamu idarelerine sağlanan kaynakların kullanımı ve kontrolünü kapsamaktadır. Kanun merkezi yönetime dâhil olan kamu idareleri, sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idarelerin yönetimlerini kapsamaktadır. ¹⁷

Vatandaşların kendine en yakın yerel yönetim biriminden hizmet alması ve halka en iyi hizmetin nasıl götürülebileceği hususunda belediyeler üzerine yapılan düzenlemeler kayda değerdir. 2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunu ile yine 2005 tarihli 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu belediyelerin mevcut görev ve yetkilerinin sınırını

¹⁴ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf> (Erişim Tarihi: 9.02.2019)

¹⁵ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5018.pdf> (Erişim Tarihi: 10.02.2019)

¹⁶ <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Asp?MevzuatKod=1.5.4982&MevzuatIliski=0> (Erişim Tarihi: 11.02.2019)

çizerken, 2012’de kabul edilen 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulmasına İlişkin Kanunda il özel idareleri ve köy tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalle statüsü verilmiştir¹⁸ Köylerde başlıca oluşan sorun mevcut alt yapı eksikliklerinin giderilmeden, kırsal kalkınmanın sağlanmadan köylerin idari statü değişikliğine uğratılmasıdır. Yerel kalkınmanın sağlanabilmesi için kırsal kalkınmanın gerçekleşmesi önem taşımaktadır. Kalkınmada öncelikli alanlar bu durumda kırsal alanları kapsayan mahalleler olmalıdır. Yerel yönetimlerin stratejik plan ve performans planına uygun yönetilip yönetilmediğini denetleme görevini üstlenen Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı da kanun kapsamında kurulmuştur. Kanunun bir getirisi olarak genel bütçeden dağıtılacak gelirler büyükşehir belediyesinin kapsadığı alanın yüzölçümü ve nüfus miktarı ile orantılı olarak paylaştırılacaktır. Kanun, büyükşehir belediyelerine sosyal refahı sağlamak ve sosyal kalkınmayı gerçekleştirebilmek adına sosyal belediyecilik yapması konusunda yönlendirme yapmaktadır. Buna amatör spor kulüplerine nakdi yardım yapabilmesi, dernek ve vakıflarla ve kamu kurumu vasfında çalışan meslek kuruluşları ile işbirliği halinde projeler üretmesi konusunda mülki idare amirinin izni ile hareket edebilmesi örnek olarak verilebilir.¹⁹

2004 tarihli ve 5227 sayılı Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun da katılımcı, saydam, hesap verebilir kamu yönetiminin oluşturulmasında kamu hizmetlerinin adil, süratli, kaliteli, etkili ve verimli olarak yerine getirilmesi için merkezi idare ve mahalli idarelerin görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemektedir.²⁰

Ülkemizde bölgesel ve yerel kalkınmanın sağlanmasında atılan önemli adımlardan bir diğeri 2001 tarihli 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu’dur.²¹ Kanunun temeli 1990'lara dayanmaktaysa da ilk kez 2001 tarihinde hazırlanan kanunla teknoparklar yasal düzenlemeye tabi tutulmuştur. İstanbul Teknik Üniversitesi ve İstanbul Sanayi ve Ticaret Odası ile 1985’te kurulan ilk teknopark, KOSGEB ile arasında imza ettiği anlaşmaya istinaden Teknoloji Geliştirme Merkezi

¹⁸ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf> (Erişim Tarihi: 3.02.2019)

¹⁹ http://www.tbb.gov.tr/storage/userfiles/rehber_ve_bilgi_notlari/6360_torba_personel_rehber.pdf (Erişim Tarihi: 3.02.2019)

²⁰ <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5227.html> (Erişim Tarihi: 4.02.2019)

²¹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4691.pdf> (Erişim Tarihi: 5.02.2019)

adı altında çalışmalar yapmıştır. Bunun akabinde 1988’de İzmir’de kurulan İzmir Teknopark ve Ankara’da Orta Doğu Teknik Üniversitesi inisiyatifinde kurulan teknoparklar ile Gebze’de TÜBİTAK işbirliği ile kurulan teknoparklar ülkemizde ilk olma özelliği taşımaktadır.

Kanunla birlikte modern teknolojiye dayalı donanımları barındırarak teknoloji ve ürün geliştiren AR-GE birimleri kurulmuştur. Kanunun öngördüğü ve ileri teknoloji kullanan enstitü ya da AR-GE merkezinin imkânlarından yararlanarak teknoloji üretilen, teknolojik bir buluşu ticari bir hizmete dönüştüren “bölge” adı verilen teknoloji geliştirme bölgeleri kurulmuştur. Buna göre, bölge kalkınmasına hizmet eden aynı üniversite, ileri teknoloji enstitüsü ve AR-GE merkezi içinde, akademik ve sosyal yapının birleştiği teknopark biçiminde örgütlenmeler oluşturulmuştur.

Kanunun amacı üniversiteler, araştırma kurumları ve üretim sektörlerinin işbirliğini sağlayarak ulusal sanayinin rekabet edebilir düzeye getirilmesi ile üretim yöntemlerinde yenilik yapmak, ürün kalite standardını yükseltmek, verimi arttırmak ve teknoloji yoğun üretimi desteklemektedir. Üniversite - sanayi ilişkilerinde işbirliği yaparak akademik bilgilerin ticari, değeri olan ürünlere dönüştürülmesi, katma değeri yüksek ürünlerin üretiminde artış sağlanması, firmalar arasında işbirliği fırsatlarının artırılması ile sanayi ve üretim yoksunluğuna çözüm olarak beyin göçünü tercih edecek olan vasıflı kitlelerin ulusal kalkınmayı destekleyerek yerelde de gelişme farkı yaratması ve kendi açısından da istihdam olanaklarını sağlaması açısından somut faydalar sağlayabilen bir uygulamadır.

Ayrıca küçük ve orta ölçekli işletmelerin yeni ve ileri teknolojilere uyumunu sağlamakla beraber, teknoloji yoğun alanlarda yatırım olanakları yaratmak, istihdamı arttırmak, teknoloji transferi yapmak, yabancı sermayenin ülkeye girişini sağlayarak gerekli alt yapıyı hazırlamaya hizmet etmektedir.

Kanunla beraber bölge içerisinde gerçek veya tüzel kişilerce kurulan, yeni ve yüksek teknolojilere dayalı ve çevreye zarar vermeyen nitelikteki “üretim birimleri” kurulmuştur.

Yine 12 Mart 2014 tarihinde 4691 sayılı kanuna istinaden Teknoloji Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği’ne göre; teknoloji transfer ofisleri kurulmuştur. Bu ofisler teknolojiyi geliştirmeyi amaçlayan AR-GE kuruluşları ile bu teknolojileri kullanan sanayi kuruluşların arasındaki koordinasyonu sağlama ve işbirliği geliştirerek, üretilen

teknolojinin fikri mülkiyet hakkının muhafazası, pazarlanması ve satışlardan elde edilen gelirlerin yönetilmesi amacıyla hizmet etmektedir. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin temel paydaşları olan sanayi kuruluşları, devlet, yükseköğrenim kurumları, akademik personel, öğrenciler ve AR-GE firması personeli işbirliği halinde hareket ederek yerel kalkınmanın sağlanmasına hizmet etmektedir.

Kanuna göre genç ve yeni işletmeleri geliştirmek amacıyla girişimci firmalara ofis desteği, ekipman desteği, yönetim ve finansal destek sağlayan kuluçka merkezleri kurulmuştur.²²

2001’de yılda en fazla 7 tane kurulan teknoparklar 2018 yılına kadar sayıca 81’e ulaşmıştır.²³

1990 tarihli 3624 sayılı kanun ve 2000 tarihli 4562 sayılı kanun da yerel kalkınmaya hizmet eden diğer kanunlardır. 1990 tarihli KOSGEB Kanunu; Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı adı altında kısaca KOSGEB olarak ifade edilen Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile ilgili bir kamu kuruluşu olan, tüzel kişiliği bulunan bir kurum olarak faaliyet göstermektedir. KOSGEB’in asıl amacı ülke ekonomisinin ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında küçük ve orta ölçekli işletmelerin payını ve etkinliğini arttırmak ve rekabeti güçlendirmektir.²⁴

Son olarak 2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Kanunu ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’na bağlı ticaret ve sanayi odaları kurularak üye sanayicilerin ortak ihtiyaçlarını karşılamak, mensuplarının birbiri ve halkla olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere mesleki disiplin ve dayanışmayı korumak amacıyla, tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları kurulmuştur.²⁵ TOBB’un amacı sanayiciye devlet destekleri konusunda bilgilendirme yapmak, sanayicinin üretim ve pazarlama faaliyetleri konusunda yönlendirici olmak ve üreticinin pazar bulmasını kolaylaştırıcı iş seyahatleri ve fuarlar düzenlemek, diğer yandan sanayicinin karşılaştığı sorunları hükümetin gündemine getirerek çözümünü

²² <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4691.pdf> (Erişim Tarihi: 8.02.2019)

²³ <https://www.aa.com.tr/tr/bilim-teknoloji/turkiyedeki-teknopark-sayisi-81e-yukseldi/1193433> (Erişim Tarihi: 9.02.2019)

²⁴ <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.aspx?MevzuatKod=1.5.3624&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=> (Erişim Tarihi: 7.02.2019)

²⁵ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5174.pdf> (Erişim Tarihi: 8.02.2019)

sağlamak ve yaşanan sorunlar hakkında yapılan yasal düzenlemelerde inisiyatif olarak söz almaktır.

Ülkemizde yerel kalkınmanın sağlanmasında yapılan kanun düzenlemeleri sadece bunlarla sınırlı değildir. Kalkınmada öncelikli olan 36 ilde vergi ve sigorta primi teşvikleri uygulayarak, yatırımcılara enerji desteği sağlamak ve yatırımcılara bedelsiz arsa ve arazi temin etmek suretiyle yatırımları ve istihdam olanaklarını arttırmak amacıyla 2004'te kabul edilen 5084 nolu Yatırımların ve İstihdamın Teşvikine Yönelik Kanun 2005'te yeniden düzenlenerek 5350 sayılı kanun olarak yürürlüğe konmuştur.²⁶ Bu kanuna istinaden 2006 tarihli 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Hizmetlerine İlişkin Kanun Türkiye - AB mali işbirliği kapsamında yürütülen bölgesel programların bölgelerde yürütülmesi ve koordinasyonunda yetkili proje birimlerinin oluşturulması ve kalkınma ajanslarının kurulması amacına hizmet eden, yerel kalkınmanın sağlanması konusunda yapılmış doğrudan bir hamle olarak nitelendirilebilir.²⁷ Avrupa'ya uyum sürecinde birliğe girme yolunda ülkemizde kalkınma konusunda en önemli adımlar atılmış bulunmaktadır. AB, kalkınmanın sistematikleşmesi ve kalkınma hedeflerinin çizilmesi ve uygulanmasında ülkemiz iktisadi hayatına reformsal bir rota çizmiştir.

Yerel kalkınma konusunda yapılan reformların merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi ve yerel dinamiklerin harekete geçirilmesi konusunda yöntem oluşturduğunu hazırlanan kanunlarla ortaya koymak bu şekilde mümkündür.

Yerel kalkınmanın sağlanması konusunda AB'nin yanı sıra dünyada UNDP ve OECD'nin çalışmaları bulunmakta iken ülkemizde ise ilk girişimler Pendik Yerel Kalkınma Platformu'nun kurulması ile başlamıştır. Pendik Belediyesi'nin girişimi ile Sanayi Bakanlığı, TOBB, İTO, İSO, TUSİAD, MÜSİAD, KOSGEB ve Sabancı Üniversitesi'nin işbirliği ile yerel kalkınma girişimi başlatılmıştır. Bu girişimin hemen ardından Arı Hareketi başlamıştır. Bilindiği üzere Arı Hareketi 1994'te kurulmuş Türkiye'de gençler arasında katılımcılığı teşvik ederek geleceğin liderlerinin yetişmesine yönelik seminer, eğitim projesi ve değişim programı yapan, partileşmeye

²⁶ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/05/20050518-5.htm> (Erişim Tarihi: 9.02.2019)

²⁷ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5449.pdf> (Erişim Tarihi: 9.02.2019)

gitmeden kamuoyu yaratarak insanların isteklerini dile getiren bir sivil toplum hareketidir.²⁸ Arı Hareketi'nin başlaması yerel kalkınma enstitülerinin kurulmasını gündeme getirerek bu alanda çalışmalar ortaya koyulmaya başlanmıştır (Kaya, 2001: 4).

Türkiye'nin Ulusal Kalkınma Planı'nda yerel kalkınma konusuna yer verilerek ulusal kalkınmanın temelleri beş temel yerel stratejiye dayandırılmıştır. Bu beş temel stratejiden birisi "Yerel katılımı arttıracak, ortak girişim alanlarını geliştirecek ve yerel ekonomik gelişmeye yerel aktörlerin kolektif müdahalesini düzenleyecek yeni yerel yönetim modelleri ile kurumsal yapının güçlendirilmesi" olarak belirlenmiştir (Kaya, 2001: 5).

1.5. Yerel Kalkınma Aktörleri

1.5.1. Yerel Kalkınma Aktörü Olarak Belediyeler

Yerel yönetimlerin yerel katılımın sağlanması ve yerelde girişimciliğin gerçekleştirilmesinde merkezi hükümetten daha etkin kuruluşlar olduğu söylenebilmektedir. Yerel yönetimler teknik olarak devletin bir parçası olsa da yerel hakkındaki bilgiye vakıf ve yerelde söz sahibi olan yerel topluluklara en yakın kurumlardır (Bilgin, 2002: 316).

Ülkemizde yerel ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesinde temel olarak incelenmesi gereken faktörün yerel yönetimler olabileceği söylenebilir. Çünkü yerel yönetimler o kentin yönetimi, doğal kaynaklarının değerlendirilmesi, kentin ticari kazançlar elde etmesi, kentlilerin ihtiyaçlarını gidererek sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında koordine edici özelliği dolayısıyla önemlidir. Bir özel sektör kuruluşu kurulduğu tarihten itibaren faaliyet göstereceği için bölgenin kaynakları konusunda yabancı olabilecekken, kentlerin yönetiminde etkin olan yerel yönetimler o kentin var olduğu günden beri kentin ve kentlinin ihtiyaç ve potansiyellerini yerinde bilen, tespit eden ve kaynakların nasıl kullanılabileceğini cevaplayabilecek nitelikte kentsel bilgi ile donatılmış kurumlar olarak hizmet etmektedirler. Bu nedenle yerel yönetimler kalkınma konusunda bir başvuru kaynağı olabilecektir. Ayrıca bölgesel kalkınmanın

²⁸ www.esiweb.org.tr (Erişim Tarihi: 6.02.2019)

sağlanmasında merkezi idare tek başına yeterli olmayıp yerel yönetimlerin kalkınma konusunda desteğine ihtiyaç duyulmaktadır.

Bunun yanı sıra organize sanayi bölgeleri dışında üretim yapacak sanayicilerin üretim alanı seçmesinde kentin yol, su, enerji gibi temel üretim ihtiyaçlarını giderebilmesi önem taşımaktadır. Piyasada başarıya götüren bu alt yapı çalışmalarını yerine getirmekle görevli olan yerel yönetimlerdir. Yerelde cazibeyi arttıran unsurları bir araya getirerek yatırımcıya sunacak kapasitede olan yerel yönetimler, yatırımcıyı etkileyerek bölgeye çekmenin yollarını bulmalıdır. Çünkü yerel yönetimlerin amacı halkın daha iyi yaşam standartlarına ulaşmasını sağlamak olmalıdır (Hazman, 2011: 55).

Dünya Bankası'nın 1997 yıllık raporunda yerel yönetimlerin yerel kalkınmayı desteklemesinde gerekli kriterler konusunda yerel yönetimlerin gücünün artmasının merkezi hükümetin gücünü arttıracığı, kamusal hizmetlerin yerel halkın görüş ve önerileri ile şekillenerek halka uyumlu hale getireceği, buna bağlı olarak yerel otoriteyi güçlendireceği söylenebilmektedir (Sakınç, 1997: 324).

Ekonomik kalkınmaya paralel olarak bir kentte yerel yönetimlere duyulacak ihtiyaç artacaktır. Ekonomik kalkınmanın olduğu bir kentte nüfus artacak, kent manyetik bir alana dönüşecektir. Buna bağlı olarak kentte verilen alt yapı hizmetleri yetersiz kalacak ve yerel yönetimlerin daha çok su sağlaması, daha çok yol yapması, daha çok alt yapı ve üst yapı çalışması yapması, daha çok dinlenme ve eğlence alanları inşa etmesi gerekecektir.

Yerel yönetimlerin kent tanıtımında başlıca başvuru kaynağı genellikle geleneksel olarak düzenlenen festivallerdir. Festivallerde özellikle yöresel bir unsur ön plana çıkarılarak yöre tanıtımına katkı sunulmaktadır. Bu yöresel unsur kentin tanıtımını ve markalaşmasını sağlayacak tarımsal bir ürün, yöreye özgü bir yiyecek içecek olabileceği gibi, ticari değeri olan ve o yöreyle özdeşleşmiş hediyelik eşya veya kıyafet türünde bir unsur olarak da seçilebilmektedir. Çeşitli sanatsal etkinliklerin yapılarak yöre tanıtımını sağlama amacını güden festivaller aslında kentin belli unsurlarda markalaşmasında da katkı sağlamaktadır.

Yerel ekonomik kalkınmada kentin marka değerinin vurgulanması ve kentsel ticaretin ve tanıtımın geliştirilmesinde fuarlar önem taşımaktadır. Fuarlar hem yatırım hem de tanıtım aracı olarak görülebilir. Kent ekonomisinin vitrini olarak kabul

edilebilecek fuarlar, yerli ve yabancı yatırımcıları bilgilendirerek, yöreye çekme ve yörede üretilen ticari ürünlerin satışında pazar bulma konusunda önem taşımaktadır. Yerel yönetimlerin de açabildiği fuarlar toplumun sanat, eğitim ve kültür düzeyini de geliştirmektedir. Günümüzde belediyeler kitap fuarları açmaktadır. Yöre konusunda hazırlanacak tanıtım broşürleri ve yapılabilecek belgeseller ve TV-Radyo programları ile sosyal medya tanıtımı yerel yönetimlerin kentin kalkınmasında başvurabileceği diğer yan araçlar olarak kabul edilebilmektedir.

Kentlerin markalaşması ve marka değerinin oluşması için yerel idarecilere büyük görevler düşmektedir. Kentteki marka değerinin oluşması ve marka kent olabilmek öncelikle istihdam, ulaşım, toplu taşıma ve barınma sorunlarının çözümüyle doğru orantılıdır. Güvenli ve yaşanabilir kılınan bir kent, ekonomik cazibesi de bulunuyorsa göç alacak ve kentte ekonomik canlılık oluşacaktır. Kentlerde belediyelerin yöre ekonomisini canlandıracak proje ve tasarımlar geliştirmesi için proje geliştirme müdürlüklerinin kurulması elzemdir. Çünkü sürekli gelişen ve değişen kentleri oluşturma ve kent cazibesini arttırmanın yolu sadece temel belediye hizmetlerin verilmesi ile mümkün olamamaktadır. Nüfusu fazla ve ekonomik hareketliliği yoğun olan kentlerde belediyeler kentin yaşanabilirliğini sağlamak ve kentsel düzeyde sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirebilmek için kentin markalaşması konusunda yaratıcı sloganlar hazırlamalı ve kentsel – toplumsal projeler geliştirmelidir.

Belediyeler Cumhuriyetin ilk kurulduğu yıllarda yapılan kanun düzenlemelerine göre zaruri belediye hizmetlerini görmekle yükümlü olmuşlardır. Belediyelerin o dönemde asıl amacı genel kent görünümünün inşası iken, yardıma muhtaç kesime sosyal yardımlarda bulunma o dönemde de belediyenin görevleri arasında olmuştur. 1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 33. ve 34. maddeleri belediyenin halk için kütüphane açma, belediye bahçeleri ve çocuk bahçeleri açma, spor alanları inşa etme ile yardıma muhtaç ailelerin ikiz çocuklarına yardım etme, kimsesiz çocuklara nakdi yardım, doktor, ilaç, yeme, içme, giyinme, barınma ve eğitim imkânı sağlama, muhtaçların cenaze hizmet bedellerini karşılayarak muhtaçlara ilaç desteği sağlama gibi görevlerinden bahsetmektedir.²⁹

²⁹ <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/1471.pdf> (Erişim Tarihi: 10.02.2019)

Yeni nesil belediyelerde durum çok değişme göstermemiştir. Yani, yerel yönetimler aynı şekilde belediyelerin ana görevlerini yerine getirmektedir ancak sosyal alanda verilen hizmetlerin yelpazesi genişlemiştir. Diğer yandan kentsel rekabetin ortaya çıkması ve yerelde gördürölmek istenen sosyal politikalar ile belediyelerin yerel kalkınmaya doğrudan etkisi, belediyelerin görev tanımını çeşitlendirmiştir. Belediyelerin kentin ekonomik kalkınmasına hizmet etmek amacıyla bir yönlendirici vazifesi görmesi ve kentlerin ekonomik kalkınmasının sürekli hale getirilmesinde sosyal kalkınmanın ön plana çıkmasıyla birlikte belediyelere sosyal belediyecilik misyonu yüklenmiştir.

Sosyal belediyecilik çok temel olarak; toplum refahını arttırmak için sosyal, kültürel ve ekonomik çalışmalar yapmak ve toplumda zorunlu ihtiyaçlarını karşılayamayan kesimi desteklemek amacıyla dezavantajlı kesime yardımlarda bulunarak, sosyal hizmet sağlamayı toplumun ortalama yaşam düzeyini yükseltmeyi amaçlamayı ifade eder. Ayrıca kentlerde artan nüfusa paralel olarak çevre, altyapı, park, imar, planlama, denetim gibi beledi hizmetlerin mevcut kamu ihtiyaçlarını gidermede yetersiz kalması ile birlikte toplumun eğitim, kültür ve sanat alanındaki ihtiyaçlarının giderilmesi önem taşımaya başlamıştır. Çünkü bir kentte yaşayan vatandaşlar yaşadıkları alanda kültür, eğlence ve sanatsal etkinliklere olan ihtiyacını yaşadığı kentte gidermek isteyebilir. Bu tür faaliyetlerin kentte bulunması kentlilik duygusunu da kuvvetlendirmekte ve sosyal kalkınmaya doğrudan hizmet etmektedir.

Belediyeler bu anlamda merkezi hükümetin kararlaştırdığı sosyal politikaların uygulanmasında hükümetle işbirliği halinde çalışan, merkezin yereldeki temsilcisi ve yerel hizmetlerin sağlayıcısı görünümündedirler. Bu yönüyle merkezden alınan sosyal politika kararları adem-i merkeziyet usulü ile yerelde uygulanmakta, buna ilaveten kentteki sosyal sorunları kendi inisiyatifiyle tespit ederek yardıma muhtaç kesimleri tayin etmekte ve çözüm üretebilmektedirler.

Modern anlamda sosyal belediyeciliğin ortaya çıkışında Kaya'ya göre (2001: 30) 1999 Marmara Depremi ve sonrası önemli bir dönem olmuştur. Günümüzde Türkiye nüfusunun % 80'inin belediye sınırlarında yaşadığı bilgisine dayanarak belediyelerin yerel kalkınmayı gerçekleştirilmesinde vatandaş memnuniyetini sağlaması ve vatandaş kente sahip çıkma bilincine ulaştırması gerekir. Vizyonu ve misyonu olmayan bir belediye ancak kötü yönetim sonrasında toplumsal memnuniyeti

sağlayamadığı için göç verebilir ve kentlilerin kente sahip çıkmak istememelerinin önünü açabilmektedir. Bu anlamda belediye ve diğer mahalli idarecilerin kentte yerel kalkınmayı toplumun fiziksel, ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal ihtiyaçlarını giderme doğrultusunda sağlaması gerekmektedir. Bu kamusal ihtiyaçların giderilmesine çözüm olarak belediyeler, kentin fiziksel olarak, ekonomik yönden, sosyal, kültürel ve siyasal yönden kalkınmasını sağlayacak plan ve projeler geliştirmelidir (Kaya, 2001: 31).

Yerel kalkınmanın sürdürülebilir olmasında sosyal kalkınmanın sağlanması, vatandaşın yaşam seviyesinin yükseltilerek toplumdaki dezavantajlı grupların desteklenerek ortalama yaşam düzeyine taşınması önemlidir. Ekonomik kalkınmasını gerçekleştirememiş bir kentte alt yapı sorunları, eğitim ve sağlık sorunları da sürekli baş gösterecektir. Ekonomik imkânlardan yoksun bir kentin tercih edilmesi olasılığı düşük olacağından sosyal kalkınmanın sağlanmasında anahtar unsur ekonomik kalkınmadır.

Sosyal belediyecilik konusunda belediyeler çocuklar için kreş, yuva, çocuk kulübü açabilir, kadınlar için kadın korunma ve sığınma evleri, yaşlılar için huzurevleri, hobi merkezleri, ana çocuk sağlığı merkezleri, gençlere yönelik spor tesisleri ile gençlik merkezleri, toplum sağlığını tehlikeye düşüren madde bağımlılığı ve kötü alışkanlıklarla mücadele kuruluşları açabilmektedir.

Ülkemizde belediyelerin yaptığı sosyal yardımlar 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 6360 sayılı kanunda düzenlemeye tabi tutulmuştur. Bahsi geçen kanunlarda dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar belediyenin giderleri arasında sıralanmıştır. Diğer yandan spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler de belediyenin giderleri arasında yer almaktadır.

Yerel yönetimlerin kamusal hizmetleri görmesi ve yerel kalkınmaya katkıda bulunabilmesi için yeterli mali ve teknik donanımına sahip olması gerekmektedir. Çünkü sosyal belediyecilik uygulamaları da dâhil olmak üzere yapılacak tüm kamusal harcamalar için finans faktörü hayati önem taşımaktadır. Bu nedenle mali özerkliğe kavuşturulan günümüz belediyelerinin özgürce karar alma, verdiği hizmetlerde merkezi yönetime bağlı olmaksızın kendisine özgü, kendi inisiyatifiyle kaynak oluşturabilme yetkisi bulunmaktadır (Hazman, 2011: 72).

Yerel yönetimlere merkezden sürekli kaynak aktarımı mümkün olmayabilir çünkü yerel sorunların çözümünde güçlü finansal desteğe ihtiyaç duyulmaktadır ve merkezi hükümet tarafından farklı öncelikler belirlenerek yerel yönetimlere kaynak aktarılırken kısıtlı aktarım yapılabilir veya hiç kaynak aktarılamayıp, askıda kalabilir. Günümüzde bazı belediyelerin ödenek gelmiyor diyerek birçok kamu hizmetini görememesi veya gördürememesi buna örnek olarak verilebilir. Ancak yerel yönetimler öz kaynaklarını nasıl değerlendirebileceğini bilirse ve nasıl kaynak elde edilebileceğinin yolunu bulursa kaynak yönünden sıkıntı çekmeyecek, hizmet sunumunda aksaklıklar ortaya çıkmayacaktır. Burada yerel yönetimlerin kaynak oluşturma paydaş olarak katılımı azami derecede önem taşımaktadır. Üstünişik'a göre (1986: 5) yerel hizmetlerin parçalanarak verilmesi kamusal hizmet maliyetlerini azaltırken, hizmet verimliliğini de aynı oranda arttırmaktadır.

Yerel kalkınmada katalizör görevi gören yerel yönetimlerin kentin ekonomik ve sosyal anlamda kalkınması için bazı hedef ve amaçlar belirleyerek bu hedefler doğrultusunda çalışmalar yürütmesi gerekmektedir.

Konulan hedeflerle yapılan uygulamaların birbiriyle örtüşmesi yerel yönetimlerin başarısını göstermektedir. Bu anlamda yerel yönetimleri değişme ve gelişime iten ve hızlı değişimi tetikleyen planlama unsurunun devreye girmesi gerekir. Girdi ve çıktılarının belirlenmesi, yerel yönetimlerin vizyon ve misyon belirleyerek kısa, orta ve uzun vadede yapılması gerekenleri tespit etmesi açısından stratejik kaynak kullanımını sağlayarak kaynak ve zamandan tasarruf sağlamaktadır. Kalkınmanın gerçekleşmesi için planlama ve planlamayla eşgüdüm halinde gerçekleştirilen uygulamalar yerel yönetimlerin kent kalkınmasında etkili olabilmesini sağlar. Planlamadan yoksun, günün şartlarına göre hareket eden yerel yönetimler ancak güncel sorunların çözümü için çalışabilirler, kentin geleceğine dair sürdürülebilir kalkınma ilkelerini yerine getiremezler. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda stratejik plan ve yıllık çalışma programı yapma görevi belediye encümenine aittir. Encümen yıllık çalışma programına dâhil edilen işlerle ilgili kamulaştırma kararı alabilmektedir.³⁰

Ülkemizde stratejik plan kavramına ilişkin ilk düzenlemeler 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda görülmektedir. Kanunun 3. maddesinde

³⁰ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf> (Erişim Tarihi: 1.03.2019)

merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri, sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idarelerle, düzenleyici ve denetleyici kurumlar ile sosyal güvenlik kurumlarının stratejik plana tabi olarak çalışacaklarına dair düzenleme yapılmıştır. Burada belirtilen mahalli idareler belediyelerdir.³¹

5018 Sayılı Kanunu'nun getirdiği diğer önemli düzenleme kaynakların etkin kullanımını ve stratejilere uygun hareket edilip edilmediğinin iç ve dış denetim yoluyla denetlenmesini gündeme getirmesidir. Kanun, kamu idaresinin çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla idarelerin yönetim ve kontrol süreçlerini etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek yönünde sistematik olarak genel kabul görmüş ilkelere göre yapılan iç denetimi tanımlarken; kamu idarelerinin hesap verme sorumluluğu çerçevesinde yönetimin mali faaliyet, karar ve işlemlerinin, kanunlara, hedef ve planlara uygunluk yönünden Sayıştay tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne raporlanması hususunu ise dış denetim olarak tanımlamıştır.³²

Dolayısıyla mahalli idareleri de kapsayan bu denetim biçimleri stratejik planların hazırlanması ve uygulanması arasındaki eşgüdümün sağlanması ve yasal olarak da düzenlemeye tabi tutulmasıyla yerel yönetimlerin diğer belediye işlemlerini yürütmede yaptığı harcamaların yanı sıra yerel kalkınma hususunda bütçeden harcanacak miktarı etkili kullanmasının da yolunu açacak bir düzenleme olarak kabul edilebilir. Ayrıca 5436 sayılı Kamu Mali Yönetim Kanunu ve Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerin Değiştirilmesine Dair Kanuna göre Milli Savunma Bakanlığı hariç tüm bakanlıklara strateji geliştirme başkanlığı kurularak mahalli idareler dâhil olmak üzere tüm kamu kurumlarında stratejik planlamanın zarurietini vurgulanmıştır. Yerel yönetimler açısından değerlendirildiğinde İçişleri Bakanlığı'na bağlı mahalli idarelerin yeni kurulan Strateji Geliştirme Başkanlığı ile koordineli çalıştığını söylemek mümkündür.³³

³¹ <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/1471.pdf> (Erişim Tarihi: 2.03.2019)

³² <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5018.pdf> (Erişim Tarihi: 24.02.2019)

³³ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5436.pdf> (Erişim Tarihi: 23.02.2019)

Mahalli idare bütçeleri genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri dâhilinde hazırlanmaktadır. Bütçenin hazırlanmasında ve uygulanmasında ekonomik istikrar ve sürdürülebilir kalkınmayı amaçlamak esastır.

Mahalli idareler bütçe konusunda harcama yetkisine sahiptir. Bu yetki kanunla düzenlenmektedir. Bütçeler kalkınma plan ve programlarında yer alan politika, hedef ve örneklere uygun şekilde, idarenin stratejik planı ve fayda – maliyet analizine göre uygulanmalıdır. Bütçeler hazırlanırken gelecek iki yılın bütçe tahminleri ve uygulama raporlarında açıklık, doğruluk ve saydamlık esastır.³⁴

Yine 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre nüfusu 50.000'in üzerindeki tüm belediyelerde stratejik plan hazırlanması zorunludur. Kanuna göre belediye başkanı mahalli idareler genel seçiminden itibaren altı ay içinde kalkınma planı ve programı hazırlamakla yükümlüdür. Ayrıca belediye başkanı stratejik planın hazırlandığı yılın yılbaşından önce yıllık performans planı hazırlayarak belediye meclisine sunmaktan sorumludur.

Nüfusu 50.000'in altında olan belediyelerde stratejik plan yapılması zorunlu olmamakla birlikte, stratejik plan bütçe hazırlanırken başvurulacak temel bir kaynaktır. Ancak belediye meclisi tarafından bütçe görüşmesinden önce görüşülerek kabul edilmektedir.

Son olarak 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda stratejik planlamaya ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre stratejik planı hazırlamak büyükşehir belediyesinin görevleri arasındadır. Büyükşehir belediye başkanı belediyeyi stratejik plana bağlı olarak yönetmekle görevlidir. Stratejik plan üniversite ve meslek odaları ile konu ile ilgili çalışan sivil toplum örgütlerinin fikirleri alınarak oluşturulmaktadır. Plan önce belediye meclisine sunulur ve görüşülür ve kabul edildikten sonra yürürlüğe girmektedir.

Kalkınmanın genel olarak planlı yapılması ve sürdürülebilir kalkınma için salt ekonomik göstergeleri büyütmek değil, sosyolojik göstergelerin de dikkate alınması ve sosyal kalkınmanın sağlanması için kentlerde yönetimlerin plan ve program dâhilinde hareket etmesinin önemi ve gerekli kanun düzenlemelerindeki yasal prosedürü takip etmenin mecburiyeti ile mahalli idarelerin performans

³⁴ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5018.pdf> (Erişim Tarihi: 23.02.2019)

değerlendirmelerinin yapılması önem taşımaktadır. Özel sektör kuruluşları gibi kar maksimizasyonu için değil de kamu yararı için faaliyet gösteren yerel yönetimlerin toplumsal faydayı maksimize etmesi ve kentsel rekabet düzeyinde yarışa dâhil olabilmesi için kısıtlı ekonomik imkânları iyi değerlendirmesi ve kendisine yeni ekonomik imkânlar yaratması gerekliliği üzerine mahalli idarelerin performanslarının ölçülmesi önem taşımaktadır. Çünkü yerel yönetimler kalkınma hedefine ulaşabilmek ve toplum faydasını maksimize edebilmek için özel sektör kurum ve kuruluşları ile etkin yönetilmek zorundadır.

Büyükşehir Yasası ile idari ve mali özerkliğe kavuşturulmuş kamu tüzel kişisi olarak tanımlanan büyükşehir belediyesinin kamu harcamalarına karşılık olarak vermiş olduğu hizmetlerin fayda yönüyle mukayesesi ve genel bütçeden mahalli idarelere ayrılan payların artmasıyla beraber mali kaynakların israfının önlenerek daha az kaynakla daha çok hizmetin nasıl verileceği sorularının gündeme gelmesi, mahalli idarelerde performans denetimini zaruri hale getirmektedir.

Yerelleşme akımı ile birlikte yerel kalkınma konusunda merkezden yerele aktarılan yetkilerle birlikte mahalli idarelere daha fazla yetki ve sorumluluk düşmektedir. Yerel yönetimlerde kamusal hizmetlerin verimliliğinin ölçülmesi gerekliliği süreç odaklı mahalli idare yönetiminde sonuç odaklı yönetime doğru geçişle birlikte ortaya çıkmıştır. Bu durum yerel yönetimlerde ölçme ve değerlendirme sisteminin kurulmasını zorunlu kılmıştır.

Benchmarking (kıyaslama) yöntemi özel sektörde olduğu gibi belediyelerde de örnek alınabilecek bir yöntemdir. Bir belediyenin rekabet gücünü yükseltmek için başarılı performansla sahip diğer belediyelerin çalışma metotlarını öğrenmek ve kendi çalışma metotlarıyla kıyaslanması yöntemi belediyelerde yönetim kalitesini arttıracaktır.

Kıyaslama yapılması belediyenin yönetim standartlarını yakalaması ve kendisini diğer belediyelerin ilerisinde mi gerisinde mi olduğunun tespit edilmesi açısından önem taşımaktadır. Kıyaslama yöntemi, kamusal hizmetlerin maliyetini düşürmek, idarenin stratejik yönetimini, sağlamak, belediye çalışanlarının motivasyonunu sağlamak, hedef ve amaçları tespit ederek hedefe götüren en iyi uygulamaları seçmek konusunda fayda sağlamaktadır. Bu yöntem, belediyenin hizmet

görmeye zayıf ve güçlü yönlerinin ortaya konarak yerel hizmetlerin yönünü belirleme konusunda bir politika transfer aracı olarak kabul edilebilir.

Yerel yönetimlerin ürettiği kamusal mal ve hizmetlerin gelişiminin takip edilmesi, kamusal hizmette kalite ve etkinliği geliştirmenin yollarının tespiti ile mümkün hale gelmektedir.

Yerel yönetimlerin performans değerinin ölçümünde performans göstergeleri bulunmalıdır. Kamusal hizmetler konusundaki kararlar bu performans göstergelerine göre yapılmalıdır. Mahalli idarelerin performans göstergelerinin belirlenmesinde söz hakkı olmalıdır. Performans göstergeleri 5018 sayılı kanun uyarınca hazırlanmaktadır. Bunun yanı sıra 5216 sayılı ve 5393 sayılı kanunla birlikte 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nda ilgili alanda düzenlemeler yapılmıştır. Bu kanunlarda stratejik planlama ve performansa dayalı bütçe hazırlamaya ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır. Sonuç olarak performans göstergeleri belediyeler arasındaki rekabeti arttırarak birbirleri arasındaki bilgi paylaşımlarını da güçlendirecektir.

Ülkemizde İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü belediyelerde performans ve ölçüm sistemi kurarak performans ölçümü yapmak amacıyla Belediyelerde Performans Ölçümü (BEPER) Projesi'ni başlatarak belediyelerin sunduğu kamusal mal ve hizmetler için standart performans göstergeleri oluşturmakta, diğer belediyelerle kıyaslama amacını gütmektedir. 2002 tarihli proje; performans göstergelerinin belirlenmesinde performans hizmet göstergeleri, altyapı göstergeleri ve mali göstergeler olarak sınıflandırılmıştır.

Mahalli idarelerde performans yönetiminde şeffaflık, hesap verebilirlik ve etkinliği arttırma hususunda önemlidir. Belediyelerin birer iyi yönetim örneğine dönüşmesine doğrudan katkı sağlamaktadır. Performans ölçümünde başarının sağlanması öncelikle belediyelerin performans raporlarına doğru rakamları girmesine, daha sonra belediyelerde köklü personel kültürünün oluşmasına ve personelce performans ölçümünün içselleştirilmesine bağlıdır.

1.5.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Kalkınmadaki Yeri

Sivil toplum kuruluşları; bölgesel ve yerel kalkınmanın nasıl sağlanacağı sorunsalında yerelde yaşanan sorunların devlet eliyle çözümünün güç olduğu, yaygın ve etkili kamuoyu yaratma becerisiyle yerel düzlemde söz sahibi olan, yerelde

demokratik siyasal katılımın sağlayıcıları ve aktif yerel katılımın en önemli ayağı konumundadır. Yerelde insiyatif oluşturma ve etkili çözüm yöntemleri üretme konusunda yetkili olan STK'ların kentlerde yaşanan makro düzeydeki sorunların çözümünde yerel yönetimlerle eşgüdümlü hareket eden önemli paydaşlar olduğunu söylemek mümkündür. Yerelde ortaya çıkan sorunların çözümünde yerel yönetimlerin yararlanması gereken önemli kuruluşlar olan STK'lar, yerelde yaşanabilecek sorunlara vakıf olmaları yönüyle merkezi hükümetten daha aktif ve etkin olarak sorunların çözüm sürecine dâhil olabilmeleri yönüyle yaygın ağlara sahiptirler. Buna bağlı olarak STK'ların artan önemi ile birlikte ülkemizde gelişimi ve desteklenmesi ilk kez 1983'te 2908 sayılı Dernekler Kanunu ile mümkün hale gelmiş, daha sonra 2004'te kanun yürürlükten kaldırılarak 2004'te 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun hazırlanmasıyla revize edilmiştir³⁵. Yeni kanun, AB'ye uyum çerçevesinde dernek üzerinde denetleme yetkisini kaldırmış ve derneklerin iç işlerinde serbest hareket edebilmesinin yolunu açmış daha özgürlükçü bir kanundur. Kanun kapsamında dernekler siyasi parti, sendika ve meslek kuruluşlarından yardım alabilen, temsilcilik açma imkânına kavuşmuş, dernek üyelik aidatlarının belirlenmesi konusunda iç işlerinde bağımsız bir yapıya bürünmüştür. Ülkemizde sivil toplumun önemli bir ayağını oluşturan ve düzenli yapılan yardımlarla sürdürülebilir sosyal kalkınmaya hizmet eden vakıflara ilişkin düzenlemeler ise ilk olarak 1935 tarihli 2762 sayılı Vakıflar Kanunu ile yapılmıştır. Kanun, 2008'de 5737 sayılı kanun olarak revize edilmiştir³⁶. Vakıflar, toplumsal dayanışma ve yardımlaşmanın sistematik hale getirilerek toplumun sorunlarının çözülmesi ve toplumsal kalkınmanın sağlanmasında dini hizmetler, aşevi hizmetleri, sosyal hizmetler, sanat ve kültür hizmetleri, milli savunma hizmetleri, iktisadi hizmetler, ulaştırma hizmetleri ve spor hizmetleri gibi alanlarda topluma hizmet etmektedir. Vakıflar, yerel katılımı sağlayan, toplumsal sorunların bertaraf edilmesi noktasında artan nüfus ile birlikte artış gösteren yerel sorunların çözümünde yerel yönetimlere yardımcı olan aktif yerel katılımın önemli paydaşlarından

³⁵ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5253.pdf> (Erişim Tarihi: 05.03.2019)

³⁶ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/02/20080227-2.htm> (Erişim Tarihi: 12.02.2019)

1.5.3. Yerel Kalkınmada Sanayi ve Ticaret Odalarının Rolü

Ülkemizde kamu yönetiminin örgütlenmesinde meslek kuruluşları yerinden yönetim kuruluşları arasındadır. Yerinden yönetim kuruluşları, siyasi yerinden yönetim kuruluşları ve idari yerinden yönetim kuruluşları olarak sınıflandırıldığında meslek kuruluşlarının idari yerinden yönetim kuruluşları olarak hizmet yerinden yönetim kuruluşları vasfıyla faaliyette bulunduğu söylenebilir. Anayasamızın 135. Maddesinde düzenlenen kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının halk ve birbirleri ile olan ilişkilerinde düzeni sağlamak amacı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından gösterilen usullerle seçilen kamu tüzel kişilikleridir.³⁷ Kamuda hizmet vermenin geliştirilmesinde salt merkezi yönetim yeterli olmamaktadır. Kamusal hizmetlerin görülmesinde kamusal faydanın sağlanması konusunda üst düzey yarar sağlayan meslek kuruluşları, meslek gruplarının yönetimini sağlarken, kalkınma konusunda da devlete destek olan yardımcı kuruluşlar olarak çalışmaktadırlar. Hizmetlerin sağlanmasında kamu yararı ön plandadır. Meslek kuruluşları kamusal hizmete katkı yaparak yerelde veya ülke genelinde kamusal faydayı sağlamayı amaçlamaktadırlar. Toplumun gereksinimlerinin karşılanmasında meslek kuruluşlarının önemi büyüktür. Meslek kuruluşları özellikle kendi mesleki görev ve sorumluluklarını yerine getirme amacıyla örgütlenirken, daha sonra kamusal yarar sağlamak için örgütlenmektedirler. Bu örgütlenmenin en önemli ayağı odalardır.

Sanayi ve ticaret odalarının yerel ekonomik kalkınmayı sağlama noktasında kentin ekonomik cazibe merkezi haline gelmesiyle artan nüfusun gereksinimlerini karşılamak için kentte odaya bağlı faaliyet gösteren ticari işletmelerin sayıca artışını beraberinde getirmekte olduğu söylenebilmektedir. Buna örnek olarak artan konut ihtiyacını karşılamak için inşaat sektörünün gelişmesi ve buna bağlı olarak kentte inşaat firmalarının ve inşaat malzemesi üreten fabrikaların sayıca artması verilebilir. Diğer yandan artan nüfusun içme suyu ihtiyacını gidermede yörede içme suyu üretim tesislerine duyulacak ihtiyaç artacağından yeni tesislerin açılması ve odaya

³⁷ https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf (Erişim Tarihi: 13.02.2019)

kayıtlanması da söz konusu olacaktır. Ticaret ve sanayi odaları bu yönleriyle yerel kalkınmaya doğrudan hizmet eden kuruluşlardır.

Türkiye’de odaların genel olarak kamusal hizmetleri etkileme, yönlendirme konusunda baskı unsuru teşkil ettiğini söylemek mümkündür. Odalar genel itibarıyla sadece meslek mensuplarının odaya kayıtları ile görev ve yetki düzenlemelerini kapsamamakta ayrıca parlamentoda lobi faaliyeti yürüterek kamusal politikaların belirlenerek uygulanmasında başvuru kaynağı veya kanaat önderi, yönlendirici olarak çalışmaktadırlar. Ülkemizde yerel ve ulusal ekonomik kalkınmada önemli bir fonksiyonu olan ticaret ve sanayi odaları faaliyetleri, 1950 tarihli 5590 sayılı kanunla düzenlenmiştir. Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Deniz Ticaret Odaları, Ticaret Borsaları ve Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Kanunu olarak mevzuatta yerini alan kanun 2004 tarihinde yürürlükten kaldırılarak 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu olarak yeniden düzenlenerek yürürlüğe girmiştir.³⁸

Kanunun 12. Maddesi gereğince odaların görevleri aşağıdaki gibi düzenlenmiştir:

- Ticaret ve sanayiye dair incelemeler yaparak bölge içindeki iktisadi, sınaî ve ticari faaliyetlere ait istatistik tutmak, başlıca ürünlerin piyasa fiyatını takip etmek,
- Odalarca verilen hizmetler karşılığında belge düzenlemek ve onaylamak, meslek faaliyetlerine ait konularda resmi makamlara başvurularda bulunmak,
- Yurt içi ve yurt dışı fuar ve sergilere katılmak,
- Deniz ticaretinin kamu yararına, milli ulaştırma ve deniz ticareti politikasına uygun olarak gelişmesine çalışmak,
- Yabancı gemi sahiplerinin denizcilikle ilgili müesseselerine Türkiye limanlarında çalışma yetkisi vermek ve liman masrafları hakkında bilgilendirerek enformasyon desteği sağlamak,
- Deniz ticareti ile ilgili uluslararası kuruluşlara üye olmak ve deniz ticaretine çıkan anlaşmazlıklarda gerektiğinde hakemlik görevi üstlenmek,
- Üyeleri hakkında tüketici şikâyetlerini incelemek,

³⁸https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc071/kanuntbmmc071/kanuntbmmc07103452.pdf (Erişim Tarihi: 13.02.2019)

- Üyelerin kuruluş için ihtiyaç duyduğu belgeleri vermek,
- Yurt içi fuarlar konusunda yapılacak müracaatları değerlendirerek Birliğe teklifte bulunmak,
- Ticaret ve sanayi odalarınca, odalar ayrı illerde ise sanayi odalarınca sanayiciler için kapasite raporları düzenlemek,
- Ticari ürünlerin niteliklerinin belirlenmesine yönelik laboratuvar kurmak,
- Milli Eğitim Bakanlığı denetiminde ticaret, denizcilik ve sanayi ile ilgili kursları açmak, yurt içinde ve yurt dışında ihtiyaç duyulan alanlarda öğrenci okutarak mesleki ve teknik eğitim ve öğretimi geliştirmek,
- Sergi, panayır, umumi mağaza, depo, müze ve kütüphanelere katılmak,
- İlgili bakanlıkça uygun görülen alanlarda sanayi siteleri, endüstri bölgeleri, organize sanayi bölgeleri, teknoloji geliştirme bölgeleri, teknoparklar, teknoloji merkezleri kurmak ve yönetmek,
- 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu çerçevesinde serbest bölge kurucu ve işleticisi olmak, fuar alanları açmak, kongre merkezi ve ticaret merkezi kurmak, antrepo işletmek görevleri de bulunmaktadır.

Ticaret ve Sanayi Odaları ulusal ekonomik kalkınma göstergelerini doğrudan etkilemek, özel sektör kuruluşlarının ekonomik faaliyetlerini tablolaştırarak ekonomik çerçeve çizmek ve yerel ve ulusal sanayiye geliştirmek adına çalışmalar yapmaktadır. Ticaret ve Sanayi Odaları bölge sanayici ve esnaflarının kayıtlarının zorunlu olduğu, derneklere nispeten aldıkları yıllık aidat, hizmetler karşılığı ücretler, yayınlardan elde edilen gelirler, odaya yapılan bağış ve yardımlar, şirket karları, döviz gelirleri, danışmanlık ücretleri, taşınmaz alıp satma yetkileri, kamulaştırma yapma, ödünç para alma, burs verme, sosyal yardımlar yoluyla destek verme gibi birçok yetkiler dolayısıyla çok etkili sivil toplum kuruluşları olarak kamuoyunu etkileme ve bilinçlendirmeye yetkilidirler. Ticaret ve sanayi odaları ayrıca ulusal ekonomi politikalarını etkileyecek manevi yaptırım gücüne sahiptirler.

Odaların çalışmalarında gönüllülük esas değildir, çalışmaları sistematiktir. Oda yöneticileri düzenli maaş alan kamu tüzel kişiliği temsilcileridirler.

Ticaret ve sanayi odaları, o yöredeki ekonomik durumu raporlar yoluyla ortaya koymaktadırlar. Ayrıca ekonomik durum analizleri bölgedeki tam istihdam düzeyinde çalışan veya eksik istihdam düzeyinde faaliyet gösteren sektörleri tespit etmektedir.

Odalar yöre ekonomisinin potansiyelini belirleyerek hangi sanayi kollarında açık olduğunu tespit ederek potansiyel yatırımcılara hangi alanlarda hizmet vermesi gerekliliği konusunda koordinatörlük yapmaktadır. Ticaret ve sanayi odaları sahip oldukları yetkiler ve maddi imkânlar bakımından avantajlı konumdaki kamu tüzel kişilikleridir. Temel olarak meslek ahlakını, dayanışmayı koruyarak, ticaret ve sanayinin kamu yararına uygun olarak gelişmesine çalışmaktadırlar. Oda, ticaret ve sanayi ile ilgili bilgi ve haberleri derleyerek, ilgili makamlarla paylaşmakta, kendilerine başvuran üyeleri başvuruları halinde bilgi desteği sağlamaktadırlar.

Ticaret ve sanayi odaları ticaret ve sanayinin menfaatlerini göz önüne alarak ekonomik ilerlemeyi sağlamayı amaçlamaktadırlar. Ekonomik gelişmeyi sekteye uğratabilecek engelleri ortadan kaldırmak için merkezi hükümete öneri sunarak işbirliği halinde çalışmaktadırlar. Odalar sanayicilere güven vererek yöreye yatırımları çekmekte ve yerel ekonomik kalkınmayı sağlamaktadır. Ayrıca ticaret ve sanayi ile birlikte ortaya çıkan ekonomik faaliyetlerden kamuoyunu bilgilendirmek adına ve hükümete bir yol gösterici olarak dergi ve gazete yayınları da yapmaktadırlar.

Hükümetin ticari ve sınaî konularda ticaret ve sanayi odalarının fikrini almaları veya ticaret ve sanayi odalarının ekonomi politikalarının oluşturulmasına yönelik hükümete bilgi sunmaları merkezi ekonominin yönlendirilmesinde referans sağlamaktadır. Yerel ekonomik verilerin tespiti ve merkeze sunulması yerel kalkınma konusuna doğrudan temas edebileceği gibi merkezi hükümetin yerel ekonomi hakkında bilgilenmesi ve ulusal tabanlı desteklerin yöre ekonomisine transfer edilmesi noktasında önem taşımaktadır.

Ticaret ve sanayi odaları mevcut ekonomik sorunların nedenleri konusunda araştırma yaparak hükümeti atacağı ekonomik adımlar konusunda uyarmaktadırlar. Ticaret ve sanayi odaları sanayiciye yeni pazarlar bulma konusunda çalışırken, aynı zamanda ticarete ve sanayide nihai ürün potansiyelini geliştirmekte, yörede üretilen ve iç ve dış piyasaya sunulmak üzere hazır hale getirilen ürün yelpazesinin çeşitlenmesine katkıda bulunmaktadır.

Oda ve borsaların verdikleri hizmetlerde kalitenin artması, üyelere verilen hizmetlerin iyileştirilmesi ve geleceğe dönük stratejik planlar hazırlanması amacıyla standartlaştırmaya gidilmektedir. Bu standartlaştırma akreditasyon olarak tanımlanmaktadır. Ülkemizde oda ve borsaların akreditasyon çalışmaları 2001'de

İngiltere ve Almanya oda sistemleri incelenerek oluşturulmuştur. Oda ve borsaların akreditasyonları 2005 yılından itibaren 171 oda ve 79 borsanın akreditasyonu ile tamamlanmış, 28 oda ve borsanın akreditasyonu ise halen devam etmektedir. Akreditasyon sürecinde referans alınan kurumlar Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği ile İngiltere Ticaret Odası'dır.³⁹

Ülkemizde ticaret ve sanayi odalarının bağlı bulunduğu ve sanayicilere yönelik faaliyetlerin tek bir çatı altında toplandığı kurum Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'dir. TOBB, illerde ve ilçelerde yerel kalkınmanın sağlanmasında lokomotif kuruluştur.

TOBB, ulusal ekonominin büyümesi, Türkiye'nin iş ve yatırım ortamını iyileştirmesi konusunda 1952'den beri özel sektörün önünü açan her yasal düzenlemeye katkıda bulunan, ülkemizde iş dünyası için bir çatı kuruluşudur. 81 il, 160 ilçedeki 365 oda borsa ve sektör meclisinde 1,5 milyon üye ile hizmet vermektedir. Mikro ölçekli girişimcilerin de sorunlarına çözüm bulmaya çalışan TOBB, küresel ölçekte ulusal ve uluslararası alanda Türk yatırımcılara fikir beyan ederek destek olmaktadır. Ayrıca eğitim ve sosyal sorumluluk projelerine de destek vererek kanaat önderliği yapmaktadır.⁴⁰

1.5.3.1. Kalkınma Aracı Olarak TOBB'un Yerel ve Bölgesel Kalkınmaya Yönelik Faaliyetleri

TOBB, yerel kalkınmanın sağlanması noktasında çok önemli çalışmalar yapmaktadır. Yerelde odalar ve borsalar yoluyla strateji geliştiren TOBB, illerde ve iş sektöründe yaşanan sorunları tespit ederek çözüme kavuşturmayı amaçlamaktadır. TOBB, yerel kalkınmanın sağlanması noktasında çok önemli hizmetler vermektedir. İllerin sosyo ekonomik yapısı, oda ve borsa sayısı ile ilde bulunan üniversite ve öğretim üyesi sayısı baz alınarak "Yerel Kalkınmanın Fitolini Ateşle" sloganıyla 81 ilde 81 akademik danışman atanmış ve yerel kalkınma konusunda odalara akademik destek sağlamıştır.⁴¹

³⁹<http://m.nto.org.tr/kurumsal-read.asp?mcode=200.10.00&mnameAkreditasyon> (Erişim Tarihi: 6.02.2019)

⁴⁰ <https://www.tobb.org.tr/ozetleTOBB/ozetletobb.pdf> (Erişim Tarihi: 14.02.2019)

⁴¹ <https://www.tobb.org.tr/ozetleTOBB/ozetletobb.pdf> (Erişim Tarihi: 15.02.2019)

TOBB, 2012 tarihli 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununun 28. Maddesine Adalet Bakanlığına bağlı Arabuluculuk Kurulunda yer almaktadır. Arabuluculuk, mahkeme dışı bir çözüm yöntemi olarak ticari uyuşmazlıklar, işçi- işveren uyuşmazlıkları gibi sektör sorunlarının giderilmesinde bir başvuru hizmetidir. TOBB, Sürekli Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezince avukat ve hukukçulara arabuluculuk hizmet eğitimleri vermektedir.⁴²

Yerel kalkınma konusunda TOBB, belli bir bölgeye özgü yetişen ve yöre ile özdeşleşmiş ürünlere coğrafi işaretler vermektedir. Coğrafi işaretlerde asıl amaç belli bir yöreye ait ve o yöre ile özdeşleşmiş ürünlerin üretiminde tescil vererek belli şartlar altında üretim yapan üreticileri korumaktır. Ülkemizin ihracatını arttırmak amacıyla serbest dolaşıma tabi olan sanayi ürünlerinin ve işlenmiş tarım ürünlerinin gümrük vergileri indiriminden yararlanması için ihracatçı ülke tarafından düzenlenen TR Dolaşım Belgesi, EUR.1 Dolaşım Belgesi, EUR-MED Dolaşım Belgesi, EUR-MED Dolaşım Belgelerini hazırlamaktadır. Ayrıca ihracatta ülkeler arası tavizlerden yararlanmak için D-8 Menşe İspat Belgesi, Malezya Menşe Belgesi düzenlemekle yetkili olup, AB ülkeleri ve İran, Malezya, Nijerya, Endonezya ve Pakistan gibi ülkelerle yapılan ihracattaki teşviklerden yararlanmak için dış ticaret konusunda işbirliği yaparak ihracatın artmasına katkı sağlamaktadır.⁴³

TOBB, istihdam alanında çok önemli projelere imzasını atmıştır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Türkiye İş Kurumu arasındaki ilişkiyi güçlendirerek firmaların İŞKUR hizmetlerinden yararlanabilmesi ve iş arayan kesim için bir çözüm önerisi oluşturmak adına 2016'da Mesleki Eğitim ve İstihdam Seferberliği Protokolü imzalanmıştır. İstihdamla Büyüyen Türkiye sloganıyla çalışanlara ait SGK primi ve vergiler ile çalışanların ilk üç aylık maaşı, devlet tarafından finanse edilmektedir. Projenin amacı iş dünyasının işgücü ihtiyacını karşılamak, çalışanların mesleki eğitimini sağlayarak mesleki yeterlik belgesi talepleri ile stajyer taleplerini toplamak, işbaşı eğitim programları yaparak çalıştırmak istediği elemanı izleyerek çalışanlara ait giderleri karşılamaktır. Ayrıca TOBB Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile ortak yürüttüğü TOBB Mesleki Yeterlilik ve Belgelendirme Merkezi Projesi ile KOBİ

⁴²<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6325.pdf> (Erişim Tarihi: 18.02.2019)

⁴³ <https://www.tobb.org.tr/ozetleTOBB/ozetletobb.pdf> (Erişim Tarihi: 16.02.2019)

danışmanlarına, proje yöneticilerine ve halkla ilişkiler uzmanlarına ileri seviyede eğitimler vererek firmalarda kalifiye personelin çalışmasına öncülük etmektedir.⁴⁴

TOBB, sanayi için hammadde niteliğinde olan tarımsal ürünler ve hayvancılıkla ilgili ürünlerin pazara sunumunun kolaylaştırılması, ürünlerin borsaya göre bölgesel olarak günlük, aylık ve yıllık fiyatlandırılmasının sağlanarak yöneticilere bilgi temini sağlamak, ihale duyurularını yayınlamak amacıyla Ticaret Borsaları Bilgi Sistemi web sayfasını oluşturmuştur.

TOBB'un girişimcilik ve yerel kalkınmaya en önemli katkılarından birisi 2007'de kurduğu Kadın Girişimciler Kurulu ile 2009'da kurulan Genç Girişimciler Kurulu'dur. Girişimcilik potansiyelinin geliştirilmesi amacıyla politika belirlemek için kurulan bu kurullar alanlarında uzmanlaşmış firma yöneticileri, girişimcilik alanında bilgi üreten akademisyenler ile alanla ilgili bölgesel ve ulusal çalışmalar yapan sivil toplum örgütleri idarecilerinden oluşmaktadır. Bu kurullar ülkemizin en geniş yelpazeli girişimci ağını oluşturmaktadır. Ayrıca TOBB, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) ile "Türkiye'nin En Hızlı Büyüyen Yarışması" düzenlemektedir. Buna istinaden TOBB, Türkiye'nin en hızlı büyüyen 100 şirketinin başarı hikâyelerini genç girişimcilerle paylaşarak iyi uygulama örnekleri sunmaktadır. Diğer yandan en başarılı şirket yöneticilerini ABD'ye göndererek oradaki sektör liderleri ile buluşturmaktadır. Türkiye 100 Şirketleri olarak tanımlanan en başarılı şirketler 2012-2015 döneminden Türkiye ekonomisinden 12 kat daha hızlı büyümüştür. Bu da başarılı stratejilerle yerel kalkınmanın ulusal kalkınmanın önüne geçebileceğinin göstergesi olarak TOBB'un bölgesel kalkınmaya katkısını ortaya koymaktadır.⁴⁵

TOBB'un yerel kalkınma göstergelerinin tespiti ve bu verilerin derlenerek ulusal kalkınma oranlarının belirlenmesinde, aydınlatıcı olarak hazırladığı kapasite raporları, yerel kalkınmanın ölçülmesini aydınlatacak olan somut verileri kapsamaktadır. Firma bilgilerini de içeren kapasite raporları herhangi bir ürünü üreten firma adedi, bir ürünün toplam ne kadar üretildiği, farklı sanayi kollarına göre firma dağılımı, firmaların şehirlere göre dağılımı, raporlanma tarihinde bölgede çalışan toplam işçi sayısı, il ve ilçelerde hangi ürünün en çok üretildiğinin tespiti ve bu ürünleri

⁴⁴ <https://www.tobb.org.tr/ozetleTOBB/ozetletobb.pdf> (Erişim Tarihi: 17.02.2019)

⁴⁵ <https://www.tobb.org.tr/ozetleTOBB/ozetletobb.pdf> (Erişim Tarihi: 18.02.2019)

üreten firma adedi, il ve ilçelerdeki üretici firmaların hangi alanlarda üretim yaptığının tespiti, aynı ürün çeşidinde sayıca fazla üretim yapan firmaların belirlenerek il ve ilçede üretim yapılmayan alanlardaki eksik istihdam alanlarının teşhisi konusunda bilgi sunmaktadır. Ülkemizde sanayi sektöründe üretim yapan firmalara yönelik bilgi teminini sağlamak ve istatistiksel verileri toplamakla yetkili tek kuruluş TOBB'dur. TOBB sanayi kollarında sektörel gelişimin sağlanması konusunda birliğe bağlı firmaların gelişimlerini sağlamak üzere meclisler kurmuştur. Ambalaj meclisinden otomotiv sanayi meclisine, konfeksiyon ve hazır giyim sanayi meclisinden savunma sanayi meclisine kadar onlarca alandan oluşturulan meclisler imalatçı sektörün sorunlarına çözüm için oluşturulmuştur.⁴⁶

TOBB ticaretin geliştirilmesi hususunda fuar düzenleme yetki belgesi vermekle yetkili kuruluştur. Ticaret yapma amacıyla alıcı ve satıcı tarafları bir araya getirerek alışveriş yaptıkları pazarlar olan fuarlar yerel kalkınma konusunda önemli bir ekonomi aracıdır. TOBB bu nedenle fuar takvimleri yayınlamakla birliğe gelen firmalara fuar açma taleplerini incelemektedir. TOBB, yerel platformda olduğu gibi uluslararası platformda da nüfuz sahibidir. AB üyeleri devletler ve dünya devletleri ile yaptığı anlaşmalar yurt dışı temsilcilikleri ve bağlı bulunduğu iştiraklerle küresel ölçekte söz sahibi olarak uluslararası hibe fonlarını ulusal ölçekteki firmalara aktarılması konusunda çalışmaktadır. TOBB, AB kredi ve hibelerini ülkemize aktarma, bölgesel ve ulusal kalkınmanın sağlanmasında sınır kapılarının modernizasyonunu sağlayarak oluşturulan gümrük ve turizm işletmelerini kurma konusunda yetkilidir. Ayrıca İstanbul Ticaret Odası, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Bakırköy Belediyesi, İstanbul Sanayi Odası, İstanbul Ticaret Borsası ve İktisadi Kalkınma Vakfı'nın işbirliğinde kurulan İstanbul Dünya Ticaret Merkezi Anonim Şirketi TOBB'un önemli iştirakleridir.⁴⁷

TOBB'un oluşturduğu İstanbul Dünya Ticaret Merkezi, fuarcılık sektörünün ülkemizde gelişmesi, yerli ve yabancı yatırımcıları buluşturması hususunda meslek kuruluşları ile mahalli idare birimlerini bir araya getiren önemli bir yerel kalkınma kuruluşudur. TOBB %32,13 oranındaki katkısıyla yeterli kredi desteği bulamayan ve

⁴⁶ <https://www.tobb.org.tr/ozetleTOBB/ozetletobb.pdf> (Erişim Tarihi: 17.02.2019)

⁴⁷ <https://www.tobb.org.tr/ozetleTOBB/ozetletobb.pdf> (Erişim Tarihi: 18.02.2019)

kefil yetersizliği ile kredi desteğinden yararlanamayan KOBİ'lere, çiftçi, esnaf ve sanatkârlara kredi erişim imkânı tanıyan Kredi Garanti Fonu'nda hisseye sahiptir ve fona ortaklık etmektedir. Yerel kalkınma konusunda önemli diğer çalışma TOBB ve diğer kuruluşlar arasında imzalanan KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı'dır. Finansman sıkıntısı yaşayan KOBİ'lere sermaye sağlayarak yönetim desteği vermeyi amaçlayan ortaklık, gelecek vaat eden ve pazar oluşturabilme kabiliyetine sahip olduğu düşünölen şirketlere finansman desteği sağlamaktadır. TOBB'un sayısal ve kültürel kalkınma konusunda da çalışmaları bulunmaktadır. Bunlara örnek olarak Mimar Sinan'a ait Edirne Selimiye Camii ve diğer eserlerin korunması amacıyla bakım ve onarım ihtiyaçlarını karşılamak ve ulusal ve uluslararası tanıtımını sağlamak konusunda Sinan ve Selimiye Camii Vakfı'nın kuruluşu verilebilir.⁴⁸

TOBB'un bir diğer iştiraki olan TEPAV, Türkiye ekonomisinin güçlendirilmesi ve dünya ekonomilerinde olup bitenleri takip etme konusunda makro ekonomi çalışmaları programı yürütürken yeni teknolojilerin dünya ekonomilerini nasıl etkilediğinin takip edildiği inovasyon çalışmaları programı ile özellikle yerel ekonomik kalkınma amacına hizmet eden şehir çalışmaları programı ile bölge çalışmaları programı bulunmaktadır. TEPAV ayrıca 6 adet çalışma merkezi kurarak ekonomi konusunda çalışmalar yapmaktadır. Yönetişim çalışmaları merkezi, sürdürülebilir kalkınma için merkezi idare ve yerel yönetimlerin kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmaktadır. Çalışmalarını katılım ve yolsuzlukla mücadele ile kamu yönetiminde idari etkinlik alanlarına yoğunlaştıran merkez, konu ile ilgili sempozyum ve projeler yürütmektedir. TOBB, piyasada nitelikli işgücü açığına kapatmak, iş dünyasına kalifiye eleman yetiştirmek ve üniversite - sanayi işbirliğini geliştirmek amacıyla TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi'ni kurmuştur. Üniversiteyi diğerlerinden ayıran nokta teori ve pratiği bir araya getiren ortak eğitim modelini uygulamasıdır. Üniversitede verilen teorik eğitimin akabinde öğrencilere staj ve eğitim imkânı veren TOBB ETÜ, mezun profilin istihdamına önemli ölçüde katkı yapmaktadır. Stajlar boyunca firmaları tanıma ve kendini tanıtm

⁴⁸ <https://www.tobb.org.tr/ozetleTOBB/ozetletobb.pdf> (Erişim Tarihi: 19.02.2019)

imkânı bulan öğrenciler ülkemiz genelinde yaşanan işsiz üniversite mezunu profilini gölgeleyen bir istihdam olanağı da sağlamaktadır.⁴⁹

1.5.4. Yerel Kalkınma Aktörü Olarak Serbest Bölgeler

1985 tarihli 3218 sayılı kanun gereğince ihracata yönelik yatırım ve üretimi teşvik ederek, yabancı yatırımları ve teknoloji girişini hızlandırmak, ihracata yönelik üretim yapan işletmeleri teşvik etmek ve uluslararası ticareti geliştirmek amacıyla serbest bölgeler kurulmuştur.⁵⁰

Erdoğan ve Ener'e göre (2005: 22) serbest bölge; kuruluş amacı, kanuni dayanakları ve işlevleri bakımından farklı yapısal özelliklerdeki serbest bölgeleri kapsayan genel bir kavramdır.

Güner'e göre (1995: 3) serbest bölge; bir ülkenin ihracat konusunda yaptığı mevzuat düzenlemelerinin devre dışı bırakıldığı, ulusal sınırlar içinde bulunmakla birlikte, ihracata yönelik üretimin gerçekleştirildiği, lojistik açıdan genel olarak liman veya havalimanı yakınlarında bulunan dış ticaret rejimine tabi alanlardır.

Serbest bölge uygulamalarında bir ülkenin siyasal, sosyal, yapısal, ekonomik ve ticari politikalarına göre farklılıklar bulunmaktadır. Serbest bölgeler bahsedilen özelliklerine göre şu şekilde sınıflandırılabilir (Karaduman ve Yıldız, 2002: 133-152): Serbest bölge, serbest liman, gümrüksüz bölge, dış ticaret bölgesi, serbest üretim bölgesi, serbest ticaret bölgesi, endüstriyel serbest bölge, ihraç ürünleri işleme bölgesi, vergisiz ticaret bölgesi, vergisiz bölge, gümrüksüz havaalanı, yabancı yatırım bölgesi, antrepo, özel ekonomik bölge ve ikiz fabrikadır.

Serbest bölgelerin yerel kalkınmaya ve istihdama etkisi çok büyüktür. Asıl olarak dış ticareti geliştirme ve ulusal ekonomiyi ilerletmede etkili olan serbest bölgeler dolaylı olarak bölgesel ekonomiyi harekete geçiren bir unsur olarak kabul edilebilir veya kalkınmayı yerelden ulusala olarak tanımlayan bir bakış açısına göre yerelde başlayan ve tüm ulusal ekonomiyi etkileyen önemli bir zincir halkası olarak kabul edilebilmektedir.

⁴⁹ <https://www.tobb.org.tr/ozetleTOBB/ozetletobb.pdf> (Erişim Tarihi: 20.02.2019)

⁵⁰ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3218.pdf> (Erişim Tarihi: 10.03.2019)

Yerel ve bölgesel kalkınmada anahtar vazifesi gören serbest bölgelerin kurulmasında bazı amaçlar belirlenmiştir. Bu amaçları sıralamak gerekirse, ihracat için yatırım ve üretimi arttırarak, yabancı sermaye yatırımlarını ve teknoloji girişini sağlayarak dış ticareti geliştirmek, yerli üreticilerin dünya piyasalarından sanayi girdisi elde etmesini sağlayarak yerli piyasaları uluslararası rekabete hazır hale getirmektir. Döviz girişini arttırmak ve yeni iş kolları oluşturarak bu iş kollarında işgücü talebi oluşturmak, istihdama katkı sağlamak da diğer önemli amaçlarından.

Serbest bölgelerde depolama, yükleme- boşaltma, ambalajlama, imha etme, bankacılık ve sigortacılık gibi endüstriyel faaliyetlerin gerçekleştirilmesine izin verilmektedir (Tatar ve Özer, 2018: 292).

Serbest bölgeler sanayicilere sunduğu avantajlı üretim girdi maliyetleriyle yerli ve yabancı yatırımcıların ilgi alanında olmuştur. Serbest bölgeler üretim artışı ile birlikte ihracat ve ithalatın artmasında etkilidir ayrıca istihdam sorunun da çözümüne katkı sunacak bir alternatiftir. Çünkü serbest bölgelerde özel sektör kuruluşları farklı iş kollarında işgücüne ihtiyaç duymaktadırlar ve bu da bölgedeki işsizliği azaltacak nitelikte önemli bir araçtır.

Serbest bölgelerde yatırımcılara bölgelerden elde edilen gelir ve kazançların Türkiye’de tutulması veya yurt dışına aktarımı konusunda serbesti tanınması, dış ticaretin kolaylaştırılarak ihracat prosedürlerinden muafiyet tanınması ve serbest bölgeye dâhil olma konusunda yatırımcıları teşvik etmektedir. Serbest bölgeler ham madde temininde de destek sunmaktadır. Bürokratik işlemler, vergiden muafiyet ve ham madde sağlanması serbest bölgelerde daha çok yatırım yapılarak ihracat yapılmasına katkı sunduğu için yerli ve yabancı yatırımcıların girdi maliyetlerinin de düşürülmesiyle daha çok sayıda işçi istihdam edilebilmesine olanak tanımaktadır. Genellikle yüksek maliyetli üretim girdileri ve yüksek vergiler nedeniyle sınırlı yapılan üretim faaliyeti sonucunda özel sektör kuruluşları maksimum kar düzeyine ulaşamadığı için işçi istihdamında etkin olamamaktadır. Maliyeti yüksek bir endüstriyel üretimde temel amaç üretim girdilerini daha ucuza temin ederek kar seviyesini maksimum düzeye taşımaktır. Böyle bir durumda artan maliyetler işçi istihdamını da olumsuz etkilemektedir. Halbuki serbest bölge sunduğu avantajlarla firmaların yükünü hafifleterek, üreticiye gelir ve kurumlar vergilerinde indirim ve muafiyetler sağlayarak daha çok işçinin istihdamına olanak sağlamaktadır. Avantajlı

şartlarda yatırıma karar veren firmalar serbest bölgede endüstriyel çeşitlilik de sağladığı için farklı sektörler için insan gücüne duyulan ihtiyaç artacaktır ve serbest bölge içerisinde katma değer yaratacak sanayi kümelenmeleri oluşturacaktır. Bu ihtiyaç yerelde işsizlik sorununun çözümüne de doğrudan katkı sağlamaktadır. Ayrıca farklı iş kollarında dış ticaretle sadece ticari mal alım satımı gerçekleşmez buna ilaveten teknoloji transferi de gerçekleşmektedir. Yeni iş kolları beraberinde teknolojik gelişmeyi de tetiklemektedir.

1.5.5. Organize Sanayi Bölgeleri'nin Yerel Kalkınmadaki Yeri

Ülkemizde 1950 ve 1960'larda hızla artan sanayileşmenin etkisiyle iş gücü açığı ortaya çıkmış, istihdam, sosyal olanaklar ve kentsel hayatın kıra göre daha cazibeli hale gelmesiyle büyükşehirlere doğudan batıya doğru kitleler halinde göçler yapılmıştır (Kaygalak, 2009: 19). Göçler karşısında kentlerin planlanması zorunlu hale gelmiş, göçle gelen nüfusun yerleşim yerlerinde bulunan sanayi alanlarında üretime dâhil edilerek yerel kaynakların etkin kullanımı ve kentsel yaşamın düzenlenerek sanayi bölgelerinin şehir dışına taşınması gündeme gelmiştir. Bu amaçla ilk kez entegre sanayi üretiminin yapılacağı çevreci uygulamaları olan OSB'lerin yapımı gündeme getirilmiş ve OSB'ler yerel kalkınmanın aracı olarak görülmüştür.

Birleşmiş Milletlerin yaptığı tanıma göre birbiri ile uyum halinde üretim yapan küçük ve orta ölçekli endüstri kuruluşlarının ortak alt yapı hizmetlerini kullanarak standart fabrika binalarında, planlanmış bir alanda toplanmaları suretiyle oluşan yapılar "organize sanayi bölgesi" denmektedir (Özden, 2016: 107).

OSB'lerin ülkemizde ilk gündeme geldiği platform DPT tarafından hazırlanan I. 5 Yıllık Kalkınma Planı'dır.⁵¹ 1963'lerde ortaya atılan ekonomik kalkınma modeli olan OSB'lerin II. 5 Yıllık Kalkınma Planı'nda kurulmasına ve teşvik edilmesine karar verilmiştir⁵². III. 5 Yıllık Kalkınma Planı'nda ise kentlere yapılan göçle gelen nüfusun istihdam amaçlı OSB'lere yönlendirilmesi amaçlanmıştır⁵³. IV. 5 Yıllık Kalkınma Planı'na göre 1980'lere kadar bakanlar kurulu kararıyla kurulan OSB'lerin Sanayi ve

⁵¹ file:///C:/Users/dell/Downloads/plan1%20(1).pdf (Erişim Tarihi: 1.03.2019)

⁵² file:///C:/Users/dell/Downloads/plan2.pdf (Erişim Tarihi: 1.03.2019)

⁵³ file:///C:/Users/dell/Downloads/plan3.pdf (Erişim Tarihi: 1.03.2019)

Ticaret Bakanlığı tarafından idaresine karar verilmiştir⁵⁴. V. 5 Yıllık Kalkınma Planı'na göre ise OSB'lerin çevre ve halk sağlığı konusunda duyarlı uygulamalar yapması konusunda yasal düzenlemeler yapılmıştır⁵⁵. Son olarak OSB'lerin yerel kalkınmadaki etkisinin ortaya çıkmasıyla yeni yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulmuş, bu kapsamda 2000'de 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeler Kanunu çıkarılmıştır. ⁵⁶ Kanun en son 2008'de güncellenmiştir. OSB'ler günümüzde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Ülkemizde OSB'lerin kuruluşuna dair ilk uygulama Dünya Bankası tarafından verilen kredi destekleriyle Marmara Bölgesi'nde, Bursa'da görülmüştür. Buradaki sanayi üretiminde OSB'nin ekonomiye katkıları tespit edildiğinden tüm ülke geneline OSB'leri yaygınlaştırmak için çalışmalar yapılmıştır. 2007'nin sonunda toplam 241 OSB kurulmuş, ayrıca 107 yeni OSB'nin inşa çalışmaları sürdürülmüştür (Göymen, 2010: 244). OSB'lerin kurulduğu yatırım bölgeleri 6 kategoriye ayrılmış, yatırıma öncelik verilecek alanların tespiti ve yatırım önceliklerine göre sanayi desteklerinin verilmesi konusunda sınıflandırmaya gidilmiştir. Buna göre 1. teşvik bölgesinde yer alan yatırımcılar en az teşvikten yararlanmakta iken, 6. teşvik bölgesindeki yatırımcılar sanayide en üst düzeyde teşvik almaktadır. OSB'lerdeki sanayicilere yönelik teşvikler çeşitlilik göstermektedir. Gümrük vergisi muafiyeti, yatırım yeri tahsisi, KDV istisnası, KDV iadesi, sigorta primi işveren hissesi desteği, faiz desteği gibi desteklerin verildiği OSB'ler alt yapı, üst yapı, iletişim, atık toplama, enerji, geri dönüşüm gibi içerisinde üretim yapan sanayi kuruluşlarının ihtiyacı olan hizmet kalemlerini tek çatı altında sunması ve bu şekilde fabrikaların girdi maliyetlerini azaltan uygulamalar olması yönüyle sanayi üretimi için hayatidir.⁵⁷ OSB'ler aynı zamanda halk sağlığının korunması amacıyla çevre koruma bantlarına sahip, kalabalık yerleşim yerlerinin içerisinde bulunan sanayi üretiminin şehir dışına taşınması suretiyle çevreci uygulamaları yerine getiren üretim alanları olmaları yönüyle önemlidir. Ekonomik kalkınmayı sağlayan OSB'ler aynı zamanda kentlerde fiziki kalkınmanın sağlanmasına hizmet eden bir kilit araçtır.

⁵⁴ file:///C:/Users/dell/Downloads/plan4%20(1).pdf (Erişim Tarihi: 1.03.2019)

⁵⁵ file:///C:/Users/dell/Downloads/plan5%20(1).pdf (Erişim Tarihi: 1.03.2019)

⁵⁶ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4562.pdf> (Erişim Tarihi: 2.03.2019)

⁵⁷ <https://www.gib.gov.tr/yarim-ve-kaynaklar/yatirimlarda-vergisel-tesvikler/II-konularina-gore-vergisel-tesvikler/i-organize> (Erişim 5.03.2019)

1.5.6. Yerel Kalkınmada Bölgesel Kalkınma Ajansları

Dünyada 1970’lerde yaşanan ekonomik krizde merkezden gelen yardımların azalmasıyla kendi imkânlarıyla ayakta durmaya çalışan ve kendi öz kaynaklarını kullanarak gelişim göstermeyi benimseyen yönetimler ön plana çıkmaya başlamıştır. Yerelleşme kavramı ile ifade edilen bu durumda büyük işletmeler yaşanan ekonomik krizden daha çok etkilenmiş, küçük ve orta ölçekli işletmeler krize karşı daha güçlü bir duruş sergilemiştir. Mikro ölçekli işletmelerin gösterdiği bu direnç krizin geniş alanlara yayılan etkisini hissettirmeyerek yerel kalkınmanın gerekliliğini ve gücünü ortaya koymuştur.

Can’a göre (2011: 24-25) merkezi hükümetlerin sanayi politikalarını ve bölgesel kalkınma politikalarını belirlerken yetersiz kalması yerel kalkınmayı zorunlu kılmıştır. Bu noktada girişimciler ve KOBİ’ler önem kazanarak bölgesel dinamiklerin harekete geçirilerek değerlendirilmesi ön plana çıkmıştır.

Bu gelişmelere paralel olarak “içsel büyümeye dayalı bölgesel gelişme” yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Bu mekanizma bölgenin yapısal analizini yaparak bölgesel politikaları tasarlamayı ve yerel güçleri harekete geçirerek bölgeye yeni yatırımları çekmeye yönelik altyapı koşullarının iyileştirilmesini kapsamaktadır. Küreselleşmenin etkisiyle yerel yapılar rekabete girdiği için yerelde kalkınmada yereli bir çekim merkezi haline getirmek zorunlu hale gelmiştir.

Sürdürülebilir yerel kalkınma konusunda yerele yapılan sanayi yatırımlarının artması, teknolojinin üretime transferi önem taşımaktadır. Ekonomik kalkınma ayağında yerelde üretimde araştırma ve geliştirme çalışmalarının yapılması ve yerelde ekonomik kalkınmayı sağlayan üretimin sanayi kümeleri içinde yapılarak sanayi kuruluşları arasındaki etkileşimi de arttırması yörenin kalkınmasına katkı sağlayacaktır. Yerelde kalkınmanın gerçekleştirilmesinde yatırım ayağının güçlendirilmesi, ulusal kalkınmanın da temel sağlayıcısı olması bakımından önem taşımaktadır.

Ulusal kalkınma politikalarını şekillendiren temel unsur yerel kalkınma politikaları olduğu için ulusal kalkınma politikalarında da çok önemli bir zincir halkası olan bölgesel kalkınma kavramı önem arz etmeye başlamıştır. Kavramın asıl önemi, ulusal kalkınmanın gerçekleşmesinde toptan ekonomik kalkınmanın sağlanmasının

güçlüğü, tüm bölgelerin kalkınma konusundaki önceliklerinin aynı olmaması gibi hususlarla ortaya çıkmıştır. Kentler arası yarışın arttığı günümüzde, bölgeler arası ekonomik düzey eşitsizliklerinin de giderilmesinin ön plana çıkması bölge ölçeğinde yani yerelde kalkınmayı zorunlu hale getirmiştir. Ulusal ekonomi politikalarında yer alan ve bölgesel kalkınma olarak parçalı hale getirilen kalkınma politikalarının yürütülmesinde mikro ölçekli yönetim mekanizmalarına ihtiyaç vardır. Yerel kalkınmanın gerçekleşmesinde birçok paydaş yerel kalkınma yönetimine katılarak katkı sağlamaktadır.

Hükümet merkezli politikaların yereldeki sorunların çözümünde etkili olmadığı ve yerel sorunların ancak yereldeki bir elle giderilebileceğinin ortaya çıkması yıllar boyu merkezden yerele aktarılan kaynakların yerinde kullanılmayarak yerel sorunların çözülememesini gündeme getirmiştir. Yerel insiyatifin göz ardı edilerek, bölgenin ihtiyaçları, mevcut durumu ve bölgedeki kaynakların varlığı dikkate alınmaksızın tepeden inme hazırlanan kalkınma politikalarının yerelde üst düzey faydalar sağlamadığı örneklerle sabittir. Bunun üzerine yereli tanıyan, yerel için üreten, yerel için düşünen, yerel için yerelde harekete geçen mekanizmaların varlığına ihtiyaç duyulmuştur. Yereldeki sorunların çözümünde merkezi yönetimin tek başına yeterli olmadığı görülmüş, yönetimden hareketle yerelde katılımçılık ön plana çıkmıştır.

Bu noktada yerel yönetim hizmet birimleri olan belediyeler, etkin kaynak kullanımı kentte yaşamı sürdürülebilir hale getirme konusunda çalışmalar yaparken, kentlerde kalkınma hamlelerinin büyümesinin planlanması, programlanması ve kente yönelik önceliklerin belirlenmesi konusunda planlar hazırlayarak yerel kalkınma kapsamını belirleyecek ve bu yönde kenti geliştirecek uygulamaların organizatörlüğünü yapacak kalkınma ajansları aktörüne ihtiyaç bulunmaktadır.

Bölgesel kalkınma ajansları yerel ekonomik kalkınmanın hızlandırılması ve yereldeki rekabet gücünün artırılmasını hedefleyen kuruluşlardır. Bu açıdan ajanslar yerelde üniversite, teknoloji merkezleri, sivil toplum örgütleri, yerli ve yabancı yatırımcılar arasında eşgüdümü sağlayarak kurumlar arası iş bölümünü organize eden kuruluşlardır (Eraydın, 2010: 45).

Ülkemizde 5449 sayılı kanunla kurulan kalkınma ajansları, il düzeyinde veya bölgesel düzeyde kurulan, yerel halkı yerel kaynakları kullanma konusunda teşvik

eden, yereldeki kurumlar arası işbirliğini sağlayarak yerelde proje hazırlamaya teşvik eden, yeni proje üretimini tetikleyen, paydaşlara değer katarak çözüm geliştiren kamu tüzel kişiliği bulunan özerk kuruluşlardır. Bölgesel kalkınma ajansları yerel kalkınmada anahtar konumundadır. DPT'ye bağlı olarak çalışan kalkınma ajansları bağımsız olarak faaliyet gösteren kamu kuruluşlarıdır (Can, 2011: 34).

Ülkemizde bölgesel kalkınma ajanslarının asıl kuruluş nedeni yerel girişimciliği desteklemek, bölgedeki yatırım olanaklarını tanıtarak bölgenin yatırım konusundaki cazip yönlerini ortaya çıkararak sanayiciye güven vermek ve bölgeye yatırımları çekmek suretiyle yereldeki istihdam ve üretim düzeyini yükseltmektir (Dede, 2009: 5).

Bölgeler arası eşitsizliklerin azaltılması ve bölgesel kalkınmanın sağlanması amacıyla DPT tarafından kurulan kalkınma ajansları doğrudan yatırımların yapıldığı kurumlar olarak çalışmamakta, kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği kurmaktadır. Kalkınma ajansları bölge planı yaparak kalkınmayı planlı ve sistematik hale getirmektedir. Bölge planı olarak belirtilen plan; bir bölgenin kalkınması amacıyla hem ulusal düzeyde üretilen plan, proje ve stratejiler ile hem de yerel düzeyde belirlenen kalkınma stratejilerinin eşgüdümlü olarak çalışması için sürdürülebilir kalkınma hedefi doğrultusunda kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılarak yönlendirilmesini sağlayan bir koordinasyon demetidir.

Yerel kaynakları kullanarak yerel potansiyelin ortaya çıkmasını amaçlayan kalkınma ajansları Türkiye genelinde 26 adettir. Kalkınma ajanslarının kuruluşundaki diğer amaç bölgeler arası eşitsizliklerin giderilmesinin yanı sıra bölge içi gelişmişlik farklarını da azaltarak sürdürülebilir bölgesel kalkınmayı sağlamaktır.

5449 sayılı kanun uyarınca Türkiye, 12 düzey 1 bölgesi ve 26 düzey 2 bölgesine ayrılmıştır. Kalkınma ajansları düzey 2 bölgelerinde kurulmuşlardır. Bu ayırım istatistikî bir sınıflandırmadır yani bölgedeki ekonomik gelişme düzeyini ölçebilmek amacıyla ekonomik analizlerin sağlıklı yapılabilmesi noktasında bu tür bir sınıflandırmaya gidilmiştir.⁵⁸

Türkiye'de yerel kalkınma konusunda yapılanlar hususunda kalkınma ajanslarına daha önce değindiğimiz için burada kalkınma ajanslarının temel

⁵⁸ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5449.pdf> (Erişim Tarihi: 5.03.2019)

fonksiyonlarına ve yerel ekonomik kalkınmaya etkisi konusundaki araçsallığından bahsetmek yerinde olacaktır.

Can'a göre (2011: 37) federal yapıları devletlerde yerel yönetimlerde özerklik de bulunduğundan ve yerel idarede merkezi hükümet gibi yetki genişliğinde söz sahibi olmasından dolayı kalkınma ajansları üniter yapıları devletlerde fonksiyonel bir kurumdur.

Dünyada kalkınma ajanslarının yasal statüleri kuruluşlarına göre aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

Belediyeler arası ajans (Belçika, Romanya), bakanlık dışı kamu kurumları (İngiltere), kar amacı gütmeyen kuruluşlar (Macaristan), kamu özel hukuk kuruluşları (Polonya, Çekya, Slovakya, Estonya), yarı kamusal şirketler (Almanya), limited şirketi (İsveç), karma ekonomi şirketleri (Fransa), ortak hisseli şirketler ve sınırlı sorumlu şirketlerdir (Can, 2011: 37).

Kalkınma ajanslarının yerel kalkınma perspektifinde üzerinde önemle durduğu konu sürdürülebilir ekonomik kalkınmadır. Kalkınma ajansları çalışmalarında bilgi teknolojilerini, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini referans alırlarsa yerel ekonomik kalkınmaya katkı sağlayabilmektedirler.

Fuarlar, broşürler, yöreyi tanıtan kataloglar ve yöresel ürünlerin pazarlanması konusunda lokal girişimcilik faaliyetlerini destekleyen kalkınma ajansları KOBİ'lerle işbirliği halinde çalışmaktadır. Kalkınma konusunda belki de kalkınma ajanslarına en çok yardım eden kuruluş KOBİ'lerdir. Kalkınma ajanslarının yerel kalkınmaya yönelik çalışmalarının yürütülmesinde etkinliğin artırılması hususunda farklı birimlere ayrılarak hizmet verdiğini söylemek mümkündür. Bu nedenle kalkınma ajanslarının yönetim yapısını kalkınma kurulu, yönetim kurulu, genel sekreterlik ve yatırım destek ofisleri oluşturmaktadır.⁵⁹

Kalkınma kurulu ajansın danışma organıdır. Kalkınma kurulu bölgenin zayıf ve güçlü yönlerini ortaya koyarak fırsatları değerlendirme hususunda bölgesel sorunları çözmeye yönelik çalışmaktadır.

Valilik, yerel yönetimler, üniversiteler, özel sektör kuruluşları, dernek, vakıf ve ticaret odası gibi sivil toplum kuruluşlarından seçilen üyelerden oluşmaktadır. Üye seçiminde denge kurulması önemlidir.

⁵⁹ www.tuseb.gov.tr (Erişim Tarihi: 23.02.2019)

Ajansın karar organı ise yönetim kuruludur. Kalkınma ajansını kapsayan bölge illerinin valileri, il merkez belediye başkanları, il genel meclisi başkanları, ticaret ve sanayi odası başkanları ile özel sektör ve sivil toplum örgütlerinden seçilecek üyeler kalkınma ajanslarının yönetim kurulunu oluşturmaktadır. Yönetim kurulu başkanlığını bölgedeki illerin valileri birer yıllığına yapmaktadır. Yatırım destek ofisleri ise il düzeyinde iş imkânları ve yatırım fırsatları konusunda yerli ve yabancı yatırımcılara tanıtım yapan ajansa bağlı birimlerdir. Yatırım destek ofislerinin sunduğu tüm hizmetler ücretsiz olup görevleri konusunda genel sekretere karşı sorumludurlar. Yatırım destek ofisleri özel sektör yatırımcılarının izin ve ruhsat işlemlerini düzenlerken, illerdeki yatırımları takip ederek valiliğe ve genel sekreterliğe bilgi sunmaktadır. Ajansın icra organı ise genel sekreterliktir. Genel sekreterliğin görevi ulusal ve bölgesel plan ve programlar doğrultusunda hedeflerin gerçekleşmesine çalışmaktır. Genel sekreter yönetim kurulu karşısında sorumludur. Genel sekreterlik uzmanlar ve yatırım destek ofisinden oluşmaktadır.

Kalkınma kurulu organı ise; kurul kararları ajans için tavsiye niteliğinde olduğundan toplantılarında ajansın yıllık faaliyet raporları ile denetim raporlarını, bölge ile ilgili sorun ve çözüm yollarını DPT'ye göndermektedir.

Yönetim kurulu organı; yıllık çalışma planını kabul ederek DPT onayına sunmak, yıllık mali raporu ve bütçeyi onaylayarak taşınır ve taşınmaz mal alımı, satımı ve kiralanmasına karar vermek, yıllık faaliyet raporunu ve 6 aylık ara raporu DPT'ye göndermek, ajansa yapılan bağışları kabul etmek, ajansa bağlı birimler arasındaki iş bölümünü onaylamak, genel sekreteri belirleyerek DPT onayına sunmakla görevlidir.

Genel sekreterlik; ajansın icra organı olarak çalışmaktadır. Genel sekreter yönetim kuruluna karşı sorumlu olmakla beraber genel sekreter, genel sekreterliğin ve yatırım destek ofisinin amiridir.

Kalkınma ajanslarının bölgesel kalkınmayı gerçekleştirebilmek için finansal desteğe ihtiyacı bulunmaktadır. Bu desteği ajans temel olarak merkezi bütçeden ayrılan ödeneklerden karşılamaktadır. Ajansın mali kaynakları yöre sınırı içindeki belediyeler, il özel idareleri ile ticaret ve sanayi odalarının bütçelerinden aktarılan paylardan oluşmaktadır. Bölge planının mali açıdan desteklenmesinde kalkınma ajanslarının yanı sıra Tarım ve Orman Bakanlığı ve DPT de katkı sağlamaktadır.

Ajansların faaliyet gelirleri ve AB programları yoluyla elde ettiği uluslararası fon veya projeler de bulunmaktadır.⁶⁰

Kalkınma ajansları yerel kalkınmaya ilişkin projelerde proje teklif çağrılarında çıkmaktadırlar. Proje teklif çağrısından kasıt, yerel kalkınmaya ve yerel sorunların çözümüne yönelik ajansın belirlediği konularda başvuru yapabilecek nitelikte olan proje geliştiren proje sahiplerinin proje hazırlamaya ve çözüm önerileri geliştirmeye çağrılmasıdır. Yapılan teklif çağrıları ile yerel kalkınmaya yararlı olabileceği düşünülen projelere desteklemeler verilmektedir. Verilen desteklerde temel alınan koşullar yerel kalkınmada öncelikli alanların tespiti, projelerin yerel kalkınma hedefine hizmet edip edemeyeceği, projeyi gerçekleştirecek kurum ve kuruluşların mali gücü ve ajansın desteklerinin proje teklif çağrısı ile mi yoksa doğrudan mı verileceğinin belirlenmesi ile oluşmaktadır. Ajansın verdiği destekler birden çok sektöre yönelik olabilir. Desteklemede öncelik verilecek alanlar yerelde ihtiyaç duyulan temel alanlara yöneliktir. Kalkınma ajansının verdiği destekler mali ve teknik destek olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Mali destek çeşitleri: Doğrudan finansman desteği, faiz desteği, faizsiz kredi desteği ve güdümlü proje desteğidir.

Doğrudan finansman desteği ise ajansın karşılıksız yaptığı yardımlardır. Ajans teklif çağrısı yaptığı projelerde mali destek sağlamaktadır. Doğrudan faaliyet desteği proje teklif çağrısı yapılmadan bölge için gerekli tedbirlerin alınması ve riskli durumlara karşı önlem alınması konusunda ajans tarafından doğrudan yapılan destek türüdür. Kalkınma ajanslarının bu desteği verebileceği kuruluşlar yerel yönetimler, üniversiteler, kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleridir.

Güdümlü proje desteği; bölgedeki girişimcilik kapasitesini geliştirmek amacıyla teknoparklar, fuarlar ve ticaret merkezlerinin geliştirdiği stratejik nitelikli projelere ajansın doğrudan verdiği desteklerdir. Faiz desteği ise kar amacı taşıyan kuruluşların ihtiyaç halinde alacakları kredilerden doğan faizlerin kalkınma ajansları tarafından karşılandığı desteklerdir. Bir bölgedeki özel sektör kuruluşunun bir bankadan çekeceği krediden oluşan faizin ajans tarafından karşılanması bunun en önemli örneğidir. Bu desteğe her türlü özel sektör kuruluşu dâhil edilememektedir. Özellikle finansal destek ihtiyacı duyan KOBİ'ler serbest meslek çalışanları ve çiftçiler destek kapsamında yararlanıcı olabilmektedir.

⁶⁰ www.tuseb.gov.tr (Erişim Tarihi: 23.02.2019)

Kalkınma ajanslarının destekleri sürdürülebilir yerel kalkınma için can suyu niteliğindedir. Özellikle bölge kalkınma planının hazırlanması ve bölgesel kalkınmaya bütüncül hizmet edecek politika ve hedeflerin belirlenmesi noktasında ajansların yerel düzlemdeki kalkınmaya ihtiyaç duyan alanları destekleyerek kalkınma konusunda il ve ilçelerde, kırsal, sosyal, fiziki ve ekonomik kalkınmaya hizmet edecek destekleme faaliyetlerinde bulunduğundan hareketle yerel kalkınmaya doğrudan hizmet eden önemli kurumlar olduğunu söylemek mümkündür.

2. BÖLÜM: YEREL KALKINMA STRATEJİLERİNDE TORBALI UYGULAMALARI

2.1. Torbalı'nın Tarihi ve Kuruluşu

Torbalı kuruluş yeri itibariyle Küçük Menderes Havzası'nda yer almaktadır. İlçe sınırları tarihi Ephesus (Selçuk), Smyrna (İzmir), Kolophon (Değirmendere), Nation (Ahmetbeyli) ve Nif (Kemalpaşa) arasında kalmakta olup, ilçe alanında ilk yerleşim M.Ö 3000 yılında gerçekleşmiştir. Günümüzde İzmir iline bağlı, İzmir'in 45 km güneydoğusunda yer alan Torbalı ilçesinin tarihi antik İyonya Uygarlığı'na kadar dayanmaktadır. İlçe, ismini İyonya uygarlığının önemli merkezlerinden olan Metropolis'ten almaktadır. Metropolis, Triyanna ya da Tripolis olarak da adlandırılan kentin tarihi günümüzden 5000 yıl öncesine kadar uzanmaktadır. Metropolis antik kenti günümüzde Torbalı ilçe sınırları içerisinde Özbey ve Yeniköy Mahalleleri arasında bulunmaktadır. Metropolis'in gün yüzüne çıkarılması ile ilgili kazı çalışmaları ilk olarak 1895'te Avusturyalı Profesör Otto Benndorf tarafından yapılsa da 1. Dünya Savaşı kazı çalışmalarını sekteye uğratmıştır. 1989'a kadar profesyonel kazı yapılmayan Metropolis'in kalıntıları Prof Dr. Recep Meriç'in danışmanlığında Efes Kazısı'na gelen Avusturyalı heyet tarafından araştırılmıştır. 1992-2006 arasında yapılan kazı çalışmaları bölgenin ortaya çıkarılmasında etkili olmuştur.⁶¹

Metropolis, coğrafi konumunun yanı sıra tarımsal ve ticari faaliyetleri dolayısıyla ön plana çıkmaktadır. Ana tanrıça kenti Metropolis'te tiyatro, stoa, hamam, meclis binası ve zengin evleri yer almaktadır. Bu evler ilçede binlerce yıl önce ticaretin yapıldığını göstermektedir. Metropolis Efes'e 30, İzmir'e 40 km uzaklıkta bulunması ve antik çağın önemli bir şarap üretim merkezi olması ile dikkat çekicidir.

Torbalı ilçesi geçmişten günümüze birçok uygarlığa ve döneme ev sahipliği yapmıştır. O günkü adıyla Metropolis, M.Ö. 2500 yılında Hititler döneminde gelişerek M.Ö 7. Yüzyılda Lidya Uygarlığı döneminde en parlak dönemini yaşamıştır. Dönemin ön plana çıkan kenti olan Torbalı o günkü adıyla Metropolis; Frigya, Lidya, Pers, Roma, Bizans, Selçuklular, Aydınogulları ve Osmanlı İmparatorluğu'na tanıklık etmiştir. Tarihsel süreçte Neolitik, Kalkolitik ve Tunç Çağı'nı yaşamıştır.

⁶¹ <http://www.torbalı.bel.tr/torbalı/torbalı-tarihi/> (Erişim Tarihi: 24.02.2019)

Torbalı ilçesinin stratejik önemi antik Smyrna (İzmir) kenti ile Asya Eyaleti'nin başkenti Ephesos (Efes) arasındaki bağlantıyı sağlayan İzmir-Metropolis-Ephesos güzergâhı, Lidya uygarlığının başkenti Sardes ile Ephesos arasındaki bağlantıyı sağlayan Sardes - Karabel Geçidi ile Ephesos ve Sardes- Hypaipa - Ephesos güzergâhlarından ileri gelmektedir. Ayrıca ilerleyen dönemde Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk demiryolu yatırımının yapılarak tren hattının İzmir - Aydın üzerinden 1856'da Torbalı'dan geçmesi o dönemlerden beri Torbalı'nın önemini arttırmış ve Torbalı'nın kıyı Ege ile İç Ege arasındaki bağlantıyı sağlayan bir merkez olmasını sağlamıştır (Torbalı Belediyesi Stratejik Planı, 2015-2019:27).

1071 - 1317'de önce Selçuklular ve Aydınoğulları Beyliği'nin yaşadığı kent, 1390'da Yıldırım Beyazıt'ın şehzadesi Aydın Bey'in Aydın'a vali olarak atanmasıyla İzmir Sancağı'na bağlı birim olarak kentsel yaşamını sürdürmüştür. İzmir Sancağı'na bağlı bir merkez olarak kayda geçirilen Torbalı, 1425'ten sonra Osmanlı yönetimine girmiştir ve Osmanlı döneminde Kızılhisar olarak anılmıştır.⁶²

Torbalı'nın ilçe haline gelişi II. Abdülhamit döneminde gerçekleşmiştir. Demiryoluyla İzmir'den Aydın'a giden Sultan Abdülhamit, verimli ve geniş ovayı inceleyerek gerektiği gibi değerlendirilemediği kanaatine vararak 1893 yılına kadar Baltacı Dimyos adlı bir Rum vatandaşın mülkiyetinde bulunan geniş araziye şahsi imkânlarıyla satın almış ve padişah çiftliği olarak kayıtlara geçirmiştir. O yıllarda birkaç evden ibaret olan Torbalı, padişahın çalışmaları sonucunda büyük ilerleme kaydetmiştir. Torbalı Belediyesi kayıtlarına göre 1. Dünya Savaşı'ndan sonra 15 Mayıs 1919 - 7 Eylül 1922 tarihleri arasında yaklaşık 40 ay kadar Yunan işgali altında kalan Torbalı, 7 Eylül 1922 tarihinde Kurtuluş Savaşı'nın kazanılması ile işgalden kurtulmuştur. Önceleri İzmir Sancağı olarak kurulan Torbalı, Cumhuriyetin ilanı ile 20 Nisan 1924 tarihli 491 sayılı Teşkilatı Esasiye Kanunu uyarınca sancakların kaldırılarak yerine vilayetlerin kurulmasıyla nahiye olarak İzmir iline bağlanmıştır. 26 Haziran 1926 tarih ve 387 sayılı Teşkilat-ı Mülkiye kanunu ile ilçe statüsüne kavuşmuştur. 1927 yılında ise ilk kez belediye örgütü kurulmuştur (Torbalı Belediyesi Stratejik Planı: 2015-2019: 22).

⁶² <http://www.torbalı.bel.tr/torbalı/torbalı-tarihi/> (Erişim Tarihi: 24.02.2019)

2.2. Torbalı'nın Coğrafi Yapısı

Torbalı, doğusunda İzmir'in Bayındır ve Tire, batısında Menderes, kuzeyinde Buca ve Kemalpaşa, güneyinde Selçuk ilçeleriyle komşudur. İlçe, Kıyı Ege bölümünde yer almaktadır (Torbalı Belediyesi Stratejik Planı: 2015-2019: 25).

Küçük Menderes Havzası üzerinde 603 km²'lik alan üzerinde kurulan Torbalı'nın yer şekilleri sadedir. Güney, batı ve orta kısmı ovalarla çevrili Torbalı'nın, kuzey, kuzeydoğu ve güneybatı kısmı dağlarla çevrilir. İlçenin kuzey kesimini Nif (Kemalpaşa) Dağı'nın güney uzantıları ile Mahmut Dağı'nın batı uzantıları oluştururken ilçenin genelini Küçük Menderes Ovası oluşturmaktadır.⁶³

İlçeye hâkim olan Akdeniz iklimi yazların sıcak ve kurak, kışların ılık ve yağışlı geçmesine yol açmaktadır. İlçe merkezinin rakımı 35 metre olup ilçede en yüksek nokta olan Keçikalesi Dağı zirvesi 781 metre olarak ölçülmüştür. Rakımın en düşük olduğu yerler ilçenin güneyinde yer alan ovalardır. Toprak yapısı verimli olan Torbalı Ovası'nda sebze meyve yetiştiriciliği önemli bir yer tutarken, ilçenin tarımsal yapısı hububatın tüm çeşitleri ve sanayi bitkilerinin üretimine de olanak tanımaktadır. İlçe dağları zeytinlikler ve çam ağaçları ile kaplıdır.⁶⁴

İlçe 1. derece deprem kuşağında bulunmakta olup ilçede 1928'de yaşanan 9 şiddetindeki depremle ilçe merkezi Tepeköy Mahallesi'ne taşınmıştır. Küçük Menderes nehrine karışan ilçe sınırlarında bulunan ırmaklar Fetrek Çayı, Arapkahve Çayı ve Çevlik Çayı'dır. Akarsuların akış hızı ve miktarı yazın sıcaklık değerlerinin yükselmesiyle düşmektedir.⁶⁵

2.3. Torbalı'da Ulaşım Olanakları

Torbalı'da ulaşım olanakları çok gelişmiştir. Torbalı'nın ulaşım olanaklarının gelişmesi antik çağda önemli güzergâhların ana merkezi oluşu, Osmanlı'da da ilk demiryolu hattının burada açılması gibi sebeplerle geçmişten günümüze uzanmaktadır, dolayısıyla Türkiye'nin ilk tren yolu Torbalı'dan geçmektedir. Torbalı'da demiryolu ulaşımı gelişmiştir. İlk olarak ilçeyi İzmir'e bağlayan demiryolu hattı 1866'da yapılan

⁶³ <http://www.torbalı.bel.tr/torbalı/torbalı-tarihi/> (Erişim Tarihi: 25.02.2019)

⁶⁴ <http://www.torbalı.bel.tr/torbalı/torbalı-hakkında/> (Erişim Tarihi: 22.02.2019)

⁶⁵ <http://www.torbalı.bel.tr/torbalı/torbalı-hakkında/> (Erişim Tarihi: 23.02.2019)

45 km uzunluğundaki hat olmuştur. Bu hat üzerinde bulunan Torbalı; Denizli, Nazilli, Söke yönüne giden trenlerin de geçiş noktasında bulunduğundan İzmir ile Aydın'ı birbirine bağlamaktadır. İlçeyi cazibe merkezi haline getiren ulaşım imkânlarının başında 2010'da İzmir Büyükşehir Belediyesi ve TCDD arasında yapılan işbirliği ile hizmete açılan İZBAN hızlı tren hattı projesi gelmektedir. İZBAN hattı Aliğa - Selçuk arasında hizmet vermekte, günde 3 bin yolcunun taşındığı, bir hat üzerinde 225 bin yolcunun taşınması olanağını vermesi dolayısıyla Uluslararası Toplu Taşımacılar Birliği (UITP) tarafından 2013'te "En İyi İşbirliği" kategorisinde ödül almıştır. ⁶⁶ İZBAN 30 km'lik tren hattını İzmir'den Torbalı'ya uzatarak Torbalı'da Tepeköy ve Torbalı olmak üzere iki yeni durak oluşturmuştur. Torbalı ilçesinden İzmir metrosuna ulaşmak isteyen yolcular hızlı ve konforlu olması ayrıca aktarma imkânı sunması sebebiyle İZBAN'ı kullanmaktadır. İZBAN'ın istasyon sayısı ilk kurulduğunda 31 iken Torbalı istasyonunun da kurulmasıyla 38'e çıkmıştır. Kuzeyde Bergama, güneyde Selçuk arasında seyahat edecek yolcular Torbalı İstasyonu'nu kullanacaktır. Torbalı İstasyonu'nun açılması ile birlikte İzmir'de çalışan kişi sayısı ve eğitim amaçlı İzmir'e giden öğrenci sayısında artışlar yaşanmış, İzmir'e bu sektörlerde hizmet alma amacıyla göç etme zorunluluğu ortadan kalkarak sıkışık metropol hayatından uzakta orta büyüklükte bir şehirde yaşama olanakları artmıştır. Ayrıca İzmir'den Torbalı'ya iş olanakları nedeniyle günlük ulaşım sağlayan yolcu sayısında artış yaşanmıştır. Torbalı'nın iş konusunda cazibe merkezi olması ve yaşam maliyetinin İzmir'in birçok ilçe ve semtine göre daha elverişli olması dolayısıyla tercih edilmesinde İZBAN'ın katkısı büyüktür. Torbalı'da yaşam İzmir'e entegre olmuştur. İZBAN'ın inşası Torbalı'daki inşaat sektörünü de canlandırmış, Torbalı istasyonunun bulunduğu Torbalı Mahallesi çevresine yapılan konut sayısını arttırmıştır. Konut sayısının artışına paralel olarak 2010 tarihinden itibaren konut talebi artmış ve konut fiyatları artış göstermiştir. İZBAN taşıdığı milyonlarca yolcu ve hat uzunluğu ile Türkiye'nin en

⁶⁶<https://www.izban.com.tr/Sayfalar/Single.aspx?MenuId=8> (Erişim Tarihi: 27.02.2019)

uzun kent içi raylı taşıma sistemi olma yolundadır. İZBAN'ın Torbalı hattını kullanan yolcu sayısı haftalık ortalama 50.000'dir.⁶⁷

Torbalı'nın ulaşım olanakları karayolları bağlamında değerlendirildiğinde ilçe İzmir-Aydın Otoyolu'nun üzerinde bulunmaktadır. Otoyol uzunluğu 170 km olup otoyol, İzmir'i çevre illere bağlayan önemli bir güzergâhtır.⁶⁸

Yapımının 2019'da tamamlanması beklenen İzmir – İstanbul arası mesafeyi 3,5 saate düşürecek olan otoyol projesi ise Torbalı'nın önemini arttırmaktadır. İzmir-İstanbul Otoyolu ile birleştirilecek olan İzmir- Aydın Otoyolu'nun İzmir, Balıkesir, Bursa, İstanbul ana güzergâhlarından geçmesiyle Balıkesir, Manisa, Eskişehir, Orhangazi gibi merkezlerde yeni sanayi yatırım cazibe merkezleri yaratması, Antalya gibi güneydeki turistik kentlere ulaşımın kolaylaşması anlamında yol ve zaman tasarrufu da sağlaması öngörülmektedir. Projenin Torbalı'yı etkileyecek kısmı bu otoyolu kullanması gerekecek olan yük ve yolcu taşımacılarının İzmir'in güneyinden ve doğusundan İstanbul yönünde ilerleyebilmek için Torbalı'dan geçecek olması ve Torbalı'nın Ege Bölgesi'ni Marmara Bölgesi'ne bağlayacak bir kavşak noktası görevinde hizmet vermesidir. İlçede kent içi ve kentler arası ulaşım İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı hizmet veren otobüslerle sağlanmaktadır.

Torbalı'nın bir ulaşım merkezi olarak İzmir - Ankara arasını 3,5 saate indirecek olan yüksek hızlı tren projesine katkısı ise ilçe tren hattı güzergâhında bulunmadığı halde, Torbalı ve İzmir'in güneyinden karayoluyla gelerek demiryoluyla Ankara'ya gitmek isteyen yolcuların Torbalı'dan geçerek yüksek hızlı tren hattı seferlerinden yararlanması konusunda olacaktır. Torbalı'nın otoyol kavşağında bulunması bunun sağlanmasında en önemli faktördür.

Torbalı, karayolu ve demiryoluyla İzmir'e bağlanmaktadır. Torbalı'nın İzmir'e uzaklığı 45 km olup ilçe, İzmir'e yakınlığı konusunda stratejik bir öneme sahiptir. İzmir'e yakınlıkta önemli unsurlardan birisi, İzmir'in Türkiye'nin ikinci büyüklükteki liman şehri olması ve Torbalı'daki sanayicilerin limanı ihracatta kullanmasıdır. İzmir

⁶⁷ <https://torbaliguncel.com/kac-milyon-kez-kullandik-h21673.html> (Erişim Tarihi: 28.02.2019)

⁶⁸<http://www.torballi.bel.tr/torballi/torballi-hakkinda/> (Erişim Tarihi: 23.02.2019)

Alsancak Limanı Türkiye'nin ihracatta kullandığı en büyük limandır. Hinterlandı geniş olan liman, 4 ana liman ve 12 özel rıhtımı ile iç ve dış pazarları birbirine bağlayarak dış ticaret hacmi oluşturmaktadır. Liman, yıllık gayrisafi milli hâsılanın 25 trilyon dolarlık kısmını oluştururken 8 milyar dolarlık ticaret hacminin de merkezinde yer almaktadır. Liman ayrıca kurvaziyer turizmi için de elverişlidir her yıl milyonlarca yolcu İzmir – Yunanistan - Amerika Birleşik Devletleri - Almanya gibi ülkelere taşıyacak seferlere ev sahipliği yapmaktadır.⁶⁹

Torbalı hava yolu taşımacılığında Türkiye'nin önemli havalimanlarından olan İzmir Adnan Menderes Havalimanı'na 28 km mesafededir. İlçeden havalimanına ulaşımın karayolu ve demiryolu ile mümkün olduğu Adnan Menderes Havalimanı, Devlet Hava Meydanları İşletmesi 2018 verilerine göre 13.425.547 yolcu taşıma miktarıyla Türkiye'de belirlenen ilk 20 havalimanı arasında 5. sıraya yerleşmiştir.⁷⁰

Şu anda, iç hatlarda 6, dış hatlarda ise 29 havayolu firması İzmir'de 25 ülkede 49 farklı noktaya doğrudan seferler düzenlemektedir. Havalimanının yıllık yolcu kapasitesi 30 milyon kişidir. Havalimanı, bölgede güçlü ve hızlı ulaşım imkânı sunmakta, yerli ve yabancı turistlerin uğrak noktası haline gelerek yerel kalkınmaya da katkı sunmaktadır.⁷¹

2.4. Torbalı'nın Sosyolojik Yapısı

Torbalı'nın yerleşime açılması Abdülhamit Han döneminde bayındırlaşma çalışmaları kapsamında bataklıkların kurutulması ile başlamıştır. Yerleşime açılan arazilere önce 93 Harbi'nde Balkanlar'dan göçen Türk aileler yerleştirilirken, Oğuz deresi civarında yaşayan Yörük aşiretlerine de yerleşim imkânı tanınmıştır (Torbalı Belediyesi Stratejik Planı, 2015-2019: 24-25). İlçede ziraatın geliştirilmesi amacıyla Afrika'dan işçiler getirilmiş olup, bu işçilerin torunları halen Torbalı'da çevre mahallelerde ikamet etmektedir.

⁶⁹ <https://docplayer.biz.tr/1404375-Invest-in-izmir-denizyolu-lojistigi-limanlar.html> (Erişim Tarihi: 4.03.2019)

⁷⁰ <https://www.havayolu101.com/2016/03/24/turkiyenin-en-buyuk-ilk-20-havalimani/> (Erişim Tarihi: 15.04.2019)

⁷¹ <https://www.trthaber.com/haber/ekonomi/adnan-menderes-havalimani-yatirimlarla-30-milyon-yolcu-kapasitesine-ulasti-370150.html>, (Erişim Tarihi: 16.04.2019)

İlçede 1860'larda ziraatın geliştirilmesi amacıyla Afrika'dan işçiler getirilmiş olup, bu işçilerin torunları halen Torbalı'da çevre mahallelerde ikamet etmektedir. 1870'lerde Tatarlar, 1897'de Girit göçmenlerine ev sahipliği yapan ilçede göçmenler Türkiye-Yunanistan nüfus mübadelesi ile Türkiye'ye girişlerinin akabinde Torbalı'da zorunlu ikamet ettirilmiştir. 1912-1913 arasında Balkan Savaşları'ndan sonra göç eden Balkan göçmenlerini, 1924'te Rumeli'den göç edenler, 1936-1938'de ise Yunanistan, Bulgaristan, Romanya ve Yugoslavya'dan göç edenler izlemiştir. 1990'ların başında Bulgaristan kaynaklı son göçlerle ilçe nüfusu artış göstermiştir.⁷²

23 Temmuz 2004 tarihinde Büyükşehir Yasası'nın yürürlüğe girmesiyle ilçeye bağlı 33 köy sayısı 22 ye inerek 11 köy mahalleye dönüştürülmüştür. 5747 sayılı kanun ile altı tane ilk kademe belediyesi tüzel kişiliklerini kaybetmiş Torbalı Merkez Belediyesi'ne mahalle olarak bağlanmıştır. 6360 Sayılı kanunla 30 Mart 2014 Mahalli İdareler Genel Seçiminden sonra kalan 22 köyün de tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülmüştür. İlçede toplam 60 mahalle bulunmakta olup Torbalı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne göre sahip olduğu nüfus itibariyle büyükşehir belediyelerine bağlı 494 ilçe belediyesi arasında 80. sırada, 919 ilçe belediyesi arasında 119. İzmir'in 30 ilçesi arasında ise 8. sırada bulunmaktadır.⁷³

Tablo 1: Torbalı'nın 2007-2018 Yılları Arasındaki Nüfus Değişimi

Yıl	Torbalı Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2018	178.772	90.173	88.599
2017	172.359	87.069	85.290
2016	164.981	83.417	81.564
2015	156.983	79.287	77.696
2014	150.127	75.724	74.403
2013	144.293	72.757	71.536
2012	138.040	69.420	68.620
2011	133.089	66.783	66.306
2010	127.642	64.034	63.608
2009	124.581	62.522	62.059
2008	121.963	61.404	60.559
2007	119.506	59.923	59.583

⁷² <http://www.buyuktorbali.com/2-asirdir-goc-aliyoruz/> (Erişim Tarihi: 22.02.2019)

⁷³ <http://www.torbali.bel.tr/torbali/torbali-hakkinda/> (Erişim Tarihi: 22.02.2019)

Kaynak: https://www.nufusu.com/ilce/torbalı_izmir-nufusu

Torbalı ilçesinin 2007 ile 2018 yılları arasındaki nüfus bilgilerini gösteren Tablo 1 incelendiğinde; ilçenin 2007 yılında nüfusu 119.506 iken her yıl artış göstererek 2018 yılına gelindiğinde toplam nüfusun 178.772 olduğu görülmektedir.

Torbalı ilçesinin yıllar itibariyle nüfusunun artmasındaki en önemli etken ekonomik alanda ilçenin gelişmesi ve buna bağlı olarak Türkiye'nin birçok ilinden göç almış olmasıdır.

2.5. Torbalı'nın Ekonomik Yapısı

Torbalı'nın ekonomisinin gelişmesinde ilçenin coğrafi konumu, ulaşım ağının gelişmiş olması, ürünlerin satılacağı pazarlara yakınlığı, verimli arazisi ve yatırımcıyı çeken cazip olanakları etkili olmuştur.

Torbalı, verimli Küçük Menderes Ovası'nda kurulu bir yerleşim yeri olarak sebzeçilikte kendine yeten ve sebze meyve ihracatında kapasitesi olan bir ilçedir. Torbalı'da sanayi yatırımlarının artmasıyla beraber sanayi hammaddesi olarak kullanılabilir olan endüstri bitkilerinin üretimine de yer verilmektedir. Torbalı'nın arazi yapısı yaş sebze ve meyve üreticiliğine elverişlidir. Ayrıca güneşli gün sayısının fazla olması sebebiyle kurutmalık sebze üreticiliği de gelişmiştir. İlçe domates üreticiliğinde önemli bir konumdadır. Domates üretimi Torbalı'nın tarıma dayalı ekonomisine büyük katkı yapmaktadır. Torbalı Ovası'nda yetiştirilen domatesler toplanarak Torbalı'daki fabrikalara getirilip kurutmalık olarak işlenmektedir. İşlenen domatesler Amerika'ya, Avrupa'ya ve Kanada'ya gönderilmekte kahvaltılık meze olarak tüketime sunulmaktadır (Torbalı Belediyesi Stratejik Planı, 2015-2019: 49).

Torbalı, meyve ağacı varlığı bakımından zengin bir ilçedir. İlçede en önemli üretim miktarını sağlayan tür zeytindir. Özellikle meyve veren zeytin ağacı sayısı bakımından zengin olan ilçede yağ üretimi İzmir iline bağlı ilçeler arasında 1. konumdadır. Meyve veren yağlık zeytin ağacı sayısı 2013 yılı itibarıyla 1.365.950 olup aynı yıl 11.377 ton zeytinyağı elde edilmiştir. İlçede meyve üretimi yapılan diğer bitkiler şeftali, incir, armut, erik gibi meyvelerdir (Torbalı Belediyesi Stratejik Planı, 2015-2019: 49-50).

Torbalı'da tarımsal üretim imkânları gelişmiş olmasına rağmen, son 20 yıldır ilçe sanayi yatırımları ile ön plana çıkmaktadır. Sanayi kuruluşlarının artması ve

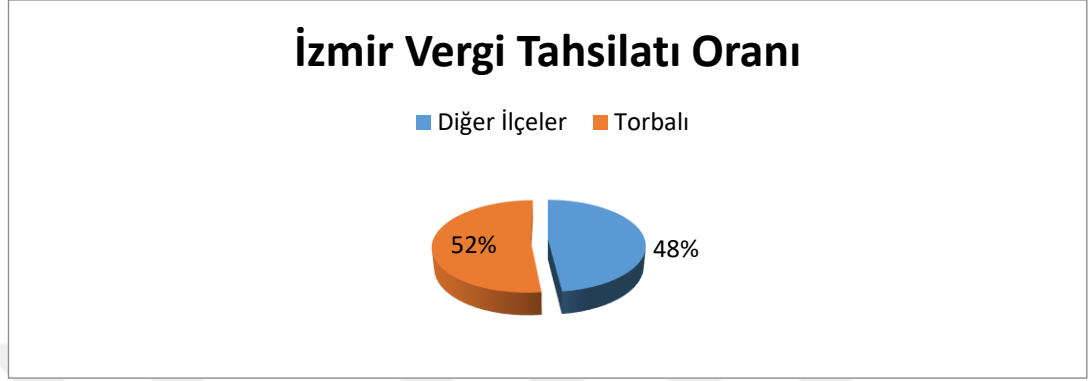
kentleşme ile birlikte ilçede tarım yapılan arazi daralmış, bu da tarımın sanayiye dayalı yapılmasına yönelik ürün yetiştiriciliğini arttırmıştır. Geleneksel yöntemlerden uzaklaşarak tarıma dayalı sanayi kuruluşlarının kurulmasına dönük zirai ürün yetiştiriciliği başlamıştır. Sanayi için üretilen pamuk, tütün, zeytin gibi tarımsal ürünler; ilçede tekstil, dokuma, sigara ve yağ endüstrisinin kurulmasını sağlamıştır. İlçede tahıl, sebze, meyve üretimin fazla olması gıda sanayisinin de gelişmesini sağlamıştır. Torbalı'da sanayide kullanılacak tarımsal ürünlere duyulan ihtiyacın artmasıyla sözleşmeli üretim yapılmaktadır. İklim koşullarının da elverişli olmasıyla bir yılda birden fazla ürün alınabilmektedir. Tarım alanlarından elde edilen ürün verimi yüksektir. İlçede hayvancılık da gelişmiştir. Hayvancılığa bağlı üretimin de yapıldığı ilçede süt endüstrisi gelişmiş, fabrikalar kurulmuştur. İlçede ekonomik faaliyetler madencilik faaliyetleri ile de çeşitlenmiştir. Torbalı'da mermer, perlit, demir, zımpara taşı ve tuğla toprağı üretimi yapılmakta olup önemli endüstri hammaddeleri arasında sayılmaktadır.

İlçede ekonomiyi canlandıran en önemli unsurlar sanayi ve ticarettir. İlçede 45 sektörde 750 sanayi kuruluşu ile 2500 ticarethane bulunmaktadır. İlçe ekonomisini ayakta tutan iki önemli organize sanayi bölgesi bulunmaktadır. Bunlar, Pancar ve Torbalı Organize Sanayi Bölgeleri'dir. 88 işletme ile 1.284.000 m² alanda hizmet veren Pancar OSB'nin yapımı tamamlanmış olup, 43 işletme ile 690.000 m² alanda hizmet veren Torbalı OSB'nin altyapı çalışmaları sürmektedir (Torbalı Ticaret Odası 2018 Sunumu: 4).

Organize sanayi bölgeleri bunlarla sınırlı değildir. Mobilya organize sanayi bölgesi, tarım organize sanayi bölgesi ve besi organize sanayi bölgesi ilçe ekonomisine katkı sunacak olan yeni projelerdendir. İlçede tarım ve sanayideki avantajlı kriterler yatırımcıyı çekerken işgücü arzını doğurmuş ve ilçeye dışarıdan göçler artmıştır. İlçede toplam 7 ayrı sanayi bölgesi ve küçük sanayi sitesi mevcuttur. OSB'ler ilçenin lokomotifini konumundadır. Sanayi kuruluşlarının Torbalı ekonomisine katkısı % 98, 10'dur (Torbalı Ticaret Odası 2018 Sunumu: 5).

İlçenin ekonomi konusunda lokomotifliğini üstlenen diğer önemli kurum Torbalı Ticaret Odası'dır. 2500'ü aşkın üyesine hizmet veren TTO, nüfusu 180.000'i bulan Torbalı ilçesinin 1 milyar dolara yakın ihracatına katkı sunan, ilçede ekonomik ve sosyal alanda yaptığı kanaat önderliği ile Ankara'da da lobi faaliyeti yapabilen

önemli bir sivil toplum kuruluşudur. TTO'yu diğer sivil toplum kuruluşlarından ayıran özelliği, kanaat önderliği yapması ve arabuluculuk faaliyetleri ile piyasalarda söz sahibi olmasıdır (Torbali Ticaret Odası 2018 Sunumu: 6).

Şekil 1: İzmir – Torbalı Vergi Tahsilât Oranı

Kaynak: Torbalı Ticaret Odası verileri.- 25.04.2019

2.6. Araştırmanın Metodolojisi ve Kapsamına İlişkin Veriler

2.6.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Makro ölçekte ulusal ekonomik kalkınmanın sağlanması mikro ölçekte yerel ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesi ile mümkündür. Türkiye’de 2018 Ege İhracatçı Birlikleri verilerine göre İzmir ihracatının % 12’sini tek başına karşılayan Torbalı ilçesi, ihracat performansı bakımından iller sıralamasında 16. olmuş, Türkiye vergi tahsilatı oranında % 99’a ulaşarak % 92 vergi tahsilat oranındaki Kocaeli’yi geçmiştir. Ekonomik göstergeleri bakımından illerle yarışır düzeyde olan Torbalı’nın yerel kalkınması konusunda daha önce akademik düzeyde bir çalışma yapılmamıştır. Araştırmanın amacı Torbalı ilçesinin yerel kalkınmasına etki eden kamu kurum ve kuruluşlarının ilçeye yaptığı katkı düzeyini incelemek ve tespit etmektir.

2.6.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın yöntemi yüz yüze görüşme ve mülakat tekniğidir. Araştırma kapsamında Torbalı’daki yerel kalkınmaya etki edecek 20 kurum ve kuruluş yetkilisine kalkınmaya ilişkin sorular yönlendirilmiş, kurumların ilçeye katkı düzeyleri

ölçülmeye çalışılmıştır. Araştırma verilerinin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgiler başlıklar halinde “Veri Toplama Yöntemi” başlığında sunulmuştur.

2.6.2.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Evren; araştırma sonuçlarının genel olarak değerlendirilmesi istendiğinde araştırma kapsamında bulunan ortak özelliklere sahip birimler bütünüdür. Evren; aynı zamanda ana kütle, yığın ve toplum olarak da adlandırılmaktadır (Ural ve Kılıç, 2006: 33). Araştırmanın evrenini, Türkiye’de bulunan 919 ilçe oluşturmaktadır.

Evreni temsil edebilme gücüne sahip sınırlı sayıda birey, olay ya da olgunun araştırma kapsamına alınmasına örneklem seçimi adı verilmektedir. Sayı olarak daha fazla birey olay ya da olguyu içeren evren, belirli yöntemler kullanılarak örneklem adı verilen küçük ve çalışılabilir bir seviyeye düşürülmektedir. Elde edilen bulgularsa yine tersi bir süreç ile evrene genelleştirilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011:101). Bu doğrultuda, araştırmada evreninin geniş olması nedeniyle İzmir ilinin Torbalı ilçesi ve ilçede bulunan kamu kurumları ve STK’lar örneklem olarak alınmıştır.

2.6.2.2. Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları

Torbalı ilçesinin kalkınmasında kamu kurumları ve STK’ların katkılarını açığa çıkarmak amacıyla hazırlanmış olan çalışmada; ulaşım, zaman ve maliyet unsurları dikkate alınarak konuya ilişkin, Torbalı ilçesinde bulunan sınırlı sayıda kamu kurumu ve STK’lar ile mülakatlar yapılmıştır. Mülakat 11 kamu kurumu yetkilisi, 2 kamu tüzel kişiliği yetkilisi, 1 özel firma yetkilisi ve 6 STK yetkilisi ile toplam 20 kuruluş temsilcisi ile yapılmıştır. Mülakat soru sayıları araştırmanın yöntem kısmında belirtilmiş olup, araştırmaya ilişkin varsayımlar ve sınırlılıklar şunlardır:

- Veri toplama aracı olarak kullanılan mülakat yönteminin katılımcılar tarafından ayırt edilebileceği varsayılmıştır.
- Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan mülakat sorularının konuya ilişkin bütün detayları kapsadığı varsayılmıştır.
- Katılımcıların mülakat sorularına verdiği cevapların gerçek durumu yansıttığı varsayılmıştır.

- Araştırmada mülakat yapılan yetkililerin Torbalı ilçesinin ekonomik anlamda kalkınmasına yönelik yeterli düzeyde bilgi sahibi oldukları varsayılmıştır.
- Araştırmada mülakat yapılan yetkililerin kendilerine yöneltilen soruları içtenlikle doğru ve samimi olarak cevapladıkları ve bu cevapların geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.

Yukarıda belirtilen varsayımların yanında araştırmanın bir alan araştırması olması sebebiyle ulaşım, zaman ve maliyet unsuru göz önüne alınarak, Türkiye'ye ekonomik anlamda önemli katkıları olan İzmir ilinin Torbalı ilçesi tercih edilerek araştırma 1 ilçe ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmada; literatür tarama, yerel ve ulusal basın ile beraber yazınsal ve görsel kaynaklar ve gözlem yönteminin kullanılmasının yanında veri toplama yönetimi olarak mülakat tekniğinden faydalanılmıştır.

2.6.2.3. Veri Toplama Yöntemi

Veri toplama aracı olarak seçilen mülakat soruları her kurum ve STK'ya özgü hazırlanmıştır.

Tablo 2: Mülakat Yapılan Kamu Kurumları ve Sivil Toplum Kuruluşları

Mülakat Yapılan Kamu Kurum ve STK Yetkilileri	Yöneltilen Soru Sayısı	Cevaplanan Soru Sayısı	Mülakat Tarihi
Torbalı Kaymakamı	14	14	19.04.2019
Torbalı Belediye Başkanı	16	15	1.05.2019
Torbalı Kent Konseyi Başkanı	18	15	6.05.2019
DEÜ Torbalı MYO Müdürü	20	18	29.04.2019
Torbalı Ticaret Odası Başkanı	16	16	25.04.2019
Torbalı Ticaret Odası Genel Sekreteri	15	15	4.02.2019
Torbalı KOSGEB Temsilcisi	17	17	2.05.2019
Pancar Organize Sanayi Bölgesi Yetkilisi	15	10	10.05.2019
Torbalı Organize Sanayi Bölgesi Yetkilisi	13	8	6.05.2019
Torbalı Ziraat Odası Başkanı	18	18	5.04.2019
Torbalı İlçe Tarım ve Orman Müdürü	8	8	9.04.2019
Torbalı Orman İşletme Şefi	3	3	5.04.2019
Torbalı Esnaf ve Sanatkarlar Odası Genel Sekreteri	19	17	26.04.2019

Torbalı Şoförler ve Otomobilciler Esnaf Odası Başkanı	13	12	8.05.2019
Torbalı Halk Eğitim Merkezi Müdürü	10	10	26.04.2019
İZKA Genel Sekreterliği Uzmanları	21	20	8.05.2019
Ege Bölgesi Sanayi Odası Basın Temsilcisi	15	12	26.04.2019
Ege İhracatçı Birlikleri Basın Müşaviri	11	11	7.05.2019
Ege Serbest Bölge Kurucu ve İşleticisi A.Ş. Pazarlama ve Kiralama Müdürü	20	17	30.04.2019
İzmir Barosu Yönetim Kurulu Üyesi	10	8	7.05.2019

Kaynak: Torbalı'nın yerel kalkınmasına yönelik mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tabloda belirtildiği gibi 20 kurum ve kuruluş yetkilisine Torbalı'nın ekonomik kalkınmasının araştırılmasına yönelik toplam 292 soru yöneltilmiş, bunların 264'üne cevap alınmıştır.

2.6.2.4. Araştırmanın Soruları

Araştırmanın iki sorusu bulunmaktadır:

1. Torbalı ilçesinin kalkınmasına yönelik kamu kurum ve STK temsilcilerinin görüşü nedir?
2. Torbalı ilçesinin kalkınmasına yönelik kamu kurumu ve STK temsilcilerinin katkı düzeyi nedir?

Torbalı'nın yerel kalkınmasının araştırılmasında yerel kalkınmaya hizmet ettiği tespit edilen 11 kamu kurumu yetkilisi, 2 kamu tüzel kişiliği yetkilisi, 1 özel firma yetkilisi ve 6 STK yetkilisi ile toplam 20 kuruluş temsilcisi ile yapılan mülakatlar aşağıda sunulmuştur.

2.7. Torbalı'nın Yerel Kalkınmasına Katkı Sağlayan Kurum Yetkilileri ile Gerçekleştirilen Mülakatlar

2.7.1. Torbalı Kaymakamı ile Gerçekleştirilen Mülakat

19 Nisan 2019 tarihinde Torbalı Kaymakamı ile yapılan mülakat soru ve cevapları, soru TK- 1 cevaplar ise italik yazı olarak aşağıda sunulmuştur.

TK-1: Torbalı ilçesini sosyo–kültürel ve ekonomik gelişmişlik düzeyi bakımından değerlendirir misiniz? Sürdürülebilir kalkınma konusunda ilçede yapılan ve yapılmasını planladığınız faaliyetler hakkında bilgi verebilir misiniz?

Torbalı, coğrafi konumu ve içinde bulunduğu şartlar itibariyle bir cazibe merkezi. Limana ve havalimanına çok yakın ve iklim şartları ve içinden İzmir - Aydın Otoyolu'nun ve İZBAN hattının geçmesi ile yatırımcıyı çekmekte. İlçede istihdam olanakları fazla. Türkiye'nin her tarafından buraya bir nüfus akışı var. Torbalı'nın ekonomik kalkınması için yapılması gereken ekstra uygulamalar yok. Sadece yatırımcının işini kolaylaştırmak adına alt yapı imkânlarını sunduğumuz takdirde zaten kendiliğinden bir yatırımcı potansiyeli oluşuyor. Tarımda önemli bir kapasite var ve ilçe yılda üç defa ürün alınabilen verimli topraklara sahip. Toprakların 2/3'ü sulu tarıma elverişli. Bu da ortalama 300.000 dönüme tekabül ediyor. Bu açıdan bakınca ilçe tarım işçiliği açısından da cazip bir yer. Özellikle kışlık sebze üretimi ilçede çok yaygın ve ekonomik faaliyet olarak yapılmakta. Ege Bölgesi'nin kışlık sebzelerinin % 70'i burada üretiliyor. İlçenin Türkiye tarım ekonomisine büyük katkısı var. Cazip bir yer olduğu için sürekli büyüyor ve göç alıyor. Bunun sonucunda çeşitli illerden gelen insanların uyum sorunu oluşuyor. Diyarbakır, Şanlıurfa, Ağrı gibi Doğu ve Güneydoğu'dan Torbalı'ya göç eden insanlar genel olarak işsizlik sıkıntısı çekmemekle beraber sosyal uyum anlamında sıkıntılar çekiyor.

TK-2: İşsizlik sorununun genel olarak olmadığını söylüyorsunuz ilçemizde işgücü açığı olan bölümler var mı, varsa hangi alanlarda açık var?

Esas olarak Torbalı'da reel işsizlik yok. Ancak Türkiye'nin bir gerçeği olarak bir tarafta iş arayanlar diğer taraftan işçi arayanlar var. İş arayanlar genel olarak kalifiye değil, işçi arayanlar ise bazı özellikteki personeli arıyorlar ancak işçi arayanlar kendi aradıkları kriterlerde işçi bulmakta zorluk yaşıyorlar. Bununla ilgili ilçede Torbalı Ticaret Odası, Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü ve İŞKUR zaman zaman tarama yaparak fabrikaların ne tür eleman istediklerini sorgulamakta ve fabrikalardaki ihtiyaç doğrultusunda mesleki kurslar açmaktadırlar. İŞKUR'un bazı kursları ise istihdam garantili, işçiler kursu bitirdiklerinde iş bulma imkânı da bulabiliyorlar. Biz iki tarafı da yani iş arayanlar ile işçi arayanları denkleştirmeye çalışıyoruz şu an sorun hala devam ediyor. Tüm Türkiye'de olduğu gibi işçiler

arasında kendi özelliklerine uygun olmayan işlere başvuru yapan işçiler var ve bu işçiler işe kabul alamayabiliyorlar.

TK-3: Ekonomik durgunluğu önlemek ve ilçe merkezinde ticareti canlandırmak için ilçe esnafına yönelik ne tür çalışmalar yapılabilir?

Burası Türkiye’de ticaretin en canlı olduğu bölge aslında özel bir canlandırma hareketine gerek kalmıyor ilçenin tarımdan, göçten ve sanayiden kaynaklanan doğal bir hareketliliği var. İlçede İZBAN’ın olması İzmir’de çalışan ancak Torbalı’da yaşamını sürdürmek isteyen vatandaşların artmasına sebep olmuştur. Torbalı konut satışında İzmir’de ilk sıralarda yer alan bir ilçe. İZBAN, Torbalı’dan birçok noktaya ulaşımı sağlayabilen ve trafik sorununa hiç girilmeyen bir çözüm. Otoban ise özel araçla İzmir’e gitmek isteyenler için 20- 25 dakikada İzmir’e ulaşımı sağlıyor. Dolayısıyla ilçede gelen ve gidenlerin olduğu sürekli bir devinim var. Perşembe günü ilçemizde Tepeköy’e kurulan pazar yerine İzmir’den birçok vatandaş İZBAN’la alışveriş yapmaya gelmekte. İzmir’den gelerek pazar yerinin hemen yakınından geçen Tepeköy istasyonunda inen yolcu, alışverişini yapıp tekrar geri dönebiliyor. Torbalı’nın kendine has bir iç hareketliliği var nüfusu normalde 180.000 olarak zikredilse de gün içerisindeki hareketlilikle nüfus 200 bine ulaşabilmekte. Bu hareketlilik de esnafın para kazanmasını sağlıyor.

TK-4: İlçemizde kooperatifler bulunmakta ancak aktif değil. İlçede kooperatiflerinin aktif hale getirilmesi ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunabilmesi için ne tür önlemler alınabilir?

Kooperatifler tüm Türkiye’nin genel sorunu. Biz ülke olarak kooperatiflerle çalışmaya yatkın değiliz ülkenin birçok noktasında belli amaçlar doğrultusunda kurulan kooperatiflerden faydalı sonuçlar alınamadı. Genel olarak kooperatif dediğimizde insanlar buna sıcak bakmıyor ve kooperatiften uzak duruyor. Bakanlığımızın yeni bir kooperatif modeli geliştirmesi gerekir kooperatif modeli ülkemizde tutan bir model değil diye düşünüyorum. Gerçekten başarılı diyebileceğiniz köylüye destek olabilecek düzeyde olan başarılı kooperatif sayısı çok az. Biz ülke olarak üretimde ve pazarlamada daha bireysel hareket etmekteyiz. Herkes kendi traktörü, kendi biçerdöveri olsun, kendi tarımsal makinesi olsun istiyor. Vatandaş kooperatifin kendine temin edebileceği ortak bir makine için beklemiyor. Ayrıca kooperatiflerin Türkiye’deki geçmişi kötü, birçok kooperatif üyesi hayvan satın almak,

devletten kredi almak adına kooperatif elini kullanıyor bu şekilde para kazandırmasıyla kooperatif ülkemizde bir rant aracı olarak görülmekte. Kooperatifi kuran kişilerle ilgili bir sıkıntı da varsa vatandaşın kooperatiflere karşı güveni kalmamış oluyor. Ayrıca Türkiye’de kooperatifler birçok anlamda kaynak israfına yol açmakta. Dolayısıyla ülkemizde kooperatifler kurulsa bile kurumsal çekişmelerden dolayı başarısız olmuş durumda. Tire’de bir kooperatif bulunmakta ve başarılı bir örnek teşkil ediyor. Ancak Torbalı’da başarılı bir örnek yok. Kooperatif konusunda vatandaşımızın görüşleri önemli ancak vatandaşımızın kooperatif kurmaya bir yatkınlığı yok. Örneğin ilçemizde tüketim kooperatifleri kurulabilir, kooperatif hem malın üretiminde hem de malın pazarlanmasında bir araya gelme konusunda iyi bir uygulama olacaktır.

TK-5: İlçedeki sivil toplum örgütlerini nasıl değerlendiriyorsunuz? İlçede bulunan derneklerin yerel kalkınmanın sağlanmasına katkı sağladığını düşünüyor musunuz?

Nüfusu 200.000’e dayanmış bir ilçeye göre sivil toplum kuruluşlarının yetersiz olduğunu düşünüyorum. İlçemizde pek çok alanda sivil toplum kuruluşu eksikliği bulunmakta. Özellikle sosyo-kültürel ve dezavantajlı grupların desteklenmesi anlamında STK’ların eksikliğini hissediyoruz. STK’lar İç İşleri Bakanlığı’ndan, İzmir Kalkınma Ajansı’ndan, büyükelçiliklerden de destek alabilir. STK’lar destekleme alma konusunda hem kendileri bir proje hazırlayabilir hem de hazırladıkları projeleri Avrupa Birliği fonlarından desteklenebilir. Kaymakamlık olarak ilçemizde faaliyetini sürdürmekte olan STK’ların potansiyelinin gelişimini düşündük. Buna istinaden ilçemizde bulunan Fenerbahçeliler Derneği’ni ele aldık ve dernek yöneticilerini İçişleri Bakanlığı’na bağlı Dernekler Başkanlığı’nın derneklerin yüzlerce projesine destek sağladığından bahsettik. Kaymakamlık olarak STK adına proje hazırlamayı, derneğin de bunu İçişleri Bakanlığı göndermesi yönünde teklifte bulunduk. Derneği STK desteği alabilecekleri konusunda bilgilendirdik. Buna rağmen amacımıza ulaşamadık çünkü derneğin birçok eksikliği çıktı. İlçemizde engelliler, kadınlar ve dezavantajlı gruplar kendi sorunlarıyla ilgilenebilecek derneklerin kurulmasını istiyor, ancak ilçemizde bu gruplara yönelik dernek bulunmuyor. Bu kadar sorunların yaşanabildiği bir ilçede kamu kurumlarına destek olabilecek düzeyde dernek yok. Diğer yandan engelliler adına bir dernek kurulması için çalışmalar yaptık. Bir engelli

vatandaşımıza bir dernek kurması, bu derneğin engellilerin sorunlarının çözümüne katkı yapabileceğini, aynı zamanda sesini duyulabilecekleri bir platform oluşacağından bahsettik. Kaymakamlık olarak onların toplumsal destek alabilmeleri için geliştirecekleri projelerde yardımcı olmayı hedefledik ancak vatandaşı dernek kurmaya ikna edemedik.

Derneklerin kurulmasını teşvik ediyoruz ancak sivil toplum örgütlerinin kurulması noktasında ilçede bir girişim yok, çok yoğun nüfuslu bir yerde kamu kurumları tüm hizmetlere yetişememekte. Bu nedenle ilçede sivil toplum örgütlerinin katkısı maalesef beklenen düzeyde değil. Yaptığı çalışmalarla bize yardımcı olabilecek STK 'lara ihtiyaç duyuyoruz ve bu konuda kendi başımıza hareket etmek durumunda kalıyoruz çünkü STK desteği alamıyoruz.

TK-6: *Siyasal katılımın etkin ve etkili yönetimde elzem bir unsur olduğunu göz önüne alarak kaymakamlığınız bünyesinde ilçeye yönelik kararların alınmasında halk katılımına yönelik uygulamalarınızdan bahseder misiniz?*

Dünya değişiyor değişen dünyada karar alan ile karardan etkilenenin karar verme sürecine katılması halinde sonuçların daha iyi olacağı benimsenmiş durumda ve katılımcılığın uygulanması ile sorunların çözüleceğine inanılıyor. Bizde halkın sorunlarına çözüm için şu şekilde bir sistem işlemekte:

Kaymakam olarak makamımda olup olmamam önem taşıyor, kaymakamlığımıza sorunların çözümü için başvuran vatandaşların sorunları dinleniyor, not alınıyor ve sorunun çözülebileceğine dair kanaat oluşmuşsa kamu kurumlarına yönlendirme yapılıyor. Sorun çözülemeyecek bir sorunsu vatandaşa bilgilendirme yapılıyor. Doğrudan kaymakamlıkla bağlantı kurmak isteyen vatandaşlarımız da haftanın 1 günü beni ziyaret edebiliyorlar ve sorunlarından bahsedebiliyorlar. Vatandaşlar kaymakamlığımıza ait sosyal medya hesabına da mesaj atabiliyorlar. İş arama, aile içi şiddet, maddi yardım gibi konularda kaymakamlığımızdan yardım talep edebiliyorlar. Vatandaşın sorunlarının çözümünde kurumsal takipte bulunuyoruz. Halkın karar alma süreçlerine katılımını arttırmanın etkili bir yönetimin sağlanması için önemli olduğunu düşünüyoruz. Bu nedenle toplumda ortaya çıkan sorunların çözümü konusunda bu sorunlardan etkilenenlerin fikirlerini almaya gayret ediyoruz. Örneğin normalde 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı'nın kutlama komitesinde bayram gençlere özgü olmasına rağmen komitede

hiçbir genç bulunmuyor. Biz Gençlik ve Spor Bayramı'nda gençlerin sorunlarının çözümü için gençlerde kamuoyu yaratmaya çalışıyoruz. 10 tane liseden seçilmiş olan birer temsilci bayram kutlama komitesine davet ediliyor. Bu öğrenciler 1 hafta 10 gün öncesinde okullardaki gençlere yaşadıkları sorunlar hakkında veya bayramı nasıl kutlamak istedikleri hakkında sorular yönelterek bizlere sunmak üzere hazırlık yapıyorlar. Öğrenciler toplantıya katılıyorlar ve önerilerini dile getiriyorlar. Biz de bayram kutlama etkinliklerini gençlerin istekleri doğrultusunda gerçekleştiriyoruz. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda da bunu uyguluyoruz. 15 tane ilkokuldan birer çocuk temsilci kaymakamlığımıza geliyor. Biz onların kendilerine ait olan bayram konusundaki görüşlerini önemsiyoruz ve komitede onlara yer veriyoruz. Ayrıca kaymakamlık bünyesinde İnsan Hakları Kurulumuz var her ay bir kez toplanmakta. Kurulun yönetmeliğe göre katılımcıları belli fakat biz bu konularda bir görme engelli, bir ortopedik engelli ve Torbalı köylerinden aynı zamanda Yörük Derneği Başkanı da olan diğer engelli vatandaşımızın da bu kurula katılımını sağlıyoruz. Onlardan engellilerin yaşadığı sorunları anlatmalarını istiyoruz, yaşadıkları sorunları kendi ağızlarından dinleyerek gerçek anlamda bilgi sahibi oluyor ve sorunun çözümüne ilişkin tespitlerde bulunuyoruz. Onlar da toplumda yaşamış oldukları sıkıntıları insan hakları bağlamında değerlendiriyorlar. Ayrıca ilçemizde okullarda insan hakları kulüplerinin kurulmasını teşvik ettik. Yaptığımız toplantılara bu kulüplerden bir veya iki temsilciyi davet ediyoruz. Onlara insan hakları kulübü olarak okulda ne tür faaliyetler yaptıklarını soruyoruz. Resmi olarak olmasa dahi karar alma süreçlerine kattığımız bir grup insan var. Biz karar alırken karardan etkilenen vatandaşları karar mekanizmasına dâhil etmeye çalışıyoruz. En son belediyeye tavsiyelerde bulunduk. Belediyelerin mahalle ile ilgili bir karar alınacaksa mahalle muhtarları ile görüşmesi çok önemli, belediyenin bütün mahalleleri dolaşıp tek tek vatandaşların görüşlerini alması pek mümkün gözükmediği için bunun yerine mahalle adına konuşabilecek muhtarların toplantılara davet edilmesi bizim belediyeye önerimiz. Mahalle muhtarları belediye meclis üyesi değil ve meclis kararlarına resmi olarak katılamıyorlar ancak mahallelere hizmet götürme noktasında muhtarların görüşleri önemli. Bir mahallenin alt yapı, üst yapı, yol, park, bahçe yapımı ile ilgili bir karar alınacaksa mahalle muhtarlarına veya mahallelilere ne tür hizmetler beklediği konusunda sorulması gerekir. Mahallede yaşayanlar

mahalle sakinleri dolayısıyla onların da karar alım sürecine dâhil edilmesi gerekiyor. Belediyenin karar aldığı hizmet belki acil değil, ancak mahallede acil olarak çözüm bekleyen başka bir sorun da olabilir bunların tespiti çok önemli.

TK- 7: İlçemizin afet politikası hakkında bilgilendirir misiniz? İlçemizde 2019 Ocak ayında aşırı yağışlardan dolayı bazı tarlalarda üretim etkilendi, ilçemiz olası herhangi bir afete karşı hazırlıklı mı?

Türkiye afet politikası bakımından sıkıntılı bir dönemden geçmekte önceden il ve ilçe acil afet yardımı planı vardı. İlçe acil afet yardım planına göre bir komite kurma görevi kaymakamın başkanlığında ve ilgili birim amirlerinin içinde bulunduğu bir durumdaydı. Yeni sistemde bu değişti. Türkiye afet planı hazırlandı artık il afet planları var. İlçenin kaymakamı olarak acil bir durumda afet anında ne yapacağımız konusunda valiliğe soruyoruz, cevapsız kalıyoruz. Çünkü afet planına göre ilçede bir afet olduğunda il müdahalesi yapılıyor. AFAD, AKUT ekipleri aracılığıyla müdahale yapılıyor, ancak bu sistemde bir sıkıntı var. Çünkü acil müdahale merkezden planlanıyor. Ben yeni sistemin verimli olmayacağını düşünüyorum. Biz İl Afet Müdürlüğüne buranın yöneticileri olarak acil bir durumda nasıl müdahale edeceğimiz konusunda soruyoruz. Bu konu İl Afet Müdürlüğü'ne bırakıldığı için bizden bazı taleplerde bulunuyorlar. Örneğin afet anında kurtarma ekipleri yönlendirme konusunda, afetten etkilenen kişi sayısını tespit etme, afet bölgesine ulaşma, acil müdahale edilmesi gereken alanları önceden tespit etme ve afeti bildirme görevini bize veriyor. Afete müdahale konusunda bizden teknik yardım da almaları gerekiyor. Bize somut bir görev verilmesi gerekiyor ancak kaymakamların ilçe afet politikasında görev tanımları değişti. Dolayısıyla kaymakam olarak ilçede acil bir durum olduğunda somut bir görev tanımımız olmadığı, bu konuda bizden ne beklendiğini bilemediğimiz için, atıl kaldığımızı düşünüyorum. Kaymakamlık olarak AFAD il Müdürlüğü'nden görevlileri çağırdık muhtarlarımıza ve daire müdürlüğümüze bir sunum yaptılar. 2019'da yaşanan su baskınlarına gelirse bu konuda Devlet Su İşleri ve Karayolları Müdürlüğü koordineli çalıştılar. Sadece afet anında etkili olmak yeterli değil, afetten önce alınması gereken bazı tedbirler var. Türkiye bu konuda eksik her bir gün farklı türde afetlerle karşı karşıya kalan ülkemizde afetlere karşı tedbirlerin alınması noktasında sıkıntılar bulunmakta. İzmir'de AFAD, AKUT gibi kurtarma ekipleri var. Ancak kurtarma esnasında hızlı davranabilmek için gönüllülerin de

olması gerekiyor. Örneğin Torbalı ilçesi olarak 40 kişilik eğitilmiş acil kurtarma ekibi kurabiliriz. Acil müdahale faaliyetlerini yürütebilecek insan gücüne ihtiyaç var bu ekibe kurtarma ve ilk yardım müdahalesi gibi eğitimler verilmeli ve her ilçenin bu şekilde bir takımı olmalı, bu ekip çevre ilçeler için de faaliyetlerde bulunabilmeli. Bu şekilde ekip kurma yoluna gidilirse İzmir iline bağlı 30 ilçede 30 ekip oluşur herhangi bir afet olduğunda 30 ilçeden İzmir il sınırları içerisinde gönüllü kurtarma ekipleri müdahalede bulunabilir.

TK-8: Torbalı’da kısa, orta ve uzun vadede yapılması gerekenler konusunda neler düşünüyorsunuz? İlçede çözüm bekleyen sorunlar bulunmakta, sorunların çözüm şekline dair görüşlerinizi alabilir miyim?

İlçede birçok sorun var altyapı ve üst yapı ile ilgili sorunlar azalmakta değil tersine gitgide çoğalmakta. Bir tane sorunun çözümü için üç tane daha çözüm bekleyen sorunun önceden çözülmesi gerekiyor. Örneğin geçen yıl bakanlık tüm Türkiye genelindeki ilçelerde tekli eğitime geçilmesini istedi. Kaymakamlardan her ilçenin kaç dersliğe ihtiyaç duyduğunun tespitini yapması istendi, derslik sayısına göre ödeme yapılacaktı. Kaymakamlık olarak tekli eğitime geçilmesi konusunda çalışma yaptık. Bir hesaplamaya gittik 280 derslik yapıldığında Torbalı’da tekli eğitime geçilebileceğini tespit ettik. Ancak Torbalı’da 280 derslik her yıl göçlerle binlerce artan öğrenci sayısına yine yetişemeyecektir. Her yıl ilave 50’şer derslik daha yapılmalı. İlçede otopark yok, tırların bir toplanma alanı yok. Tırlar şehir içi trafiği olumsuz etkileyen bir sorun. Konu hakkında İzmir Büyükşehir Belediyesi’ne bildirimde bulunuyoruz, geri dönüşler alamıyoruz. İlçede yollar yetersiz. İlçede kavşaklar belli saatlerde kilitlenme noktasına geliyor. İlçede kayıtlı kayıtsız 15.000’ e dayanan Suriyeli nüfusu hizmet götürme noktasında ayrı bir sorun. Bu rakam Türkiye’de birçok ilçenin nüfusundan fazla. Biz kaymakamlık olarak Suriyeliler sorununun çözümüne destek olabilmek için ilçede Suriyeliler Koordinasyon Kurulu kurduk. Suriyelilerin yoğun olduğu mahalle muhtarları, çeşitli kamu kurumlarının temsilcileri, AFAD yetkilileri ve İl Göç İdaresi temsilcilerinin yer aldığı bir platform bu. İlçede Suriyeliler konusunda çalıştay gerçekleştirdik. İlçe her yıl sadece doğu ve güneydoğudan 7.000’e yakın göç alıyor. Suriyeli göçü bu rakama dâhil değil. Göçten kaynaklanan sosyal uyum sorunları var. Belediyeye önerim her yıl ocak ayında Torbalı’nın Sorunları hakkında bir çalıştay yapması yönünde. Eğitim, sağlık, ulaşım, alt yapı gibi ana

başlıklar altında alt başlıklar da açarak sorunları tanımlamalı ve buna yönelik uzun vadeli bir plan yapmalıyız. Yapılan plan çerçevesinde kitapçıklar bastırıp yerel idarecilere bunları dağıtmalıyız. Hangi sorunun ne şekilde hangi kurumla çözülebileceğini tespit etmeli ve harekete geçmeliyiz. Bu konuda ilçedeki kamu kurumları, belediye ve milletvekillerinin ortak çalışması gerekli. Örneğin ulaşım sorununun çözümü konusunda sorunu kimin çözeceğinin tespiti önemli. Valilik veya büyükşehir belediyesi çözecekse valiliğe bu sorunu gönderip takibini yapmak gerekmekte. Sorunların çözümünde hızlandırıcı faktörleri ortaya çıkarmalıyız. Kentsel sorunlar hakkında belediyenin görevlendirilmesi gibi kurumlara yönlendirme yapmalıyız. Örneğin ilçedeki madde bağımlılığı konusunda kaymakamlık nezdinde çalışmalar yaptık. İllerde sosyal proje ve etüt merkezleri var ve ilçe nüfusu 50.000'in üzerinde ise ilçede de yasal olarak şeflik kurulabiliyor bizim de bakanlık olarak buraya sosyal proje ve etüt şefliği kurma yönünde bir talebimiz oldu ve bu birimi ilçemize kazandırdık. Bunu bakanlık talimatıyla değil kendi inisiyatifimizle yaptık. Bu birimi yönetecek olan alanında deneyimli bir uzman psikolog veya sosyal hizmet uzmanı olması gerekliydi. Bu kapsamda 12 kişilik bir ekip kurduk. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden uzman rehberlik ve psikolojik danışman ve proje yöneticileri getirdik. Uzmanlarımızı tüm eğitim ve konferanslara tabi tuttuk ve onları İzmir Kalkınma Ajansı'na, Avrupa Birliği Ofisi'ne, Aydın'daki Proje Ofisi'ne gönderdik. İzmir'deki Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'nden yetkililer getirdik, Torbalı'da bağımlılıkla ilgili bir çalışma yapılması konusunda hazır olduğumuzu belirttik ve bu konuda ilçemizde bir projenin yürütülmesi noktasında kamu kurumlarını ikna ettik. Birimimizde halkla ilişkiler uzmanı, sosyolog ve proje yöneticisi gibi uzmanlara ihtiyacımız var.

Diğer yandan Torbalı sanayi açısından gelişmiş olan ve gelişmesini sürdüren bir ilçe. Bu anlamda nüfus bakımından binlerce göçün merkezi ancak Torbalı almış olduğu göçü karşılayabilecek oranda kentsel hizmetler sunamıyor. İlçe büyüyor büyümesine engel olamıyoruz ancak hizmetler büyümüyor tersine sorunlar çoğalıyor. Son 2 yılda 15 tane okul faaliyete geçti. 300-400 derslik açıldı, devlet yatırımlar yapıyor fakat öyle hızlı seyreden bir göç alımı var ki altyapı, su, kanalizasyon hizmetleri yetmiyor. Torbalı'da özetle sanayiden, ulaşımdan, eğitimden, çevre kirliliğinden, göçten kaynaklanan sorunlar bulunmakta. Buna ilaveten farklı grupların

bir arada yaşamaması ve farklı kötü alışkanlıkların ortaya çıkması konusunda önlem alınması gereken durumlar var. Örneğin ilçede madde bağımlısı gençler ve aileleri var. Bunlara yönelik kaymakamlık olarak 24 alt başlıkta acil eylem planı yaptık ve Avrupa Birliği fonlarından 1,3 Milyon TL desteklenmeye layık bulunan bir proje hazırladık. Torbalı'da müthiş bir yapılaşma artışı, sanayinin gelişmesine bağlı olarak göç artışı ve yabancı uyrukluların ilçeye göçü ile sosyal sorunlar anlamında olağanüstü bir hal var. Olağanüstü sorunlara olağan yöntemlerle müdahale etmeye çalışıyoruz ve müdahalelerimiz yetersiz kalıyor. İlçede var olan yüzlerce sorunun en önemlilerine zaman ve kaynak ayırmak zorundayız. Bizim ilçemizde en önemli sorunlar eğitim ve asayiş konuları, bunların üzerine özellikle eğiliyoruz.

TK-9: İlçede Tarım, Besi Mobilya OSB kurulması planlanıyor. Bununla ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Torbalı'da iki tane OSB var. Bu iki OSB'de yaklaşık 120 firma var. Torbalı genelinde 750 firma bulunmakta, firmaların çoğunluğunun OSB'lerde toplanması gerekir diye düşünüyorum. Bu durum hem çevre düzenlemeleri, hem de maliyetlerinin daha düşük olması bakımından hem kamu hem de işveren yararına avantajlı. Ancak Karabağlar'a, Kısıkköy'e gittiğinizde mobilya üretim tesisleri dolmuş durumda ve üretim tesisleri üretim yeri sıkıntısı çekmeye başladı, sanayi parselleri de tükenmeye başladı. Torbalı'da ise üretim için geniş alanlar mevcut. Torbalı'da yeni kurulacak OSB'lerin hem istihdam, hem de üretimin sistemli işlemesi, çevreye duyarlı üretimin yapılabilmesi ilçeye çok artı kazandıracaktır. OSB'ler zamanla sanayi tesisleriyle dolan yerler, boş kalmadıkları için ekonomik açıdan sürekli bir katkı sağlamaktadır.

TK- 10: İlçemiz sanayi ve tarım kenti olarak bilinmekte, ilçemizde hâlbuki çok sayıda tarihi eser ve ören yeri mevcut, ilçemizin yurt dışında turistik bir nokta olarak tanıtılması için neler yapılabilir?

Turizm konusunda şöyle bir handikap var: Eğer vatandaş tarlada yaptığı üretimden verim alabiliyorsa, fabrikada iş bulma yönünden sıkıntı yaşamıyorsa turizme yönelmiyor. Turizm ülkemizde de genelde endüstriyel üretimin zayıf olduğu ancak doğal ve tarihi güzelliklerin olduğu alanlarda ekonomik faaliyet yaratma amacıyla tercih edilen bir sektör. Torbalı'da da Metropolis antik kentinin çevresinde Yeniköy'de bulunan köylüler geniş tarım arazilerine sahip ve buralarda tarımsal üretim yapıyorlar. Üretimlerinden elde ettikleri gelir turizmden elde edecekleri geliri

kathıyor. Çünkü köylüler turizm yoluyla süs eşyası satışının yapıldığı dükkânlar açsalar veya restoran, kafe tipinde işletmeler kursalar sadece Metropolis'e turist geldikçe para kazanabilecekleri bir iş yapmış olacaklarını düşünüyorlar, bu nedenden ötürü köylüler şu an bu duruma sıcak bakmıyorlar. Ancak bizim kaymakamlık olarak Metropolis hakkında bazı taslak projelerimiz var. İzmir'de Rotary Kulüp bu konuda çok ilgili. Kulüp bize, Metropolis çevresinde nasıl bir ekonomik faaliyet alanı oluşturulabileceği hakkında bir çalıştay yapmamızı teklif etti. Çalıştayın amacı Metropolis çevresinde çiftçinin ürettiği ürünleri pazarlayabileceği bir tarımsal kooperatifin kurulması ve organik ürünlerin orada satışı, yerli ve yabancı turistlerin vakit geçirebileceği, yemek yiyebileceği kahvaltı salonları, gözleme çadırları kurulması gibi faaliyetleri içeriyor. Metropolis konusundaki çalışmalar tek seferde tamamlanacak düzeyde değil, bunların aşamalı olarak hayata geçirilmesi gerekiyor. Her yıl Metropolis'te bulunan amfi tiyatrodaki kültürel çalışmalar yapılması gerekiyor. Metropolis'in ön plana çıkarılması için İzmir'de bulunan üniversitelerin turizm bölümü öğretim üyelerinin görüşleri alınmalı. Amfi tiyatrodaki 2018'de Rotary Kulüp Filarmoni Orkestrası Konseri verildi. Konser, "Köyümüze Rotary Geldi" projesi kapsamında düzenlendi. Metropolis'te daha çok kitap okuma etkinliği, konser, tiyatro oyunları sergilenmeli. Örneğin kaymakamlık olarak bu yıl turizm haftası etkinliklerini Metropolis'te düzenledik. Belediyenin yapmış olduğu bazı etkinlikler de Metropolis'te gerçekleştirilebiliyor.

TK-11: İlçemizde bir televizyon kanalı kurulması hakkında neler düşünüyorsunuz?

İlçemizde yerel bir televizyon kanalı yok. Ancak sosyal medyada canlı yayın yapan yerel gazetelerimiz var, bazı gazeteler haftalık 45 dakikalık canlı yayın yapıyorlar, bu yayınlarda haftanın olayları, Torbalı'nın gidişatını değerlendiren konuşmalar yapılıyor. Televizyon kanalı olması artık zaruri değil, canlı yayın yapma ve sosyal medya kanallarını kullanma topluma bilgi verme konusunda seçilen alternatif yöntemler haline geldi.

TK-12: İlçemizde çarpık kentleşme gecekondulaşma, çadırlaşma olan bölgeler var mı? Çarpık kentleşmenin giderilmesi konusundaki önerileriniz nelerdir?

İlçemizde tarımsal arazilerin yoğunlaştığı Taşkesik gibi mahallelerde Suriyeliler tarafından sezonluk çadırlar kurulmakta. Bunun önüne geçmek güç. Çarpık

kentleşme konusunda ise Ayrancılar Mahallesi'nde bazı kötü örnekler mevcut. İlçemizde çarpık yapılaşma var ama ciddi boyutta gecekondulaşma ile karşılaşamayız. Özellikle Tepeköy'de Belediye Meydanı, bankaların ve perşembe pazarının aynı noktada olması trafiği de sıkıntıya sokan, aynı zamanda çarpık bir kent görüntüsü veren durumlar ortaya çıkarıyor. Pazarın o bölgeden kaldırılarak daha uygun bir yere çekilmesi gerekir diye düşünüyorum.

TK-13: İlçede arıcılar yeterli çiçek üretiminin olmaması ve flora kısıtlılığı nedeniyle bal ormanı oluşturulmasını istiyorlar. Bu konu hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Bal ormanı ile ilgili özel bir çalışmamız yok. Ancak Torbalı aslında bal ormanı için çok uygun değil. Çünkü burada tarımsal üretim çok fazla olduğu için zirai ilaçlama fazla. Buna bağlı olarak arıcılık faaliyetleri tehlikeye girebilir, arıların üretimi ve gelişimlerinin sıkıntıya girmemesi için ilçede gezginci arıcılık daha uygun olur diye düşünüyorum. Torbalı'da böyle bir faaliyet yapılacaksa en uygun alan Dağtekke Mahallesi olacaktır. Bizim Dağtekke kırsal alanı hakkında Metropolis (Yeniköy Mahallesi)nde olduğu gibi bir proje taslağımız var. Burada böbrek taşlarını düşürdüğü bilinen doğal bir su kaynağı var. Bu nedenle birçok ziyaretçi buraya geliyor. Burası için bir eko köy projesi hazırlamayı düşünüyoruz. Su kaynağının çevresine kahvaltı salonları ve yöresel ürünlerin satışının yapıldığı stantlar açıldı. İZKA ve Avrupa Birliği fonlarından yararlanarak bu ormanlık alana Bungalov tipi evler inşa etme ve ormanlık alanda yürüyüş yolu yapma konusunda fikir beyan ettik. Burası Metropolis'ten daha cazip bir yer olacak diye düşünüyorum.

TK-14: İlçemiz mahallelerini sosyo ekonomik gelişmişlik ve yaşamsal alan tercih kriterleri ile değerlendirebilir misiniz? Büyükşehir Yasası ile bütünleşen Torbalı'da kırsal kalkınma sorunu nasıl çözülebilir?

Merkez mahallelerle kırsal mahallelerdeki hizmet eşitliğin sağlanması noktasında ilçe genelinde 60 tane mahallemiz bulunmakta. Bazı mahallelerimiz yaşamsal açıdan kötü şartlara sahip. Bu mahalleler sosyal, kültürel ve ekonomik durumlardan etkilenmekte. Torbalı'da eski yerleşim alanları var, eski mahallelerimiz göç alan mahallelerden daha iyi düzeyde. Özbey ve Subaşı mahallelerimiz Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan göç eden nüfusun yoğunlaştığı bölgeler. Çaybaşı, Yazıbaşı gibi mahallelerimiz Roman nüfusunun bulunduğu mahalleler. Göç alan mahallerde

farklı tip sorunlar ortaya çıkıyor. Suriyelilerin yaşadığı mahallelerde farklı sorunlar ortaya çıkıyor. Ayrancılar çok yoğun nüfusu olan bir mahalle, aşırı kalabalık. Torbalı'da sosyal kültürel ekonomik ve göçten kaynaklanan sorunların tespiti ve çözümü konusunda çalışması gereken zorunlu bir birimin kurulması gerekiyordu. Bu kapsamda kaymakamlık bünyesinde ilçe sosyal proje ve etüt merkezi kurduk.

Torbalı'da mahallelerde sorunların bertaraf edilmesinde önleyici tedbir amaçlı çalışmalar yapılmıyor. Sorunlar vuku bulduktan sonra bütün kurumlar çözüm için harekete geçiyorlar. Ayrıca Torbalı 5000 nüfuslu bir ilçe gibi yönetilemez. Küçük ilçelerdeki kurumlar Torbalı'da aynı şekilde sayıca artan personel sayısı ile hizmet veriyorlar. Torbalı'daki sosyal gelişmişlik sorunlarının çözümü için özel birimler kurulmalı diye düşünüyorum. Örneğin göç ile ilgili ilçe düzeyinde bir birim kurulmalı ve burada göç ile ilgili sorun çözüldüğünde bu birim kapatılmalı. Birimlerde uzman personel görevlendirilmeli. Örneğin burası büyük bir sanayi kenti ancak istihdam rakamlarımız net değil, bunların tam olarak sayılıp tespit edilebildiği birimler kurulması gerekir. Turizmin olduğu Metropolis üzerine çalışan bir turizm birimi kurulmalı. İlçeye bakanlık nezdinde yerel insiyatifle hareket edebilecek, yerel birimlerin kurulması gerektiğini düşünüyorum.

2.7.2. Torbalı Belediye Başkanı ile Gerçekleştirilen Mülakat

1 Mart 2019 tarihinde Torbalı Belediye Başkanı ile yapılan mülakat soru ve cevapları, soru TBB- 1 cevaplar ise italik yazı olarak aşağıda sunulmuştur.

TBB-1: Torbalı Belediyesi'nde belediye başkanlığına başladığınız günden bu yana ilçede sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınma alanında gerçekleştirdiğiniz projelerinizden bahseder misiniz?

Öncelikle yerel belediyecilikten başlayalım. Yerelde belediyecilik çok önemli. Bir beldenin, bir ilçenin, bir ilin kalkınma stratejisi, kalkınma planı hep yerelde başlar ve yerelden koordine edildiği ve merkezden de destek bulduğu sürece kent kalkınmasına katkıda bulunur. Yerelde yöneticinin hayali, yöneticinin dünyası, görüşü, ufku neyse kentlerin de kalkınması onunla doğru orantılı olarak büyür, küçülür veya yerinde sayar. Biz Torbalı için yaptığımız projeleri ayakları yere basan projeler olarak belirledik ancak projelerin gerçekleştirilmesinden önce hayaller kurduk, gözümüzde canlandırdık ve projeleri bir 5 yıl içerisinde hayata geçirdik. Tabi

bu 2014 – 2019 arası Türk demokrasi tarihi açısından da çok önemli bir 5 yıldır. Ülkemizde bu süreçte 1 yerel seçim, 3 genel seçim, 1 cumhurbaşkanlığı seçimi, 1 anayasa referandumu ve 1 darbe girişimi yaşandı. Bunca siyasal olay sonrasında projelerimizi merkezi hükümetle el ele yürüttük. Hükümetten alınan destekler yerel kalkınma projelerine büyük katkı sağladı. Hükümet yardımları ve Torbalı milletvekillerimizin destekleri ile Torbalı'yı bugünkü görünümüne kavuşturduk. Mesela benim hayalim Fetrek Çayı'nın ıslahıydı. Fetrek Islahı Projesi Türkiye'nin en büyük çevre projesidir. Proje, 22 km'lik ve yer yer genişliği 200 – 250 metreye varan bir havzayı kapsamaktaydı. Fetrek Çayı'nın en az 15 km'sini ıslah ettirdik ve bugünkü yağışlar da bu ıslahın yapılmasını teyit etmiş oldu. Eğer akarsu ıslah edilmeseydi belki de bu seneki yağışlarla çok sayıda mahallemizde su baskını yaşanacaktı. Çayda belki 100 yıllık kirlilik var neredeyse Torbalı'nın yaşı kadar. Fetrek, tahrip edilmiş, çöplerle dolu bir havzaydı. Geçmişte Orman ve Su İşleri Bakanı Veysel Eroğlu ve şu anki Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin yardım ve teşvikleriyle ıslah projesini bu aşamaya getirdik. Sağlıkta Torbalı'ya çağ atlattık. 250 yataklı son derece modern bölge hastanesi büyüklüğünde hastanenin yapımı için Torbalı-Bayındır Kavşağı'na belediye olarak 74 parsel tahsis ederek hastane yapımına ön ayak olduk. Yine Ağız ve Diş Sağlığı Merkezimizi önceleri kiralanmış binada hizmete açtık şu an merkez için yeni inşaat çalışması başlattık ve yepyeni bir binaya kavuşmasına ön ayak olduk. Bu yaz sonu güz başı gibi inşaat projesi tamamlanacak yeni hizmet binasında faaliyete başlayacak.

Eğitim'de Torbalı'ya 36 adet yeni okul kazandırdık. Bunun 27 tanesi temelden inşa edildi. Şöyle düşünebilirsiniz yol, okul, hastane yapımı hükümetin görevi ancak bunu talep eden ve hizmet getirilmesine aracı olan yerel yönetimlerdir. Yerel yönetimler dilerse bir kenti yaşanabilir düzeyde geliştirerek cazibe merkezine dönüştürebilir. Bizden önceki yönetim hastane, okul yapımını erteledi ve projelere karşı çıktı. Biz yönetimi devraldığımız günden bu yana ilçemize kazandırılacak projelerin önünü açtık. Torbalı'da gönül belediyeciliği yaptık. Bütün vatandaşlarımıza kapılarımızı açtık. İlçemizde topyekün bir kalkınma seferberliği başlattık. Torbalı 5 yıl içerisinde 2 kat büyüdü. Rakamlar da bunu göstermekte. Belediyemiz 6000'e yakın inşaat ruhsatı kesti. Bu bir rekor. Nüfusumuz 5 yıl içerisinde 2 kat büyüdü. Artan konut

sayısı bunun en büyük göstergesi. İlçede inşaat sektörü yükselişe geçti. Belediye olarak inşaat sektöründeki bürokrasiyi azalttık.

Torbalı İzmir'in güney aksında bütün yol kavşaklarının bulunduğu noktada bölgenin incisi bir kent.

İzmir – Aydın otoyolu Torbalı ilçesinin hemen yanı başında eski Aydın – İzmir demiryolu Denizli'den buraya kadar uzanıyor ve en sonunda Ulaştırma Bakanlığı'nın İzmir Büyükşehir Belediyesi ile ortak yaptığı İZBAN Projesi Torbalı'nın metropol ilçe olmada yol kat etmesini sağladı. İlçemiz bu hizmetlerle yaşam tercihi yapılan bir kent oldu. Gençlerimize yönelik 14 dalda spor faaliyetlerimiz oldu. Yazları 5000 civarı, kışları 1000 civarı öğrencimiz oldu. Bu çocukların içinde milli sporcularımız vardı. Kadınlara yönelik spor alanları inşa ettik. Kurslar açtık. İhtiyaç duyulan mahallelere markasını belediyemizin oluşturduğu TOSEM (Torbalı Sosyal Eğitim Merkezi) ni kurduk. Buralarda kadınlarımıza yönelik okuma, yazma, resim, biçki, dikiş – nakış, Kur'an kursları açtık. Kırsal alandaki mahalleleri kültürel anlamda canlandırmak için konaklar inşa ettik. Yoğurtçu, Helvacı, Türkmenköy gibi ücra mahallelerimize köy konakları inşa ettik. Yazıbaşı, Yemişlik Mahalleri'ne TOSEM'ler açtık. Konakları çok amaçlı olarak yaptık. İçinde muhtarlığın olduğu, salonunun toplantı ve merasim amaçlı kullanılabileceği çok amaçlı yapılar olarak dizayn ettik. Maddi durumu kısıtlı üniversite öğrencilerimiz için vakıf kurduk, burs verdik. Belediye Kültür Merkezi'mize gençlik merkezi kurduk. Türkiye'de sadece Antalya Büyükşehir Belediyesi'nde yapılmış olan, basketbol, futbol, voleybol sportif faaliyetlerini içeren bir tesis kurduk. Ramazanda Ramazan Sokağı faaliyeti yaptık, kültürel faaliyetlerde konularına göre konuşmacılar getirdik. İlçemize içinde fitness alanları da olan 7 adet yürüyüş yolu kazandırdık. En sonunda 3 mahallenin merkezinde 20 dönümlük alanda Millet Bahçesi yapımına başladık, seçimden önce açılış planlıyoruz. Bu park çok büyük bir çocuk oyun alanı olan, içinde 2000 kişilik amfi tiyatrosu bulunan, kafeleri, oturma alanları ve yürüyüş yollarıyla müthiş bir dinlenme alanı. Geleceğe dönük olarak 4 yıllık fakülte projemiz var. Ayrıca 2 organize sanayi bölgesi projemiz daha var. İlçemizde birçok cadde, bulvarımızda cadde ışıklandırması yapmıştık. Gelecekte Işıl Işıl Torbalı sloganıyla yaptığımız çalışmayı Torbalı'nın içinden geçen İzmir – Aydın çevreyoluna 20 km boyunca yapmayı planlıyoruz. Torbalı'nın geleceğine dönük sağlık, eğitim,

ulaşımda, şehircilikte, imar alanlarında planlarımız var. Torbalı için ürettiğimiz 300 projeyi 5 yıla sığdırdık.

TBB-2: Aynı zamanda bir sanayici olmanız sebebiyle Torbalı'da sanayinin durumunu nasıl değerlendirirsiniz? İlçemizde hangi sanayi dallarının kurulmasına ihtiyaç duyulmaktadır?

Torbalı 750 tane irili ufaklı sanayi kuruluşu bulunan, İzmir'in vergi yükünü kaldıran, çok büyük bir tarım ve sanayi bölgesi. Hemen hemen her alanda burada üretim var. Metalden mobilyaya, mermerden gıdaya kadar geniş bir yelpazede üretim yapılıyor. Torbalı'nın bundan sonra havayı, suyu, toprağı kirletmeyecek sanayiye ihtiyacı var. Başkan olur olmaz yaptığımız ilk çalışmalardan biri bu yöndeydi. Belediye meclisi olarak Torbalı'da artık atık ve çöp arıtma tesisi gibi tesislerin kurulmamasını karara bağladık. Çünkü toprağımız, suyumuz, havamız yeterince kirlendi. Bundan sonra Torbalı'ya sanayi gelirse temiz sanayi gelsin istiyoruz. Fetrek ve Moskof Çaylarımız bu nedenle kirlendi. Sanayi ve ev atıklarıyla adeta bir çöplüğe dönüşmüştü. Şu an Fetrek pırl pırl. Fetrek Islahı etap etap ilerleyecek bir proje. Biz 1. etabı tamamladık, 2. etaba başladık proje kapsamında dere içerisine ağaçlar dikilecek. Irmak içinde 16.000 m² suni bir ada yaptık, köprüsünü de tamamladık. Bu sene yapacağımız çalışmalarla aradaki rekreasyon alanını açmayı planlıyoruz. Projenin sonunda 150 – 200.000 m²lik alanda planlarımız var. Bu haliyle bitimi için ortalama 5 – 10 yıl gerekli.

TBB-3: Torbalı'da markalaşma konusunda neler yapılmalı?

Burada tarımsal ürün çeşidi çok fazla. Mısır, pamuk, zeytin markalaşmada kullanılabilir ürünler. Torbalı'nın markalaşması sadece sanayisi ile olmamalı. Torbalı tarımıyla, turizmiyle, kent güzelliği ile, insan kalitesiyle de konuşulmalı, tanınmalı. Şehirde markalaşma bu şekilde olur. Fabrikaların yoğun olduğu, işsizliğin olmadığı bir kent olması kentin markalaşma sürecine katkı yapar.

TBB-4: Turizmin ön plana çıkarılması için ilçede neler yapılmalı?

Başkanlığımın ilk yıllarında yerel ve ulusal basından 50 tane gazeteciyi ilçemize davet ettim. Onlara Torbalı'ya daha önce gelip gelmedikleri yönünde soru yönelttim. Sadece 5'i el kaldırmıştı. 45 gazetecimiz ya Torbalı'ya hiç gelmemiş, Torbalı'yı hiç görmemiş ya da İzmir – Aydın Otoyolundan geçerken şehrin kenarından geçmişlerdi. Bu nedenle Torbalı'nın sanayisi, kültürel özellikleri, kentsel yaşamına

dair tanıtım yapılması gerektiğini düşündük ve Metropolis kazılarının yapılmasına katkıda bulunduk.

TBB-5: Bir belediye başkanı olarak hangisini tercih edersiniz? Kırsal kalkınmayı sağlayarak nüfusu kırdan tutmak mı? Yoksa kırdaki nüfusu kente çekmek mi?

Torbalı'da nüfusu kırdan tutmak artık güç. Bir belediye başkanı olarak her vatandaşımızın kendi köyünde mutlu olarak yaşamını sürdürmesini isterim ancak köylerde iş imkânları sınırlı genç nüfus tarımsal faaliyete uzak duruyor. Nüfusu köylerde tutabilmek için hayvancılık teşvik edilebilir. Köylerdeki nüfusumuz gittikçe yaşlanmakta. Genç nüfusumuz genelde köyde yaşamını sürdürmek için tarıma yönelmiş durumda ancak dağ köylerimizde genç nüfus kalmadı diyebiliriz. Gençler köylerdeki imkânsızlıkları aşabilmek şehrin imkânlarına ulaşabilmek için kente göç etmekte. İlçemizde köyler, şehir merkezine en çok 20 km uzaklıkta bulunmaktadır.

TBB-6: İlçede pozitif ayrımcılık yapılması gereken gruplar konusunda çalışmalarınız mevcut mu? Belediye olarak bu tür gruplara nasıl hizmetler götürüyorsunuz? Romanlar, engelliler ve maddi durumu kısıtlı aileler konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

Belediye olarak 5 yıl içinde bu saydığınız tüm gruplarla iç içe olduk, kent konseyi kurarak engelli, çocuk, gençlik ve kadın meclislerini oluşturduk ve bu meclisler bahsettiğimiz gruplarla çok yakından ilgilendiler, sorunlarına yakinen eğildik ve onlar için birçok faaliyette bulunduk. Torbalı'da Romanların en çok yaşadığı Çaybaşı'ya, Yenimahalle'ye gittik. Bir Roman milletvekilimize mahallede yapılan hizmetleri gösterdiğimde aynen şu şekilde yanıtladı: Ben Avrupa'dan gelen milletvekillerini bu mahalleye getireceğim ve yapılan hizmetleri göstereceğim. Çevre temizliği ve mahalleye yapılan yol, ışıklandırma ve parklarla örnek bir mahalle oldu. Ayrıca sosyal yardımlarda bulunduk. Belediyemiz bünyesinde ihtiyaç sahipleri adına kurulan sosyal marketten yararlandık. 2000'e yakın muhtaç ailemize yardımda bulunduk. Evde bakım hizmeti ile Torbalı'da çığır açtık. Yaklaşık 3000 ihtiyaç sahibi aileye bu hizmeti sağladık. Yaşlı ve yoksul hastaların tedavilerini takip ettik ve hastaları evlerinden alıp tedavilerini İzmir'de yaparak evlerine teslim ettik. Yatağa bağımlı hastaların tedavilerini üstlendik.

TBB-7: İlçede yoğun bir Suriyeli nüfusu yaşamakta. Suriyelileri kentin geleceğini tehdit edecek bir unsur olarak görüyor musunuz? Suriyeliler ilçemizde ne tür yapılarda yaşamlarını sürdürmektedirler?

İlçemizde 10.000 civarı Suriyeli bulunmakta. Suriyeliler gerek tarımda, gerek diğer işyerlerinde istihdam edilmeleri konusunda Torbalı'da işgücü açığını kapatmada da faydalı oldular. Ülkemizde geçici koruma altına alınan insanlar olarak Suriyelilere yönelik İlçe Milli Eğitim Müdürlüğümüz Pictes Projesi kapsamında sınıflar açarak okul çağındaki çocukların eğitimlerine destek olmuşlardır. Suriyeliler savaş mağduru insanlar olarak sosyal uyumsuzluk sorunu yaşadılar ve çeşitli refleksler gösterdiler. İlçemize ilk geldikleri 2011 yılında bazı mahallelerde sıkıntılar yaşandı, buna dair lokal şikayetler aldık. Ancak ilerleyen zamanlarda ilçemize sosyal yönden uyum sağladılar. Suriyeliler ilçemizde yerleşik hayata geçti diyebiliriz. Bunların büyük çoğunluğu konutlarda yaşamını sürdürmekte, ancak bazıları hala çadırlarda yaşamaktadır. Bunun temel sebebi mevsimlik işçilerin iş durumuna göre yer değiştirmeleri dolayısıyla, çalıştıkları tarlalara yakın alanlarda çadırlar kurarak yaşamını sürdürmek zorunda olmaları. Suriyeliler Torbalı'da üretim başladığında çadırları kuruyorlar, sezon sonuna doğru Isparta'ya, Bursa'ya ve çeşitli yakın illere göç ediyorlar, bu şekilde konar – göçer bir hayat sürüyorlar. Bazıları ise Torbalı'da kendi işyerlerini açtı ve ilçemizde ekonomik faaliyetlerini sürdürmekte. Suriyelilerle dayanışma halinde olmak ilçedeki sosyal barışı sağlamak için önemli.

TBB-8: İlçemizde gecekondulaşma olan bölgeler var mı? Varsa bu konuda kentsel dönüşüme gidildi mi?

Önceden yapılmış konutlarda gecekondulaşma görülüyor. Bizim ilçemiz için kentsel dönüşüm planımız yok çünkü Torbalı hızla gelişen sanayisi dolayısıyla aldığı hızlı göç sebebiyle kendiliğinden dönüşen bir kent. Bu da yeni konutların yapılmasını zorunlu hale getirdiği için doğal bir dönüşüme zemin hazırlanıyor. Torbalı'nın hazırladığımız imar planlarının yaşama geçirilmesiyle daha yaşanabilir bir kent olacağına inanıyorum. İlçemizde imar barışı ile yapısal sorunların % 90'ı çözüldü.

TBB-9: Torbalı'da göçe bağlı hızlı nüfus artışı gözlemleniyor. Her yıl binlerce insan Torbalı nüfusuna eklenmekte. Buna bağlı olarak ilçenin kentsel yapısını ve iş olanaklarını değerlendirir misiniz? İlçenin kentsel yapısını tehdit eden durumlar nelerdir?

Torbalı iş olanakları, iklimi ve yaşam koşulları bakımından mükemmel bir kent. Bu nedenle yaşam alanı olarak bu kenti seçmek için yüzlerce sebep var. Bu şekilde ilçede göçlerin artması olağan bir durum. Son 5 yılda İzmir'den çok göç aldık. Ben bu vatandaşlarla birebir görüştim. Özellikle yapılan yürüyüş yolları, yeşil alanlar İzmir'in Bornova, Hatay'ı ile yarışır düzeyde. İnsanlar kendine olanaklar sunmayan kenti yaşamak için tercih etmez. Dolayısıyla bu sinerjiyi Torbalı'da oluşturduk. Torbalı 81 ilden insanı barındıran, sosyal barışın en üst seviyede olduğu huzurlu bir ilçe. Torbalı 10 – 15 yıl içerisinde 300.000'lere ulaşabilecek bir nüfus kapasitesine sahip ve ilçe gelişmişliği ile gelecekte Güney Ege'nin merkezi haline gelecektir.

TBB-10: İlçede istihdam düzeyini değerlendirir misiniz? İlçemizde işsizlik var mı?

2019'da yaşanan ekonomik kriz sebebiyle bazı işyerleri personeli işten çıkarma yoluna gitmek durumunda kaldı. Ancak o zamana kadar Torbalı'da reel anlamda işsizlik yok denecek kadar azdı. İlçemizde işsizlikten ziyade iş beğenmeme sorunu var diye düşünüyorum. İşsizlik ilçemizde çok düşük oranlarda ve ben bu durumun yaz döneminde yaşanacak canlanmayla düzeleceğine inanıyorum.

TBB-11: İlçemizde ihracatta ön plana çıkan tarımsal ürünler hangileri? İlçemizde tarımsal ürünler için yeterli düzeyde pazar bulunabiliyor mu? İlçemizde sebze halinin kurulmasına nasıl bakıyorsunuz?

İlçemizde ihracatta kurutulmuş domates önemli bir tarımsal ürün. Torbalı, Ege Bölgesi'nde Bergama ile birlikte kurutulmuş domatesin yetiştirilmesi için en elverişli şartlara sahip iki ilçeden biri. Kurutulmuş domates üretimi için yeterli güneş, hava sıcaklığı ve rüzgâr oranının yerinde olması gerekli. İlçemiz her geçen yıl artan oranda yurt dışına kurutulmuş domates gönderiyor. İlçemizde üretilen tarımsal ürünler genellikle iç pazarda tüketilmekte ve iç pazarda satışa sunulmakta. Özellikle yaş sebze ve meyvenin % 70'i Ege Bölgesi'ne olmak üzere Anadolu'nun her yerine gönderilmekte. Ancak ihracatta daha çok kurutulmuş ürünler tercih edilmekte. İlçemizde bir sebze hali kurulabilir ancak bu büyükşehir belediyesine ait bir görev ve ilçemize yönelik bu tür bir girişimleri bulunmamakta. Biz belediye olarak geçtiğimiz yıl ilçemize köylü pazarı kurduk. Kurduğumuz organik pazarda, araçların olmadığı hem alıcı vatandaşın hem satıcı köylünün doğrudan birbirine ulaşarak fiyatların artmadığı bir sistem kurmayı amaçladık.

TBB-12: Belediyenizin İzmir'in diğer pek çok ilçesi gibi kardeş şehir kapsamında faaliyetleri var mı? Varsa bunlardan bahseder misiniz?

Torbalı Belediyesi, Almanya Wunsiedel Belediyesi ile kardeş şehir protokolü yaptı. Bu protokol yaklaşık 30 yıllık. Başkanlığımız döneminin ilk 2 yılında sosyo-kültürel alışveriş ve belediyeyi tanımak amacıyla Almanya'ya gidiş gelişlerimiz oldu. Ancak sonraki yıllar bunu gerçekleştiremedik.

TBB- 13: İlçede yapılması gereken acil hizmetler için kırmızı alan, orta vadeli hizmetler için yeşil alan, uzun vadeli hizmetler için sarı alan tanımlaması yaparsak ilçede kaynak aktarımının belirlenmesinde öncelikli alanlar nelerdir?

Torbalı'da alt yapı sorunu çok önemli düzeyde. Müthiş bir yağmur suyu sorunu var. Caddelerde zaman zaman su taşkınları oluşuyor. İlçemizde 2 noktadan geçen İZBAN köprüleri şehri ikiye bölüyor, bu konu bizden önceki belediye yönetimi tarafından büyükşehir belediyesi ile çözüme kavuşturulmamış ve araç trafiği dikkate alınarak köprüler inşa edilmiş ancak şehir içi ulaşımında sıkıntılar yaşıyor. Köprüler inşa edilirken köprü genişliği dar tutulduğu için araç trafiğine de iyi hizmet etmiyor. Şehri ikiye bölen köprüler yüzünden köprüünün iki yanından ulaşım güçleşiyor. Yol bölündüğü için köprüler; okul servisleri, işe giden, kamu kurumlarına hizmet için giden vatandaşlar için sorun teşkil ediyor. Ulaşım maliyetini arttırıyor. Biz bunu çözebilmek için köprülerin iki yanındaki bağlantı noktalarına geçişleri kolaylaştırmak için yaya geçitleri inşa ettirdik. Belediyeyi devraldığımızda ilk yaya geçidini, Muratbey – Tepeköy bağlantısını yaptık. Bu yıl içinde 3 yaya geçidi daha yaptık. İlçemizde yoğun bir trafik var ve trafik sorununu çözmek için yeni kavşaklar oluşturduk trafik lambaları ile ışıklandırma yaptık. Belediye yönetimine geldiğimizde bu yüzyılda Torbalı'nın birkaç mahallesinde hala kanalizasyon sorunu çözülmemişti. Musluklarımızdan kum, toprak akmaktaydı. İlk başkan olduğumuzda içme suyu ihalesi yaptık. Su ile ilgili sorunu bu şekilde çözdük. Enerjimizi çözülmemiş alt yapı sorunlarına vermek durumunda kaldık ve bizim dönemimizde ilçede alt yapı sorunlarının yarısı çözüldü ve büyükşehir belediyesinden yeterince destek alamadık. Bizden önceki belediye yönetimi ortalama 11 proje gerçekleştirmişken biz 300 projeyi başardık ve bunu başarırken ilçenin alt yapı ve üst yapı sorunlarına eğilmek durumunda kaldık.

TBB-14: TODAİE Türkiye’de belediyeçilikte yerel sorunlar konusunda genel olarak gecekondular, trafik, kirlilik, çöp konularına odaklanmıştır. Buna istinaden Torbalı’da ne tür kentsel sorunlar bulunmaktadır?

Torbalı’da gecekondulaşma çok nadir görülmekte, ancak ciddi bir trafik sorunu sıkıntısı var, trafik çok yoğun ve yollar yeterli değil, yer altı otoparklarının yapılması gerekiyor, yollar araçlarla dolu. Torbalı tertemiz, yemyeşil, çöp bizim belediyeçiliğimizde bir sorun değil, en kırsal mahallelerde bile çöp sorunu yok. İlçemizde çöp arıtma tesisi mevcut.

TBB-15: Büyükşehir Belediye Kanunu değişikliğiyle yeni mahallelerin ilçeye katılmasıyla hizmet götürme noktasında sorunlar yaşadınız mı? Yaşadıysanız bu sorunları nasıl bertaraf ettiniz?

Biz belediye yönetimine geçtiğimizde araç filosu oldukça zayıftı. Bu araçlarla mevcut yasa değişikliği ile artan mahalle sayımıza hizmet götürmek gücü çünkü mahalle sayımız 60’a çıkmıştı. Bu nedenle 100 kadar araç temin ettik bunların % 90’ı yeni. Belediyemize iş makinesi, kepçe, kamyon, vidanjör gibi araç ve iş makinelerini kazandırdık. Birçok il belediyesinde olmayan araç filosu bizde mevcut. Yasa öncesi 30 köyümüz vardı ve bu bölgelere il özel idaresi bütçesinden hizmet götürülüyordu. Bunların hepsi bütçesi ile birlikte Torbalı Belediyesi’ne devredildi. Biz hizmet belediyeçiliği yaptık. İlçemizde bir iki mahalle dışında gelişmişlik farkı kalmadı, belediye olarak tüm mahallelere hizmet götürdük, yatırım yaptık.

2.7.3. Torbalı Kent Konseyi Başkanı ile Gerçekleştirilen Mülakat

6 Mart 2019 tarihinde Torbalı Kent Konseyi Başkanı (TKKB) ile yapılan mülakat soru ve cevapları, soru TKKB-1 cevapları ise italik yazı olarak aşağıda sunulmuştur.

TKKB-1: Torbalı’da Kent Konseyi’nin kuruluş tarihi, organizasyon yapısı, çalışma koşulları ve üye profili hakkında bilgilendirir misiniz?

5393 Sayılı Belediye Kanunu 76. Maddesi gereğince 25.02.2015 tarihinde Torbalı’da kent konseyi kuruldu. Kent konseyinde ayda 1 kez yönetim kurulu toplantısı yapılmakta. Ayrıca kent konseyinin STK’larla yaptığı genel kurul toplantısı yılda 4 kez yapılmaktadır. Yani 3 ayda 1 kez olarak gerçekleştirilmekte. 73 üye ile yapılan toplantılara katılım neredeyse tam. 73 üye, 73 kurumdan seçilen temsilcilerden

oluşmakta. Toplantılarda gündem belirlenmektedir. Üye profiline bakacak olursak hemşehri dernekleri, siyasi parti temsilcileri, kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcilerinden oluşmakta. Kent konseyinin başkanlığını ise milli eğitim müdürü olarak biz yürütmekteyiz.

Yönetim kurulu toplantılarına gelince toplantılara kent konseyine üye olanlar katılabilmekte. Bunlar; kaymakam veya temsilcisi, belediye başkanı veya temsilcisi, sayısı 10'u geçmemek üzere kaymakam tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, belediye sınırları içinde kalan muhtar sayısının %30'unu geçmemek üzere ve yüzde 20'sinden az olmamak üzere muhtarların kendi aralarında seçeceği temsilciler, teşkilat kurmuş olan siyasi parti temsilcileri, belediye sınırları içinde kurulu üniversiteler varsa üniversitelerden birer temsilci, belediye sınırları içerisinde kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, baroların, vakıfların ve derneklerin temsilcilerinden oluşmakta. Torbalı Kent Konseyi'nce kurulan meclisler ise kadın meclisi, çocuk meclisi, gençlik meclisi ve engelli meclisidir.

TKKB-2: Kent Konseyindeki Engelliler Meclisi'nin faaliyetlerinden bahsedermisiniz?

Torbalı Kent Konseyi'nin 2016 – 2019 arasında Engelliler Meclisi'nin yapmış olduğu sosyal sorumluluk projelerinden bahsedecek olursak 20 Engelli ve Ailesinin katılımıyla “Engelli Ailelerini Anlama Dinleme Toplantısı” gerçekleştirdik. Engellilerimiz için “Tekerlekli Sandalye” Sosyal Sorumluluk Projesi yaptık. Yaklaşık 150 engelli vatandaşa ücretsiz tekerlekli sandalye dağıtımını yaptık. Bazı tekerlekli sandalyeler ilçemiz huzurevine bağışlandı. Engelli vatandaşların ağız ve diş sağlığı bakımlarını gerçekleştirmek üzere Ege Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'nin katkılarıyla ilçede bulunan 120 engelli ailesinin ağız ve diş sağlığı bakımını yaptırıldı. Bu hizmet 11 diş hekimi tarafından verildi. Etkinlik kapsamında diş çekimi, diş dolgusu yapım hizmetleri üç günde ücretsiz yapıldı. 30 görme engelli ve ailesine kahvaltı etkinliği düzenledik. Engelliler Haftası kapsamında “Birlikte Başarabiliriz” adlı 4 gün süren etkinliği 1150 engellimizin yaptığı resim ve el işlerinin sergilenmesi ve müzikli gösterilerle gerçekleştirdik.

Engelliler Haftasında ilçemizde bu zamana kadar hiç yapılmayan bir etkinliği gerçekleştirdik. Torbalı'da engellilerin de yaşadığının farkındalığını oluşturabilmek

amacıyla 1600 kişinin katıldığı büyük bir kortej yürüyüşü düzenledik. Bu kortej ilçemiz Ertuğrul Mahallesi Dört Yol Kavşağı'ndan Belediye Meydanına kadar Mehteran Ekibiyle gerçekleştirildi. Etkinlik toplumdaki büyük bir destek gördü. Halk tarafından her yıl bu etkinliği yapmamız talep edildi ve gerçekleştirdik. Engelliler Haftası Programı çerçevesinde piknikler düzenledik. Engellilerimizi kendileri gibi engelli olan veya olmayan vatandaşlarla buluşturduk. Onların da engel düzeylerine göre katılabilecekleri sosyal aktiviteler düzenledik. Çeşitli oyunlar, müzikli gösteriler düzenledik. İşitme Engelliler Türkiye Şampiyonu ve İşitme Engelliler Ritim Grubunu getirerek ilçemizde Dünya Engelliler Haftasını kutlama kapsamında faaliyetler yürüttük ve çeşitli sosyal aktiviteler gerçekleştirdik.

Engellilere yönelik sağlıkla ilgili bir çalışma yaptık. "Hayat İçin Her Şey Engellilere Ücretsiz Göz Sağlığı Taraması" projesi kapsamında ilçemizde bulunan engelli vatandaşlarımızın göz sağlığı ile ilgili problemlerinin çözümü adına ilçemizde bulunan özel bir hastane ile protokol yaparak belediye kültür merkezimizde bu çalışmayı gerçekleştirdik. Bu çalışmadan 210 engelli vatandaşımız yararlandı. Etkinlik 3 gün sürdü. Akabinde engelli vatandaşların topluma daha çok karışabilmeleri ve sosyalleşebilmeleri amacıyla çeşitli yemek organizasyonları tertipledik. Engellilerin evden çıkıp dış dünyayla buluşmasını hedefledik.

Ramazan ayında engelli ailelerine yönelik iftar yemekleri verdik. Engellilerin istek ve taleplerini dinledik. Evlerde ziyaretlerde bulunarak engelli vatandaşlarımızın yaşam koşulları hakkında da bilgi sahibi olduk. Bu incelemeler neticesinde gerek görülen ailelerimize çeşitli sosyal yardımlarda bulunduk. Çalışma kapsamında engelli ailelerine gıda, kömür, tekerlekli sandalye, yürüteç, beyaz baston, işitme cihazı, kılık kıyafet yardımları yaptık. Kent Konseyi olarak 4000 engelliye ulaştık. Sınavlara girecek engelli öğrencilere yönelik seminerler verdik. Bu kapsamda yaklaşık 500 öğrenciye danışmanlık hizmeti verdik. "Engellilere Ücretsiz Havuz Projesi" gerçekleştirdik, 5 hafta süren etkinlikte engellilerimizi ilçemizdeki yüzme havuzundan yararlandırdık.

TKKB-3: Torbalı Kent Konseyi Kadın Meclisi'nin yürüttüğü çalışmalar hakkında bilgilendirir misiniz?

2016 – 2019 arasında Kadın Meclisinin gerçekleştirdiği faaliyetler genel olarak 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne yönelik olmuştur. 8 Mart Dünya Kadınlar

Günü'nde dezavantajlı mahallelerde yaşayan kadınlarımızı bir kahvaltıda buluşturduk, etkinliğimize 250 kişi katıldı. Özellikle dışarıda yemek yeme şansı olmayan maddi imkânları kısıtlı kadınlarımız etkinlik kapsamında kahvaltı hizmetinden yararlandırıldı. Etkinlik boyunca kadınlarımızın istek ve talepleri dinlendi, çözüm bulunması için raporlandı. Bu etkinlik kapsamında 10 farklı masada 10 farklı kurumdan 10 kadını bir araya getirdik. Masalarda bir şehit annesi, diğer masada bir engelli annesi, diğer masalarda ise bir tarım işçisi anne, bir yönetici anne, bir masada bir milletvekili eşi, bir masada bir doktor anne, bir masada bir iş kadını anne bulunmaktaydı. Aynı zamanda tüm masalarda köylerden birer bayan, katılımcı olarak bulundu. Etkinlik kadınların kaynaşması ve sorunlarını dile getirebilmeleri için fırsat yarattı. Biz sorunları yerinde dinleyerek rapor haline getirdik ve ilgili kurumlara çözüm için aktardık. Kadın Meclisimiz tarafından hayata geçirilen “İpek Koza Yetiştiriciliği” Projesi'ni yürüttük. Proje paydaşlarımız İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü ile Koza Birlik oldu. Koza Birlik yetkilileri tarafından verilen seminere 32 girişimci katılım gösterdi. Ev ekonomisine katkıda bulunmak üzere 14 ev hanımı aileye 33 kutu (680.000 adet) koza ücretsiz dağıtıldı.

“25 Kasım Uluslararası Kadına Şiddetle Mücadele Günü” kapsamında “Kadın” temalı söyleşi düzenlendi. Söyleşiye 650 kişi katıldı.

TKKB-4: Torbalı Kent Konseyi Çocuk Meclisinin yürüttüğü çalışmalar hakkında bilgilendirir misiniz?

“Okumak Yaşamaktır” Projesi'ni yürüttük. Bu proje kapsamında köy kütüphanelerinin ihtiyaç duyduğu materyalleri sağlayarak, okullarda kütüphane açtık. Tüm öğrencilerimize okuma kitabı hediye ettik. Metropolis'in tarihi hakkında öğrencilerin bilgilendirilmesi konusunda Torbalı Kent Arşivi Müdürlüğü ile ortak çalışmalar yaptık. “Torbalı Okuyor” Projesini yürüttük. Proje kapsamında 1600 kitap topladık. Toplanan kitaplar Torbalı Cezaevi, Subaşı İlkokulu, Subaşı Ortaokulu ve Çaybaşı İlkokulu kütüphanelerine bağışlandı.

“Kitap Paylaşınca Güzel” Projesi'ni yürüttük. Bu kapsamda Eğerci, Özbek ilkokullarına kitap dağıtımını yaptık. Kırsal alanda yaşayan öğrencilere gireceği sınavların yapılacağı merkezlere götürülmesi noktasında belediye hizmeti aracılığıyla ulaşım sağladık.

Kütüphane Haftası Programı kapsamında Torbalı Kent Konseyi Çocuk Meclisi ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Belediye Meydanı 'nda okuma programı düzenledik.

Dünya Çocuk Günü kapsamında dezavantajlı mahalleler olan Eğerci, Taşkesik, Aslanlar, Şehitler İlkokulları'nda öğrenim gören 200 çocuğa oyuncak dağıtımını yaptık.

TKKB-5: Torbalı Kent Konseyi Gençlik Meclisi'nin yürüttüğü çalışmalar hakkında bilgilendirir misiniz?

Gençlik Meclisimiz "Başarını Taçlandır Çanakkale Gezisi'ni" düzenledi. Proje kapsamında 12 liseden başarılı öğrenciler ile öğretmenleri ile toplam 80 kişiyi Çanakkale'ye götürdük.

Torbalı Kent Konseyi Gençlik Meclisi ve Torbalı Rehberlik Araştırma Merkezi işbirliğinde İstanbul Aydın Üniversitesi'nden eğitimciler tarafından sınava girecek 500 gence yönelik "NLP Teknikleriyle Sınav Başarısı ve Kariyer Seçimi" konulu seminer düzenledik.

Tablo 3: Torbalı Kent Konseyi AKUT ortaklığında Mart 2018'de Deprem Bilinçlendirme Seminerine Katılan Kişi Sayısı

Seminer Tarihi	Katılımcı Sayısı
1.03.2018	641
5.03.2018	1000
6.03.2018	1597
8.03.2018	591
14.03.2018	144
15.03.2018	573
22.03.2018	1131
27.03.2018	752
28.03.2018	2216

Kaynak: Torbalı Kent Konseyi faaliyet raporlarından hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-6.05.2019.

TKKB-6: Torbalı Kent Konseyi'nin gündem maddeleri neler olabilir? İlçemizde öncelikle çözülmesi gereken sorunlar ve kent konseyinin bu konuda kamuoyu oluşturması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Fetrek Çayı'ndaki kirlilik kent konseyinin gündem maddesi olmuştu, çaydaki kirliliğin önlenmesi için kamuoyu oluşturmuştuk ve temizliği konusunda bakanlığı bilgilendirmiştik. Bu şekilde Fetrek Çayı Islahı Projesi başlatılmıştı. Güncel gündem

maddelerimiz ilçemizde önemli düzeyde görülen trafik sorunu olabilir. İlçe merkezinde bulunan kamu kurum ve kuruluşlarını Aydın - İzmir Otoyolu çevresine taşıyarak bu sorunun aşılacağını düşünüyorum. Çünkü kamu kurum ve kuruluşlarından hizmet almak isteyen yüzlerce insan bir günde şehir merkezinde aşırı yığılma oluşturuyor. Kamu kurumlarının Aydın - İzmir Otoyolu çevresine taşınması ile bu sorun giderilecek, şehir içi trafik rahatlatılacaktır. İZBAN köprüleri de çevrede görsel kirlilik yaratan unsurlar. Aynı zamanda şehir içi trafiği olumsuz etkiliyor. Şehri ikiye bölerek bir yerden bir yere ulaşım maliyetini arttırıyor. İZBAN köprülerinin yıkılarak İZBAN hattının yer altına alınması bizim gündemimiz olabilir. İlçedeki trafik yoğunluğunun azaltılması için yer altı otoparklarının yapılması, ilçede eksik kalan noktalarda kavşak çalışmalarının arttırılarak düzenlenmesi, yaya geçitlerinin arttırılması gündeme alınması gereken sorunlar. İlçede halen bazı bölgelerde görülen vahşi sulamanın önüne geçilmesi gerektiğini düşünüyorum. Aynı verimin damlama sulama tekniği ile alınabildiği ve su sarfiyatının 10 kat azaldığı uygulamanın tüm çiftçilere benimsetilmesi gerekli. Bu konuda Tarım ve Orman İlçe Müdürlüğü ile ortak hareket edilmeli. Ayrıca ilçemizde bazı fabrikalar sınırlarında gizli olarak su kuyuları bularak suyu kendi inisiyatiflerinde ve kendi menfaatleri için kullanabiliyorlar. Bu şekilde birçok kuyu fabrika sahiplerinin hizmetinde, bunların tespit edilmesi önem taşıyor. Diğer önemli husus ise ilçedeki Suriyelilerin geleceği ve yılda binlerce artan nüfusa yönelik barınma, eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetip yetmeyeceği, göçlerin planlanması bizim gündemimiz olması gereken konular diye düşünüyorum.

TKKB-7: Bir eğitimci olmanız itibariyle ilçedeki yaygın-örgün eğitim kalitesini değerlendirir misiniz?

81 ilden 81 tip göç alıyoruz. İlçemizdeki tarım ve sanayi iş imkânlarının geniş olması sebebiyle özellikle kırsal alandan, dezavantajlı bölgelerden büyük gruplar halinde göç almaktayız. Kültürel farklılıklar öğrencilerin uyum sağlamalarını güçleştiriyor. Yılda neredeyse 2000 öğrenci ilçemize göç eden ailelerin çocukları olarak ana okuldan lise kademesine kadar ilçemizde eğitim alıyorlar. Bu da her yıl 24 dersliğin açılmasını gerektiriyor. Bunlara yabancı uyruklular da ekleniyor. Yabancı uyruklu çocukların eğitimleri için KIZILAY, BM, Dünya Bankası ile çalışma halindeyiz. Pictes Projesi kapsamında yaklaşık 1000 Suriye uyruklu sığınmacı çocuğu Türkçe eğitime alıyoruz, onlara sosyal uyum sağlayabilmeleri için, eğitim

imkânlarından mahrum bırakmamak amacıyla adaptasyon eğitimi şeklinde yetiştirme kursları veriyoruz. Bu kapsamda Suriyeli öğrencilere eğitim desteği verirken, kıyafet ve kırtasiye malzemeleri de sağlıyoruz. Sığınmacı çocuklara 2 Suriyeli, 4 Türk öğretmen görevlendirdik. Bu kapsamda 120 öğrenci 4 sınıfta Türkçe kursu alıp denklik sınavına alınıyor ve seviyelerine göre sınıflara yerleştiriliyorlar. Türkçe eğitimini tamamlayan çocukları okullarımızda sınıflara dağıtıyoruz. Bu noktada derslikler öğrencilerle aşırı doluyor 40 öğrenciye kadar doluluğu olan sınıflarımız var ve eğitim güçlüğüle yapılıyor. Aşırı kalabalık sınıflarda yeni Türkçe öğrenmiş yabancı uyruklu öğrencilerin olması müfredatı kavramalarını güçleştiriyor ve öğretmenlerimizin performansını da olumsuz etkiliyor. İlçemizde okullar arasında kaynemiş bir bağ var. Eğitimle ilgili her türlü etkinlikte özel ve devlet okulları koordineli, entegre hareket ediyorlar. İlçemizde eğitim seviyesi ilk kademedeki iyi diyebiliriz. Daha iyi olmamızı engelleyen unsurlar öğrencilerin farklı bölgelerden göç ederek uyum sorunu yaşamaları ve eğitim seviyelerinin farklı olmaları.

TKKB-8: İlçemizdeki yabancı uyrukluların ilçemiz ekonomisine katkı ya da zararları noktasındaki değerlendirmeleriniz nelerdir?

İlçemizde çok büyük çoğunluğu Suriyeli olmak üzere Afganistan, Libya, Arap uyruklu vatandaşlar da yaşamakta. Suriyelilerden ilçemizde işyeri kuranlar var, bunlar ilçe ekonomisine katkı sağlıyor. Ayrıca mevsimlik tarım işçileri de ilçe ekonomisine katkıda bulunuyor, ancak burada bir çelişki ortaya çıkıyor. İlçeye yoğun bir dalgayla göç eden Suriyeliler ilçede tarım işçiliğinin maliyetini diğer yerli tarım işçilerinin ücretlerinin aleyhine düşürdü. Diğer yandan tarım arazisi olup işleyen ziraatçilerin daha uygun fiyata iş yaptırma olanağını arttırdı. Uygun işgücü fiyatlandırması işverenlerin lehine sonuçlandı sigorta vs durumların göz ardı edilmesiyle yabancı uyruklu işçilerin çalıştırılması daha kolaylaştı. Burada işçi sayısının artışı Torbalı'da iş verimliliğini arttırdı ve Suriyeliler ilçe ekonomisine katma değer sundu diyebiliriz. Ancak zaruri hallerden dolayı ilçemizde yaşamını sürdürmeye çalışan Suriyeli sığınmacıların ücret politikası işçi ücretlerini doğrudan etkilemiştir.

TKKB-9: Belediye meclisine belediye başkanı ve belediye meclis üyelerinden başka tek önerge verebilen kurumlar olarak kent konseyinin Torbalı'nın sürdürülebilir kalkınmasına katkı sağladığını düşünüyor musunuz?

Kent konseyi ilçede ortaya çıkan sorunların çözümünde çok etkili. İlçenin sürdürülebilir kalkınmasına çok büyük katkı sunuyor çünkü ilçedeki sorunların çözümü için bir STK çatı kurumu niteliğinde. Kent Konseyine bağlı 4 meclisimiz, 20 mahalle muhtarımız, 10 kamu kurum ve kuruluşundan temsilci ile sorunlara eğiliyoruz. İlçedeki dernekler, muhtarlar ve diğer kamu kurumlarından temsilcilerle yapılan toplantılarda kentin ortak sorunları hakkında bilgi sahibi oluyor, ortak akılla hareket ediyoruz. Daha yaşanabilir, mutlu bireylerin var olduğu bir kent olma yolunda birlikte hareket ediyoruz. Kentin sorunlarının çözümü noktasında projeler üretip kentteki tüm paydaşlarla işbirliği yapıyoruz. Belediyenin kentsel çalışmaları için yol çiziyor, sorunların çözümüne ilişkin öneriler getiriyoruz.

TKKB-10: Kent Konseyinin bütçesi nedir? Bütçenin şekillendirilmesinde belediyenin rolü ve sizin yetkinlikleriniz nelerdir?

Kanunda kent konseyleri belediyelerin insiyatifinde kurulan kurumlar olduğu için kuruluştaki olduğu gibi bütçelendirme de belediyenin insiyatifinde oluyor. Torbalı'da Kent Konseyi olarak belediye ile koordineli çalıştık ve tüm etkinliklerimizde belediyeden destek gördük. Belediyenin bize yıllık tahsis ettiği yapılacak etkinliklerde X miktar harcama yapın, yıllık bütçeniz Y miktar şeklinde bir söz söyleme yetkisi yok ancak biz yapacağımız projeler sonrasında ortaya çıkan maliyeti belediye bütçesinden tedarik edebiliyoruz. Örneğin projemiz 5000 TL tutarında olsa belediye bize 5000 TL'yi imkânı ölçüsünde veriyor. Yaptığımız etkinlik bazında ödeme tahsis ediyoruz. Kent Konseyi STK'ların üst kuruluşu olduğu için bütçe bakımından belediyeye bağımlı olsak da yürütmede ve kaynak kullanımında kendi insiyatifimizle hareket edebiliyoruz. Kent Konseyi olarak 3 yıldır faaliyetimiz ve belediyenin bize tahsis ettiği bütçe yıllık ortalama 50.000 TL'den 150.000 TL tutarında.

TKKB-11: İlçenin tanıtımı için Kent Konseyi Kongresi, Kent Konseyi Uluslararası Çalıştayları gibi platformlarda yer alıyor musunuz?

Biz Torbalı Kent Konseyi olarak İzmir'de kurulan son kent konseyiyiz ve yeni olmamız sebebiyle Kent Konseyi Birliği'ne henüz dâhil olmadık. Uluslararası Çalıştaylara katılamıyoruz. Ancak Kent Konseyi Birliği'ne katılım başvurusu yapmayı planlıyoruz.

TKKB-12: Kent Konseyi olarak ilçedeki vatandaşlar ve STK'lardan ne tür şikâyetler alıyorsunuz? Şikâyetlerin çözümü noktasında yerelde ve merkezi hükümetle kurduğunuz bağlantıları değerlendirir misiniz?

Bize gelen şikâyetler bazen bireysel bazen kurumsal olabiliyor. Bazen de kamuoyu oluşturabilmek adına ilçede kendi gözlemlediğimiz sorunları gündemimize alıyoruz. STK'lar için bir çatı kurumuz ve bünyemizde STK temsilcilerimiz ve muhtarlarımız var. Özellikle muhtarlarımız mahalle düzlemindeki sorunlarla yakından ilgili. Muhtarlar yolların aşırı yağışlarla su ile dolması, mahalle merkezinde asfaltlanma çalışması yapılmaması, trafik lambalarının ve yaya geçitlerinin yeterli olmaması ve trafikte yaya güvenliğinin sağlanamaması, mahallede adli vakaların gerçekleşmesi ve emniyet tedbirlerinin arttırılması gibi konularda mahallenin gereksinimlerine uygun olarak kent konseyinde bildirimde bulunuyorlar. Biz bu sorunların çözümü noktasında belediyeye, emniyete veya farklı konulardaki şikâyetler için ilgili kamu kurumlarına ileterek yardımcı oluyoruz. Hükümete sorunların iletilmesi noktasında ise ilçemiz belediye başkanına ve kaymakamımıza bildirimlerde bulunarak toplantılar yapıyoruz. Çözümü ilçe sınırlarında gerçekleşmeyecek olan geniş kapsamlı sorunları doğrudan meclise, Ankara'ya taşıyoruz, bu noktada aracılık yapıyoruz.

TKKB-13: Kent Konseyinizin diğer şehirlerdeki kent konseyleri ile bilgi ve deneyim paylaşımları oluyor mu, evet ise bunlardan bahseder misiniz?

Yapılan çalışmalar noktasında İzmir, Bursa, İstanbul ve Trabzon Kent Konseylerinin çalışmalarını inceledik ve kendimize model aldık. Belirledikleri çalışma yöntemi ve işledikleri konular kent konseyimiz için referans oluşturdu.

TKKB-14: Kent Konseyinde projelerinizi hazırlarken teknik destek alıyorsunuz? Aldığınız desteklerle hazırladığınız önemli projeleriniz var mı?

Evet, İZKA ve TÜBİTAK'tan proje eğitimleri alıyoruz. İlçemizde bağımlılıkla mücadele kapsamında iyi bir çalışma yaptık. İzmir ve Ankara'dan uyuşturucu ile mücadele dernekleri, emniyet müdürlüğü, jandarma, sağlık, sosyal hizmet ve rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanlarından yetkilileri proje kapsamında tek çatı altında buluşturduk. Kent Konseyi olarak projeyi Kaymakamlığımızla ortak yürüttük. Proje 3 yıldır faaliyette ve ilçenin sosyal kalkınması için önemli bir araç. Aynı zamanda kent konseyinin en çok ses getiren projesi. Projenin finalinde yine bir kent çalıştayı

yapacağız. Projede amacımız ilçemizde madde bağımlılığı konusunda mevcut durumumuzu tespit ederek çözüm önerileri sunabilmek bu noktada gençlik meclisimiz aktif olarak çalışıyor. Proje kapsamında ilçemizde özellikle Çaybaşı, Ulubey, Subaşı ve Atatürk Mahallesi gibi dezavantajlı, maddi durumu görece zayıf, göç almış mahallerimizden 2'şer öğrenci tespit ederek onların sosyal hayatlarını düzenlemek ve bu şekilde onları uyuşturucudan uzaklaştırmayı amaçlıyoruz. Bu çocukların aileleri ve yakın çevrelerinde uyuşturucu kullanan ve satan kişiler bulunmakta. Bu nedenle çocuklarımızı korumaya çalışıyoruz. Maalesef Torbalı'da bağımlılık yaşayan aile sayısı 100'ün üzerinde. Bu kapsamda risk altındaki çocuklarımızı Emniyet Müdürlüğü gözetimine verdik ve İlçe Jandarma Komutanlığı ve Kaymakamlık ile koordineli çalıştık. Risk altındaki çocuklara yönelik kitap okuma etkinliği, futbol maçı etkinliği ve çocukların turlarla şehir dışında gezdirilmesi şeklinde faaliyetler yürüttük.

TKKB-15: Kent Konseyi olarak gerçekleştirmek istediğiniz projeleriniz var mı? Evet ise bunlar nelerdir?

Kent Konseyi Torbalı'nın dünü-bugünü şeklinde bir tarihsel kıyaslamanın yapılacağı bir seminer veya konferans verilmesini sağlamalı, bir sempozyum veya bir çalıştay düzenlemeli. Bundan 50-70 yıl önce Torbalı'da yaşamış topluluğun yaşamsal faaliyetlerini araştırma adına o dönemden bu döneme yaşamını sürdüren bir tarihçi, bir eğitimci, bir bilim adamı, bir iş adamı, bir esnaf, bir vatandaşın deneyimleri alınarak geçmişten günümüze Torbalı'nın geçirdiği evreler aktarılmalı diye düşünüyorum.

2.7.4. Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı Meslek Yüksekokulu Müdürü ile Gerçekleştirilen Mülakat

29 Nisan 2019 tarihinde Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı Meslek Yüksekokulu Müdürü ile yapılan mülakat soru ve cevapları, soru TMYOM- 1 cevaplar ise italik yazı olarak aşağıda sunulmuştur.

TMYOM-1: İlçenin ekonomik kalkınmasına yönelik projeleriniz var mı? İlçemiz maden varlığı bakımından zengin ve ilçemizde sanayi kuruluşları çeşitli. Bölümleriniz olan “Endüstriyel Cam ve Seramik, Maden Teknolojisi ve Kaynak Teknolojisi” mezunlarına yönelik mezuniyet sonrası hemen iş şeklinde iş dünyası ile

protokoller yapıyor musunuz? Özellikle ilçemizde kaynak teknolojisine çok fazla ihtiyaç duyulduğu belirtiliyor, bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Torbali'da seramik sektöründe iş olanağı çok bulunmuyor. İlçemizde bazı mermer fabrikaları var, öğrencilerimizi oralara staja gönderiyoruz. Öğrencilerimizin bazıları stajdan sonra iş imkânları buluyorlar. Mezunlarımızın büyük çoğunluğunu çalışmak için şehir dışına, ağırlıklı olarak Ankara'ya gönderiyoruz. Mezunların önemli bir kesimi eğitimlerini Torbali'da alıp çalışmak için Torbali dışına gidiyor. Çünkü Torbali'da bölümler bazında öğrencilerin mezuniyet alanlarına ilişkin ilgili sektör bulunmuyor. Ancak biz buranın sanayisine yönelik olarak Torbali'nın kalkınması için kaynak teknolojisi programı açtık. Ancak henüz öğrenci alamadık. Eğer program eğitime başlarsa büyük oranda mezun öğrenci Torbali'da istihdam edilebilecektir.

TMYOM- 2: Üniversitelerin ilçelerin yerel kalkınmasına verebileceği hizmetler konusunda ne düşünüyorsunuz? İlçede yerel kalkınmanın gerçekleştirilmesinde üniversitelerin rolünden bahseder misiniz?

Üniversitelerin yerel kalkınmada çok büyük rolü var. Çünkü üniversite o bölgelere sadece öğrenci değil kültür akışı da sağlıyor. Öğrencilerin istihdam edilmesi o yöre halkının bazı sorunlarının çözümüne ön ayak olması, proje geliştirilmesi gibi konularda bazı problemlerinin çözümüne öncü oluyor. Kentin ihtiyaçları doğrultusunda proje geliştirilmesi gibi konularda üniversite lokomotif görev gördüğü için ilçeye kültürel ve ekonomik katkısı mutlaka var.

TMYOM-3: Üniversite olarak Torbali Kent Konseyi, Torbali Ticaret Odası ve diğer kurumlara akademik danışmanlık yapıyor musunuz? Akademik destek konusunda hangi noktadasınız? Öneri verdiğiniz kurumlarda önerileriniz nasıl geri dönüşler aldı?

Üniversite olarak özellikle kaymakamlık düzeyinde görüşmeler yapıyoruz. Kent konseyinde hangi konular ele alınacak bizim ilgi alanımız dışında olursa da yönlendirmeler yapıyoruz. İlgili öğretim üyeleri ile yerel idarecilerimizi tanıştırtıyoruz. Onlara birebir yardımda bulunuyoruz.

TMYOM-4: Üniversite olarak Torbali'nın kalkınmasına yönelik projeleriniz var mı?

Öğrencilerimizle proje yürütemiyoruz. Çünkü burası bir meslek yüksekokulu olması itibariyle teknik elemanın yetiştirildiği bir yer, lisans veya lisansüstü tezlerin oluşturulabileceği bir alan olamıyor. Biz öğretim üyeleri olarak hazırladığımız projeleri Ankara'ya sunuyoruz. Devlet Su İşleri Müdürlüğü gibi kurumlara proje hazırlıyoruz. Projelerimizin ağırlığı Torbalı dışına yönelik.

TMYOM-5: Üniversitenizin AB öğrenci değişim programları veya diğer işbirlikleri çerçevesinde yurt dışı ile bağlantıları bulunuyor mu, evet ise kaç kişi yararlanıyor?

Okulumuzda AB Projeleri yürütülemiyor. Çünkü meslek yüksekokulu olduğumuz için Erasmus programından yararlanamıyoruz. Biz Almanya ile ikili işbirliği kurduk. Torbalı Belediyesi ile Almanya Wunsiedel Belediyesi'nin 30 yılı aşkın ikili işbirliği protokolü vardı. Buna istinaden üniversitemiz de Almanya'daki üniversitelerle bağlantı kurdu ve bu projeye dâhil oldu. Wunsiedel'deki üniversite ile ikili işbirliği çerçevesinde geçen yıl 5 öğrencimiz yararlandı bu yıl 6-7 öğrenci yararlanacak. Taş okulu bölümünde öğrenci değişimi için ikili işbirliği kurduk. İşbirliği kapsamında doğal yapı taşları bölümü öğrencilerimizi gönderiyoruz. Konaklama masrafı Almanya'daki kurumca karşılanırken, ulaşım giderleri öğrencilerin kendileri tarafından karşılanıyor. Öğrencilerin uygulamalı eğitim almalarının önünü açıyoruz. İmkânlar olmadığı zaman daha az sayıda kişi bu projeye dâhil olabiliyor. Almanya'da 1 öğrencimize bu kapsamda iş teklifi geldi.

TMYOM-6: Torbalı Ticaret Odası ile ortak yürüttüğünüz projeleriniz var mı? Erciyes Üniversitesi'nin Kayseri Sanayi Odasıyla işbirliği halinde yürüttüğü "İşgücü Piyasasına Genç Uzmanlar" isimli projesi gibi üniversitenizin de Torbalı Ticaret Odası ile ortak yürüttüğü projeleri var mı?

Birlikte projeler üretilebilir ancak sektör Torbalı dışında olduğu için öğrencilerimizin istihdam olanakları Torbalı'da genel olarak sağlanamıyor. Bu konu hakkında ticaret odası ile görüştük. Kaynak teknolojisi programının açılması konusunda fikir birliğine vardık ve YÖK'e başvurduk. Şu an üniversitemizde 4 program var. 6 program daha açılması için talepte bulunduk. Bunlar bilgisayar teknolojileri, coğrafi bilgi sistemleri, kaynak teknolojisi, maden teknolojisi ve kimya teknolojisi bölümleri. Bunların açılması ile 1000 öğrenci daha ihtiyaç duyulan

bölgelere yerleştirilecek ve mezun verdiğimizde Torbalı'da istihdam düzeyini etkileyecek bir katma değer yaratılacaktır.

TMYOM-7: Üniversitenizde uygulamalı eğitimin yapılacağı laboratuvarlar bulunuyor mu? Ayrıca üniversitenizde mermer üretim atölyesi var. Bu atölyenin yaptığı mermer üretimini sanayi üretimi kapsamına alabilir miyiz?

Üniversitemizin tüm laboratuvarları ekipmanlarıyla birlikte tam. Kaya - zemin, sondaj laboratuvarlarımız var ve mermer fabrikamız var. Mermer fabrikasında ürettiğimiz mermeri sanayi üretimi kapsamına alabiliriz. Çünkü yüksek güvenlik tedbirleriyle özel sektörle işbirliği halinde üretim yapıyoruz. Yıllık üretim hacmimiz ortalama 200.000 TL tutarında. Biz çoğunlukla yurt içi pazara yönelik, bazen de Almanya'ya satış yapıyoruz.

TMYOM-8: Sondaj makineleriniz mevcut. Bu makineler ilçede su, maden, petrol aramak için kullanıldı mı? Kullanıldıysa ne tür sonuçlar elde edildi? İlçemizde yer altı suyu, maden ve petrol varlığına rastlandı mı?

Petrol araştırmadık ancak çok sayıda su sondajı yaptık. Sadece Torbalı değil, İzmir çevresinde de yapmıştık ancak 5 yıldır yapmıyoruz. Çünkü üniversite olarak kamu kurumu olduğumuz için devletin belli bir fiyatlandırması var ve bu sınırın altına inemiyoruz. Ancak özel sektöre bu işi yaptırmak daha ekonomik olabiliyor. Bize proje gelmediği zaman sondaj yapmıyoruz. Bir yerdeki su ve toprak kirliliği üzerine proje bazlı bir iş teklifi alırsak o zaman sondajı kendimiz yapıyoruz. Bu da diğer kamu kurumları için yapıyor, şahsa özel sondaj yapmıyoruz. Bunu yapmaktaki amacımız öğrenci uygulamalarını geliştirmek. Üniversitemize ait 3 sondaj makinemiz var. Öğrencilerimiz belirlenmiş iş günlerinde bu sondaj makineleriyle çalışarak pratik kazanıyorlar.

TMYOM-9: Okulunuzdan mezun öğrenci profilinin istihdam düzeyi nedir? Kamu sektörü ve özel sektör olarak değerlendirir misiniz?

Mezunlarımız büyük oranda özel sektörde istihdam ediliyor. Ancak sondaj teknolojisi, geoteknik gibi bölümlerden mezun olanlar Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü gibi kamu kurumlarında tekniker olarak istihdam olanağı yakalayabiliyorlar.

TMYOM-10: Torbalı'da yer altı kaynakları, madencilik ve doğal taşlarla ilgili kaynakları değerlendirir misiniz? İlçede çıkarılan yer altı kaynakları ham madde olarak

mı yoksa işlenmiş olarak mı satışa sunulmakta? İç ve dış pazara satışları ile ilgili değerlendirmelerde bulunabilir misiniz?

Torbalı'da bazı taş ocakları var. Ocak dağda ancak hammadde ilçe merkezindeki fabrikalarda işleniyor. Buralarda çimento sektöründe kullanılmak üzere kırma taş üretiliyor. Birkaç noktada da mermer üretimi var. Burada mermer rezervi özel sektör tarafından işleniyor. Bunlar genelde Torbalı Ovası'nda dağılım gösteriyor. Mermer çoğunlukla iç piyasaya blok olarak gönderiliyor. Çin'e de gönderiliyor. Bunun dışında madencilik yok. Taş ocakları genelde Torbalı'nın batı kesimlerinde. Ocaklar Özbey, Ahmetli ve Menderes arasında dağılım gösteriyor. Jeotermalle ilgili birkaç noktada sıcaklığı düşük sular bulundu ancak şu anda Bayındır'da var, Torbalı'da yok. Burada derin jeofizik yapıldı. İlçede Gediz, Büyük Menderes gibi büyük jeotermal olmayabilir. İlçede mermer daha çok katma değer sağladığından işlenmiş olarak iç pazara sunuluyor. Mermerin % 40'ı iç pazara, % 60'ı dış pazara satılıyor. İlçede mermer potansiyeli çok yüksek değil, ancak mermer işlenmesine yönelik fabrikalar mevcut. O nedenle daha çok taş ocağına yönelme durumu var. Birçok yerde blok mermer çıkmadığı için taş ocağından çıkarılarak üretim yapılıyor. İlçede mermer fabrikalarına akademik destek sağlıyoruz. Burada çalışan bazı öğretim üyelerimiz taşın kimyası ile ilgili mermer firmaları ile ortak projeler üretti. Kaya mekaniği laboratuvarında 2 öğretim üyemiz yurt dışına gönderilmek üzere mermerin fizyo kimyasal parametrelerini inceliyorlar. Yurt dışından bize örnek gönderiyorlar bizden bu örnekleri raporlamamızı istiyorlar. Biz de sonuçları raporlarla yurt dışına gönderiyoruz. Onların istediği kalitedeyse mermeri bizden satın alıyorlar. Üniversite olarak böyle bir çalışmamız var.

TMYOM-11: Torbalı ilçesinin kalkınması ve tanıtılmasına ilişkin STK ve diğer kamu kurumlarıyla bir araya gelip kararlar alabiliyor musunuz? İlçenin kalkınmasına yönelik yüksekokulun görüş ve önerileri dikkate alınıyor mu? Bu konu hakkındaki düşüncelerinizi paylaşabilir misiniz?

İlçede STK'ların çalışmalarının iyi düzeyde olduğunu düşünüyorum. Özellikle Torbalı Ticaret Odası'nın girişimleri değerli. Endüstri meslek liseleri çalışmaları kıymetli. İZBAN'ın ilçeye gelmesi ilçede istihdam düzeyini yükseltti diye düşünüyorum.

TMYOM-12: İlçemizde bir teknopark kurulabilir mi? Teknoparkta üretilen teknoloji sanayiye aktarılarak ticari kazanç sağlanabilir mi?

Torbalı düzleminde bir teknopark kurulabilir. Bunun kuruluş yeri Torbalı veya Pancar OSB olmalıdır. Bence Torbalı OSB ilçe merkezine daha yakın ve yeni gelişmekte olan bir OSB olduğu için burası için faydalı olacaktır. Orada üretilen ürünlerin geliştirilmesi ve pazarlanmasına hizmet de edebilecektir. Biz meslek yüksekokulu öğretim üyeleri olarak Dokuz Eylül Üniversitesi'nin Teknoparkı'nda projeler üretiyoruz.

TMYOM-13: Bir jeoloji mühendisi olarak ilçe düzeyinde kalkınmaya katkı yapacak nasıl bir proje üretirdiniz? Yerel kalkınmaya nasıl etki edebilirsiniz?

Torbalı'da yer altı suları iyi bir potansiyele sahip. Suyun kirlenmeden sürdürülebilir bir şekilde planlanması için bir proje yapılabilir.

TMYOM- 13: 25. İzmir Mermer Fuarı'na katılım gösterdiniz. Fuar ne zaman, nerede gerçekleşti? Fuarda üniversitenizin katkısı neydi?

Fuar Gaziemir'de Fuar İzmir'de gerçekleştiriliyor. Üniversite olarak 25 yıldır bu fuara katılım gösteriyoruz. Hatta kurulmasında üniversitemizin çok büyük katkısı oldu. Biz tabi ki çok büyük ürünler sergilemiyoruz ancak fuara katılma amacımız eğitimle ilgili. Öğrencilerimizin ulusal ve uluslararası firmalarla tanışıp staj yerleri, iş imkânı bulmalarını sağlıyoruz. Fuarı istihdam amaçlı katlıyoruz diyebilirim. Fuardaki tanıtımlarımız sadece öğrencilerimize yönelik. Yoksa okulumuz tarafından üretilen mermerlerin satışına yönelik değil. Çünkü fuardaki özel sektörle bizim yarışmamız dezavantajlı olur. Öğrencilerimiz fuarda yeni teknolojileri görüp yakından tanıyor. O yüzden fuar tanıtımları eğitimimizi doğrudan etkiliyor. Firmalar Torbalı'da böyle bir okul olduğunu görmüş oluyorlar. Firma sahipleri ile öğrencilerimizi tanıştırıyoruz. Fuarda geçen yıl Tunuslularla tanıştık. Okulumuzu beğendiler, onlarla akademik protokol yaptık. Buradaki okulun aynısını Tunus'ta kurmak istiyorlar. Almanya da taş işçiliğimizi, mozaik uygulamamızı çok beğendi. O konuda eğitim desteğimizi istediler. Bazen buraya Almanya'dan ekip gönderiyorlar. Ekip elemanları üniversitemiz atölyelerinden 1- 2 hafta süreyle yararlanıyorlar. Tunus'un başka bir AR-GE departmanı da üniversitemizle bir protokol istedi. Onlar da Torbalı'daki fabrika, atölyeleri Tunus'ta açmak istiyorlar. Bu konuda da destek vereceğiz.

TMYOM-14: Üniversitenizde öğrencilerinizin ürettiği ürünleri nasıl değerlendiriyorsunuz, ürünleri sergileme veya satma yoluna gidiyor musunuz?

Üniversitede öğrencilerimizin ürettiği mozaik, taş işçiliği, seramik ürünü örneklerini sergileme yoluna gidiyoruz, satmıyoruz. Ancak özel bir proje geldiğinde örneğin bir kamu binasında, özel sektörde duvar kaplaması mozaik olarak istenirse öğrencilerimize yaptırıyoruz. Kurumlar bizden isterse biz onu proje bazlı alıp öğrencilerimize yaptırarak uygulama imkânı oluşturuyoruz. Bu projelerde İZKA' dan da destek alıyoruz. Bazen sağlıkla ilgili projeler daha çok destek aldığı için bizim projelerimiz desteklenmede daha geride kalabiliyor.

TMYOM-15: Metropolis kazılarında üniversite olarak katkınız var mı, evet ise açıklayabilir misiniz?

Kazılarda yardımcı ekipmanları üniversitemiz sağladı. Diğer yandan Metropolis'te yıkılan stoa duvarının aslına uygun restore edilmesi çalışmasında bulduk. Bunun için kazı bölgesinden bir taş örneği aldık, aynı dokuda ve stilde mermer fabrikamızda işledik ve duvarı restore ettik.

TMYOM-16: 29 Haziran 2018 Uluslararası Heykel Çalıştayı hakkında neler söyleyebilirsiniz? Çalıştaydan elde edilen çıktılar nelerdir?

Çalıştayı geçen yıl yaptık. Bu sene de yapacağız. Heykeltıraşlar kendi imkânlarıyla özel olarak üniversitemize geliyor. Biz kendilerine konaklama ve yeme-içme masraflarını karşılayarak destek oluyoruz. Kendi sanatlarını, kendi düşüncelerini heykellerde tasarlıyorlar ve ürettikleri sanat ürününü üniversitemize bırakıyorlar biz de bunu okulumuzda sergiliyoruz. Geçen yıl İspanya'dan ve İtalya'dan gelen heykeltıraşlar oldu. 2018'de ilk kez düzenlediğimiz çalıştayımıza ilgi büyüktü. Çalıştaya 1 İtalyan, 1 İspanyol heykeltıraş katılım gösterdi. 2019'da Çin'den 2 kişi gelmeyi planlıyor. Bu sene diğer ülkelerle birlikte katılımcı sayısı 8 – 10 kişi olacak. 2019'da toplam 4 yabancı heykeltıraş üniversitemize gelecek.

TMYOM-17: Üniversitenizde okuyan öğrenci sayılarını bölümlere göre değerlendirir misiniz? Üniversite öğrencilerinizin yaşamını sürdürdükleri bir yer olarak Torbalı'ya katkısı var mı?

Torbalı'da eğitim gören öğrencilerimizin çoğunluğu Torbalı'da yaşamayı tercih ediyor. Bu nedenle Torbalı'ya katkıları var. Öğrencilerimiz ev tutmayı tercih ediyorlar. Burada konaklayabilecekleri yurt imkânları maalesef yok. Bazı öğrencilerimiz ise İZBAN'la İzmir'den ulaşım sağlıyorlar.

Tablo 4: 2018 Yılı Torbalı Meslek Yüksekokulu 'nda Öğrenim Gören Öğrenci Sayısı

Okuduğu Bölüm	Öğrenci Sayısı
Doğal Yapı Taşları	118
Sondaj Teknolojisi	63
Geoteknik	87
Seramik	40

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-29.04.2019.

TMYOM-18: Üniversitenizde okuyan öğrencilerin teknoloji bölümlerini tercih etme yoğunluğu geçmişe kıyasla ne durumda?

Teknoloji bölümlerine ilgi geçmişe nazaran daha fazla ancak özel sektörde ara eleman ihtiyacı çok fazla olmasına rağmen mezun ettiğimiz öğrencilerin % 40- % 50 si mühendisliğe geçiş yapıyor. Bazen firmalar bizden eleman istiyor ancak biz eleman gönderemiyoruz. Mezunlarımızın % 50'si de özel sektörde istihdam ediliyor fakat sektör eleman ihtiyacını kapatamıyor. Hâlbuki ara elemanların maaş durumları iyi ve iş imkânları hazır. Ancak böyle bir handikap yaşıyoruz.

2.7.5. Torbalı Ticaret Odası Başkanı ile Gerçekleştirilen Mülakat

25 Nisan 2019 tarihinde Torbalı Ticaret Odası Başkanı (TTOB) ile yapılan mülakat soru ve cevapları, soru TTOB- 1 cevaplar ise italik yazı olarak aşağıda sunulmuştur.

TTOB-1: Torbalı'da sanayicinin yaşadığı sorunlarda bir çözüm üreticisi olma aynı zamanda merkezi hükümete yerel sorunları çözüm için taşıyan bir arabuluculuk göreviniz var. Mecliste ne tür bir lobi faaliyeti yürütüyorsunuz? Sanayicinin yaşadığı sorunlara ne tür çözüm önerileri getiriyorsunuz?

Öncelikle sorunların tespiti için odamıza kayıt olan üyelerimizin tamamını cuma günleri ziyaret ediyoruz. Yine haftada bir gün de odamızda çapraz kaynaştırma toplantıları düzenleyip üyelerimizin hem birbirleriyle tanışmasını hem de bizlerden beklentilerini dinliyor, sektörel, yerel ve bölgesel sorunların tespitini yapıyoruz. Tespit edilen sorunları Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin sanayi, ticaret şubalarında, yapılan toplantıların hepsinde Torbalı adına söz alıp iletiyoruz. İzmir'de yapılan TOBB'a bağlı ticaret odalarının toplantılarında gündeme getiriyoruz. TBMM'de milletvekillerimizden, ilgili komisyon başkanlarımızdan ve bakanlıklarımızdan

randevu talep ederek hazırladığımız dosyaları götürüp sanayicimizin sorunlarının hepsini iletiyoruz. Bunların çözümü noktasında çok ciddi mesafe aldığımızı söyleyebilirim. Sorunların çözümü önce tespit, sonra ilgili mercilere, ilgili toplantılarda dosyalarla bildirim şeklinde ilerliyor.

TTOB-2: İlçenin tanıtımı ve markalaşma adına oda olarak yaptığınız çalışmalardan bahseder misiniz? Özel sektöre zeytin kolonyası üretimi yaptırdınız, kurutulmuş domates de ilçemiz için bir tanıtım aracı olabilir mi?

Her yörenin kendine has yiyecekleri var. Zeytin kolonyası ile ilgili fikir bizde şu şekilde doğdu: Her gittiğimiz şehirde bize yöresel ikramlarda bulunuyorlar veya gittiğimiz yerlerdeki üretimle ilgili simgeleşmiş bir ürünü ön plana çıkarıyorlardı. Bazı yerlerde incir, dondurma, kebab gibi ürünler yörenin tanıtımı için etkili. Buna dayanarak oda olarak Torbalı'nın ön plana çıkarılmış bir tanıtım ürününün olmadığını tespit ettik. Bu noktadan yola çıkarak Torbalı'nın bir tarım bölgesi olması ve sanayileşmiş bir bölge olmasını gündeme taşıdık. Torbalı'nın tarımsal ürünü olan zeytini Torbalı'daki fabrikada ele alıp hem tarımı hem sanayiye simgelemesi nedeniyle işleyerek zeytin kolonyası üretimi yaptırmaya karar verdik. Şu an zeytin kolonyasını gittiğimiz yerlerde ikram ediyor, tanıtımını yapıyoruz. Kurutulmuş domatesle ilgili olarak ilçemizde domates çok önemli bir ürün ancak her ürünü tanıtmamız mümkün değil. Yörelere tanıtımı için çok spesifik bir alana yoğunlaşmak gerekiyor. Biz o ürünü ön plana çıkararak onun üzerinden yerel ve ulusal tanıtımlar yapmakta, televizyonlarda röportajlar vermekteyiz. Torbalı kurutulmuş domateste Ege Bölgesi'nde en uygun alan. Güneş ışığı açısı, nem oranı domates yetiştiriciliğini ve kalitesini olumlu etkiliyor. Biz domatesi burada üretiyor, burada kurutuyor ve burada işleyip ABD, Kanada ve Avrupa ülkelerine ihraç ediyoruz. Kurutulmuş domates hikâyesinde tarım, sanayi ve ihracatı tek çatı altında topluyoruz. Zaten Torbalı deyince tarım, sanayi ve ihracat akla gelir. Domates ilçemizde ihracatta önemli bir yer tuttuğu için Torbalı Ticaret Odası olarak bu konuda çalışmalar yaptık.

TTOB-3: Sadece aidat toplayan ve prosedürel hizmetler dışında hizmet alınamayan odalardan değilsiniz bunu nasıl başardınız? Sanayicinin odalara bakışını nasıl değiştirdiniz? Sanayici için neler yapıyorsunuz?

TOBB Başkanı bize her zaman şunu söylüyor: "Oda ne işe yarar?" Bize her seferinde şu tavsiyede bulunuyor: "Oda ne işe yarar soru işaretini ortadan kaldıracak

çalışmalar yapmalısınız". Sanayicimiz gelip bize kaydoluyor, esnafsa veya hizmet sektöründe faaliyet gösterecekse şirketleri bizim sicilimiz burada kuruyor. Fakat kanunen odaya kayıt zorunluluğu var. Biz kanunen zorunluluğu üyelere gönüllülük esası ile yaklaşarak değerlendiriyoruz ve üyelerimizle bu şekilde bir ilişki kuruyoruz. Biz Torbalı Ticaret Odası'nı üyelerin sadece aidat ödediği, prosedürel faaliyetlerin yerine getirildiği oda olmaktan çıkardık. Biz çalışan ve üyesiyle beraber üyesinin her türlü sorununa vakıf, her türlü çalışmalarda öncülük eden bir oda haline geldik. Bundan sonraki süreçte de bu çalışmalarımızı sürdürmek istiyoruz. Oda bünyesinde İŞKUR Hizmet Birimini kurarak işveren ve iş arayanları buluşturmayı hedefledik. Meslek edindirme kursları ile gençlerimizi işsizlikten kurtarmayı amaçladık, kurslardan sonra gençlerimizi sanayicilerimizle bir araya getirdik, mesleki alanda eğitimler vererek sertifikalar düzenledik. Üyelerimizin talepleri doğrultusunda güncel seminerler ve eğitim programları düzenlemekteyiz. Mali destekler, yasal değişiklikler ve proje yazma eğitimleri ile üyelerimizi bilgilendirdik. Sektörel sorunların istişare edildiği mesleki toplantılar tertip etmekteyiz. Ayrıca (Ege Bölgesi Sanayi Odası) yetkilileri ile bir araya gelerek ilçenin ekonomik durumuna ilişkin sunumlar hazırlayarak sunmaktayız. Üyelerimize oda olarak bazen MEYBEM, bazen KOSGEB, bazen odada yaptığımız çalışmalar, yatırım yapma, yeni birimler açma suretiyle destek olarak Torbalı Ticaret Odası'nı işleyen, çalışan, üreten, kamuoyu oluşturan, ses getiren, söyleyecek sözü olan bir kurum haline getirdik.

TTOB-4: Ticaret Odasına yerel kalkınma konusunda akademik danışman atandı mı? Atandıysa ticaret odasının faaliyetlerini nasıl etkilediğinden ve çalışma yönteminizi nasıl belirlediğinizden bahseder misiniz? Odanızın Dokuz Eylül ve Ege Üniversiteleri ile protokolü var mı?

Yerel kalkınma konusunda TOBB bize Ege Üniversitesi'nden bir akademik danışman atadı. Bu akademik danışmanla birlikte gerekli çalışmaları yaptık. Burada Torbalı'nın ilerleyebilmesi için ne gibi çalışmalar yapılabilir, tarıma dayalı sanayide Torbalı'nın büyümesi için yapılması gereken çalışmalar nelerdir? Sorularına cevap aradık. Bunlarla ilgili olarak akademik danışmandan destek alıyoruz. Aynı şekilde Ege Üniversitesi ile birlikte protokolümüz var. Onlarla burada çeşitli çalıştaylar, eğitimler düzenliyoruz, onlardan danışmanlık hizmetleri alıyoruz ve protokoller imzalıyoruz. Aynı şekilde Mobilya OSB'de de ne gibi çalışmalar yapılabileceği konusunda

üniversite ile işbirliği içerisinde hareket ediyoruz. Sanayi, üniversite, oda işbirliği kapsamında güzel çalışmalar yapıyoruz. Bu çalışmalar bizi belli bir noktaya getirdi. Zaten yakaladığımız başarılarda bu aldığımız akademik desteğin payı olduğunu düşünüyorum. Bu konuda da aldığımız danışmanlık hizmetinin sahada faydasını gördük.

TTOB-5: Torbalı'da kurulması planlanan Mobilya OSB hakkında bilgilendirme yapar mısınız? OSB'nin kurulum alanları ve bütçeleri hakkındaki öngörünüz nedir? OSB'nin ilçe ekonomisine nasıl katkı yapabileceğine inanıyorsunuz?

OSB'nin yeri belirlendi. Talep toplanmaya başlandı. Ege Bölgesi Sanayi Odası, İzmir Ticaret Odası, Ege İhracatçı Birlikleri ile beraber çalışma yürütüyoruz. Yeniköy ve Ahmetli aksında, Torbalı OSB'ye bitişik, eski mıcır alanları olarak kullanılan, tarımsal vasfını yitirmiş 770 dönümlük alanda yaklaşık 450 dönüm sanayi parseli çalışmamız var. Minimum parsel büyüklüğümüz 3.000 m² olacak. Şu anda belirli bir aşamaya da getirdik. İzmir Büyükşehir Belediyesi gerekli planları onayladı. Buradan ciddi bir istihdam yakalamayı planlıyoruz. Kısıkköy ve Karabağlar'da oluşan mobilya üretim firmalarının hepsini Torbalı'ya taşımayı, Karabağlarda da bunun teşhir yerlerini açmayı düşünüyoruz veya Torbalı'da hem showroom hem üretim yeri hazırlama noktasında çalışıyoruz. Bu alanın çeşitli cazibeleri var. 1. si burası İzmir Konak'a 48 km, Karabağlar'a 42 km, havalalanına 32 km, Torbalı'ya 7 km, otoyol çıkışına 9 km, limana 42 km bir mesafede olacak. Bunların hepsi Torbalı'da bir cazibe oluşturuyor.

TTOB-6: Ege Serbest Bölge, Ege Bölgesi Sanayi Odası, Ege İhracatçı Birlikleri ile oda olarak ne tür faaliyetler yürütüyorsunuz?

Bahsettiğiniz tüm kurumlarla birer paydaş olarak gerekli yerlerde gerekli çalışmaları ortak yürütüyoruz. Organize Sanayi Bölgelerinde birlikte çalışıp birlikte hizmet üretiyoruz. Yine bizim bölgemizdeki sanayiciler aynı zamanda EBSO üyesi ve ihracat yapan 398 üyemiz de Ege İhracatçı Birlikleri üyesi.

TTOB-7: Belediye ve ilçedeki diğer kurumlarla ortak yürüttüğünüz yerel kalkınmaya hizmet eden çalışmalarınız mevcut mu?

Metropolis Antik kentinin ören yeri olması için biz çalışma başlattık. Daha sonra Torbalı Belediyesi bu işe sahip çıktı ve bakanlık nezdinde çalışmalar yürüttüler.

TTOB-8: Uluslararası işbirlikleriniz mevcut mu? Hangi kurumlarla uluslararası işbirliği halindesiniz?

Uluslararası konularda dış ticaret biriminde hangi ülkeye nasıl ihracat yapabiliriz, buradaki kurum ve kuruluşlarla nasıl irtibat kurabiliriz? Sorusunun cevabını arıyoruz. İhracat yapmayan firmalarımızın ihracat yapmasını sağlama, ihracat yapan firmalarımızın ihracatını artırma, sektör çeşitliliğini artırma ve ihracatta bölge çeşitliliği yaratma konularında çalışıyoruz. Almanya'da Bremen Ticaret Odası ile ortak çalışmalarımız var. Bremen'de şirket nasıl kurulur bu konuda çalışıyoruz.

TTOB-9: Yönetim Kurulu üyeleriniz ve odaya kayıtlı üyelerle yurt içi ve yurt dışı seminer, fuar, sergi ve seminer faaliyetleriniz oldu mu?

Evet katılıyoruz. En son yurt içinde Bursa'da inşaat fuarına katıldık. Yurt içinde Diyarbakır, Mardin, Şanlıurfa gezilerimiz oldu. Buralardaki odalarla toplantılar yaptık. Yurt dışında da Rusya, Makedonya, Hırvatistan ve Balkan Ülkelerine gitmekteyiz. Yakın gelecekte de Kuzey Irak'a yönelik bir destinasyonumuz olacak. Bu gezilerin hepsini iş amaçlı, ticareti geliştirme amaçlı ve Torbalı'daki üretimi tanıtmaya amaçlı yapıyoruz.

TTOB-10: İlçemize 4 yıllık bir fakültenin kurulması konusuna nasıl bakıyorsunuz? Kurulursa sanayi ve tarım kenti olan ilçemizde okuldan fabrikaya doğrudan istihdam için hangi bölümlerin kurulması avantajlı olabilir? İlçede sanayicinin ihtiyacı olan meslek dalları nelerdir?

Türkiye'nin her tarafında üniversite bulunmakta. Önemli olan ilçemizin gelişimine katkı yapabilecek bölümlerin ilçede kurulması. İlçenin sanayisini daha ileriye taşıyabilecek veya buralarda istihdam düzeyine katkı koyabilecek bölümlerin açılması önemli. Diğer yandan her il, her ilçe ekonomik gelişme için üniversite istiyor. Ancak Torbalı'da önemli olan tarım ve sanayiye dönük eğitim veren bölümlerin açılması. Bu şekilde genç mezunların ilçede doğrudan istihdamını sağlamak açısından kolaylıklar yaratılabilir. Torbalı'da örneğin iktisat bölümünü veya veterinerlik bölümünü kurmak ilçe ekonomisine ne kadar katkıda bulunur?, bunu hesaplayarak bölüm açmak gerekli diye düşünüyorum. Ancak Torbalı'da sanayinin gelişimi yönünde ara eleman ihtiyacını giderecek bir fakültenin açılması oda olarak bizim en büyük arzumuz. Oda olarak üniversite tabii ki talebimiz ancak bir de meslek liselerine yönelik

meslek lisesi kampüsü oluşturulması gerekir diye düşünüyorum. İlçemizde öğrencilerin öğreniminin bir kısmını uygulamalı olarak ilçedeki fabrikalarda sürdürebilecek, bir kısmını üniversitede, bir kısmını sahada üretebilecek bir üniversite alt yapısının kurulması gerekiyor.

TTOB-11: İl genelindeki odalarda KOSGEB temsilciliği kuran ilk ilçe ticaret odası olarak KOSGEB'e kayıtlı firma sayınız ve çalışmalarınızdan genel olarak bahseder misiniz?

KOSGEB temsilciliğimize kayıtlı 2700 firma bulunmakta, bunların 850 ye yakını girişimci . Biz bunlara yönelik uygulamalı girişimcilik eğitimleri veriyoruz KOSGEB destekleri ve teşviklerini anlatıyoruz. Bir de uygulamalı girişimcilik eğitimini alan öğrencilerimizin kendi işyerlerini açması için onlara danışmanlık hizmeti veriyoruz. İşyerlerinin açılmasına kadar takip ediyoruz. MEYBEM A.Ş ile mesleki eğitim veriyoruz. Biz kanunen üyeler gelsin, faaliyet belgelerini alsın, kapasite raporunu alsın, kaydını ve sicil işlemlerini yapsın onun dışında bir şeye karışmayız şeklinde hareket etmiyoruz. Biz proaktif bir odayız, defansta bekleyen bir oda değiliz, oyun kurmaya çalışan, atak yapan, yerel kalkınmaya katkı sağlamaya çalışan bir oda olmaya çalışmaktayız. Bu oda başkanlığında 2. dönemimiz, 1. yılımızı doldurduk ve kalan 3 yılda aynı misyonda hizmetlerimizi sürdüreceğiz.

TTOB-12: İlçemizde yerel kalkınmaya katkı yapabilecek önemli projelerinizden bahseder misiniz?

Oda olarak biz kurutulmuş domatesi anlatmaya çalışıyoruz, tarıma dayalı sanayinin gelişimine vurgu yapmaya çalışıyoruz. Sanayide, imalatta gelişelim ama tarımsal vasfımızı yitirmeyelim düşüncesiyle hareket ediyoruz. Bu konuda Mobilya OSB konusunda İzmir Ticaret Odası ile meslek lisesi kampüsü kurulması konusunda TOBB ETÜ ile çalışmalarımız mevcut. Yerel anlamda zeytin kolonyası, kurutulmuş domatesin pazarlanmasına yönelik çalışmalarımız var. Oda olarak istihdama katkı yapmaya çalışıyoruz. Bu bağlamda İŞKUR Hizmet Birimini kurduk. Bu da önemli çalışmalarımız arasında yer alıyor.

TTOB-13: Torbalı sanayisinin geleceğini nasıl değerlendiriyorsunuz? Torbalı ilçe olarak tek başına İzmir'in vergi hasılatının yarısından fazlasını karşılamakta, Torbalı sizce il olmalı mı?

Torbalı'nın il olması zaruri değil. Artık günümüzde ilçelerin bütün şehre dönüşme sürecinden bahsedebiliriz. Biz İzmir'den çok kopuk değiliz bu bahsettiğiniz husus İzmir'den daha uzak olan Ödemiş ve Bergama gibi ilçelerimiz için geçerli olabilir ve konu ile ilgili çalışma yapılabilir ancak biz İzmir'e çok yakın bir destinasyondayız. Lokasyonumuz biraz farklı ama biz cazip kent Torbalı diyoruz. Türkiye'nin her tarafında, İzmir'in kendi içerisinde ilçemizin cazibesini anlatmaya çalışan bir odayız.

TTOB-14: Eğitim konusunda desteğiniz nedir? İlçemizde 80. Yıl Torbalı Ticaret Odası İlkokulu'nun yapımına finansal destek verdiniz mi?

Okulun inşasında oda olarak çok büyük katkımız oldu. Her yıl ihtiyaç sahibi öğrencilere yardımlarımız oluyor. Zaman zaman okulların araç gereç yardımı konusunda bize başvuruları oluyor. Bunları karşılamaya çalışıyoruz. Meslek liselerinde proje desteklerimiz oluyor. Örneğin biz meslek liseleri ile mesleklerin tanıtımının yapıldığı bir fuar organizasyonu çalışmasına başladık ve bu şekilde öğrencilerimizin hepsine üniversiteye başlamalarından önce eğitimler vereceğiz. Okullarla ortak çalışmalarımız var özellikle meslek liseleri ile daha farklı projelerimiz var.

TTOB-15: İlçede OSB alt yapı hizmetlerine yönelik projeleriniz var. Bunlardan bahseder misiniz? Pancar OSB'ye doğalgaz hattı döşenmesine öncülük ettiniz, maliyeti hakkında bilgi verir misiniz?

İlçemizde sanayi alt yapısına ve sanayi kuruluşlarına doğalgaz hizmeti gitmesi için çalışmalar yaptık ve çok da başarılı olduk. Sanayi kuruluşlarının çoğu doğalgaz hizmetlerinden faydalanmaya başladı. Biz bunu yaparken Torbalı'da İzmirgaz'ın abone merkezi olmadığını gördük. 9 yıl boyunca böyle bir hizmet verilememişti. Torbalı'da doğalgaz aboneliği oluşturmak isteyen veya doğalgazı kesilen, doğalgazla ilgili sorun yaşayan kurum, kuruluş ve şahıslar İzmir'e ve Tire'ye gitmek zorundaydı ve biz de İzmirgaz'ın Torbalı şubesinin açılması konusunda yer tahsisinde yardımcı olduk. İzmirgaz ile uyumlu bir partner olduk ve güzel çalışmalar yürütüyoruz.

TTOB-16: 2018 ve 2017 Yılı ihracat rakamlarını sektörel bazda değerlendirebilir misiniz? Torbalı'nın sürdürülebilir kalkınmasına yönelik olarak hedefleriniz nelerdir?

Torbalı 2017 ihracat rakamı 1 milyar 088 milyon dolardı. 2018’de ise % 8,45 artarak 1 milyar 180 milyon dolara çıktı. Torbalı ihracatta 66 ili geride bıraktı. Ülkemizde bu seneki ihracattaki büyüme % 7,07 olarak gerçekleşti. Torbalı’da ise bu büyüme % 8,45 olarak gerçekleşti. Hedefimiz ihracatta Türkiye’nin büyüme oranını geçmek. Yaptığımız ihracatın % 41,8 ini 494 milyon dolarla tütün sanayisi karşıladı. Tütün sektörünü % 8,9 oranla 105 milyon dolarlık mobilya sektörü takip etti. Mobilya sektörünü ise % 5,6 oranla 67 milyon dolarlık kimya sektörü takip etti. Dünyanın dört bir yanına Torbalı’da üretilen ürünlerimiz gönderiliyor. 2018’de vergi tahsilat oranımız % 99 olarak gerçekleşti. İller bazında 1. olan Kocaeli’nin vergi tahsilat oranı ise % 92. Vergi sıralamasında Türkiye 5.siyiz. İzmir’in ödediği verginin % 47,7 si Torbalı’dan toplanıyor. Bu anlamda rekorları alt üst eden bir ilçeyiz.

Tablo 5: 2017-2018 Yılları Torbalı İhracatı Sektörel Dağılımı ve İhracat Miktarları

İHRACAT YAPILAN SEKTÖRLER	ABD \$ (2017)	ABD \$ (2018)
Hazır Giyim ve Konfeksiyon	22.823.116,55	26.478.553,06
Tekstil ve Hammaddeleri	53.827.979,07	40.503.961,71
Deri ve Deri Mamulleri	26.648.889,53	28.357.916,26
Halı	34.048,33	34.393,29
Su Ürünleri ve Hayvancılık Mamulleri	17.738.138,34	12.409.244,03
Fındık ve Mamulleri	761.162,15	593.174,32
Kuru Meyve ve Mamulleri	14.644.802,26	15.172.605,08
Zeytin ve Zeytinyağı	30.866.450,07	48.343.438,24
Yaş Meyve ve Sebze	2.326.903,98	3.531.842,40
Meyve Sebze Mamulleri	38.414.950,44	36.560.258,83
Süs Bitkileri ve Mamulleri	461.821,06	137.329,07
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	11.627.711,18	31.092.988,67
Tütün	472.279.819,98	494.540.227,06
Elektrik - Elektronik	12.098.285,29	14.987.310,46
Taşıt Araçları ve Yan Sanayi	18.032.067,41	20.659.181,90
Gemi ve Yat Sanayi	765.321,59	451.337,15
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	58.760.754,07	66.994.623,60
Ağaç Mamulleri ve Orman Ürünleri	95.557.313,03	105.260.645,51
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	7.554.387,44	8.338.364,35
Demir ve Demir Dışı Metaller	47.580.426,60	54.757.843,01
Çelik Sanayi	10.991.946,07	13.387.499,08

Maden ve Metaller	8.517.115,70	10.926.319,77
Diğer Sanayi Ürünleri	1.306.451,22	2.884.992,47
Değerli Maden ve Mücevherat	15,89	790,07
Makine ve Aksamları	54.327.960,31	48.155.796,32
İklimlendirme Sanayi	52.688.213,31	65.890.676,24
Savunma ve Havacılık Sanayi	28.011.069,72	30.247.390,48
Genel Toplam	1.088.647.120,59	1.180.698.702,43

Kaynak: Torbalı Ticaret Odası Verileri-25.04.2019.

Tablo 6: 2018 Yılı Torbalı İhracatında Öncü Sektörler ve Torbalı İhracat Miktarına Etkisi

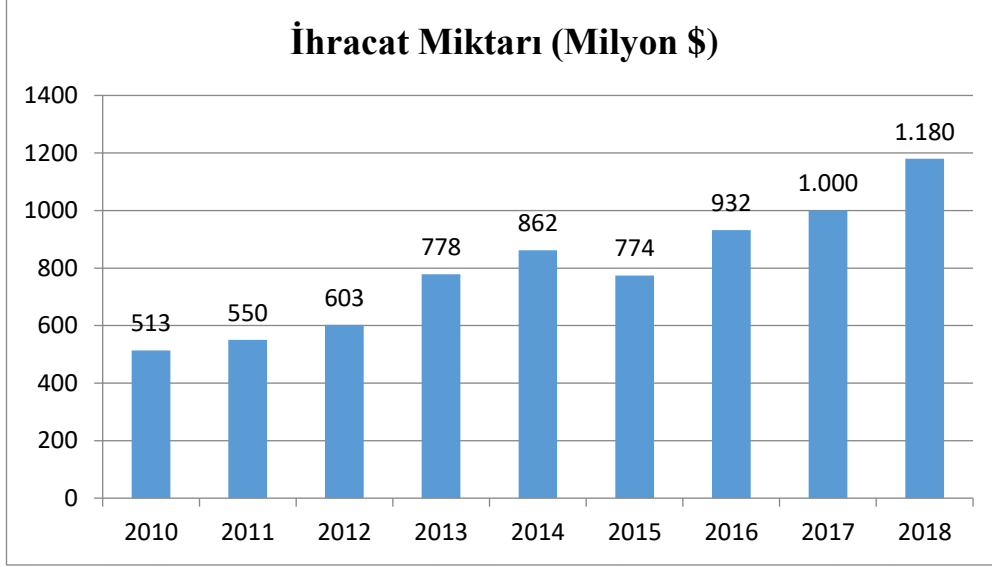
	Sektör	Torbalı İhracat Miktarı (Milyon \$)	Torbalı İhracatındaki Payı (%)
1	Tütün	494	41,8
2	Mobilya	105	8,9
3	Kimya	67	5,6

Kaynak: Torbalı Ticaret Odası verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-25.04.2019.

Tablo 7: 2018 Yılı Türkiye ve Torbalı'da İhracatta Büyüme Oranları Kıyaslaması

Türkiye Geneli İhracatta Büyüme Oranı	Torbalı İhracatta Büyüme Oranı
% 7,07	% 8,45

Kaynak: Torbalı Ticaret Odası verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-25.04.2019.

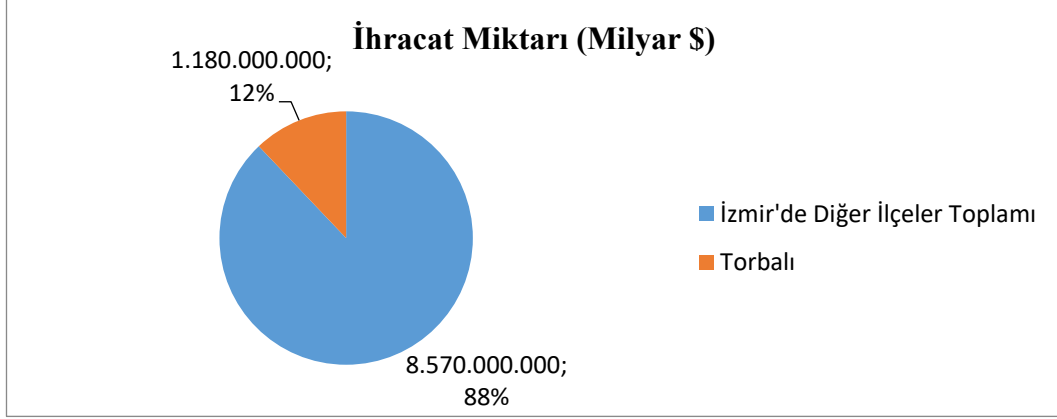
Şekil 2: Torbalı İlçesi Son 9 Yıla Ait İhracat Miktarları

Kaynak: Torbalı Ticaret Odası verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-25.04.2019.

Tablo 8: 2018 Yılı İller Düzeyinde İhracat Performansı Sıralaması ve Torbalı'nın İller Sıralamasında İlçe Olarak Yeri

Şehirler	İhracat Performansı (\$)		Şehirler	İhracat Performansı (\$)	
1.	İstanbul	72.095.567	13	Konya	1.803.149
2	Kocaeli	14.128.478	14	Mersin	1.759.742
3	Bursa	13.298.331	15	Antalya	1.279.681
4	İzmir	9.757.833	16	Torbalı	1.180.000
5	Ankara	7.672.747	17	Eskişehir	1.048.163
6	Gaziantep	6.939.031	18	Kahramanmaraş	1.005.498
7	Sakarya	5.573.354	19	Tekirdağ	999.821
8	Manisa	4.429.647	20	Trabzon	952.191
9	Denizli	3.370.191	21	Mardin	875.419
10	Hatay	2.871.660	22	Aydın	657.845
11	Adana	2.013.927	23	Samsun	646.982
12	Kayseri	1.919.281	24	Balıkesir	615.416

Kaynak: Torbalı Ticaret Odası verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-25.04.2019.

Şekil 3: 2018 Yılı İzmir İhracat Miktarının İlçelere Göre Dağılımı

Kaynak: Torbalı Ticaret Odası verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-25.04.2019.

2.7.6. Torbalı Ticaret Odası Genel Sekreteri ile Gerçekleştirilen Mülakat

4 Şubat 2019 tarihinde Torbalı Ticaret Odası Genel Sekreteri (TTOGS) ile yapılan mülakat soru ve cevapları, soru TTOGS- 1 cevaplar ise italik yazı olarak aşağıda sunulmuştur.

TTOGS-1: Torbalı'nın genel ekonomik durumu ve istihdam olanakları hakkında bilgi verir misiniz?

Torbalı vergi geliri tahsilâtında son yıllarda yaptığı sanayi hamleleri ile 2018'de iller sıralamasındaki tek ilçe olarak 5. sıradadır. Torbalı % 99 vergi tahsilât oranıyla, iller arasında derecede olan vergi tahsilatı % 92 olan Kocaeli'yi geçti. Zaten İzmir'in ödediği verginin %52 sini Torbalı tek başına karşılayabilmekte. Torbalı'da 45 farklı sektörde, 750 sanayi kuruluşu ve 2500 ticarethane ile üretim yapılmakta. İlçede 50.000 kişi istihdam edilmekte. Hemen hemen her sektörde sınaî faaliyet bulunmakta. İlçede tarıma dayalı sanayi gelişmiştir, birçok ülkenin ihtiyacı olan tarım ürünleri, kışlık sebze, meyve ihtiyacı Torbalı'dan karşılanmaktadır. Tarım ve sanayi kol kola gitmektedir. Artan sanayi üretimi iş gücü açığını doğurduğundan ilçe hızlı ve yoğun bir şekilde göç almaktadır. Göçlerin etkisiyle ilçe içerisinde belli bölgeler yerleşim ve sanayi alanı olarak imara açılmak zorunda kalınmıştır.

TTOGS-2: Torbalı'da ihracatta önde gelen şirketler ve dağılımları hakkında bilgi verir misiniz?

Torbalı'dan endüstriyel üretimde Avrupa'nın % 70'ine ihracat yapılmakta. Rusya'ya sürekli narenciye ürünleri gönderilmekte. Torbalı'da ihracatta bulunan en önemli firmalar ve sektörlere göre dağılımı genel olarak şöyle:

İlçemizde tütün ve sigara sanayide 4 firma, gıda sanayide 8 firma, ağaç ve mobilya sanayide 4 firma, makine ve metal sanayide 6 firma, tekstil sanayide 5 firma, plastik sanayide 3 firma, kimya ve mermer sanayide 4 firma, iklimlendirme sanayide 3 firma, deri ve hazır yem sanayide 2 önemli ihracatçı firma bulunmaktadır.

Torbalı'da üretim yapan öncü sektörler ise tütün sanayi, gıda sanayi, mobilya sanayi, kimya sanayi, mermer sanayi, ağaç sanayi, tekstil sanayi, kurutulmuş meyve sebze sanayi alanında. Özellikle Subaşı Mahallesi'nde büyük çiftlikler bulunmaktadır. Subaşı'nda büyükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan 8 - 10 firma bulunmaktadır. Torbalı bunun yanında inşaat sektörünün ihtiyaçlarını karşılamakta. İzmir'in inşaat malzemesi ihtiyacının % 35 - % 40 'ını Torbalı karşılamakta. Yörede işletilen mermer, perlit, demir, zımpara taşı ve tuğla toprağı önemli endüstri hammaddelerini oluşturmaktadır.

TTOGS-3: Torbalı'da sanayi kuruluşları faaliyetlerini nerede yürütmektedir? İlçede son yıllardaki ihracat rakamları hakkında bilgi verir misiniz?

İlçede ekonomik faaliyetlerin yürütüldüğü mevcut 2 organize sanayi bölgesi bulunmaktadır olup Pancar'da yaklaşık 88 firma, Torbalı Organize Sanayi Bölgesi'nde ise 43 firma faaliyet göstermekte. Pancar OSB'deki firmaların tamamı üretime başlamış durumda. Ancak Torbalı OSB'de yeni kurulma aşamasında olan firmalar çoğunlukta. Bunun dışında ilçemizde OSB dışında üretimde bulunan fabrikalarımız da mevcut. Bunların sayısı yaklaşık 400.

2018'de Torbalı'da ihracat 1 milyon doların üstünde. İlçemiz vergi sıralamasında da 5. ve 66 ili geride bıraktı.

TTOGS-4: Yatırımcıyı Torbalı'ya çeken unsurlardan bahseder misiniz?

Torbalı'nın limana, havalimanına yakınlığı ve İzmir'e çok yakın olması sanayici için büyük avantaj oluşturmaktadır. Torbalı, Türkiye'nin en önemli limanlarından biri olan İzmir Alsancak Limanı'na 35 km uzaklıkta. Otoyol üzerinde ve Adnan Menderes Havalimanı'na 15 km mesafede. Bu durum sanayiciyi çekmekte, çünkü sanayici için önce ulaşım ve malın pazarlanması ve düşük nakliye bedeli önemli. Torbalı teşviklerle Güneydoğu Anadolu gibi bir yatırım bölgesi değil ancak, iklimi,

havası, ulaşımı ve fabrikalar için geniş arazilerin bulunduğu bir mekân olarak organize sanayi bölgeleriyle yabancı sermayeyi de kendine çekmekte. Örneğin petrol kuyularına giriş yapan sondaj makinelerinin, kimyasal ürünlerin üretimini yapan, tütün sanayide, fayans üretiminde, gıdada, mobilyada, tekstilde dünyanın birçok bölgesine ihracat yapan firmalar bize kayıtlı. Pancar OSB'de İzmir- Aydın otoyoluna bağlanan bir cep açılması gündemde. Bu sayede OSB'ye Bornova veya Karşıyaka'da yaşayan sanayicilerin 15 dakikada işyerine gelebilme imkânı oluşturulacak. İzmir merkezde böyle bir şey mümkün olmadığı için yatırımcılar için Torbalı bir cazibe merkezi.

TTOGS-5: Torbalı'nın göç almasını etkileyen unsurlar nelerdir?

Torbalı'nın göç almasında tarım ve sanayide gelişmiş olmasının etkisi büyüktür. Tahıl, sebze, meyve üretimi ile potansiyel üretim alanları besin endüstrisi için yeni alanlar yaratacak düzeyde. İlçemiz, coğrafi konumu itibariyle hava ve deniz limanlarına yakınlığı, kara ve demiryolu ulaşımın rahat yapılabildiği merkezi bir konumda. Çok göç alan kentte artan konut ihtiyacına cevaben yeni konutlar inşa edilmekte. İlçemizde 600-700 tane müteahhit inşaat sektöründe faaliyet göstermekte. Göç almasında diğer faktör ilçenin Kuşadası, Selçuk, İzmir gibi sahil kentlerine yakınlığı da etkili. Yurt dışından bile göçlerin yapıldığı ilçeye son yıllarda açılan özel hastaneler de sağlık hizmetlerinden yararlanmak isteyen kesimin gözdesi oldu.

TTOGS-6: Torbalı'da yapılması gereken projeler neler olabilir?

Torbalı'ya bir fakülte kurulması gerekli. Torbalı'da Dokuz Eylül Üniversitesi'ne bağlı bir meslek yüksekokulu var. Torbalı 63 ili tek başına geride bırakabildiğine göre ekonomik yönden gelişmiş bir ilçe olarak sanayi odasının kurulması konusunda önü açılmalıdır. Ortalama 180.000 olan nüfusun İZBAN'ın ilçeye gelmesiyle birkaç yıl içinde 250.000- 300.000'e çıkması öngörülmekte. İZBAN'ın 4-5 yıl içerisinde ilçe nüfusunu ikiye katlayacağını düşünüyorum. Nüfus artışı Torbalı'da her türlü hizmete ihtiyacın olduğunu gösteriyor.

TTOGS-7: Torbalı Ticaret Odasının geliştirilmesi ve üye memnuniyetinin artırılması için ticaret odası olarak neler yaptınız?

Ticaret Odası binası Torbalı'da yeni üyelerin işlerinin daha kolay görülmesi için oda bünyesinde dış ticaret ve teşvik birimi, mali muhasebe birimi- hukuk servisi gibi bölümlerin açılması planlanmaktadır. Sanayicilerin fuarlara gitmesi konusunda

sürekli araştırma - geliştirme projeleri hazırlamayı planlamaktayız. Yeni kurulan birimler tamamen üyeye endeksli olacaktır. Örneğin bir PVC - plastik doğrama yapan firmanın ürettiği ürünü yurt dışına pazarlayabilmesi için ihracatın hangi ülkeye nasıl yapılabileceği konusunda oda yönlendirme yapacak. TTO, uluslararası firmalarla bağlantılı olduğu için oda binasını ve servislerini yurt dışından gelen sanayicilerin de ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde dizayn etmek durumunda. Ankara'dan gelen bürokratların toplantılarını TTO'da yapması planlanmakta. Torbalı'nın havalimanına yakınlığı dolayısıyla bürokratların İzmir'e uğramaksızın direkt TTO'ya inebilmelerini mümkün kılacak bina üzerinde uçuş - kalkış alanı inşa edilmesi planlanmaktadır.

TTO, belge veren, belge verdiği için aidat parası toplayan oda niteliğinden çıkarılmaya çalışılmaktadır. Eğer sanayicilerin ihtiyaç duyduğu servisler kurulursa TTO, çok yönlü işlevler üstlenecektir. Üye memnuniyeti ve odaya kayıtlı olmak isteyen üye sayısı bu şekilde daha da artacaktır.

TTOGS-8: Sizce üyelerin karşılaştığı ve TTO olarak çözüme kavuşturmak istediğiniz sorunlar nelerdir?

Odamıza kayıtlı olan üyelerin kimlik kartı niteliğinde olan kapasite raporları yasaya göre sanayi odalarınınca düzenlenmektedir. Kapasite raporları, bir firmanın sermayesini, üretimi hangi alanda yaptığını, mevcut hammadde ve makine kapasitesini, yıllık üretim düzeyini ve istihdam bilgilerini içeren bir tanıtım belgesidir. Bu belge aynı zamanda yatırım teşvik belgesi alabilme, ihracat ve ithalat işlemlerini düzenleme, yurt içi ve yurt dışındaki fuarlara katılabilmek, kredi desteği sağlayabilme gibi ticari önemi olan konularda başvuru önemli bir belgedir. Raporlar, sanayi odası tarafından gönderilen bir uzman tarafından işyerinin yerinde görülmesi ve donanımının tespiti yoluyla belgelendirilmektedir.

Bu belgenin sanayici için önemi ortada. Bu nedenle ticaret odası sanayi odası unvanını da alarak TTO'ya kayıtlı olan firmaların işlerini görmeyi ve onları İzmir'e gitme külfetinden kurtarmayı planlamaktadır. Ayrıca İzmir'in ihracatının % 50'sine yakın oranda karşılayan Torbalı'daki sanayicilerin rapor almada sanayi odasına ödediği ücretleri Torbalı Ticaret Odası yerine Ege Bölgesi Sanayi Odası'na gitmektedir. Bu şekilde gelirler İzmir ve Torbalı arasında bölünmektedir.

Ticaret odasının yetkileri sanayi odasına göre daha az. 10 kişi ve üstü işçi çalıştıran bir sanayici kapasite raporu almak isterse bu raporu ticaret odası veremez, sanayi odasına başvurması şarttır. Sanayici işini Torbalı'dan göremediği için İzmir'e gitmek zorundadır. Bu da sanayici için bürokrasi, kırtasiyecilik demektir. Bu durum yerinden yönetim ilkesine aykırıdır. Yerinden yönetimde işler her zaman daha hızlı yürür. İzmir'de sanayicinin birkaç gün önceden randevu almasıyla yürütülecek işler Torbalı'da aynı gün içerisinde görülebilir. Hatta günümüzde elektronik devlet uygulamaları gelişti. Sanayici bu belgeyi kendisi internetten bile çıkartabilmeli. Torbalı'ya yapılan yetki devri hizmette yerindenliği sağlayarak iş veriminin artmasına katkı sunacaktır. Ayrıca sanayiciler için gerekli olan ar-ge ve fuar çalışmalarını TTO yürütmektedir. Ancak rapor gelirlerini İzmir'deki Ege Bölgesi Sanayi Odası toplamaktadır.

TTOGS-9: Sanayiciyi tanımakta ve sorunlarının çözümünde ilçelerdeki ticaret odalarının ve illerdeki sanayi odalarının arasında ne tür yaklaşım farkları bulunmaktadır?

Sanayi odalarında merkezi otorite ve sanayiciye uzaklık var. Halbuki bir sanayi odasının başkanının verdiği kapasite raporuyla, fuar araştırmalarıyla sanayicinin yanında olması gerekir. Yönetimde hiyerarşik yapı sanayiciye yansıtılmamalı, sorunlar karşılıklı işbirliği çerçevesinde çözülmeli. Ege Bölgesi Sanayi Odası ve Torbalı Ticaret Odası arasında iş görme ve genel ilişkiler açısından farklılıklar bulunmaktadır. TTO'da sanayiciler ile yatay ilişkiler mevcutken, Ege Bölgesi Sanayi Odası'nda daha dikey ilişkiler ağı görülmektedir. Kayseri Sanayi Odası'na bakıldığında odanın tüm ilçe odalarıyla beraber hareket ettiğini görmekteyiz. İzmir'de de bu yapılabilir. Torbalı'da üretilen projeler uzun soluklu olmalıdır. Torbalı'ya katkı sağlamalıdır. İzmir, Torbalısız eksik kalacaktır. Bunun için oda olarak çalışmalar yaptık. 200 firmayı dolaştık. TTO'nun mecliste lobi gücü var, bunu başarabilir. Torbalı'da kayıtlı olan işletmeler işlerini görebilmek için sanayi odasına gidiyorlar. Yönetim kurulu olarak Pancar, Yazıbaşı, Ayrancılar tarafını dolaşarak TTO'nun sanayi ve ticaret odası olma yetkisine sahip olabilmesi için 650 tane dilekçe topladık. Bu dilekçeleri Ankara'ya taşıdık. Torbalı ile ilgili problemler olduğunda, meclise sorunlar taşındığında içinde İZBAN hattı geçen, Türkiye vergi

hâsılatına bu kadar katkı yapan katma değeri yüksek bir ilçe için daha çok hizmet yapılması gerekir diyerek ağırlığımızı koyduk.

TTO olarak milletvekillerine sanayi ve ticaret odası olma konusunda bir yazı gönderdik. Mayıs 2016'dan beri TTO mağdur edilmektedir. Çünkü ticaret odası unvanıyla kapasite raporu verememektedir. Yasal düzenlemelerle önü kapalı olan TTO'nun, üyelerine rapor düzenleme yetkisi yoktur.

TTO yasadaki tıkanıklığın giderilerek ticaret odasından sanayi odasına geçişi mümkün kılabilmek adına çalışmalar yürütmektedir. İzmir'e bağlı 8 ticaret odası bulunmakta. Kuzey Ege'de ve Bakırçay Havzasında olanlar Aliağa, Menemen, Bergama Ticaret Odaları. Kınık ve Dikili Ticaret Odaları ise Bergama'ya bağlı. Foça'da ticaret odası bulunmadığı için Foça, Menemen Ticaret Odası'na bağlıdır. Kemalpaşa'da, Çeşme'de ve Seferihisar'da oda bulunmadığı için bu ilçeler İzmir Ticaret Odası'na bağlı. Büyük Menderes havzasına bakarsak 5 tane oda bulunmakta. Bunlar; Torbalı, Tire, Ödemiş, Bayındır ve Selçuk Ticaret Odaları. TTO'nun sanayi odasına dönüşme isteğindeki haklılık Beydağ, Ödemiş, Kiraz gibi ilçelerdeki sanayicilerin kapasite raporu almak için İzmir'e gelme zorunluluğu ile açıklanabilir. İzmir'in güney kanadından merkeze en uzak ilçeleri olan bu ilçelerdeki sanayiciler için durum dezavantajlı. Bu hem zaman, hem iş, hem de maddi kayba yol açmakta. Ticaret odalarına bu yetkinin verilmesiyle her ilçedeki sanayici kayıtlı olduğu ticaret odasından işini görebilmelidir. Bu durumun aksi yerindenlik ilkesine aykırıdır.

TTOGS-10: TTO'nun yasal olarak sanayi odasına dönüşme şansı yok mu?

İzmir'deki oda sanayi ve ticaret odası olarak değil ticaret odası olarak hizmet vermektedir. Bu nedenle İzmir ilçeleri ticaret ve sanayi odası kuramamaktadırlar. Halbuki Manisa il merkezinde sanayi ve ticaret odası kurulmuş olduğu için tüm ilçelerinde sanayi ve ticaret odası kurulabilmiştir.

Sanayi odası olma sorunu çözüldüğünde üretimdeki bürokrasi azaltılacak, odanın gelirleri artarken oda prestiji de artacaktır.

TTOGS-11: Torbalı aynı zamanda bir tarım kenti. Tarımın geliştirilmesine yönelik ilçede neler yapılabilir?

Torbalı'da 313 bin dönüm ekilebilir arazi bulunmakta. Pamuk, zeytin, buğday, bezelye, enginar, ıspanak, domates gibi sebzeler üretilerek bölgenin ihtiyacı karşılanmakta. Zeytin, Torbalı çiftçisi için önemli bir gelir kaynağı. Torbalı'da gelişen

sanayinin tarıma zararı bulunmakta. Genel olarak bakıldığında yeni sanayi kuruluşları kurulurken tarımsal arazi kaybolmakta. Bu dezavantajın avantaja çevrilmesi için gıda sanayiye dönük üretimin yapılarak tarladan fabrikaya şeklinde ekim yapılması ve modern tarım tekniklerinin kullanılarak ham maddenin işlenmesi sağlanmalı. Torbalı'da tarıma dayalı sanayinin en büyük avantajı bu. Tarladan çıkan sebze ve meyveler toplatılarak Torbalı içerisinde bulunan fabrikalarda işlenmekte, iç ve dış pazarlara gönderilebilmekte. Bu da ürünlerin kalitesini düşürmeden, zaman kaybı ve yol masrafını engelleyerek üreticinin de doğrudan firma sahiplerine ulaşması yoluyla pazar araması sorununa çözüm bulmakta. Firmaların tarıma dayalı sanayide hizmet vermesi gerekmekte. Bölgede yetişen ürünlere göre gıda sanayi kolları geliştirilmelidir.

TTOGS-12: Sizce kentin markalaşması ne anlam ifade ediyor, cazip kent Torbalı'nın markalaşması için ne tür çalışmalar yapılabilir?

50'ye yakın sektörde üretim yapan Torbalı'da üretilen ürünlerin tescillenmesi, markalaşması gerekmekte. Biz bunlardan sadece birini, zeytini işledik ve kolonya haline getirdik. Türkiye ve dünyada tanıtım için markalaşma şart. Örneğin dünyadaki en büyük gıda fuarı Dubai'de kurulmakta. Bundan 5 yıl önce gıda fuarının nerede olduğunu bilmeyen bir kesim vardı. Dubai'nin markalaşmasıyla birlikte tanıtımı kolaylaştı. Bu tür fuarlarda sanayiciler kendi sektörlerindeki ürünlerin yanı sıra kendilerine yakın sektörleri de yakından inceleme fırsatı yakalamaktadırlar. Örneğin bir gıda sektörü sanayicisi ambalaj sektörü ile ilgilenebilir. Ürettiği gıdayı paketlemesi ve tedarikçi bulması gerekir. Bir sanayici gıda maddesi üretimi esnasında hammaddeye, ambalaja, broşüre ihtiyaç duymaktadır. Sanayici bu ihtiyaç kalemlerini tedarik etmesi için piyasa araştırmasına gider. Ürünün üretilmesinden sonra pazarlanması önemli bir faktör. Fuarlar ürünlerin pazarlanması konusunda çok önemli bir araç. Fuarlar bir sanayicinin kendi sektöründe olup bitenleri yakından takip etmesi ve kendi üretimi için ihtiyacı olan tedarikçilerle buluşabilmesi için önemli bir alan.

TTOGS- 13: Üretimde pazarlamanın önemi nedir? TTO olarak ilçedeki sanayicilerin ürünlerini pazarlamasına nasıl katkı sunuyorsunuz?

Pazarlama işletmenin olmazsa olmazıdır. Dünyanın küçülmesi pazarlamanın kolaylaşması ve artmasına vesile olmuştur. Sanayicilerin üretimde ar-ge

çalışmalarına önem vermesi, çalışanların eğitimi ile ilgili bütçe ayırması, reklama daha fazla yer vermesi pazarlamayı kolaylaştırmaktadır. Üretimin yapılması kadar pazarlanması da önem taşımaktadır. Bir firma son teknoloji makineleri kullanıp 10.000 birim mal üretip stoklarsa pazarlamadıkça üretimin değeri yoktur. Dünyayla entegre olabilmek için devletin piyasaya müdahale ederek üretime katılan sanayicilerin girdi maliyetlerini azaltması ve üreticiyi doğrudan etkileyen uygulamalardan uzak durması gerekmektedir.

Temel üretim girdilerinin düşük fiyatlı olması gerekir. Örnek verecek olursak Torbalı'da tarımsal üretime baktığımızda tahin yapımında kullanılan susamın ithal edildiğini görmekteyiz. Mısır gibi satışı problemsiz olan tarım ürünleri art arda her yıl ekildiğinde mısır, topraktaki tüm suyu çeken bir tarımsal ürün olduğu için toprağı yeniden ekme işleminde yeni ürün kalitesi azalarak toprak verimsiz hale gelecektir. Çiftçi daha önce planlamadan kar edebileceğini düşündüğü ürünleri deneme yanılma yoluyla ekmektedir. Türkiye'de tüm tarımsal ürünlere ihtiyaç duyulmasına rağmen çiftçi yüksek gelir getiren ürünleri üretmekte, ülke genelinde neye ne kadar ihtiyaç duyulduğunun bilinmemesinden dolayı üretim açıkları veya fazlaları ortaya çıkmakta. Bazı ürünleri üreten çiftçiler kar ederken, bazı ürünleri üreten çiftçiler zarar etmekte. Ne kadar üretim yapılabileceği, kapasite ve ihtiyaç belirlenmediği için üretim fazlalığı piyasada değerinin altında satışı beraberinde getirirken, üretim açığı ise mevcut verimli topraklarda üretebileceğimiz geniş kapasite dururken ithal tarım ürünlerine yönelişe neden olmakta.

TTOGS-14: TTO olarak işletme sahiplerine ne tür danışmanlık hizmetleri veriyorsunuz? İşletmelerin sektörlerini belirlemede nasıl etkili oluyorsunuz?

Biz TTO olarak işletme sahiplerine yön vermekteyiz. Örneğin elimizde X miktar sermaye olsun biz Torbalı'da bir sanayiciyiz, işletmemizi burada kurmak istiyoruz. Torbalı'da fırın açmaya karar verdik. Halbuki Torbalı'da 100 tane fırın var. Ekmek üretiyoruz, açılan onlarca fırın arasından ürettiğimiz ekmekleri satamayıp elimizde kalması muhtemel bir durum. Bu şekilde üretim süreci zarar uğrayacaktır. Veya un fabrikası açmak istedik. Torbalı'da zaten 10 tane un fabrikası var. Yine zararlı bir yatırım olacaktır. Halbuki Torbalı'da 1 adet un fabrikası olsaydı Torbalı'da un fabrikasına ihtiyaç vardır diyebilirdik. Bunlar kapasite raporları ile ortaya konmaktadır.

Un fabrikası yerine unun paketlenmesi için gerekli olan çuvalı üretebiliriz, çuval fabrikası kurabiliriz. Ya da çuvalı iple ördüğümüze göre iplik fabrikası açılabilir. Oda olarak sanayicileri Torbalı'da olmayan bir sektöre yönlendirerek onların da zarar etmesinin önüne geçmiş oluyoruz.

TOBB'un bu alanda çalışmaları mevcut. Bölge bölge hangi alanda ne üretiliyor? Bilgisine TOBB web sayfasından ulaşılabilir. İhtiyaç duyulan sektörlerde üretim yapılması önem taşımaktadır.

TTOGS-15: Torbalı Ticaret Odası bir kanaat önderi olarak hangi faaliyetlerde bulunmaktadır?

Oda başkanı çok genç ve dinamik.5-6 yıl önce Torbalı'da bir katı atık bertaraf tesisi kurulacaktı. İzmir'in çöpü Torbalı'ya gelecekti. Buna engel olmak için TTO, dönemin Çevre ve Şehircilik Bakanı Veysel Eroğlu'nu getirdi, Torbalı'daki sivil toplum örgütlerini ve mahalle muhtarlarını topladı. Çöpün Torbalı'ya atılmasına engel oldu ve sivil inisiyatif oluşturdu. Torbalı dışındaki diğer ilçe odalarını da harekete geçirdi. Oda olarak sadece sanayicilerimize yönelik değil ilçemize yönelik de sivil inisiyatif alıyoruz.

2.7.7. Torbalı KOSGEB Temsilcisi ile Gerçekleştirilen Mülakat

2 Mayıs 2019 tarihinde Torbalı KOSGEB Temsilcisi ile yapılan mülakat soru ve cevapları, soru TKOST- 1 cevaplar ise italik yazı olarak aşağıda sunulmuştur.

TKOST-1: KOSGEB'den destek almak isteyen işletmeler için nasıl bir süreç işliyor? Bu destekler için aradığımız şartlar nelerdir?

Yeni işletme kurmayı planlayan girişimcilerin önce www.kosgeb.gov.tr'den uygulamalı girişimcilik eğitimi için bir katılım başvurusu yapması gerekmekte. Girişimci adayı İzmir'de veya bulunduğu şehirde bir eğitime giriyor. Bu eğitimleri bazen yarı resmi kurumlar, bazen ticaret odaları İŞKUR ortaklığıyla açabiliyorlar. Girişimci 4 gün süren eğitime katıldıktan sonra işyeri kurmaya başlıyor. Önce işyeri açmaya dair resmi kaydını yapıyor, daha sonra KOSGEB kaydını yapıyor son olarak iş planı dediğimiz yapacağı işi anlatacağı planını hazırlıyor en sonunda proje olarak KOSGEB'e sunuyor ve destekten yararlanıyor. Bu sene destekleme miktarı değişti. Destekler 60.000 TL ile başlıyor, ileri girişimcilik denen makine teçhizatına yönelik işletmeler için 300.000 TL'ye kadar ulaşıyor. Desteklerden yararlanmak için önce

işletme sahibinde bir miktar sermaye olmak zorunda. Onun dışında hali hazırdaki bir işletme KOSGEB'e kaydını yapacaksa önce ölçek durumu belirleniyor, destekten yararlanma ön koşulu olarak küçük veya orta ölçekli işletme olması gerekmekte. Ayrıca bu işletmenin ticaret odasında belirlenen Nace Kodlarına uygun bir işletme olması gerekiyor. Örneğin tarım ürünleri yetiştiriciliği, hayvan yetiştiriciliği, spor salonu işletmeciliği, özel okul işletmeciliği gibi sektörler KOSGEB desteklerinden yararlanamaz. Çünkü bu faaliyet alanlarına ilişkin ilgili bakanlıklar mevcut. Bunun haricindeki işletmeler vermiş olduğum internet sitesine girip kaydını yapıyor ve bilgilerini sisteme yükledikten sonra KOSGEB kaydını gerçekleştirmiş oluyor. Desteklemelerden yararlanmak için 2019 itibariyle işletmelerin makine teçhizat odaklı olması öncelikli. Üretim kapasitesinde daha çok artış sağlaması, istihdamı arttırmada etkili olması ve katma değeri yüksek bir sektör olması nedeniyle destekler bu yönde. İleri girişimcilere makine alım sayısını arttırarak üretimi arttırmaları için işletmenin performansına, bütçesine ve projesine göre 370.000 TL'ye kadar destekleme yapılmakta. Geleneksel girişimcilerimize ise hizmet sektöründe faaliyet gösterdikleri için 60.000 TL tutarında destek veriyoruz. Yani asıl amacımız üretimde kullanılan malzemenin fiyatını karşılamada üreticiye destek olmak. Destekler projenin kaydettiği her aşama sonunda verilmekte, tek seferde tamamı ödenmemekte.

TKOST-2: Tematik Proje Destek Programı, Tekno Kazan Girişimcilik Programı, İşletme Geliştirme Destek Programı ve İş Birliği Destek Programlarından bahsedebilir misiniz?

Tematik Proje Destek Programımız şu an kapalı. Uluslararası işletmelerle beraber KOBİ Gel programıyla hareket edilen bir program bu. Şu an revaçta olan Tekno Kazan Girişimcilik Programımız. Bu program yurt dışında tanıtım ve pazar oluşturan firma sahiplerini 100.000 TL'ye kadar destekliyor. Yurt içinde ise 50.000 TL'ye kadar desteklemekte. İşletme Geliştirme Destek Programı kapsamında ise girişimcilere toplam 290.000 TL'ye kadar destek verilmekte. Destek oranı % 60'a kadar. Bunun dışında KOSGEB'in yurt içi fuar desteği, yurt dışı iş gezisi desteği, eğitim desteği, tasarım desteği, enerji verimliliği desteği, nitelikli eleman desteği, sınai mülkiyet hakları desteği ve belgelendirme desteği bulunmaktadır. KOBİ'ler yazılım desteğinden proje üretme aşamasında yararlanabilmekte. Yurt dışı iş gezisi desteği 20.000 TL, nitelikli eleman desteği 50.000 TL, eğitim desteği 20.000 TL, enerji desteği

30.000 TL, tasarım desteği 25.000 TL, sınai mülkiyet desteği 30.000 TL, belgelendirme desteği 30.000 TL'dir. İş Birliği Destek Programının limiti 10.000.000 TL. Burada mutlaka ortak bir işletme kurmanız gerekli, desteklemeden yararlanma için kendine yakın bir işletme ile beraber birlikte hareket etme ön koşulu var. Üretmiş olduğunuz makine teçhizat seviyesi yüksek, orta ve diğer şeklinde sınıflandırılıyor ve verilen destekler üretilen makinenin seviyesine göre belirleniyor. Tek başına bir işletme bu desteğe başvuruyorsa 5.000.000 TL, eğer proje ortaklığı varsa 10.000.000 TL'ye kadar destek alabiliyor.

TKOST-3: KOSGEB desteklemesinde bölge sınıflandırması var mı? Torbalı KOSGEB desteklerine göre kaçınıcı bölgede yer alıyor? Bölge sınıflandırması desteklenmeye ihtiyaç duyulan bölgeler baz alınarak mı yapılıyor, evet ise 1. Bölge ile 6. Bölgenin personel, kira, üretim giderleri aynı miktarda değil, bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

KOSGEB desteklerinde sınıflandırma var. Torbalı İzmir'e bağlı olduğu için 1. bölgeye dâhil. Onun haricinde 5. ve 6. bölgeler destekten daha çok yararlanıyorlar. Desteğe daha çok ihtiyaç duyulan az gelişmiş bölgelere teşvik amaçlı daha çok destek veriliyor. Ancak İzmir'deki bir işletmenin giderleri ile Ağrı'daki bir işletmenin giderleri aynı oranda değil buna rağmen Ağrı'daki işletme daha çok KOSGEB desteği alıyor burada bir çelişki oluşuyor. Ağrı'daki işletme daha dezavantajlı konumda ve üretim faaliyetine katılması ve faaliyetini sürdürmesi fiziki şartlar dolayısıyla İzmir'e göre daha güç. Diğer bir örnekle 1. bölgedeki bir işletmeye Nitelikli Eleman Desteği verilecekse toplam giderlerin %60'ı oranında destekleme yapılırken, 3. veya 4. bölgedeki işletmeye % 70 oranında destek sağlanıyor.

TKOST-4: KOSGEB desteklerinin verilmesinde Torbalı'da cinsiyet dağılımı nedir? Kadın girişimcilere yapılan pozitif ayrımcılıktan bahsedebilir misiniz?

Desteklemede her zaman genç, kadın, engelli ve eski hükümlü girişimciler önde gelmekte. Bir kadın girişimcimiz destekten % 70 oranında yararlanırken bir erkek girişimcimiz % 60 oranında yararlanıyor ve kadınlar öncelik hakkı kazanıyorlar. Torbalı'da KOSGEB desteğinden yararlanan kadın girişimci sayısı erkek girişimci sayısından daha fazla. KOSGEB'in Torbalı'da kurulduğu 2011 yılından itibaren 50'nin üzerinde kadın girişimci verilen desteklerle firma kurdu.

TKOST-5: KOSGEB Torbalı'nın verdiği desteklerle ilgili bir istatistik var mı? Verilen desteklerle kaç KOBİ ayakta kalabilmiştir? İşletmelere verilen desteklerden bahsedebilir misiniz?

Biz Torbalı KOSGEB olarak küçük ve orta ölçekli işletmelere destekler veriyoruz. Bazı firmalar büyümeye eğiliminde ve KOSGEB'e kayıtlanabiliyorlar. Firmalar "Genel destekler, İş Geliştirme ve Nitelikli Eleman" gibi destekleri alabiliyorlar. Örneğin bir işletme bir üniversite mezunu işçi istihdam ederse Nitelikli Eleman desteğinden yararlanabiliyor. Ayakta kalma noktasında zaten ayakta kalabilen firmalar KOSGEB'e kayıtlanabiliyorlar. Biz çünkü bu destekleri verirken SGK ve vergi dairesi bize firma ile ilgili tüm bilgileri aktarıyor. Firma sıkıntılı ise biz vereceğimiz desteklerin sadece % 60'ını ödüyoruz. Bizim yaptığımız ödemeler KOBİ'leri rahatlatıyor. Torbalı'da KOSGEB'in proje desteklerinden yararlanarak teşvikleriyle yoluna devam eden firmalar var bunun sayısı kurulduğu yıldan itibaren 100'ü geçti. Çünkü burada büyük imalatçı firmalarımız var. İşletmeler Tekno Yatırım, Ar – Ge, İnovasyon Destekleri, KOBİ Gel Proje Desteklerinden yararlanabiliyorlar. Eğer işletme hizmet sektöründe üretim yapıyorsa iş geliştirme bazında fuar desteği, yurt dışı iş gezisi desteği, lojistik destek veya nitelikli eleman desteği alabiliyor. Bunlar % 60 oranını bulan destekler. Ya da imalatçı firmaysa KOSGEB'in 1.000.000 - 5.000.000 TL aralığında proje destekleri var. Tekno yatırımlara yönelik KOBİ Gel Dijital destekleri var. Yeni kurulan işletmelere yönelik ise Girişimcilik Destek Modeli var. İşletme Geliştirme Büyütme Destekleri, Uluslararası Destekler ya da laboratuvar analizine dayalı iş yapan firmalara destekler verilmekte. KOSGEB Torbalı'da tüm bu desteklerden yararlanan firmalar mevcut.

TKOST-6: Verilen destek miktarı her yıl değişmekte midir? Örneğin ekonomik kriz dönemlerinde KOBİ'lere verilen destek miktarları arttırılmakta mıdır?

Evet, ekonomik kriz dönemlerinde desteklemelerde artışlar yaşanabiliyor. İş Geliştirme Desteği dediğimiz fuar, iş gezisi, nitelikli eleman destekleri ekonominin normal seyrettiği dönemlerde % 50 iken, 2019'da ekonomik durgunluk döneminde % 60'lara çıktı. KOSGEB kriz dönemlerinde firmaların ekonomik faaliyetlerini sürdürmeleri için destek limitlerini arttırıyor. Proje desteklerimizde de limit yukarıya çekildi. 1 tane desteğimiz 5.000.000 TL'ye kadar çekilirken, KOBİ Gel Proje

desteğimiz ise 1.000.000 TL'ye kadar çekildi. Destekler firmanın istihdam oranını arttırıyor, üretim hacmini ve makine teçhizat donanımını büyütme katkıda bulunuyor.

TKOST-7: Bir girişimci hibe desteği aldığında ve şirketini yürütemediğinde verilen hibe ile ilgili temsilciliğinizin bir yaptırım veya denetim uygulaması var mı?

Evet, böyle bir uygulamamız var. Bu uygulama yeni işe başlayan girişimcilerimiz için geçerli. Yeni girişimci eğitimi alsa, iş yeri kursa dahi Bölge Müdürlüğü'nde kurula gider. Bölge Müdürlüğümüze girişimcimizin yaptığı iş anlatılır ve kontrol edilir. Eğer işletme kurulmaya uygunsa, yaptığı iş, makine ve teçhizat donanımı da gözden geçirilerek girişimciye bir taahhütname imzalatıyoruz. Girişimcinin destekten yararlanması için işletmeyi devretmemesi, kapatmaması gerekiyor. Aksi takdirde kırmızı çizgi kapsamına alınıyor ve taahhütnameye uymadığı gerekçesiyle verilen destek kendisinden faizsiz olarak geri alınıyor.

TKOST-8: KOSGEB Torbalı'nın faaliyet alanında hangi ilçeler bulunmaktadır? Temsilciliğinizin hizmet alanı nedir?

2019 öncesi Bayındır, Tire, Selçuk ve Menderes ilçelerindeki firmaların çoğu Torbalı'ya kayıtlıydı. 2019'da yeni temsilcilikler açıldı. Bayındır hariç diğer bahsedilen ilçelerde temsilcilikler açıldı. Yeni temsilcilikler açılmasına rağmen Torbalı'nın İzmir'e yakın olması itibariyle firmalar belgelerini Torbalı'ya getiriyorlar. Buna Gaziemir ve Buca'yı da dâhil edebiliriz. 2019'a kadar belgeleri elden teslim etme durumu varken şu anda elektronik ortamda sisteme giriş yapılabiliyor fakat temsilciliğimize kayıtlı firmalarca telefon yoğunluğumuz artmış durumda. Tekno Yatırım ve KOBİ Gel gibi büyük proje destekleri ise değerlendirilmesi konusunda Torbalı temsilciliği olarak belge düzenlese de dahi KOSGEB Bölge Müdürlüğü'nde, İzmir'de kurul tarafından değerlendiriliyor.

TKOST-9: Girişimcinin belirlediği faaliyet alanında yığılma var ise KOSGEB olarak girişimciyi iş açığı olan alanlara yönlendiriyor musunuz?

Bu konuda Torbalı'da yürüyebilecek bir iş alternatifi sunmaya çalışıyoruz, girişimcinin yeteneği ve mesleği doğrultusunda yol göstericilik yapabiliyoruz. Girişimcilere Torbalı'yı araştırmalarını tavsiye ediyoruz. Örneğin yapılacak iş yemek işiyse bankaların, kamu kurumlarının olduğu bir lokasyonda tür olarak ev yemekleri lokantası açmayı denemeleri açısından yönlendirmeler yapabiliyoruz veya hali

yıkama işinden anlayan bir girişimci ise Torbalı'nın şu noktasında halı yıkama fabrikası yok burası uygun, şeklinde görüş bildiriyoruz.

TKOST-10: KOSGEB'in Torbalı'da kuruluşundan bugüne kadarki gelişimini değerlendirebilir misiniz? İlçede girişimci sayısı ve KOBİ sayısı arttı mı?

KOSGEB, ilçemizde kurulduğu 2011'den bu yana onlarca KOBİ'nin hizmete başlamasına vesile oldu. KOBİ sayısı her yıl arttı. Torbalı (Güney Havzası)'na baktığımızda 2000'in üzerinde KOSGEB'e kayıtlı firma var. Torbalı Ticaret Odası'na kayıtlı firmaların neredeyse yarısı KOSGEB'e de kayıtlı. Esnaf ve Sanatkârlar Odası'na kayıtlı olan firmalar küçük ölçekli olarak sınıflandırıldığı için KOSGEB'e de kayıtlı.

TKOST-11: Girişimcilik eğitimini tamamlayan girişimciler iş kurma planını gerçekleştiremediyse iş kurma sürecinde yönlendirme desteği sağlıyor musunuz?

Girişimcilerimizin bize getirdikleri projeleri inceleyip hatalı yerleri düzeltiyoruz. KOSGEB eğitimlerini veren eğitmenlerimizi girişimcilerimizle birebir görüştürerek bilgilenmelerini sağlıyoruz. Finansal konularda tıkanmalar varsa muhasebecilerimizle görüştürüyoruz, girişimcilik eğitimini tamamladıysa onları belgelendirerek bölge müdürlüğümüze gönderiyoruz.

TKOST-12: Desteklerden yararlanabilmek için girişimcilerin istihdamda bulunma şartı var mı? Örneğin home office veya elektronik ticaret yapan bir işletme desteklerinizden yararlanabilir mi?

KOSGEB desteklerinden yararlanmanın ön koşulları KOBİ'nin vergi dairesine, esnaf ve sanatkârlar odasına, ticaret odasına kayıtlı olması zorunluluğu. Home office uygulamasında kontrol olmadığı için devlet tarafından desteklenmiyor. KOSGEB'den destek alabilmek için en az 5 kişinin istihdam edilmesi gerekiyor. Çünkü KOSGEB desteklerinin bir amacı istihdam oranını arttırmak. Siz firma sahibi olarak işçi alımını arttırırsanız daha çok destekten yararlanma şansı elde edersiniz. Önceden 1 kişinin istihdam edilmesi destek alımında yeterliydi ancak şu an Nitelikli Eleman Desteğinden yararlanabilmek için en az 5 kişi çalıştırmak gerekiyor ki 6. işçiyi istihdam ettiğinizde bu destek kapsamına girebiliyorsunuz.

TKOST -13: Yıllara göre Torbalı'da KOSGEB desteklerinden yararlanan işletme sayısını sektörel bazda değerlendirebilir misiniz?

Torbalı'da önce yemek ve market sektöründe yığılma oldu, sonra ağırlık mobilya sektörüne verildi. Daha sonraları halı yıkama, kuru temizleme, plastik enjeksiyon üretimi gibi profesyonel üretime doğru kayış oldu.

TKOST-14: Torbalı KOSGEB'in destek verdiği girişimci profilini eğitim düzeyi genelinde değerlendirebilir misiniz? Farklı mezuniyet alanlarından girişimcileriniz varsa başarı değerlendirmesini nasıl yapıyorsunuz?

Eğitimlerimize katılan girişimcilerde eğitim ve yaş kriteri gözetiliyor. En az ilkokul mezunu olma şartımız var. Eğitimlerin faydalı olabilmesi için okuma yazması olmayan bireyleri eğitime almamamız gerekiyor buna rağmen Torbalı'da eğitimler verilirken bu tür girişimcilerimize yakınlarıyla derse girme olanağı sağladık. 18 – 60 yaş aralığındaki girişimci adayları eğitimlerimize katılabilmekte. Girişimci profilimiz son 3 yıla kadar ilkokul mezunu kesimden oluşmakta iken son yıllarda üniversite mezunlarından oluşmakta. Ancak ilkokul mezunu girişimcilerimizin risk faktörlerini değerlendirmede üniversite mezunu girişimcilerimize göre daha hızlı ve cesur hareket ettiklerini gözlemliyoruz. Üniversite mezunlarımız işyeri kurma ve sürdürme konusunda daha temkinli davranıyorlar. Eğitimler karma yapılıyor. Bir üniversite mezunu ile bir ilkokul mezunu aynı sınıfta eğitim alabiliyor.

TKOST-15: Yeni girişimcilik eğitimi 70 saatten 30 saate indirildi bu durumu neye bağlıyorsunuz?

Aslında kurum olarak bundan memnun değiliz, çünkü 4 günde tüm prosedürü girişimciye aktaramıyoruz. Üniversite mezunu bir girişimci belki üniversitede aldığı eğitimle orantılı olarak konuya daha hızlı hâkim olabilirken, ilkokul mezunu bir girişimci konuyla ilk kez karşılaşması dolayısıyla sıkıntılar yaşayabiliyor. Hızlandırılmış eğitim verilmesi noktasında işletme maliyetlerini hesaplamayı öğretme gibi aşamalara geldiğimizde girişimci bunları iyi pekiştirmeden eğitimleri tamamladığı için sıkıntılar yaşamaya başlıyor. Süre uzadıkça eğitmenlere verilen ücret arttığından ve eğitime başvuran girişimcilerin zamanının kısıtlı olması gibi faktörler nedeniyle eğitim süresi kısaltıldı. Çünkü girişimcilik belgesi alabilmek için devamsızlık yapılmaması gerekiyor ve 2 hafta, eğitime katılanlar için uzun bir süre olarak kabul ediliyor.

TKOST-16: KOSGEB eğitimleri günümüzde bazı dernekler, üniversiteler ve belediyelere bağlı kurumlarca verilmekte, Torbalı'da eğitimleri kim ve nerede vermektedir?

Girişimcilik eğitimleri KOSGEB Torbalı'da veriliyor. Eğitimi verecek kurumun akredite bir kurum olması şart. Daha önce girişimcilik eğitimi vermiş bir kişinin eğitim vermesi koşulu bulunuyor. Eğitmen üniversitelerde, belli kurumlarda bu eğitimi verdiği dair belgelerini İzmir KOSGEB Bölge Müdürlüğü'ne ibraz etmek zorunda. Eğitimlerin mutlaka Bölge Müdürlüğü'nün onayladığı bir eğitmenin vermesi zorunlu. Eğitmenlerimiz genel olarak akredite olan danışmanlık firmalarından geliyor ve eğitimler veriyorlar.

TKOST-17: KOSGEB'in yeni girişimci desteklerinin Torbalı'da amacına ulaşip ulaşmadığını nasıl değerlendirirsiniz?

Girişimcilik eğitimini Torbalı'dan alıp, İzmir'de veya farklı illerde iş yeri kuran girişimcilerimiz de var. Eğitim bittiğinde nakit çalışma zorunluluğu var çünkü temsilciliğimiz tarafından faturalar kontrol ediliyor, bu girişimciler için bir eksi gibi görünüyor ancak buna rağmen ilçemizde bu desteklerle çiçekçilik, ev yemekleri restoranı, kahvaltı salonu açanlar oluştu. KOSGEB'in destekleri ilçemizde KOBİ'lerin ekonomisine büyük katkıda bulundu. Örneğin yabancı uyruklu bir kadın girişimcimizi kurum yemekleri sektörüne yönlendirerek ilçemizde ekonomik faaliyetini sürdürme noktasında kazandırdık. Girişimcimiz firmasının tanıtımını da KOSGEB aracılığıyla yapmış oldu ve ilçede pazarını oluşturdu.

2.7.8. Pancar Organize Sanayi Bölgesi Yetkilisi İle Gerçekleştirilen Mülakat

10 Mayıs 2019 tarihinde Pancar Organize Sanayi Bölgesi Yetkilisi ile yapılan mülakat soru ve cevapları, soru POSBY- 1 cevaplar ise italik yazı olarak aşağıda sunulmuştur.

POSBY-1: Pancar Organize Sanayi Bölgesi'ni kuruluşundan bugüne üretim yapılan sektörlerle, üretim yapan yerli ve yabancı yatırımcı sayısına göre değerlendirebilir misiniz?

Pancar OSB, Pancar Mahallesi'nde 129 hektar alana kuruldu. 92 sanayi parseli bulunmakta olan tesiste boş parsel sayısı 1. Parsel m² satış fiyatı ise 700 TL.

Tüm fabrika sahipleri OSB içinde ya üretime başladı ya da yer tahsis etti ancak yatırım beklediği için henüz üretime başlayamadı. 92 parselin 62'sinde tesisin inşaatını tamamlandı ancak bunlardan sadece 34'ü üretime başlayabildi. 13'ünün inşaatı hala devam ediyor. İnşaatına henüz başlanmayan fabrikaların sayısı ise 16. OSB inşaatının 2 etapta tamamlanması öngörüldü. Ancak sanayicilerin talepleri doğrultusunda boş parsel de kalmadığı için üretim alanını genişletmek veya dışarıdan OSB'ye katılarak üretime başlamak isteyen firmalara yönelik 3. etap kapsamında 123 hektarlık yer genişletme çalışmaları başladı. Bu da ortalama 25 parsel demek. OSB'ye yeni alanların eklenmesiyle istihdam ve üretimde artış olacağı beklentisi içindeyiz.

OSB'nin tüzel kişilik kazanması 1999 yılında olmuş ancak OSB'de üretim, yapı ruhsatlarının alınmaya başlamasıyla 2010 yılında başladı. Pancar OSB'nin kurulmasında EBSO % 70, İzmir Yatırım ve Koordinasyon Başkanlığı % 14, Torbalı Belediyesi ve Torbalı Ticaret Odası % 8 oranında katkıda bulundu.

OSB'de istihdamın sağlanmasında Ayrancılar, Pancar, Torbalı merkez, Menderes gibi civarda bulunan yerleşim yerleri etkili. Ayrıca Pancar Bölgesi'nden artık İZBAN hattının geçmesiyle birlikte İzmir'den de istihdam edilen işçiler mevcut. OSB içerisinde 90 tane tahsisli, 62 tane üretimde olan veya inşaatı tamamlanmamış üretime henüz başlamamış firma var. Üretime başlayanlardan 4'ü yabancı kökenli firma, diğerleri yerli.

POSBY-2: Pancar OSB'de üretim yapan sektörlerin dağılımı ve istihdam edilen işçi sayısı hakkında bilgi verir misiniz?

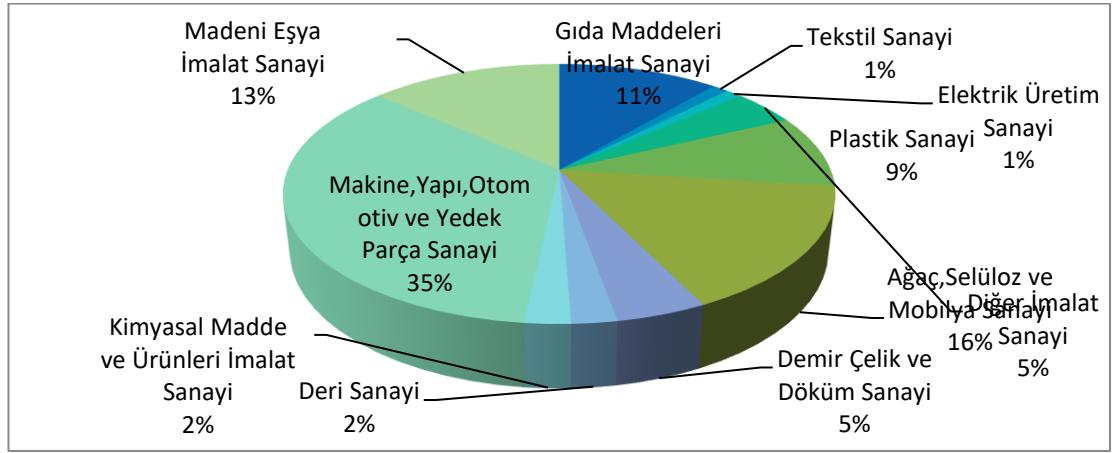
OSB'nin üretimini büyük oranda etkileyen sektörlerin başında makine, yedek parça ve otomotiv sanayi geliyor. Daha sonra ağaç ve mobilya sanayi geliyor, madeni eşya imalatı ve plastik sanayi, demir çelik sanayi ciddi payı olan sektörler arasında ancak deri sanayi, kimya sanayi ve tekstil sanayi en az oranda üretim yapılan sektörler. Pancar OSB bir ihtisas OSB değil karma bir yapıya sahip. Buranın istihdam konusunda Torbalı'ya ciddi destek sağlayan bir sanayi alanı olduğunu düşünüyorum. Şu an toplam 2234 kişi istihdam ediliyor. OSB'de iş gücü açığı da var. Firmalarımız kalifiye eleman bulmakta sıkıntı çekebiliyor, ara eleman ihtiyacı olan bölümler var. Bunların kontenjanı hala dolmadı, örneğin operatörlük mesleği burada çok geçerli ve aranan bir dal. 2. etabın tamamlanmasıyla ortalama 4000 kişiye, yeni eklenecek

alanlarla birlikte 3. etapta 5000– 6000 kişiye istihdam olanağının oluşturulabileceğini öngörüyorum.

Tablo 9: Sektörlerine Göre Pancar OSB’de Üretim Yapan Firmalar ve İstihdam Miktarı

SEKTÖR	FİRMA SAYISI	İSTİHDAM MİKTARI
Makine Üretimi	14	360
Plastik	13	497
Tarım Ürünleri	5	111
İklimlendirme	12	169
Elektrik	3	82
Demi-Çelik	5	51
Tekstil	4	364
Ağaç-Mobilya	16	388
Deri	1	49
Hayvansal Ürünler	1	3
Boya	1	13

Kaynak: Pancar OSB verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-10.05.2019.

Şekil 4: Pancar OSB’de Üretimde Sektörel Dağılım

Kaynak: Pancar OSB verileri-10.05.2019.

POSBY-3: OSB’nizde tüm hizmetler tamamlandı mı? İhtiyaç duyulan hizmetler var mı? Evet ise bu hizmetlerin finansmanını nasıl sağlıyorsunuz?

Evet, OSB’de üretime dair tüm tesislerimiz tamamlandı, atık su arıtma, altyapı hizmetlerimiz tam fakat idari ve sosyal tesisler noktasında hala eksikliklerimiz var.

OSB içerisinde kreş yapma girişimimiz oldu bazı firmalar olumlu karşıladı ancak talepler konusunda yeterli sayıya ulaşamadık. Firmaların burada cami yapımı, süpermarket açılması konusunda talepleri var. Bunların yapımı konusunda tamamen OSB'deki katılımcıların ödediği ücretler etkili. Arıtma tesisi konusunda İZKA'dan hibe desteği aldık. Proje bedeli yaklaşık 4.500.000 TL idi, bunun % 30'u olan 1.500.000 TL İZKA'ya sunduğumuz projenin kabulü ile ajans tarafından karşılandı.

POSBY-4: Pancar OSB bünyesinde bir özel okul eğitim vermekte. Özel okulun OSB içerisinde kuruluş amacı ve faaliyetlerinden geri dönüşleri nasıl olmuş olabilir?

OSB içerisinde 500 öğrencinin eğitim aldığı özel bir meslek lisesi kuruldu ve eğitim faaliyetine başladı. Buradaki amaç OSB'nin istihdamına yönelik ara eleman ihtiyacını kapatmak ve bu ihtiyaca yönelik nitelikli eleman yetiştirmek. Bunun yanı sıra mezunlarına iş olanağı oluşturmak okulun hedefleri arasında. Okuldan mezun öğrencilerin doğrudan sanayide istihdam edilmesi amaçlanmış ancak henüz tam olarak OSB'deki açık alanlara hitap edemiyor. OSB'de öncelikle ihtiyaç duyulan meslek dalları makine sanayi, elektrikli tesisat sanayi, otomotiv, plastik, mobilya imalatı alanında yoğunlaşmış durumda.

POSBY-5: Sanayi üretiminde çevresel düzenlemelere uygunluk var mı? Sürdürülebilir ekonomik kalkınma doğanın da tahrip edilmeyerek gelecek kuşaklara aktarılmasını öngörüyor. Pancar'daki sanayi üretimi çevreye nasıl bir tahribat veriyor? Sanayi atıklarının depolandığı veya dönüştürüldüğü alanlar var mı?

Evet, Pancar OSB artan katılımcı sayısı ile artan atık miktarını yönetmek zorunda bu nedenle atık yönetimi konusunda bazı çalışmalar yapıldı. OSB'ye arıtma tesisi ve su arıtma tesisleri yapıldı. Su arıtma tesisinden çıkan su içme suyu temizliğine kavuşturuluyor ve daha sonra OSB'deki katılımcı firmaların bahçe sulamaları için tahsis ediliyor, su kullanımı ve su çekimi tek bir noktadan sağlanıyor. Bölge içinde 3 su kuyusu var. Bunlar OSB yönetiminde. Fabrikaların kendi başlarına su kuyusu açmalarına izin verilmiyor, yer altı kaynaklarının kontrolsüz kullanımına karşı bir yönetim var. Kuyuların derinliği yaklaşık 150 m. Kuyularda OSB'ye yetecek kadar su bulunmakta. OSB içerisinde suya ihtiyaç duyulan çok sektör de yok ancak kuyulardan çıkarılan su fabrikalara dağıtılıyor fazla su depolarda muhafaza ediliyor, OSB içerisinde 1000 ve 2000 m³ kapasiteli su depolarımız var. OSB'de yağmur suyu ve içme

suyu şebeke hattımız var. Bunların tamamı katılımcıların yararlanmasını sağlamak için fabrika parsellerine kadar dağıtılıyor, bunun altyapısı da tamamlandı. Ayrıca OSB içinde atık su arıtma tesisi var, tüm firmaların atık sularının iletiildiği alanlar mevcut. OSB'deki evsel kat atıklar Torbalı Belediyesi tarafından toplanıp imhası için İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne gönderiliyor. Diğer yandan tehlikeli sanayi atıklarının firmaların lisanslı firmalarla bertaraf tesisinde bunları imha etme zorunluluğu var. Hiçbir atık suyun izinsiz olarak tesisten dışarı çıkışı mümkün değil. OSB'de doğalgaz hattımız, elektrik ağıımız mevcut. OSB çevresi 50 m uzaklıkta sağlık koruma bantlarıyla çevrili bu da OSB etrafına 50 metreye kadar hiçbir konut, fabrika yapılamayacağını göstererek çevre için güvenlik sağlamak demek. OSB içinde ağaçlandırma faaliyetlerimiz de bulunmakta. Bu kapsamda OSB'deki parklara, fabrika bahçelerine 4500 adet ağaç dikimi yapıldı. OSB yönetimi olarak yeşile önem veriyoruz, çevre yönetimini en iyi şekilde yapıyoruz. Zararsız üretim gerçekleştiriyoruz.

POSBY-6: Yatırımcı sizce neden Pancar OSB'yi seçiyor veya seçmeli?

OSB'ler devlet tarafından desteklenen kuruluşlar olarak sanayici için birçok hizmetin ya ücretsiz temini ya da altyapı ve atık yönetimi, fabrika inşaatı gibi maliyetlerin asgariye indirildiği toplu üretim yapılan alanlar bu şekilde zaten cazip. Pancar OSB'ye baktığımızda ise OSB'mizde elektrik, iletişim, atık su, temiz su, yağmur suyu arıtma ve geri dönüşüm suyu ve doğalgaz bağlantıları tüm fabrika binalarına kadar temin ediliyor. Diğer nokta Pancar'ın stratejik konumu. Pancar OSB, İzmir - Aydın Otoyolu'na 10 km, Torbalı Tren Garı'na 10 km, Pancar Tren İstasyonu'na 3 km, Adnan Menderes Havalimanı'na 18 km, Alsancak Limanı'na 35 km mesafede. Bunlar bir sanayicinin burayı seçmesinde en cazip noktalar. Ayrıca OSB Yönetim Kurulunun çalışmaları sonucunda Pancar merkezine yakın bir noktada bulunan OSB alanı, genişletme çalışmalarıyla birlikte İzmir-Aydın Otoyoluna yakınlaşacak, diğer yandan otoyola Pancar'dan cep açılmasıyla birlikte Pancar OSB'ye ulaşım doğrudan otoyoldan sağlanabilecek. Bu faktörlerin de eklenmesi daha büyük bir cazibe yaratacak.

POSBY-7: Otoyola Pancar'dan bir cep açılması konusunda hangi kurumlar çalışma halinde? Bu konuda proje onaylandı mı?

Pancar OSB olarak bu konunun çözülmesi için Karayolları Genel Müdürlüğü'ne 60'ın üzerinde proje verdik ve projemiz en sonunda onaylandı. Bu

konuda ortak çalışma yapan kuruluşlar; Karayolları Genel Müdürlüğü, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Torbalı Belediyesi, Pancar OSB ve İTOB OSB oldu.

POSBY-8: Torbalı ihracatına katkı sağlayan kaç firmanız mevcut? OSB firmaları toplamının cirosu hakkında neler söyleyebilirsiniz? Pancar OSB'deki toplam üretim hacmi ve OSB'nin üretimden elde ettiği toplam gelir hakkında neler söyleyebilirsiniz?

OSB içerisinde üretim faaliyeti yapan firmaların üretim hacimleri, ihracat ithalat rakamları, ciroları hakkında bir bilgi sahibi değiliz. Bu tür bir veri tabanımız yok. Daha önce bu tür bir çalışma yaptık ancak firma sahipleri ciro rakamlarını, üretim miktarlarını paylaşma yolunda hareket etmediler, o nedenle bu girişimimiz başarısız oldu.

POSBY-9: 2018-2019'da Pancar OSB'deki üretim hareketlerini yorumlayabilir misiniz? 2019'da ekonomik durgunlukta OSB üretimi olumsuz etkilendi mi?

Evet, OSB'de 2018'de ekonomik durgunluk yaşandı. 2018'in sonuna doğru OSB'ye yabancı yatırımcıların gelmesiyle biraz hareketlenme yaşandı. OSB'de bulunan firma sahiplerinin ekonomik durgunluk sebebiyle alacaklarını tahsis edemedikleri için açık verdiklerini ve işçi çıkartma yoluna gitmek zorunda kaldıklarını gözlemledik.

POSBY-10: OSB'deki firmaları çalıştırdıkları işçi sayısına göre gruplandırabilir misiniz? OSB'yi oluşturan firmaları ölçek bazında değerlendirebilir misiniz?

OSB'de çoğunlukla küçük ölçekli işletmeler mevcut, orta ölçekli işletmeler nispeten daha az sayıda, büyük ölçekli işletme ise yok denecek kadar az.

Tablo 10: Pancar OSB'de 2018 İtibariyle Üretim Yapan Firmaların Ölçeklerine Göre Dağılımı

Küçük Ölçekli (1-50 işçi istihdam)	Orta Ölçekli (51-150 işçi istihdam)	Büyük Ölçekli (150 ve daha üstü işçi istihdam)
52 Firma	9 Firma	1 Firma

Kaynak: Pancar OSB verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-10.05.2019.

2.7.9. Torbalı Organize Sanayi Bölgesi Yetkilisi İle Gerçekleştirilen Mülakat

6 Mayıs 2019 tarihinde Torbalı Organize Sanayi Bölgesi Yetkilisi ile yapılan mülakat soru ve cevapları, soru TOSBY- 1 cevaplar ise italik yazı olarak aşağıda sunulmuştur.

TOSBY- 1: Torbalı Organize Sanayi Bölgesi'ni kuruluşundan bugüne üretim yapılan sektörlerle, üretim yapan yerli ve yabancı yatırımcı sayısı ve istihdam edilen personel sayısına göre değerlendirebilir misiniz?

Torbalı'da OSB kurma girişimleri ilk 1998'de başladı. OSB'nin kurulmasında EBSO % 85, TTO ise % 15 oranında katkıda bulundu. 2004'te OSB'nin tüzel kişiliği kuruldu. 2011'de ise projelerin onaylanmasıyla sanayi parselleri onaylandı, kamulaştırmalar, satın almalar yapılmaya başlandı ve alt yapı çalışmaları başladı. OSB'de üretim faaliyetine 2018'de başlandı. OSB'ye tahsis edilen alan 66 hektar büyüklüğünde. Buraya toplam 42 firma kurulacak bunların 5 tanesi kurulu vaziyette ve üretime başladılar. 37 firma ise hala inşaat halinde. Firmaların yapı çalışmaları bitmediği için kurulu 5 firmada çalışan toplam işçi sayısı 298. Bunların ortalama 30 tanesi mühendis ve kalifiye personel, 268 tanesi ise üretim işçisi. İdari hizmet binamızda da 9 kişi çalışmakta. Üretim yapılan sektörler şu an için 2 tane, bunlar iç pazara yönelik üretim yapmakta. OSB'de yaklaşık 240 kişi tekstil sanayide, 58 kişi ise iklimlendirme sanayide istihdam ediliyor. Aktif firmaların hepsi yerli şu an için yabancı yatırımcımız yok. OSB'de genel olarak yeni kurulan firmalar yok faaliyetteki firmaların merkezi OSB dışında ve burada şube açmak suretiyle üretim yapıyorlar.

OSB inşaat çalışmaları tamamlandığında burada 5000 kişinin istihdam edilmesi planlanıyor.

TOSBY- 2: OSB içerisinde alt yapı çalışmaları tamamlandı mı? OSB'de eksik kalan hizmetler var mı, var ise bunlar nelerdir?

Bugüne kadar OSB'nin alt yapı çalışmalarının % 95'i tamamlandı. İlk olarak anayollara bağlantı işlemi yapıldı, bunun akabinde yağmur suyu, atık su, temiz su, geçici elektrik temini yapıldı, sağlık koruma bandı çekildi. 2014'te ise OSB'nin içerisine yapılacak olan yol, zemin etüdü çalışmaları gerçekleştirildi. Kesintisiz elektrik hizmeti tamamlanmak üzere ancak doğalgaz maliyeti çok yüksek ve şu an

OSB’de aktif üretim yapan çok firma olmadığı için doğalgaz getirme konusu rafa kaldırılmış durumda. OSB projelerinde atık su arıtma tesisleri var yani yakın gelecekte çevre korumaya yönelik altyapı hizmetleri yapılacak ancak şu an bu çok maliyetli, atık yönetimi konusunda alt yapı çalışmalarımız henüz başlamadı, bunun yerine atık suyu İZSU’nun su arıtma tesislerine iletiyoruz ve arıtılmasını sağlıyoruz. Bu maliyet açısından hem daha avantajlı hem de OSB’de çok sayıda sanayi kuruluşu olmadığı için atık miktarı az, tesisin arıtacağı atık kapasitesine ulaşılmadığı için bu durumda bir tesis kurulması halinde atıllık oluşacağından henüz gerçekleştirilmemiş bir proje diyebilirim. OSB içerisinde sosyal tesislerin, yeşil alanların yapımına henüz başlanmadı. Bu da şu anki durumyla OSB’nin eksiklerinden.

TOSBY- 3: Torbalı OSB’yi yatırımcı için çekici yapan nedir? Yatırımcı neden Torbalı’ya gelmeli?

OSB ilçe merkezine 6 km, Adnan Menderes Havalimanına 30 km, Alsancak Limanı’na ortalama 50 km uzaklıkta. İzmir-Aydın Otoyolu’na yakınlığı da iç pazara yönelik üretim yapan tesislerin ulaşım maliyetlerini azaltıyor. Lojistik açısından elverişli bir konumda. Firmaların ihtiyacı olacak su, bölge içerisinden temin edilebiliyor. Sanayi parsel fiyatları yeni kurulmakta olan bir OSB olduğu için diğer OSB’lere göre daha uygun. Bu gibi faktörler yatırımcıyı buraya çekebilir.

TOSBY- 4: Üretime başlayan veya henüz başlamayan tahsisli firmaların üretim yaptığı / yapacağı sektörler nelerdir?

OSB’de şu an tekstil ve iklimlendirme sanayi dışında üretim yok. Ancak burası karma bir OSB olacak. Burada 42 firmanın kurulmasının tamamlanmasıyla inşaat yapı malzemeleri sanayi, plastik sanayi, seri ve özel makine imalatı, tıbbi tarımsal ilaç sanayi, tekstil, ağaç ve mobilya sanayi, gıda sanayi, otomotiv yan sanayi, iklimlendirme sanayi gibi sektörlerde üretim yapılacaktır.

TOSBY- 5: Torbalı OSB’de üretim yapan firmaların yıllık ticaret hacimleri ve ciroları hakkında bir değerlendirmede bulunabilir misiniz?

Firmaların üretim hacmi ve ciroları hakkında bir bilgimiz yok henüz bu tür bir sistem geliştirmedik. Şu anki haliyle firmaların üretim oranlarını tespit edemiyoruz. Bu konuda eksikiz.

TOSBY- 6: Torbalı OSB’ye İzmir-Aydın Otoyolu’ndan bağlantınız var mı, yok ise buna yönelik çalışmanız mevcut mu?

OSB'nin doğrudan otoyola çıkışı yok bu nedenle OSB yönetimi çalışmalar yürütüyor. Otoyolun Torbalı çıkış gişelerinin geri çekilmesi ve kavşak düzenlemesi çalışması tamamlandı. OSB'ye ulaşım şehir trafiğine girilmeden sağlandı, bu sayede hem mesafe hem de ulaşım süresi kısaldı.

TOSBY- 7: Torbalı OSB'de firmalar teknik ara elemana ihtiyaç duyuyor mu? Eğer ihtiyaç duyuyorsa hangi sanayi kollarında ihtiyaç duyulmakta?

Torbalı OSB yeni kurulmakta olduğu için birçok sektörde ara elemana ihtiyaç duyulacak bir alan. Hali hazırda üretim yapan firmaların ise makinelerin arızalarının giderilmesi konusunda teknisyenlere ihtiyacı var ve OSB içerisinde bu tür arıza tespiti yapan, arıza gideren bir tesisin yapılması şart. Özellikle tekstil makinelerinin arızalarında böyle durumlarla karşı karşıya kalıyoruz. Bu nedenle bazı OSB'ler bünyesinde meslek liseleri açıyor, tüm OSB'lerde teknik eleman sıkıntısı mevcut.

TOSBY- 8: Torbalı OSB bünyesinde sanayicilere verilen teşviklerden bahsedebilir misiniz?

OSB içinde üretim yapan sanayicilerimize OSB olarak alt yapı hizmetlerini sağlıyoruz. Bunun gerçekleştirilmesinde OSB katılımcılarından toplanan ücretler finansmanımızı sağlıyor ancak biz yatırımcının yatırımını daha ekonomik hale getirmesini sağlıyoruz. Örneğin tek başına üretim yapan bir firmanın elektrik ihtiyacını 3 yıllık temin etmesi çok yüksek bir maliyet. Biz OSB olarak elektrik hattını buraya çekerek 3-4 yıllığına elektrik hizmeti satın alıyoruz ve maliyetini tahsisli veya üretimde olan 42 firmaya bölüyoruz, bu yatırımcının nefes almasını sağlıyor. Diğer husus devlet teşvikleri. Devletin tüm OSB'lere olduğu gibi verdiği genel teşvikler var. Yapı ruhsatının ücretsiz olması gibi. Ancak bölgemiz İzmir'e bağlı olduğu için 1. Sanayi teşvik bölgesinde ve katılımcılara arsa tahsisi konusunda ücretlendirme yapmak zorundayız. Teşvikleri en az alan bölgeyiz. Manisa, 3. sanayi teşvik bölgesinde olduğu için bizden daha çok teşvik alabiliyor, örneğin devlet orada katılımcılara ücretsiz arsa dağıtımını yapabiliyor, ancak Torbalı'da böyle bir durum yok. Torbalı OSB'de parsel fiyatı m² bazında 150 TL.

2.7.10. Torbalı Ziraat Odası Başkanı ile Gerçekleştirilen Mülakat

5 Nisan 2019 tarihinde Torbalı Ziraat Odası Başkanı (TZOB) ile yapılan mülakat soru ve cevapları, soru TZOB-1 cevaplar ise italik yazı olarak aşağıda sunulmuştur.

TZOB-1: Torbalı Ziraat Odası'na kayıtlı aktif çiftçi sayısı nedir? Oda aidat ücretleri ve oda bütçesi hakkında bilgi verir misiniz?

Odamıza kayıtlı 7976 aktif çiftçi bulunmaktadır. Odamıza kayıtlı olmayan bir o kadar daha çiftçi olduğunu tahmin ediyoruz. Çiftçilerin odaya kayıtlanma sebebi devlet desteklemelerinden ve odanın çiftçi yararına verdiği hizmetlerden yararlanmak. Oda gelirleri üyelerden toplanan aidatlardan karşılanmaktadır. Oda olarak üye aidatlarını düşürdük ve daha çok üyenin odamıza kayıtlanmasını sağladık.

Tablo 11: Çiftçinin Torbalı Ziraat Odası'na Ödediği Yıllık Aidat Tutarı

Yıl	Arazi Genişliği	Yıllık Aidat Tutarı (TL)
2019	10 dekara kadar	38
2018	25 dekara kadar	41
2017	25 dekara kadar	36
2016	25 dekara kadar	34
2015	10 dekara kadar	24

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır- 5.04.2019.

Tablo 12: Torbalı Ziraat Odası Son 3 Yıl Bütçe Miktarı

2018	2017	2016
460.143 TL	474.671 TL	427.243 TL

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-5.04.2019.

TZOB-2: Ziraat Odası olarak çiftçilere yönelik ne tür çalışmalar yapıyorsunuz?

Ziraat odası olarak hedefimiz çiftçiyi en az maliyetle üretime teşvik etmek. Örneğin ekim, dikim, toplamalarda pamuk toplama makinesi, traktör temini sağlamaktayız. Tarımsal işçilikte yevmiye fiyatlarını biz belirlemekteyiz. Çiftçilerimizin sorunlarını hükümete bildirmek için rapor hazırlamaktayız. Çiftçilerin üretimle ilgili girdi maliyetleri ilgi sorunları bulunmakta. Çiftçilerin girdi maliyetlerini

aylık olarak hükümete bildirmekteyiz. Örneğin Toprak Mahsulleri Ofisi'nin üyelerinin artış sayılarını, ekim alanlarını, ilçemiz vergi tabanında hangi ürün ne kadar ekilmiş raporlar halinde hükümete sunmaktayız.

TZOB-3: Çiftçilere verilen devlet desteklerinden bahseder misiniz? Devlet destekleme konusu ürünleri nasıl belirlemektedir?

Devlet ülkeyi 940 havzaya böldü. Stratejik ürünleri belirledi. Desteklemeye haiz ürünleri tespit etti. İlçemizde Pamuk, sılajlık mısır, zeytin olmak üzere üç ürüne destek verilmekte. Ancak ilçemizde domates üretimi ihracat konusu kadar çok fazla olmasına rağmen domateste devlet desteği yok. Pamukta kg başına 85 kuruş, mısırdaki kg başına 50 kuruş, zeytinde kg başına 75 kuruş destekleme verilmekte.

Devlet ayrıca çiftçilere 2003'ten beri mazot desteği vermekte. 2018'den beri ise çiftçinin tarlada harcadığı mazotun yarısını karşılamakta. Çiftçiler tarımsal faaliyet için bir dönüm tarlada ortalama 8 litre yakıt tüketiyor. Bu anlamda destekler faydalı.

TZOB-4: Ziraat odasının yurt içi ve yurt dışı sergi, fuar çalışmaları var mı?

Oda olarak sergiler düzenlemekten ziyade Torbalı'daki çiftçileri yurtdışına götürerek yerinde çiftçilik uygulamalarını görmelerini sağlıyoruz. Odaya kayıtlı üyelerimizi fuarlara götürüyoruz. Bu kapsamda çiftçilerimizi dünyada tarımda önde ülke olan Hollanda'ya götürmeyi planlıyoruz. Oda olarak seyahat ücretlerinin bir kısmını karşılıyor bir kısmını da çiftçimizden tedarik ediyoruz. Çiftçilerimiz gittikleri ülkede uygulamalı olarak tohum ekme denemesi yapıyorlar. Çiftçiler teorik olarak değil pratik olarak üretimi deniyorlar.

TZOB-5: Torbalı ve Avrupa'da yapılan ziraatı nasıl karşılaştırırsınız?

Avrupa'ya en yakın uygulamaları yürüten biziz. Avrupa'dan tek farkımız Torbalı'da kooperatifleşmenin yaygın ve etkili olamaması. Kullandığımız modern tarım teknikleriyle tarımsal üretimden aldığımız verim yüksek ancak kooperatif sistemi Torbalı'da yok. Torbalı olarak Avrupa gibi modern tarım tekniklerini kullanmaktayız. Ancak Avrupa'da ekim alanları bu kadar parçalı değil, ekim alanları bütünsel. 1950'lerde Amerika Miras Kanunu düzenlendi. Biz ülke olarak Toprak Bütünlüğünü Koruma Kanunu'nu 2005'te çıkardık ve 2014'te revize ettik. Yıllar boyu topraklar miras yoluyla parçalandıkça ülkemizde tarımsal verim düştü. Örneğin Avrupa'da bir traktör, 10.000 dönüm tarımsal araziye tek başına işlerken, Türkiye'de parçalı

yapıdaki tarımsal arazilerin ekip biçme zorluğu ile aynı boyuttaki arazide yüzlerce traktör ve ekipmana ihtiyaç bulunmaktaydı. Ancak çıkarılan kanunla Avrupa'ya uyum sağlanmaya başlanmıştır.

TZOB-6: Torbalı'da hangi alanlarda kooperatif kurulmalı? Kooperatiflerin ilçede yerel kalkınmaya ne tür katkıları olabilir?

Torbalı'da hayvancılıkta ve sebze-meyve üretimi alanında kooperatifler kurulmalı. Torbalı'da süt ve süt ürünleri kooperatifi yok ve ilçeye kazandırılması gerekli. Torbalı'da da Tire'de olduğu gibi süt kooperatifi kurulabilir. Tire'de süt kooperatifinin kurulmasının nedeni İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin sütü alım garantisini vermesi ve üreticiyi süt üretimi konusunda teşvik etmesi. Ödemiş'te fidancılık kooperatifi, Bayındır'da çiçekçilik kooperatifi çevre ilçelerdeki önemli kooperatifler. Bayındır'da geniş tarım arazilerinin olmaması, ilçeyi çiçekçilik konusunda kalkındırılmış, çiçekçilik Bayındır'da önemli bir ihraç kalemi olmuştur. Ancak Torbalı'da geniş araziler bulunmakta ve bu arazilerin fidan ve çiçek yerine tarımsal üretimi ile değerlendirilmesi daha makul olabilir. İlçedeki potansiyel süt üretimi ve tarımsal ürün üretimine dair kooperatifçiliğin olmaması ilçe ekonomisi açısından eksiklik yaratmaktadır.

TZOB-7: Torbalı'da tarıma dayalı sanayide öncü olan, üretimi en çok yapılan ürünlere örnek verebilir misiniz?

Tarıma dayalı sanayide ilçemizde gıda endüstrisine yönelik kurutma fabrikaları var. Kurutma işlemi hem fırınlarda hem de güneş ışığında doğal olarak yapılabilir. İlçemizde güneşli gün sayısı fazla olduğu için doğal kurutma tercih edilmekte. İlçemizde kurutulmuş domates pazarlanması açısından önemli bir tarımsal ürün ve kurutulmuş haliyle daha kıymetli. Kurutulmuş domates Avrupa ve Amerika'ya ihraç edilmekte.

TZOB-8: Torbalı'da farklı tarımsal ürünler yetiştirilebilir mi? Arazi yapısı uygun mu?

Torbalı Ovası çok verimli bir arazi. Burada her türlü tarım ürünü yetiştirilebilir ancak bu geniş araziler daha çok ticari değeri yüksek ürünlerin üretilmesi için kullanılmakta. Son yıllarda aromatik bitki üretimi revaçta, denenmekte. Ayrıca mantarcılık da ilçemizde yeni. Mantarcılığın ilçemizde yeni başlaması ilçemiz arazilerinin sulu tarıma elverişli olmasından ileri gelmekte bu durum mantarcılığa

ihtiyaç bırakmamaktadır. İlçede yaklaşık 300.000 dekar tarımsal arazi mevcut ve 230.000 dekarı sulu tarıma elverişli. İlçede 1 yılda üç ürün alınmakta ve sebzeçilik yaygın. Ahmetli, Özbey, Yeniköy tarımsal alan ve verimli arazi bakımından zengin bölgeler, buralarda yetişen kışlık sebze meyvenin % 40'ı buradan İstanbul'a gitmekte. İlçede en çok yetiştirilen ürünler domates, pırasa, karnabahar, zeytin, incir, üzüm, şeftali ve mısır.

TZOB-9: Torbalı'da hızla gelişen bir inşaat sektörü var bu gelişmelerin tarımsal araziye etkileri nasıl oldu?

Tarımsal alanlar imara açılmakta olduğu için tarımsal üretim alanlarında azalmalar görülmüştür. Bu anlamda çok büyük kayıplar ortaya çıktı. Yaklaşık olarak 50.000 dekar arazi tarımsal üretime kapanarak yerleşime açıldı. İlçedeki domates, biber tarlaları, mandalina bahçeleri apartmanlara, sitelere dönüştü.

TZOB-10: Torbalı'da tarımsal üretimde verimlilik düzeyini nasıl değerlendirirsiniz? Verimliliğin artması için oda olarak ne tür çalışmalar yapıyorsunuz?

Torbalı'da 1 dönüm araziden 17- 18 ton domates alabiliyoruz. Domatesin yetiştirilmesinde Ege Üniversitesi'nden 4 profesör getirdik. Akademisyenler çiftçilerimize kuraklıkla mücadele, sulama ve ilaçlama sistemleri ile ilgili eğitimler verdi.

TZOB-11: Torbalı'da hangi tarım yöntemleri uygulanıyor? İlkel tarımın hala uygulandığı bölgeler var mı?

Makineli tarımda çok ileriyiz. Torbalı'da 12-13 adet domates toplama makinesi var. Domatesler artık fiziksel güçle toplanmıyor. İlçe genelinde 13-14 tane pamuk toplama makinesi bulunmakta. Tarımda işçi gücünden de yararlanılmakta. Yılda 10.000 mevsimlik işçi ilçemize gelmekte ve tarımda istihdam edilmekte.

TZOB-12: Torbalı'da tarımsal üretime en uygun, en verimli bölgeler nereleridir?

Torbalı Ovası'nda bulunan Subaşı, Atalan, Göllüce, Çaybaşı, Torbalı Mahalleleri tarımsal üretim için en verimli arazileri barındırır. Dağlık alanlarda bulunan Dirmil, Korucuk, Dağtekke, Karaot, Karakızlar, Saipler gibi köylerde ise tarımsal arazi alanları dar olup buralarda zeytincilik gelişmiştir.

TZOB-13: Torbalı'da tarımsal üretime teşvik ve yörenin tarımsal ürünlerinin ön plana çıkarılması için tarımsal festivaller yapılmakta mıdır?

İlçemizde zeytin festivali, incir festivali ve bamya festivali yapılmakta. İlçemizde yöreye özgü bardacık inciri türü yetişmekte. Torbalı'da Çapak Köyü'nde her yıl incir borsası kurulmakta ve incir satışı gerçekleşmekte. Satışlar tüccarların bölgedeki incirleri üreticiden toplaması yoluyla yapılmakta.

TZOB-14: Torbalı'da Besi Organize Sanayi Bölgesi kurulması planlanmakta. Bununla ilgili ne düşünüyorsunuz? OSB bölgede ne tür avantajlar sağlayabilir?

Besi Organize Sanayi'nin olması hayvanların giriş ve çıkışlarının kontrol altına alınması, hayvan hastalıklarının bulaşıcılığının önlenmesi, tarımsal arazilerin içinde ve şehir merkezlerinin iç kısmında bulunan hayvancılık işletmelerinin belli bir merkezde toplanarak çevreye verdiği rahatsızlığın giderilmesi ve daha hijyenik bir yaşamsal ortam elde edilmesi konusunda avantajlar sağlayabilir. OSB'ye yem fabrikası, soğuk hava depoları, biyogaz enerji tesisleri kurulabilir. Hayvansal gübrelere elektrik enerjisi üretilebilir, organik gübre üretilerek tarımsal üretimde kullanılabilir. Büyükbaş hayvan yetiştiriciliği yapılarak ilçe ve çevre illerin et ihtiyacı karşılanabilir. Bu da et ithalatının azaltılmasına katkı sağlar. OSB'de kurulan çiftliklerde ve fabrikalarda binlerce kişi istihdam olanağı bulabilir ve bu da ilçemizde işsizlik rakamlarını aşağı çekmede avantaj sağlayabilir. Yem fabrikalarının OSB içinde hizmet vermesi yem girdi maliyetlerini düşürebilir ve üreticiyi kar etme noktasında olumlu etkileyebilir. İlçemizde hükümet yetkilileri bizlerden OSB'nin nerelerde kurulabileceği konusunda görüş aldı ve biz Taşkesik, Tulum ve Göllüce'nin bu proje için uygun olabileceğini belirttik.

TZOB-15: Oda olarak ziraat laboratuvarı kurma girişiminiz oldu mu?

2014'te bu tür bir girişimimiz oldu. Oda olarak toprak, su ve bitki tahlilinin yapıldığı bir laboratuvar kurmaya giriştik ancak laboratuvar akredite bir laboratuvar olmayacaktı. Laboratuvar kurmadaki amacımız toprağa ne türde ne miktarda gübre verileceğinin hesaplanması, topraktaki mineral oranının tespiti idi. Ancak kurulacak laboratuvarın kendini finanse edebilmesi için en az 1500 tane toprak analizi yapılmalıydı.

Şu anda Torbalı'da yılda 500 tane toprak analizi yapılmakta. 1500 tane yapılması imkânsız bu nedenle oda olarak İzmir Büyükşehir Belediyesi ile protokol

yaptık. Üreticilerimiz odamıza geliyor ve biz numune toplayıp ücretsiz olarak tahlilleri İzmir'e yaptırıyoruz. İzmir'deki laboratuvar akredite olarak çalışıyor.

TZOB-16: Oda olarak kanunda belirtilen muhtaç çiftçi çocuklarına eğitim desteği verilmesi konusunda çalışmalarınız mevcut mu?

Burs verebilme konusunda bütçemiz yetersiz. Ara ara verdiğimiz burslar var fakat bunlar sistematik değil çünkü odamızda üyelik aidatlarının tamamının toplanamadığı yıllar oluyor. Bütçemiz tamamen üyelere toplanan aidatlara bağlı ve bu durum bizi burs verme konusunda zorluyor.

TZOB-17: Odanızın çiftçiye destek için ürettiği projeler var mı?

Bizim oda olarak en büyük projemiz bundan 3 yıl önce kurulan zeytinyağı sıkım fabrikası. Hizmette 4. yılına giren fabrika üreticinin sıkılan yağdan pay alması usulüyle çalışıyor. Fabrika kurma fikri odaya ait ve fabrika binası kirasını oda kendi imkânlarıyla karşılıyor. Fabrika oda gelirleriyle ayakta durduğu için bazı yıllar zarar ediyor. Zeytinyağı fabrikası için merkezi hükümetten destek alınmıyor. Fabrikanın kuruluş amacı piyasayı dengelemek ve çiftçinin zeytinyağı sıkımında kar marjını yükseltmek. İlçemizde sıkım yapan fabrikalar zeytin üreticisinden sıkma bedeli olarak % 12 pay almakta biz oda olarak % 8 pay alarak sıkım gerçekleştiriyoruz. Yönetim kurulu olarak planımız sıfırdan bir zeytinyağı fabrikası kurmak. Ayrıca mısır üretiminde üreticiden fiyat kırımının önüne geçmek için oda olarak mısırı üreticiden almayı planlıyoruz. Kendi imkânlarımızla 960 bin liraya 2 adet pamuk toplama makinesi satın aldık. Odaya iki yıl içinde 1 traktör, 1 kalıp makinesi, altılı müzver ekim makinesi, 1 buğday makinesi, 1 ilaçlama makinesi satın aldık. Ayrıca büyükşehir belediyesi tarafından odamıza 1 traktör, 1 gübre dağıtma römorku ve 1 ilaçlama makinesi hibe edilerek odamız envanterine geçti. Çiftçimizin kullanımına sunulan araçlar piyasa değerinin altında çiftçiye kiralanmakta, saati 20 TL gibi bedellerle ekonomik bir kiralama bedeli hesapladık.

TZOB-18: Torbalı'da sizce neye ihtiyaç var? İlçede potansiyel değerlendirmeyi bekleyen alanlar var mı?

Torbalı yaş sebze ve meyvecilikte de önde. Yaş sebze ve meyvelerin bozulmaması, tarımsal ürünlerin ve üretilen sütlerin muhafazası için soğuk hava depolarına ihtiyaç duyulmakta. İlçemizde odaya yeterli finansman desteği verilirse bir tane daha zeytinyağı sıkım fabrikası kurulması ilçe ihtiyacını giderecektir. İlçede

Çamlıca köyünde jeotermal su kaynağı bulunmakta. Bu kaynaktan seracılık faaliyetlerinde istifade edilebilir diye düşünüyorum.

2.7.11. Torbalı İlçe Tarım ve Orman Müdürü ile Gerçekleştirilen Mülakat

09 Nisan 2019 tarihinde Torbalı İlçe Tarım ve Orman Müdürü ile yapılan mülakat soru ve cevapları, soru TTOM- 1 cevaplar ise italik yazı olarak aşağıda sunulmuştur.

TTOM -1: İlçede yürütülen hayvancılık faaliyetleri hakkında bilgilendirir misiniz? İlçede hayvancılığın geliştirilmesi için ne tür projeler yapılmaktadır?

İlçemizde mera sayısı az olduğu için ilçemiz küçükbaş hayvancılığa fazla uygun değil. Çünkü küçükbaş hayvancılıkta meralar doğal besin kaynağını oluşturuyor. İlçemizde ise tarım arazileri verimli ve dağlık alanlarda dahi zeytinlikler bulunuyor. İlçemiz İç Anadolu'da olduğu gibi Anadolu tipi hayvancılık için uygun değil bu nedenle ilçemizde daha çok besi hayvancılığı yapılmakta. Yani hayvansal üretim de sanayi tipi. Tarım ve Orman Bakanlığı ile birlikte besi organize sanayi bölgesi kurulması gündeme getirildi. Bu OSB'de 100-200 aileye hayvancılık yapma imkânı verilmesi planlanmakta. Bu OSB, yem fabrikası ve hayvansal ürünlerin pazarlandığı mandıralardan, kesimhaneden, hayvancılık işletmelerinden ve süt tanklarından oluşan bir alan olacağı için hayvancılık faaliyetlerini destekleyecek ve katma değer sağlayacaktır. Besi hayvancılığı veya süt sığırcılığı olarak planlanacak OSB, ilçe ekonomisine katkı sunacaktır. OSB et ihracatına da katkı sunarak ulusal et teminini de sağlayacak kapasitede olabilecektir. OSB, ilçede hayvancılıkta hijyeni sağlayacak, hayvancılık işletmelerini bir araya toplayarak şehir merkezinden uzaklaştıracak, çevreye duyarlı hayvancılığın önünü açacak aynı zamanda da hayvancılık faaliyeti yapan işletmelere tüm gerekli hizmetleri tek bir çatı altında sunacağı için kolaylık sağlayacak ve işletme sahiplerinin girdi maliyetlerini azaltarak kar marjını yükseltecektir. Sürdürülebilir ekonomik kalkınmaya hizmet edecek entegre tip üretim yapılacaktır. Bununla ilgili yer tespiti yapıldı daha çok Taşkesik Mahallesi'ne yoğunlaşıldı. Dönemin tarım bakanı ve geçtiğimiz dönemin tarım bakanı tarafından gündeme getirilen projenin ilerleyen dönemlerde hayata geçirilmesi bekleniyor. İlçede genel olarak 25.000 büyükbaş hayvan bulunması ve ilçede yürütülen hayvancılık faaliyetinin daha çok aile tipi olmaması OSB imkânlarından

yararlanmak isteyen firmalar için de avantaj yaratıyor. İlçedeki 15.000 büyükbaş hayvan büyük işletmelerde besleniyor. İlçede büyük çiftlikler bulunmakta. İlçede bulunan büyükbaş işletme sayısı ortalama 250. Geri kalan hayvanlar aile ekonomisine doğrudan katkı sağlayarak ilçede tarımsal ekonomiye dolaylı katkı sağlıyor. OSB bu anlamda hayvancılığın katma değerini yükseltecektir. İlçede mera ve otlakların azlığı ve dağlık alanlarda zeytin, incir gibi ekonomik değeri yüksek ağaçlıkların olması ilçenin genel tarım kenti görünümüne paralel olarak hayvancılık için yeterli beslenme imkânı sunmuyor. Bu nedenle ilçede besi hayvancılığı gelişmiş durumda bu da maliyeti arttırıyor. Besi hayvancılığında hayvanın işletmeye giriş ve çıkış süreci arasındaki zaman dilimi 8 ayı geçmez, hayvan için harcanan yem miktarı ile orantılı olarak et elde etme amaçlanır, süt sığırcılığında ise işletmeye alınan hayvan süt elde edebilmek için aylarca, yıllarca işletmede kalır. İlçede 10.500 adet süt veren büyükbaş bulunmakta.

TTOM-2: İlçede büyükbaş hayvancılık dışında ekonomik getiri sağlayan hayvancılık kolları nelerdir? İlçede arıcılık ve su ürünleri üretimi de var mı? İlçe bal üretiminde İzmir 4. sü. Balda markalaşmaya gidilebilir mi? Süt ve süt ürünlerinin markalaşması konusunda ne düşünüyorsunuz?

İlçede 34.000 civarında koyun-keçi varlığı var. Küçükbaş hayvan varlığı çok ama mera azlığından dolayı ilçede çok maliyetli olarak yürütülüyor. Anadolu'da ayda 50 lira maliyeti olan küçükbaş hayvan besiciliği Torbalı'da 150 liraya mal oluyor. İlçede yaklaşık 4 milyon tane etlik piliç üretimi var. 2 adet damızlık tavuk üretim çiftliği var. Buralarda üretilen civcivler Orta Doğu ülkelerine ihraç ediliyor. Günlük 5 milyon üretim kapasiteli işletmeler var. İlçede fason üretim yapan kümesler mevcut. İlçede 60- 65 adet etlik piliç üretimi yapan kümes bulunmakta. Bunların 15-16'sı Türkiye'de ünlü bir tavuk eti üreticisi firma için üretim yaparken, geri kalanı bir ihracatçı bir hazır yem fabrikası için üretim yapıyor. İlçede tavukçuluk etlik piliç üretimine endeksli. Entegre tip üretimde piliçler 45 günde kesime hazır hale geliyor. Öyle olduğu için sanayi tipi tavuk üretimi Torbalı'ya uygun. Torbalı'da tavuk üretimi Türkiye'deki 50 ilden daha verimli. Arıcılık konusunda Torbalı'da flora kısıtlılığı var. Buna rağmen arıcıların % 50 si yerli arıcı olarak bal üretimi yapmakta. Kalan % 50 si ise gezici arıcılar. Bunlar yazın bal üretimi için kovanlarını alıp Afyon, Kütahya, Davutlar gibi serin yerlere göç ediyorlar. İlçede 150- 160 üyesi bulunan arıcılar

kooperatifi var ve İzmir'de Arıcılar Birliği bulunmakta ancak balda markalaşma çabasında değiller. Ancak kooperatife kayıtlı olan arıcıları kayıt altında tutma, kovanlara plaka verme gibi hizmetler veriyorlar. Su ürünleri konusunda Torbalı aslında üretime uygun değil. Çünkü su ürünleri üretim çiftlikleri için genellikle soğuk akarsuya ihtiyaç bulunmakta. Torbalı'da Fetrek Çayı ve Moskof Çayı var. Bunların ikisi de organize sanayi bölgelerinden geçtiği için balık üretimine uygun değil. Diğer yandan ilçede 4 adet balık üretim çiftliği var. Çalışma metodu dalyanlarda üretilen balığın balık işleme fabrikalarına getirilip işlenerek yurt dışına satışı şeklinde ve Torbalı ihracatının % 40'ını oluşturuyor.

TTOM-3: İlçede ipekböcekçiliğinin geliştirilmesi için yaptığınız projeler var mı? İlçe ipekböcekçiliği için uygun mu? Tekstil firmalarının önemli ihracat kalemlerini oluşturduğu ilçede ipekböcekçiliğini geliştirmek için neler yapılabilir?

İpekböcekçiliği geçmişte Torbalı'da çok yapılan bir ekonomik faaliyetmiş ancak zamanla ekonomik getirisi daha yüksek ve hızlı olan daha az zahmetli tarımsal ve hayvansal üretim metotlarına geçilmiş, dutluklar kesilerek tarım arazisine dönüştürülmüş. Bu nedenle Koza Birlik ülke genelinde ipekböcekçiliğini yaşatmak için projeler üretmekte. İlçemizde de bunu denemek amacıyla 40 adet ipek böceği yumurtası getirerek deneme projesini başlattı biz de müdürlük olarak ilçede bu işle ilgilenen üreticilere 40 adet yumurta dağıttık. Proje esnasında ipekböceklerinin bakımı düzenli olarak yapıldı ve koza örmeye de başladılar. Ancak ipekböceğinin temel besin maddesi olan dutlarla ilgili sıkıntı yaşandı. Sokaktaki dutlarla beslenen ipekböcekleri koza öremeden ölünce proje sekteye uğradı. Hassas bir hayvan olduğu için ipekböcekleri için dutluklar olmadan bu projenin başarıya ulaşamayacağına kanaat ederek ilçe genelinde 2100 adet dut fidanı dağıttık. Dut ağacının yetiştirme süresi hayli uzun, yaklaşık 10 yıl. Bu nedenle yeterli dutlukların oluşturulması ve ipekböcekçiliğinin ekonomik faaliyet olarak ilçede katma değer yaratması için uzun yıllar gerekmektedir. Torbalı'daki dut varlığı şu an ipekböcekçiliği için uygun değil.

TTOM-4: İlçede hayvansal ve tarımsal üretimi tehdit eden unsurlar var mı? Sürdürülebilir tarımsal ekonominin sağlanmasında hangi engellerin kaldırılması gerekmektedir?

Son yıllarda sel felaketlerinin olması ve aşırı yağışlar ilçeyi tehdit etmekte. Seller ilçede yer altı sularını yükseltti. Ancak 2019'a gelinceye kadar tarımsal

faaliyetleri tehdit eden en önemli unsur kuraklıktı. Tarımsal sulamada kullanılan kuyularda 30-40 metre seviyelerinde bulunan su seviyesi kuraklıkla beraber 60-70 metrelere düşmüştü. Su seviyesinin düşmesi sulama miktarını olumsuz etkilemekle beraber suyu yüzeye çıkartma maliyetleri arttı bu da çiftçiye girdi maliyeti olarak yansdı. Torbalı'da kayıtlı 11.000 kuyu bulunmakta. Tarımsal faaliyette en önemli sorun su sıkıntısı yaşamaktır. Özellikle aşırı kurak bir yaz geçiren ilçemizde tarımsal ürünlerin serinletilmesi ve güneşten yanmaması için suyun önemi çok büyük. Hayvansal üretimi tehdit eden en önemli unsur ise meraların kıtlığı ve yem fiyatlarının yüksekliği. Hayvancılıkta doğal beslenme ortamlarının olmaması ve ahır hayvancılığına yönelik hayvansal faaliyetler hayvancılığın sürekli surette yem tüketimine bağlı olarak yapılmasına neden olmaktadır. Bu da çiftçi için artan üretim maliyetleri ve nihai olarak zararına üretim demektir. İlçede kurulan Torbalı ve Pancar Organize Sanayi Bölgeleri'nin verimli tarım arazilerinin üzerine kurulması ilçe tarımı için bir tehdit. İnşaat sektörü de geçmişten bugüne tarımsal alanları daraltmış durumda. Ancak günümüzde buna çözüm bulabilmek adına Torbalı-Pancar'dan İzmir-Kiraz'a kadar Küçük Menderes Havzası tarımsal sit alanı ilan edildi ve bu bölgeye kurulacak olan tarımsal işletmelerin inşaatları dışında barınma amaçlı konut üretimi konusunda yasal düzenlemeler getirilerek tarımsal araziye imara açma olayı bitirildi. Taş ocakları ilçede tarımsal faaliyeti olumsuz etkileyebilmekte. Ocaklar ilçede gerekli ancak kuruluş yerleri ilçedeki zeytin varlığının fazla olması nedeniyle zeytinliklere yakın. Ocakların faaliyete başlaması için kuruluş yeri kanunen zeytinliklere 2,5 km uzaklıkta olmalı ve bu duruma riayet sebebiyle zeytin ağaçlarına zarar verme yok denecek kadar az. Diğer yandan ocakların faaliyetleri esnasında ortaya çıkan toz için tarımsal üretim tehdit altında. Bunun sebebi ocakta kullanılan iş makinelerinin karayolunu kullanırken asfaltsız yolda toz çıkarması ve tozla birlikte tarımsal ürünün zarar görmesi. Toz zirai ürün için en büyük tehditlerdendir. Çünkü yaprakta barınamayan bakterinin tozla barınması mümkündür bu da tarımsal ürünün zıyan olmasına neden olmaktadır. İşletmelerin asfaltlama yapmaması halinde idari para cezaları uygulanmaktadır.

TTOM-5: İlçede seracılık yapılmakta mı? İlçede tarla üretimi mi, serada ürün üretimi mi önde geliyor?

İlçe geneli tarla tarımı yapmakta. Çünkü sera iklim şartlarının elverişli olmadığı bölgelerde iklim şartlarını insan eliyle dengelemek suretiyle seraların ısıtılması ve ürünlerin örtü altında bakımı şeklinde yürütülen tarımsal faaliyet. Aynı zamanda turfanda ürün üretmek için başvurulan bir yöntem. Ancak maliyeti yüksek ve ilçemizde tercih edilmemekte. Bunun başlıca sebebi ilçemiz ikliminin tarla tarımına elverişli olması, ilçemizde bir ürün hasat edilmeden başka ürünün üretimine başlanabiliyor, yılda 2 ürün hatta 3 ürün alınan bölgeler var ve bu da seracılığa ihtiyaç bırakmıyor. İlçemizde yapılan seracılık faaliyeti ilçe tarımsal ekili alanların % 1'ini bile oluşturmuyor. Ancak Torbalı'da seracılık faaliyeti konusunda ilginç bir uygulama var. İlçemizde Ege Bölgesi'nde ilk ve tek iki adet muz serası kuruldu. Bu seralar Çaybaşı ve Tulum'da bulunmakta. Torbalı pazarında satılan yerli muzların % 50 si bu seralardan karşılanmakta. Sera aynı zamanda Türkiye'nin en modern muz serası unvanına sahip. Bu tesiste yaklaşık 20 dekar alan muz üretimi için kullanıldı ve tesis Ege'deki yerli muz üretiminin merkezi haline gelerek Antalya muz üreticisiyle yarışır hale geldi.

TTOM-6: İlçede üretimi yeni başlanan ve üretimi yeni denenen bitki türleri var mı? İlçede tarımsal üretimi yapılan bitki türü ve merkezi hükümetçe desteklenen zirai ürünler nelerdir?

İlçemiz sulu tarıma çok elverişli bu nedenle farklı bitki türlerini ekmeye çok uygun ancak ilçemizde genel olarak yaş sebzeçilik popüler. İlçemizde yeni denenmekte olan ürünler ise nane, kekik, mantar, lavanta, Hint keneviri. Devlet desteği ile tohum üretimi konusunda ilçemizde Hint keneviri üretimi başladı. Bunların üretimi köylerde sınırlı en çok 1 dekar alanda üretim yapılmakta. Deneme amaçlı üretim yapılmakta, bu alanda daha çok devlet desteğine ihtiyaç duyulmakta.

Aromatik bitki üretimine Tarım ve Orman Bakanlığı da destek vermekte. Itri ve Tıbbi Bitkiler ile Boya Bitkilerinin Üretiminin Geliştirilmesi Projesi hazırlandı. Ar – Ge Çalışmaları kapsamında 41 tür geliştirildi. Kekik, çörek otu, tıbbi nane, sakız, kuşburnu, lavanta, salep gibi türler denenmeye başlandı. İlçemizde silajlık mısır, yeşil ot, zeytinyağına destekleme bulunmakta. Zeytincilikte destekler çeşitli. Zeytin bahçesi kurmak isteyen çiftçilerimize fidan desteği, organik (iyi) tarım yapılacaksa ona da ayrı destekler verilmekte. Zeytinyağında da kg başına destek veriyoruz. İlçedeki zeytin varlığının % 90 ı yağlık zeytine yönelik. İlçede ciddi bir zeytinyağı üretimi var,

zeytinyağı kaliteli. 17 tane zeytinyağı sıkım fabrikası var. Ticaret Odası da tarımsal ürünleri destekliyor. Bu anlamda oda, ilçe tanıtımına katkıda bulunmak için ilçede bulunan kolonya fabrikalarına zeytin kolonyası üretimi yaptırdı. İlçede son yıllarda çilek üretimi revaçta. 2010 yılında ilçede başlayan çilek üretimi, veriminin yüksek olması ve diğer zirai ürünlere göre kar marjı daha yüksek bir ürün olması sebebiyle tercih ediliyor. Çilek üretimi şu anda sınırlı bir alanda sadece Arslanlar Mahallesi'nde yapılıyor. Burada yaklaşık 200 adet serada üretim yapılıyor ve haftada 2 kez çilek hasadı yapılıyor. İlçedeki çilek üretimi sezon boyunca ortalama 500 tonu buluyor. Çilek ilçemizde seralarda yetiştiriliyor. Ürün 9 ayda hasada hazır hale geldiğinden üretimi zahmetli ancak hasadı 3 ay sürüyor.

TTOM-7: İyi tarım ne demektir? İlçede tarımsal üretim nasıl yapılmakta, ilçede tarımsal üretimde su temini nasıl sağlanmakta? Ege Bölgesi'nin sebze ihtiyacını % 75 oranda karşılayan ilçede tarımsal uygulamalar nasıl yürütülüyor, bilgi verir misiniz?

İyi tarım çiftçinin kullandığı ilacı, gübresi kayıtlı olan, tarımda damla sulama ile sulama yapmaya elverişli kontrollü yapılan tarımdır. Damla sulama çok faydalı çünkü Torbalı'da bu sene yağış miktarı iyi olmasaydı kuraklık çekilecekti. Su seviyesi 60 metre birden düştü. Mevcut yağış miktarı ilçeye 4 yıl yetecek gibi gözüküyor. Damla sulama ile normal sulamada harcanan su miktarının 10'da 1'i kadar su harcanarak aynı verim elde ediliyor. İlçe tarım arazileri bakımından çok geniş. İlçe genelinde 307.367 dekar alanda tarım yapılmakta. İlçenin dağlık alanları da boş değil makilik araziye rastlamak çok zor çünkü dağlık alanlar da zeytinlikler ve ormanlarla kaplı. İlçede akarsu varlığı sınırlı ancak sulu tarım gelişmiş bunun temel nedeni ilçede yer altı su varlığının çok geniş alana yayılmış olması ve kuyular. Tarım için en gerekli unsurlar su, toprak verimliliği ve iklim. İlçemiz iklimi tarıma çok uygun güneşli gün sayısı fazla. Ancak yazın aşırı kurak bu nedenle ilçede tarımsal faaliyette sulama hayati önem taşıyor. Sulamada damla sulamaya öncelik verilmekte kaba sulama ile toprak doyurulamıyor ve su israfı oluyor. Bu nedenle damla sulama tarımsal faaliyetleri kolaylaştırıyor, ürün verimini arttırarak kaliteli hale getiriyor. Bu da ilçede tarım ekonomisine büyük katkı sunuyor. Ayrıca ilçede akarsu varlığı sınırlı ve yetersiz bu nedenle yer altı suları tarımsal sulamada hayati derecede önemli. İlçede dağ suyu yok. İlçenin denize yakınlığı ise aşırı yağışlarda suyun denize akıp gitmesine

neden olabiliyor. Pancar'da bu yıl içinde oluşan obruk görünümlü yapı da bunun bir sonucu. Geçmişte kuraklık yaşanan bir bölge olan Pancar'da yer altı suları azalmıştı ve yer altında dolması gereken su havzaları boştu. Bu sene yaşanan aşırı yağışlar bölgede büyük su birikintileri oluşturarak yer altını su ile doldurdu ve çökmeler meydana geldi.

TTOM-8: Merkezi hükümetçe desteklenen ve Torbalı çiftçisinin yararlandığı tarımsal ve hayvansal faaliyetleri geliştirmeyi amaçlayan projelerden bahsedermisiniz?

İlçemizde ÇATAK, EKÜY ve Genç Çiftçi olmak üzere 3 proje kapsamında çiftçi desteklenmekte. Bu projelerden ve yararlanıcı sayısı bakımından sırayla bahsedelim:

ÇATAK Projesi'nin iki ayağı bulunmakta. Birinci ayağı mevcut kullanılan tarım arazilerinin bozulmasının engellenmesi, ikinci ayağı ise tarımsal faaliyete uygun olmayan alanların tarıma uygun hale getirilmesidir. Örneğin ilçemizde Pancar Bölgesi'nde su geçirgenliği az olan killi topraklar var. Bu nedenle Pancar'da ekim yılda bir kez yapılabiliyor tek ürün kaldırılıyor. Mayısın önce tarlaya girilmiyor. Çünkü drenaj sorunu var. Biz müdürlük olarak drenaj çalışması yapanlara ÇATAK desteği veriyoruz. Oradaki toprakları tarımsal olarak elverişli hale getirmek için destekleme yapıyoruz. Diğer taraftan iyi tarım yapan çiftçilere desteklemeler veriyoruz. Damla sulama sisteminde de desteklemeler mevcut. Damla sulama konusunda ilçede farklı uygulamalara gidildi. Artık yer altından nemlendirme yöntemi yaygın. Yerin 20- 30 cm altına borular döşeniyor onun üzerinden tarım yapılıyor. Ürün toprağın altından nemlendiği için sulama ihtiyacı da olmuyor. Proje ilk olarak Ahmetli Köyü'nde denendi. İlçe sebze üretiminin % 90'ı Ahmetli'de yapılıyor bu nedenle önemli. Önceden köylünün %5, % 10 oranında damla sulamayı kullandığını görürken proje destekleriyle köyde üretimin % 100 ü damla sulama sistemine döndü. Toprağın verimi ve ürün kalitesi arttı. Ürün hasadı daha erken tarihlerde yapılabildi. Proje kapsamında 5400 dekarlık alanda dönüşümlü olarak projeden çiftçilerimizi yararlandırdık. İlçemizde bireysel sulama sistemlerine destek vermekteyiz.

EKÜY Projesi ise Bitki Sağlığını Koruma konusunda geliştirilen bir proje. Proje, il ve ilçe genelinde belirlenen çiftçilerin kontrollü üretim yapmasının sağlanması, sürdürülebilir tarımsal faaliyetlerin yapılabilmesi için çiftçiye üretim yaptığı araziye hâkim olabilmesi, yetiştirdiği ürünün bakımı, kullandığı gübre miktarı

ile ilgili bilgilendirilmesi, hasattan önce tarımsal ürünün il laboratuvarına gönderilerek zirai ilaç kalıntısının olup olmadığının tespit edilmesi için piyasaya girmeden önce denetime tabi tutulmasını kapsamaktadır. Projeye uygun üretim yapmayan zirai ilaç ve gübrelemede yasal sınırın üstüne çıkan üreticilere idari para cezası ve ürün toplatma yaptırımı uygulanmakta. Proje ilçede ruhsatsız üretimin önüne geçmek ve ruhsatlı üretim yapılırsa da sınırların üstüne çıkılıp çıkmadığının tespitini yapmak amacıyla yürütüldü. Bu projede ilçemizde 35 çiftçi belirlenerek üretimleri takip edildi. İlçede üretimi teşvik edilen ürünler domates, biber ve şeftali oldu. Projenin ilçede yaklaşık 10 yıllık bir geçmişi bulunmaktadır.

İlçede yürütülen diğer proje Genç Çiftçi Projesi. Proje tarımsal ve kırsal kalkınmayı amaçlamaktadır. 3 yıl süren bir proje ve bu sene tekrar yürütülmesi beklenmektedir. Proje, 18- 41 yaş aralığında bulunan kırsal bölgelerde ikamet eden, hiçbir sosyal güvencesi olmayan çiftçilere destek olma amacıyla yürütülmektedir. Müdürlüğümüzce iki defa eğitim açıldı. Eğitimler ziraat mühendisleri ve veteriner hekimlerce verildi ve 5 gün sürdü. Proje kapsamında bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetleri için izin verildi. Proje kapsamında ilçede 2016'da 7 kişi, 2017'de 6 kişi, 2018'de 11 kişi yararlanarak karşılıksız hibe desteği aldılar

Tablo 13: 2016 Yılı Torbalı'da Genç Çiftçi Projesinden Yararlananlar

Hayvancılık Faaliyetleri	Kişi Sayısı
Büyükbaş	4
Küçükbaş	1
Seracılık	1
Arıcılık	1
Toplam	7

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-9.04.2019.

Tablo 14: 2017 Yılı Torbalı'da Genç Çiftçi Projesinden Yararlananlar

Hayvancılık Faaliyetleri	Kişi Sayısı
Büyükbaş	2
Küçükbaş	2
Tavukçuluk	1

Seracılık	1
Toplam	6

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-9.04.2019.

Tablo 15: 2018 Yılı Torbalı 'da Genç Çiftçi Projesinden Yararlananlar

Hayvancılık Faaliyetleri	Kişi Sayısı
Büyükbaş	6
Küçükbaş	2
Tavukçuluk	2
Arıcılık	1
Toplam	11

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-9.04.2019.

Tablo 16: 2018 Yılı Torbalı Tahıl Üretim Miktarı ve Verim Miktarı

	Buğday	Arpa	Tritikale	Yulaf	Mısır
Ürün Mik(da)	10865	3980	608	950	41427
Verim Mik(kg/da)	1125	1060	1000	1200	2800

Kaynak: Torbalı İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü verileri-9.04.2019.

Tablo 17: 2018 Yılı Torbalı Yem Bitkileri Üretim Miktarı ve Verim Miktarı

	Yonca	Mısır	Fiğ	Yulaf	Tritikale
Üretim Mik(da)	29975	335916	3275	4375	6600
Verim Mik(kg/da)	5500	10750	1250	3500	4000

Kaynak: Torbalı İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü verileri-9.04.2019.

Tablo 18: 2018 Yılı Torbalı Endüstriyel Bitkiler Üretim Miktarı ve Verim Miktarı

	Tütün	Pamuk
Üretim Miktarı (da)	4	38592
Verim Miktarı (kg/da)	70	900

Kaynak: Torbalı İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü verileri-9.04.2019.

Tablo 19: 2018 Yılı Torbalı Tarımsal Arazi Kullanımı

Toplam (Sulanan ve Sulanmayan)	Sulanan	Sulanmayan	Nadas (Dekar)
148942	131745	17197	255

Kaynak: Torbalı İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü verileri-9.04.2019.

Tablo 20: 2018 Yılı İlçe Geneli Desteklemelerden Yararlanan Kişi Sayısı

Kişi Sayısı	Destekleme Yapılan Alan
87	Arıcılık
135	Koyun - Keçi
194	Buzağı
116	Çiğ Süt

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-9.04.2019.

Tablo 21: 2018 Yılı Ürün Bazında Destekleme Miktarları

	Destekleme Adı	Destekleme Miktarı (TL)
1	Mazot Gübre	3.993.034
2	Yem Bitkileri	2.919.620
3	Dane Mısır	395.047.000
4	Zeytinyağı	1.192.731.890
5	Hububat	144.846.000
6	Organik Tarım	865.736.110
7	İyi Tarım	594.451.620
8	Pamuk	17.408.79
9	Sertifikalı Fidan	20.949.000
10	Sertifikalı Tohum	37.381.000
11	Küçük Aile İşletmesi	34.487.800
12	ÇATAK	425.358.370
	TOPLAM	3.735.310.240

Kaynak: Torbalı İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü verileri-9.04.2019.

Tablo 22: 2018 Yılı İlçede Tarımsal ve Hayvansal Üretim Ekonomisine Katkı Sağlayan İşletme Sayıları

İşletme Sayıları	2017	2018
Büyükbaş	910	1016

Küçükbaş	506	261
Gıda	1739	1773

Kaynak: Torbalı İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü verileri-9.04.2019.

Tablo 23: 2018 Yılı İlçe Hayvansal Üretim Miktarları

Hayvansal Ürün Adı	2017 Üretim Miktarı	2018 Üretim Miktarı
Süt Üretimi (litre)	43.254.120	36.400.000 (Aralık Hariç)
Tavuk Eti Üretimi (ton)	-	-
Kırmızı Et Üretimi (ton)	-	-
Bal Üretimi (ton)	315	200
Yumurta Üret.(1000 Adet)	22.680.000	23.565.000

Kaynak: Torbalı İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü verileri-9.04.2019.

Tablo 24: 2018 Yılı Tarla Ürünleri Ekiliş Alanları ve Üretim Miktarları

Ürün Adı	Ekiliş (dekar)	Üretim (ton)
Arpa	9.310	4.641
Buğday	15.520	8.522
Yulaf	2.375	1.144
Tritikale	1.120	608
Fiğ (Yeşil Ot)	2.620	3.275
Pamuk (Kütlü)	42.880	27.872
Mısır (Dane)	24.170	37.464
Mısır (Sılaçlık)	42.545	276.543
Tritikale (Yeşil Ot)	1.650	6600
Yulaf (Yeşil Ot)	1.250	4375
Yonca (Yeşil Ot)	5.450	29.975
Tütün	52	4
TOPLAM	148.942	401.023

Kaynak: Torbalı İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü verileri-9.04.2019.

Tablo 25: 2018 Yılı İlçede Yetiştirilen Meyve Çeşitleri ve Üretim Miktarları

Ürün Adı	Toplu Meyvelik (dekar)	Toplam Meyve Veren Ağaç Sayısı	Üretim (Ton)
Armut	85	10.695	267
Ayva	60	5700	285
Erik	450	14.570	509

Elma	15	250	6
Kiraz	675	6.650	166
Şeftali (Diğer Çeşitler)	4.350	161.205	6.448
Şeftali (Nektarin)	275	10.125	506
Ceviz	165	2.085	104
Badem	175	4.780	117
Nar	1.935	78.780	3.939
Kayısı	135	5.310	159
İncir	2.180	35.970	1.618
Üzüm(Sofralık-Kurutmalık- Şaraplık)	9.310	2.094.750	11.715
Mandalina	230	8.510	297
Zeytin (Sofralık)	13.425	262.950	13.147
Zeytin (Yağlık)	58.350	1.312.435	45.935
TOPLAM	91.815	4.014.765	85.218

Kaynak: Torbalı İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü verileri-9.04.2019.

Tablo 26: 2018 Yılı İlçe Sebze Ürünleri Ekiliş Alanları ve Üretim Miktarları

Ürün Adı	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ürün Adı	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)
Acur	175	612	Lahana	2.610	7.156
Bakla	140	189	Marul	950	2.725
Bamya	920	414	Maydanoz	475	1.425
Biber	3.395	13.178	Dereotu	35	70
Domates	44.810	381.481	Tere	60	180
Enginar	440	660	Nane	80	240
Taze Fasulye	10.110	10.110	Roka	620	1240
Salatalık	1.070	3.355	Patlıcan	325	975
Kabak	265	928	Pırasa	9.940	39.760
Ispanak	6.200	7.750	Soğan	85	128
Karnabahar	2.850	9.975	Brokoli	8950	17.900
Karpuz	1.130	5.085	Börülce	1.520	2.584
Kavun	550	1.375	Bezelye	1.400	1.610
Kereviz	2.650	7.950	TOPLAM	101.755	519.055

Kaynak: Torbalı İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü verileri-9.04.2019.

Tablo 27: 2018 Yılı Tarımsal Ürün İhracat Miktarları

Gönderilen Ürünler	Toplam (Bitki Sağlık Sertifika Sayısı)
Tohum	
Fide Fidan	

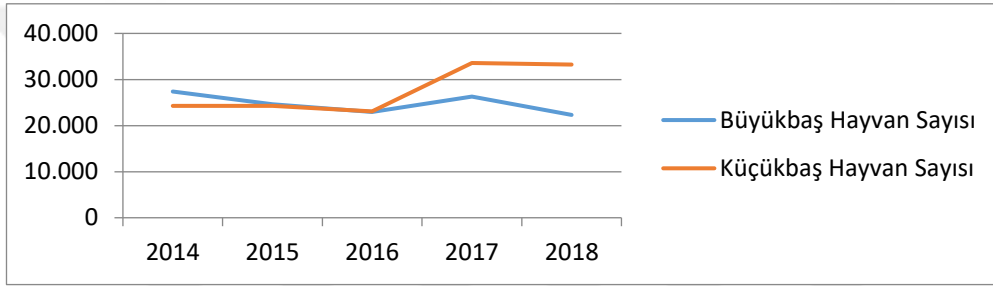
Yaş Meyve Sebze	3.037 Adet
Bitkisel Ürün	
Süs Bitkileri	
Orman Ürünleri	

Kaynak: Torbalı İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü-9.04.2019.

Tablo 28: İlçe 2019 Yılı Ocak Ayı Sel Felaketi Sonrası Hasar Tespit Bilgileri

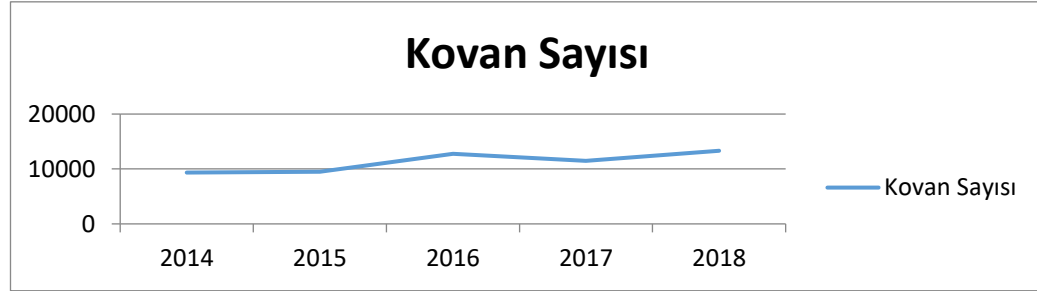
Toplam Başvuru Sayısı	113 Kişi
Toplam Alan (Dekar)	2.293 Dekar

Kaynak: Torbalı İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü verileri-9.04.2019.

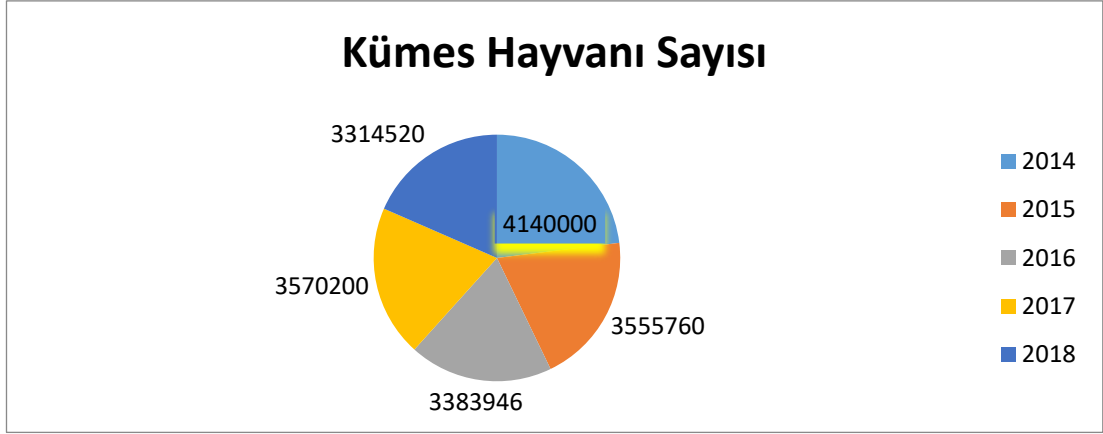
Şekil 5: Torbalı 'da 2014-2018 Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Varlığı

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-9.04.2019.

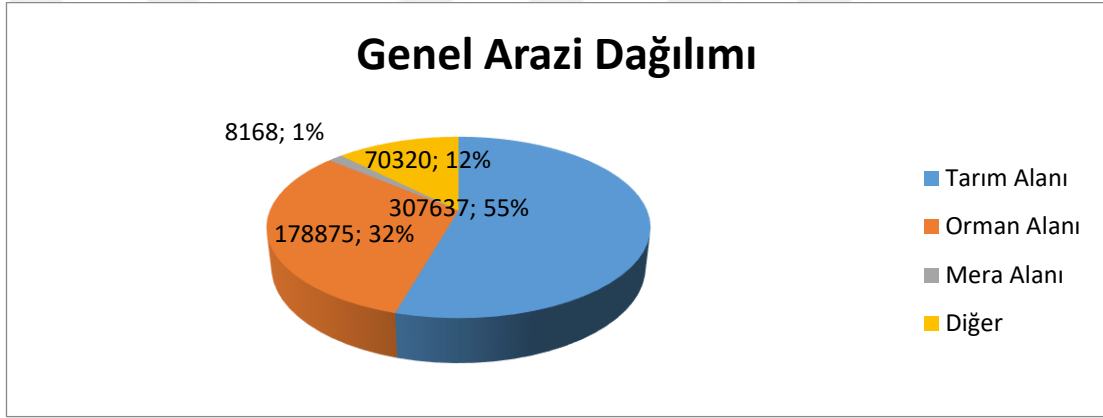
Şekil 6: Torbalı 'da 2014-2018 Yılları Arasında Arıcılık Faaliyeti için Kullanılan Kovan Sayısı

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-9.04.2019.

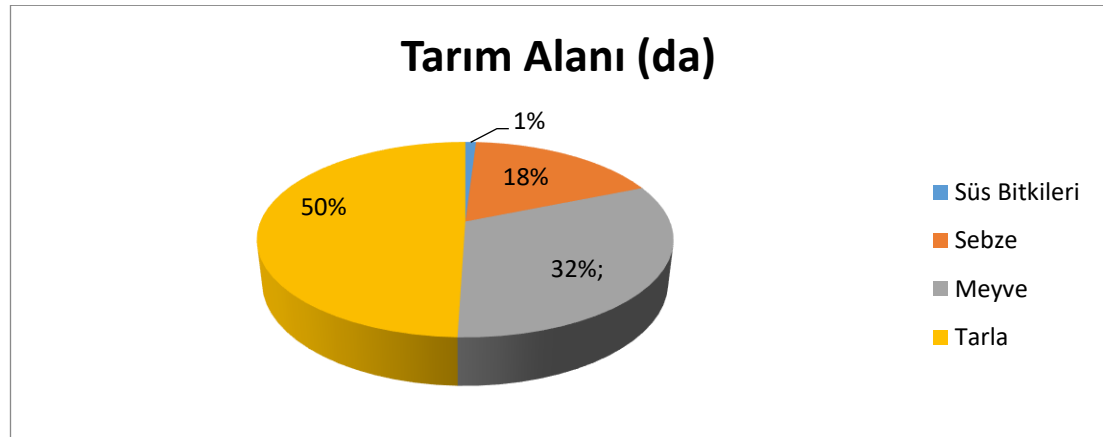
Şekil 7: Torbalı Yıllara Göre Kümes Hayvanı Sayısı

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-9.04.2019.

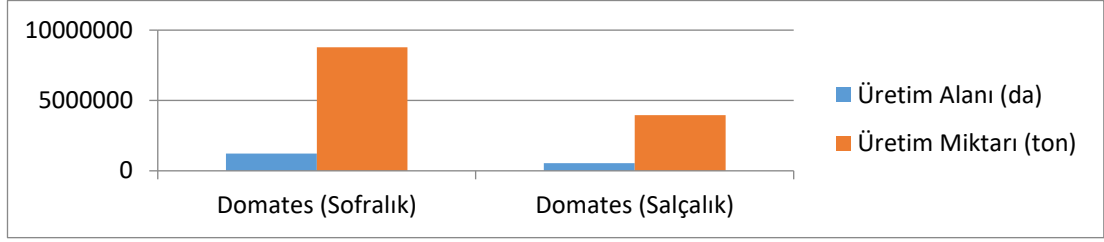
Şekil 8: İlçe Genel Arazi Dağılımı (Dekar Bazında Yüzölçümsel Olarak Dağılım)

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-9.04.2019.

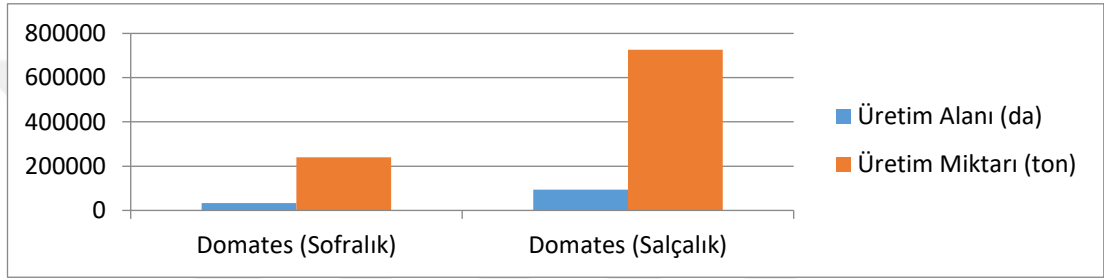
Şekil 9: İlçede Tarım Alanlarının Oransal Dağılımı

Kaynak: <http://www.torbalı.gov.tr/ekonomi>

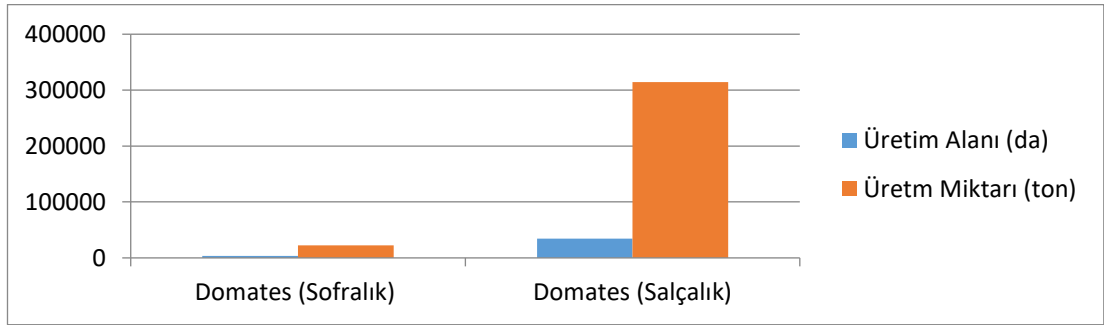
Şekil 10: 2018 Yılı Türkiye Geneli Domates Ekili Alan ve Üretim Miktarı Dağılımı

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-9.04.2019.

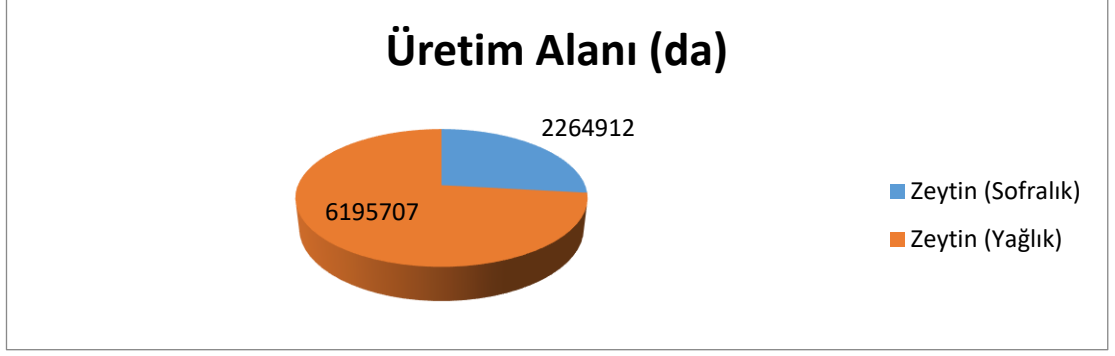
Şekil 11: 2018 Yılı İzmir İli Domates Ekili Alan ve Üretim Miktarı Dağılımı

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-9.04.2019.

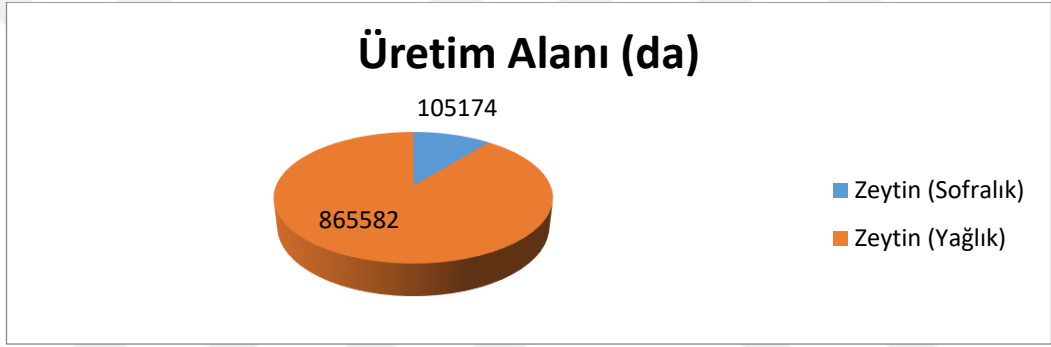
Şekil 12: 2018 Yılı Torbalı Domates Ekili Alan ve Üretim Miktarı Dağılımı

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-9.04.2019.

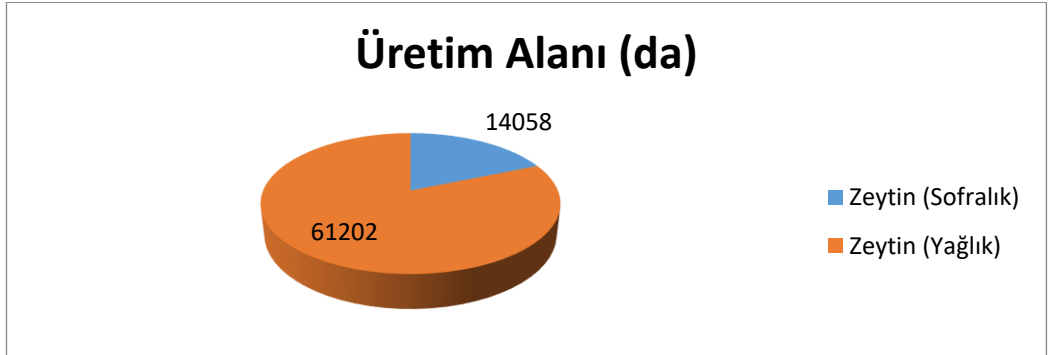
Şekil 13: 2018 Yılı Türkiye Geneli Zeytin Türlerine Göre Ekim Alanı

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-9.04.2019.

Şekil 14: 2018 Yılı İzmir İli Zeytin Türlerine Göre Ekim Alanı

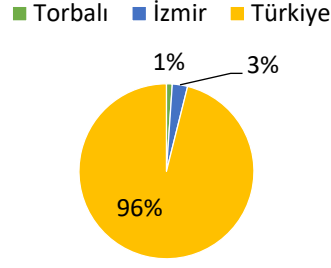
Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-9.04.2019.

Şekil 15: 2018 Yılı Torbalı Zeytin Türlerine Göre Ekim Alanı

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-9.04.2019.

Üretim Miktarı (ton)

Şekil 16: 2018 Yılı Torbalı, İzmir ve Türkiye’de Mısır Üretim Miktarları

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-9.04.2019.

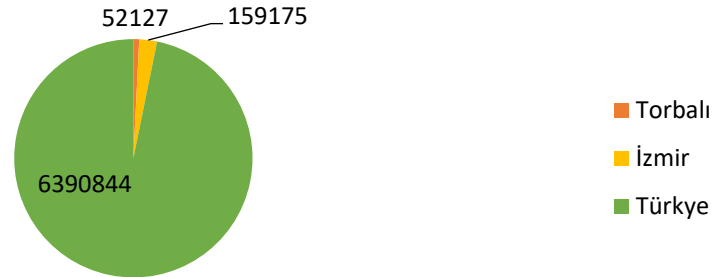
Mısır Verimi (kg/da)

Şekil 17: 2018 Yılı Torbalı, İzmir ve Türkiye’de Mısır Verim Miktarı

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-9.04.2019.

Mısır Ekili Alan (da)

Şekil 18: 2018 Yılı Torbalı, İzmir ve Türkiye’de Mısır Ekili Alan Dağılımı

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-9.04.2019.

Tablo 29: Torbalı'da Tarımsal ve Hayvansal Üretim Değerleri (Torbalı'nın İzmir'deki Üretim Değerlerine Etkisi)

Ürün Grupları	İzmir Üretim Değer(TL)	Torbalı Üretim Değ.(TL)
Tarla Ürünleri	1.802.355.086	195.410.260
Sebzeler	1.470.338.647	45.554.968
Meyveler	4.026.786.750	125.179.098
Süt (Sığır, Koyun, Keçi)	2.043.71.772	70.531.029
Yumurta	342.192.797	18.685.510

Kaynak: <http://www.torbalı.gov.tr/ekonomi>

Tablo 30: 2014-2015 Yılları Torbalı İlçesi Sektörel Bazda İhracat Rakamları

	Sektör	2014 (\$)	2015 (\$)
1	Tütün	369.465.658.18	303.620.777.91
2	Ağaç Mamulleri ve Orman Ürünleri	91.249.637.54	82.841.926.04
3	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	57.396.039.10	49.630.808.00
4	Tekstil ve Hammaddeleri	41.865.466.89	42.510.225.11
5	Makine ve Aksamları	40.622.527.71	41.062.532.52
6	Hazır Giyim ve Konfeksiyon	22.840.568.51	39.524.445.54
7	İklimlendirme Sanayi	42.965.170.01	39.255.371.50
8	Demir ve Demir Dışı Metaller	36.628.956.48	31.243.180.25
9	Meyve Sebze Mamulleri	32.938.464.68	29.226.118.93
10	Su Ürünleri ve Hayvancılık Mamulleri	28.527.670.59	23.034.337.73
11	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	22.571.269.85	18.266.368.98
12	Taşıt Araçları ve Yan Sanayi	22.326.917.70	14.815.324.10
13	Deri ve Deri Mamulleri	15.427.182.09	14.791.577.51
14	Elektrik- Elektronik	11.759.729.06	9.510.352.32
15	Maden ve Metaller	13.530.133.08	8.771.947.76
16	Kuru Meyve ve Mamulleri	7.072.263.62	7.255.268.37
17	Çelik	7.196.460.04	6.224.494.64
18	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	5.492.450.44	3.768.762.70
19	Zeytin ve Zeytinyağı	5.877.241.45	3.364.714.83
20	Yaş Meyve ve Sebze	4.345.507.57	2.409.062.49
21	Diğer Sanayi Ürünleri	1.779.161.03	1.397.851.83

22	Gemi ve Yat	134.177.78	426.575.71
23	Halı	195.505.97	89.217.33
24	Süs Bitkileri ve Mamulleri	123.940.79	61.179.83
25	Değerli Maden ve Mücevherat	20.52	120.31
26	Savunma ve Havacılık Sanayi	67.92	
	TOPLAM	882.332.188,58	773.102.542.24

Kaynak: Torbalı Ticaret Odası verileri-25.04.2019.

2.7.12. Torbalı Orman İşletme Şefi ile Gerçekleştirilen Mülakat

05 Nisan 2019 tarihinde Torbalı Orman İşletme Şefi (TOİŞ) ile yapılan mülakat soru ve cevapları TOİŞ-1, soru cevaplar ise italik yazı olarak aşağıda sunulmuştur.

TOİŞ-1: Torbalı’da orman varlığı hakkında bilgi verir misiniz? Ormanları oluşturan ağaç türleri ve ilçe orman endüstrisine katkısı nedir?

Torbalı’da 16388,9 hektar ormanlık alan, 40570,0 hektar ise ormansız alan mevcut. Ormansız alan olarak ifade edilen iskâna açılan alanlar, ziraat arazisi ve meralar. Torbalı ormanlarının %70’ini kızılçam ormanları, % 29’unu fıstık çamı ve %1’ini Halep çamı oluşturmak.

İlçede devlet izniyle belirli alanlarda ekonomik faaliyet olarak ormancılık yapılmakta. Yılda 10.000 m³ enval ürün çıkarılmakta olup bir kısmı Torbalı’daki palet fabrikalarında işlenmekte, bir kısmı ilçe mobilya sanayisinde kullanılarak ihraç edilmektedir. Orman endüstrisi için gerekli olan kesim işlemi devlet kontrolünde bazen köylülerce bazen de ağaç ve mobilya endüstrisinde üretim yapan fabrikalarca yapılmakta. Ormanlar kesilerek tomruk, kâğıt, maden ve direk, mobilya sanayisi ürünü, kabuklu kâğıtlık, yakacak olarak değerlendirilmekte. Devlet izniyle kesilen ormanlar şirketlere satılmaktadır. Kesimi, nakliye bedeli orman işletme şefliğince yapılmaktadır.

İlçede Dağteke, Ormanköy, Helvacı, Düverlik, Karakız, Yoğurtçular, Demirci, Çakırbeyli, Bozköy, Çamlıca köyleri orman bakımından zengin alanlar.

TOİŞ-2: Ormancılık alanında devlet desteklemeleri var mı? Varsa bunlar hakkında bilgi verir misiniz?

ORKÖY Projesi köylerde yaşayan vatandaşlar için canlı hayvan desteği sağlayan, köy halkına ekonomik faaliyet için destek olma ve kırsal kalkınma amacıyla orman köylüsünü kredilerle destekleyen bir proje. ORKÖY kapsamında süt sığırcılığı, süt koyuncululuğu, güneş enerjisi üretimi desteği, arıcılık gibi alanlarda 5 yıl geri ödemeli kredi desteği verilmekte. Proje kapsamında köylü devlete 1 yıl ödeme yapıp ertesini yıl ödeme yapmamaktadır. Örneğin çiftçiye 30.000 TL kredi desteği veriliyorsa 5 yıl boyunca 6000'er TL'lik geri ödeme yapma imkânı verilmektedir. Devlet arıcılık için kredi-kovan desteği vermekte. Dağtekte köyündeki arıcılar bu destekten yararlanmakta. Arıcılık faaliyeti yapan köylüler kışın kovanlarını köyde bırakıp yaz başlarında Kütahya ve çevresindeki serin yaylalara çıkararak arıcılık faaliyeti yürütmektedirler. Yine köylüler 2019'da Ormanköy'de süt koyuncululuğu, 2017'de Helvacı'da süt sığırcılığı için destek almaktalar.

TOİŞ-3: Torbalı'da kaç taş ocağı bulunmaktadır? Taş ocaklarının kuruluş yerinde orman arazisi tahribatı var mıdır? Taş ocakları genelde köylüler tarafından istenmemektedir. Sizce bunun sebebi nedir? Taş ocaklarının doğal çevreye zararı var mıdır?

Torbalı'da Özbey'de (Uyuzdere Mevkii) nde 5 tane faal taş ocağı bulunmakta. 1 yeni taş ocağının daha kurulması için izin verilmiştir. Ayrıca Uyuzdere Mevkiinde 1 tane kireç üretimi yapan ocak bulunmakta. İlçede kapalı olan 3 taş ocağı bulunmakta. Bunlar aktif üretime kapalı. Taş ocaklarının en büyük sıkıntısı kayaçları patlatırken dinamit kullanılması ve havada toz bulutu oluşması. Diğer nedeni ocakta taş çıkarma faaliyeti boyunca araç ve ekipmanların çıkardığı tozların verimli tarım arazilerinde yetişen, gelişme aşamasındaki tarım ürünlerini toza boğması. Bölgede taş ocaklarının kurulması için ormanlık arazilerin kesilmesine izin verilmemekte, ocaklar için bitki örtüsü zayıf, makilik arazilere işletme kurma onayı verilmekte.

2.7.13. Torbalı Esnaf ve Sanatkârlar Odası Genel Sekreteri ile Gerçekleştirilen Mülakat

26 Nisan 2019 tarihinde Torbalı Esnaf ve Sanatkârlar Odası Genel Sekreteri (ESOGS) ile yapılan mülakat soru ve cevapları, soru ESOGS - 1 cevaplar ise italik yazı olarak aşağıda sunulmuştur.

ESOGS-1: Esnaf ve Sanatkârlar Odasına kayıtlı kaç üyeniz bulunmakta, bunların kaçını aktif kaçını pasif?

Toplam 13.000 üyemiz var. Bunların 3000 tanesi aktif. Pasif olanlar işletmelerini açıp kapatmışlar ve ticari faaliyetlerini kesintisiz olarak yürütmemekteler yani yaklaşık 10.000 üyemiz bu şekilde. 1967’de kurulan odamız 1 nolu üye ile ticari işletme kaydına başlamış şu anda 13.000 nolu üye ile hizmet vermekteyiz.

ESOGS – 2: İlçe esnafına yönelik çalışmalarınızdan bahsedebilir misiniz?

İlçedeki köyler ve merkezde ticari faaliyet yürüten esnafımızla kamu kurumları arasındaki bağlantıyı sağlıyoruz veya vatandaşla esnaf arasındaki sorunları çözmeye çalışıyoruz. Akabinde Esnaf Kefalet Kooperatifi ile kardeş kuruluşlar olarak ortaklaşa esnaflarımızın kredi almalarına yardımcı oluyoruz. Esnaflarımızla bankalar arasındaki diyalogları sağlıyoruz. Veya esnafın herhangi bir sorununda devreye giriyoruz.

ESOGS – 3: İlçe esnafının yaşadığı sorunlardan bahsedebilir misiniz?

Esnafın sorunları genellikle ekonomik kökenli. Esnaf ekonomik sorunlarına çözüm yolu olarak krediyi tercih ediyor. Esnaf Kefalet Kooperatifleri de bu konuda % 0,5 faiz oranıyla destek oluyorlar. Bu kredileri alabilmenin ön şartlarından birisi de esnaf olarak odamıza kaydının bulunması. Bize üye olmayan hiç kimse bu krediyi kullanamıyor. Esnafın yaşadığı diğer sorun seyyar satıcılar sorunu. Bugünlerde seyyar satıcılarla mücadele başladı çünkü seyyar satıcıların oda kaydı bulunmadığı için ilçede kayıt dışı ekonomi oluşturdular. Oda kaydı, belediye ruhsatı gibi hiçbir kayıtları olmayan seyyar satıcılar, sabit işletme sahibi esnafın veya vergisini ödeyen seyyar esnafın hakkını gasp etmiş oluyor. Oda olarak bunun önüne geçmek için uğraşmaktayız.

ESOGS-4: İlçede merkez Tepeköy Mahallesi’nde kapanan işletmeler hakkında ne söyleyeceksiniz? Kapanan işletmelere oda olarak nasıl müdahale ediyorsunuz?

İşletmelerin kapanmasını uygun görmüyorum. Aslında işletmesini kapatan ve açan esnaf hemen hemen denk sayıda. 300 işletme açılıyorsa 270 işletme kapanıyor açılış sayısı her zaman bir tık önde. İlçemizde dükkânını kapatan esnaf olduğu gibi yeni açılan ticari işletmeler de mevcut, ilçemizde esnafın işletme açma oranı kapatma oranından daha yüksek diyebiliriz. Şu anki ekonomik durum bir krizin

varlığını gösteriyor. Esnafın sosyal güvencesini ödemedeki sıkıntılar çektiğini biliyoruz. Esnafın sigortalarını ödeyebilmeleri için SGK'ya ayda 900 TL yatırması gerekiyor. Dükkân Kiraları Torbalı'da fahiş fiyatlara çıktı. Kazım Dirik Caddesi'nde aylık 5000 – 6000 liranın altında dükkân kirası yok. Esnaf dükkân kirası, çalıştırdığı işçilerin maaşı ve sigortası ile kendi sigortasını ödemekte zorluk yaşıyor ve esnafın karşısına ciddi rakamlar çıkıyor. İşyeri açacak esnaf önce vergi dairesine kayıt oluyor, sonra esnaf sicile daha sonra esnaf ve sanatkârlar odasına kayıt oluyor ancak işletmelerin kapanışında işletme sahibi kaydını vergi dairesinden kapatıyor odamıza gelip kayıt sildirmiyor. Bu esnafın iflas etme durumu ile karşılaşması ve psikolojisinin bozulmasıyla da yakından ilgili. Bize gelip kayıt sildirmediği için bir boşluk oluşuyor ve biz bunu sistemden 6 ay içinde yakalıyoruz, vergi kaydını kapatan işletmelerle ilgili bize yazı geliyor ve vergi kaydı olmayan işletmelerin oda kaydının silinmesi yönünde bilgilendiriliyoruz.

ESOGS-5: Bir sivil toplum örgütü olarak Torbalı'da ne kadar aktifsiniz? Ne derecede etkilisiniz?

Biz Torbalı'nın en büyük sivil toplum kuruluşlarından biriyiz. Torbalı Esnaf Odası olarak ilk üçteyiz. Aktif üye sayımızla İzmir'de de sayılı odalardanız. İzmir'de üye sayısı bakımından ilk 10'dayız. İzmir'de 3000 aktif üyesi olan 10 tane oda bulunmuyor. Ticaret Odasının üye sayısı da bizimle yakın ancak ticaret hacmi olarak bizden çok daha güçlüler. İlçede ticaret hacmi bakımından ziraat odasından sonra geliyoruz.

ESOGS- 6: Oda gelirleriniz giderlerinizi karşılıyor mu? Bütçeniz genel olarak fazla veriyor mu? Bütçe fazlalarını oda ve üyeler adına nasıl değerlendiriyorsunuz?

Odamıza bu sene yeni bir araç tahsisi yaptık. Zor durumda olan esnafa yardım etmeye çalışıyoruz. Geçtiğimiz günlerde bir esnafımızın işyeri yandı ona maddi destek sağladık. Geçen sene sonunda yine bir esnafımızın işyeri yanmıştı destek verdik. Elimizden geldiğince okullardan gelen küçük çaplı yardım taleplerini geri çevirmiyoruz.

ESOGS-7: İlçede kaybolmaya yüz tutan meslek dalları nelerdir? Bunların kaybolmaması için neler yapıyorsunuz?

İlçede kaybolmaya yüz tutan meslek sayısı çok az. İlçede kalaycılık vardı bitti. İlçede silah – tüfek tamirciliği mesleği yok olmakta, sadece 1 işletme mevcut. Bunlarla

ilgili ilçemizde geçen yıl içerisinde Ahilik Haftası etkinlikleri yaptık. Esnaf Birliği'nin bu konuda çalışmaları var. Zaten üst kuruluşumuz olan birlik, bu tür çalışmaları ilçemizde koordine ediyor. Birlik bize ya genelge ile bildirim yapıyor ya da görevlendirme veriyor. Etkinlik kapsamında kaybettiğimiz esnaflara yönelik hayır çalışması yaptık, yemek dağıttık, sanayi esnafına 500 kişilik kahvaltı verdik. Ahi Evran'ın hayatını anlatan bir tiyatro oyunu sergiledik, anma töreni düzenledik.

ESOGS-8: Üye aidatları ne kadar? Üye aidatlarına yönelik bir düzenlemeniz var mı, bu konuda inisiyatif alabiliyor musunuz?

Üye aidatları erkeklerde yıllık 350 TL, kadınlarda 256 TL. Bu sene ilk kez denenen bir uygulama var. Eski uygulamada kadın-erkek işletme sahipleri için standart bir aidat miktarı vardı. Bu sene kadın işletmecilerle ilgili bir genelge yayınlandı ve indirim yazısı geldi buna istinaden yeni uygulamaya başlandı. Ayrıca engelliler de bu avantajlı aidat ödemesinin kapsamına alındı. Bu uygulama ilçemizde başarılı oldu ve büyük bir karşılık buldu, kadın girişimci sayımız arttı. Bakanlık aidatlar için bir tarife uyguluyor biz bu konuda inisiyatif sahibi değiliz, bakanlık emrinde hareket etmek durumundayız. Aidatlarını ödemeyen esnafa aidat ücretinin yanı sıra yıllık tefe tüfe oranında faiz eklenerek yaptırım uygulamaktayız.

ESOGS-9: Esnaf üyelik aidatlarını tam olarak ödeyebiliyor mu? Oda olarak bu sebepten ötürü zarar ediyor musunuz?

Aidatlarını ödeyemeyen çok sayıda esnafımız var. Ödeyenlerden daha çok ödeyemeyenler çoğunlukta. Büyük oda olduğumuz için ayakta durabiliyoruz. Üye sayısı az olan küçük bir oda olsaydık zor ayakta kalırdık. Bu nedenle zorda kalan birçok oda bulunmakta ancak bizim üye sayımızın çok olması aidatını ödeyemeyen esnafın aidatını telafi edebiliyor ve bizi çok fazla olumsuz etkilemiyor. Bu ekonomik şartlarda esnafı icraya vermek bize etik gelmiyor. Biz esnafımız için üzülüyoruz. Bir taraftan bizim onları korumamız gerekiyor, görevimiz burada esnafa hizmet etmek. Diğer yandan kanunen alacaklı olduğumuz için esnafımıza ödeme yapma emri şeklinde borçlu olduğunu belirten bir yazı gönderiyoruz veya esnaf işletmesini kapatmış odaya gelip kayıt sildirmemiş bir borç tahakkuku var bununla ilgili esnafa yazılı tebligat gönderiyoruz akabinde yasal olarak icra yolu açık ancak biz bu yola hiç başvurmadık.

ESOGS-10: Odanıza kayıtlı sanayi esnafı sayısı nedir? Sanayi esnafı ile çalışmalarınız var mı? İlçede kaç sanayi sitesi mevcut?

600 – 650 civarında esnaf var. İlçede Atatürk, Başak ve Emek Sanayi Siteleri olmak üzere 3 büyük sanayi sitesi bulunmakta. Ayrıca küçük çaplı birkaç sanayi sitesi daha mevcut. Ancak tam yerleşimin ve donanımın olduğu en kapsamlı sanayi sitesi Atatürk Sanayi Sitesi. Atatürk Sanayi Sitesi'nde ortalama 500 esnaf, Emek Sanayi Sitesinde 60 esnaf, Başak sanayi sitesinde de 40 esnaf var. En az sanayi esnafı bulunan site Başak. Odamıza kayıtlı 3000 aktif üyenin büyük kısmını sanayi esnafı oluşturuyor. Geri kalan esnaflarımız ilçe merkezinde ve çevre mahallelerde yer alıyor.

ESOGS-11: Sanayi esnafı ile ilgili çalışmalarınız var mı? Ticari faaliyet durumları nedir ekonomik durumları hakkında bilgi verir misiniz?

Geçen yıl İzmir Büyükşehir Belediyesi ile ortak bir çalışma yürüttük. Sanayi sitelerimizin bozuk olan yollarının tamiratını ve asfalt çalışmasını yaptırдық. Bu konuda öncülük yaptık. Şu an gündemimizde olan konu Torbalı Belediyesi ile çalışarak sanayi sitelerine güvenlik kamerasının takılması. Sanayi sitelerimizde gece hırsızlık vakaları oluyordu ve bu konuda güvenlik zafiyeti vardı. Bunun temel sebebi sanayinin giriş çıkış noktalarının belli olmaması ve her yerden giriş çıkışın sağlanabilmesi. Bu nedenle sanayinin 27 noktasına son model güvenlik kameraları takıldı. Bir nebze olsun hırsızların gözünü korkutmak veya güvenlik konusunda başarılı olmak açısından etkili bir yöntem olduğunu düşünüyorum.

ESOGS-12: Esnafa ne tür kredi imkânları sağlanmakta? Bu konuda esnaf esnaf kefalet kooperatifi arasında nasıl arabulucu oluyorsunuz?

Torbalı'da iki tane esnaf kefalet kooperatifimiz var. Onlarla uyumlu çalışıyoruz. Esnafımız 200.000 liraya kadar kredi alabiliyor, 60 ay vade ve % 0.5 faiz oranıyla gayrimenkul ipoteği yapılarak esnafa kredi kullanırılıyor. Bu krediler cazip çünkü şu anda Türkiye'de hiçbir banka bu kredi oranını veremiyor. Ekonomik durgunlukta esnaf krediye daha çok yöneldi ve mümkün mertebe de bu kredilerin ödemelerinde gecikmeden düzenli ödüyor çünkü krediler esnafa can suyu oluyor. Esnaf örneğin 60 ayın 40 ayını ödedikten sonra tekrar yeni bir kredi çekip kredide açık olan kredi limiti ölçüsünde yeniden bir kredi alabiliyor.

ESOGS-13: İlçemizde esnafın kurması gereken ticari işletmeler hangi alanlarda açılmalı? İlçede yığılma olan veya eksik kalan işletme oranı ne olabilir? Bu konuda esnafı yönlendiriyor musunuz?

Bize soran esnaf olduğu sürece biz yardımcı olmaya hazırız. Ancak ticari işletme açmak isteyen esnaf bize bu şekilde bir taleple gelmiyor. Genel olarak yapacakları iş kolları konusunda kararları kendileri veriyorlar. Ben X iş kolunda iş yapacağım diyen esnaf adaylarına yönelik toplam 5 adet KOSGEB girişimcilik kursları da düzenledik. Bu kurslara 25'er kişi katıldı. Kursiyerlere KOSGEB Girişimcilik Eğitimi ve Sertifikası verdik. Orada kursa katılan gençlerle konuştuk ve onlara hangi mesleklerin ilçemizde ticari işletmesinin çok olduğunu, hangi mesleklerin iş yapamayıp kapandığını, en çok tercih edilen meslek dallarında bilgi verdik. Ülkemizde özellikle emekli kesimi 100 – 150.000 liralık emekli ikramiyesi alıp 50.000 TL si ile bakkal dükkânı açayım işleteyim mantığı ile çalışıyor ve 3 – 5 ay sonra bakkalı kapatıyor ve 50.000 lira çöpe gidiyor. İlçede en çok açılan işletme bakkal dükkânları.

ESOGS-14: AVM'ler ilçedeki küçük esnafı etkiledi mi? Etkilediyse nasıl etkiledi ve bu konu hakkında neler yapılabilir?

İlçemizi hem de Türkiye'nin her bir yanını AVM'ler sarmış durumda. Bizim en büyük sorunumuz bu. Şu an mecliste perakende ticareti düzenleme ile ilgili bir plan var. Bu düzenlendi ancak yeterli olamadı tekrar düzenlemeye tabi tutuldu. Zincir marketler konusunda belediye, esnaf odası, ticaret odası veya Torbalı'nın kent konseyinin bu konuda çalışma yapması şart. Burada bakkal varsa 300 metre ilerisine zincir market kurulmamalı, böyle olduğu sürece bakkalın ayakta durma şansı % 0. Bakkalların ayakta durması için veresiyeye yönelmesi gerekir ancak veresiyeye ödeme ile dükkânını kurtarır mı kurtaramaz mı bunun sorgulanması gerekli. İnsanlar zincir marketlere gidip bu ekmeğin ücretini yarın verebilir miyim diyemiyor, ancak küçük esnaftan alışveriş yaptığında bunu söyleyebiliyorlar. Zincir marketler Türkiye'de esnafı tamamen bitirdi. Zincir marketler lastik, araba tekeri, cep telefonu, dondurma, ekmek, sebze ve her türlü ürünü satarken küçük esnaf nasıl iş yapabilir? Bununla ilgili kanuni bir düzenleme şart. Torbalı'da şu an onlarca zincir market var. Her bir köşeye zincir market açılıyor. İnsanlar da kiralama konusunda küçük esnaf yerine kurumsal firmalarla çalışmayı tercih ediyorlar, kurumsal firmalarla aylık 8.000 TL'ye kira

sözleşmesi yapan dükkân sahipleri var. Eskiden özel bankalara yer temin eden dükkân sahipleri bugünlerde artan zincir market sayısı ile marketlere peşin ödemeye kiralama yapma yoluna gidiyor. Böyle bir ikilemin içindeyiz.

ESOGS–15: İlçe esnafından oda olarak sizin beklentileriniz neler olabilir?

Esnafın aidatını düzenli ödemesi ve vatandaşa sağlıklı ve düzgün hizmet vermesi gerekiyor. Biz bu konularda sürekli sorunlar yaşıyoruz. Esnaflarımız ticari faaliyetlerinde müşteri memnuniyetini sağlamalı. Bazı esnaflarımız iş görme hususunda müşteri ile anlaştıkları fiyatın üstünde iş yaparak müşteriyi taciz ediyor veya müşteriden aldıkları hizmet karşılığında düzgün hizmet veremiyor hatta müşteriyi zarara uğrattıyor. Örneğin bize müşteri geldiğinde fotoğraf çekimi yaptırdığı fotoğrafçının fotoğraflarını kaybettiği veya anlaştıkları şekilde fotoğrafları basıp çerçeve yapmadığı şikâyetiyle geliyor biz bunun üzerine esnafla müşteri arasında arabulucu oluyoruz.

ESOGS–16: Esnaflarımız aynı ürünü farklı fiyatlara satabiliyor, bunun denetimi nasıl yapılıyor? Oda olarak bunun neresindesiniz?

Bu konu ile ilgili esnaf odalarının yaptırım gücü yok. Sadece fiyat tarifeleri bakanlıkça belirlenir biz de bunu isteyen esnafımıza veririz. Ancak esnaf fiyat belirlerken de fiyatı kendi belirleme yoluna gidiyor. Esnafların fiyat konusunda zabıta denetlenmesi gerekiyor ancak bizim belediyeler gibi denetim yetkimiz yok. Bu durum da odalar için bir eksiklik. Fiyatları oda olarak biz belirlememize rağmen fiyat tarifesinin esnafça uygulanıp uygulanmadığını takip edemiyoruz. Ya fiyatları biz vermeyelim takibi sorulmasın ya da fiyatları biz belirliyorsak takibini de biz yapalım istiyoruz. Esnaf odalarının cezai müeyyide uygulama yetkisinin olması gerekir. Zabıta bunun takibini belli ölçüde yapabiliyor. Ancak büyük bir ilçeyiz ve esnaf sayımız çok olduğu için zabıta denetimi de yetersiz kalıyor.

ESOGS – 17: Odaya kayıtlı esnafa yönelik müşteri memnuniyetini artırma gibi eğitimler sağlıyor musunuz?

KOSGEB Girişimcilik Eğitimi kapsamında yaklaşık 25 kişiye hijyen eğitimi verdik. KOSGEB kredileri ile ilgili seminerler düzenledik. Esnafımızı SMS yoluyla eğitimlere katılımları konusunda bilgilendiriyoruz. Eğitimlerde sertifikasyonu olan danışmanlık firmalarından hizmet almaktayız. Bununla ilgili İŞKUR’la ortaklaşa bir

çalışma yaptık. KOSGEB eğitimlerinde eğitmen ücretinin bir kısmını İŞKUR, bir kısmını odamız karşılamakta.

2.7.14. Torbalı Şoförler ve Otomobilciler Esnaf Odası Başkanı ile Gerçekleştirilen Mülakat

8 Mayıs 2019 tarihinde Torbalı Şoförler ve Otomobilciler Esnaf Odası Başkanı ile yapılan mülakat soru ve cevapları, soru ŞOEÖB- 1 cevaplar ise italik yazı olarak aşağıda sunulmuştur.

ŞOEÖB-1: Odanızın işleyişi ve odaya kayıtlı esnaf sayınız hakkında bilgi verir misiniz? Odaya kayıtlı esnaflarınızı nasıl kategorize edersiniz? Esnafınıza yönelik çalışmalarınızdan bahseder misiniz?

Odamız Torbalı 'da 1966 'da kuruldu. Odamız bünyesinde 900 esnaf kayıtlı. Biz karma bir odayız. Odamızda minibüsçü, kamyoncu, taksici başta olmak üzere 11 daldan esnaf var. Ayrıca ilçemizde 5 tane ulaşım kooperatifi de var. 1 tane aracı olan odamıza kayıt yaptırabiliyor. Odamızda esnafın sorunlarının çözümü konusunda gerektiğinde sorunları kendimiz çözüyor, gerektiğinde ise yetkili makamlara sorunu bildiriyoruz. Bazen de vatandaşlardan bize şikâyetler geliyor bu konuda esnafımızı uyarıyoruz ve ulaşım kooperatifleriyle esnafın vatandaş karşısında hatasını düzeltmesini teşvik ediyoruz. Odamızın bu şekilde esnaf-devlet ve esnaf-vatandaş arasındaki sorunların çözümünde arabuluculuk görevi de bulunmakta. Odamıza kayıtlı olan esnaf bankalardan kredi çekerken odaya kayıtlı esnaf olduğunu kurumumuz tarafından belgelendirerek bankaya teminat vermiş oluyor. Odamıza kayıtlı esnafımıza yönelik Trafik Şube Müdürlerimiz tarafından eğitim ve bilgilendirme toplantıları düzenlenmesine katkıda bulunuyoruz. İlçede taşımacılık hizmetinde kalitenin yükseltilmesine yönelik eğitim programları ve mesleki temel eğitim programlarını da üyelerimize sunuyoruz.

ŞOEÖB-2: İlçe esnafının karşılaştığı sorunlar hakkında bilgi verir misiniz? Şoförlerimizin karşılaştığı en büyük sorun vergi, vize, akaryakıt fiyatları ve yedek parçanın temini. Bunun yanı sıra araçların hız kontrolü için anayol, cadde, bulvar ve sokaklara yapılan hız kesici kasislerin standartlara uygun olarak yapılmaması sonucu şehir içi ulaşım araçlarının zarar görmesi de sorunlar arasında. İlçede kasisler hem çok büyük hem de çok sık aralıklarla yapılıyor.

ŞOEOB-3: Oda olarak ilçedeki trafik yoğunluğu probleminin çözümüne nasıl katkı sağlayabilirsiniz?

İlçemizdeki ulaşım faaliyetleri Torbalı Belediyesi ve İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yetkisinde düzenleniyor. Araçların kaldırımlara park edilmemesi bunun için de otoparkların inşa edilmesi gerekiyor. Araç trafiğini kaldıracak düzeyde yollar yapılması gerekiyor. Örneğin İZBAN köprüleri iki aracın yan yana zor geçtiği bir alan ve işlevi dar. Belediye tarafından üst yapı çalışmalarının arttırılması gerekir diye düşünüyorum.

ŞOEOB-4: Şehir içi yolcu taşımacılığında araç kapasiteniz yeterli mi? Bazı araçlar yeni iken bazıları yenilenmeye ihtiyaç duyuyor, oda olarak araç tipinde standartlaşmaya gittiniz mi?

Konu ile ilgili kurum Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Koordinasyon Ofisi. Aracın modelinin yükseltilmesi, aracın ulaşımdan kaldırılması, toplu taşımada araç sayısının arttırılıp azaltılması bu kurumun yetkisi dâhilinde. Örneğin şu an 14-20 yaş aralığında olan araçların toplu taşıma yapmalarına izin veriliyor.

ŞOEOB-5: İç İşleri Bakanlığı'nın kamuoyunu harekete geçirdiği "Öncelik Hayatın, Öncelik Yayanın" isimli yaya geçişi üstünlüğü etkinliklerinin ilçemize yansması nasıl oldu?

İlçemizde Emniyet Müdürlüğümüz ile birlikte hareket ettik ve yaya geçişinin önceliği hakkında halka broşürler dağıttık ayrıca odamıza kayıtlı esnafı telefon mesajlarıyla bilgilendirdik. İlçemizde bu tür faaliyetler yapılırsa da yeterince uygulama yapıldığını düşünmüyorum. Bu konuda vatandaşa ve esnafa yönelik seminerler verilmeli. Trafik haftası etkinliklerinde de bu konuda farkındalığı arttıracak aktiviteler düzenlenebilir.

ŞOEOB-6: İlçede şehirlerarası otopark sıkıntısı var. Nüfusu 200.000 e dayanan, Aydın – İzmir Otoyolu üzerinde bulunan ve önemli bir güzergâh olan ilçemizde şehirlerarası otopark yapımı konusunda İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne başvurunuz oldu mu? İlçede otopark sıkıntısı kaç yıldır mevcut ve bu sorunun hala çözülememesi ilçe ekonomisi için de kayıp gibi gözüküyor. Otopark sorunun çözümüne ilişkin nasıl kamuoyu yaratabilirsiniz?

İlçe otoparkımız geçmişte de ilçeye yakışır düzeyde değildi. Bugün ise otoparkımız tamamen yok. Yani böyle büyük bir ilçede otopark sorununun çözümü için

oda olarak büyükşehir belediyesine, yerel belediyeye defalarca başvuruda bulunduk ve hatta bu konuyu ulaştırma bakanına taşıdık. İzmir Büyükşehir Belediyesi Torbalı Belediyesi'nden yer tahsisinde bulunmasını istedi ancak belediye yer tahsis edemedi bu nedenle otogar sorunu çözülemedi. Hâlbuki çevre ilçelerde Ödemiş, Bergama ve Kınık'ta yeni otoglar inşa edildi, Torbalı da bunu başarabilirdi. Yerel belediye ile büyükşehir belediyesi arasındaki koordinasyonsuzluk bu sorunun çözümünü rafa kaldırttı. Şu an Pamukyazı Mahallesi'nde belediyeye ait olan 10 dönümlük bir alanda otogar inşa edilmesi planlanıyor. Otogarın inşa edilmemesi halkın şehirlerarası ulaşımına etki ediyor. Örneğin Kuşadası'na giderken otobüsü tercih eden bir yolcu, önce İzmir'e otogara gitmek zorunda, hâlbuki Torbalı- Kuşadası arası 50 km mesafede, bu mesafe yolcunun Torbalı'dan İzmir'e gitmek zorunda kalmasıyla boşuna ulaşım ve zaman maliyeti ortaya çıkarıyor. Bunun dışında Torbalı'dan Antalya'ya, Afyon'a, Denizli'ye, Muğla'ya gitmek isteyen yolcular da aynı sorunu yaşıyor. İzmir'den hareket eden otobüslerin konaklayabileceği ve yolcu alıp indirebileceği bir nokta Torbalı'da olmadığından Torbalı'da mola verilemiyor. Otogarın yapılması böylesine yoğun bir otobandan geçen onlarca şehirlerarası seyahat eden otobüsü düşündüğümüzde hem çok faydalı bir hizmet hem de yapılabilecek olan muhtemel dinlenme tesisleri ilçe ekonomisine katkı yapabilecek bir alternatif olacaktır.

ŞOEOB-7: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Torbalı merkezden çevre mahallelerine sağladığı otobüs hizmetinin şehir içi minibüs hizmetini etkilemesi konusunda ve İZBAN hattının Torbalı'ya kadar çekilmesinin ilçedeki Torbalı – İzmir seferi yapan minibüsçü esnafını olumsuz etkilemesi konusunda neler söyleyeceksiniz?

Şehir içi ulaşım konusunda esnafın çok olumsuz etkilendiğini düşünmüyorum. Çünkü otobüslerin güzergâhı çevredeki kırsal alanlara doğru ve şehir içine ulaşmak isteyen bir yolcu genel olarak minibüsçü esnafını tercih edebiliyor. Ayrıca ulaşım sıkıntısının giderilmesinde ilçenin de lehine bir durum oluşmuş oldu. Diğer yandan İZBAN'ın Torbalı'ya geldiği ilk yıllarda Torbalı- İzmir seferi yapan esnafımız olumsuz etkilendi. İZBAN'ın ilçeye gelmesiyle Torbalı çevre ilçelerden ve illerden göç almaya başladığından dolayı nüfus arttı ve ulaşım hizmetinden yararlanabilecek potansiyel de arttı bu nedenle minibüsçü esnafını eskisi kadar etkilememeye başladı diyebilirim.

ŞOEOB-8: Oda başkanı olarak odanıza kayıtlı esnafınızdan şikâyetleriniz nelerdir, halktan esnafa yönelik şikâyetler aldığınızda esnafa karşı tutumunuz nedir?

Minibüsçü esnafımız duraklarda duraklamıyor, müşteriye trafiği tehdit edebilecek şekilde herhangi bir noktada araca indirip bindiriyor, bu hem yolcu için hem de trafiğin genel akışı için tehlikeli. Diğer husus esnafımız oda aidatlarını düzenli ödeyemiyor. Yıllık 300 TL aidat bedelini 2 taksit halinde topluyoruz, bunu bile toplamakta güçlük çekiyoruz. Odamıza düzenli aidat yatıranlar üyelerimizin yarısını bile oluşturmuyor. Aidat ödemelerinde esnafımız ekonomik durumunu gerekçe gösteriyor ve bizimle olan akrabalık, yakınlık ilişkilerini kullanmak istiyor.

Ulaşım kooperatiflerinin başkanlarına minibüsçü, taksici ve kamyoncu esnafın yaptığı hataları ibraz ediyoruz. Örneğin minibüsçü esnaf şehir içinde seyir halindeyken hatalı bir hareket yaptı veya yolcuyu mağdur etti ise bu durumu kooperatif başkanına bildiriyoruz, onlar da üyesini çağırıyor ve hatasını düzeltmesi konusunda esnafa uyarıda bulunuyor.

ŞOEOB-9: Odanıza kayıtlı ticari taksilerin ve minibüslerin tarifelerini siz mi düzenliyorsunuz? Düzenlerken hangi kriterleri dikkate alıyorsunuz? İlçemizde bulunan taksicilerin yaşadığı sorunlar var mı, evet ise bunlar nelerdir?

Bu düzenlemeyi yapma yetkisi İzmir Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Koordinasyon Merkezi'ne ait. Tarifeler belirlenirken enflasyon oranı dikkate alınıyor.

İlçemizde taksicilerin en büyük sorunu ticari simgeleri olan T plakasıyla ilgili büyükşehir belediyesi ile sorunlar yaşamakta. Korsan taksicilerin varlığı, vergi ödeyen taksici esnafın en büyük şikâyetlerinden. Her hanede bir aracın bulunması ve ilçede toplu taşımanın gelişmiş olması gibi nedenlerden ötürü taksiciler iş yapamıyor. Diğer yandan taksicilerin duraklayabileceği bir taksi durağı bulunmuyor. Belediyenin bu durakları inşa etmesi bekleniyor. Vatandaş ise Torbalılı taksiciden dolmuş taksi uygulamasına geçmesini bekliyor.

ŞOEOB-10: Araç kiralama işi ilçemizde hangi oranda yapılmakta? Sizce bu iş ilçede ekonomiyi etkileyecek düzeyde mi?

Araç kiralama işi Torbalı'da çok yeni ve sistematik değil, yani bir araç kiralayıcısının çoğunlukla kendine ait çok az sayıda aracı olabiliyor, işyerindeki diğer araçları yakın çevresinden tanıdıklarından temin eden esnaf bu işi yürütmeye çalışıyor. Ancak ilçemizde araç sahibi vatandaş sayısı çok fazla, toplu taşımada ulaşım olanakları geniş ve ilçemiz yabancı turist bakımından fakir bir bölge. Bu nedenle araç kiralama işine çok ihtiyaç bırakmıyor. Yeni kurulan sektör ayakta kalma çabası

veriyor, araç kiralama işinin ilçede ekonomiyi etkileyecek düzeyde olmadığını, verimsiz düzeyde olduğunu düşünüyorum.

ŞOEOB-11: Odanızın ticaret hacmi nasıl? Odanızı ilçedeki diğer odaların gelirleri bakımından kaçınıcı sıraya koyarsınız?

Bütçe bakımından en dar durumda olan odayız. Bütçemiz büyüklük bakımından ticaret, ziraat ve esnaf ve sanatkârlar odasından sonra geliyor. Bizim bütçemiz yılda 200.000 TL'yi geçemiyor. Aidatların düşük olması ve düzenli ödenmemesi bunda etken.

ŞOEOB-12: Oda olarak ilçedeki trafik yoğunluğu ve İZBAN köprüleri probleminin çözümüne nasıl katkı sağlayabilirsiniz?

İlçedeki trafik yoğunluğu Ayrancılara, Kemalpaşa-Pınarbaşı kavşaklarına cepler yapılması ile bir nebze azaltılabilir. Otoyola açılan ceplerle trafiğin rahatlatılması mümkün hale gelebilir. Örneğin Kemalpaşa'da sanayiye gitmek isteyen bir vatandaş şehir merkezinden geçmek durumunda kalıyor. Torbalı'da ise önce yol güvenliği sağlanmalı. İzmir-Aydın Otoyolu yaya geçişi için çok tehlikeli, muhtelif noktalara üst geçitler yapılmalı ve şehir içindeki yolların fiziki yapısı düzeltilmeli diye düşünüyorum. İlçe merkezimizde hala asfaltlanmayan yollar bulunmakta. Tüm bunlar ilçede ulaşımı kolaylaştırır ve hızlandırır. İZBAN köprülerinin şehir merkezinden geçirilerek şehri ikiye bölmesi ve İZBAN hattının yer altından geçirilmesi konusunda ise geçmişte çok çalışma yaptık. Bu kapsamda İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne dilekçe ile başvurduk. Dilekçemize gelen cevap projenin ihale edildiği üst geçitlerin yapılacağı yönünde oldu. Tüm siyasetçiler, oda başkanları, siyasi parti ilçe başkanları ve vatandaşlarla birlikte hareket etmemize rağmen İzmir Büyükşehir Belediyesi'nden olumlu bir cevap alamadık. Oda olarak ilçenin merkezinden geçen demiryolu hattının güvenlik tedbirlerinin alınması konusunda da çalışmalarımız oldu. Hattı çevreleyen, güvenlik tedbiri niteliğinde bariyerin inşası için çalıştık. Bunun çözümü için uğraşan tek kurumuz diyebilirim. Gazetelere yansıyan basından kaza haberlerini derledik, bunları da ekleyerek üst makamlara şikâyetlerde bulunduk. Ulaştırma Bakanı, Büyükşehir Belediye Başkanı, Torbalı Belediye Başkanı, Devlet Demiryolları Müdürlüğü ile görüşmeler sağladık. İZBAN köprüleri daha ziyade büyükşehir belediyesinin insiyatifinde olduğu için oda olarak çok etkili olamadık. Ancak demiryolu hattının güvenliğinin sağlanması konusunda oda olarak ciddi bir kamuoyu oluşturduk.

2.7.15. Torbalı Halk Eğitim Merkezi Müdürü ile Gerçekleştirilen Mülakat

26 Nisan 2019 tarihinde Torbalı Halk Eğitim Merkezi Müdürü ile yapılan mülakat soru ve cevapları, soru THEM- 1 cevaplar ise italik yazı olarak aşağıda sunulmuştur.

THEM-1: Torbalı'da AB hibe destekli Suriyelilere yönelik yapılan projelerden bahseder misiniz? Cash for Work ve Pictes Projeleri'nin ilçedeki yansımalarından bahseder misiniz?

Halk Eğitim Müdürlüğü olarak Cash for Work Projesi'ni yürüttük. Pictes Projesi tamamen İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yürütüldü. Cash for Work Projesi ilçemizde, Şubat 2018'den 31 Aralık 2018'e kadar 3 kısım halinde yürütüldü ve projenin sonuna gelindi. Proje, Avrupa Birliği fonlarından ve GIZ Kurumu (Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu) desteği ile yürütüldü. Proje kapsamında 12 kurs tamamladık. Torbalı'da yaşayan üretime katılmamış olan Suriyeli misafirlere meslek açısından destek sağladık. 1 tane pazarlama, 3 tane giyim, 2 tane el sanatları, 2 tane kuaförlük, 1 tane takı kursu açtık. Onlara hediyelik eşya yapımını öğrettik. Buradaki amacımız onların kısa vadede satış yaparak para kazanabilecekleri bir işi öğretmektir. Ayrıca Halk Eğitim Müdürlüğü'nün İŞKUR ile ortak yürüttüğü çinicilik kursunu açtık. Bu kursa katılan Suriyeli sayısı 5. Suriyelilere yönelik meslek edindirme ve Türkçe kursları açtık. 2018-2019 eğitim döneminde Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından koordine edilen yaş sınırı 18'den başlayan Suriyeli gruba yönelik "Yetişkinler için Dil Eğitimi" Projesi'ni başlattık. Suriyelileri mesleki kurslara aldığımızda dil konusunda zorlandığımız için önce Türkçe kurslarına yönlendirdik. Bu kapsamda 5 kurs açtık, kursiyerlerimizin 103'ü erkek 26'sı bayandı. Bunların kendi ülkelerindeki eğitim düzeyleri birbirinden farklıydı. Öğretmen, doktor, öğrenci, işsiz kesimden kursiyerler vardı. Kursiyerler 90 saatlik eğitimi yüz yüze alıyorlar geri kalan 30 saati ise evden online olarak bilgisayar ve cep telefonlarından takip edebiliyorlar ve her saat başı 5 TL gibi küçük bir ücret alıyorlar. Burada amaç Suriyelilere Türkçe'yi öğretmek ve Türkçe'yi özendirmek.

Bir grup Türkçe bilmeyen ve yaş itibariyle Pictes Projesi'ne giremeyen Suriyelilere yetişkinlere yönelik 4 ayrı sınıf açtık. O eğitimi de milli eğitime bağlı bir okulda verdik. Yabancılar yönelik Türkçe öğretimi konusunda ayrıca 14 kurs açtık.

A1 seviyesinde 5 tane yetişkinlere yönelik Türkçe eğitimi kursu açtık. Kurslara katılan Suriyelilerden başka çok az sayıda Afgan, Lübnanlı yabancı uyruklular da vardı ancak biz Suriyeliler onlarla uyumlu olmadıkları için onlara ayrı sınıflarda eğitim verdik. Ayrıca bu yıl açtığımız 1 kurs var. Bu kursa 18 kişiyle devam ettik. 13-17 yaş arasındaki çocuklara yönelik de 1. Seviye 2 kurs açtık, kursa 39 çocuk katıldı. 13-17 yaş arası 2. Seviye 2 kurs açtık, kursa 32 çocuk katıldı. 6-12 yaş 1. Seviye 7 kurs açtık, 133 çocuk yararlandı. Şu anda ilkokulda aktif olan 6-12 yaş aralığındaki çocuklara yönelik 2. Seviye 2 kurs var, 21 çocuk katılmakta. Halk Eğitim Merkezi olarak 2015'ten bu yana yabancılara yönelik kurslar vermekteyiz. Kurslara katılım için İl Göç İdaresi tarafından çıkarılan kimlik kartlarına sahip olmak zorunlu.

Örgün eğitim için ise Suriyelileri Pictes Projesi'ne yönlendiriyoruz. Yaş sınırı 12'nin üstünde olan Suriyeliler Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından eğitim öğretime alınıyorlar. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde örgün eğitim sağlıyor. Bu kapsamda ilçede yaklaşık 1000 Suriyeli öğrenci Pictes Projesi'nden yararlandı.

Suriyeliler aynı zamanda açık öğretim eğitimlerinden denkliklerini yaptırdukları ve yeterliklerini aldıkları sürece halk eğitim merkezinin eğitimlerinden yararlanabiliyorlar.

THEM-2: Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik projelerin yürütülmesinde pilot bölge olarak misyonunuz nedir?

İlk hedefimiz Suriyelilere en iyi eğitimi vermek ve Torbalı'daki iki halkın kaynaşmasına yardımcı olmak, ikinci hedefimiz Suriyelilerin Torbalı'ya tam uyumunu sağlamak. Torbalı'da ülkesine geri dönmeyi düşünmeyen büyük bir grup Suriyeli var. Bu grubun ilçenin sosyal hayatına entegrasyonunu hem onların lehine hem de ilçenin geleceğine yönelik hazırlamak istiyoruz. Kursiyerlerimizle olan temaslarımızdan öğrendiğimiz kadarıyla onların ilçemize köklü olarak yerleşeceğini biliyoruz. Geçtiğimiz yıl ülkelerindeki rahatlamamanın etkisiyle bazı kursiyerlerimiz Cash for Work kapsamında katıldıkları kursları tamamlamadan ülkelerine gittiler ve 2 ay sonra ülkelerinde bağlantı kurabilecekleri hiçbir akraba, kurum, yaşam alanı olmadığını görerek geri göç ettiler. Biz Suriyelilerle bir gün akraba olabiliriz. O nedenle bizim amacımız onları topluma kaynaştırmak. İlçemizde konargöçer Suriyeliler de

yaşadığından tahmini kayıtlı kayıtsız nüfus miktarı 15.000-20.000 arasında. Bu ciddi bir sayı ve bu noktada sosyal uyum üzerine çalışmak zorundayız.

THEM-3: Halk Eğitim Merkezi olarak kursiyerlerinize sağladığınız kreş açma gibi sosyal hizmetler var mı?

Evet, bakım ve çocuk oyun odamız var, kursa gelen anne babalar 36-72 ay arasında olan çocuklarını evde bırakamadıkları için kurslara devamlı katılamıyorlar veya çocuklarını da beraberinde getirmek durumunda kalıyorlar. Özellikle dikiş nakış gibi makinelerin kullanıldığı kurslar çocuklar için birer risk bunun önüne geçebilmek, hem çocukların kaliteli zaman geçirmesini sağlamak hem de ebeveynlerin kurslara sağlıklı katılımlarını sağlamak için ilk kez 2016'da bu uygulamaya geçtik. Bu hizmeti kursiyerlerimize ücretsiz sağlıyoruz. Hizmet kapsamında çocuklara ara öğün beslenme imkânı da sunuyoruz. Oyun odalarımızda 2 öğretmenimiz var şu an 3 oyun odamız ve 2 öğretmenimiz var, daha da sayıyı arttırmayı planlıyoruz.

THEM- 4: İlçemizde halk eğitim müdürlüğünüzün açtığı kursları sayıca ve nitelikçe yeterli buluyor musunuz? İlçede kursların açılması konusunda hangi kriterlere göre hareket ediyorsunuz, açılan kurslar ve kurslara katılan kursiyer sayısı hakkında bilgi verir misiniz?

Genelde kişilerin talebi doğrultusunda kurs açıyoruz. Kursların açılması konusunda bizler de inisiyatif sahibiyiz, bazı güncel meslekler üzerinden ve hobiler üzerinden kurslar açıyoruz. Şu an 1 Eylül 2018 – 25 Nisan 2019 arasında 585 kursumuz açıldı. Bunların 317 tanesi sosyal kültürel kurs, 217 tanesi mesleki ve teknik kurs, 51 tanesi ise okuma yazma kursu. Açtığımız kurslardan 9161 kişi yararlandı. Bunların 3659'u erkek, 5502'si bayan. Açılan kurs sayısı ve katılımcı sayımız yönüyle ilde 7. sıradayız.

THEM-5: İlçede okuryazar olmayanlara yönelik ulusal okuma yazma seferberliğine istinaden açılan kurslara katılım ne düzeyde? Torbalı'da size resmi olarak başvuran okuryazar olmayan katılımcı sayısı kaç? Sizce okuryazar olmayanlara kurslara başvurması ailesi tarafından engellenmiş özellikle kadın nüfusa yönelik ne tür çalışmalar yapılabilir?

Halk Eğitim Müdürlüğü'nce Okuma-Yazma Seferberliği kapsamında 51 tane okuma yazma kursu açtık. Bunların 26 tanesi 1. kademe, yani sadece okuyup yazabilenlere yönelik, 9 tanesi ise 2. kademe yani ilkokul mezunlarına yönelik. Bir de

kendisi bir şekilde okuma yazmayı öğrenmiş olanlar var bunlara yönelik 7 tane kurs açtık, sınavlar açarak kursiyerlerin diploma almalarını sağladık. 9 tane 2. kademeye yönelik diploma edindirme sınavı açtık. Seferberlik kapsamında 1800 kişiye okuma yazma öğrettik. Kurslar hakkında bilgilendirmek için muhtarlarla ve çeşitli kurum müdürleriyle irtibat halinde olduk. Kurum müdürlerinin imza atamayıp, parmak mührü kullanan vatandaşları tespit ederek telefon numaralarıyla bize bildirmelerini sağladık, bu şekilde o vatandaşlara ulaşıyor okuma yazma öğrenmesi için kursa davette bulunuyorduk. Diğer yandan mahalle muhtarlarına mahallelerinde bulunan okuma yazma bilmeyen bireyleri merkezimize bildirmeleri konusunda görüşmeler yaptık. Okuma yazma kursuna katılacak kursiyerlerin tespiti için muhtarlıklardan aldığımız iletişim numaralarını tek tek aradık, bu şekilde 1800 kursiyerin katılımı belki 3000 telefon aramasının sonucunda gerçekleşmiş oldu. Bu aramalar esnasında bazı çarpıcı durumlarla karşılaştık. Aradıklarımız içinde ortaokul, lise ve üniversite mezunları da vardı. Özellikle daha kolay iş bulunabileceğini düşünerek kendisini İŞKUR'a okuma yazma bilmeyen olarak kaydettiren bireylerle karşılaştık. Ayrıca ilçemizde en çok okuma yazma bilmeyen kesimin Atatürk Mahallesi'nde yaşadığını tespit ettik.

Tablo 31: 2018-2019'da Torbalı Halk Eğitim Müdürlüğünce Açılan Diploma Edindirmeye Yönelik (Kendisi Bir Şekilde Okuma- Yazmayı Öğrenmiş Diploması Olmayanlara Yönelik) Açılan Okuma- Yazma Kursu

Kurs Seviyesi	Kadın	Erkek
1.Kademe	183	23
2.Kademe	55	8

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-26.04.2019.

Tablo 32: 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı Torbalı Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğünce Açılan Aktif veya Tamamlanmış Kurslar ve Katılımcı Kursiyer Sayıları

KURS ALANI	KURSIYER SAYISI
Giyim Üretim Teknolojisi	696
Pazarlama ve Perakende	480
El Sanatları Teknolojisi	706
Hayvan Yetiştiriciliği	672
Muhasebe ve Finansman	240

Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri	702
Yabancılar için Türkçe (Seviye A1)	2272
Yabancılar için Türkçe (Seviye A2)	960
Yabancılar için Türkçe (Seviye B1)	960
Yabancılara Türkçe Öğretimi (13-17 Yaş-1. Seviye)	168
Yabancılara Türkçe Öğretimi (6-12 Yaş 1.Seviye)	150

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-26.04.2019.

THEM-6: İlçemizde yabancı uyruklulara verilen eğitimlerde Halk Eğitim Müdürlüğü öğretmenlerinin yeterliliği ne düzeyde yabancı uyruklu kursiyerlerle iletişim nasıl sağlanıyor?

2015'te yabancılara yönelik Türkçe eğitime yönelik bir grup Suriyeli sığınmacı tarafından Türkçe kursu konusunda talepler gelmeye başlamıştı. Halk Eğitim Merkezi bünyesinde Kürtçe veya Arapça bilen öğretmenlerimiz var ilk açtığımız kursta önce Arapça bilen Türkçe dersi öğretmeni bulduk ilk denememizi bu şekilde yaptık. Gördüğümüz kadarıyla çocuklar hızlı öğreniyorlardı. Türkçe'yi çabuk kavradılar. Bu nedenle Kürtçe ya da Arapça bilen öğretmene çok ihtiyaç olmayacağını anladık. Yabancılara yönelik Türkçe eğitimi verebilmek için 23 öğretmenimiz merkezimizde uyum konusunda bakanlık tarafından düzenlenen birer haftalık eğitimlere alındılar. Örneğin Türkiye'deki özel okullarda İngilizce dersine bir İngiliz girebiliyor bunu eğitimi nasıl verdiği noktasında sorgulamıyoruz aynı yöntemi de halk eğitim merkezimizde uygulamaya başladık bir şekilde öğretmen öğrenci ilişkisi sağlandı.

THEM-7: Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü olarak cezaevi, huzurevi, hastanelerde veya dezavantajlı gruplara yönelik kurs ve etkinlik düzenliyor musunuz?

Torbalı'da 1 yarı açık cezaevi bulunmakta. Biz cezaevinde bulunan mahkûmlara yönelik sosyal kültürel ve meslek kursları vermekteyiz. Bu kursları cezaevine kurumumuzca gönderilen öğretmenler aracılığıyla yürütüyoruz, kurslara katılım tam. Kurslar sonunda kursiyerleri sertifikalandırıyoruz ve cezaevi bünyesinde de çalışmalarını sağlıyoruz. Vermiş olduğumuz kurslar; okuma yazma, ön muhasebe, resim, bağlama, emlak danışmanlığı, yiyecek içecek hizmetleri, finansal yatırım, İngilizce ve açık öğretim kursları. 7 dalda kurs açıyoruz, bunların 4'ü meslek kursu, 3 ise sosyal kültürel kurs. 2018'de kurslara toplam 167 kişi katıldı.

Torbalı Devlet Hastanesi'nde de Toplum ve Ruh Sağlığı Merkezi ile işbirliği halinde kurslar vermekteyiz. Kursiyerler hastanede ruhsal tedavi gerektiren rahatsızlığı bulunanlardan oluşmakta. Yatarak veya ayakta tedavi gören rahatsızlığı bulunan bireyler kendilerini toplumdan izole ettiklerinden yeme içme alışkanlıkları da bozuluyor bilgisine ulaştık. Onlara kendi hayatlarını idame ettirmelerine yardımcı olmak ve sosyal hayata uyum sağlamaları konusunda desteklemek için özel eğitim öğretmenlerimizce hemşire ve doktorların gözetiminde yılda ortalama 10 – 15 kişiye eğitim vermekteyiz. El sanatları, spor, beslenme üzerine kurslar açtık.

Huzurevine yönelik de el sanatları ve spor kursumuz var. Yaşlılarımız bocce turnuvalarına hazırlanıyorlar ve biz onlara yönelik eğitimler de veriyoruz.

23 yaş üstü engelli bireylere yönelik meslek edindirme, okuma yazma, hobi kursları veriyoruz. Kurslar özel eğitim öğretmenlerimizin himayesinde rehabilite amaçlı olmasından ötürü ilçedeki mesire alanlarında veriliyor. İçlerinde her türlü engel derecesine sahip katılımcı mevcut, zihinsel engelliler de var bunlara yönelik de daha çok el sanatları, müzik, resim gibi hobi kursları açtık.

THEM-8: Halk Eğitim Merkezinde kursiyerlerce üretilen ürünleri sergi, fuar gibi alanlarda tanıtma veya satışını sağlama gibi faaliyetlerde bulunuyor musunuz?

Fuar çalışmamız yok ama sergiler hazırlıyoruz. Dikiş nakış kursu, takı kursundan elde edilen ürünlere yönelik sergiler açıyoruz. 2 yıldır hayat boyu öğrenme şenlikleri düzenliyoruz bu kapsamda ilçedeki Yörüklerin yaşamını canlandırmak için sahne yapıyoruz. Develerle Yörük çadırlarıyla Yörüklerin gelin çıkarma törenlerini canlandırıyoruz.

THEM-9: İlçemizde unutulmaya yüz tutmuş el sanatları hakkında bilgi verir misiniz? El sanatlarının yaşatılması için halk eğitim merkezinizin çalışmaları mevcut mu?

Torbalı geçmişte Hatay ve Denizli tarafından gelen Yörüklerin yerleştiği bir alan olduğu için el sanatları konusunda çok gelişmiş değil. Var olan el sanatlarının kapsamı da Yörük kültürü kapsamında. Konargöçer yaşam sürmeleri el sanatlarının gelişmesine engel olmuş. İlçemizde Ahmetli köyünde halen konargöçer yaşayan, kışın köyde evlerinde, yazın dağlarda çadırlarda yaşayan vatandaşlarımız var. İlçede el sanatları konusunda örgü hasır sepetçiliği var. Bunun yaşatılmasına dair merkezimiz bir kurs vermeyi planlıyor. Özellikle ev hanımlarına yönelik açmayı düşündüğümüz

kursta hediyeelik hasır sepet örgüsünü öğreteceğiz. Diğer yandan Ahmetli tarafında geçmişte halı dokumacılığı yapıldığına dair izlere rastlandı ve köyde 10 tane halı dokuma tezgâhı bulundu. Dokuma tezgâhlarını merkezimizce tamir ettirmek geri kazandırmak istedik ancak tamirat için gereken 20.000 TL'yi tedarik edemedik. KIZILAY'la işbirliğine gittik ve Torbalı'ya gelecek yaz 10 halı dokuma tezgâhı getireceğiz. İpler KIZILAY tarafından tek seferliğine verilecek. Evde atıl kalmış, ekonomik faaliyete katılamamış kadınlarımızı hem sosyal hayata entegre olmalarını sağlamak hem de ekonomik özgürlük sağlama noktasında bu kursları açmayı planlıyoruz. Kursta ipler bittiğinde kendileri yün eğirmeyi öğrenecekler ve kendi iplerini kendileri hazırlayacaklar. İplerini kendi üreten kadınlarımız tezgâhlarda halı dokumacılığını öğrenecekler. Bunun uzun vadede faydalı bir iş olduğuna inanıyorum. Çünkü halı dokumayı öğrenen katılımcı kurs bitince bir şekilde tezgâh satın alacak evinde de buna devam etmek isteyecektir.

THEM-10: Hayat boyu öğrenme noktasında halk eğitim merkezinizi nasıl değerlendirirsiniz?

Halk eğitim müdürlükleri örgün eğitimde eğitimin bittiği noktada bireyleri tüm yaşamları boyunca geliştirecek kurs hizmetlerini sağlamak için vardır. Yaygın eğitim kurumlarının yelpazesi örgün eğitim kurumlarından daha geniştir. Örgün eğitime katılma imkânı bulamamış, örgün eğitime yaşı dolayısıyla alınmayan veya örgün eğitimini tamamlayıp farklı eğitimler de almak isteyen bireylere eğitim desteği vermek bizim çalışma alanımız.

2.7.16. İZKA Genel Sekreterliği Uzmanları ile Gerçekleştirilen Mülakat

29 Nisan 2019 tarihinde İzmir Kalkınma Ajansı uzmanları ile yapılan mülakat soru ve cevapları, soru İZKAU- 1 cevaplar ise italik yazı olarak aşağıda sunulmuştur.

İZKAU-1: İzmir Kalkınma Ajansının teşkilat yapısından ve genel faaliyetlerinden bahsedebilir misiniz?

İZKA, 2006'da kurulmuş olup üçlü bir organizasyon yapısına sahiptir. İlki yönetim kuruludur. Yönetim kurulu, vali, büyükşehir belediye başkanı, sanayi odası yönetim kurulu başkanı, ticaret borsası yönetim kurulu başkan yardımcısı, esnaf ve sanatkârlar odası birliği yönetim kurulu başkanı, deniz ticaret odası yönetim kurulu başkanı ve MÜSİAD başkanından oluşmaktadır. Diğerleri kalkınma kuruludur ki

kalkınma kurulu ajansın danışma kurulu niteliğindeki organıdır. Üyeleri il ve ilçelerdeki bazı yerel idareciler, üniversite rektörleri ve bazı kamu kurumları temsilcileri ile özel sektör temsilcilerinin yer aldığı bir yapıdır. Kalkınma kurulu düzenli olarak toplantılar yapar ve fikirleri tavsiye niteliğinde olup ajansa iletilmektedir. Genel sekreterlik denilen icra organı ise genel sekreter, planlama – programlama ve koordinasyon, program yönetimi, yatırım destek tanıtım ve dış ilişkiler ve izleme ve değerlendirme birimlerinden oluşmaktadır. Bunlara uygun mali desteklerimiz, teknik desteklerimiz ve koordinasyon faaliyetlerimiz olabilmektedir. Planlama birimimiz genel olarak bu işlerle ilgilenmekte. Projelerle ilgilenen bir program yönetimi birimimiz var. Bu birim proje destekleriyle ilgileniyor, projeleri kabul ediyor ve değerlendirme işlemini yaparak sonuçlarını yayınlıyor. İzleme ve yönlendirme birimimiz ise mali destek vermeye yetkili, sözleşme yaptığımız faydalanıcılarla sözleşme imzalayarak projenin takibini yapıyor. İzmir'in gerek ulusal, gerek uluslararası tanıtımını gerçekleştirdiği birim bu. Yatırım destek ofisimiz de özellikle yabancı yatırımcıları İzmir'e çekmeye yönelik çalışmalarda bulunuyor. Bir de her kurumda olduğu gibi kurumsal yönetim, muhasebe, insan kaynakları ve teknik işler birimlerimiz var.

İZKAU-2: Faaliyetlerinizi icra ederken hangi planlardan referans alıyorsunuz?

Ajansın icra organı olan Genel Sekreterlik tarafından hazırlanan bölge planlarının hazırlanış yöntemi, geçerlilik süresi ve amacı nedir?

Bizim faaliyetlerimizde daha önce hazırladığımız bölge planı dediğimiz stratejik dokümanlar var. Biz 5 – 10 yıllık sürelerle bir bölge planı hazırlıyoruz. En son hazırladığımız bölge planı 5 yıl önce hazırlandı. Planlar 5 yılda 1 defa revize ediliyor. Biz İzmir için neler yapmamız gerektiğini analiz ettikten sonra birtakım hedefler, stratejik öncelikler, faaliyetler ortaya çıkarıyoruz ve tüm faaliyetlerimizi o dokümanın referansıyla yapıyoruz. Oradan yola çıkarak 2 ya da 3 yıllık süre içinde neler yapacağımızı planlayan sonuç odaklı program (SOP) dediğimiz programlar tasarlıyoruz. Hangi konuların öne çıktığı, hangi konulara etkin bir şekilde müdahale edebileceğimiz alanları göstermesi için stratejik dokümanlar hazırlıyoruz. Bunların doğrultusunda mali destek programlarına çıkıyoruz. Bu genelde yılda 1 veya 2 defa oluyor, bir düzeni yok. Her yıl yapılmak zorunda değil. Bu mali destek programlarının da her defasında teması değişiyor. Kimi zaman kırsal kalkınma, kimi zaman eğitim,

kimi zaman turizm, kimi zaman ekonomik çeşitlilik kimi zaman özel sektöre yönelik programlar veya kimi zaman sivil toplumu güçlendirmeye yönelik programlar oluyor. Bölge planımız temel referans dokümanımız. Buna uygun olarak da sonuç odaklı programlar yapıyoruz. SOP denen bu programları şöyle sıralayabiliriz: Temiz üretimle ilgili SOP, istihdamın geliştirilmesine yönelik SOP, yeni girişimcilikle ilgili SOP, Küçük Menderes Havzasına Yönelik SOP, (acil müdahale planı), kurumsal dönüşümle ilgili SOP (bu daha çok İZKA'nın yapılanması ile ilgili). Dışarıya karşı ilişkilerimizi, münasebetlerimizi ve dönüşümümüzü öngören SOP'lar var.

Daha önce bölge planına uygun her yıl çalışma planı hazırlardık. Şimdi bütünlüğün sağlanması için ve tüm konuları bir bütün halinde ele alabilmek için tüm faaliyetlerimizi aynı konuya yönlendiriyoruz. Yönetime dair fizibilite desteğine çıkıyoruz, proje desteğine çıkıyoruz, mali destek konusunda hibe çağrısına çıkıyoruz. 2018 Temmuz itibarıyla Kalkınma Bakanlığı'ndan ayrılıp Sanayi Bakanlığı'na bağlandık. Bahsettiğimiz yapı Sanayi Bakanlığı'nın tüm ajanslar için öngördüğü yapıydı. Tüm ajanslar Sonuç Odaklı Programa geçmiş durumda. Bizim de geleceğe dönük 5 tane SOP'umuz var. Tüm faaliyetlerimizi bunlar çerçevesinde gerçekleştiriyoruz. Dolayısıyla hibe destek programlarımız da bu kapsamda gerçekleşiyor.

İZKAU-3: İZKA'nın faaliyet alanındaki iller, ilçeler, belediyeler, sanayi kuruluşları ile sanayi ve ticaret odaları sayısı hakkında bilgilendirir misiniz?

İZKA'nın faaliyet alanında İzmir'in tüm ilçeleri yer alıyor bunlar toplam 30 ilçe. İZKA'nın faaliyet alanı sadece İzmir. Bazı ajansların faaliyet alanları birkaç ilden oluşabiliyor. Ajansa bağlı yönetim kurulumuz ve kalkınma kurulumuz üyelerinin seçildiği farklı kurum ve kuruluşlar nedeniyle ajansla bağlantılıdır. Ticaret odaları, sanayi odaları ve belediyelerle ajansın sürekli teması bulunmakta. Buna istinaden büyükşehir belediye başkanımızın yönetim kurulunda bulunması ajansla belediyenin doğrudan bağı olduğunu göstermekte. Onun dışında tüm kurum ve kuruluşlar faaliyetlerimizde ortak hareket ettiğimiz kurum ve kuruluşlardır.

İZKAU-4: İZKA'nın destekleme türleri nelerdir, İZKA'nın tüm destek programları hakkında bilgilendirir misiniz?

İZKA, proje teklif çağrısına çıkarak mali hibe desteği, güdümlü proje desteği doğrudan faaliyet desteği, fizibilite desteği sunmakta. Destekleme dağıtımında

kurallar var ve bu kurallar bazı projelerde özelleştirilerek projeye uygun özgün kurallara dönüştürülebilir. Her programa başvuruda destekleme kriteri değişebilir. Desteklerimizin konuları dönem dönem değişebilmekte. Destekleme türlerini yıllara göre şu şekilde belirtebiliriz:

Tablo 33: İZKA'nın 2008 – 2018 Yılları Arasında Destek Verdiği Programlar

Yıllar	Destekleme Türü	Desteklenen Program Adı
2018	Fizibilite Desteği	Fizibilite Destek Programı
2017	Mali Hibe Desteği	Kültür Varlıklarının Korunması ve Yaşatılması
		Sosyal Uyumun Geliştirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı M.D.P.
2016	Güdümlü Proje Desteği	İzmir Bilimsel Araştırma Uygulama Test ve Sistem Geliştirme Laboratuvarları (İzmir Teknotest) G.P.
2015	Mali Hibe Desteği	Dış Mekan Süs Bitkileri Fide Üretim Tesisi G.P.
		Mesleki Eğitim
		Küçük Ölçekli Sanayi Bölgelerini Geliştirme M.D.P.
		Yenilenebilir Enerji ve Çevre Teknolojileri M.D.P.
2014	Güdümlü Proje Desteği	İzmir Sağlık Teknolojileri Geliştirici ve Hızlandırıcısı G.P.
		İzmir Kent Koleji G.P.
		Biyokütle Enerji Sistemleri ve Teknolojileri (BESTMER) G.P.
	Mali Hibe Desteği	Sanayi Bölgelerini Geliştirme Küçük Ölçekli Altyapı M.D.P.
Bilgi Toplumuna Dönüşüm ve Bilgi İletişim Teknolojileri M.D.P.		
2013	Güdümlü Proje Desteği	Teknik Tekstiller Araştırma ve Uygulama Merkezi G.P.
	Mali Hibe Desteği	İzmir Eko Verimlilik (Temiz Üretim) Programı
2012	Doğrudan Faaliyet Desteği	Doğrudan Faaliyet Desteği
	Mali Hibe Desteği	Yenilenebilir Enerji ve Çevre M.D.P.
2011	Doğrudan Faaliyet Desteği	Doğrudan Faaliyet Desteği
	Güdümlü Proje Desteği	İnovasyon Merkezi G.P.
2010	Mali Hibe Desteği	Turizmde Rekabet Edilebilirlik ve Yenilik M.D.P.
		Kırsalda Ekonomik Çeşitlilik M.D.P.
2009	Mali Hibe Desteği	Tarım ve Kırsal Kalkınma M.D.P.
		Turizm ve Çevre M.D.P.
2008	Mali Hibe Desteği	KOBİ M.D.P.
		Sosyal Kalkınma M.D.P.

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-8.05.2019.

İZKAU-5: Ajansın en önemli paydaşları kimlerdir? Ajans olarak üniversitelerden danışmanlık hizmeti alıyor musunuz?

En önemli paydaşlarımız belediyeler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve kamu kurumları. Özel sektörle de temasımız var fakat saydığımız diğer kurum ve kuruluşlarla organik bağımız var. Üniversiteler bizim için çok kıymetli bir paydaş çünkü burada uzmanlar olarak projeyi ve bölgesel kalkınmayı biliyoruz. Ancak bölgesel kalkınma için gerekli olan X fikrinin nasıl gerçekleştirileceğini bilemiyoruz.

Örneğin endüstriyel simbiyozun 5 yıl sonra ne olacağı projeksiyonu konusunda mutlaka akademiden destek alıyoruz. Akademinin bu alanda çalışma yapan öğretim üyelerinin bizim için çalışmalar yapmasını sağlıyoruz. Diğer yandan temiz üretim, akıllı uzmanlaşma, girdi çıktı analizi, kültür envanteri gibi konularla ilgili üniversitelerin ilgili bölümleriyle bağlantı kuruyoruz. Hepimizin şehir plancısı, istatistikçisi, kamu yöneticisi var. Bazı konularda ajansta görevli uzmanımız yok, ancak biz destekleme yapılması gereken alanda takipçi olmak durumundayız. Geliştirilmesi gereken projelerle ilgili konunun uzmanını tespit ederek üniversitelerle işbirliği kuruyoruz.

İZKAU-6: KOBİ'lere destek konusundaki çalışmalarınızdan bahsedermisiniz?

Projeleri değerlendirme kısmında biz izleme ve değerlendirme birimi olarak açtığımız destek programında hangi kurumların başarılı olduğunu teker teker liste olarak yayınlıyoruz. Desteklemeye hak kazananlar olarak web sitemizde listeliyoruz. Açılan bazı programlarda hiç KOBİ yokken, bazı programlarda ise tamamen KOBİ var. Mali destekler kapsamında sözleşmeye bağlanan projelerimiz var. Sözleşmeye bağlamak aslında bir bitişi değil projelerin başlangıcını ifade ediyor. Kamu kurum ve kuruluşları ve özel sektör temsilcileri ile biz bir projeye başlıyoruz. Her projenin en fazla 2 yıl uygulama süresi bulunmakta. Ajans proje toplam tutarlarının % 50'sini ödüyor. KOBİ dışında büyük şirketlere hiç destek vermedik. Mali destek programı kapsamında belirlediğimiz destek türünde başvuru yapan, uygun şartları taşıyan KOBİ'leri destekledik, ancak KOBİ dışında kümelenme çalışmalarımız da mevcut. 2019 itibariyle proje teklif çağrısına çıkmadık, önceki dönem destek programları ise daha önce planlanmış olduğumuz ve uygulama aşamasında olduğumuz ancak henüz

tamamlanmamış destek programlarımızdır. 2017’de olanlar henüz tamamlanmadı ancak diğer yıllarda olan projeler kısmen tamamlandı diyebiliriz.

İZKAU-7: Bölgede sosyal, ekonomik ve beşeri kalkınmada projelendirilmesi gereken en önemli alanlar sizce hangileri? İZKA bölgesel kalkınmayı en çok hangi kalkınma türüne hizmet edecek şekilde gerçekleştirdi?

Kalkınmada öncelikli alan belirlemiyoruz, hibe desteği alan proje konuları her dönem rehberimizde farklı yayınlanıyor ve her dönem değişkenlik gösteriyor. Artık bölgesel plana bağlı olarak belirlediğimiz sonuç odaklı programlardan yararlanıyoruz. Dolayısıyla faaliyetlerimizin önemli bir kısmını SOP’lar belirliyor. Ajansımız ekonomik ve sosyal kalkınmaya eşit derecede önem veriyor. Bizim için en önemli unsur projelerin sürdürülebilir olması ve sürdürülebilir sosyal ve ekonomik kalkınma.

İZKAU-8: Ajansın bütçesini 2015-2019 yılları arasında değerlendirebilir misiniz? Ajansın yıllara göre bütçe rakamlarını paylaşabilir misiniz? İZKA’nın bütçesi yıllara göre nasıl değişme göstermiştir, artan mı azalan yönlü mü?

Ajansın bütçesinde merkezi bütçeden aktarılan paylar var ve belediye ve ticaret odalarının bize katkıda bulunduğu miktarlar var. Ajans bütçesi bu şekilde karma bir yapıdan oluşmakta. Her zaman aktarılan paylar konusunda alacaklarımızı toparlayamıyoruz. Merkezi bütçeden gelecek paylar değişebiliyor ancak yaklaşık değerleri şu şekilde paylaşabiliriz:

Tablo 34: İZKA 2015-2018 Bütçesi

2018	2017	2016	2015
54 Milyon TL	43 Milyon TL	40 Milyon TL	34 Milyon TL

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-8.05.2019.

Yıllara göre ajansın bütçe hacminin geliştiğini söyleyebiliriz. Yani bütçemiz artan yönlü hareket etti. 2016’da ise desteğimiz azaldı. Çünkü yaşanan siyasi olaylar tüm kurumlarda olduğu gibi desteklerin verilmesi konusunda bekleme süresini başlattı. Olağan şüphelilerin tespiti ve ödemelerin yapılamaması konusunda 6 – 7 ayı varan bekleme yaşandı. Destekleri nihai olarak aldık ancak güvenlik tedbirleri nedeniyle ödemeleri gerçekleştiremedik.

İZKAU-9: Hangi alanlarda proje teklifine çıkıyorsunuz? Proje teklif çağrısında bulunduğunuz projelerin alt ve üst limitleri hakkında bilgi verir misiniz?

Farklı konularda proje teklifine çıkıyoruz. Projelerimiz için alt ve üst limitler her proje için farklı. Bunları şöyle ifade edebiliriz:

Tablo 35: İZKA'nın Mali Destek Program Bütçelerinin Alt ve Üst Limitleri (TL)

Projenin Adı	Alt Limit	Üst Limit
Kültür Varlıklarının Korunması ve Yaşatılması	25.000	200.000
Sosyal Uyumun Geliştirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı	200.000	1.000.000
Mesleki Eğitim	150.000	750.000
KOBİ Destek Programı	20.000	400.000
Turizm ve Çevre	50.000	600.000
Küçük Ölçekli Sanayi Bölgelerini Geliştirme	250.000	1.000.000
Bilgi Toplumuna Dönüşüm	75.000	750.000
Okul Öncesi ve Mesleki Eğitim	200.000	800.000
Yenilenebilir Enerji ve Çevre	100.000	1.000.000
Teknolojik Üretim ve Yenilik	100.000	800.000
Kırsalda Ekonomik Çeşitlilik	20.000	150.000
Turizmde Rekabet Edebilirlik ve Yenilik	50.000	500.000
Tarım ve Kırsal Kalkınma	30.000	450.000
Sosyal Kalkınma	20.000	150.000

Kaynak: <http://www.izka.org.tr/tr/29867/DESTEKLER>

Tablo 36: Doğrudan Faaliyet Destek Limitleri (TL)

Yıllar	Program Adı	Alt Limit	Üst Limit
2012	Doğrudan Faaliyet Desteği	25.000	85.000
2011	Doğrudan Faaliyet Desteği	19.000	76.000

Kaynak: <http://www.izka.org.tr/tr/29867/DESTEKLER>

Tablo 37: Gündümlü Proje Destek Oranları (TL)

Program Adı	İZKA Destekleme Oranı	Proje Toplam Maliyet Tutarı
İzmir Bilimsel Araştırma Uygulama Test ve Sistem Geliştirme Laboratuvarları (İzmir Teknotest)	% 75	9.9.000.000
Dış Mekân Süs Bitkileri	% 75	3.743.240
İzmir Sağlık Teknolojileri Geliştirici ve Hızlandırıcısı	%75	9.240.000
İzmir Kent Koleji	%75	3.1.000.000
Biokütle Enerji Sistemleri	% 50	14.3.000.000
Teknik Tekstiller Araştırma ve Uygulama Merkezi	% 75	4.000.000

Kaynak: <http://www.izka.org.tr/tr/29867/DESTEKLER>

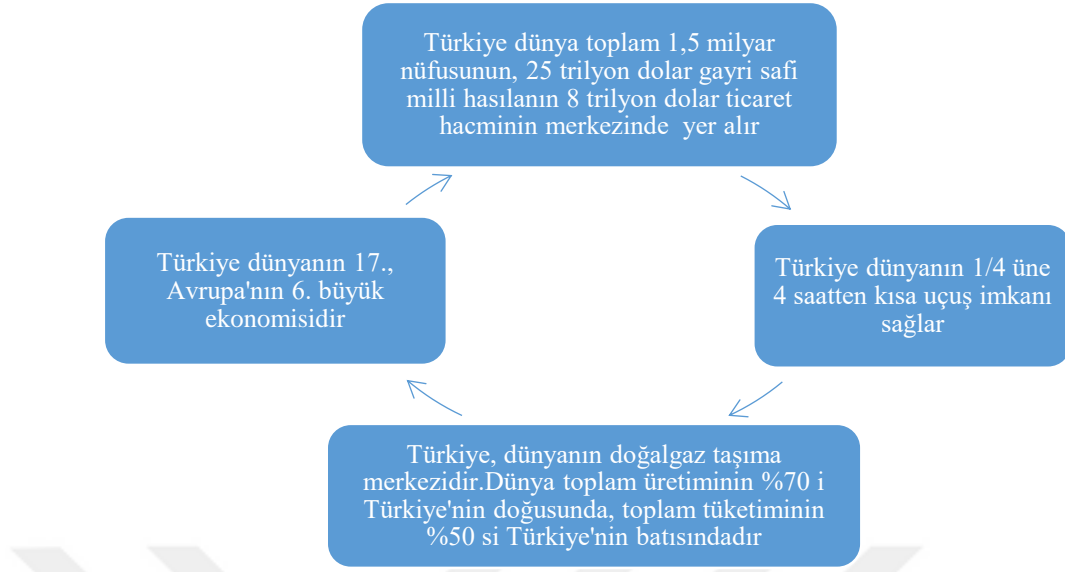
İZKAU-10: İZKA'nın kendini kamuoyuna duyurması noktasında basın yayın organlarını nereye koyabilirsiniz?

İZKA'nın çıkardığı kendine özgü bir dergi yok. Biz çalışmalarımızı hep haftalık bültenler halinde web sitemizde yayınlıyoruz. 6 aylık veya yıllık faaliyet raporlarımız var ve tüm çalışmalarımız burada yer alıyor. Ancak projelerimiz, desteklemeler konusunda basın bültenleri hazırlıyor, yapmış olduğumuz faaliyetlere yönelik yerel basınla paylaşımda bulunuyoruz. Bunlar internet yerel medyasında ve yazılı yerel medyada yer alıyor. Gazetelere, dergilere röportajlar veriyoruz. Bununla ilgili bu sene daha farklı çalışmalar yapmayı düşünüyoruz. İzmir'de yerel kanallarda TV programlarında yer almayı düşünüyoruz. Program özelinde, programa yönelik tanıtımlar yapmayı düşünüyoruz. Medya kısmında hem dijital olarak hem sosyal medya gibi farklı mecralarda projelerimizin yer almasını sağlıyoruz. Yerel basınla çalışıyoruz. İzmir'deki yerel gazetelere bülten veriyoruz. Çalıştığımız bölgesel gazeteler de var. Çalışmalarımızın Yeni Asır, Hürriyet Ege, Milliyet Ege gibi İzmir bölgesini haber yapan bölgesel gazetelerde yer almasını sağlıyoruz. Kapital Dergisi, Para Dergisi, Ekonomist gibi iş dünyasına yönelik tüm sektörel dergilere demeçler veriyoruz. Sonuçta bu dergiler önemli bir kitleye hitap ediyor. Dünya Gazetesi'nin çıkarmış olduğu sektörel dergiler var. Konu bazlı çalışıyoruz. Konu hangi sektörü hangi kitleyi ilgilendiriyorsa ona göre hareket ediyoruz. Uluslararası dergilere henüz bülten vermiyoruz.

İZKAU-11: Yatırım Destek Ofisinizin çalışmaları hakkında bilgilendirir misiniz? Ofisinize başvuran yabancı yatırımcıların profilini nasıl değerlendirirsiniz?

Bizim yatırım destek ofisimizin iki temel görevi var: Bunlardan 1.si İzmir'in yatırım imkânlarını yatırımcıya tanıtmak. Burada da yatırım alanlarından başlıyoruz. Yatırımcı OSB'ler, serbest bölgeler, teknoloji geliştirme bölgeleri veya bunların dışında bir tercihte bulunursa yatırım alanlarına yönlendiriyoruz. Daha sonra hangi sektörde yatırım yapacaklarsa teşvikler hakkında kendilerine bilgi veriyoruz. Sonrasında farklı ihtiyaçlar oluyor, insan kaynakları ihtiyacı noktasında okullarla, üniversitelerle işbirliği sağlamaya çalışıyoruz. Bu konu hakkında kendilerine yardım ediyoruz. İzmir'de liman, lojistik çok önemli bunlar hakkında bilgi veriyoruz. İzmir'in ekonomik durumu, yatırımcı hangi ülkeden geliyorsa ülkemizin o ülke ile olan ekonomik ilişkilerinden bahsediyoruz. İkinci görevimiz olarak yatırımcı yatırım

yapmaya karar verirse bu defa yatırım yapmaya izin ruhsatı işlemleri ile ilgili bilgilendirmeye başlıyoruz yatırımcıya hangi teşvik mekanizmaları var onun hakkında bilgi vermeye çalışıyoruz. Bir tanıtım boyutumuz var bir de yatırıma karar verildikten sonra bu yatırımcıyı destekleme, izin ruhsat işlemlerini takip etme boyutumuz var; bu çerçevede sadece bu yıl 100 yatırımcıyla görüştük. Bu yatırımcılar ilk aşamada kesinlikle yatırım yapacağız noktasında olmuyorlar. Biz de bazen onlara gidip İzmir'i yatırım amaçlı olarak düşünüyor musunuz diye soruyoruz. Ülkeler bazında baktığımızda da Avrupa ülkelerinden İzmir'e daha çok ilgi oluyor. İzmir'e Çin, Japonya gibi Uzakdoğu'nun gelişmiş ülkelerinden de talep var. Bunlar daha çok realize sektör anlamında da yenilenebilir enerji ve bilgi iletişim sektörü üzerine odaklanmış durumda, tanıtım çalışmalarımızı da o çerçevede düzenliyoruz. İzmir çok sektörlü kalabalık nüfuslu 4 milyonluk bir şehir. Ayrıca Tüm Türkiye'ye hitap eden bir lojistik merkezi, batıya açılan bir kapı konumunda o anlamda yabancı firmalar bu avantajları değerlendirmek istiyorlar. İnsan kaynağı anlamında da İzmir'de nitelikli insan kaynağına ulaşabildikleri için daha çok nitelikli sektörlerde, katma değeri yüksek sektörlerde faaliyet göstermek istiyorlar o yüzden İzmir'i daha çok tercih ediyorlar. Daha çok bilgi iletişim teknolojilerinde, yenilenebilir enerji konusunda, rüzgâr enerjisi üretimi konusunda İzmir'de bir kümelenme oluşmuş durumda. Dünyanın büyük üreticileri İzmir'e yatırım yapıyorlar orada da temel unsurlar; İzmir'deki lojistik avantajları, yaşam kalitesi, teknik destek ve insan kaynağına ulaşılabilmesi.

Şekil 19: Yabancı Yatırımcıyı Türkiye'ye Çeken Temel Unsurlar

Kaynak: İZKA verileri-26.04.2019.

İZKAU-12: Yabancı yatırımcıları Torbalı'ya yönlendirme konusunda çalışmalar yapıyor musunuz?

Yatırımcıyı üretim yapmaya karar verdiği sektöre göre yönlendiriyoruz. Eğer ihracata dönük üretim yapacaksa, gümrüksüz bir alan olduğu için serbest bölgeye yönlendiriyoruz. Eğer iç pazara dönük üretim yapacaksa organize sanayi bölgelerine yönlendiriyoruz. Ya da bilgi iletişim teknolojisi üretecekse teknoloji geliştirme bölgelerine yönlendiriyoruz. İzmir'de 4 tane teknoloji geliştirme merkezi, 13 organize sanayi bölgesi, 2 serbest bölge var. OSB'lerimizin ikisi Torbalı'da, ayrıca Torbalı'da organize olmayan sanayi bölgeleri de mevcut ancak bizim ilçe bazında değerlendirmelerimiz yok. Biz yatırımcıyı daha çok sektörel olarak yönlendirdiğimiz için yatırımcıyı doğrudan Torbalı'ya yönlendirmiyoruz ancak onun faaliyet göstereceği sanayi kümelenmesi Torbalı'da ise Torbalı'da üretim yapmasını tavsiye ediyoruz. Örneğin makine, yedek parça ve plastik sektöründe üretim yapacaksa Pancar ve Torbalı OSB'ye yönlendiriyoruz. Kimya sektöründe üretim yapacaksa Aliğa'ya yönlendiriyoruz. Bazen yatırımcı limana yakın olmak istiyor, bazen arsa kiralari fazla geliyor, uygun değilse Küçük Menderes Havzası içinde üretim yeri araştırıyor, bu noktada tercih kendilerinin oluyor.

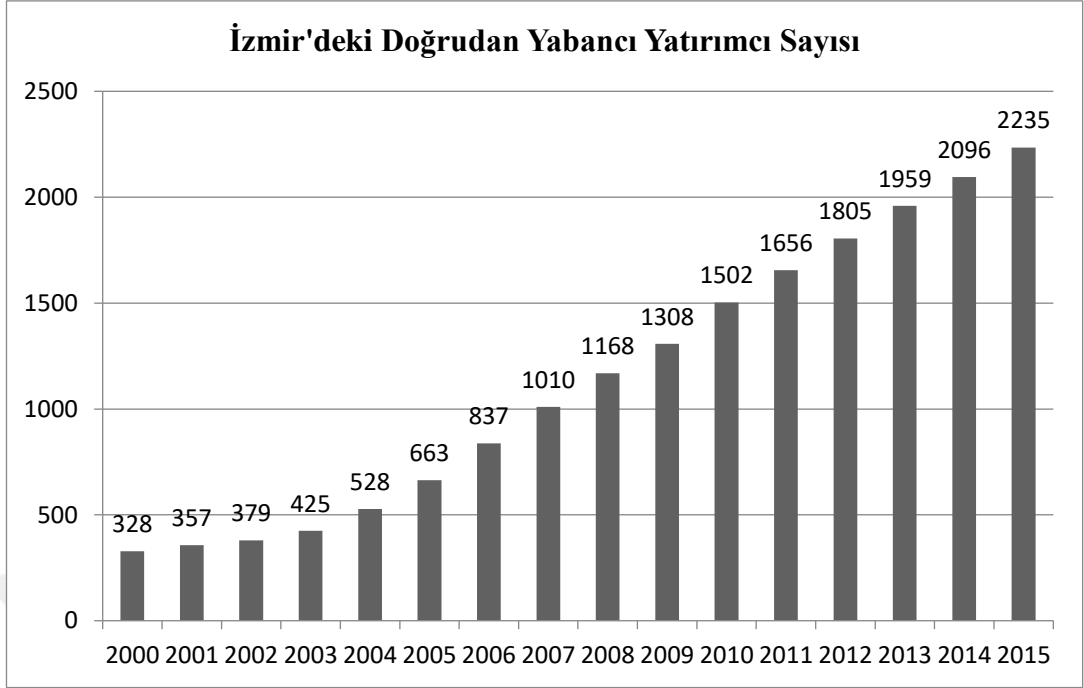
İZKAU-13: Yabancı yatırımcı İzmir'i nasıl tanıyor, yatırımcıların yatırım konusunda İzmir'i tercih etme sebepleri neler olabilir?

İzmir, geniş üretim olanakları olan, doğal kaynaklar bakımından zengin bir liman şehri. Jeostratejik bir öneme sahip. Hammaddeye yakın, yer altı kaynakları bakımından zengin. Enerjiden savunma sanayiye, tarımdan sanayinin en kilit sektörlerine ve turizme kadar işbirliği imkânları bakımından çok gelişmiş bir şehir.

İzmir, üretim konusunda elverişli bir konuma sahip. İzmir'de hemen hemen tüm sektörlerde üretim var. Avrupa'ya açılan önemli bir kapı konumunda. Uluslararası bir havalimanına sahip. 8 üniversiteye ev sahipliği yapıyor. Eğitimli genç işgücüne sahip. Nüfusunun % 15'i 15 – 24 yaş aralığında. 300 gün güneşli ve 629 km sahil şeridinde sahip. Ulaşım altyapısı gelişmiş bir şehir. Maaşlar İstanbul'a göre daha düşük, bu durum işveren lehine. Yaşam maliyetleri ise % 20 – 25 oranında daha ekonomik.

Bu nedenle yatırımcılar için en çekici şehirlerden biri. Çünkü ülkemizdeki sanayi üretiminin % 9'unu İzmir karşılıyor. Bu da yerli ve yabancı yatırımcıları etkiliyor. Dünyada ise en hızlı büyüyen metropol şehir olarak tanınıyor. ABD'li Brooking News ve JP Morgan Chase tarafından yaşanabilir kent İzmir sloganını destekleyen bir rapor hazırlandı. Raporun ismi Global Metro Monitor 2014 Raporu. Rapora göre İzmir dünyanın en hızlı büyüyen 2. kenti seçildi.

İzmir çok sektörlü bir şehir özellikle endüstriyel makine, kimya, gıda ve içecek ile turizm sektörlerinde önde. Yiyecek içecek, işlenmiş meyve ve sebze, tarım, iklimlendirme, lojistik, endüstriyel makine, tekstil, turizm, yenilenebilir enerjide önemli bir merkez. Bu sanayi kolları için önemli bir kümelenme alanı. İzmir'de yeni sektörler üretim faaliyetine başladı. Bunlar yenilenebilir enerji, bilgi ve iletişim teknolojileri, sağlık biyoteknolojisi, havacılık ve savunma sanayi gibi getirisi yüksek sektörler. İzmir; Aliğa, Alsancak, Çeşme limanı gibi önemli limanlara ev sahipliği yapmakta. İzmir'deki teknik bölümlerden mezun öğrencilerin iş gücüne katılım oranı % 50'nin üzerinde bu da yatırımcıyı insan kaynağı konusunda tatmin ediyor. Ayrıca üniversitelere bağlı araştırma ve geliştirme merkezleri İzmir'de önemli. Sadece bilim ve sanayi alanında 34 araştırma ve uygulama merkezi faaliyet gösteriyor. Bu gibi faktörler İzmir'de yabancı yatırımcı sayısını yıllara göre arttırmıştır.

Şekil 20: İzmir'de Yıllara Göre Doğrudan Yabancı Yatırımcı Sayısı

Kaynak: <http://www.investinizmir.com/tr/26840/Dogrudan-Yabanci-Yatirimlar>

İZKAU-14: İZKA'nın Torbalı'nın ekonomik kalkınmasını sağlama noktasında desteklemede bulunduğu projeler var mı, varsa bunları açıklayabilir misiniz?

İZKA'nın Torbalı'da desteklediği birçok proje var. Bunlar genel olarak kırsal kalkınma, mesleki eğitim ve KOBİ desteği ağırlıklı. Desteklerden şu an devam etmekte olanı Metropolis Hamam–Gymnasium Koruma Çatısı Projesi. Diğerleri de şu şekilde:

Tablo 38: İZKA'nın Torbalı İlçesi'nde Destek Sağladığı Projeler Listesi

PROJENİN BAŞLIĞI	YARARLANDIRILAN KURULUŞUN ADI	PROGRAM
Meslek Edindirme Ve İstihdamı Kolaylaştırma Projesi	Torbalı Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü	2008 Sosyal Kalkınma
Talaşlı Üretim İçin Cam Teknikleri Eğitimi	Torbalı Teknik Ve Endüstri Meslek Lisesi	2008 Sosyal Kalkınma
Ar-Ge Ve Kapasite Artırma Projesi	Firma 1: Plastik Üretimi	2008 KOBİ
Ürün Çeşidinin Ve Üretim Kapasitesinin Geliştirilmesi Projesi	Firma 2: Mobilya Üretimi	2008 KOBİ

Talaşlı İmalat Kapasitesinin Ve Kalitesinin Artırılması Projesi	Firma 3: İtfaiye Malzemeleri Üretimi	2008 KOBİ
Mevcut Zeytinyağı Üretim Tesisinin Ekolojik Sistem Organik Zeytinyağı Üretimi, Depolama Ve Şişeleme Amaçlı Teknoloji Yenileme Projesi	Firma 4: Gıda Mamulleri Üretimi	2008 KOBİ
Atık PVC Profil Parçaları İle Destek Elemanları Üretimi Projesi	Firma 5: Plastik Üretimi	2008 KOBİ
Çift Kademeli Su Boşaltım Sistemi Geliştirilmesi Ve Yalın Üretim Teknikleri İle Üretim Kapasitesi Ve Verimliliğinin Artırılması Projesi	Firma 6: İnşaat Malzemeleri Üretimi	2008 KOBİ
Santrifüj Pompa Test Laboratuvarı	Firma 7: İtfaiye Malzemeleri Üretimi	2008 KOBİ
Sağlıklı Suya Sağlıklı Pompa Üretimi	Firma 8: Plastik Üretimi	2008 KOBİ
Ürün Çeşitliliği ve Kapasite Artırım Projesi	Firma 9: Ahşap Ürünleri Üretimi	2008 KOBİ
Iso 3834-2 Ve Dın 18800 Kalite Sistemleri Kurulması Ve Kalite Kontrol Laboratuvarının İyileştirilmesi	Firma 10: Vinç Üretimi	2008 KOBİ
Tek Kullanımlık Hasta Sarf Malzemeleri Üretim Projesi	Firma 11: Tıbbi Cihaz Üretimi	008 KOBİ
Paketleme Presi İyileştirme Projesi	Firma 12: Tekstil Ürünleri Üretimi	2008 KOBİ
Gıda Güvenliği İçin Paketleme Prosesinin Teknolojik İyileştirilmesi	Firma 13: Süt Ürünleri Üretimi	2009 Tarım Ve Kırsal Kalkınma
Üretim Metotlarının Yenilenmesiyle Gıda Güvenliğinin Artırılması	Firma 14: Gıda Mamulleri Üretimi	2009 Tarım Ve Kırsal Kalkınma
Meyve Paketleme Tesisi Modernizasyon Projesi	Firma 15: Besiciliğe Yönelik Gıda Üretimi	2009 Tarım Ve Kırsal Kalkınma
Süt Toplama ve Soğutma Merkezi	Torbalı Köylere Hizmet Götürme Birliği	2010 Kırsalda Ekonomik Çeşitlilik Ve Yenilik
Ahşap Ürün Üretiminde Teknolojik Yatırım Projesi	Firma 16: Ahşap Ürünleri Üretimi	2010 Kırsalda Ekonomik Çeşitlilik Ve Yenilik
Sonsuz Enerji Kaynağı Güneşten Doğa Dostu Enerji Üretimi	Firma 17: Kent Ekipmanları Üretimi	2012 Yenilenebilir Enerji
İZKA'nın ve Güneşin Sıcaklığından Güç Aldık	Firma 18: Granit Tüketim Malları Üretimi	2012 Yenilenebilir Enerji
İzmir Pancar Organize Sanayi Bölgesi Atık Su Arıtma Tesisi Kurulması	İzmir Pancar Organize Sanayi Bölgesi	2014 Sanayi Bölgeleri
Metropolis Hamam – Gymnasium İzmir Müze Müdürlüğü Kültürel Varlıkların Koruma Çatısı Projesi Korunması ve Yaşatılması Mali P.		

Kaynak: İZKA Genel Sekreterliği verileri-8.05.2019.

İZKAU-15: İZKA'nın verdiği eğitim, seminer ve konferanslarından bahsedermisiniz? Bugüne kadar verdiğiniz eğitimlerden kaç kişi yararlandı?

Ajansımızın 11 – 13 Mart ve 25 – 27 Mart 2019 tarihlerinde güncel bir eğitimi gerçekleştirdi. Bu eğitim ajansımızla Avrupa Birliği Başkanlığı arasındaki protokole göre yapıldı. Eğitimin hedef kitlesi İzmir'deki dernek, vakıf ve kooperatiflerdi. Eğitimin kapsamı sivil toplum kuruluşları ve kooperatifler için yeni gündemler ve proje hazırlama eğitimiydi. Yerelde bulunan STK'ların ve kooperatiflerin kapasitelerini geliştirmeleri için proje hazırlamayı öğrenmeleri ile AB hibe fonlarından yararlanmalarını teşvik etmek amaçlandı. Ayrıca AB fonlarını kullanmayı öğretmek kurumsal varlıklarını geliştirmeleri ve kurumsal varlıklarının sürekliliğini sağlamak için proje geliştirmelerine yardımcı olmak amaçlandı.

Tablo 39: *Proje İzmir Teknik Yardım Masası Kapsamında Bölgedeki Diğer Kamu Kurumları, Yerel Yönetimler, STK'lar, İşletmeler ve Girişimci Bireylerle Gerçekleştirilen Yüz Yüze Görüşme ve Eğitimlere İlişkin Veriler.*

	2012	2013	2014	2015	2016	2018	TOPLAM
Görüşme Sayısı	201	280	324	243	231	230	1609
Eğitim Katılımcı Sayısı	149	148	158	218	419	269	1361

Kaynak: İZKA Genel Sekreterliği verileri-8.05.2019.

İZKAU-16: Proje planlama ve araştırma hakkında neler söylersiniz? Planlama ve araştırma aşamasında verdiğiniz hibelerden bahsedermisiniz?

Projenin hazırlanmasına yönelik teknik destek verebilmek için kurum ayırt etmeksizin topluca eğitimler oluyor. Burada proje yazma eğitimi veren eğitmen bir uzmanımız var. Belirli sayıda talepler olduğu zaman proje yazma eğitimleri veriyoruz. Teklif edilecek bir projenin fizibilitesi için o proje yapılmaya uygun mu değil mi bunun araştırılmasının yapıldığı fizibilite destekleri veriyoruz. Bu bizim ajansta yeni başlattığımız bir destek türü ve hibe desteği gibi bir destek. Fizibilite desteğinin de teması oluyor ve ajans tarafından belirlenen konularda fizibilite desteği verileceği konusunda ilana çıkılıyor. Yarışma usulü başvuru olarak yapılıyor. Başvurulan her projenin fizibilitesini yapmıyoruz. Genel geçer proje eğitimleri veriyoruz fakat sizin projeniz şu şekilde, şöyle yazın şeklinde bir yönlendirme

yapmıyoruz. Proje değerlendiricisi olduğumuz için projelere müdahale edemiyoruz. Dolayısıyla projelerin şekillendirilmesine dair desteğimiz yok.

İZKAU-17: İZKA uluslar arası kurum ve kuruluşlarla (ör:AB) ortak projeler üretmekte midir?

Evet, üretiyor. Ajanslar şimdiye kadar uluslararası konularda çok fazla mali destek alan bir kurum olamıyordu. Bunun önü son yıllarda açıldı. Biz de uluslararası konularda destek alabiliyoruz. Bu kapsamda ajansımız Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği konularında destek alabiliyor. Verilen fon miktarı her projede değişiyor.

İZKAU-18: İZKA desteklerinden yararlanmak için ön şartlarınız nelerdir?

Destekler için belli olan şartlar yok yani her açılan programın kendine göre şartı var. Program rehberindeki uygun başvuru sahibi olmanız, o programa uygun profilde olmanız, bu programın sizin için tasarlanması gerekiyor. İkincisi başvuru yapanın vergi borcu ve SGK borcu olmamalı, iflas etmiş olmamalı, hakkında çıkarılmış yargı kararı olmamalı. Temel prensip başvuran kişinin projeye uygunluğu ve güvenilirliği. Şu kişiler başvursun bu kişiler başvurmasın şeklinde değil de başvuru yapamayacak olanları tanımlıyoruz. Biz proje teklifine çıktıysak o konuya başvuranın başvurusu geçersiz oluyor.

İZKAU-19: İZKA'nın diğer kalkınma ajanslarıyla koordineli çalışmaları mevcut mu?

Kalkınma ajanslarıyla fiziksel yakınlık dolayısıyla ortak ilgilendiğimiz konular oluyor havzalarla ilgili, çalıştığımız ortak temalar veya benzer konularda birlikte çalışmalarımız olabiliyor. Ayrıca bizi koordine eden bakanlıkların tüm ajansların birlikte çalışmasını öngördüğü koordinasyon çalışmaları oluyor, çalışma grupları oluşturuyoruz. Bazen surf tecrübe paylaşımı olması için ajanslar olarak bir araya geliyoruz. Hangi ajanslar diyecek olursanız Zafer Kalkınma Ajansı ile fiziksel yakınlığımız var ajansın faaliyet alanı Manisa, Afyon, Uşak, Kütahya illerini kapsıyor. Başka bir ajans etkinlik yapıp da diğer ajansları çağırabiliyor, belirlenen konularda

etkinliklere katılıyoruz. Örneğin ortak temalarla ilgili bakanlık destinasyon stratejisi adında tüm kıyı kesimindeki ajansları içerecek şekilde bir çalışma oluşturdu. Tema bir destinasyon oluşturabilecek potansiyele sahip ajansların çalışma grupları oluşturarak haberleşme kanallarından yararlanması üzerinedir. Diğer yandan bir ajans bir konuda ilk kez desteğe çıkıyorsa daha önce bu konuda desteğe çıkmış ajanslarla temas kurarak yaşadığı olumlu olumsuz tecrübeleri paylaşmaları için ziyaretlerde bulunuyor. Bizlerin önceden önlem alabilmemiz adına bu çok faydalı oluyor. Örneğin akıllı uzmanlaşma bizim bu sene ihaleye çıktığımız bir proje ve 1 sene önce bunu yapan başka bir ajans vardı. Bursa - Eskişehir – Bilecik Kalkınma Ajansı ile proje konusunda nelerle karşılaşabiliriz diye konu hakkında görüştük.

İZKAU- 20: İZKA olarak yurt dışı fuarlara katılıyor musunuz? Fuarlara katılım amacınız ve ne tür çıktılar aldığınız konusunda bilgilendirir misiniz?

2014'ten bu yana ajans yurtdışı turizm fuarlarına katılıyor bugüne kadar tek çatı altında katılım yoktu. 2014'te Berlin Turizm Fuarı başladı ve İzmir çatı statüsü oluşturdu. Orada İZKA tarafından yapılan duyuruyla Valilik, Yatırım İzleme Koordinasyon Merkezi, İl Kültür Müdürlüğü, İzmir Ticaret Odası, Ege Turistik İşletmeler Birliği, Çeşme Turistik Otelciler Birliği, TÜRSAB İzmir Temsilciliği ve tüm turizm sektör paydaşlarının katıldığı bir davette bulunduk. Bunların hepsi tek bir İzmir standı altında yer aldılar. 2014'ten bu yana İngiltere Turizm Fuarı, Almanya Turizm Fuarı'na katılım gösterdik. Rusya, Ukrayna, Japonya, Kore, Çin, Hollanda Fuarları'na katılım sağladık. Esasen bunlar sürekli katılım gösterdiğimiz diğerleri ise tek seferlik katılım yaptığımız fuarlar. Geçen seneden bu yana fuar sayısında azalmaya gittik. Çünkü fuar katılımları amaçtan ziyade bir araç fonksiyonu görüyor sektörler de artık oturduğu için tanıtımdan ziyade ağırlıklı olarak sektöre yol gösterici faaliyetler yürütüp destek olmaya başladık. Turizm konusunda sadece İngiltere, Almanya ve İstanbul Turizm Fuarı olmak üzere 3 tane fuara katıldık. Onun dışında daha çok İzmir'in yer aldığı tanıtımı için turizm yatırımcılarının, karar vericilerin İzmir'de ağırlanması ve tanıtımı İzmir'de direkt yerinde yapma gibi bir yola gitmeyi düşündük bunu daha etkin bulduğumuzdan dolayı bu yolu tercih ettik. Fuara katılımı ilgili fuara katılanların iş görüşmelerini gerçekleştirilmesi için bazı online siteler kurduk bunları organize ediyoruz. İzmir'in tanıtımı hem genel turizm sektöründeki değişimler için

önemli hem de İzmir'in marka değerine katkı yapıyor. Diğer yandan tek başına fuara katılıp ülkemizi ziyaret imkânı olmayan turizm sektör paydaşlarına böyle bir platformu ücretsiz olarak sağlamış oluyoruz.

Yatırım konusunda 2018'de İstanbul Güneş Enerjisi Fuarı ve Uluslararası Enerji ve Çevre Fuarı'na katıldık. İstanbul'da MÜSİAD Expo'yu düzenledik. Yine 2018'de Almanya'da düzenlenen Wind Europe Fuarı'na katıldık.

2.7.17. Ege Bölgesi Sanayi Odası Basın Temsilcisi ile Gerçekleştirilen Mülakat

3 Mayıs 2019 tarihinde Ege Bölgesi Sanayi Odası Basın Temsilcisi (EBSOBT) ile yapılan mülakat soru ve cevapları, soru EBSOBT - 1 cevaplar ise italik yazı olarak aşağıda sunulmuştur.

EBSOBT-1: EBSO'nun kuruluşundan bu yana gelişiminden ve üye sanayiciler konusundaki çalışmalarından genel olarak bahseder misiniz?

EBSO'nun kuruluşu Cumhuriyet öncesi dönemle başladı bu nedenle EBSO çok köklü bir kurum. O dönemde İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararlara istinaden kurulmasına ilişkin faaliyetler de başlamış. Milli kalkınmanın sağlanması için İzmir'de bir sanayi odasının kurulmasına dair çalışmalar ilk olarak o dönemde başlamış. Sonra İzmir, Aydın, Manisa, Denizli, Muğla, Balıkesir'i kapsayacak şekilde merkezi İzmir olmak üzere 1954'te Ege Bölgesi Sanayi Odası olarak bu oda kuruldu. Geçmişte EBSO ile Ticaret Odası ayrı ayrı kuruldu ve bu şekilde sanayicilere hizmet etti. Bu nedenle İzmir'de sanayi ve ticaret odası çatısı altında birleşme yok çünkü her iki kurumun da binlerce üyesi var ve sayısı 1000' i geçen sanayiciler sanayi odası kurmakta etkili oluyorlar. Buna istinaden Manisa'da kurum sanayi ve ticaret odası olarak faaliyette bulunuyor. Çünkü Manisa EBSO'dan ayrılarak kendi sanayi ve ticaret odasını kurdu. Bu şekilde bir ayrılma sanayici sayısı 1000' i geçen bölgelerde yapılabiliyor. Ancak sanayi ve ticaret odalarını ayrı ayrı oluşturabilecek düzeyde henüz yeterli sanayi kuruluşuna sahip değiller. Bazı sanayiciler EBSO'nun etiketinden ulusal ve uluslararası pazarlarda yararlanmak, EBSO'nun sanayiciye verdiği ücretsiz hizmetlerden yararlanabilmek adına EBSO' da kayıtlı olmayı tercih ediyor. Balıkesir'in Marmara Bölgesine bağlı bir il olmasına rağmen sanayi konusunda

EBSO'ya bağı olarak hizmet vermesi de ilginç bir durum. Balıkesir de 1981'de EBSO'dan ayrılarak kendi sanayi odasını kurdu. Denizli daha önceden 1972'de sanayi odası kurma girişiminde bulundu ve EBSO'dan ayrıldı. Son olarak 2008'de Aydın kendi başına sanayi odası kurabildi. Odamıza yaklaşık 4800 sanayici kayıtlı. Bu sanayicilerden 850 – 870' i kapanıp birleşiyor. Yani odamıza kayıtlı 2 büyük şirket dışında kalan diğer şirketler küçük ve orta ölçekli. NACE kodlarına uygun olarak üyelerimiz 64 sektörde üretim faaliyeti yürütüyor. Ege Serbest Bölge, Torbalı, çevre illerdeki ve İzmir'in tüm ilçelerinde 10 ve üstü işçi istihdam eden fabrikalar bizim üyelerimizi oluşturuyor. Çünkü kapasite raporları işletmenin ticari faaliyetleri yürütebilmesi için hazırlanan bir tür fizibilite raporları ve işletmenin üretim faaliyetini yapabilmesi ve sanayici desteklerinden faydalanabilmesi için bu raporu alması zorunlu, odamız kapasite raporu vermede bölgede tek yetkili kuruluş.

Odamızda farklı meslek komiteleri var. Farklı sanayi kollarındaki üretimi tek çatı altına toplayarak değerlendirmek, sektörün sorunlarının tespiti ve çözümü noktasında yardımcı olmak ve aynı sanayi kolunda faaliyet gösteren firmaları kümelendirerek birliktelik oluşturmak amacıyla meslek komitelerimiz kuruldu. Odamıza bağı şu anda 64 meslek komitesi var ve meslek komiteleri gıda ve tekstil alanında 150'nin üzerinde üye olduğu için 3'er üye ile temsil edilmekteler. Odamıza bağı sanayicilerin üretimdeki ağırlıkları tekstil, gıda ve makine sanayisine endeksli. Bir meslek grubunda 50 üye varsa 1 temsilci ile temsil edilebiliyor. Mecliste 142 üyemiz bulunuyor. EBSO, yabancı yatırımcıyı İzmir'e çekmek için de üyelerden oluşan heyetlerle yurt dışında iş gezileri düzenlemekte, fuarlara katılmakta. EBSO'nun sanayici için de dış ticaret yapacağı sektörleri yurt dışında yerinde tanıyarak yeni işbirlikleri kurma noktasında katkısı var. Bu kapsamda yaptığımız çalışmalar karşılıksız kalmadı. İzmir'i yabancı sermayeyi çekme konusunda ileri taşıdık. İzmir üretim sektöründe faaliyet gösteren yabancı sermayeli şirketlerin % 18'inin ilk tercihi. İstanbul'u tercih eden yabancı yatırımcı oranı % 12, Ankara'yı tercih eden yabancı yatırımcı oranı ise % 11. Bunu göz önüne aldığımızda İzmir'i öne taşıdık. Doğrudan yabancı yatırımı destekliyoruz, çeşitli dallarda araştırmalar yapıyor, anketler düzenliyoruz. A sınıfı ve akredite bir odayız. Türkiye'de ISO-9001 alan ilk odayız. Odamız sanayicilerimizin dış ticarete kolaylıkla vize almasını sağlamak için çalışıyoruz. Normal vize alma süresi sanayicinin en az 1 hafta, bizim çalışmalarımız

sonucunda odamız bünyesinde en geç 4 günde sanayicimiz vize alabiliyor. Bu da bürokrasiyi azaltarak sanayicinin işlerini hızlandırıyor. Ayrıca ticari anlaşmazlıklarda arabuluculuk hizmeti de veriyoruz. Ticari mahkemelerde uzun sürede sonuçlanabilecek bir dava konusu kurumumuzda kolaylıkla hızlı bir şekilde çözülebiliyor. Odamız sanayicinin kamu kurumlarıyla bir araya gelmesini hızlandırıyor, örneğin atık suyunu geri dönüşüm tesisi olmadığı için aritamayan bir sanayiciyi İZSU yetkilisi ile bir araya getiriyoruz. Üyemiz işçi istihdamı ile ilgili bir sorun yaşadıysa İŞKUR yetkilileri ile görüşme düzenleyerek bürokrasiyi ortadan kaldırıyoruz.

EBSOBT-2: EBSO'nun üyelerinin menfaatlerini göz önüne alarak bakanlıklarla ortak çalışmaları veya fikir beyanı bulunmakta mıdır? Var ise bunlardan bahseder misiniz?

Odamız Ankara'da söz sahibi. Geçen yıl yönetim kurulu başkanımız Ankara'ya gittiğinde sanayicinin gündeminde olan konuları meclise taşıdı. Amacımız sanayicinin önünü açmak ve üretimle yatırım faaliyetlerini ileriye taşımak. Ne gibi çalışmalar yaptığımız konusunda şunları söyleyebilirim: OSB yönetimlerinde üretim faaliyetinin yapılması için kurulan doğalgaz altyapı hizmetinin Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'na devredilerek OSB'lerin bu işten pay almasını teklif ettik. OSB alanı içinde fabrika kurmak isteyen müteşebbislerin devletin arsa satın almasını kolaylaştırmada bazı beklentilerini meclise ilettik. Örneğin arsa satımında TL olarak ödeme yapma gibi. Diğer yandan OSB'lerde sektör sınırlaması olması dolayısıyla yatırımcı çekmede sıkıntılar yaşanıyor ve Nace Kodları dediğimiz üretim kodları üretimin önünde bir sınır bu sınırların genişletilmesi ve Nace Kodlarına bağlı yapılan alt gruplardaki üretimlerin üst gruplardaki üretimle aynı gruba alınması sanayicinin önünü açacak gibi görünüyor. OSB'lerin yetkilerinin genişletilmesi konusunda yönetim kurulu başkanımız Ankara'da söz aldı. OSB'lere tahsis edilen sanayi parsellerinin daraltılması ise ayrı bir sorun. Azalan parsel sayısı ile küçük OSB'ler kuruluyor ve küçük OSB'ler için de birçok atık yönetimi, alt yapı maliyetleri ortaya çıkıyor. Bunların önüne geçilmesi için odamız çalışmalar yaptı ve Sanayi Bakanlığı ile istişarelerde bulundu.

EBSOBT-3: Torbalı'yı EBSO'ya kayıtlı ilçelerdeki sanayi kuruluşları bazında nasıl değerlendirirsiniz? İlçe ekonomisinin İzmir'e sağladığı katkı baz alındığında ilçeyi diğer ilçeler arasında kaçınıcı sıraya koyarsınız?

Torbalı'yı ilk 4 sıraya koyabiliriz. Çünkü Torbalı ihracatta İzmir'e büyük bir katkı sağlıyor. Biz oda olarak yıllık üretim miktarı iç ve dış pazarda toplam 50.000.000 TL olan ilk 100 firmayı açıkladık. 2018'de bu ilk 100 içinde 2018 itibariyle Torbalı'dan 12 firmanın listeye girdiğini söyleyebiliriz.

EBSOBT-4: EBSO'nun Torbalı'daki OSB'lerin kuruluşu hakkındaki çalışmaları nelerdir? EBSO'nun Torbalı'da kurulması planlanan Mobilya OSB konusundaki inisiyatifi nedir?

Bir organize sanayi bölgesinin kurulmasında sanayi odaları olarak bizler etkili oluyoruz çünkü hangi sanayi kolunda kümelenme yapılacağı, alt yapı hizmetlerinin OSB'ye kayıtlı üyeler tarafından sağlanarak, devlet tarafından organizasyonunun nasıl yapılacağı konusunda fikir beyan ediyoruz. OSB'lerin kuruluşunda devlet tarafından sanayi parselizasyonu yapılıyor ve biz şehir planına göre OSB'lerin nerelerde kurulabileceği konusunda tavsiyeler veriyoruz. OSB'ler genel olarak şehir dışına, kıraç topraklarda kurulmakta bu şekilde hem tarım arazileri zarar görmüyor hem de kentleşme bakımından nüfus yoğunluğu şehir dışına da aktarılarak çarpık kentleşmenin önü kesilmiş oluyor. Biz bu konuda Torbalı ve Pancar OSB'lerin kuruluşunda hükümetle sanayiciler arasında görüşmeler sağladık ve OSB'lerin yeri konusunda keşifler yaptık. Torbalı'da sanayinin gelişmesi için kurulan OSB'lerde de bu durum göz önüne alındı çünkü Kemalpaşa'da da daha önce bazı üretim alanları konutların çok yakınlarında bulunduğu için sanayi faaliyetleri dağınık yapılmıştı ve tek bir fabrika için alt yapı maliyeti artmıştı ancak sonradan Kemalpaşa'da bir OSB'nin kurulmasıyla tüm üretim yapan firmalar tek bir şemsiye altında toplanmış oldu. Pancar için de aynı durum söz konusu. Pancar OSB'de enerji santrali de var orada elektrik tesisi kurdular. Mobilya OSB için yapılan çalışmalar İzmir'deki Organize Sanayi Bölgeleri ve Serbest Bölgeler Platformu ile bakanlık arasında yapılan çalışmalar sonucunda ortaya çıktı. Mobilya OSB için yer araştırması yapıldı. Bunun için Aliğa OSB referans alındı. Aliğa'da karma bir yapı var. Hem kimya hem de diğer sektörler bulunmakta. Bu anlamda Mobilya OSB'nin de Torbalı OSB'ye eklenebileceği, Torbalı OSB'den yer tahsisi yapılacağı görüşüldü. Karabağlar'daki

mobilya üretimi bu şekilde Torbalı'ya taşınarak daha geniş alanlarda üretim yapılabilecek. Karabağlar'da bulunan fabrikalar, mobilya meslek yüksekokulunu da barındıran tesisleriyle tamamen Torbalı'ya taşınacak. Torbalı OSB'nin genişleme alanı orada bir kümelenme oluşması için mobilyacılara tahsis ediliyor. OSB konusunda birçok kurum bir araya geldi. İzmir Ticaret Odası, Ege İhracatçı Birlikleri, EBSO, Torbalı Ticaret Odası, Torbalı Belediyesi, İzmir Mobilyacılar ve Marangozlar Odası bizim bu konuda çalışmalarını ortak yürüttüğümüz paydaşlarımızdan.

EBSOBT- 5: EBSO olarak OSB'lerin kurulmasını nasıl değerlendiriyorsunuz? OSB'lerin kuruluşunda odanız hangi noktada? Finansal destek sağlıyor musunuz?

Mahallenizde sürekli elektrik kesiliyorsa o bölgede sanayi kuruluşu olduğu içindir. Körfezden kimyasal atık akıyorsa bu da sanayi kuruluşlarının etkisiyledir. Yani sanayi kuruluşları eğer bir araya toplanmazsa atık yönetiminde de sıkıntılar yaşanabilir çünkü tek bir firma arıtma tesisini yüksek maliyetinden ötürü kurmak istemeyeceğinden denize bıraktığı atıklar da geri dönüştürülemezdir. OSB'ler bu durumları çözmek için aynı sanayi kümelerinde faaliyet gösteren firmaları birleştirici ve alt üst yapı hizmetlerini görmede ortak hareket etme amacıyla kurulurlar. Bu tür hizmetler OSB çatısı altında olursa arıtma tesisi faaliyete geçebiliyor. EBSO olarak biz finansal destek sağlamıyoruz. Ancak bu alt yapı hizmet bedellerini OSB içerisinde üretim faaliyeti yapacak olan fabrika sahipleri karşılıyorlar. OSB'leri OSB'de üretim yapan fabrika sahipleri yönetiyor. Sanayi Bakanlığı bunun planlanması ve yatırımında etkili oluyor. Biz de oda olarak oraya sanayi bölgesinin kurulmasında, üretime başlamasında ve yönetiminde etkiliyiz. OSB eğer % 70'in üzerinde doluluğa ulaşırsa bağımsız sanayi bölgesi oluyor. Örneğin İzmir'de Atatürk OSB 2005'te kapasitesini %100 ü doldurdu ve kendi yönetimini eline aldı ancak biz oda olarak OSB'yi tamamen bırakmıyoruz. Onun bütün sanayi yatırımını ve işleyişini denetlemeye devam ediyoruz. Yönetimlerini gerçekleştiren mecliste üyelerimiz var ancak bu meclisteki üyelerimiz OSB'de üretim yapan veya parsel sahibi insanlar, dışarıdan kimse değil. OSB yönetiminde bir müteşebbis heyeti oluşturuluyor ve bu heyetten bir de oranın yönetim ekibi oluşturuluyor. Müteşebbis heyeti 16 kişilikse bunların içinden 7, 9 veya 11 kişi OSB yönetimi tarafından yönetim kuruluna seçiliyor. Örneğin üyelerden m² başına 2 lira alınırsa toplanan para ile OSB içinde kanalizasyon hattı, doğalgaz hattı, arıtma tesisi gibi alt yapı hizmet bedelleri karşılanıyor. Biz oda olarak bu hizmetlerin

sağlanmasında üretim yapan fabrika sahiplerinin kredi almasını kolaylaştırıyoruz. Geçmişte Aliğa OSB ile bu yönde bir sıkıntımız oldu. Bizden kredi alarak alt yapı ve üst yapı hizmetleri sağladılar ancak bölge içerisinde yol, tünel, kanalizasyon alt yapısı sağlarken uzaktan kumandalı bir sistem ürettiler ve arıza esnasında kumanda ile sisteme müdahale ederek arızayı tespit edip giderdiler. Güzel bir sistem olmakla beraber çok maliyetli, bu nedenle oda olarak çok miktarda kredi desteği sağlamak zorunda kaldık. Bunları yapabilmek için finansal desteği olan OSB tüzel kişiliği bu desteği EBSO'nun patronajlığında yürütüyor. Odanın büyüklüğü ve ismi sanayici için bir garanti belgesi oluyor. Mobilya OSB konusunda Ege İhracatçı Birlikleri, Mobilya Sanayicileri Derneği ile ortak hareket ediyoruz. Bizim oda başkan yardımcılarımızdan biri Torbalı Mobilya OSB çalışmalarını odamız adına yürütüyor.

EBSOBT-6: Asya Pasifik'in En İyi Odası Ödülü'nü aldınız. Bunun hakkında neler söyleyeceksiniz?

Ödüle giden kilometre taşları 1996'ya kadar uzanıyor. EBSO'nun çalışmaları o günden bugüne çok sistematik ve başarılı. Bu anlamda 28 ülkenin oluşturduğu Asya Pasifik Ticaret ve Sanayi Odaları Konfederasyonu tarafından mükemmellik ödülü için aday gösterilmişti. 2018'de yapılan ödül törenine ulaşmada birçok kademe atlattık. EBSO, Türkiye'den 8 büyük oda ve Rusya ile İran'daki odalarla yarıştı. Asya Pasifik ülkelerinin değerlendirmelerinde odamız 100 oda arasında finale kaldı ve finalde tekrar yarıştı. Odamız Türkiye'den bu ödüle layık görülen ilk oda olmasıyla önemli. Yerel oda olarak mükemmellik ödülü aldık.

EBSOBT-7: EBSO'nun KOBİ'ler konusunda çalışmaları mevcut mu? KOBİ'lere destek faaliyetleri yürütüyor musunuz?

Bizim KOBİ'lere bakışımız şöyle: Yönetim kurulu başkanımız KOBİ'leri ülkemizin can damarı olarak görüyor. Bunun sebebi de şu: KOBİ'ler ülkemizde ihracatı sağlayan, ithalatı çeken, istihdamın % 70'inden fazlasını temin eden kurumlar. Türkiye'deki firmaların % 99'u KOBİ diyebiliriz. Dolayısıyla KOBİ'lere çok önem vermemiz gerekiyor. KOBİ'lerin dar boğazdan kurtulmaları için KOSGEB destekleri veriliyor. 300.000 TL'si hibe olan 1 milyon TL'ye kadar destekler sağlanıyor. Bu destekler KOSGEB tarafından KOBİ Gelişim Destek Programı çerçevesinde yürütülüyor. Amaç KOBİ'lerin sürdürülebilirliğini sağlayarak, üretim hacmini arttırmak ve rekabet gücünü geliştirmek. KOBİ'ler ihracatımızın neredeyse

% 50'sini karşılıyor. Bu manada KOBİ'lerin ihracat oranı nasıl arttırılır, daha farklı neler yapılabilir sorusunu cevaplandırmak gerekiyor. KOBİ'ler konusunda yönetim kurulu başkanımız elektronik ticarete geçmek ve ticarete dijitalleşmeye açık olmanın ilk şart olduğunu belirtiyor. Bu şekilde iç ve dış pazarlara satış imkânları çoğalacaktır. Ülkemizde KOBİ veya diğer sanayi kuruluşlarının neredeyse % 100 oranında internet kullandığını biliyoruz ancak bunların tanıtımı için web sitesi kurma ve e- ticaret yapma konularında eksiklikleri var. Dünya genelinde sermaye arttırılmadan sadece dijitalleşme kanalı kullanılarak şirketlerin % 9 oranında büyüdüğünü görebiliyoruz. Bu çok masrafsız ve önemli bir faktör. E-ticaretle ilgili bakanlığımız da destekler veriyor. Oda olarak bizim politikamız EBSO 'ya kayıtlı sanayicilerimizin bu yola başvurması ve satışlarını arttırmaları. İzmir'in bu noktada bir e-ticaret merkezine dönüştürülerek dijital satışlarla ihracat rakamlarını arttırarak ticaret hacmini genişleteceğini düşünüyoruz. KOBİ'ler için KOSGEB destekleri çeşitlilik kazanıyor. KOBİ'lerin yurt dışına satış yapabilmeleri, tanıtımlarını sağlayabilmeleri ve yurt dışında iş bağlantıları kurabilmeleri için odalar vasıtasıyla 10 KOBİ yurt dışı gezilerine giderek KOSGEB'den yurt dışı iş gezisi desteği alabiliyor. Bir KOBİ'nin yurt dışı gezisinde ortalama 4000 TL giderse KOSGEB bunun % 60'ı olan 2400 TL'yi karşılıyor. KOSGEB ülkelerin Türkiye'ye uzaklığı ve ulaşım giderlerini de hesaba katarak farklı oranlarda destekleme yapıyor. Örneğin Asya Pasifik ve Amerika kıtasındaki ülkelere gidişlerde 5000 TL öderken, Çin gibi Uzak Doğu ülkeleri için 3000 TL ödüyor. KOBİ'ler için bu büyük bir fırsat. Firma sahipleri gittikleri ülkelerde teknoparkları ve fuarları ziyaret edebiliyorlar.

EBSOBT-8: EBSO'ya yapılan kapasite raporu başvurusu yılda ortalama kaçtır? Kapasite raporundan elde ettiğiniz gelir ne durumdadır?

Ocak 2019 itibariyle 3 Mayıs 2019 tarihine kadar yenilenen kapasite raporu sayısı 714. Bunun yıl sonuna doğru 1700'ü bulabileceği tahmin ediliyor. Bu raporların yenilenmesi her yıl değişkenlik gösteriyor. Herkesin rapor yenilenme tarihi aynı zamanda başlamıyor. 4800 üyenin 4800'ü de 1 senede rapor yenilemiyor. Raporları yenileme sıklığı 2 yılda 1 oluyor. Bu sene 1500 ise seneye 1000 tane rapor onaylanıyor, diğer sene ise 2000 adet kapasite raporu onaylanabiliyor. Fabrikaların faaliyete başlama tarihine göre kapasite raporu alma tarihleri değişiyor. Kapasite rapor bedeli iki basamakta işliyor ve odanın önemli gelir kaynaklarından biri oluyor. Çünkü

odamız üyelerinin yıllık aidat ücretleri 500 TL 'yi bulmuyor. Kapasite rapor bedelleri şu şekilde toplanıyor: önce sanayiciden 450 TL ' lik kapasite onay ücreti alınıyor daha sonra 1575 TL 'lik kapasite tespit ücreti alınıyor.

EBSOBT–9: EBSO olarak üyelerinize verdiğiniz eğitimlerden bahsedermisiniz?

Oda olarak KOSGEB 'le girişimcilik eğitimleri veriyoruz. Bunu KOSGEB 'le yapıyoruz çünkü desteği KOSGEB sağlıyor. Girişimcilik Geliştirme Destek Programı kapsamında destek vermek için önce sanayici eğitime alınıyor. Sanayiciye önce iş planının ne olduğu soruluyor, sonra 3 yılda nereye geleceği soruluyor. Bu kursu bitirenlere destek vermeye başlıyoruz. Desteklemelerde Türkiye 'ye katma değer sunacak alanlara yöneldik. Teknoloji tabanlı girişimlere ve teknolojiye bağlı üretim yapan KOBİ 'lere yüksek miktarda destekler veriliyor. 360.000 TL gibi ciddi rakamlar var. Ülkemizin artık imalatçı sektörde üretimi arttırmaya ihtiyacı var, diğer sektörler için daha az desteklemeler yapılıyor çünkü bu alanlarda kapasite tam. Geleneksel sanayi kollarındaki destekler de 60.000 TL 'ye kadar çıkabiliyor. EBSO olarak biz de KOBİ 'lerin desteklere ulaşmasında eğitimler yoluyla aracı oluyoruz ve onların desteklere ulaşmasını sağlıyoruz.

EBSOBT–10: EBSO bütçesini gelir ve giderleri bakımından değerlendirirmisiniz? Gelirlerini değerlendirebilme yöntemlerinden bahsedermisiniz? Bütçeniz fazla veriyorsa üyeleriniz adına ne tür faaliyetler yapıyorsunuz?

Bütçemiz genel olarak gelir gider denk gidiyor. Oda imkânlarımızla 2 makam aracı ve 4 hizmet aracı satın aldık. Ancak yatırım dediğimizde gelir getiren bir tesis kuramıyoruz. Halbuki Borsa ve İzmir Ticaret Odası ortak bir lisanslı depoculuk adında şirket ile laboratuvar kurdular. Tarımsal ürünlerin bozulmaması ve uzun süre muhafaza edilebilmesi için depolamaya ihtiyaç vardır. Pamuk gibi çabuk bozulan ürünlerde depolama önem taşır. Ancak EBSO böyle bir şeye katılamıyor çünkü yasal olarak biz bir fabrika kuramıyoruz bu tür girişimlere katılmamız yasak. Biz bütçeden gelen fazlaları mevduat olarak değerlendiriyoruz. Mevduat fazlamızı Eximbank ve Halk Bankası kanalıyla sanayicimizle küçük faiz oranlarıyla paylaşıyoruz. Eximbank bankalarla çalışan ve sanayiciye kredi kullanma belgesi veren bir banka. Sanayici Eximbank 'ın verdiği belge ile mevduat toplayan bankalardan işletmeci kredisi toplayabiliyor. Bu ABD Doları veya Türk Lirası bazında oluyor. Bizim de mevduatımız

2 – 3 tane kamu bankasında. İhracat yapan üyelerimize ticari mevduatımızı yatırdığımız banka gerek Eximbank aracılığıyla gerekse kendi mevduatlarından üyelerimize kredilendirme yapıyor. Tüm Türkiye’de 2017’de yaklaşık 39 milyar dolar kredi kullandırıldı. 2018’de ise 44 milyar dolar kredi sağlandı. Eximbank’ın hedefi daha çok ihracatçıya ulaşarak ihracat miktarını arttırmak ve bu konuda sanayiciye destek olmak. Banka 2017’de yaklaşık 7.700 ihracatçıya kredi kullandı. 2018’de ise gene ülke genelinde yaklaşık 11.000 ihracatçıya kredi kullandı. Bu nedenle ihracatçı için çok önemli bir banka. 2018’de banka tarafından tüm ülkedeki ihracatçılara verilen destekler toplamı 44 milyar doları buldu. Bir de TOBB’un başlattığı ve Bankalar Birliği ile ortak olduğu bir proje var. Normalde ticari kredi faizleri % 24’lerde. Ancak bu faiz oranı uygulama ile % 9,5 – 9,75’lere kadar geriledi. İşletmenin üretim faaliyetini gerçekleştirebilmek için sanayi desteklerine ihtiyacı var. Ticari kredilendirme olmasa sanayiciler bunca maliyetin altından kalkamaz üretimi durdurmak zorunda kalırlar. Nefes Kredisinin amacı küçük esnaf ve orta ölçekli işletmelere yönelik destek oluşturmak. Krediden yararlanmak için KOBİ şartını yerine getirmek gerekiyor. TOBB faizin bir kısmını karşılamayı kabul etti ancak, verdiği paranın karşılığında bankanın sanayicinin talep ettiği kredi miktarınının 10 katına kadar kredi imkânı sağlaması şeklinde şartlar öne sürdü. TOBB Nefes Kredisinden tüm odalar Torbalı Ticaret Odası, İzmir Ticaret Odası ve Ege Bölgesi Sanayi Odası dâhil yararlanıyoruz. Her oda gücü oranında ve mevduatı oranında Nefes Kredisinin bir parçası oluyor. Örneğin oda olarak biz 6 milyon liralık mevduatımız karşılığında 60 milyon liralık kredi hacmi yaratmış olduk. Bu da sadece odamıza üye olan, yıllık aidat ödeyen, kapasite raporunu bizden alan, fatura tasdiki için odamıza para veren, cirosunun binde X oranında odamıza veren üyelerimizin yararlanacağı bir kredi. Krediler sanayiciyi rahatlattı, oda olarak üyelerimizin üretim faaliyetlerini sürdürmelerine ve varlıklarını devam ettirebilmelerine yardımcı oluyoruz.

EBSOBT–11: Genç mezunların istihdamına yönelik çalışmalarınız var mı, evet ise bunlardan bahseder misiniz? EBSO’nun eğitime katkısı nedir?

EBSO’nun Üniversite – Sanayi İşbirliği Kurulu var. Bu kurul EBSO’ya kayıtlı sanayicilerin ihtiyaç duyduğu alanlarda mezun yetiştirmek adına YÖK’le temaslar kurmakta. Ayrıca kurul, üniversitelerde üretilen teknolojinin sanayiye aktarılması için de çalışmalar yapıyor. Diğer yandan genç mezunların istihdam olanakları

yakalayabilmeleri için kurumumuzda ve fabrikalarda staj yapmasını sağlıyoruz. Örneğin bizim genel müdürümüz EBSO'da staj yapmış ve yeni mezun olarak odamızda iş hayatına başlamış ve kariyerini EBSO'da sürdürmüş biri. Diğer yandan genç mezunlarımız özellikle teknik alanlar ve mühendislik fakültelerinden mezun olan adaylarımız için fabrikalarda staj bağlantısı kuruyoruz, 2000 saatlik mühendislik stajları hazırlıyoruz. Mühendislerimiz makine kullanmayı bilmiyorlar çünkü üniversitelerde sadece teorik temelli eğitim alıyorlar. Ancak mühendislikte uygulama çok önemli bu nedenle genç mezunlar deneyimsizlikleri dolayısıyla iş bulmakta güçlük çekebiliyorlar. Bunun önüne geçebilmek için verilen bu yoğun staj eğitimi mühendislerin sahada tercih edilmesini ve iş bulabilmesini sağlıyor. Çünkü fabrikada çalışmak için deneyim şart. Mühendisler yaz dönemi boyunca fabrikalarda staj yaptıktan sonra genel olarak aynı fabrika sahipleri tarafından istihdam ediliyorlar.

EBSOBT-12: EBSO'nun katıldığı ulusal ve uluslararası fuarlardan bahsedermisiniz?

EBSO ulusal ve uluslararası birçok fuara katılım gösteriyor. Sanayicinin yeni işbirlikleri kurması, sektörünü iç ve dış pazarda tanıtabilmesi için fuarlar çok önemli. Katıldığımız fuarları şöyle sıralarsak;

Tablo 40:2017 Yılı İzmir Fuar İstatistikleri

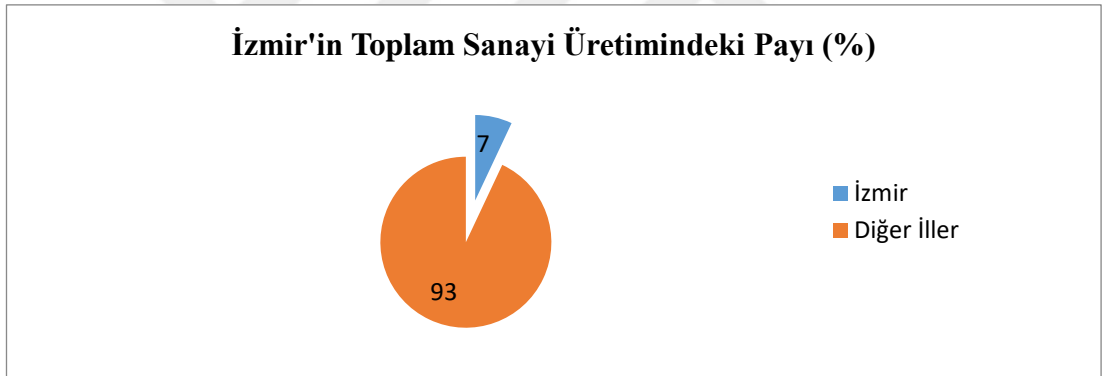
Fuar Adı	Bugüne Kadar Düzenlenme Sayısı	Stant Sahibi Sayısı	Ziyaretçi Sayısı
İzmir Enternasyonel Fuarı	86	409	1.247.748
Uluslararası Mermer Doğaltaş Fuarı	23	1.109	50.218
Uluslararası Gelinlik, Damatlık ve Abiye Fuarı	11	227	23.048
İzmir Ayakkabı ve Çanta Fuarı	42	159	11.213
Turizm Fuarı ve Kongresi	11	1.284	44.589
İzmir Zeytin, Zeytinyağı ve Teknolojileri-Organik Ürünler Fuarı	7	322	10.800

Kaynak: EBSO verileri-26.04.2019.

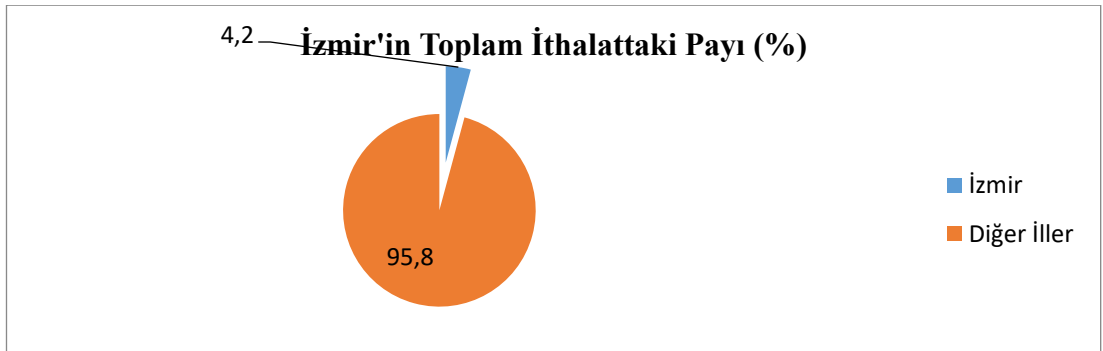
Şekil 21: 2018 Yılı Türkiye Ekonomisinin Ana Unsurları

Kaynak: EBSO verileri-26.04.2019.

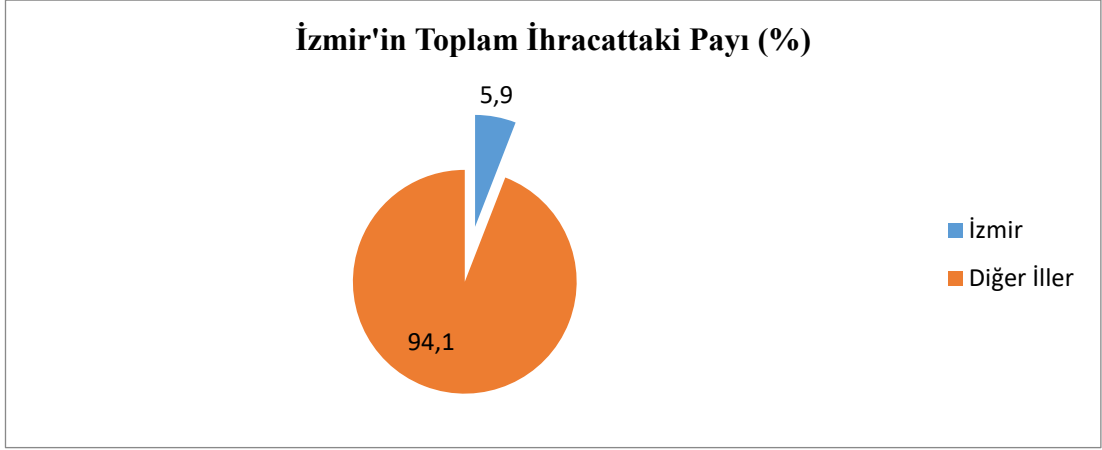
Şekil 22: 2018 Yılı İzmir'in Türkiye Toplam Sanayi Üretimindeki Payı

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır- 26.04.2019.

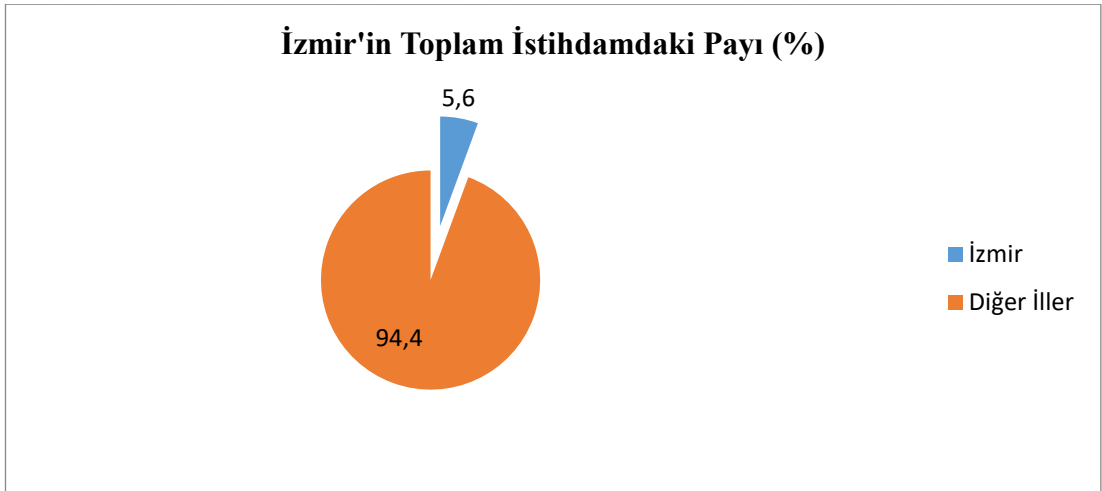
Şekil 23: 2018 Yılı İzmir'in Türkiye Toplam İthalatına Katkısı

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-26.04.2019.

Şekil 24: 2018 Yılı İzmir'in Türkiye Toplam İhracatına Katkısı

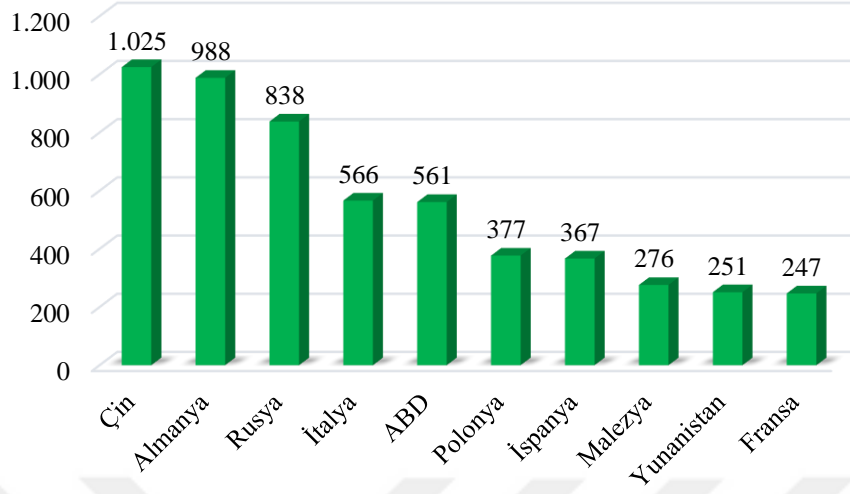
Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-26.04.2019.

Şekil 25: 2018 Yılı İzmir'in Türkiye Toplam İstihdamına Katkısı

Kaynak: Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-26.04.2019.

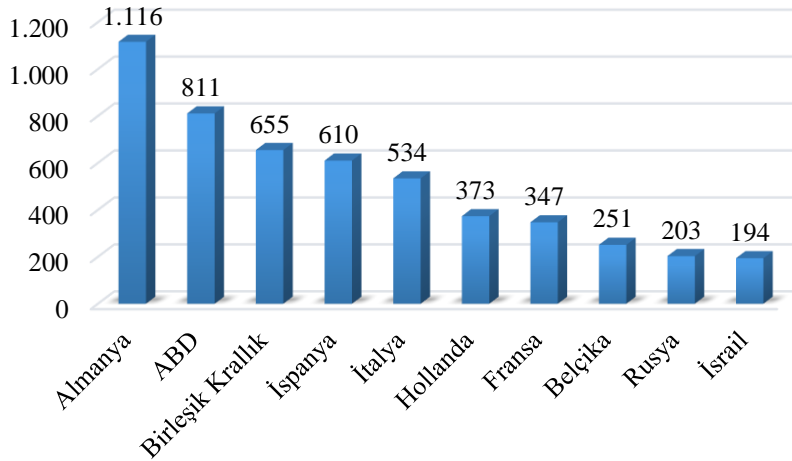
İzmir'in İthalatında İlk 10 Ülke (Milyon \$)

Şekil 26: İzmir'in İthalatında İlk 10 Ülke

Kaynak: EBSO verileri-26.04.2019.

İzmir'in İhracatında İlk 10 Ülke (Milyon \$)

Şekil 27: İzmir'in İhracatında İlk 10 Ülke

Kaynak: EBSO verileri-26.04.2019.

Tablo 41:2018 Torbalı 'dan İhracat Yapılan Ülkeler ve İhracat Miktarları

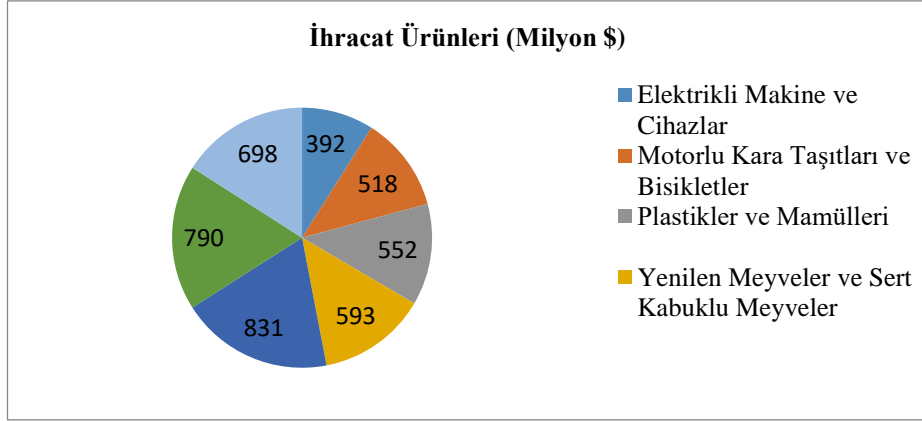
Sıra	İhracat Yapılan Ülke	İhracat Miktarı (Milyon \$)	Sıra	İhracat Yapılan Ülke	İhracat Miktarı (Milyon \$)
1	ABD	125	13	Hindistan	28
2	Almanya	68	14	Birleşik Arap E.	23
3	İngiltere	65	15	Mısır	20
4	Fransa	59	16	İspanya	19
5	Suudi Arabistan	56	17	Romanya	18
6	İran	49	18	Kuveyt	17
7	İsrail	47	19	Rusya	16
8	Hollanda	46	20	Brezilya	15
9	Belçika	45	21	Polonya	14
10	Fas	40	22	Meksika	13
11	Irak	37	23	Filistin	12
12	İtalya	29	24	Yunanistan	11

Kaynak: EİB verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-7.05.2019.

Tablo 42:2018 Yılı Torbalı 'nın Türkiye Sınırlarında Bulunan Dış Ticaret Rejimine Tabi Serbest Bölgeler ile Yaptığı İhracat Miktarları

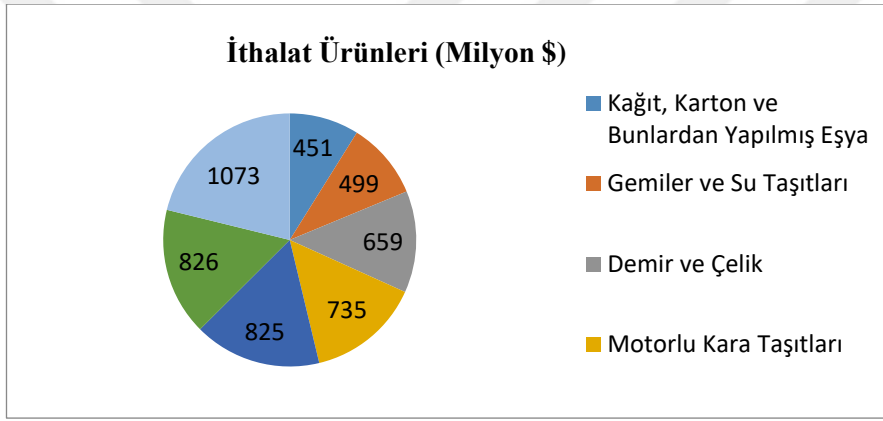
Sıra	Serbest Bölge	İhracat Miktarı (ABD \$)
1	Ege Serbest Bölge	4.944.130
2	Menemen Deri Serbest Bölge	574.613
3	Bursa Serbest Bölge	273.545
4	İstanbul Deri Serbest Bölge	121.934
5	Antalya Serbest Bölge	111.471
6	Adana Yumurtalık Serbest B.	67.136
7	Avrupa Serbest Bölgesi	45.892
8	Denizli Serbest Bölge	30.663
9	Kocaeli Serbest Bölge	19.590
10	Kayseri Serbest Bölge	17.761

Kaynak: EİB verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-7.05.2019.

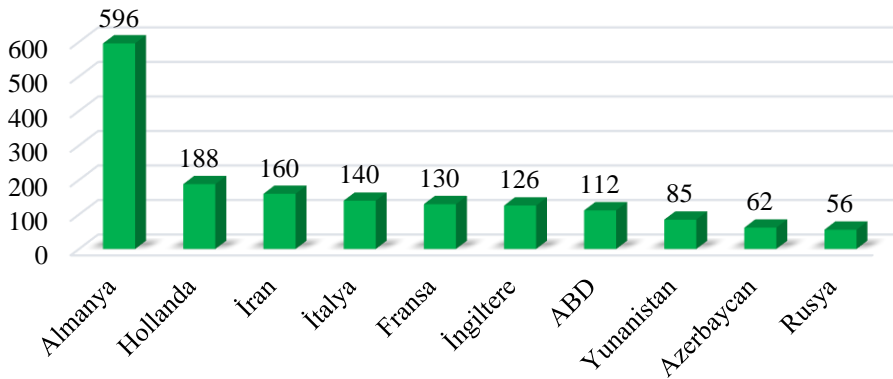
Şekil 28: 2017 Yılı İzmir İhracatında En Önemli Ürünler

Kaynak: EBSO verileri-7.05.2019.

Şekil 29: 2017 Yılı İzmir İthalatında En Önemli Ürünler

Kaynak: EBSO verileri-7.05.2019.

Şekil 30: İzmir'e En Fazla Yatırım Yapan İlk 10 Ülke

Kaynak: EBSO verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır- 26.04.2019.

Tablo 43: EBSO'nun Torbalı'dan Seçtiği En Büyük İlk 100 Şirket

Firma Adedi	Sektör	İlk 100'deki Sırası
Firma 1	Tütün ve Tütün Ürünleri	3
Firma 2		7
Firma 3		29
Firma 1	Tekstil	28
Firma 2		35
Firma 3		57
Firma 4		77
Firma 1	Gıda	62
Firma 2		65
Firma 3		85
Firma 1	Hazır Yem	39
Firma 1	Kâğıt Sanayi	56
Firma 1	Tarımsal Enerji	68
Firma 1	Metal Ürünleri	80
Firma 1	İklimlendirme	93

Kaynak: TTO verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-25.04.2019.

2.7.18. Ege İhracatçı Birlikleri Basın Müşaviri ile Gerçekleştirilen Mülakat

7 Mayıs 2019 tarihinde Ege İhracatçı Birlikleri Basın Müşaviri ile yapılan mülakat soru ve cevapları, soru EİBBM- 1 cevaplar ise italik yazı olarak aşağıda sunulmuştur.

EİBBM-1: Ege İhracatçı Birliklerinin kuruluşunu ve işleyişini değerlendirebilir misiniz?

İhracatçı Birlikleri'nin kuruluşu Cumhuriyet Dönemi'ne kadar uzanmakta. EİB, Türkiye'de ilk kez 1939'da kuruldu. Ege İhracatçı Birlikleri aslında ilk kez İzmir Kuru Meyve İhracatçıları Birliği olarak faaliyete başladı ve yıllar geçtikçe 12 alt sektör daha birliğe eklendi. İhracatı Türkiye'ye öğreten İzmir'dir. Bunu şöyle ifade edebiliriz: 1923'te Türkiye'nin ihracatı 51 milyon dolar iken, bunun 42 milyon dolarlık kısmı İzmir'e aitti. İncir, tütün, pamuk ve zeytinyağı başlıca ihraç ürünleriydi. Bugün serbest bölgeleri de ihracat rakamına kattığımızda 2018'de EİB'in ihracat

rakamı 28 milyon dolar. Ülkemiz ihracatında 1980'lere kadar EİB önemli bir konuma sahipti. Ancak sanayi yatırımlarının bu tarihten itibaren İstanbul, Kocaeli ve Bursa'ya kaymasıyla İzmir Marmara'dan sonra gelmeye başladı. Bunun bir sebebi katma değeri yüksek otomotiv ve yan sanayisi gibi sanayi odaklı üretimin Marmara'ya kaymış olması. Diğer nedeni ise merkezi hükümetle İzmir'in yerel yönetimleri arasındaki koordinasyonsuzluklar.

Türkiye'de bugün 60 tane ihracatçı birliği var ve bunlardan bir tanesi de biziz. İhracatçı Birliklerinin ulusal ekonomiye katkısı büyük çünkü özellikle Ege İhracatçı Birlikleri Türkiye ekonomisinin % 13'ünü oluşturuyor. Tüm alt birliklerde yaklaşık 7000 üyemiz var. Birliğimize bağlı 12 alt sektörde birlik bulunmakta ve EİB olarak biz bu birliklerin çatı kuruluşuyuz. Yani ihracatı da ithalatı da üyelerimiz yapıyor, biz sadece onların ihracat hareketlerini kayda geçiriyor, onları yurt içi ve yurt dışı fuarlarda destekliyor, ikili ticari işbirlikleri kurmalarını sağlıyor, tanıtımlarını yapmalarını organize ediyoruz. Demir- demir dışı metaller, deri ve deri mamulleri, hazır giyim ve konfeksiyon; hububat, bakliyat, yağlı tohum ve mamulleri, kuru meyve ve mamulleri, maden, mobilya, kağıt ve orman, su ürünleri ve hayvansal mamuller, tekstil ve hammaddeleri, tütün, yaş meyve ve sebze, zeytin- zeytinyağı ihracatçı birlikleri bizim alt birliklerimiz. EİB ağırlıklı olarak tarıma endeksli bir birlik. Ege İhracatçı Birlikleri isim olarak sadece Ege'yi değil sektörleri temsil ediyor aslında. Birliğe kayıtlı üyelerin tarıma dayalı ihracatı yılda 5 milyar doları geçti. Yeni kurulacak OSB'lerle bu rakam daha da büyüyecek. Türkiye dış ticaret açığı verirken, EİB genelde ihracat ithalatı karşılayacak şekilde ilerliyor. Bu rakam genel olarak böyle olsa da son yıllarda ihracat ithalatı % 110, % 120'lere kadar karşılayabilmekte. Türkiye'nin her hangi bir yerinde ihracat yapan ve bizim alt birliğimizin sektörüne uygun dış ticaret yapan bir firma bize kayıt olabiliyor. Yani Gaziantep'teki bir zeytinyağı imalat fabrikası bizim birliğimize üye olabiliyor, çünkü Türkiye'deki tek zeytin- zeytinyağı ihracatçı birliği EİB'de. Bu şu anlama geliyor ihracatçı birlikleri üretim yapılan bölgeyi değil üretim yapılan sektörü temsil ediyor. Örneğin Otomotiv İhracatçıları Birliği sadece Bursa'da. Türkiye'de otomotiv sektöründe ihracat yapan bir firma Bursa İhracatçı Birliği'ne kayıt olmak zorunda. Kimya İhracatçıları Birliği sadece İstanbul'da. Elektrik-Elektronik İhracatçıları Birliği sadece İstanbul'da. Toprak-Çimento Birliği, Makine Birliği ve İklimlendirme Sanayi Birliği sadece

Ankara'da gibi. Ancak birliğimize kayıtlı firmaların çoğunluğu İzmir, Aydın, Manisa, Uşak, Afyon, Balıkesir kökenli. Denizli'den de üyelerimiz var ancak 1990'larda Denizli'ye ihracatçılar birliği kuruldu ve yeni kurulan ihracatçı firmalar Denizli'ye kayıt olmaya başladı. 1990 öncesi firmalar ise halen Ege İhracatçı Birlikleri'ne kayıtlı. Böyle çelişkili bir durum var.

EİBBM- 2: Birlik üyelerinizin ihracatını arttırmasına yönelik ne tür faaliyetler yürütüyorsunuz?

Örneğin organik gıda, doğaltaş, deri ayakkabı, hazır giyim, sektörlerinde Japonya, ABD, Çin, Almanya, Rusya, İtalya, Katar'da 10 fuarın milli katılım organizasyonunu yaptık. Bu şu demek oluyor: Birlik olarak Türkiye adına uluslararası fuarda yer ve stant kiralyoruz ve sektörel bazda birliğimize üye olan tüm firmaların buralarda ürünlerini sergilemesini, tanıtımlarını yapmalarını ve ithalatçı firmalarla bir araya gelerek işbirliği yapmalarını sağlıyoruz. Örneğin Çin'de doğaltaşlar üzerine Xamen Fuarı kuruluyor. Biz birlik olarak 30 – 40 firma ile bu fuara milli katılım gösteriyoruz. Birliğimize kayıtlı Diyarbakır, Sivas, İzmir, Afyon, Denizli'den katılımcılar da bu fuara katılabiliyorlar. Gıda ile ilgili 3 fuara milli katılım sağlıyoruz. Bunlar ABD'de Fancy Food, Japonya'da Food Ex Fuarı ve Almanya'da Bio Fa Organik Ürünler Fuarı. Ankara, İstanbul, Bursa'daki tüm gıda firmaları fuarlara milli katılım gösteriyorsa bizim birliğimizin çatısı altında katılım gösteriyordur. Örneğin zeytinyağı ihraç eden bir firma bize kayıtlı olarak yurt dışında tanıtımını yapabiliyor. Birliğe üye olan firmalar devlet tarafından verilen fuar desteklerinden de yararlanabiliyor. Fuarlara katılımın diğer yolu bireysel katılım. Ancak milli katılımın olduğu fuarlar tanıtımın birlik tarafından organize edilerek mali yönden de desteklenmesi dolayısıyla daha avantajlı. Bir de ticaret heyeti organizasyonları var. Bunlar da şöyle işliyor: yurt dışı fuarlara iş adamlarını gönderiyoruz. Onlar arasında ikili ilişkiler organize ediyoruz Türkiye'den fuara katılanlar yurt dışından iş adamlarını Türkiye'ye getiriyorlar. Ayrıca VIP alım heyetleri oluyor. İthalata dönük satın almacılar Türkiye'ye geliyor. Türkiye'deki ihracatçı firma ile ikili işbirliği yapıyorlar. Ayrıca Türkiye'de de uluslararası fuarlar düzenleniyor. Ticaret Bakanlığı bunlara da destek vermeye başladı. İzmir'de desteklenen fuarlar Marble (Mermer) Fuarı, Gelinlik ve Damatlık Fuarı, Agro Expo Tarım Fuarı ve Modiko Mobilya Fuarı.

Katılan firmalar nakliye ve stant ücretleri konusunda destek alabiliyorlar. Bu uluslararası fuarlarda 3- 4 yıl önce başlamış bir destek.

EİBBM-3: 2018 ihracat rakamları baz alındığında en çok ihracat yaptığınız ülkeler ve oranları hakkında bilgi verir misiniz?

İhracatımızın en büyük kısmını Türkiye genelinde olduğu gibi Almanya oluşturuyor. Almanya'ya yaptığımız ihracat Aralık 2018 verileriyle % 10, ABD'ye % 7, İngiltere'ye % 6, İtalya'ya % 4, İspanya'ya % 4, Hollanda'ya % 4, Fransa ve Irak'a % 3, Belçika, İsrail, Rusya ve Çin'e % 2, Katar, İran, Yunanistan, Suudi Arabistan, Hindistan, Tunus, Fas, Romanya, Polonya, Mısır, Birleşik Arap Emirlikleri, Avustralya ve Kanada'ya ise % 1 olarak kayda geçti.

EİBBM-4: Ocak –Mart 2019'da ihracatınız % 2 düşerken son 1 yıllık dönemde özellikle Nisan 2019'dan itibaren ihracatınızda % 5 artış sağladınız. Bunu nasıl başardınız? Bunu başarmanızda birliğinizin aldığı özel önlemler mi yoksa Ticaret Bakanlığı'nın verdiği teşvikler mi etkili oldu?

ABD'nin Türkiye'ye uyguladığı yaptırımlar Ocak, Şubat ve Mart aylarında ihracat rakamlarını azalttı. İhracatımız % 2 düştü, demir ihracatı azaldı. ABD, gümrük vergisini Türkiye aleyhine önce % 25, sonra % 50 arttırdı. Bunun üzerine ABD ihraç pazarı olmaktan çıktı. Sonuç olarak birlik üyelerimiz başka pazarların arayışına gittiler. Nisan ayında ise ikili ilişkilerin düzelmeye başlamasıyla birlikte birliğin tüm alt birliklerinde ihracat rakamları yükselişe geçti. Nisan 2019'da % 5 büyüme kaydedildi. % 5 büyümenin temel bileşeni demir ve demir dışı metallerin ihracattaki payının artması oldu. Demir katma değeri yüksek olan bir ürün olduğu için ihracatı olumlu etkiledi. Demir dışı metalleri hazır giyim sektörü izledi.

EİBBM-5: Ticaret Bakanlığı tarafından ihracatçılara verilen sanayi desteklerinden bahseder misiniz?

Devlet destekleri çeşitli. 2019'da toplamda ülke genelinde 4 milyar TL'lik sanayi desteği bulunmakta. Bunların başında yurt içi ve yurt dışı fuar destekleri geliyor. Firmalar yurt dışı fuarlara katılmak istediklerinde eğer fuar Ticaret Bakanlığı'nın desteklediği listedeyse fuar masraflarının % 50'si karşılanıyor. Bunun dışında pazara giriş adında bir destek var. Onu alabilmek için ihracatçı olmanıza da gerek yok. Yılda 10 iş seyahatine kadar destekleme veriliyor, uçak bileti ve yapılan tüm yol masrafları Ticaret Bakanlığı tarafından veriliyor. Asgari 2-10 gün arası

seyahatlerde ikili iş görüşmesi yapmış olmayı belgelemek, kartvizit getirmek gibi şartları sağlaması halinde firmaya iş gezisi desteği veriliyor. Bunun yanı sıra sınırlı sayıda firmanın yararlanabildiği Turquality desteği var. Bu kapsamda yurt dışında ticaret merkezleri kuruluyor ve orada en çok yüzlerle ifade edilen firmaya bu destek veriliyor. Bundan başka yurt dışı birim, tanıtım ve marka tescil desteği, kurumsal tedarik zinciri desteği, tarımsal ürünlerde ihracat iadesi desteği ve e- ticaret destekleri var.

EİBBM-6: Tarım OSB'nin kurulması çalışmalarınızdan bahsedebilir misiniz? Kurulacaksa nerede kurulacak?

Tire'de hayvancılık ve süt ürünleri üzerine bir tarım OSB kurma fikrimiz var. Ayrıca Menderes'te çiçekçilik üzerine 1 tane, Dikili'de ise jeotermalle seracılık üzerine bir OSB kurma planımız var. Bu yeni bir proje, sekreteryasını İzmir Ticaret Odası yürütüyor. Torbalı için ise Mobilya OSB'yi düşünüyoruz. Bu fikir EİB bünyesindeki Mobilya Birliği'nden çıktı. EİB, İZTO, EBSO, TTO ortaklığında, Torbalı Belediyesi'nin desteğiyle Mobilya OSB'yi kurma çalışmaları başladı. Bunun için önce talep toplanıyor. 122.000 m² alan için 14 firma yer talebinde bulundu. Yani 450.000 m² lik alanın % 27'sine talep var.

EİBBM-7: İhracat yaptığımız ülkeleri sektörel olarak sınıflandırabilir misiniz?

İhracat yaptığımız sektörler çeşitli. Bunları şöyle ifade edebiliriz:

Tablo 44: EİB İhracat Sektörleri

TARIM SEKTÖRÜ	KİMYEVİ MADDELER SEKTÖRÜ
Yaş Meyve ve Sebze	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohum	SANAYİ MAMÜLLERİ
Meyve Sebze Mamulleri	Hazır Giyim ve Konfeksiyon
Kuru Meyve ve Mamulleri	Otomotiv Endüstrisi
Fındık ve Mamulleri	Gemi ve Yat
Zeytinyağı ve Mamulleri	Elektrik- Elektronik
Süs Bitkileri ve Mamulleri	Makine ve Aksamları
Tütün	
HAYVANSAL ÜRÜNLER SEKTÖRÜ	DEMİR ve DEMİR DIŞI METALLER
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	Çelik
AĞAÇ VE ORMAN ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜ	Çimento, Cam, Seramik ve Toprak Ürünleri
Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri	Mücevher
TARIMA DAYALI SANAYİ SEKTÖRÜ	Savunma ve Havacılık Sanayi
Tekstil ve Hammaddeler	MADENCİLİK
Deri ve Deri Mamulleri İmalatı	Madencilik Ürünleri
Halı İmalatı	

Kaynak: EİB Mülakat verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-7.05.2019.

EİBBM- 8: Sizce ihracatta sürdürülebilirlik nasıl sağlanmalı? Yasal mevzuat değişikliklerine ihtiyaç var mı? Varsa neler öneriyorsunuz?

İhracatta sürdürülebilirliğin sağlanması için devlet tarafından teşvik ve desteklerin devamlı olması, firmaların ar- ge, inovasyon ve tanıtım faaliyetlerine önem vermesi gerekiyor diye düşünüyorum. Elektronik ticaretin yapılması için gerekli alt yapının kurulması da satışları hızlandırarak arttıracığından sürdürülebilirliğe katkı yapabilir. Ayrıca ihracatçılardan duyduğumuz Çin gibi ülkelerde işçi ücretlerinin daha düşük olması üretim miktarını arttırmakta. Firmaya maliyetler azaldıkça firma işçi çalıştırdığında vereceği ücretin yerine makine teçhizat satın alabiliyor veya teknolojisini yenileyebiliyor. Türkiye’de işçi ücretlerinin bir kısmı devlet tarafından ödense de firma sahipleri asgari ücretin toplam işçi sayısına vurulduğunda yüksek bir rakam olduğunu belirtiyorlar. Bu konuda belki sanayiciye verilen çalışan destekleri artırılarak hem işçi hem de işveren mağduriyetini ortadan kaldırmak mümkün olabilir.

EİBBM-9: Antrepoların ihracatta önemi nedir? Torbalı’daki ihracatın geliştirilmesinde ve ekonomik kalkınmanın sağlanmasında sizce Torbalı’daki antreponun katkısı var mıdır?

Antrepolarda işleyiş şöyle: Örneğin kuru incir ihraç ettik. Eğer ihraç edilen üründe zararlı maddeler tespit edilirse önce Türkiye’deki gümrükte ayıklanarak yurt dışına çıkarılıyor. Gittiği ülkede laboratuvar da tekrar zararlı madde tespit edilirse ürün geri iade ediliyor. Ürün geldiğinde eskiden imha yoluna gidilirdi. Şimdi kurallar biraz daha esnetildi ve geri iade edilen ürünler ihracatçı firmaya teslim ediliyor. Bu ürün geri geldiğinde ithal ürün muamelesi yapılıyor. Torbalı’daki antreponun da bu yönde hizmet verdiği düşünülürse ilçede ihracatın işleyişine katkı yaptığını düşünmekteyim.

EİBBM-10: Torbalı’daki ihracatın artması için sizce hangi faktörler etkili olur, ihracat rakamlarının arttırılmasına yönelik tavsiyeleriniz nelerdir?

Torbalı’da Torbalı Organize Sanayi Bölgesi’nin gelişimi ve Mobilya OSB’nin kurulması hem ihracat hacmini arttıracak hem de yüksek oranda istihdam sağlayacağı için ihracat rakamlarını arttırır. Diğer yandan firmaların e-ticarete hazır hale getirilmeleri bunu doğrudan etkileyecektir. Artık konteynerlerle mal satışı yapılmadığı

yıllara doğru geliyoruz. Gelecekte firmalar web sitesi ve satış kanalı kurarak satışlarını sadece online olarak yapabilecekler, bu da bazı mesleklerin yerini yeni mesleklere bırakmasına neden olacaktır. Ayrıca Torbalı Ticaret Odası'nın e- ticaretle ilgili üyelerine eğitim ve seminerler düzenlemeleri ihracatçıların satış yönetimini değiştirerek birim üretimden daha çok kazanç elde etmelerini sağlayacaktır.

EİBBM-11: En büyük ihracat rakamına ulaşan üye firmalarınıza yönelik ödül töreni, teşvik vb etkinlikleriniz var mı, evet ise Torbalı'dan bu ödüle layık görülen ihracatçı firmaların 2018 ihracat miktarları, sektörel dağılımı gibi bilgileri paylaşabilir misiniz?

Tablo 45: EİB İhracatın Yıldızları Ödül Töreninde Birliğe Kayıtlı İhracatçı Üyelerden Sektör Bazında 1. Olan Torbalı'dan Üye Firmalar Listesi

Sektör 1.si İhracatçı Firmalar (2018)		
Sektör	Firma Sayısı	İhracat Miktarı (ABD \$)
Deri İmalatı	1	Açıklanmasını Onaylamıyor
Giyim Eşyası İmalatı	1	191.069.557
Zeytinyağı İmalatı	1	Açıklanmasını Onaylamıyor

Kaynak: EİB verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır- 7.05.2019.

Tablo 46: EİB İhracatın Yıldızları Ödül Töreninde Birliğe Kayıtlı İhracatçı Üyelerden Sektör Bazında 2. Olan Torbalı'dan Üye Firmalar Listesi

Sektör 2.si İhracatçı Firmalar (2018)		
Sektör	Firma Sayısı	İhracat Miktarı(ABD \$)
Tütün ürünleri İmalatı	1	196.056.248

Kaynak: EİB verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-7.05.2019.

Tablo 47: EİB İhracatın Yıldızları Ödül Töreninde Birliğe Kayıtlı İhracatçı Üyelerden Sektör Bazında 3. Olan Torbalı'dan Üye Firmalar Listesi

Sektör 3.sü İhracatçı Firmalar (2018)		
Sektör	Firma Sayısı	İhracat Miktarı(ABD \$)
Hazır Yem İmalatı	2	Firma 1: 78.175.325
		Firma 2: Açıklanmasını Onaylamıyor
Krom Madenciliği	1	Açıklanmasını Onaylamıyor
Kâğıttan Yapılmış Ürün İmalatı	1	Açıklanmasını Onaylamıyor
Tütün Ürünleri İmalatı	1	136.595.709
Selüloz, Kimyasal ve Petrol Türevi Reçine İmalatı	1	36.755.583

Kaynak: EİB verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-7.05.2019.

Tablo 48: Torbalı İlçesinin İzmir'in Diğer İlçeleri Arasındaki İhracat Rakamları Sıralaması

İHRACATTAKİ SIRASI	İLÇE	2017 (ABD \$)	2018 (ABD \$)	GENEL TOPLAM (ABD \$)
1.	KONAK	2.034.807.282	2.281.413.671	4.316.220.953
2.	ÇİĞLİ	1.535.254.932	1.684.048.381	3.219.303.314
3.	KEMALPAŞA	1.098.692.899	1.243.953.024	2.342.645.924
4	TORBALI	1.090.557.152	1.187.522.308	2.278.079.460
5.	BORNOVA	970.687.132	1.076.303.229	2.046.990.361
6.	ALİAĞA	801.098.251	828.587.228	1.629.685.480
7.	BAYRAKLI	345.094.484	348.612.840	693.707.324
8.	MENEMEN	218.544.161	255.467.844	474.012.005
9.	GAZİEMİR	217.568.940	216.087.885	433.656.826
10.	BUCA	132.888.447	161.959.264	294.847.712
11.	TİRE	113.294.538	137.074.315	250.368.854
12.	MENDERES	96.938.037	126.055.564	222.993.602
13.	SEFERİHİSAR	103.328.254	90.323.283	193.651.537
14.	KARŞIYAKA	74.252.442	83.578.411	157.830.853
15.	BERGAMA	27.411.548	85.048.183	112.459.732
16.	KARABAĞLAR	47.617.938	62.890.747	110.508.686
17.	URLA	35.086.170	37.562.059	72.648.230
18.	ÖDEMİŞ	24.862.373	33.448.545	58.310.919
19.	BALÇOVA	15.868.830	19.794.451	35.663.282
20.	GÜZELBAHÇE	13.479.529	15.417.343	28.896.872
21.	BEYDAĞ	7.809.678	8.802.385	16.612.063
22.	KINIK	7.888.753	6.207.130	14.095.883
23.	SELÇUK	4.617.219	5.630.255	10.247.475
24.	MERKEZ	4.079.174	5.407.905	9.487.079
25.	NARLIDERE	5.502.761	2.172.381	7.675.142
26.	DİKİLİ	2.341.027	3.077.554	5.418.582
27.	FOÇA	1.098.127	1.264.067	2.362.194
28.	ÇEŞME	1.216.848	1.081.949	2.298.798
29.	BAYINDIR	240.474	587.353	827.827
30.	KİRAZ	108.219	128.825	237.044
GENEL TOPLAM		9.035.990.118	10.013.461.980	19.049.452.098

Kaynak: EİB verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-7.05.2019.

Ayrıca 2017 yılı Türkiye'nin ilk 500 Büyük Sanayi Kuruluşu listesinde Torbalı'dan hazır yem, tütün, tekstil ve kâğıt sanayi sektörlerinden toplam 7 şirket yer almıştır.

2.7.19. Ege Serbest Bölge Kurucu ve İşleticisi A.Ş. Pazarlama ve Kiralama Müdürü ile Gerçekleştirilen Mülakat

30 Nisan 2019 tarihinde Ege Serbest Bölge Pazarlama ve Kiralama Müdürü ile yapılan mülakat soru ve cevapları ESPKM-1, soru cevaplar ise italik yazı olarak aşağıda sunulmuştur.

ESPKM-1: Ege Serbest Bölgesi'nin kuruluşundan ve genel yapısından bahseder misiniz?

Ege Serbest Bölgesi Türkiye'de özel sektör ve kamu sektörü işbirliğinde kurulan ilk serbest bölge. Ege Serbest Bölgesi'nden önce Mersin ve Antalya Serbest Bölgeleri kuruldu fakat bunlar kamu teşebbüsü şeklinde kuruldu ve kamu kurumu tarafından yönetildiler. Çok da istenilen seviyede başarıya ulaşamayınca Turgut Özal döneminde ESBAŞ Firması'nın kurucusu Kaya Tuncer'le karşılaştı. Tuncer hem Amerikan vatandaşı hem de yurt dışında bu tarz faaliyetlerde bulunmuş bir işadamı olarak Özal'a tasarladığı bir serbest bölge kurmak istediği ve kafasındaki model hakkında bilgiler verdi. Serbest bölgenin özel sektör tarafından işletilmesini istediğini hükümet olarak bunu kabul edip etmediğini sordu. Özal özel sektör tarafından işletilen bir serbest bölge kurulması yönünde yeşil ışık yakınca Ege Serbest Bölgesi'nin kuruluş işlemleri başlatıldı. Ege Serbest Bölgesi'ni kuran ve 1990 yılından beri serbest bölgeyi işleten ESBAŞ Firması. Ege Serbest Bölgesi'nin genel yapısı şu şekilde: Serbest Bölgede kurucu olan bizim firmamız var. Bizimle beraber 174 firma daha var ve bu firmaların belirli sürelerde serbest bölgede üretim faaliyetini sürdürebileceği süreler var. Örneğin ESBAŞ Firması'nın 30 yıllık bir sözleşmesi vardı ve 2019'da bitecekti. Bununla ilgili süre uzatma kararı aldık. Bu şekilde serbest bölgenin yönetimi tekrar ESBAŞ Firması'nın elinde. Biz de diğer firmalar gibi serbest bölgede ruhsatla faaliyet gösteren bir firmayız. Serbest bölgenin diğer ayağı ise Ticaret Bakanlığı'na bağlı Gümrük Müdürlüğü. Serbest bölgeye giren ve çıkan araç ve mallar bu gümrükten geçerek giriş çıkış işlemi yapmak zorunda. Bunu temsilen şu şekilde ifade edebiliriz: ESBAŞ Ege Serbest Bölgesi'nin belediyesi gibi faaliyet gösteriyor serbest bölge müdürümüz de devlet kurumunu temsilen burada vali niteliğinde çalışıyor. Fabrikaların ruhsat alımından başlamak üzere firmaların yerine getirmesi gereken tüm kanuni yükümlülükler Serbest Bölge Müdürlüğü kanalıyla yürüyor. Çöp toplama, yer kiralama, alt yapı hizmeti sunma gibi tüm beledi hizmetler de ESBAŞ Firması tarafından veriliyor. Bizim özel sektör olarak gıda üzerine bir üretimimiz var. Ege Serbest Bölgesi'nde üretim yapan küçük, orta veya büyük firma ayrımı yapılmaksızın tüm firmalar gıda hizmetini ESBAŞ'tan almak durumunda. Serbest bölge içerisinde hiçbir firmada yemek üretimi yok.

ESPKM-2: ESBAŞ Firması'nın istihdam düzeyi ile Ege Serbest Bölgesi'nin toplam istihdam düzeyi hakkında neler söyleyeceksiniz? Ege Serbest Bölgesi'nde faaliyet gösteren firmaların yıllara göre üretimdeki sektör tercihlerini değerlendir misiniz?

Buradaki yatırım tercihleri Türkiye'deki serbest bölgelerin iki değişimi ile belirlenmiş. Bunu 2004'e kadar üretimde bulunanlar ve 2004'ten sonra üretimde bulunanlar olarak ayrı ayrı incelemek gerekiyor. Genel olarak serbest bölgeler üretim yapan ve ihracat yapan firmalar için kolay kolay bulunmayacak fırsatlarla dolu. Üretim yapan bir firma ruhsat süresi boyunca % 100 önkoşulsuz bir alt veya üst limit olmaksızın kurumlar vergisi muafiyeti kazanıyor. Bir firma eğer 1 yıl içerisinde üretilen ürünlerin % 85 veya üstünü ihraç edebilirse, çalışanların gelir vergisinden de yani stopaj vergisinden de avantajlı duruma geliyor. Bu vergi % 15'ten % 35'e varan brüt maaş üzerinden kademeli olarak hesaplanan bir vergi. Firmalar bu durumdan ruhsat süresi boyunca sınırsızca yararlanabiliyorlar. Bu avantajlardan 2004 öncesi faaliyete geçen firmalar da 2004'ten sonra faaliyete geçen firmalar da yararlanabiliyor. Ancak 2004 öncesi bu olanaklardan yararlanmak için üretim yapmak yeterli iken 2004 sonrası üretim ve ihracat yapma şartı getirildi. Sistemin değiştirilme nedeni serbest bölgede 5 kişi ile üretim yapan ve 100 milyon dolarlık ticaret yapan bir firmanın stopaj ve kurumlar vergisinden muaf olabilmesi ancak Türkiye'ye ekonomik katkısı bakımından çok büyük geri dönüşler alınamamasıydı. 2004 yılından önce Ege Serbest Bölgesi'nde yaklaşık 15 m²'lik küçük ofislerde ticaret yapan bir iki kişilik firmalar vardı. Kanuni değişiklikten sonra serbest bölgenin bir avantajı kalmadığı için iş merkezlerini terk etmeye başladılar. Ticaret yapan firmaların ihtiyaçları ile üretim yapan firmaların ihtiyaçları aynı değil. Firmalar serbest bölgeye üretim yapmaya geldiklerinde elektrik, doğal gaz, su altyapısı, zemin etüdü çalışmasının, izolasyonun sağlıklı yapılmasını istiyor bu nedenle büyük alanlara ihtiyaç var. ESBAŞ olarak kanuni değişiklikten sonra serbest bölgede üretim ve ihracat yapan firmalar ağırlıklı hale geldiğinden dolayı hizmetlerimizde güncellemeler yapmaya başladık. Serbest bölgedeki firmaların % 75'i üretim tesisi haline geldi ve biz de firmaların tiplerine göre ihtiyaçları doğrultusunda otomotiv, havacılık, tekstil, yazılım gibi firmalara farklı alt yapı hizmetleri sağladık. Örneğin elektrik altyapısını iyileştirecek vinçlerin kullanımı için makas alt yüksekliğini 5,5 metreden 8,5 metreye

çıkardık, üretime yönelik tedbirler aldık. ESBAŞ kurulduğunda serbest bölgeye ilk yatırım maliyeti çok yüksekti ve ESBAŞ 90'larda buraya yatırımcı çekmek için çok zorlandı. Buradan hareketle yatırımcıların yatırım tipleri yıllara göre değişti diyebiliriz.

ESPKM-3: Ege Serbest Bölgesi'nde üretim yapan yerli ve yabancı yatırımcı sayısını kuruluşundan bu güne artan ve azalan yönü olarak değerlendirebilir misiniz? Üretim yapan yerli ve yabancı yatırımcı sayısı hangi oranda değişti, yerli ve yabancı yatırımcı sayısını birbirine üstünlüğü bakımından değerlendirebilir misiniz?

Serbest bölgenin kuruluşundan başlarsak başlangıçta çok daha fazla sayıda Türk firma vardı. Bugün 174 yatırımcının 76'sı yabancı yatırımcı, 98'i Türk yatırımcı. Ancak Ege Serbest Bölge'deki istihdamın, toplam ticaret hacminin, üretim faaliyetlerinin % 80'i yabancı firmalar tarafından sağlanıyor. Serbest Bölgede yaklaşık 20.000 tane çalışan varsa bunun 16.000' i yabancı yatırımcılar tarafından istihdam ediliyor. ESBAŞ da şirketin kurucusu Tuncer'in aynı zamanda bir Amerikan vatandaşı olması dolayısıyla bir yabancı yatırım, bir Amerikan şirketi.

ESPKM-4: Ege Serbest Bölgesi'nde çalışan beyaz yaka, mavi yaka personel sayısını genel olarak değerlendirir misiniz? Ege Serbest Bölgesi, istihdam düzeyi bakımından büyük ivme yakalamış bir kurum ancak 2009, 2013, 2014, 2015 yılları ile 2018 yılında istihdam düzeyinde azalışlar gözlemlenmiş bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ege Serbest Bölge'de çalışan 20.000 çalışanın beşte biri ofis çalışanı, yani beyaz yaka, kalan kısmı ise mavi yaka, yani üretim işçisi. Bu Türkiye'deki tüm serbest bölgelerde bu şekilde sadece TÜBİTAK- MAM' da beyaz yaka çalışan sayısı mavi yakaya göre daha fazla, burada serbest bölgenin çalışma alanı yazılım ve teknoloji geliştirme üzerine olduğu için beyaz yakaya daha çok ihtiyaç duyulmakta. Serbest Bölgemizde 2009'da 14.500 olan istihdam sayısı 14.000'e düştü. Bu tarihlerde serbest bölgede üretim yapan iki tane firması bulunan bir şirket global bir strateji değişikliğine giderek firmasının birisini Ege Serbest Bölge'de bıraktı, diğerini kapattı ve Fas'a taşıdı. Üretim tesisini başka bir firmaya devretti. Bu iki firmada yaklaşık 2600 işçi istihdam ediliyordu. Firma kapatıldıktan sonra yaklaşık 500 işçi aynı firmaya bağlı olarak çalışmaya devam etti, ancak 1900-2000 kişi istihdam edilemedi. İstihdam düzeyinin etkilenmesi bu tarz durumlardan kaynaklı. Biz bu durumu yeni

yatırımcılarla kapatmaya çalışıyoruz. Eski üretim tesisini devralan firmanın da aynı fiziki şartlarda, aynı sektörde, aynı sayıda işçi çalıştırması gerekiyor, bu nedenle ancak bu hemen yapılabilecek bir şey değil. Ege Serbest Bölge olarak 2,2 milyon m² lik bir alanımız, % 100 doluluk oranımız var ancak alan olarak Türkiye'nin en büyük serbest bölgesi değiliz, buna rağmen Türkiye'deki serbest bölgeler arasında % 26 oranında istihdam sağlıyoruz. Ege Serbest Bölgesi'nin doğal sınırı dolmuş durumda. Bölgede üretim yapılabilecek yeni firmalar için daha fazla alan yok. Ancak bir firma tesisini devrettiğinde başka bir firma için üretim imkânı doğuyor.

ESPKM-5: Tam doluluk oranına ulaşmış bir serbest bölge olarak yatırımcıya tanıtım yapma konusundaki faaliyetlerinizin durumu nedir? Yatırım için yeni gelen sanayiciye nasıl bir karşılık verebilirsiniz?

Ege Serbest Bölge 3-4 yıldır % 100 doluluk oranında çalışmakta ancak 600.000 m² 'lik bir genişleme alanımız var. Genişleme alanı için yatırımcıdan talep topladık, bu zaman aldı. Yatırımcılar bölge ile ilgili 1- 1,5 yıla varan fizibilite çalışmaları yapmakta. Pazarlama faaliyetlerimiz için tanıtımlara devam ediyoruz. Biz yatırımcıyla bağlantıyı kaybettiğiniz anda yatırımcı bizi unuttur, bunun olmaması için yatırımcıyla sürekli irtibat halindeyiz, bunun için çeşitli konferanslara ev sahipliği yapıyoruz.

ESPKM-6: Ekonomik krizler Ege Serbest Bölge'de üretimi etkiliyor mu? Yoksa 2019'da TL'deki değer kaybı, yabancı yatırımcıyı çekiyor mu?

Bölge'deki firmalar ekonomik krizlerden doğrudan doğruya olmasa da dolaylı olarak etkileniyor ancak bizim kayıplarımız doğrudan ekonomik krizlerle ilgili değil. Kurdaki oynamalar ticaret hacmini mutlaka etkiliyor ancak yatırımcıyı üretimi durdurma noktasında etkilemiyor, buraya bir kere yatırım yapan, fabrikasını kurmuş olan bir firma ekonomik dalgalanmalara rağmen burada direnmeye çalışıyor. Çünkü örneğin bir fabrikayı buradan alıp Romanya'ya taşımak çok büyük bir maliyet gerektiriyor. 4 - 5 yıl üst üste zarar eden bir firma firmasını Türkiye'de kapatıp gidebilir ancak bir iki yıllık krizler firmalar için önemli değil, sanayiciler için ancak sürekli bir politik gerginlik veya sürekli bir resesyon olup olmayacağını tespiti önemli. Sanayi kümelerine göre yatırımcının bölgede kalıcılığı değişebiliyor, yüksek maliyetlerle kurulan tesisler ekonomik krizlerde kapatılmaksızın üretime devam ediyorlar. Aslında yatırımcının ekonomik krizlerde beklentisi istikrarlı bir durumun

oluşup oluşmayacağı yönünde. Yatırımcı ekonomik istikrarın olduğu bir ülkede daha sağlıklı bir ihracat yapabileceğine inanıyor, istikrar olacaksa 5 yıl sonra olsun ancak sonrasında ekonomik kriz sona ersin şeklinde düşünüyor. Yatırımcı yatırım yaptığında acaba ödemelerimi yapabilecek miyim veya alacaklarımı tahsil edebilecek miyim şeklinde hareket ediyor. Çünkü yatırımcı yaptığı yatırımın meyvesini 3 yıl sonra alacağını bilerek yatırım faaliyetine girişiyor. Yatırımcının buradaki tutumu buraya yeni gelecek olan yabancı yatırımcıları da etkiliyor. Çünkü buranın % 75' i yabancı yatırımcılardan oluşuyor ve çoğu küresel firma niteliğinde. Yurt dışında yaşayan Türklere de serbest bölgemize gelip yatırım yapan firmalar var bunlar da sonuç olarak yabancı yatırımcı kapsamına giriyorlar.

ESPKM-7: Ege Serbest Bölgesi'nde faaliyet gösteren firmaların sektörel bazda dağılımını değerlendirir misiniz?

Biz pazarlama departmanı olarak katma değeri yüksek sektörleri hedefliyoruz. Serbest bölgemizde havacılık, uzay sanayi, otomotiv, yenilenebilir enerji kümelenmesi var. Bu sektörler katma değeri yüksek sektörler olması sebebiyle de serbest bölgede tercih sebebi. Bölgemizde tekstil de önemli bir yer tutuyor. Dev bir Alman tekstil firmasının dünyaya üretim yapıp pazarladığı bir tesise ev sahipliği yapıyoruz. Sadece bu firmanın serbest bölgeye katkısı 3500- 4000 işçiye istihdam şeklinde.

ESPKM-8: Ege Serbest Bölge ile İzmir Serbest Bölge'yi ticaret hacmi ve ikili ilişkiler bakımından değerlendirebilir misiniz?

Serbest bölgeler olarak bakanlık nezdinde Ankara'da Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü çatısı altında toplantılar yapıyoruz, fikir birliği ve birlikte hareket edebilmek adına komiteler kurduk, bölgelerin yetkilileri ile birlikte oturup istişare ediyoruz, tecrübe paylaşımında bulunuyoruz, karşılaştırmalar yapıyoruz, beraber organizasyonlar gerçekleştiriyoruz. Ege Serbest Bölgesi'nin toplam ticaret hacmi 4,5 milyar dolar. İzmir Serbest Bölgesi'nin ticaret hacmi bu miktarın yaklaşık dokuzda biri kadar, 550 milyon dolar civarında. İzmir Serbest Bölge bir deri ihtisas bölgesi. Bize gelen bazı firmaları üretim yapmaları için İzmir Serbest Bölge'ye, Menemen'e gönderiyoruz. Çünkü bizde deri işlemeye bağlı tekstil var, ancak deri ham maddesini üretebilecek düzeyde alt yapı hizmeti yok. Sektör konusunda bu nedenle seçici olmak durumundayız. Bazen yer sıkıntısı yaşadığımızdan dolayı firmaları bu bölgeye

yönlendiriyoruz. Örneğin en son rüzgâr türbini kanadı üreten, dünyaca ünlü bir yenilenebilir enerji firmasını İzmir Serbest Bölge'ye yönlendirdik.

ESPKM-9: Ege Serbest Bölgesi'nde atık yönetimi nasıl yürütülüyor? Atıklar konusunda süreç nasıl işliyor bahsedebilir misiniz?

Firmaların kendi nezdinde geri dönüşüm tesisleri bulunmakta. Serbest bölgede bir atık firması faaliyette, serbest bölgedeki atıkların toplanması ve bölge dışına çıkarılması konusunda çalışmalar yürütülüyor. Firmalar eğer isterlerse dışarıdan kendi atık firmalarıyla da çalışabiliyorlar. Sanayi atıkları serbest bölgenin belli bir noktasında toplanıyor. Atıklar konusunda komisyon toplanıyor, komisyonda Bölge Müdürlüğü'nden, ESBAŞ'tan, atık firmasından temsilciler geliyor bunlar toplantılarında bu atıkların nasıl bertaraf edileceği, dışarıya çıkarılıp çıkarılmayacağı, tehlike boyutunu, hurda olarak ayrılıp ayrılmayacağı konusunda karar veriyorlar.

ESPKM-10: ESBAŞ'ın paydaşları kimler ve paydaşları ile olan ilişkilerini genel olarak değerlendirir misiniz?

ESBAŞ olarak devlet kurumlarıyla işbirliği halindeyiz. Serbest bölgede altyapı hizmetlerini biz sağlıyoruz ancak bizim burada elektrik üretme, doğalgaz üretme gibi bir durumumuz yok. Elektrik konusunda Gediz Elektrik ile doğal gaz konusunda İzmir Gaz ile su konusunda İZSU ile anlaşıyoruz. Bu kurumlar serbest bölgenin tüm firmalarının kapısına kadar hizmet getiriyorlar. Gelecek olan altyapı hizmetlerinin dağıtılması ve buna ilişkin çalışmalar ile ilgili organizasyonu biz yürütüyoruz ve alt yapı hizmetinin finansmanını biz sağlıyoruz. Bunda da şöyle bir ücretlendirmeye gidiyoruz: firmanın almış olduğu hizmet karşılığında ödemiş olduğu bedelin % 10'u kadarını koordinasyon bedeli olarak firmadan tahsil ediyoruz. Bu ücret firmaları etkileyecek düzeyde değil çünkü firmalar kullandıkları altyapı hizmetleri karşılığında devlete bir katma değer vergisi, TRT payı ödemiyorlar. Ayrıca OSB'lerde olduğu gibi alt yapı hizmetlerinin karşılanması için katılım payı ödemiyorlar.

ESPKM-11: Ege Serbest Bölgesi'nde en çok ihracat ve ithalat yapılan ülkeler hangileri?

İhracat konusunda en çok paya sahip olan ülke Almanya. Serbest bölgede bulunan yabancı yatırımcıların çoğu Alman global firmalarının Türkiye'deki üretim yeri. Serbest Bölgede üretilen ürünler başta Almanya olmak üzere Avrupa Birliği

ülkelerine gidiyor. Avrupa ülkeleri bizim ihracatta en öncelikli olan ülkelerimiz, ithalatta da en yoğun olarak dış ticarete bulunduğumuz ülkeler.

ESPKM-12: Yatırımcı firmalar yatırım için bina tesisinde kiralama yoluna mı gidiyor yoksa kendi üretim binasını kendi tesis edip kendi binasında üretim yapmayı mı tercih ediyor? Kiralama yoluna gidenler kiralama süreleri bittiğinde serbest bölgedeki faaliyetlerini devam etme yolunu mu tercih ediyorlar, yoksa süre sonunda serbest bölgede üretim faaliyetini sona erdiren firmalar oldu mu?

Serbest bölgede yatırımın iki tipi var. Öncelikle Ege Serbest Bölge'de arsa satışı yok. Serbest bölgede yatırımcı bir araziye sahip olamıyor, çünkü arazi hazine arazisi. Yatırımcı araziye ya da binayı kiralayarak üretim yapmak zorunda. Arsa kiralama yoluna gidildiğinde kiralanan arazinin % 50 sine fabrika kurulabiliyor. Örneğin üretim tesisi olarak 5.000 m² lik bir alana ihtiyacınız varsa 10.000 m² lik bir alan kiralama zorunluluğu var. Bizim parselizasyonumuz zaten 10.000 m² den başlıyor. Yatırımcıya küçük bir arazi verme konusunda opsiyonumuz yok. Yatırım büyük ölçekli ise bina kirası büyük, küçük ölçekli ise bina kirası arazi kirasından daha yüksek oluyor. O nedenle yatırımcının arazi kirayı kendi binasını yapması daha mantıklı. Biz buraya yatırım için gelen sanayiciye öncelikle 1000 m² alanda bir üretim tesisi kurmasını teklif ediyoruz. Eğer bunu başarabiliyorlarsa üretime daha büyük bir alanda devam etmeleri yönünde yönlendiriyoruz, başaramıyorlarsa yatırımdan vazgeçin şeklinde yol gösteriyoruz. Eğer yatırımcı kendi binasını kendi inşa ederse 45 yıllığına üretim ruhsatına sahip olmuş oluyor. Kendi binasında üretim yapmanın avantajından ve düşük maliyetinden yararlanmış oluyor. Ancak kendi de inşa etse yatırımcının binayı satma hakkı yok, ancak devlete devredebiliyor.

ESPKM-13: ESBAŞ Teknoloji Merkezi çalışmaları hakkında bilgi verir misiniz, serbest bölgenizde yazılımcı firmalar da bulunuyor, bu firmalar neden teknoparkları tercih etmeyip Ege Serbest Bölgesi'nde üretim yapma kararı almış olabilirler?

ESBAŞ'ın kuruluşunda ilk teknoloji merkezleri ortaya çıktığında, geçmişte küçük firmaların bir araya toplandığı bir kuluçka alanı oluşturmak için burası teknoloji merkezi olarak kurulmuş. Teknoloji Merkezi çalışmaları dediğimizde bugün ise burası tam olarak bir teknoloji merkezi olarak faaliyet yürütmüyor. Geçmişten kalan bir durumun sonucu olarak bugün teknoloji merkezi olarak isimlendiriliyor ve

ESBAŞ Şirketi'nin merkezi olarak kullanılıyor. Yatırımcı çekme konusunda teknoloji merkezleri ile serbest bölgeler arasında bir rekabet bulunmakta. Teknoparklar serbest bölgenin verdiği avantajları veren alanlar. Ancak teknoparkta sürekli proje geliştirme durumu söz konusu. Projesi olan birey veya şirket teknoparkta proje geliştirme üzerine başvuruda bulunuyor, onay geldiğinde proje üretiliyor, üretilen projenin önce patenti alınıyor ve teknopark yönetimi tarafından değerlendiriliyor. Bundan sonra süreç tamamlanmıyor, teknopark yönetimi yeni bir proje daha geliştirmeniz yolunda beklenti içine giriyor, ilk ürettiğiniz projeyi hemen seri üretime bağlayarak ticari kazanç sağlamak mümkün değil, teknoparklar serbest bölgelere göre daha sıkı tedbirler ve kuralların uygulandığı bir alan. Burada bir yazılım şirketi geliştirdiği projeyi istediği anda seri üretime bağlayarak üretime başlayabilir ve ürününü satışa hazır hale getirebilir. Ayrıca serbest bölgenin ihracatçıya verdiği avantajlardan yararlanma noktası var. Örneğin 10.000 m²'lik bir alan kiralayan bir firma devlete yıllık 150.000 dolar arsa ücreti ödemek durumunda ancak bilişim teknolojileri katma değeri yüksek bir sektör olduğu için daha küçük alanlarda daha büyük cirolar elde etmek mümkün. 10 milyon \$'lık cirosu bulunan bir yazılım firması yaklaşık 2,5 milyon \$ kar edebiliyor, kurumlar vergisinden muaf olabiliyor. Üretimini % 85'ini ihraç edebiliyorsa gelir vergisinden muaf olabiliyor ve deposuna aldığı ürünleri sınırsız sürede muhafaza edebiliyor. Halbuki antrepolarda ürün depolamada süre sınırı var. Bu nedenlerle yazılım firmalarının serbest bölgeleri tercih ettiğini düşünüyorum.

ESPKM -14: ESBAŞ'ın 2000 yılında kurduğu uzay kampı Türkiye'de ilk ve dünyada ilk üçten biri olma özelliği ile öncü. Kampın kuruluş amacından bahsedermisiniz?

Bizim hedef sektörlerimizden biri havacılık ve uzay sanayi olduğu için biz uzay kampını bir pazarlama argümanı olarak görüyoruz. Burası aynı zamanda bir sosyal sorumluluk projesi çünkü kimi yıllar kendini finanse edemiyor ancak kapatılmıyor. Uzay kampı böyle zamanlarda ESBAŞ bütçesinden destekleniyor, ayrıca her yaş grubundan kişinin uzay atmosferini tanınması ve bunu deneyimlemesi için oluşturulmuş bir alan olması nedeniyle ESBAŞ'ın bu girişimini sosyal sorumluluk kapsamında değerlendirmek mümkün. Uzay kampına Türkiye'deki özel okullardan, devlet okullarından burslu öğrenciler ziyarete gelebiliyorlar. Buranın ABD'den bile öğrenci ziyaretçileri var.

ESPKM-15: ESBAŞ'ın Bergama'da kurulacak olan Serbest Bölge çalışmalarına katkısı nedir?

Anlaşma kesinleşirse 3 yıla kadar Bergama'da altyapı hizmetleri başlanabilir diye düşünüyorum. ESBAŞ olarak Bergama'da tüm altyapı hizmetlerini sağlayacağız ve daha sonra oraya yatırımcı çekmeye çalışacağız. Ege Serbest Bölgede yer sıkıntısı olduğu için bize gelen yatırımcıyı Bergama'ya yönlendireceğiz. Bu serbest bölgede yenilenebilir enerji ve otomotiv sektörü üzerine ekonomik faaliyeti yürütecek yatırımcıları kabul edeceğiz.

ESPKM-16: Ege Serbest Bölge'nin yatırımcı için tanıtımı konusunda ne tür faaliyetler yürütüyorsunuz?

Tanıtım noktasında İSPAT ve İZKA ile ortak çalışıyoruz. Çünkü ESBAŞ olarak kendimizi dünyadaki diğer ülkelere tanıtmaya çalışıyoruz. Ancak İzmir'in ve Türkiye'nin tanıtımı konusunda İZKA daha kapsamlı çalışmakta yatırım olanaklarını ve İzmir'de çalışma şartlarını ESBAŞ'tan çok daha iyi bir şekilde aktarabiliyor. İzmir Kalkınma Ajansı ile bu konu üzerinde çalışmayı tercih ediyoruz. Ajans bize paket programlar sunuyor, bir yabancı yatırımcı geldiğinde Ege Serbest Bölge içerisinde mutlaka bir tanıtım turuna çıkarıyoruz. Ülkemize yeni gelen bir büyükelçiyi bölgemize davet ediyor, yatırım olanaklarından bahsediyoruz. Mükemmellik Zirvesi düzenledik, yurt dışındaki havacılık sergilerini, fuarlarını ziyaret ederek bu tür platformlarda söz alıyoruz, yatırımcıyı çekmek için istişarelerde bulunuyoruz. Japonya ile iş seyahatlerimiz var. Birleşmiş Milletler Kalkınma Ajansı'nın bir organizasyonu var, İZKA ile birlikte hareket ederek bu organizasyona bazı seminerler düzenliyoruz. Bu şekilde bir Japon yatırımcıyı bölgeye çektik. Japon firması anne bebek ürünleri üreten, % 100 ihracata dönük üretim yapan bir firma. İhracat rakamları da yüksek, gayet başarılı bir performans sergiledi.

ESPKM-17: Ege Serbest Bölgesi'nin Torbalı ekonomisine katkısını ne düzeyde değerlendirirsiniz?

Torbalı'daki firmalarla sürekli ticari ilişkiler halindeyiz. Ancak burası dış ticaret rejimine tabi bir alan olduğu için Torbalı ile yaptığımız ticaret ihracat ve ithalat olarak nitelendiriliyor. Torbalı'dan 2017'de 3 milyon doların üstünde, 2018'de ise 4 milyon doların üstünde ithalat yaptık. Bunun da Torbalı ihracatına doğrudan büyük bir katkısı olduğunu düşünüyorum. Ayrıca Ege Serbest Bölgesi Gaziemir'in

gelişimine çok büyük katkı sağladı, Gaziemir'e sağlanan ekonomik gelişme katkısının sonucu olarak Gaziemir 90'larda küçük bir ilçe iken kalabalık ve konut fiyatlarının arttığı bir alan haline geldi. Gaziemir'deki doluluk ve konut fiyatlarındaki yüksek artışlar ilçenin güneydoğusunda bulunan Torbalı'ya doğru bir nüfus akışını beraberinde getirdi ve Torbalı'da yeni konutlar inşa edilmeye başlandı. Ege Serbest Bölgesi'nin Torbalı'ya dolaylı katkısını da bu şekilde değerlendirebiliriz diye düşünüyorum.

Tablo 49: 2017 ve 2018 Yıllarında Ege Serbest Bölgesi'nin Torbalı'dan Yaptığı İthalat Rakamları

2017	2018
3.415.207 \$	4.944.130 \$

Kaynak: EİB verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-7.05.2019.

2.7.20. İzmir Barosu Yönetim Kurulu Üyesi ile Gerçekleştirilen Mülakat

7 Mayıs 2019 tarihinde İzmir Barosu Yönetim Kurulu Üyesi ile yapılan mülakat soru ve cevapları, soru İBYKÜ- 1 cevaplar ise italik yazı olarak aşağıda sunulmuştur.

İBYKÜ-1: İzmir Barosu'nun misyonu ve vizyonu nedir? Genel çalışmalarınızdan bahsedebilir misiniz?

İzmir Barosu Osmanlı döneminden beri faal, bu yıl 110. yılını eda ediyor. İzmir Barosu tüm Türkiye'de olduğu gibi İzmir'de de etkin bir meslek odası. Baromuzda kayıtlı 12.000 avukatımız bulunmakta, bunların yaklaşık 2000'i stajyer. İzmir merkezde iki birimimiz var, ilçelerde de baro temsilciliklerimiz görev yapmakta. Adli yardımlarla ilgili ilçelerde temsilciliklerimiz var, listeleri bize bildirdiklerinde biz adli yardım talebinde bulunan vatandaşlara avukat atamalarını yapıyoruz. Dezavantajlı kesimin adalet hizmeti almasını sağlıyoruz. Baro olarak meslektaşlarımızın sorunlarını çözmeye çalışıyoruz. Toplumda kamuoyu yaratarak insan haklarının uygulanmasına yardımcı oluyoruz. STK'lar, BM, Avrupa Konseyi gibi ulus üstü kurumlarla işbirlikleri yapıyor ortak projeler yürütüyoruz. Toplumda yaşanan gerginliklerin giderilmesi ve sosyal barışın sağlanması için farklı komisyonlar kuruyor, bu komisyonların mağdur kesimler için çalışmasını sağlıyoruz. Barolar

kamu yararına çalıştıkları iç bir meslek odası olarak Baro'nun insan hakları ve hukuk devleti ile ilgili görevleri var. Bu görevleri yerine getirirken İzmir Barosu, ilçe baro temsilcilikleri ile ortak çalışmakta. Baronun doğrudan meslekler ile ilgili komisyonları olduğu gibi aynı zamanda hak temelli komisyonları da bulunmakta. Örneğin İzmir Barosu'nda çocuk hakları merkezi, kadın hakları merkezi, insan hakları merkezi, işkenceyi önleme merkezi, göç ve iltica konusu hakkında çalışan merkezler bulunmakta. Baro olarak medyaya yansımış, kadına şiddet, kadın ve çocuk cinayeti gibi kamuoyunda yankı uyandıran davaların takipçiliğini yapıyoruz. Uluslararası platformda da etkiniz. İnsan hakları merkezimizin yeniden yapılanması ile ilgili olarak Avrupa Konseyi ile ortak bir proje yürütüyoruz. Baro olarak hem meslektaşlarımıza hem de topluma yönelik eğitimlerimiz var. Örneğin mahkeme kararıyla zorunlu eğitime alınması gereken mahkûmların cezaevlerinde özel eğitim almış avukatlarımız eğitimlerini sağlıyorlar.

İzmir Barosu olarak “İzmir İnsan Haklarının Başkenti” vizyonunu üstlendik. İnsan haklarındaki ihlallerin giderilerek sosyal kalkınmış bir toplum oluşturma amacındayız.

İBYKÜ- 2: Baro olarak STK'larla ilişkilerinizden bahsedebilir misiniz?

Baromuz bünyesinde bazı komisyonlar kurduk. Örneğin göç ve iltica ile ilgili dosyalar sivil toplum örgütleri tarafından baromuza, bu alanda çalışan komisyonumuza getiriliyor. Göç ve iltica konusunda çalışan özel eğitim almış avukatlarımız sivil toplum örgütlerinde avukatlık hizmeti vererek mültecilerin sorunlarının çözümüne katkıda bulunuyorlar. Baro olarak STK'larla bu şekilde ortak çalışarak toplumdaki imkânları kısıtlı kesimlere yardım ediyoruz.

STK'larla Baro olarak ortak etkinlikler de düzenliyoruz. Örneğin İnsan Hakları Haftası etkinlikleri kapsamında mültecilerle ilgili çalışan bir STK, baromuza çocuk gönderdi ve biz o çocukların heykel, resim, müzik gibi etkinliklere katılımını sağladık. STK'lara yönelik eğitim seminerleri veriyoruz. STK'larla bazı toplumsal olayların çözümünde ortak alan çalışmaları yapıyoruz. Bu nedenle STK'larla organik bir bağımız var.

İBYKÜ-3: Mültecilere hukuki destek sağlama noktasında baronuz nasıl hareket ediyor? Mülteciler İzmir genelinde ve Torbalı'da ne tür sorunlar yaşamakta?

Baromuzda mültecilere yönelik çalışma yürüten komisyonumuz örneğin Yunanistan'dan sınır dışı edilmiş Türkiye'de herhangi bir statüsü bulunmayan bir mültecinin yaşadığı sorunların çözümünde koşulsuz olarak hukuki destek almasına yardımcı oluyor. Geri yönlendirme merkezlerine çok sayıda avukat atıyoruz. Bu hizmeti kimlik kartı olmayan mültecilere de sağlıyoruz. Mülteciler genel olarak sağlık, güvenlik, aile içi şiddet, toplum tarafından şiddet, boşanma, iş hukuku, adalete erişim sağlama gibi birçok alanda sorun yaşıyorlar. Torbalı'da Suriyeliler konusunda karşılaştığımız en önemli sorun ise mültecilere şiddet şeklinde oldu. Bunun tersi de gerçekleşti, mülteciler uyum sorunu yaşadılar ve toplum nazarında bir tehdit oldular. İlk göçlerin yapıldığı yıllarda mülteci sorunu bu şekilde patlak verdi. Baro olarak bizim amacımız sorunların kaynağına değil çözümüne odaklanmak. Toplumsal gerginliklerin giderilmesi, sosyal barışın sağlanması ve mülteci sorununa uzun vadede çözüm üretilmesi gerekli. Biz baronun olanakları dâhilinde mültecilere profesyonel yardım sağlıyoruz. Mültecilerin yaşamış olduğu hukuki sorunların çözümünde barolara başvurma ihtimali çok zayıf bu nedenle ancak adliyeye yansıyan vakalarda devletin mültecilerle ilgili sorunların yaşandığı ve adli hizmet verilmesi gerektiği konusundaki bilgilendirmesine istinaden bu hizmetleri sağlıyoruz. Mülteciler konusunda ulus üstü kurumlarla da ortak çalışıyoruz. Örneğin Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komisyonu ile yürüttüğümüz ortak projeler var. Toplumda mültecilerin yaşadığı sorunların çözümünde mültecilerin yaşadığı güvenlik sorununun çözümü açısından İç İşleri Bakanlığının, sağlık sorunları açısından Sağlık Bakanlığının özel çalışma yapması gerektiğini düşünüyorum.

İBYKÜ-4: İzmir Barosu'nu Türkiye'deki diğer barolardan ayıran çalışmalarından bahseder misiniz?

Baro olarak Türkiye'de hiç yapılmayan işlere imza attık. Örneğin avukatlık mesleğinin icrasının zorlaştığı günümüzde serbest çalışan avukatlar, yerini avukatlık bürolarında çalışan bağlı avukatlara bıraktı. Bu duruma istinaden Türkiye'de ilk kez İşçi Avukatlar Merkezi'ni kurduk. Yine Türkiye'de bir ilk olan İşkenceyi Önleme Merkezi'ni kurduk.

İBYKÜ-5: Baro olarak arabuluculuk faaliyetleri yürütüyor musunuz, evet ise arabuluculuğun sosyal barışa katkısını değerlendirir misiniz?

Biz Baro olarak zorunlu arabuluculuğu kabul etmiyoruz. Zorunlu arabuluculuk iş hukukunda başladı ticaret hukukunda devam ediyor. Arabuluculuk hizmeti mahkemelerin iş yükünü azaltmak amacıyla ortaya çıksa da dava konusu sorunların çözümünü daha da geciktiren ve tek taraflı mağduriyet yaratan bir hal aldı. Örneğin işçiler grev yaptığında bir arabulucu devreye girdiğinde işçiler uzlaşmaya varmayabiliyorlar. Bu süreçte iş kaybına da uğradıklarından mağduriyet yaşıyorlar. En sonunda iş kaybına uğramamak için işverenin vereceği zammı kabul etmek durumunda kalıyorlar. 10 birim kazanacakken 6 birimi kabul etmek durumunda kalıyorlar. Biz bu tür konularda arabuluculuk yapmak yerine toplumsal uzlaşma gerektiren konularda arabuluculuk yapıyoruz.

İBYKÜ-6: İlçelerde adli yardım alma süreci nasıl işliyor? Adli yardım alma noktasında İzmir Barosu topluma nasıl öncülük yapmakta?

Baromuzda hem ceza muhakemesi servisi hem de adli yardım hizmetleri servisi bu konuda çalışıyor. İlçelerde baro temsilciliklerimiz var. Adli yardım almak isteyen vatandaşlarımız bu temsilciliklere gelerek adli yardım almak istediği konuda başvuruda bulunabiliyorlar. Bunun sonucunda temsilcilik vatandaşın talebini baromuzda bildiriyor ve baromuzda bulunan adli yardım yürütme kuruluna gönderiliyor. Buna istinaden durum değerlendirmesi yapıp vatandaş için baromuzda kayıtlı o ilçede görev yapan bir avukatı dava konusunda görevlendiriyoruz, avukat hizmet bedelini baromuz kaynaklarından finanse ediyoruz.

İBYKÜ-7: Torbalı'da adli yardıma başvuran vatandaş sayısı ve başvuru konusu olan davalarla ilgili cinsiyet dağılımını baz alarak bir değerlendirmede bulunabilir misiniz?

Torbalı'da adli yardım alanların % 83'ünü kadınlar oluşturuyor. Adli yardım alınan davaların % 85'in üzerinde boşanma davalarında olduğunu görüyoruz. Eğer kadına yönelik şiddet varsa herhangi bir kriter aramadan doğrudan avukat görevlendirmesi yapıyoruz. Kadınların baromuzda adli yardım talebinde bulunmalarında; kadının genellikle ekonomik durumunun zayıflığı ve dava masraflarını ödeyemeyecek durumda olması, adli yardımı daha kolay alabileceği yönündeki inancı, üzerinde mal varlığı olmaması gibi kriterler önemli oluyor. 1.1.2017 - 7.5.2019 aralığında Torbalı'da adli yardım başvurusunda bulunan vatandaş sayısı 362, görevlendirme yapılan avukat sayısı ise 275 olarak tespit edildi. 2017'de 87 kişi,

2018'de 132 kişi, 2019 Mayıs'a kadar 56 kişi adli yardım talebiyle baromuzaya başvurdu. Başvurulan dava türleri ise şöyle:

Tablo 50: Torbalı'da 1.1.2017-7.5.2019 arasında Adli Yardım Kapsamında Açılan Dava Sayısı ve Dava Türleri

Dava Türü	Dava Sayısı	Dava Türü	Dava Sayısı
Boşanma Davası	186	İş Akdinin Feshi	2
Nafaka Davası	16	Kayyum Ataması	2
İcra Ceza Mahkemesi	9	Babalığın Reddi	1
İcra Takibi	4	Alacak Davası	1
İlamın İcrası	4		

Kaynak: İzmir Barosu verilerinden hareketle yazar tarafından hazırlanmıştır-7.05.2019.

İBYKÜ-8: Baronuzun İzmir'deki ilçelerin sosyal kalkınmasına katkısını nasıl değerlendirirsiniz?

Baro olarak İzmir Büyükşehir Belediyesi ile ortak bir çalışma yürütüyoruz. Çalışmamız sosyal kalkınma modeli çerçevesinde. Bizim sosyal kalkınma modelimizin ayaklarını baro, yerel yönetimler ve STK'lar oluşturuyor. Modelin amacı insan hakları ihlallerinin giderilerek toplumsal barışa katkı sunması. Ekonomik kalkınmanın sosyal kalkınmadan geçtiğini düşünüyorum. Bu nedenle öncelikle toplumsal huzur ve refahın sürdürülebilirliği üzerine çalışmalıyız. Modelimizde kamu kurumları çalışanlarının insan hakları konusunda eğitilmesi, kamu kurumlarıyla ortak izleme ve raporlama faaliyetlerinin yapılması öngörülüyor. İnsan haklarının temini konusunda gözlemler sonucunda kamu kurumları istatistikler oluşturacak. İnsan haklarının merkezi olan bir şehir olabilmek adına İzmir'in uluslararası tanıtımı yapılacak. Örneğin İzmir Kalkınma Ajansı, Avrupa Birliği gibi kurumlarla ortak hareket edeceğiz. İl ve ilçe belediyelerine proje birimleri kurulmasına öncülük edeceğiz. Bizim bunu gerçekleştirmedeki temel hareket noktamız dünyadaki gelişmiş ülkelerin insan haklarını sağlama noktasında da ileride olması. İzmir'de bir İnsan Hakları Üniversitesi kurulması, insan hakları köyü kurulması, insan hakları günleri düzenlenmesi, film festivali ve kış pazarları kurulması, bir müze kurulması, İzmir'de Doğu Akdeniz İnsan Hakları Örgütü'nün kurulması, İzmir'de uluslararası insan

hakları ödülü verilmesi gibi faaliyetlerle İzmir'in dünyada markalaşmasına hizmet edeceğiz. Bu çalışmalarını ilçeler geneline de yayarak tüm İzmir'de topyekün bir sosyal kalkınma çalışması yapmayı planlıyoruz.

3. BÖLÜM: TORBALI İLÇESİNİN YEREL KALKINMASINA YÖNELİK YAPILAN ALAN ARAŞTIRMASI VE ELDE EDİLEN BULGULAR

3.1. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırmada kamu kurum ve STK yetkilileri ile yapılan mülakat sonrası elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

3.1.1. Torbalı Kaymakamı ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular

Torbalı Kaymakamı ile yapılan yüz yüze görüşme sonucunda Torbalı Kaymakamlığı'nın ilçede eğitim, sağlık ve sosyal sorunlarına ilişkin çözüm yolları geliştirmesi noktasında ilçenin sosyal kalkınmasına yönelik çalışmalar yürüttüğü ve bu konuda başarı sağlayarak ilçenin sosyal kalkınmasına önemli derecede hizmet eden bir kamu kurumu olduğu tespit edilmiştir. Kaymakamlık bünyesinde kurulan Sosyal Etüt ve Proje Merkezi'nin ilçe sorunlarına yakından eğilerek çözümü konusunda projelendirmeler yaptığı gözlemlenmiştir. Bu kapsamda birim içerisinde TOBAM adı verilen Torbalı Bağımlılıkla Mücadele Platformu kurulmuştur. Buna istinaden 6 kişilik uzman bir ekip kurulmuş, bu ekibin İZKA ve diğer proje eğitimi veren kuruluşlar tarafından eğitim alması sağlanarak ilçedeki sorunların çözümüne somut bir yaklaşım geliştirilmeye çalışılmıştır. Sorunların çözümünde ilçedeki tüm kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri, ildeki bazı kamu kurumları da çözüme ulaşma noktasında dâhil edilerek, kurumlar arası işbirliğine gidilmiştir. Torbalı Kaymakamlığı üstlendiği projelerde sorunun hangi kurumla çözüleceği, hangi yöntemle hareket edileceği ve hangi hedef kitlenin sorununa çözüm getirileceği konusunda hazırladığı projeler kapsamında tespitlerde bulunarak kurumlara yönlendirmelerde bulunmuştur. İlçe hakkında alınan kararlara tüm paydaşları dâhil etmesi yönüyle iyi yönetim ilkelerini ve aktif vatandaş katılımını eksiksiz bir şekilde uygulamıştır. Kaymakamlığın sorunların çözümünü projelendirme yoluyla kalıcı hale getirdiği gözlemlenmiştir. Ayrıca kaymakamlığın proje destekleri konusunda AB hibe desteklerinden yararlanma düzeyi çok ileridir. Kaymakamlığın ilçede yürüttüğü en önemli proje Bağımlılıkla Mücadele Eylem Planı'dır. Proje kapsamında AB tarafından Torbalı Kaymakamlığı'na ödenen hibe miktarı 217.000 Euro'dur. Proje bağımlılıkla

mücadele kapsamında ilçedeki kamu kurumlarının görevlerini tanımlamakta olup; 6 ana başlık ve 24 alt başlıkta hazırlanmıştır.

Proje başlıklarından kısaca bahsedilirse:

3.1.1.1. Eğitim Faaliyetleri:

* Kamu kurumlarında çalışan personelin bağımlılıkla mücadele konusunda bilgisini arttırmak amacıyla 6 dönem halinde eğitim seminerlerinin düzenlenmesi,

* Camilerde bağımlılığa karşı halkı bilinçlendiren vaazların verilmesi,

* Yatılı hafızlık ve yaz Kur'an kursu öğrencilerine bağımlılık konusunda eğitim verilmesi,

* Bağımlılık riski altında olabileceği tespit edilen çocukların ve velilerinin eğitime alınması,

*Yeni evlenen çiftlere bağımlılık ve sağlıklı aile ilişkileri eğitimlerinin verilmesi.

3.1.1.2. Sosyo-Kültürel Faaliyetler:

*Avrupa Birliği Erasmus Plus hibelerine sunulmak üzere projelerin hazırlanması,

* Madde bağımlısı olan 18-30 yaş arası gençlerin rehabilite edilerek istihdama kazandırılması,

* İlçedeki gençlerin serbest zamanlarını verimli geçirebilmeleri için Torbalı Belediye Kültür Merkezi ve Millet Kırathanesi'nde Prestij Kütüphanelerinin oluşturulması,

*Okul çağında olmasına rağmen okula gitmeyen çocukların yaşam kalitelerinin iyileştirilerek okula gitmelerinin veya mesleki beceri kazanmalarının sağlanması,

* Kaymakamlık tarafından hazırlanan "Kitap Hayattır" faaliyetinin İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün belirleyeceği 10 okulda uygulanması,

* Dezavantajlı bölgelerdeki gençlerin olumlu davranışlar kazanabilmesi için "Geleceğine Sahip Çık" projesinin uygulanması,

*“Bağımlılık ve Sağlıklı Yaşam” temalı tiyatro / sinema gösteriminin yapılması, ilk ve orta dereceli okullardaki öğrencilere yönelik kompozisyon, resim ve slogan yarışması düzenlenmesi.

3.1.1.3. Sportif Faaliyetler

*Gençlerin spora ilgisinin artırılması için voleybol, basketbol, badminton, oryantiring, masa tenisi branşlarında yıl boyu sürecek okullar arası liglerin kurulması,

* Sportif kurs ve müsabakalarının sayısının artırılması,

*Sporun yaşam tarzı haline getirilmesi için merkezde ve merkez dışı 5 mahallede mahalle spor kulüplerinin kurulması.

3.1.1.4. Sağlık Alanındaki Faaliyetler

*Aile hekimlerinin bağımlılık konusunda bilinçlendirme düzeyinin artırılması için 4 oturum halinde eğitim verilmesi,

*Bağımlı olduğu tespit edilen kişilerin aile hekimleri tarafından psikosozal destek için İlçe Sağlık Müdürlüğü bünyesindeki “Gençlik Danışma Merkezi’ne” yönlendirilmesi.

3.1.1.5. Psikosozal Faaliyetler

* Okula devamsızlık yapan öğrencilerin İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü’nce tespit edilerek devamsızlık sebeplerinin belirlenmesi ve müdürlükçe projeler hazırlanarak öğrencilerin okula devamının sağlanması,

*Kolluk kuvvetleri ile tespit edilmiş, madde kullanımından dolayı ceza alan 10 kişinin ailesine maddi, sosyal, kültürel ve psikolojik destek verilmesini içeren proje hazırlanması.

3.1.1.6. Farkındalık Faaliyetleri

*Bağımlılık konusunda yol göstermek için 2020 ve daha sonraki yıllar için yapılacak eylem planına yol gösterici çalıştayların yapılması,

* İlçe Bağımlılıkla Mücadele Eylem Planı'nı gerçekleştirmede katkıda bulunan tüm kamu kurumları ve STK'larla "Bağımlılıkla Mücadele Hatıra Ormanı" kurulması,

* İlçe Bağımlılıkla Mücadele Eylem Planı kapsamında yapılacak faaliyetlerin sonunda fidan dikimi etkinliği yapılması.

*İlçede bağımlılıkla mücadele alanında yapılan çalışmalara yönelik yerel basında haberlerin yapılması, kurumların resmi sosyal medya hesaplarında konunun öneminin vurgulanması, konu ile ilgili afiş, broşür ve görsellerin hazırlanarak belediyenin billboardlarında yayınlanmasını kapsamaktadır.

Torbalı Kaymakamlığı bunların yanı sıra Metropolis'in yerli ve yabancı turistler için cazibe merkezi haline gelmesi için ören yerinin bulunduğu Yeniköy'de kafe, restoranların açılması ve yöresel ürünlerinin satışının yapılacağı bir kooperatifin kurulmasına dair proje taslağı geliştirmiştir. Diğer yandan AB hibe destekleriyle şifalı sularıya uğrak yeri olan Dağtekk Mahallesi'nde ormanlık alan içerisine yürüyüş yollarının yapılması, spor aletlerinin konması ve bungalov tipi evlerin yapılarak konaklama imkânlarının da sunulmasına yönelik proje çalışması yapma fikrindedir.

Torbalı Kaymakamlığı ayrıca katılımcı demokrasinin en güzel örneklerini veren ilçede önemli bir kanaat önderidir. İlçede kurulan İnsan Hakları Kurulu'na engelli vatandaşları kabul ederek engellilerin sorunlarını bununla yaşayan bireylere danışarak çözmeye çalışmaktadır. Engellileri yönlendirerek ilçede kendilerine ait dernek kurmalarına teşvik etmekte, İçişleri Bakanlığı'nın derneklere yönelik hibe destekleri konusunda bilgilendirme yapmaktadır. İnsan Hakları Kurulu toplantılarına okulların insan hakları kulübü öğrencilerini davet ederek öğrencilerin okullarda yapılan kulüp faaliyetlerini dinleme ve yönlendirme konusunda teşvik etmektedir.

Torbalı Kaymakamlığı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramları'nın kutlama komitelerine öğrencileri de dâhil ederek bayramlardan 1 hafta önce okullardan temsilciler seçilmesini istemiş ve bu temsilcilerin okullardaki diğer öğrencilerin bayramları nasıl kutlanmasını istedikleri yönünde araştırma yapmasını ve tespitlerini kaymakamlığa bildirmesi konusunda yönerge vermiştir. Ayrıca kaymakamlık, geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik çalıştaylar düzenlemiş, çalıştay kapsamında ilçenin geleceği, Suriyelilerin beklentileri ve ilçenin yabancı uyrukluların yaşamına elverişliliği gibi konularda çalışma yapmıştır. Kaymakamlık Sosyal Etüt ve Proje Merkezi Koordinatörlüğünde KIZILAY İzmir

Şubesi, Uluslararası Göç Örgütü ve bazı STK'larla işbirliğine giderek ilk ve ortaokul öğrencilerine okul kıyafeti ve sivil kıyafet dağıtımını gerçekleştirmiştir.

Torbalı Kaymakamlığı kaynakların etkili kullanımı kapsamında eğitim, asayiş ve göç konularına odaklanan, ilçedeki diğer sorunları projelendirme yoluna giderek AB desteklerinden yararlanmaya çalışan proje odaklı hizmet üreten bir kamu kurumudur. Torbalı Kaymakamı en son Mayıs 2019'da, Together & Stronger Şehir Eşleştirme Projesi kapsamında İtalya Ripalimosani Belediyesi ve Compobasso ilini ziyaret etmiştir.

Torbalı Kaymakamlığı, sorunları bu sorunları yaşayan ve sorundan etkilenen kesimleri sürece dâhil ederek çözüme kavuşturmayı kalıcı çözüm olarak gören, aktif sivil katılımı sağlayan, yerel kalkınmaya önemli hizmetler sunan ilçede farkındalık yaratmış bir kamu kurumudur. Kurumun sosyal kalkınma alanındaki çalışmaları kıymetli bulunmuştur.

Kaymakamlığın Okuma Yazma Seferberliği kapsamındaki çalışmaları başarılı bulunmasına rağmen ilçedeki okuryazarlık sorunu henüz çözülemediğinden Kaymakamlığın ilçede her yıl göçle gelen nüfusun sonucu olarak ortaya çıkan eğitim açığını planlı bir şekilde kapatması amacıyla, halen ulaşılamamış olan vatandaş kitlesine yönelik hiç okula gitmemiş veya okuryazar olmayan 10.000 'e yakın vatandaşın tespit ve teşvik edilerek kampanyalar, medya ve diğer kamu kurumları ile işbirliğine gidilerek eğitilmesi konusuna daha çok eğilmesi ve ilçedeki okuryazar oranının artışına daha ileri düzeyde katkı sunması beklenmektedir.

3.1.2. Torbalı Belediye Başkanı ve Kent Konseyi Başkanı ile Gerçekleştirilen Mülakatlardan Elde Edilen Bulgular

Torbalı Belediyesi, nüfusu 180.000'e dayanan Torbalı'da artan sağlık hizmetleri ihtiyaçları kapsamında ilçeye 250 yataklı tam teşekküllü bir şehir hastanesinin kurulması, yeni bir ağız ve diş sağlığı merkezinin kurulması, ilçeye 100 yataklı huzurevi kazandırılmasına yönelik hükümet yatırımlarının bu alana yapılması konusunda çalışmalar yapmıştır. 27 yeni ilk ve orta dereceli okulun ilçeye kazandırılmasına yönelik arsa tahsisi yapılmıştır. 315 daire ve 8 iş yerinden oluşan TOKİ Projesi'nin Ayrancılar Mahallesi'nde başlatılması çalışmalarına destek verilmiştir. Bunun yanı sıra ilçe sınırlarından geçen 22 km uzunluğundaki Fetrek

Çayı'nın geçmişten günümüze sanayi ve evsel atıklarla dolması sonucu temizlenmesi konusunda bakanlık destekli Fetrek Çayı Islahı Projesi'nin yürütülmesi belediyenin iştirak ettiği önemli projelerdendir. Fetrek Çayı'nın evsel atık sular, tekstil, metal, maden, zeytinyağı, süt ve süt ürünleri gibi endüstriyel alanlardan deşarj edilen atıklarla dolu olduğu tespit edilmiş, 44 km'lik alanda projelendirme yapılmıştır. Proje bütçesi yaklaşık 100 milyar TL'dir. Çay ıslahı çalışmalarında Venedik Modeli referans alınmaktadır.

Projenin finansmanı merkezi hükümet destekleri ile sağlanırken projenin 235.000 m² 'lik doğal rekreasyon alanı Torbalı Belediyesi tarafından oluşturulmuştur. Rekreasyon alanına belediye tarafından 150.000-160.000 civarında ağaç dikilmesi planlanmaktadır. Alanın dolgularını ve peyzaj düzenlemelerini Torbalı Belediyesi yapacaktır. Projenin 1. etabı tamamlanmış, 15.000 m² yapay ada oluşturulmuştur. Projenin 2. etabına geçilmiş, proje kapsamında yaya ve motorlu aracın kullanabileceği 4 adet kemer köprü yapılacak olup, yazın Fetrek Çayı'nın kuruma olasılığı göz önüne alınarak Karakuyu Mahallesi tarafında yapay su göletleri oluşturulacaktır. Proje alanını çevreleyen 32 km'lik bant, ulaşımı sağlayan toplu taşıma hattı, bisiklet yolu, bisiklet park alanı, yürüyüş ve koşu yolları, servis yolu ve otopark alanı olarak düzenlenmiştir. 300.000 m² lik alana gölet alanları oluşturulmuştur. Gölet alanları ve çevresinde, olta balıkçılığı, gençlik merkezi ve izcilik merkezleri, mesire alanları projelendirilmiştir. Proje kapsamında 25.000 m² gölet alanı ve 10.000 m² kara alanından oluşan yelken ve su sporları okulu kurulacaktır. İzcilik merkezi 40.000 m² olup, arka sahasında ormanla bütünleştirilecek, ulusal ölçekte hizmet verecek bir çalışma olacaktır. Ayrıca tarih ve kültür odaklı projelere yer verilecektir. Halkın ürettiği yerli ürünleri satabileceği yerel ürünler pazarı kurulacak, açık hava müzesi kurulacak, sanatçıların eserlerini sergilemelerine imkân tanınacaktır. Mesire alanları, spor alanları, açık tiyatro ve sinema alanı, belediye misafirhanesi, hobi bahçelerinin planlandığı bir alan oluşturulacaktır. Ayrıca binicilik eğitim alanı planlanmıştır. Projenin tarımsal sulamadaki hedefi yer altı sularının güçlendirilmesi, buna bağlı olarak tarımda verimlilik, çeşitlilik ve ürün miktarında çoğalma sağlanmasıdır. Çünkü Fetrek Çayı kurduğunda çevredeki çoğu sondaj kuyusunun suyu kesilmektedir. Proje, İzmir'in en büyük çevre yatırımlarından birisidir.

Torbalı Belediyesi'nin çevre konusunda tedbirlerinden en önemlisi de günde 10 ton katı atığın (kâğıt, karton, cam) ayrıştırılacağı çöp ayrıştırma tesisinin kurulmasıdır. Çöp ayrıştırma tesisi ilçe merkezinde ekonomik faaliyet gösteren 600 fabrikanın da atıklarının ayrıştırılması için bir fırsat oluşturmuştur. İlçede günde 165 ton evsel atığın toplanması dolayısıyla çöplerin geri dönüşüme kazandırılması önemli bir projedir.

Ayrıca belediye "Atık Pil Toplama Bisikleti Projesi"ni hayata geçirmiştir. Bu kapsamda muhtarlıklara, öğrencilere ve kamu kurumlarına eğitimler verilmiştir. Atık pil toplama kutuları muhtarlıklara yerleştirilen bitkisel atık yağ bidonları ve ambalaj atıkları için yerleştirilen konteynerlerde toplanmaktadır. Atık yağlar biodizelde kullanılırken, piller TAP'a teslim edilmektedir. Ambalaj atıkları ise lisanslı geri dönüşüm firmalarına gönderilerek yeni malzemelerin elde edilmesi sağlanmaktadır. Belediye, okullarda da eğitim faaliyetlerini sürdürerek haftanın 2 günü okullara giderek atık pilleri toplamaktadır. Çevreye zarar vermemek için bu piller bisikletlerle okullardan toplanmaktadır.

Torbalı Belediyesi bitkisel ve hayvansal atık yağları depolamak için ilçede hizmet eden bir atık yağ toplama firması ile okullardan ve muhtarlıklardan evsel atık yağları toplama projesini yürütmüştür.

Ayrıca Belediye ÇEVKO işbirliğinde "Torbalı Belediyesi Ambalaj Atıkları Geri Kazanım Projesi" ile ortak çalışan bir tim oluşturmuş, Torbalı'daki evleri gezip, ambalaj atıklarının geri dönüşümü ve atıkların evlerde ayrı torbalarda biriktirilerek en yakın geri dönüşüm kumbaralarına bırakılması konusunda broşür dağıtımını sağlayarak kampanyayı ilçe halkına duyurmuştur.

Belediye, Torbalı'da Yazıbaşı, Pancar ve Subaşı'nda imar sorununu Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın bu bölgeleri sanayi alanı ilan etmesiyle 500 yeni fabrikanın ilçeye kazandırılmasına ön ayak olmuştur. Bakanlık düzeyinde yapılan çalışmalar sonucunda sanayi parseline alınacak alanlarda 40.000 işçiye istihdam olanağı sunulacaktır.

Torbalı ilçesinden iktidar partisinin İzmir'den seçilen milletvekilinin de katkıları bu faaliyetlerin yürütülmesini kolaylaştıran yardımcı etkenler olmuştur. Belediye'nin ilçeye en büyük katkısı sosyal kalkınma alanında olmuştur. Sosyal belediyecilik vasfını yürüten Torbalı Belediyesi, ihtiyaç sahiplerine yönelik kurmuş

olduğu sosyal marketten yardıma muhtaç vatandaşların alışveriş yapmalarına olanak sağlamış, eğitim bursuna ihtiyaç duyan ön lisans ve lisans öğrencilerine yönelik TOREV'i kurmuş, başarılı öğrencilere aylık burs temin etmiştir. Belediye'nin diğer önemli projesi yatarak tedavi gördüğü için tedavi amaçlı evinden ayrılamayan ve maddi durum yetersizliğinden dolayı tedavilerini sürdüremeyen, aynı zamanda yeni doğan bebeklerin ve annelerinin sağlık kontrollerinin yapılmasına yönelik mobil sağlık hizmetinin verilmesi kapsamında "Evde Sağlık Birimi"nin kurulmasıdır. Hastaların bu kapsamda çağrı merkezi aracılığıyla hemşirelik hizmeti, tetkik, tedavi ve ambulans hizmeti alması sağlanmıştır.

Belediye, Büyükşehir Belediyesi Yasası ile mahalle statüsüne kavuşturulan köylerin kırsal kalkınması açısından da önemli çalışmalar yapmıştır. Kırsal mahallelerde çok amaçlı köy konakları, 4 adet sosyal eğitim merkezi (TOSEM) kurmuş, meydanlar inşa ederek asfaltlama çalışmaları yapmıştır. İlçede Ertuğrul, Cumhuriyet ve Alpkent Mahalleleri'nin kesişim noktasında bulunan içerisinde dinlenme, oyun ve yürüyüş alanları ile 2000 kişilik amfi tiyatro bulunan 25.000 m²'lik Millet Bahçesi inşası önemlidir. Şehir merkezine yürüyüş ve bisiklet yolları, basketbol ve futbol sahaları, muhtelif yerlere aydınlatma, alt geçit, üst geçit ve kavşak çalışmaları ve halka açık yüzme havuzu çalışmaları yapmıştır. Belediye bünyesinde her yaştan vatandaşa yönelik müzik, resim, halk oyunları, tiyatro, Osmanlıca gibi kültür sanat kursları düzenlenmiştir. Ayrıca çocuklara yönelik judo, tekvando, kickboks, satranç, basketbol, atletizm, jimnastik, futbol, voleybol, modern danslar üzerine kurslar açılmıştır. Bunun yanı sıra ev hanımlarının kendi ekonomik kazançlarını sağlamaları için belediye tarafından verilen el sanatları kursları sonucunda ürettikleri ürünleri pazarlama ve sergileme katkısında bulunmuştur. Belediye engelli çocukların sosyal hayata katılımlarını arttırmak amacıyla kendi bünyesinde bulunan yüzme havuzunda yüzme kursları açılmıştır. Belediyenin sosyal barışın sağlanması konusunda Roman vatandaşlara yönelik çalışmaları kıymetlidir. İzmir Romanlar Derneği'nce düzenlenen forumlara katılım sağlanmış, ilçede Roman vatandaşların çoğunlukla yaşadığı Çaybaşı, Kuşçuburun, Pamukyazı Mahalleleri'ne ziyaretlerde bulunan belediye başkanı, Roman vatandaşların sağlıklı konut, eğitim ve alt yapı hizmet taleplerini dinlemiş, Romanlar konusunda temel çalışmanın topluluğa yönelik yanlış algının çürütülmesi olduğuna dikkat çekmiştir. Bu bölgelerin de kırsal kalkınmalarına ilişkin

alt yapı hizmetleri belediye tarafından sağlanmıştır. Belediye Roman çocukların kendi mahalleleri dışında da eğitim alarak diğer öğrencilerle entegre olabilmeleri için belediye olarak servis hizmeti sağlamayı teklif etmiştir. Diğer husus Roman çocukların genellikle ilkokul 4. sınıftan sonra okuyamamalarıdır. Belediye çocukların eğitim imkânlarının genişletilmesi, vatandaşların daha sağlıklı konutlarda yaşamasının gerekliliği üzerine tespitlerde bulunmuştur.

Belediye, kültürel faaliyetlerin yürütülmesi için ilçeye belediye kültür merkezini kazandırmış, bünyesinde bir gençlik merkezi kurmuştur. Ramazan ayında kültürel etkinliklerin yapıldığı Ramazan Sokağı çalışmasını yapmış, her yıl bu faaliyetleri tekrarlamıştır. Çalışma kapsamında ilçeye gösteri ekipleri getirilmiş, orta oyunu oynatılmış, ihtiyaç sahibi 3800 aileye kuru erzak paketi dağıtımı, Ramazan ayı boyunca 250 aileye sıcak yemek dağıtımı, Ayrancılar, Çaybaşı ve Cumhuriyet Mahalleleri'nde 1000'in üzerinde kişinin yararlanabildiği iftar çadırlarının kurulması etkinliklerini gerçekleştirmiştir.

Belediye sosyal sorumluluk projeleri de yürütmüştür. Bu kapsamda Torbalı Kaymakamlığı'nın yürüttüğü Madde Bağımlılığı Eylem Planı'na istinaden "Maddeye Bağlanma, Hayattan Kopma" kampanyası ile slogan yarışması tertiplemiştir.

Torbalı Belediyesi'nin bugüne kadar yürüttüğü önemli projelerden birisi ilçenin tarihini ortaya çıkarmak ve tanıtımına katkı sunmak amacıyla ilçenin sosyal kalkınmasına hizmet ettiği Torbalı Kent Arşivi ve Tanıtım Merkezi'ni kurmasıdır. Sultan II. Abdülhamit döneminde 1899 yılında inşa edilen askerlik şubesi binasının restore edilmesiyle ilçe tarihi hakkında 3000'i geçen belge ve materyalin sergilendiği müzeye vatandaşlar da bağışta bulunarak müzede tarihi değeri olan kendisine ait nesnelerin sergilenmesine katkıda bulunabilmektedir. Müze 2013'ten beri hizmet vermektedir.

Belediye, Torbalı'da festival ve şenliklerin düzenlenmesine katkı yapmaktadır. İlçede Rahvan at yarışları, deve güreşleri, uçurtma şenliği, Yörük şenliği, ekin şenliği, kurtuluş şenliği, çocuk şenliği, güz şenliği, Hıdırellez şenlikleri, bamya festivali, zeytin festivali, incir festivali, gençlik festivali ve satranç turnuvası düzenlenmektedir. İlçenin kurucusu Abdülhamit'in Torbalı'ya kazandırdığı eserlerin, Torbalı'nın Osmanlı döneminde tarım, nüfus ve kentleşme alanlarında yaşadığı gelişim

süreçlerinin konuşulduğu bir panel programı düzenlenmiştir. Panel kapsamında İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi'nden öğretim üyeleri konuşmacı olarak davet edilmiştir.

İlçede Sultan Abdülhamit döneminde inşa edilen camilerin restorasyonu yapılmıştır. Celal Bayar Üniversitesi Arkeoloji Bölümü ve Sabancı Vakfı'nın işbirliğinde Metropolis antik kentinin kazı çalışmalarına öncülük edilmiştir. Metropolis'in tanıtımı için belediye bakanlıktan, turizm şirketlerinden, rehberlerden, ve akademik kurumlardan destek almaya çalışmakta, tanıtım faaliyetlerinin kapsamını genişletmektedir. Belediye ilçede bazı köyleri kapsayan, köylerde kırsal aktivitelerin yapılacağı, köylülerin ürettiği ürünlerin satışının yapılacağı kır turizmi proje taslağını hazırlamaktadır. Ayrıca "Torbalı Okuyor" Projesi ile proje kapsamında yüzlerce öğrenci ve ailesine ulaşılarak ilçedeki mesire alanlarında okuma etkinlikleri düzenlenmiştir. Torbalı Belediyesi, Tapu ve Kadastro Bölge Müdürlüğü arasında yaptığı protokol sonucunda vatandaşların ve kamu kurumlarının Tapu Kadastro Müdürlüğü'ne gitmeden ihtiyaç halinde tapu bilgilerini TAKBİS sisteminden hızlıca öğrenilmesini sağlamıştır. Emlak, imar, çevre temizlik servisi, iş yeri açma ruhsatı gibi işlemlerde belediyenin tapu bilgilerini kırtasiyecilik olmadan sistemden hızlı bir şekilde öğrenilmesini sağlayan e-devlet uygulamasını belediyenin web sitesine eklemiştir.

Torbalı Belediyesi 100 m² kapalı alanda sokak hayvanlarının bakımı ve tedavilerinin yapılması üzerine hayvan barınağı kurmuştur.

Torbalı Belediyesi önemli etkinliklerin de merkezi olmuştur. Torbalı, 2014'te düzenlenen Avrupa ayağı Portekiz'de başlayıp Sırbistan'da sona ermiş olan "Dünya Barış Koşusu"nun Türkiye ayağına ev sahipliği yapmıştır. Koşunun Türkiye ayağı Edirne'den başlayıp İzmir Torbalı'da son bulmuştur. 9 ülkeden 13 sporcunun katıldığı koşu sonunda belediye kültür merkezi bahçesine zeytin ağaçları dikilmiştir.

Torbalı Belediyesi kendi bünyesinde TOBEDAK'ı kurarak 216 üyesiyle İzmir ilçelerinde belirlediği 100 güzergahta doğa yürüyüşü, kamp etkinliği ve dağ bisikleti etkinliği ile trekking aktiviteleri düzenlenmektedir. Torbalı Belediyesi sporcu desteklemek ve milli takımlara sporcu yetiştirme hedefiyle Spor Okullarını kurmuştur.

Torbalı Belediyesi sosyal kalkınma konusunda halka yönelik sportif, kültürel ve tarihi alanları koruma noktasında ileri düzeyde hizmetlerde bulunmuştur.

Torbalı Belediyesi proje ortaklığı, teknik alanda bilgi paylaşımı, araç gereç desteğinin sağlanması konusunda Türkiye'nin ve İzmir'in bazı belediyeleri ile "Kardeş Belediye" protokolü imzalamıştır. Bu kapsamda Torbalı Belediyesi; İzmir'de Kemalpaşa, Ödemiş, Selçuk, Kınık, Kiraz, Menderes Belediyeleri ile Ankara Altındağ Belediyesi, Konya Selçuklu Belediyesi, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Fatih, Zeytinburnu Belediyeleri ve Bahçelievler Belediyeleri ve Kayseri Melikgazi Belediyeleri ile kardeş belediye olmuştur.

Torbalı Belediyesi'nin yaptığı çalışmalar ve yürüttüğü projeler göz önüne alındığında ilçede sportif faaliyetlerin yürütülmesi, halka yönelik kursların açılması, eğitim alanında yeni okulların inşası için yer tahsislerinde bulunması, dezavantajlı gruplara yönelik çalışmaları ile kırsal kalkınma hedefiyle ilçenin ücra, dağlık mahallerindeki alt yapı çalışmalarının yapılarak sosyal olanakların geliştirilmeleri konularına eğildiği gözlemlenmiştir. Belediyenin çevreci politikaları sürdürülebilir ekonomik kalkınma ve kentsel yaşamın bir parçası olarak çok kıymetli bulunmuştur. Belediye tarafından hizmete konan katı atık bertaraf tesisleri ilçede gün içerisinde oluşan binlerce ton sanayi ve evsel atığın ekonomiye kazandırılması noktasında önemli bir projedir. Belediyenin insiyatifıyla kurulan kent konseyinin sosyal barışın sağlanması, dezavantajlı grupların topluma kazandırılması ve farkındalık yaratılması kapsamında başarılı olduğu gözlemlenmiş, 31 Mart 2019 yerel seçimleriyle değişen yeni yönetimin de kent konseyinin varlığını sürdürmesine olanak tanınması halinde ilçede baş gösteren yurt içi ve yurt dışından yapılan düzensiz göç hareketlerinin kamusal tedbirlerle ilçe için birer götürü değil, kazanç olması amacına hizmet eden çalışmaların yapılması gerekmektedir. İlçenin sosyal ve kırsal kalkınmasına hizmet ettiği düşünülen Torbalı Belediyesi'nin merkezi mahallelerinin fiziki kalkınmasına yönelik eğilmesi gereken sorunlar bulunmaktadır. Bunlara örnek olarak merkezi mahallelerde alt yapı sorunlarını tamamıyla çözülmesi, kent içerisinde su baskınları ve sel afetlerinde yolların durumunu bertaraf edecek düzeyde fiziki yeterliliğe sahip yol çalışmasının yapılması, ilçede trafik yoğunluğunu azaltabilecek düzeyde yer altı otoparkı çalışması yapılması ve kamu kurum ve kuruluşlarının İzmir - Aydın Otoyolu çevresine taşınarak ilçe trafik yoğunluğunun azaltılması için arsa tahsisinde bulunulması verilebilir. Belediye kırsal kalkınma için verdiği çabayı ilçe merkezinin alt yapısına da yönlendirmelidir. İlçede bir sebze meyve hali kurulması, şehirlerarası

otogarın ve şehir içi minibüs, taksi, kamyoncu esnafına yönelik bir otogar çalışması yapılması elzemdir. Şehirlerarası seyahat için otobüsleri kullanmak isteyen vatandaşların ilçeden İzmir'e ulaşımının kolaylaştırılması gerekmektedir. Bu konuda İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin siyasi ayrımcılık yapmaksızın Torbalı Belediyesi'nin talepleri doğrultusunda ilçenin ihtiyaçlarına yönelik tesislerin kurulmasına destek olması beklenmektedir. Belediye'nin iyi yönetim örneklerini kendine model alması, kardeş şehir kapsamında Wunsiedel Belediyesi ile yürüttüğü anlaşmaya istinaden karşılıklı olarak yönetim tecrübelerini paylaşması ve yeni tecrübeler edinmesi yararına olacaktır. Belediyeler arası kardeşlik anlaşmasının sadece kültürel değişimler ayağı ile değil, yönetsel pratiklerin alınarak Torbalı'ya uyarlanması sağlanabilir. Belediyenin çok geniş bir toplumsal kitlenin sorunlarının çözümüne eğilmek durumunda olması noktasında ilçedeki sivil toplum örgütlerini harekete geçirmesi ve desteklerini alması gerekmektedir. İlçedeki STK'lardan daha üst düzeyde yararlanılmalıdır. Kent Konseyi bünyesinde muhtarlar meclisi kurulmalı, mahallelerde yaşanan sorunlara ilişkin yerinden bilgi alınmalı, mahallere yönelik faaliyetler muhtarların taleplerine paralel olarak gerçekleştirilmelidir.

Belediyecilikte vatandaşın beledi hizmetlere aktif katılımının sağlanması için belediyenin web sitesinden anket uygulamaları yapması hizmetlerde etkinlik ve verimlilik adına yararlı olacaktır. Belediyenin temel prensibi 5 yıl içerisinde nüfusun 250.000 kişiye ulaşabileceği öngörüsüyle kentte alt yapı, üst yapı ve doğal kaynakların kullanımını konusunda bir planlamaya gitmesi gerekmektedir. Sanayileşen Torbalı'da eğitim seviyesinin yükseltilmesi konusunda Torbalı Kaymakamlığı ile ortak çalışmalar yapılması sürdürülebilir kent yaşamının en önemli sağlayıcıları olacaktır.

Belediyenin AB hibe destekleri ve İZKA desteklerinden yeterince yararlanmadığı, icraatlarını merkezi hükümet destekleriyle gerçekleştirdiği gözlemlenmiştir. Bu anlamda belediyelerin kaynak aktarımı konusunda alternatif yollara başvurması beklenmektedir. Belediye'nin ilçede bulunan eğitim, göç gibi temel sorunların çözümü için Avrupa Birliği EURODESK temas noktası kurarak ilçeye yabancı gönüllüleri getirerek gönüllülük hizmetleri kapsamında ilçedeki STK'larla çalışmak suretiyle koordinatörlük yapması yararlı olacaktır. Belediyenin ilçe sorunlarının çözümünde paydaşlarını arttırması hem kısa sürede çözüme ulaştıracak hem de belediyenin bu alandaki yükünü hafifletecektir. Ayrıca Torbalı

Belediyesi'nin il düzeyindeki belediyeler kadar büyük bir nüfus kesimine hizmet vermekte olmasından dolayı belediye yönetiminde stratejik planlamaya uygun hareketin yapılması, kaynak kullanımı konusunda performans değerlendirmesi yapılması konusunda hassasiyet göstermesi beklenmektedir.

3.1.3. Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı Meslek Yüksekokulu Müdürü ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular

Torbalı'da mermer sektörü son 15 yılda yükselişe geçmiştir. İlçede mermer sektörünün Torbalı'da ilerlemesinde, üniversitenin mermer sektöründe faaliyet gösteren firmalara akademik destek sağlaması noktasında katkıları olmuştur. Çünkü Torbalı MYO, Türkiye'de mermercilik ve sondajcılık üzerine kurulan ilk meslek yüksekokuludur. Okulun Ege Bölgesi ve Torbalı'da gelişen mermer sanayinin ara eleman ihtiyacına cevap verebileceği düşünülmektedir. Türkiye'de bazı meslek yüksekokulları öğrencisizlikten kapanırken, Torbalı MYO öğrenci sayısını arttırmakta, hatta yeni bölümler açma noktasında ilerlemektedir. MYO'nun Tunus ve Almanya ile yaptığı işbirlikleri kıymetlidir.

MYO'nun öğrencilerin mezuniyet sonrası istihdamı konusunda İŞKUR ile seramik, doğaltaşlar, maden ve fayans sektörüne yönelik ortak yürüttüğü etkinlikler ilçede ve ülke genelinde sektörlerdeki ihtiyacı ve mesleklerin geleceği konusunda öğrencileri bilgilendirmede farkındalık yaratmıştır. Torbalı İŞKUR görevlileri tarafından MYO bünyesinde düzenlenen etkinlik kapsamında öğrenciler İŞKUR'a kayıt olma ve İşbaşı Eğitim Programı'na katılma sonrası istihdam edilme konusunda bilgilendirilmiştir.

MYO, iki büyük TÜBİTAK Projesi, 10'un üzerinde BAP Projesi çıkarmıştır. MYO bünyesinde Türkiye'nin ilk hidrojeolojik modelleme laboratuvarı açılmıştır. Bu laboratuvar Torbalı Havzası için yer altı suyu modelleme çalışması yapmaktadır. Aynı zamanda laboratuvar yer altı suyunun kapasitesi ve sürekliliği ile ilgili fikir vermektedir. Laboratuvar öğrenciler için eğitim alanı olmakla beraber Torbalı'da kamu sektörü ve özel sektöre hizmet etmektedir. Üniversite bünyesinde açılacak olan yeni bölümler olan kaynak teknolojisi, maden teknolojisi ve kimya teknolojisi bölümlerinin ilçedeki sanayi kuruluşlarının ara eleman ihtiyacına cevap verebileceği düşünülmektedir. İlçedeki sanayi kuruluşlarının çoğunlukla Torbalı dışından istihdam

etme zorunluluğundan dolayı Torbalı'daki sanayicinin ihtiyacı olan ara elamanı yetiştirebilecek üniversite bölümlerini özellikle CNC Operatörlüğü ve kaynak teknolojisi bölümlerini MYO bünyesinde açma konusunda ticaret odası ile sürekli görüşmeler yapılmalı ve çok daha hızlı hareket edilmelidir. Ayrıca Torbalı'nın ihtiyacı olan bölümleri açarak o bölümde çalışabilecek öğretim üyelerinin Torbalı için projeler üretmesi beklenmektedir. Teknik eleman yetiştiren bir kurum olarak yurt dışındaki üniversitelerle ve Torbalı Ticaret Odası ile daha çok protokoller yapması beklenmektedir. Yeni açılacak bölümlere Torbalı Ticaret Odası ile protokol yapılarak istihdam garantisi verilebilecek işbirliklerine gidilmelidir. Üniversite yeni bölümlerinin tanıtımında bu yola başvurabilir.

Diğer nokta üniversite öğrencilerinin yaşam alanı olarak Torbalı'yı tercih etmeleri ve Torbalı'da öğrenci hareketliliğini sağlamaları ilçenin ekonomik kalkınmasına da hizmet vermektedir. Ancak öğrencilere ait özel veya devlet yurtlarının olmaması öğrenciler için dezavantajlı bir durum yaratabilir, çünkü Torbalı'ya İZBAN'ın gelmesi ile artan konut kiralari öğrenci bütçesini olumsuz etkileyebilir. Üniversite bu konuda insiyatif oluşturabilir.

Dokuz Eylül Üniversitesi'nin Torbalı'nın tanıtımına, kültürel ve tarihi mirasının ortaya çıkarılmasına katkısı ise 1990'lardan bu yana yürütülen mağara araştırmaları ile olmuştur. DEÜ yaptığı mağara araştırmaları ile ilçede 7 tane mağaranın gün yüzüne çıkarılmasını sağlamıştır. Bu kapsamda 164 m uzunlukta ve içinde çok sayıda yarasanın yaşadığı Dümbelek Mağarası, 86 m derinlikte ve az sayıda yarasanın yaşadığı Maden Mağarası, 30 m derinlikte Onyx Mağarası, 58 m derinlikte ve 134 m uzunlukta olan içinde çok sayıda güvercinin yaşadığı Güvercinli Mağara, 45 m derinlikte ve 80 m uzunlukta olan MTA ile işbirliği halinde ortaya çıkarılan Sarı Kristal Mağarası, Roma Döneminde yerleşim yeri olarak kullanılan Uyuzdere Mağarası, 16 m derinlikte ve 270 m uzunlukta olan İncirli Mağara keşfedilmiştir. İlçede mağaraların yerli ve yabancı turistlere tanıtılması ve ziyaretçi yelpazesi oluşturulmasına yönelik çalışmaların yapılması gereklidir.

3.1.4. Torbalı Ticaret Odası Başkanı ve Torbalı Ticaret Odası Genel Sekreteri ile Gerçekleştirilen Mülakatlardan Elde Edilen Bulgular

Torbalı Ticaret Odası'nın Torbalı'nın ekonomik kalkınması noktasında çalışmaları kıymetli bulunmuştur. 2513 faal üye ile hizmet veren TTO'nun, ilçedeki sanayinin gelişmesi ve sürdürülebilir hale gelmesinde yerel, ulusal ve uluslararası düzlemde yaptığı çalışmalar önemlidir. Oda 2012'den beri akredite olarak hizmet vermektedir ve A sınıfı oda kategorisindedir. Odanın Torbalı'nın ekonomik gelişmişliği ile basında yer almasında da önemli katkısı bulunmaktadır. Bu kapsamda Torbalı'nın ekonomik kalkınması konusunda Hürriyet Ege, Milliyet Ege, Posta Gazetesi Ege Eki, Egeli Sabah, Habertürk Egeli, Yeni Asır, TRT, NTV, CNN Türk, TRT World, Kanal 7, Kanal 35, Ben TV, FRM Net Tv, Anadolu Ajansı, Rus Ans Tv gibi yerel, ulusal ve uluslararası medya kuruluşlarından ileri düzeyde istifade ederek vurgulamaktadır.

Torbalı'nın tanıtımına dair odanın yaptığı diğer önemli hamle Torbalı'nın tarımı ve sanayisini bir araya getiren zeytin kolonyası üretimini özel sektöre yaptırarak, bu ürünü Ankara'daki bürokratlara göndererek ilçede bir marka değer yaratmasıdır. Oda ayrıca kurutulmuş domateste öncü olan Torbalı hakkında ulusal basında yayınlar yaptırarak sanayicinin dikkatini Torbalı'ya çekmeyi başarmıştır.

Oda, faaliyetlerinde TOBB'un Ege Üniversitesi'nden atadığı akademisyenlerin danışmanlığından yararlanmaktadır. Ayrıca EGESSEM ile "Torbalı Ticaret Odası'nın Stratejik Planlarına Yönelik Eğitim Programları Yürütme Projesi" üzerine protokol yapılmış, ticaret odası personelinin eğitiminin yanı sıra bölgesel kalkınma konusunda Torbalı'nın ivme kazanması hedefine yönelik projeler geliştirmesi yönünde planlama yapılmıştır. Projede amaç Türkiye'nin 2023 ekonomi hedeflerinde daha güçlü bir Torbalı nasıl oluşturulabilir sorusunu cevaplandırmaktır. Yerel kalkınma konusunda tarıma dayalı sanayinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar proje kapsamına alınmıştır.

Oda, ekonominin gelişmesinin üyelerinin yaşadığı sektörel sorunlara eğilmek ve çözmek olduğu görüşüyle üyeleriyle yakından ilgilenmektedir. Bu kapsamda TTO, üyelerin sorunlarına bakanlık düzleminde cevaplar aramakta, üyelerine karşı oluşan kartellerle mücadele ederek piyasa tuzaklarına karşı üyelerini korumaktadır. Örneğin geçtiğimiz yıllarda beton ve demir fiyatlarının yükselmesiyle Torbalı'da inşaat

sektörünü olumsuz etkileyecek unsurlar ortaya çıktığında oda yönetim kurulu inşaat sektöründe faaliyet gösteren müteahhitlerin 15 günlük süreyle demir ve beton satın almamaları konusunda yönlendirmiş ve piyasa fiyatlarının geri çekilmesinde etkili olmuştur. İlçede yıllık yaklaşık 6000 konut yapılmakta ve satışa sunulmaktadır. İnşaat sektörünün bu denli gelişmiş olduğu ilçede temel inşaat malzemelerinin fiyatlarındaki artış inşaat sektörünü olumsuz etkilemiş olduğundan yapılan boykot piyasanın dengeye kavuşmasını sağlamıştır.

TTO, üyeleri arası ekonomik işbirliklerini arttırma noktasında çapraz kaynaştırma toplantıları düzenlemekte, sanayicilerin üretim miktarlarını arttırabilmesi için üyelere yönelik e- ticaret ve dijital ihracat konularında eğitimler düzenlemektedir. Ayrıca kendi bünyesinde kurmuş olduğu İŞKUR Hizmet Birimi ile sanayicinin ihtiyaç duyduğu alanda ve iş arayanların çalışmak istedikleri alanları dinleyerek karşılıklı eşleştirmeler yapmaktadır. Eşleşmesi yapılmayan işçileri ise Torbalı İŞKUR Hizmet Noktası'na yönlendirmektedir. TTO 2015'ten beri her yıl, İŞKUR- Torbalı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ile işbirliği yaparak Kariyer ve İstihdam Fuarı düzenlemektedir. Fuar kapsamında 60 firma ve 43 meslek lisesi stant açmış olup iş arayanlarla işçi arayanların bir araya getirilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda 60 insan kaynakları yöneticisi ve 450 işsiz ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. TTO ayrıca ilçede bulunan Torbalı MYO ile sanayicinin ihtiyacı olan sektörlerde ara elaman yetiştirilmesi için YÖK nezdinde çalışmalar yürütmüştür. Üyelerin ulusal ve uluslararası yeni pazarlar bulabilmesi için yurt içi ve yurt dışında iş gezileri düzenlemekte, fuarlara katılım göstermektedir. Ayrıca ikili işbirlikleri kapsamında Almanya'dan stajyer öğrencileri ağırlamakta, aynı zamanda uygulamalı eğitimin verildiği bir kurum olarak hizmet vermektedir. Sanayicilere güncel mevzuat değişiklikleri ve teşvikler konusunda sürekli bilgilendirme yapmaktadır. TTO, sanayicilerin yabancı dil öğrenmelerini teşvik etmek için ilçede bulunan özel yabancı dil eğitim kurumları ile işbirlikleri yapmıştır. Oda bünyesinde yurt dışındaki yabancı yatırımcılarla işbirliklerinin geliştirilmesi ve ilçede faaliyette bulunan yabancı yatırımcılarla görüşmelerin daha sağlıklı yürütülmesi için dış ilişkiler birimi kurulmuştur. Oda, yurt dışında St. Petersburg Ticaret Odası, Moskova Sanayi ve Ticaret Odası ve Batum Ajara Ticaret Odası ile ikili işbirlikleri yapmıştır. Oda, Tiflis'teki İş Forumu'na katılmış, Moskova'da Rus - Türk İşadamları Birliği'ne ve Polonya'da Türkiye - Polonya İş ve

Yardımlaşma Forumu'na ziyarette bulunmuştur. Ulusal düzlemde ise başarılı bulunan Manisa, Balıkesir, Aydın, Rize, Trabzon, Kayseri Sanayi ve Ticaret Odaları'na ziyaretler gerçekleştirmiş, ikili işbirliklerini güçlendirmiştir. TTO'nun ilçedeki sanayi kuruluşlarındaki ara eleman açığının giderilmesine en büyük katkısı TOBB ETÜ ile ortak yürüttüğü meslek lisesi kampüsünün ilçede inşasıdır. Ayrıca oda, özellikle inşaat, maden gibi birçok alanda çalışmasına rağmen mesleki yeterliliği elinde bulunmayan işçilere yönelik MEYBEM A.Ş ile işbirliğine giderek işçilere sınavlar düzenlemiş ve mesleki yeterlik belgeleri edinmelerine katkıda bulunmuştur.

TTO ilçede kurulan Torbalı OSB, Pancar OSB ve kurulması planlanan Mobilya OSB'nin kuruluşuna dair fikir verme ve katkıda bulunma noktasında söz sahibi olmuştur. Özellikle Pancar OSB'ye doğal gaz getirilmesi ve otoyoldan cep açılması konusunda bürokratlarla görüşmelerini sürdürmektedir.

TTO ilçede ekonomik krizlerde yaşanan yerel kalkınma hamlelerini oluşturabilmek adına bazı kampanyalar yürütmüştür. "Torbalı'nın Parası Torbalı'da Kalsın" Kampanyası bununla ilgilidir. Bununla yerel halkın Torbalı'dan alışveriş yaparak ilçe esnafının ayakta kalması amaçlanmıştır. Ulusal ölçekte meydana gelen terör olayları ile yatırımcının geri çekilmemesi ve ekonomik hayata atılması ile ilgili başlattığı diğer kampanya ise "Ayrıştırmaya Karşı Birleştirici Ol" Kampanyasıdır. Bu kampanyanın amacı terör olaylarında ekonomik belirsizlikten ötürü işletme kurmaya sıcak bakmayan girişimcilerin ekonomik faaliyete başlamalarını teşvik etmektir. Oda yönetimi, 15 Temmuz Darbe Girişimi'nde ilçede bulunan 60 yabancı sanayiciye İngilizce mektuplar göndererek siyasi karışıklıkların ekonomik faaliyetleri olumsuz etkilemeyeceğine dair teminat vermiş, ilçedeki ekonomik faaliyetlerin yürütülmesinde güven ortamı oluşturmuştur.

TTO, ilçede yapılabilecek, ilçeye olumsuz sonuçlar getireceği inanılan çalışmalara da karşı durmuş, Ankara'da sesini duyurmuştur. Geçtiğimiz yıllarda ilçede İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin katı atık bertaraf tesisini Torbalı'ya yaptırması gündeme geldiğinde ilçede topladığı dilekçeler ve dönemin orman ve su işleri bakanı ile yaptığı görüşmeler ile ilçede tesisin yapılması görüşünün geri çekilmesine katkıda bulunmuştur.

TTO'nun ilçe düzeyindeki çalışmaları ekonomik gelişmişliğin sağlanması ve sürdürülebilir hale getirilmesinde başarılı bulunmakla beraber, Torbalı genelinde

üretim yapan firmaların elektronik ticaret yaparak üretim hacimlerini artırma noktasında bilgi teknolojileri alt yapısının kurulması konusunda sanayiye öncü olması beklenmektedir. Ülkemizde göreve yeni başlayan büyükelçi ve konsolosların Torbalı'ya getirilerek ilçedeki ekonomik çarkların nasıl döndüğü konusunda kendi ülkelerindeki sanayicileri etkilemeleri için ziyaretler planlamasına ön ayak olması ilçedeki ekonomik gelişmişlik düzeyini daha ileriye taşıyacak bir uygulama olabilir. Bunun yanı sıra ilçede havacılık ve uzay sanayi, otomotiv sanayi ve yenilenebilir enerji sektörlerinin daha geniş yer bulması için buna yönelik çalışmalar yapılmasının ilçeyi iller sıralamasında daha üst düzeylere taşıyacağı düşünülmektedir.

3.1.5. Torbalı KOSGEB Temsilcisi ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular

Torbalı KOSGEB Temsilciliği, İzmir'de kurulan ilk ilçe temsilciliği olması yönüyle önemlidir. Temsilcilik, 2011'de Güney Ege Havzası'ndaki KOBİ'lere yönelik hizmet vermeye başlamıştır. Çevre ilçeler olan Tire, Selçuk, Menderes, Gaziemir ve Buca'da temsilcilikler açılmasına rağmen İzmir'e gitmek yerine Torbalı'daki temsilcilikle sürekli bağlantı kuran KOBİ'ler mevcuttur. Bunda Torbalı KOSGEB Temsilciliği'nin bürokrasiyi azaltan uygulamaları ve üyelerle kurduğu yakın ilişkiler etkili olmuştur. Temsilcilik, son 4 yılda 20 KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi vermiş, bu eğitimlerden 600 girişimci yararlanmıştır. Temsilcilik kurulduğu günden bu yana 2000'in üzerine üye kaydetmiş, mevcut üyeler ve yeni kaydolan girişimci üyelere yönelik eğitim destekleri vermiş, aynı zamanda KOSGEB devlet destekleri konusunda üyelerini bilgilendirmiştir. KOSGEB Temsilciliği faaliyetlerini TTO işbirliğinde yürütmektedir. Yeni girişimcilere ilçede iş yeri açmada yer tespiti ve iş alanı konusunda yönlendirmeler de yapan KOSGEB Torbalı, 50'nin üzerinde kadın girişimciyi ilçeye kazandırmıştır. KOSGEB Torbalı'nın ilçedeki KOBİ'lere kanaat önderliği yaptığı tespit edildiğinden, ilçedeki mevcut KOBİ'lerin ekonomik faaliyetini sürdürmesi noktasında desteklemelerde bulunması ve yeni açılan KOBİ'lerin faaliyetlerinin desteklenmesi, denetlenmesi ve yönlendirilmesi noktasında Torbalı'nın ekonomik kalkınmasına katkı sunduğu gözlemlenmiştir.

3.1.6. İzmir Pancar Organize Sanayi Bölgesi Yetkilisi ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular

Pancar OSB, Torbalı'nın ekonomik kalkınmasına 2234 kişinin istihdamıyla katkıda bulunmaktadır. OSB'de 34 firma üretimde olup, bunların 30 tanesi yerli, 4 tanesi yabancı kökenlidir. OSB'nin çevresel düzenlemeleri ve atık yönetimi OSB tarafından yapılmakta, alt yapı çalışmaları tamamlanmıştır. OSB'de henüz bir veri tabanı oluşturulmadığından dolayı OSB'nin yerel kalkınmaya katkısının tespiti için OSB'de üretim yapan firmaların üretim hacimleri, ciroları ve ihracat- ithalat rakamları bilgisine ulaşılamamıştır. Buna yönelik bir sistemin OSB tarafından geliştirilmesi OSB'nin ilçeye yaptığı katkının sayısal değerinin ortaya konması ve firmaların yıllara göre üretim miktarlarındaki değişimleri tespit ederek firmaların ilerlemesi veya gerilemesindeki faktörlerin ortaya çıkarılması ve müdahale edilmesi noktasında büyük önem taşımaktadır.

3.1.7. Torbalı Organize Sanayi Bölgesi Yetkilisi ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular

Torbalı OSB, 5 firması ve 298 çalışanıyla Torbalı ekonomisine katkıda bulunmaktadır. OSB alt yapı çalışmalarını büyük oranda tamamlamış, ancak çevresel düzenlemeler ve atık yönetimi konusunda OSB bünyesinde henüz tesisler kurulamamıştır. Atık yönetimini OSB dışındaki özel firmalar veya kamu kurumlarıyla ortak yürüten OSB, yabancı yatırımcıya kendini tanıtmada konusunda çalışma yapmalıdır. OSB'nin tanıtımında TTO ile koordineli hareket edilmeli, ülkemize gelen yabancı yatırımcıların Torbalı'yı keşfetmesi sağlanmalıdır. OSB yeni olması dolayısıyla sanayi parseli metre kare fiyatları uygundur ve yatırımcı çekmeye müsaittir. OSB bünyesine bir meslek lisesi kurulması ve makine bölümünün açılması, OSB içinde yaşanan makine teknisyeni ihtiyacının giderilmesine doğrudan katkı sunabilir. OSB bünyesinde bir veri tabanı bulunmadığı için, Torbalı OSB'de üretim yapan firmaların üretim hacimleri ve ciroları hakkında bilgiye ulaşılamamıştır. OSB'deki firmaların ilçedeki istihdama katkı sağladığı bilinmekle beraber, bu katkının oransal değişimi ve üretimdeki değişimin ölçülmesi ve ilçe ekonomisindeki yerinin tespiti konusunda bu tür bir çalışma yapılması tavsiye edilmektedir.

3.1.8. Torbalı Ziraat Odası Başkanı ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular

Ziraat Odası Torbalı'da çiftçinin devlet teşvikleri ve desteklemeleri konusunda bilgilendirilmesi, çiftçinin üretimdeki girdi maliyetlerini aylık raporlar halinde bakanlığa sunması ve ilçede çiftçinin yaşadığı sorunların çözümünde bakanlık düzeyinde görüşmeler yapması noktasında ilçe zirai gelişimine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca oda bünyesine satın aldığı pamuk toplama aracı, traktör gibi zirai araçların çiftçiye piyasa bedelinin daha altında hizmet vermesini sağlayarak çiftçinin kar marjını yükseltmeye çalışmaktadır. Çiftçinin piyasaya nazaran daha yüksek pay alabildiği zeytinyağı sıkım tesisini kurarak çiftçinin kalkınmasına destek olmaktadır. Ayrıca oda ilçede kurulması planlanan Besi OSB'nin kuruluş yeri hakkında bakanlık düzeyinde görüş beyan etmiştir

Odanın ilçede çiftçilere aromatik bitki üretimine yönelik eğitimler verilmesini sağlaması ve ilçede tarım ürünleri, süt ve süt ürünleri alanında aktif olan kooperatiflerin kurulmasına öncü olması beklenmektedir. Ayrıca odadan ilçede mısır, zeytin ve pamuk üzerine verilen desteklerin artırılması ve kurutulmuş domatese de destek sağlanması noktasında bakanlık düzleminde çalışma yürütmesi beklenebilir.

3.1.9. Torbalı İlçe Tarım ve Orman Müdürü ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular

İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'nün, ilçede üretim yapan çiftçilerin sulama, ilaçlama konularında eğitilmesi, arıcılara eğitimler vermesi gibi tarım ve hayvancılığa dönük yaptığı çalışmalar kıymetlidir. Bakanlık tarafından düzenlenen projelerin Torbalı'daki uygulayıcısı olan kurum, ilçede ipekböcekçiliğinin ekonomik faaliyet olarak yeniden canlandırılması noktasında Koza Birlik ile ortak çalışmalar yürütmüştür. Kurum ilçede kayıt altında bulunan 11.000 su kuyusunun vahşi su kullanımına bağlı olarak kurumasının önüne geçmek için ilçede tarımsal üretim yapan çiftçilere yönelik damla sulama hakkında eğitimler vermiş ve çiftçi bu konuda bilinçlendirilmiştir. İlçede tarımsal sulama yöntemi değiştiği için az miktarda su ile tarım arazisinde daha çok alan sulanmış ve elde edilen verim artmıştır. Kurumun ilçede mantarcılık ve aromatik bitki üretiminde çiftçiye eğitimler vermesi ve bu alandaki

üretim miktarlarının arttırılması noktasında çalışmalar yapması, İZKA'nın kırsal kalkınma hibe desteklerinden yararlanması, ilçede arıcılara yönelik dağlık arazide bal ormanı oluşturulması konusunda ilgili kamu kurumlarıyla ortak çalışmalar yürüterek projelendirmeye gitmesi ve balı Torbalı'da marka haline getirmesi konusunda çalışma yapması beklenmektedir.

3.1.10. Torbalı Orman İşletme Şefi ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular

Torbalı Orman İşletme Şefliği'nin ilçede devlet izniyle kestirilen ormanların ağaç, mobilya ve kâğıt sanayide kullanılmak üzere ilçe dışına endüstriyel üretim için çıkarılması, ilçe ekonomisine katma değer sunması yönüyle katkıları bulunmaktadır.

Şefliğin Torbalı'da orman varlığının fazla olduğu Ormanköy, Dağtekköy ve Dağkızılca gibi köylerde ilçedeki arıcıların ihtiyaç duyduğu bal ormanlarının oluşturulması noktasında çalışmalar yapması tavsiye edilmektedir.

3.1.11. Torbalı Esnaf ve Sanatkârlar Odası Genel Sekreteri ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular

Odanın ilçenin yerel kalkınmasına katkısı olduğu gözlemlenmiştir. İlçede 3.000 aktif üyesine hizmet veren odanın esnafa yönelik eğitim ve etkinlikler gerçekleştirdiği ve esnafın ekonomik dar boğaza girdiği anlarda Esnaf ve Sanatkârlar Kredi Kefalet Kooperatifleri ile bağlantı kurarak esnafın kredi kullanmasını sağladığı, ilçedeki AVM'ler ve seyyar satıcılar konusunda farkındalık yarattığı tespit edilmiştir. Ancak odanın yeni kurulacak ticari işletmelerin ilçedeki açığa göre hangi alanlarda, hangi lokasyonda hizmet vermesi gerektiğine dair yönlendirmeler yapması beklenmektedir. Oda ile ilgili diğer husus; odaya kayıtlı üretim faaliyeti yapan işletmelerin İZKA desteklerinden yararlanması için esnafa yönelik bilgilendirme faaliyetlerini yürütmesidir. Odanın yurt dışındaki diğer odalarla ikili işbirlikleri yapması oda yönetiminde Torbalı esnafına yönelik daha efektif kararlar alınmasına katkı yapacaktır. Odadan, Torbalı esnafının AVM'ler karşısında korunması için yasa tasarılarının hazırlanmasında Ankara'da faaliyetler yürütmesi, ayrıca ilçe esnafının da

vatandaşın Torbalı'dan alışveriş yapması için makul fiyatlarda satış yapması konusunda bilinçlendirme çalışması yapması beklenmektedir.

3.1.12. Torbalı Şoförler ve Otomobilciler Esnaf Odası Başkanı ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular

Odanın ilçede baş gösteren tren kazalarının önlenmesi noktasında farkındalık yaratması, İZBAN köprülerinin inşasının geri çekilmesi ve ilçeye şehir otogarının yapılması için verdiği kamusal mücadele konusunda değerli çalışmaları bulunmaktadır. Oda yönetiminin ilçedeki trafik yoğunluğuna çözüm noktasında belediye ile işbirliği halinde çalışması ilçe trafik sorununun giderilmesine yardımcı olacaktır. Odanın AB fonlarından yararlanma veya yurt dışında bazı odalarla işbirliğine gitme konusunda eksikleri bulunmaktadır. Bunda yönetimin finansal kaynaklarından düzenli gelir sağlayamaması etkili olmuş olabilir. Ancak odanın, nüfusu 200.000'e dayanan Torbalı'nın ulaşım yönetiminde yurt dışından model alabileceği bazı kentlere inceleme gezileri düzenlemesi, uluslararası eğitim vb faaliyetlere katılması, ilçedeki ulaşım sorununun çözümünde daha rasyonel bakış açısı kazanması ve uygulama noktasında faydalı olacağı düşünülmektedir.

3.1.13. Torbalı Halk Eğitim Merkezi Müdürü ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular

Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü ilçedeki geçici koruma altındaki yabancılara yönelik Türkçe kursları ve meslek kursları açarak ilçede yaşayan Suriyelilerin eğitilmesi ve Torbalı'daki sosyal ve ekonomik hayata katılabilmeleri için önemli çalışmalar yürütmüştür. Müdürlük Türkiye'de bulunan sığınmacılara yönelik hem meslek edindirme hem de ücret kazandırmaya yönelik Cash for Work Projesi'nin yürütülmesinde Bornova, Buca, Karabağlar ve Konak Halk Eğitim Merkezleri ile birlikte İzmir ili ve Torbalı ilçesi düzeyinde katkı sağlamıştır. Torbalı ilçesinde 15.000'i bulan Suriyeli sığınmacının meslek edinmesi ve meslek edinirken maaş kazanması noktasında katkıda bulunan müdürlük, ilçedeki yabancılara yaşları ve eğitim düzeylerine göre Türkçe eğitimi ve açık öğretim eğitimleri vermektedir.

Müdürlüğün Ulusal Okuma Yazma Seferberliği kapsamında Torbalı’da özellikle Doğu ve Güneydoğu’nun dezavantajlı bölgelerinden göç eden ve okula gitme şansı olmayan kadın nüfusun ağırlıkta olduğu okuma yazma bilmeyenlere yönelik açtığı okuma yazma kursları geri dönüşleri dolayısıyla değerlidir. Kurslar kapsamında 51 adet okuma yazma kursu açılmış bu kurslardan 1800 kişi yararlanmış ve okuma yazmayı öğrenmiştir. Okuma yazmaya teşvik etmek ve eğitimden haberdar etmek amacıyla ilçedeki diğer kamu kurumlarıyla ortak hareket edilmiş ve okuma yazma bilmediği tespit edilen 3000’i aşkın vatandaş telefonla aranarak eğitimler konusunda bilgilendirilmiştir.

Müdürlüğün ilçede okuma yazma kursu hariç açmış olduğu 534 kursun 217’si meslek edindirme, 317’si ise sosyal kültürel kurs olarak açılmıştır. Bu kurslardan ilçe genelinde 9161 kişi yararlanmışır. Ayrıca müdürlük, ilçede huzurevi, cezaevi ve devlet hastanesinde verdiği mesleki ve sosyal kültürel kurslarla dezavantajlı kesimin eğitim desteğinden yararlanmasını sağlamıştır. Müdürlüğün ilçede unutulmaya yüz tutmuş hasır sepet örgücülüğü gibi mesleklerin yaşatılması ve bu konuda kadın istihdamına yönelik KIZILAY’la işbirliği halinde yürüttüğü çalışmalar, aile ekonomisine doğrudan katkı sağlayacak çalışmalar arasındadır.

Halk Eğitim Müdürlüğü’nün okuma yazma kursu konusunda daha çok vatandaşa ulaşması elzemdir. Ayrıca müdürlük derslikleri yetersiz olduğu için eğitimlerin ilçenin farklı kurumlarında verildiği göz önüne alınarak müdürlüğe ait tüm dersliklerin bir arada olabileceği büyüklükte bina tahsis edilmeli ve hizmetlerin tek bir çatı altında yürütülmesi sağlanmalıdır.

3.1.14. İZKA Genel Sekreterliği Uzmanları ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular

İZKA Torbalı’ya kırsal kalkınma, mesleki eğitim ve KOBİ destekleriyle ilçenin ekonomik kalkınmasına yönelik faaliyetleri ile hizmet etmektedir. En son 2018’de Metropolis antik kentinin Hamam - Gymnasium Koruma Çatısı Projesi ile sosyal kültürel kalkınmaya katkı sunmaktadır.

İZKA, Torbalı’da 2008-2018 arasında 23 projeye hibe desteğinde bulunmuştur. Bunlardan 2018’de yürütülen 1’i kültürel varlıkların yaşatılmasına dair, 2014’te yürütülen 1’i OSB’ye geri dönüşüm tesisinin kurulmasına dair, 2012’de 2’si

yenilenebilir enerji desteğine dair, 2010'da yürütülen 2'si kırsalda ekonomik çeşitliliğe dair, 2009'da yürütülen 3'ü kırsal kalkınmaya dair, 2'si ise sosyal kalkınmaya dair, 2008'de desteklenen 12 proje KOBİ'lere yöneliktir. İlçede İZKA desteklemesinin 2011, 2013, 2015, 2016 ve 2017'de olmaması ve ilçeye verilen desteklerin 2008'den bu yana azalış göstermesi dikkat çekicidir.

İZKA'nın Torbalı'da Ege Üniversitesi Ege Mağara Araştırma ve Koruma Derneği işbirliğinde yürüttüğü "İzmir'in Mağaraları Projesi"nin bir kısmı Torbalı'da gerçekleştirilmiştir. İZKA, İzmir'de doğa ve çevreyi korumaya yönelik sürdürülebilir çalışmaların yürütülmesi kapsamında Selçuk, Foça, Çeşme, Bergama, Seferihisar, Karaburun, Dikili, Urla, Ödemiş ve Torbalı'da mağaraların keşfedilmesi ve il tanıtımına katkıda bulunma amacıyla 10 aylık proje süresince 75.000 TL olan proje bütçesinin 55.000 TL'lik kısmını finanse etmiştir. 20.000 TL'si EGEMAK tarafından finanse edilen proje sonunda Torbalı'nın, Buca ve Kemalpaşa ile birlikte İzmir'de en çok mağaraya sahip ilçe olduğu tespit edilmiştir.

İZKA'nın yatırım destek ofisinin İzmir'in yabancı yatırımcılara tanıtılması konusunda yurt dışı gezi ve fuar çalışmaları kıymetlidir. Ancak ofisin Torbalı özelinde çalışma yapması konusunda daha çok katkı yapması beklenmektedir. İZKA Kalkınma Kurulu'nda Torbalı'dan bir yerel yönetici veya üniversite yetkilisinin yer almaması ise göze çarpan eksikliklerdendir. İzmir'in ekonomik kalkınmasına ödediği vergiler ve yaptığı ihracatla % 50'ler düzeyinde katkıda bulunan bir ilçenin ajansın kalkınma kurulunda temsilinin sağlanması, İZKA'nın hazırlayacağı bölge planının yürütülmesinde ve İzmir hakkında alacağı kararlar konusunda yararlı olacaktır.

3.1.15.Ege Bölgesi Sanayi Odası Basın Temsilcisi ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular

Torbalı'da 10 işçi çalıştıran tüm sanayi kuruluşlarının kayıt olmak zorunda olduğu EBSO; kapasite raporu çıkartma, ihracat teşviklerinden ve ihracatçıya yönelik kredilendirilmeden yararlanma, yurt dışında tanıtım ve fuarlara katılma ve yurt dışına çıkışta hızlandırılmış vize işlemlerinden yararlanma noktasında imza yetkisi bulunan, sanayiciye kurumsal destek sağlayan bir kurumdur. EBSO'nun ilçede bulunan Pancar OSB'nin kuruluşunda temsilci sayısı bakımından % 70, Torbalı OSB'nin kuruluşunda ise % 85 etkisi olmuştur. Ayrıca ilçede kurulması planlanan Mobilya OSB'nin kuruluşunda EBSO paydaş olarak yerini almıştır. EBSO, 37 yıldır yapmakta olduğu

İzmir’de En Büyük İlk 100 Firma sıralamasında Torbalı’dan 12 firmayı tespit ederek Torbalı’nın ekonomik gelişmişliğine temas etmiştir. Oda, düzenlediği fuarlarda Torbalılı sanayicilerin yer almasını sağlamaktadır. İlçe düzleminde verdiği hizmetler yerel kalkınmaya katkıda bulunmuştur.

3.1.16. Ege İhracatçı Birlikleri Basın Müşaviri ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular

EİB, Torbalı’da tütün ve tütün mamulleri üretimi, meyve, sebze ve bakliyat üretimi ile süs bitkileri üretimi, hayvansal ürünler üretimi, ağaç ve orman ürünleri üretimi, hazır giyim ve konfeksiyon ürünleri üretimi, deri mamulleri üretimi, halı üretimi, otomotiv yedek parça üretimi, gemi ve yat üretimi, elektrik - elektronik, makine ve aksamları üretimi, demir - çelik üretimi, mücevher ve madenden yapılmış eşya üretimi alanlarında üretim yapan ihracatçı firmaların kaydolduğu bir çatı kurum olarak Torbalı’daki ihracatçıların sayısı, ihracat miktarları, ihracatçıların sektörel dağılımı ve ihracatta bulunduğu ülkeler bazında çok geniş yelpazede bilgi sağlayan ve Torbalı’nın üretimde İzmir iline katkısını ortaya koyan verilere ulaşmamızı yardımcı olan çok gelişmiş veri tabanına sahip bir kurum olması nedeniyle Torbalı’nın yerel kalkınmasına doğrudan hizmet etmektedir.

EİB, kemikleşmiş İhracatın Yıldızları ödül töreniyle sektör 1. 2. ve 3. lerini belirlemekte ve bu kapsamda Torbalı’dan dereceye giren firmaları ihracat miktarları ile birlikte ortaya koymaktadır.

EİB’in yurt dışında tanıtım ve iş protokolleri yapabileceği iş seyahatleri ve fuar düzenleme çalışmalarında Torbalı’daki ihracatçılara doğrudan katkısı bulunmaktadır.

3.1.17. ESBAŞ (Ege Serbest Bölge Kurucu ve İşleticisi A.Ş.) Pazarlama ve Kiralama Müdürü ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular

ESBAŞ, Ege Serbest Bölgesi içerisinde faaliyet gösteren bir firmadır. Bu firma hem serbest bölgedeki gıda, yeme-içme ihtiyacının giderilmesi hem de serbest bölge içerisinde ekonomik faaliyet gösterecek firmaların yer kiralama, bina inşa etme, alt yapı hizmetlerini sağlama konusunda çalışmalar yapmaktadır. Serbest bölgenin

uluslararası arenada tanıtımı için yurt dışı iş gezileri ve fuarlara katılım gösteren ESBAŞ, serbest bölgede dönen ekonomi çarklarının önemli bir dişlisi konumundadır. ESBAŞ'ın bulunduğu Ege Serbest Bölge Türkiye'nin en büyük alana sahip serbest bölgesi olmamasına rağmen 20.000'i bulan kişiye istihdam olanağı sağlayan bir sanayi alanı olması yönüyle Türkiye'deki diğer serbest bölgeler arasında ilk sırada yer almaktadır. Dış ticaret rejimine tabi olan Ege Serbest Bölgesi'nin Torbalı'daki ihracatçı sanayicilerden yaptığı ihracat 2017'de 3.415.207 \$ iken, 2018'de 4.944.130 \$ olmuştur. Serbest Bölge'nin Torbalı'dan yaptığı ithalatın yıllara göre artması, Serbest Bölgenin Torbalı ekonomisine yaptığı katkıyı yıllara göre arttırmaktadır. Ayrıca Ege Serbest Bölgesi'nin Gaziemir ilçesinin gelişimine katkıda bulunması sonucunda, nüfusun ilçede yoğunlaşmasıyla artan konut talebi konut fiyatlarını yükseltmiş ve ilçenin güneydoğu aksında yer alan Torbalı'nın konut satın alma ve kiralama alternatif olarak seçilmesini sağlayarak, konut satışının arttığı ve yaşam alanı olarak tercih edilen yeni bir alternatif sunması konusunda önemlidir.

3.1.18. İzmir Barosu Yönetim Kurulu Üyesi ile Gerçekleştirilen Mülakattan Elde Edilen Bulgular

İzmir Barosu Türkiye'de ilk niteliğinde çalışmalarda bulunmuştur. Baro'nun Torbalı ilçesine yönelik katkısı ise ilçede adli yardım hizmetleri sağlama noktasında dava başvurularını kabul ederek avukat atamasını gerçekleştirme ve maddi gücü zayıf bireylerin hukuki destek alma süreçlerini kolaylaştırma konusunda olmaktadır.

İlçede 1.1.2017 - 7.5.2019 tarihleri arasında adli yardım hizmetine başvuran 362 vatandaşın 275'ine baro tarafından avukat ataması yapılmıştır. Torbalı'da davalara başvuran vatandaş sayıları yıllara göre artan eğilim göstermiştir. 2017'de 87 kişi, 2018'de 132 kişi, 2019'un ilk 5 ayında ise 56 kişi adli yardım talebinde bulunmuştur. Adli yardım talebinde bulunanların % 83'ünü kadınlar oluşturmakta olup, başvuru 225 davanın 186'sı ise boşanma davaları konusundadır. Ekonomik yönden yetersiz vatandaşların avukat masrafindan muaf tutularak avukat giderlerinin baro tarafından karşılandığı adli yardım hizmeti ilçede dezavantajlı ve maddi yoksunluk yaşayan grupların hukuki destek almaları konusunda yardımcı olmuştur. Baronun fırsat eşitliği yaratma ve topluma hukuki destek sağlama noktasında ilçenin sosyal kalkınmasına katkısının olduğu tespit edilmiştir.

İzmir Barosu'nun İzmir'de ve uluslararası alanda mülteciler üzerine yaptığı çalışmalar kıymetlidir. Baro'nun Torbalı'daki mültecilere yönelik çalışmalar yapması ve mültecilerin hukuki destek alması konusunda bilinçlendirme faaliyetleri yapması ilçede mülteciler ve Torbalı halkı arasında yaşanabilecek krizlerin önüne geçebilme noktasında yararlı olabilir.

SONUÇ

Torbalı'nın yerel kalkınmasına yönelik yapılan alan araştırmasında ilçenin ekonomik kalkınmasına en çok katkı sağlayan kurumun Torbalı Ticaret Odası olduğu tespit edilmiştir. Torbalı Ticaret Odası, endüstriyel üretimde Torbalı'nın büyümesi için yapılması gerekenler konusunda çalışmaktadır. Bu kapsamda üyelerinin iç ve dış ticaret hacimlerini geliştirebilmenin yollarını aramaktadır. 398'i ihracatçı 2500'ün üzerinde üyesi bulunan TTO, 2011'de İzmir ilinde ilçe düzeyinde ilk KOSGEB temsilciliğini açarak KOBİ'lere yönelik eğitim ve hibe desteği sağlamaktadır.

TTO, iç pazara yönelik üretim yapan üyelerine yurt içi fuar araştırması ve yurt içi iş gezileri düzenlemektedir. İç ticaret hacminin geliştirilmesi için Türkiye'deki ticaret odaları ile protokoller yapmaktadır. Odanın 2019'da Güneydoğu'da zeytinyağı üretim fabrikasının açılmasına dair en son Mardin Ticaret ve Sanayi Odası ile yaptığı protokol önemlidir. TTO, ihracatçı üyelerin adına yurt dışındaki gümrük ateşeliklerinden yabancı firmaların iletişim bilgilerine ulaşarak üyeleri ile paylaşmakta, sektörel pazar arayışını sürdürmektedir. Bünyesinde bulunan dış ticaret birimi ise dış ticaret hacminin geliştirilmesi için yurt dışında hedef pazarlar belirleyerek üyelerin bu pazarlara erişimini nasıl sağlayabileceği konusunda çalışmalar yürütmektedir. Oda, Ticaret Bakanlığı destekli uluslararası fuarlara katılımı da organize etmektedir. Almanya Bremen Ticaret Odası, Rusya St. Petersburg Ticaret Odası ve Moskova Sanayi ve Ticaret Odası ve İtalya Ticaret Odası ile protokoller yapmaktadır. Ayrıca Rusya, İtalya, Makedonya, Hırvatistan ve Balkan ülkeleri ile fuarcılık çalışmaları yürütmektedir. İlçede mobilya organize sanayi bölgesi kurulması için çalışan oda, ilçenin bir mobilya üssü olabilmesi için İtalya ve Almanya Mobilya Fuarları'na katılım planlamaktadır. Yılda 6000 konutun inşa edildiği ilçedeki inşaat sektörünün gelişimi konusunda Irak Yapı Fuarı'na katılımı hedeflemektedir. Oda, ilçenin ticari durumu ve sanayisi hakkında bilgi vermek ve ilçeye yatırımcı çekmek adına Makedonya Büyükelçisini ağırlayarak Makedonyalı iş adamlarını Torbalı'yı tanıtmada konusunda faaliyet yürütmüştür.

İlçe tanıtımına yönelik yerel ve ulusal basında TV yayınlarına katılan oda, ilçe tanıtımı konusunda ilçenin tarım ve sanayisini bir araya getiren zeytin kolonyası

üretimini özel sektöre yaptırmıştır. İlçenin markalaşmasına doğrudan katkısı bulunan oda, ilçede sanayiciye karşı kurulan piyasa tuzaklarına karşı sanayiciyi korumaktadır. Bu kapsamda son yıllarda artan demir ve beton fiyatlarına istinaden inşaat durdurmak zorunda kalan müteahhitlerin demir ve beton alımını durdurarak fiyatların düşürülmesini sağlamıştır. Odanın ilçenin özel sanayi teşvik bölgesine alınmasına ilişkin meclis çalışmaları ilçe açısından önemlidir.

İlçede ekonomik kalkınmaya etki eden diğer kurum ise Ege Bölgesi Sanayi Odası'dır. EBSO, ihracatçı üyelerine yönelik sağladığı kredi temini konusunda ilçedeki ihracatçılar için önemli bir kuruluştur. Mevduatlarını Eximbank ve Halkbank gibi bankalar yoluyla üyelerinin kullanımına açan EBSO, Torbalı'daki 398 ihracatçı üyeyi finansal yönden destekleyen bir kurum olmasının yanı sıra, ilçede 10 ve üstü sayıda işçi çalıştıran kurumun sına faaliyetlerini sürdürmeleri ve devlet teşviklerini almaları konusunda ihtiyacı olan kapasite raporlarını düzenleyen tek kurumdur. Ayrıca ilçede kurulan Torbalı ve Pancar Organize Sanayi Bölgeleri ile kurulması planlanan Mobilya OSB'nin kuruluş çalışmalarında paydaş olarak yerini almaktadır. EBSO, yıllık cirosu 50.000.000 TL'yi aşan ilk 100 firmaya yönelik bir liste hazırlamakta olup 2018'de bu listeye Torbalı'dan 12 firma girmiştir.

Ege İhracatçı Birlikleri ise Torbalı'da bulunan 398 ihracatçı üye ve bunlara yönelik fuar çalışması, iş gezileri düzenleyen, ikili ticari işbirlikleri için yurt dışından ticaret heyeti getiren 12 ihracatçı birliğini bünyesinde barındıran bir çatı organizasyondur. EİB, sektör 1. 2. ve 3. lerini belirlediği "İhracatın Yıldızları" ödül törenini her yıl düzenlemektedir. Bu kapsamda ilçede 2018'de deri imalatı, giyim eşyası imalatı, zeytinyağı imalatı ve madencilik sektörlerinde Torbalı'dan üye firmaları ödüle layık görmüştür.

İlçedeki ekonomik kalkınmaya doğrudan etkisi olan diğer kurum Ege Serbest Bölge'dir. 2018'de Torbalı'nın dış ticaret rejimine tabi olan serbest bölgeler ile yaptığı ihracatta ilk sırada yer alan Ege Serbest Bölge, bu özelliği ile Menemen Deri Serbest Bölge ve Bursa Serbest Bölge'yi geçmiştir. Ege Serbest Bölge'nin Torbalı'dan yaptığı ithalat miktarı 2017'de 3.415.207 \$ iken, 2018'de 4.944.130 \$ olarak kayda geçmiştir.

İlçenin ekonomik kalkınmasına katkı sunan İzmir Kalkınma Ajansı'nın ise 2008-2018 yılları arasında 23 projeye hibe desteği sağlaması önemlidir. İZKA'nın ilçedeki KOBİ'lerin ar-ge çalışmalarını desteklenmesi, kapasite arttırılması, ürün çeşidinin ve üretimin arttırılması, üretim verimliliğinin arttırılması, fabrikalardaki teknolojinin yenilenmesi, OSB'lere atık su arıtma tesisi kurulması alanlarındaki proje destekleri önemlidir.

İlçede ekonomik kalkınmaya etkisi olan diğer önemli kurum İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'dür. İlçede zirai ve hayvansal üretimde merkezi hükümet tarafından çiftçiye dönük destekleri Torbalılı çiftçilerin yararına sunan kurum, Genç Çiftçi, EKÜY ve ÇATAK Projeleri ile ilçede tarım ve hayvancılığın gelişimine katkı sağlamaktadır. İlçede bulunan Ziraat Odası da İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü ile bazı konularda ortak hareket eden, tarımsal makinelerin çiftçiye piyasa altındaki fiyatlara kiralanması için bütçesi dâhilinde tarımsal makine alımı yapan önemli bir kurumdur. Oda çiftçiye zeytinyağı üretiminde daha çok pay verilmesi için çiftçi yararına ilçede zeytinyağı fabrikası kuran, modern tarım uygulamalarının yerinde görülmesi için yurt dışına geziler düzenleyen ilçe ekonomisine katkısı bulunan bir kuruluştur.

İlçede sosyal ve ekonomik kalkınmaya etki eden diğer kurum Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı Meslek Yüksekokulu'dur. MYO mermercilik ve sondajcılık üzerine Türkiye'de açılan ilk meslek yüksekokulu olması itibariyle ilçe sanayisinde önemli bir yeri olan mermer sanayinin ara eleman ihtiyacını gidermeye çalışmaktadır. Üniversite öğrencileri için hem bir uygulama alanı olan hem de ilçeye ekonomik açıdan katma değer sağlayan mermer fabrikasının yıllık cirosu 200.000 TL'dir. Her yıl İzmir'de düzenlenen Uluslararası Mermer Fuarı'na katılım gösteren okul, öğrencilerine mezuniyet sonrası staj ve iş olanaklarını araştırmayı hedeflemektedir. MYO, Almanya, Tunus gibi ülkelerle işbirlikleri kurarak üniversitenin kullandığı mermer teknolojisi konusunda model alınmakta aynı zamanda öğrencilerinin bu ülkelerden iş teklifi almalarını sağlamaktadır. Üniversiteye maden, kaynak ve kimya teknolojisi bölümlerinin açılması için YÖK başvurusunda bulunan okul, ilçedeki ara eleman ihtiyacının giderilmesi için TTO ve İŞKUR Hizmet Birimi ile ortak çalışmalar yürütmektedir. Türkiye'de öğrenci yoksunluğu nedeniyle kapanmaya yüz tutan

MYO'ların tersi olarak tercih sebebiyle öğrencisi her yıl artış gösteren Torbalı MYO, ilçe ekonomisine doğrudan insan kaynağı sağlayabilecek düzeyde önemli bir kurumdur. Ayrıca MYO, ilçeye öğrenim için gelen üniversite öğrencilerinin ilçeye sosyal kültürel açıdan katkı sağlaması için önemli bir araçtır.

İlçenin sosyal ve fiziki kalkınmasında ise Torbalı Belediyesi'nin en çok katkı yapan kuruluş olduğu tespit edilmiştir. Belediye, ilçede çevre politikalarının düzenlenmesinde yürüttüğü çalışmalar konusunda farkındalık yaratmıştır. İlçedeki OSB dışındaki 400 sanayi kuruluşunun ve ilçedeki evsel atıkların atıldığı Fetrek Çayı'nın Islahı konusundaki çalışma belediyenin ilçede öncü olduğu ve merkezi hükümetçe desteklenen önemli bir projedir. Ayrıca günde 10 ton katı atığın ayrıştırıldığı çöp ayrıştırma tesisinin kurulması ile "Atık Pil Toplama Bisikleti" Projesi önemli projelerdendir. Muhtarlıklara atık pil toplama kutuları, bitkisel atık yağ bidonları ve ambalaj atıkları toplama kumbaraları yerleştiren belediye, hayvansal ve bitkisel atık yağları depolamak için atık yağ toplama firması ile "Evsel Atık Yağları Toplama Projesi"ni yürütmüştür. Belediye ayrıca ÇEVKO ile işbirliğine giderek "Torbalı Belediyesi Ambalaj Atıkları Geri Kazanım Projesi"ni yürütmüştür.

Belediyenin sosyal kalkınma alanında yürüttüğü sosyal belediyecilik çalışmaları ise önemlidir. Belediye ihtiyaç sahiplerine yönelik sosyal marketi hizmete açmış, her yıl düzenli olarak binlerce ihtiyaç sahibinin yararlanabileceği iftar yemekleri düzenlemektedir. Belediye ayrıca Torbalı Eğitim Vakfı (TOREV) i kurarak ön lisans ve lisans düzeyindeki ihtiyaç sahibi öğrencilere aylık burs temin etmektedir. Belediye 2015'te kurduğu Torbalı Kent Konseyi kanalıyla sosyal belediyecilik faaliyetlerini yürütmüştür. Bu kapsamda kent konseyi bünyesinde çocuk, kadın, gençlik ve engelliler meclisini kurarak ilçedeki dezavantajlı kesimlere yönelik yardım, etkinlik ve farkındalık yaratma amacıyla kampanyalar yürütmüştür.

İlçede sosyal kalkınma konusunda katkı sağlayan diğer kurum Torbalı Kaymakamlığı'dır. İlçede madde bağımlılığı ile mücadele konusunda kaymakamlık bünyesinde TOBAM adı verilen Torbalı Bağımlılıkla Mücadele Platformu kurulmuştur. Platform, AB Proje hibe desteklerinden yararlanmakta olup, 6 ana başlık ve 24 alt başlıkta hazırlanmış proje ile 217.000 Euro hibe desteğine layık görülmüştür.

İlçede bağımlılıkla mücadele konusunda eğitim, sosyo-kültürel, sportif, sağlık, psiko-sosyal ve farkındalık faaliyetleri yürüten kurum; ilçede son yıllarda artış eğilimi gösteren Suriyelilerin ilçedeki geleceklerinin planlanması için çalıştaylar düzenlemektedir. Kaymakamlığın ilçede çözüm bekleyen sorunları çalıştaylar düzenleyerek sorunları bertaraf etmeye çalışması ve projeler hazırlaması önemlidir.

İlçenin sosyal kalkınması konusunda Torbalı Halk Eğitim Merkezi'nin ilçede okuryazar olmayanlara okuma yazma eğitiminin verilmesi ile Suriyelilerin Türkçe eğitimi alabilmeleri ve meslek edinebilmeleri için yürüttüğü çalışmalar ilçenin sosyal kalkınmasına katkı sunmaktadır. Suriyeli çocuk ve yetişkinlere Türkçe Eğitimi veren kurum, Suriyelilere meslek edindirme ve onları topluma kazandırma amacını güden Cash for Work Projesi'ni Torbalı'da yürütmüştür. Kurum, ilçede ulusal okuma yazma seferberliği kapsamında 3000 okuryazar olmayan vatandaşa ulaşarak 1800 kişinin okuma yazma öğrenmesine vesile olmuştur. İlçedeki huzurevi, cezaevi ve devlet hastanesinde düzenlediği mesleki ve sosyal kültürel kurslarla dezavantajlı kesimlere ulaşan kurum; 2018'de ilçede 317 sosyal kültürel, 217 mesleki ve teknik ve 51 okuma yazma kursu açarak 9161 kişinin yararına sunmuştur.

İlçede dezavantajlı kesimlerin adli hizmetlere erişimi konusunda Torbalı'dan atadığı avukatlarla sosyal kalkınmasına destek veren diğer kurum İzmir Barosu'dur. İzmir Barosu 2017-2019 yılları arasında Torbalı Baro Temsilciliği'ne yapılan başvuruları değerlendirerek davacı 362 vatandaşa, 275 avukat atamasını ücretsiz olarak gerçekleştirmiştir.

İlçede bulunan Esnaf ve Sanatkârlar Odası ve Şoförler ve Otomobilciler Esnaf Odası'nın birer sivil toplum kuruluşu olarak ilçede bulunan küçük esnafın desteklenmesi, ulaşım sorunun çözümü ve trafik yoğunluğunun azaltılması konularında ilçenin ekonomik ve fiziki kalkınmasına yönelik çalışmalar yaptığı ve kamuoyu yarattığı tespit edilmiştir.

Torbalı hakkında genel değerlendirmeler yapma ve ilçenin sürdürülebilir ekonomik kalkınması için öneriler geliştirme konusunda şunlar söylenebilir: Torbalı; coğrafi konumu, ulaşım imkânlarının gelişmişliği, pazarlara yakınlığı, doğal, fiziki ve

beşeri sermayesinin zenginliği bakımından ekonomik kalkınmasını sağlamış önemli bir tarıma dayalı sanayi kentidir.

Bu özellikleriyle ilçe son 20 yılda 7 kat büyümüştür. İlçede yaklaşık 50.000 kişi istihdam edilmekte olup, bu rakam 3. etabı tamamlanacak olan Pancar ve Torbalı OSB'nin ve yeni kurulacak olan Mobilya OSB'nin tamamlanmasıyla binlerce kişinin istihdamıyla daha da büyüyecektir. Artan göçlerin de etkisiyle yılda 5000-6000 konutun inşa edildiği Torbalı'nın ekonomik gelişmişliğinin sürdürülebilir hale getirilmesinde bazı çalışmaların yapılması gerekmektedir. İlçe, tütün ve tütün ürünleri imalatı, boya, ağaç ve mobilya, tekstil, deri, tıbbi alet üretimi, yaş meyve ve sebze üretimi, süt ürünleri üretimi, gıda, plastik, çimento, maden, mermer, metal işleciliği, otomotiv, gibi onlarca sektörde üretimin yapıldığı kompleks bir sanayi alanıdır. İlçede katma değeri yüksek yenilenebilir enerji, havacılık ve uzay sanayi sektörlerinin de yatırıma açılmasının ilçe ekonomisini daha hızlı büyütebileceği düşünülmektedir. İlçede hayvancılık da gelişmiştir. Bu nedenle ilçe biyogaz üretimine elverişlidir. İlçe rüzgâr alan bir bölgede olup güneşli gün sayısı fazla bir alandadır. Bu nedenle ilçede rüzgâr enerji santrallerinin ve güneş enerjisi üretim santrallerinin kurulması ilçe sanayisinin enerji ihtiyacının da giderilmesi açısından katma değer sağlayacaktır. İlçedeki doğal potansiyelden dolayı yenilenebilir enerji sektörünün ilçeye kazandırılması gerekmektedir. İlçe İzmir merkezli sanayi kuruluşlarının da antrepolarını barındırmakta olup, sanayide üretilen her türlü ürünün dağıtım ve pazarlanması konusunda tercih sebebidir ancak daha da geliştirilmesi beklenmektedir. İlçede bulunan Torbalı ve Pancar OSB'lerin İzmir-Aydın Otoyolu'na bağlantıları sağlanmalı, üretimden çıkan malların pazarlara daha kolay ulaşımının sağlanması için şehir içine girişlerin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bu konuda Torbalı Belediyesi'nin ve OSB müdürlüklerinin eşgüdümlü hareket etmesi, Karayolları Genel Müdürlüğü'nün ise kamulaştırma yapma noktasında çalışma yapması gerekmektedir.

İlçe tarımsal üretimin yoğun yapıldığı bir alan olması nedeniyle ilçedeki sanayi kuruluşları ve konutların inşa edilirken tarımsal arazilerden yer tahsis edildiği ve verimli tarım arazisinin kaybedilerek imara açıldığı gözlemlenmiştir. Bu durum ilçenin tarımsal geleceğini tehdit etmektedir. İlçede tarımsal ve hayvansal üretim veya tüketim üzerine kooperatifleşme görülmemektedir. İlçedeki çiftçilerin kooperatifleşmenin avantajları konusunda bilgilendirilmesi ve örgütlenmesi çiftçinin

girdi maliyetlerini azaltması ve ürününü daha kolay pazarlayabilmesi açısından faydalı bir uygulama olacaktır.

İlçede arıtma tesisleri kurulmaksızın OSB'ler dışındaki alanlarda üretim yapan sanayi kuruluşlarının faaliyetleri ilçenin çevresel geleceği için tehdit oluşturmaktadır. Üretim sonucu kirlilik ortaya çıkmakta ve bu kirlenmenin önüne geçilememektedir. İlçede kurulan sanayi kuruluşlarının havaya bıraktığı gazların ölçülmesi ve tedbirler alınması için hava kirliliği ölçüm istasyonlarının kurulması, halk sağlığı açısından da büyük önem taşımaktadır. OSB dışında bulunan özellikle Subaşı, Yazıbaşı ve Ayrancılar'da bulunan sanayi kuruluşlarının elektrik kesintilerinin giderilmesi ve sanayi elektriğinin düzenli temini konusunda gerekli alt ve üst yapı çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Elektrik kesintileri sanayiciyi maddi zarara uğratmakta, üretimi de olumsuz etkilemektedir. Kesintilerden dolayı yaklaşık 400 sanayici mağduriyet yaşamaktadır.

İlçede ortalama 700 KOBİ faaliyet göstermekte olup, KOBİ'lerin ara elemana ihtiyacı bulunmaktadır. Ara eleman açığının kapatılması için ilçede atıl durumda olan kamu binalarını değerlendirmek suretiyle sanayinin yoğunlaştığı Pancar, Ayrancılar, Yazıbaşı ve Subaşı gibi mahallelere meslek yüksekokulu bölümleri açılabilir. Diğer yandan Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı Meslek Yüksekokulu'nun doğrudan Torbalı sanayisine hizmet edebilecek düzeyde bölüm açarak ara eleman yetiştirmesi beklenmektedir.

Üniversite bünyesinde iş gücü açığının en çok bulunduğu endüstriyel kalıpcılık, iklimlendirme teknolojisi, kontrol ve otomasyon teknolojisi, tekstil teknolojisi, makine, resim ve konstrüksiyon bölümleri ile CNC operatörlüğü gibi bölümlerin açılması beklenmektedir. Torbalı Endüstri Meslek Lisesi'ne de bu bölümlere paralel bölümler açılabilir. Lisede bilişim, makine, metal işleri, elektrik bölümleri bulunmakla beraber; tesisat teknolojisi ve mobilya teknolojisi gibi bölümlerin açılması tavsiye edilmektedir.

İlçede İzmir - Aydın Otoyolu şehirlerarası trafiğin yoğunlaşmasıyla otoyolun Çaybaşı - Belevi arasında kalan kısmında hiçbir yol tedbirinin alınmadığı bir alan olması yönüyle tehlikeli olup, sık sık trafik kazalarına meydan vermektedir. Özellikle İstanbul, Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, Muğla gibi illere gidişte ana güzergah olan

otoyolun bu kısmına bölünmüş duble yol çalışması yapılması kazaların önlenmesine katkı sağlayabilir.

İlçede bulunan Atatürk Sanayi Sitesi içerisinde de yol çalışması yapılması gerekmektedir. Ayrıca sanayi sitesinin girişinde yapılan kavşak çalışması sanayiye giriş çıkışları engellemekte olup alt yapı sorunlarına da neden olmuştur. İlçede yapılan diğer kavşaklarda da kazaların önüne geçmek amacıyla sinyalizasyon çalışması yapılması gerekmektedir.

İlçede İZBAN hattının geçmesiyle birlikte inşa edilen köprüler hem görüntü kirliliği yaratmakta, hem de şehir içi ulaşımı olumsuz yönde etkilemektedir. Köprülerin aynı zamanda üst yapıya da zarar verdiği tespit edilmiştir. İlçede trafik yoğunluğunu azaltacak bisiklet kullanmaya teşvik etme, yer altı otoparkı inşa etme gibi uygulamalara gidilmelidir.

İlçede günde ortalama 2000 kişinin hizmet almak için uğradığı İlçe Hükümet Konağı'nda Kaymakamlık, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Nüfus Müdürlüğü, Tapu Müdürlüğü ve Mal Müdürlüğü bulunmakta olup yoğun hizmet talebine uğrayan bu kurumların şehir dışına taşınması sağlanmalıdır. Bunun için en uygun alan İzmir-Aydın Otoyolu çevresidir.

İlçe 1. derece deprem bölgesinde olmasına rağmen olası bir depreme karşı hazırlıklı değildir. İlçedeki kamu kurum ve kuruluş personellerinin, STK'ların ve gönüllü vatandaşların da dâhil edilebileceği bir acil yardım ve müdahale ekibinin kurulması gerekmektedir.

İlçede Metropolis antik kentine dair yapılan kazı çalışmaları sürmektedir, İlçedeki kazı çalışmaları en son 2018'de İZKA tarafından İzmir Müze Müdürlüğü Kültürel Varlıkların Koruma Çatısı Projesi Korunması ve Yaşatılması Mali Programı kapsamında "Metropolis Hamam – Gymnasium" Projesi kapsamında sürmektedir. Metropolis kazısından çıkarılan eserler sergilenmek üzere çevre müzelere gönderilmektedir. Bu nedenle ilçede bir müze ve turizm biriminin kurulması eserlerin burada teşhirinin ve antik kentin ulusal ve uluslararası tanıtımının yapılması gerekmektedir.

İlçe geleceğini azami olumsuz etkileyebileceği düşünülen iki temel sorun bulunmaktadır. Bunlardan ilki her yıl büyüyen sanayi sektörünün artan işgücü açığını kapatmada önemli rol oynaması ve işçi göçleri ile gelen eğitimsiz nüfusun ilçe

sanayisine katkıda bulunurken, ilçedeki eğitim seviyesini düşürmesidir. 2018 TÜİK verilerine göre ilçeye göçle gelen nüfusun 15 yaş ve üzeri gruplarda okuma yazma bilmeyen oranı % 5,08'dir. İlçe okuma yazma bilmeyenlerin % 2,4 olduğu İzmir ilinin diğer ilçeleri arasında son sıralarda yer almaktadır. İzmir ilinde yükseköğrenim ve üzeri okul mezunu oranı % 14,81 iken bu oran Torbalı'da % 7,85'tir. Bu haliyle Torbalı eğitim düzeyi bakımından İzmir'in ve Türkiye'nin gerisindedir. İlçede okuma yazma bilmeyen 3000'in üzerinde vatandaş bulunmakta, bunların bir kısmı okuma yazma kurslarına katılmaya ikna edilmekle beraber hala okuma yazma kursuna gitmeyi kabul etmemiş veya bu tür bir talebi olmayan bir nüfus kesimi mevcuttur. İlçede özellikle Atatürk Mahallesi, Türkiye genelinde aldığı göçler ve okuryazarlık oranının en geri olduğu mahalle olması dolayısıyla dikkat çekicidir.

İlçedeki diğer önemli sorun ise göçlerin yarattığı kamusal hizmet açığının artması ve mevcut yöneticilerin bu ihtiyaca cevap verememesidir. İlçeye yapılan göçler iç göçle sınırlı kalmamış, orantısızca artan göç dalgasına Suriye'den yapılan göçler de eklenmiştir. Bu göçlerin yarattığı barınma, sigortalı olarak bir işte çalışma, sosyal hayata uyum sağlama ve sosyo-kültürel imkânlardan yararlanma bakımından dezavantajlar ortaya çıkardığı tespit edilmiştir. İlçede göç yoluyla gelen eğitim düzeyi düşük kabul edilebilecek nüfus inşaat sektörü, tarım işçiliği, sanayi işçiliği, hizmet sektörü ve enformel sektörlerde istihdam edilmektedir. İlçede yabancı uyrukluların kayıt dışı veya düşük ücretle, sosyal güvence sağlanmaksızın çalıştırılması ise mülteci hakları yönünden üzerinde durulması gereken bir konudur. İlçedeki Suriyeli istihdamı piyasada işçi ücretlerini düşürerek, işletme sahiplerinin lehine bir durum yaratmıştır. Bu durum zaruriyet dolayısıyla ilçede çalışmak durumunda kalan Suriyeliler'in aleyhine bir durum ortaya çıkarırken, yerli işçilerin de Suriyeliler karşısında işçi ücretleri bakımından tercih edilmemesi sorununa kaynak oluşturmuştur.

Ayrıca ilçe yerel yöneticileri alt yapı sorunları mevcut kentte, nüfusun ihtiyaçlarını karşılamakta güçlük çekerken durmadan eklenen göç kitlelerinin ihtiyacı olan kentsel hizmetlerin yürütülmesinde yeterlilik ve kapasite noktasında sıkıntılar yaşamaktadır. İlçede periyodik olarak süren alt yapı ve kazı çalışmaları ilçenin modern görüntüsüyle bağdaşmamaktadır. İlçe git gide artan konut ve sanayi kuruluşlarının bir arada bulunduğu, yeterince yeşil alana kavuşmamış bir görüntüye bürünmektedir. İlçede sanayi ile birlikte gelen diğer önemli sorun ise OSB dışında tek başına faaliyet

gösteren sanayi kuruluşlarının atık yönetimi maliyetlerinden kaçınması ve ilçedeki hava, su ve toprak kirliliğine zemin hazırlaması ile birlikte ilçede yaşamı tehlikeli hale getirmesidir.

Sürdürülebilir kalkınmanın çevre, ekonomi ve sosyal unsurları kapsayan bir yaklaşım olduğu değerlendirildiğinde Torbalı'da sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması bu üç faktörün ilçedeki kent yaşamına ve ekonomik üretim sürecine dâhil edilmesine bağlıdır. İlçe ekonomik göstergeleri bakımından sürekli gelişim gösteren bir alan olarak beşeri sermayesi göçler yoluyla güçlenmiş yapıdadır. Ancak hızla artan nüfus, ilçenin sürdürülebilir kalkınması için kentsel yaşamda vatandaşın ihtiyaç duyduğu kamusal hizmetlerin artması gerektiğine işaret etmektedir.

Kentlerde artan nüfusa hizmet götürmede kentler arası rekabet artmıştır. Bu rekabette kentlerin cazibe merkezi haline gelmesi ve vatandaşı burada yaşamaya ikna eder vasıflara sahip olması girişimci kent modeline ihtiyaç bırakmıştır. Girişimci kentlerin hedefi kendi yerel kaynakları ile kalkınmasını amaçlamaktadır. Bu yönüyle model, yerel kalkınmaya hizmet etmektedir. Model diğer yandan kentleri daha çok yatırımcı çekerek diğer kentlerden üstün olma yarışına sokmaktadır.

Uluslararası ülkeler arasındaki yarışın kentler arasındaki yarışa dönüştüğü günümüzde ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan kalkınmış kentler vatandaşlara kendi başına tüm hizmetleri verebilen akıllı kentler olarak adlandırılmaktadır.

Bu yönüyle Torbalı ilçesinin mevcut olanaklarını iyi değerlendiren, tarımsal üretimdeki liderliğini sanayi ile birleştirerek daha çok katma değer sağlayan, lojistik fırsatlarını değerlendirerek sınai üretim konusunda yatırımcıyı çeken özellikleri yerel kalkınmaya hizmet etmektedir. Ayrıca Torbalı'yı yatırım için tercih eden 750 sanayi kuruluşunun ilçedeki ekonomik tabloya katkısı 2018'de 1.180.000.000 doların üstünde ihracat rakamı olmuş, ilçenin ekonomik gelişmişlikte İzmir ilinde 4. sıraya yerleşmesini sağlamıştır. İlçenin 2018'de iller arası ihracat performansı sıralamasında illerle yarışarak 16. sıraya yerleşmesi ve 2018 Türkiye büyüme oranının % 7,07 olmasına rağmen Torbalı ilçesindeki büyümenin % 8,45 olarak gerçekleşmesi ilçedeki sınai üretimin geldiği noktayı somut olarak görmemizi sağlamaktadır.

İlçede OSB dışında sınai üretim yapan fabrikaların çevreye etkileri ve ilçede istihdam edilen beşeri sermaye planlamasının yapılması ilçenin sürdürülebilir kalkınması için gereklidir. İlçede yerel kalkınmanın sosyal, fiziki ve ekonomik

kalkınma perspektifinde incelenmesinde, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması hususunda ekonomi dışındaki diğer faktörlerin de uygulamada ilçe kalkınma hedefine konulması ve planlanması ilçenin daha yaşanabilir bir kent olmasını sağlayarak ilçeyi insani gelişmişlik konusunda da üst sıralara taşıyacak ve ilçenin sanayisi yanında yaşanabilir kent imajını kazanmasına katkı sağlayacaktır.

Torbalı ilçesi ekonomik kalkınmasını tamamlamış ancak sosyal ve fiziki kalkınma noktasında sancılar yaşayan bir ilçedir. İlçede kentsel ve çevresel düzenlemeler yapılmasına rağmen göç faktörüyle hizmetlerde yetersizlik gün geçtikçe artmaktadır. İlçede uzman desteği ile projelendirmelere gidilerek uzun vadeli kent planlaması yapılmalıdır. Bu noktada yerel yönetimlerin daha çok çaba sarf etmesi, sanayisi ve aldığı göçlerle olağanüstü genişleyen Torbalı'ya hizmet götürme noktasında yerel kaynakları daha etkin kullanarak hızlı çözümler üretmesi beklenmektedir. Ayrıca ilçe sorunlarının çözümü ve sosyal kalkınmasının gerçekleşmesinde işbölümü yapma noktasında sivil toplum kuruluşlarının aktif hale getirilerek tabela STK'cılığında sınırlanması ve STK'ların harekete geçirilmesi beklenmektedir.

İlçede sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın sağlanması sanayi kuruluşları ve göç ile ilgili çalıştayların yapılarak akademik destek sağlanması suretiyle sanayi ve göç kavramlarının geniş ölçekte ele alınması, ekonomik kalkınmanın sosyal kalkınma olmaksızın sürdürülemeyeceğinden hareketle ilçedeki sosyal ve kültürel sorunların çözümüne azami derecede önem verilmesi beklenmektedir. Bunun sağlanmasında ilçedeki tüm kamu kurum ve kuruluşlarının harekete geçmesi ve ilçe planını ortaklaşa hazırlaması gerekmektedir. Bu planın hazırlanması ve uygulanmasında sivil toplum örgütü ayağı güçlendirilmeli, halka yönelik anketler yapılmalı, vatandaş katılımının geniş kitlelerde artırılması konusunda çalışılarak, uygulamaların halk tarafından benimsenmesi sağlanmalı, kısa, orta ve uzun vadede alınabilecek ve uygulanabilecek süreç ve sonucun denetleneceği tedbir demeti oluşturulmalıdır.

KAYNAKÇA

Akman, İ. (2019, 8 Mayıs). *Torbalı Şoförler ve Otomobilciler Esnaf Odası Başkanı ile Torbalı'nın Yerel Kalkınmasına Yönelik Mülakat*. Torbalı Şoförler ve Otomobilciler Esnaf Odası, Torbalı, İzmir.

Altınbaş, G. (2019, 30 Nisan). *Ege Serbest Bölge Kurucu ve İşleticisi A.Ş. Pazarlama ve Kiralama Müdürü ile Torbalı'nın Yerel Kalkınmasına Yönelik Mülakat*. Ege Serbest Bölgesi, Gaziemir, İzmir.

Balcı, G. (2019, 6 Mayıs). *Torbalı Organize Sanayi Bölgesi Yetkilisi ile Torbalı'nın Yerel Kalkınmasına Yönelik Mülakat*. Torbalı Organize Sanayi Bölgesi, Torbalı, İzmir.

Bercu, A. (2015). "New Challenges Concerning Sustainable Local Development: Romanian Case", *7th International Conference on Globalization and Higher Education in Economics and Business Administration*, Sayı 20, 65-71.

Bilgin, M. (2002). "Yerel Yönetimlerin Bölgesel Kalkınmadaki Etkinliği: Göller Bölgesi Uygulaması", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 313-330.

Blakely, E. , Leigh, N., (2017). *Planning Local Economic Development Theory and Practice*. (6. Baskı). Kaliforniya.

Can, E. (2011). *Bölgesel Kalkınmada Kalkınma Ajanslarının Rolü: İzmir Kalkınma Ajansı Örneği*. (1. Baskı). İzmir: Altın Nokta Yayıncılık.

Coffey W., Polese, M. (2005), "The Concept of Local Development: A Stages Model of Endogenous Regional Growth, Twenty-Third European Congress of the Regional Science Association", *The Regional Science Association International*, 55 (1).

Çobanoğlu, E. (2019, 26 Nisan) *i Merkezi Müdürü ile Torbalı'nın Yerel Kalkınmasına Yönelik Mülakat*. Torbalı Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü, Torbalı, İzmir.

- Darıcı, B. (2007) “ Yerel Kalkınmada Küresel Yaklaşımlar ve Türkiye’nin Konumu”, *Selçuk Üniversitesi Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Yerel Ekonomiler Özel Sayısı, 218.
- Dede, A. (2009). “AB Uyum Sürecinde Kalkınma Ajansları ve Mevlana Kalkınma Ajansı”, *Konya Ticaret Odası*, 1-16.
- Demircan, M. (2019, 7 Mayıs). *Ege İhracatçı Birlikleri Basın Müşaviri ile Torbalı’nın Yerel Kalkınmasına Yönelik Mülakat*. Ege İhracatçı Birlikleri, Konak, İzmir.
- Dounce, (1995). The Evolution of the 1982 Regional Reforms: An Interview, The End of the French Unitary State Ten Years of Regionalization in France, Aktaran Eryılmaz, Bilal (2013). *Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Bölgesel Kalkınma Politikaları: Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türkiye Uygulaması*, Cilt 8.
- DPT (2003). “Ön Ulusal Kalkınma Planı (2004-2006)”, *T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü*, 132.
- Dror, Y. (2002). *The Capacity To Govern: A Report to the Club of Rome*. Londra: MPG Books Ltd, Bodmin, Cornwall.
- Eraydın, A. (2010). *Bölgesel Kalkınmanın Yönetişim Çerçevesinde Kurumsallaşması: Kalkınma Ajansları*. (1. Baskı). Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım.
- Erdoğan, E., Ener, M. (2005). *Serbest Bölgeler*. (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Girgin, Y. (2019, 5 Nisan). *Torbalı Ziraat Odası Başkanı ile Torbalı’nın Yerel Kalkınmasına Yönelik Mülakat*. Torbalı Ziraat Odası, Torbalı, İzmir.
- Görmez, A. (2019, 1 Mart). *Torbalı Belediye Başkanı ile Torbalı’nın Yerel Kalkınmasına Yönelik Mülakat*. Torbalı Belediyesi, Torbalı, İzmir.
- Göymen, K. (2010). *Türkiye’de Yerel Yönetişim ve Yerel Kalkınma*. (1. Baskı). İstanbul: Boyut Yayıncılık.

- Gül, H. , Kiriş, H., Negiz, N., Gökdayı,, İ. (2014). *Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Yerel Siyaset*. (1. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Güler, D. (2019, 7 Mayıs). *İzmir Barosu Yönetim Kurulu Üyesi ile Torbalı’nın Yerel Kalkınmasına Yönelik Mülakat*. İzmir Barosu, Konak, İzmir.
- Güner, S. (1995). *Serbest Bölgeler*. (1. Baskı). İzmir: Anadolu Matbaacılık.
- Hazman, G. (2011). *Türkiye’de Belediyeler ve Yerel Ekonomik Kalkınmaya Katkıları*. (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Karaduman, N., Yıldız, Z. (2002). “Serbest Bölge Uygulamalarının Dış Ticarete ve Yabancı Sermayeye Katkıları”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1). 133-152.
- Karakaya, H. (2019, 9 Nisan). *Torbalı İlçe Tarım ve Orman Müdürü ile Torbalı’nın Yerel Kalkınmasına Yönelik Mülakat*. Torbalı İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, Torbalı, İzmir.
- Kaya, E.,(2001). *Kent Yönetiminde Yeni Yaklaşım: Yerel Kalkınma Yönetimi*. (2. Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım.
- Kayasü, S., Yaşar, S. (2006).“Avrupa Birliği’ne Üyelik Sürecinde Kalkınma Politikaları: Yasal ve Kurumsal Dönüşümler“, *TEPAV*.
- Kaygalak, S. (2009). *Kentin Mültecileri: Neoliberalizm Koşullarında Zorunlu Göç ve Kentleşme*. (1.Baskı).Ankara: Dipnot Yayınları
- Kemaloğlu, K. (2019, 3 Mayıs). *Ege Bölgesi Sanayi Odası Basın Temsilcisi ile Torbalı’nın Yerel Kalkınmasına Yönelik Mülakat*. Ege Bölgesi Sanayi Odası, Konak, İzmir.
- Mert, S. (2019, 2 Mayıs). *Torbalı Ticaret Odası KOSGEB Temsilcisi ile Torbalı’nın Yerel Kalkınmasına Yönelik Mülakat*. Torbalı Ticaret Odası, Torbalı, İzmir.
- Olgun, A. (2019, 25 Nisan). *Torbalı Ticaret Odası Başkanı ile Torbalı’nın Yerel Kalkınmasına Yönelik Mülakat*. Torbalı Ticaret Odası, Torbalı, İzmir.
- Otcu, K. (2019, 19 Nisan). *Torbalı Kaymakamı ile Torbalı’nın Yerel Kalkınmasına Yönelik Mülakat*. Torbalı Kaymakamlığı, Torbalı, İzmir.
- Özden, E. (2016). “Kalkınma Aracı Olarak Organize Sanayi Bölgelerini Yeniden Kurgulamak”, *Megaron Dergisi*, 11(1), 106-124.

- Özkaya, İ., Aksu, M., Yenigün, M., Çetin, N. (2013). *Torbali'nın Kültürel Mirası*. Torbalı: Torbalı Belediyesi Kültür Yayınları.
- Rodriguez A., (2001). The Role of the ILO in Implementing Local Economic Development Strategies in a Globalized World, Aktaran Çetin, Murat (2007), *Yerel Ekonomik Kalkınma Yaklaşımı ve Uluslararası Organizasyonlar*, Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 14(1).
- Sakınç, S. (1997). "Yerel Düzeyde Hizmet Sunumu Yöntemleri ve Özelleştirme", *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(1), 323-342.
- Sayın, M. (2006). "Yerel Ekonomik Kalkınma Modeli Olarak GAP- GİDEM Projesi", *GAP Girişimciliği Destekleme Merkezi*, s.346.
- Sevim, A. (2019, 5 Nisan). *Torbali Orman İşletme Şefi ile Torbalı'nın Yerel Kalkınmasına Yönelik Mülakat*. Torbalı Orman İşletme Şefliği, Torbalı, İzmir.
- Şimşek, C. (2019, 29 Nisan). *Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı Meslek Yüksekokulu Müdürü ile Torbalı'nın Yerel Kalkınmasına Yönelik Mülakat*. Torbalı Meslek Yüksekokulu, Torbalı, İzmir.
- Tekinkök, Ş. (2019, 26 Nisan). *Torbali Esnaf ve Sanatkârlar Odası Genel Sekreteri ile Torbalı'nın Yerel Kalkınmasına Yönelik Mülakat*. Torbalı Esnaf ve Sanatkârlar Odası, Torbalı, İzmir.
- Torbali Belediyesi Stratejik Planı (2015-2019), Torbalı.
- Torbali Ticaret Odası 2018 Sunumu, Torbalı.
- Tosun, C. (2019, 6 Mart). *Torbali Kent Konseyi Başkanı ile Torbalı'nın Yerel Kalkınmasına Yönelik Mülakat*. Torbalı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Torbalı, İzmir.
- Türkoğlu, İ., Demirhan, Y. (2013). "Yerel Yönetim Gelir ve Giderleri Bağlamında Türkiye'de İdari Reformlar", *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 22(2).
- Ural, A., Kılıç İ. (2006). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yemişçi, N. (2019, 10 Mayıs). *İzmir Pancar Organize Sanayi Bölgesi Yetkilisi ile Torbalı'nın Yerel Kalkınmasına Yönelik Mülakat*. Pancar Organize Sanayi Bölgesi, Pancar, Torbalı, İzmir.
- Yıldırım, A., Şimşek H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, B. (2019, 4 Şubat). *Torbalı Ticaret Odası Genel Sekreteri ile Torbalı'nın Yerel Kalkınmasına Yönelik Mülakat*. Torbalı Ticaret Odası, Torbalı, İzmir.

Yorgun, B., Durmuşlar S., Güneş, Ç., Ayalp, E., Çelik, M. (2019, 29 Nisan). *İzmir Kalkınma Ajansı Genel Sekreterliği Program Yönetimi Birimi, Planlama, Programlama ve Koordinasyon Birimi, İzleme ve Değerlendirme Birimi, Tanıtım ve Dış İlişkiler Birimi, Yatırım Destek Ofisi Uzmanları ile Torbalı'nın Yerel Kalkınmasına Yönelik Mülakat*. İzmir Kalkınma Ajansı, Konak, İzmir.

İNTERNET KAYNAKLARI

İnternet: Çetin, M. (2007). Yerel Ekonomik Kalkınma Yaklaşımı ve Uluslararası Organizasyonlar, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Cilt. 14. Web: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/145943> Erişim Tarihi: 5 Şubat 2019.

İnternet: Eryılmaz, B., Tuncer, A. (2013). Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Bölgesel Kalkınma Politikaları: Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türkiye Uygulaması, *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt. 8. Web: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/17736> Erişim Tarihi: 9 Ocak 2019.

İnternet: Helmsing, B. (2001). New Generations of Actors, Policies and Instruments: A Summary Report Prepared for UNCDF Symposium on Decentralization Local Governance in Africa, *Institute of Social Studies*, Web: https://www.researchgate.net/publication/277810746_Local_Economic_Development_New_generation_of_actors_policies_and_instruments Erişim Tarihi: 3 Şubat 2019

İnternet: Sevinç, H. (2017). Değişim ve Kurumsal Yapılandırma Süreci: Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi (MEHTAP), *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt.7. Web: http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt7/sayi35_pdf/8isletme_iktisat_iletisim_kamu/sevinc_huseyin.pdf Erişim Tarihi: 13 Ocak 2019.

İnternet: Tatar, V., Özer, M. (2018). Bölgesel Ekonominin Kalkınması İçin Serbest Bölgelerin Önemi: Artvin Hopa Bölgesi ve Hopa Limanı Analizi, *The Journal of Academic Social Science Studies*. Sayı: 69. Web: http://www.jasstudies.com/Makaleler/1779188253_22-

[%C3%96%C4%9Fr.%20G%C3%B6r.%20Veysel%20Tar.pdf](#) Erişim Tarihi: 17 Ocak 2019.

İnternet: Üstünişik, B. (1986). Belediyelerde Yatırım Planlaması ve Finansman Modeli, *DPT*. Web: <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/BelmaUstunisik.pdf> adresinden 15 Ocak 2019'da alınmıştır.

İnternet: Göymen, K. (2004). Yerel Kalkınma Aktörü ve Paydaşı Olarak Belediyeler, *Sabancı Üniversitesi*. Web: <http://research.sabanciuniv.edu/1427/1/KorelGoymen.pdf> Erişim Tarihi: 22 Ocak 2019.

<https://haberrus.com/life/2018/09/16/2018-insani-gelisme-endeksi-rusya-49-turkiye-64-sirada.html>, Erişim Tarihi: 04.01.2019.

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/122>, Erişim Tarihi: 04.01.2019.

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/122>, Erişim Tarihi: 05.01.2019.

<file:///C:/Users/dell/Desktop/Be%C5%9Finci-Be%C5%9F-Y%C4%B1ll%C4%B1k-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-1985-1989.pdf>, Erişim Tarihi: 15.01.2019.

[file:///C:/Users/dell/Downloads/plan6%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/dell/Downloads/plan6%20(1).pdf), Erişim Tarihi: 16.01.2019.

[file:///C:/Users/dell/Downloads/plan8%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/dell/Downloads/plan8%20(1).pdf), Erişim Tarihi: 22.01.2019.

<https://dergipark.org.tr/download/article-file/55620>, Erişim Tarihi: 22.01.2019.

<http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423880385.pdf>, Erişim Tarihi: 23.01.2019.

<http://www3.kalkinma.gov.tr/PortalDesign/PortalControls/WebContentGosterim.aspx?Enc=51C9D1B02086EAFBDCF6B4EA3F896DFD>, Erişim Tarihi: 31.01.2019.

<http://www.planlama.org/index.php/tuerkiyede-boelgesel-kalknma-ajanslar/tuerkiyedeki-statistiksel-boelge-birimleri-bb>, Erişim Tarihi: 31.01.2019.

<http://www.mfa.gov.tr/yerel-gundem-21.tr.mfa> , Erişim Tarihi: 03.02.2019.

<http://m.nton.org.tr/kurumsalread.asp?mcode=200.10.00&mnameAkreditasyon>, Erişim Tarihi: 06.02.2019.

www.esiweb.org.tr, Erişim Tarihi: 06.02.2019.

<https://www.aa.com.tr/tr/bilim-teknoloji/turkiyedeki-teknopark-sayisi-81e-yukseldi/1193433>, Erişim Tarihi: 09.02.2019.

<https://www.tobb.org.tr/ozetleTOBB/ozetletobb.pdf>, Erişim Tarihi: 14.02.2019.

<http://www.torbalı.bel.tr/torbalı/torbalı-hakkinda/>, Erişim Tarihi: 22.02.2019.

<http://www.torbalı.bel.tr/torbalı/torbalı-hakkinda/>, Erişim Tarihi: 23.02.2019.

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5018.pdf>, Erişim Tarihi: 23.02.2019.

www.tuseb.gov.tr, Erişim Tarihi: 23.02.2019.

<http://www.torbalı.bel.tr/torbalı/torbalı-tarihi/>, Erişim Tarihi: 24.02.2019.

<http://www.torbalı.bel.tr/torbalı/torbalı-tarihi/>, Erişim Tarihi: 25.02.2019.

https://www.nufusu.com/ilce/torbalı_izmir-nufusu, Erişim Tarihi: 25.02.2019.

<https://www.izban.com.tr/Sayfalar/Single.aspx?MenuId=8>, Erişim Tarihi: 27.02.2019.

<https://torbalıguncel.com/kac-milyon-kez-kullandik-h21673.html>, Erişim Tarihi: 28.02.2019.

[file:///C:/Users/dell/Downloads/plan1%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/dell/Downloads/plan1%20(1).pdf), Erişim Tarihi: 01.03.2019.

[file:///C:/Users/dell/Downloads/plan4%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/dell/Downloads/plan4%20(1).pdf), Erişim Tarihi: 01.03.2019.

[file:///C:/Users/dell/Downloads/plan5%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/dell/Downloads/plan5%20(1).pdf), Erişim Tarihi: 01.03.2019.

<file:///C:/Users/dell/Downloads/plan2.pdf>, Erişim Tarihi: 01.03.2019.

<file:///C:/Users/dell/Downloads/plan3.pdf>, Erişim Tarihi: 01.03.2019.

<https://docplayer.biz.tr/1404375-Invest-in-izmir-denizyolu-lojistikli-limanlar.html>, Erişim Tarihi: 4.03.2019.

<https://www.gib.gov.tr/yarım-ve-kaynaklar/yatırımlarda-vergisel-tesvikler/II-konularına-göre-vergisel-tesvikler/i-organize>, Erişim Tarihi: 05.03.2019.

<http://www.torbalı.gov.tr/ekonomi>, Erişim Tarihi: 28.03.2019.

<http://www.torbalı.gov.tr/ekonomi>, Erişim Tarihi: 29.03.2019.

<http://www.hurriyet.com.tr/izmirde-okur-yazarlık-orani-yuzde-98137273861>, Erişim Tarihi: 10.04.2019.

<http://www.investinizmir.com/tr/26592/Lojistikli>, Erişim Tarihi: 14.04.2019.

<https://www.havayolu101.com/2016/03/24/turkiyenin-en-buyuk-ilk-20-havalimani/>, Erişim Tarihi: 15.04.2019.

<https://www.trthaber.com/haber/ekonomi/adnan-menderes-havalimani-yatırımlarla-30-milyon-yolcu-kapasitesine-ulaştı-370150.html>, Erişim Tarihi: 16.04.2019.

<http://www.izka.org.tr/tr/29867/DESTEKLER>, Erişim Tarihi: 30.04.2019.

<http://www.investinizmir.com/tr/26840/Dogrudan-Yabanci-Yatirimlar>, Erişim Tarihi: 02.05.2019.

KANUNLAR

<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5227.html>, Erişim Tarihi: 01.02.2019.

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050713-6.htm>, Erişim Tarihi: 01.02.2019.

http://www.tbb.gov.tr/storage/userfiles/rehber_ve_bilgi_notlari/6360_torba_personel_rehber.pdf, Erişim Tarihi: 03.02.2019.

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf>, Erişim Tarihi: 03.02.2019.

<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5227.html>, Erişim Tarihi: 04.02.2019.

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4691.pdf>, Erişim Tarihi: 05.02.2019.

<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5227.html>, Erişim Tarihi: 07.02.2019.

<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=1.5.3624&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=>, Erişim Tarihi: 07.02.2019.

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4691.pdf>, Erişim Tarihi: 08.02.2019.

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5174.pdf>, Erişim Tarihi: 08.02.2019.

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>, Erişim Tarihi: 09.02.2019.

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5449.pdf>, Erişim Tarihi: 09.02.2019.

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5018.pdf>, Erişim Tarihi: 10.02.2019.

<http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/1471.pdf>, Erişim Tarihi: 10.02.2019.

<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=1.5.4982&MevzuatIliski=0>, Erişim Tarihi: 11.02.2019.

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/02/20080227-2.htm>, Erişim Tarihi: 12.02.2019.

https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf, Erişim Tarihi: 13.02.2019.

https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc071/kanuntbmmc071/kanuntbmmc07103452.pdf, Erişim Tarihi: 13.02.2019.

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6325.pdf>, Erişim Tarihi: 18.02.2019.

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5436.pdf>, Erişim Tarihi: 23.02.2019.

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5018.pdf>, Erişim Tarihi: 24.02.2019.

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>, Erişim Tarihi: 01.03.2019.

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4562.pdf>, Erişim Tarihi: 02.03.2019.

<http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/1471.pdf>, Erişim Tarihi: 02.03.2019.

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5449.pdf>, Erişim Tarihi: 05.03.2019.

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5253.pdf>, Erişim Tarihi: 05.03.2019.

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3218.pdf>, Erişim Tarihi: 10.03.2019.

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Torbalı'nın 2007-2018 Yılları Arasındaki Nüfus Değişimi	65
Tablo 2: Mülakat Yapılan Kamu Kurumları ve Sivil Toplum Kuruluşları.....	70
Tablo 3: Torbalı Kent Konseyi AKUT ortaklığında Mart 2018'de Deprem Bilinçlendirme Seminerine Katılan Kişi Sayısı	95
Tablo 4: 2018 Yılı Torbalı Meslek Yüksekokulu'nda Öğrenim Gören Öğrenci Sayısı	107
Tablo 5: 2017-2018 Yılları Torbalı İhracatı Sektörel Dağılımı ve İhracat Miktarları	114
Tablo 6: 2018 Yılı Torbalı İhracatında Öncü Sektörler ve Torbalı İhracat Miktarına Etkisi	115
Tablo 7: 2018 Yılı Türkiye ve Torbalı'da İhracatta Büyüme Oranları Kıyaslaması	115
Tablo 8: 2018 Yılı İller Düzeyinde İhracat Performansı Sıralaması ve Torbalı'nın İller Sıralamasında İlçe Olarak Yeri	116
Tablo 9: Sektörlerine Göre Pancar OSB'de Üretim Yapan Firmalar ve İstihdam Miktarı.....	134
Tablo 10: Pancar OSB'de 2018 İtibariyle Üretim Yapan Firmaların Ölçeklerine Göre Dağılımı	137
Tablo 11: Çiftçinin Torbalı Ziraat Odası'na Ödediği Yıllık Aidat Tutarı	141
Tablo 12: Torbalı Ziraat Odası Son 3 Yıl Bütçe Miktarı	141
Tablo 13: 2016 Yılı Torbalı'da Genç Çiftçi Projesinden Yararlananlar.....	154
Tablo 14: 2017 Yılı Torbalı'da Genç Çiftçi Projesinden Yararlananlar.....	154
Tablo 15: 2018 Yılı Torbalı'da Genç Çiftçi Projesinden Yararlananlar.....	155
Tablo 16: 2018 Yılı Torbalı Tahıl Üretim Miktarı ve Verim Miktarı.....	155
Tablo 17: 2018 Yılı Torbalı Yem Bitkileri Üretim Miktarı ve Verim Miktarı.....	155
Tablo 18: 2018 Yılı Torbalı Endüstriyel Bitkiler Üretim Miktarı ve Verim Miktarı	155
Tablo 19: 2018 Yılı Torbalı Tarımsal Arazi Kullanımı	156
Tablo 20: 2018 Yılı İlçe Geneli Desteklemelerden Yararlanan Kişi Sayısı	156
Tablo 21: 2018 Yılı Ürün Bazında Destekleme Miktarları.....	156
Tablo 22: 2018 Yılı İlçede Tarımsal ve Hayvansal Üretim Ekonomisine Katkı Sağlayan İşletme Sayıları	156
Tablo 23: 2018 Yılı İlçe Hayvansal Üretim Miktarları.....	157
Tablo 24: 2018 Yılı Tarla Ürünleri Ekiliş Alanları ve Üretim Miktarları	157
Tablo 25: 2018 Yılı İlçede Yetiştirilen Meyve Çeşitleri ve Üretim Miktarları	157
Tablo 26: 2018 Yılı İlçe Sebze Ürünleri Ekiliş Alanları ve Üretim Miktarları	158
Tablo 27: 2018 Yılı Tarımsal Ürün İhracat Miktarları	158
Tablo 28: İlçe 2019 Yılı Ocak Ayı Sel Felaketi Sonrası Hasar Tespit Bilgileri	159

Tablo 29: Torbalı'da Tarımsal ve Hayvansal Üretim Değerleri (Torbalı'nın İzmir'deki Üretim Değerlerine Etkisi).....	164
Tablo 30: 2014-2015 Yılları Torbalı İlçesi Sektörel Bazda İhracat Rakamları	164
Tablo 31: 2018-2019'da Torbalı Halk Eğitim Müdürlüğüne Açılan Diploma Edindirmeye Yönelik (Kendisi Bir Şekilde Okuma- Yazmayı Öğrenmiş Diploması Olmayanlara Yönelik) Açılan Okuma- Yazma Kursu	181
Tablo 32: 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı Torbalı Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğüne Açılan Aktif veya Tamamlanmış Kurslar ve Katılımcı Kursiyer Sayıları	181
Tablo 33: İZKA'nın 2008 – 2018 Yılları Arasında Destek Verdiği Programlar	187
Tablo 34: İZKA 2015-2018 Bütçesi	189
Tablo 35: İZKA'nın Mali Destek Program Bütçelerinin Alt ve Üst Limitleri (TL)	190
Tablo 36: Doğrudan Faaliyet Destek Limitleri (TL).....	190
Tablo 37: GÜdümlü Proje Destek Oranları (TL).....	190
Tablo 38: İZKA'nın Torbalı İlçesi'nde Destek Sağladığı Projeler Listesi	195
Tablo 39: Proje İzmir Teknik Yardım Masası Kapsamında Bölgedeki Diğer Kamu Kurumları, Yerel Yönetimler, STK'lar, İşletmeler ve Girişimci Bireylerle Gerçekleştirilen Yüz Yüze Görüşme ve Eğitimlere İlişkin Veriler.	197
Tablo 40: 2017 Yılı İzmir Fuar İstatistikleri	209
Tablo 41: 2018 Torbalı'dan İhracat Yapılan Ülkeler ve İhracat Miktarları.....	213
Tablo 42: 2018 Yılı Torbalı'nın Türkiye Sınırlarında Bulunan Dış Ticaret Rejimine Tabi Serbest Bölgeler ile Yaptığı İhracat Miktarları.....	213
Tablo 43: EBSO'nun Torbalı'dan Seçtiği En Büyük İlk 100 Şirket.....	215
Tablo 44: EİB İhracat Sektörleri	219
Tablo 45: EİB İhracatın Yıldızları Ödül Töreninde Birliğe Kayıtlı İhracatçı Üyelerden Sektör Bazında 1. Olan Torbalı'dan Üye Firmalar Listesi.....	221
Tablo 46: EİB İhracatın Yıldızları Ödül Töreninde Birliğe Kayıtlı İhracatçı Üyelerden Sektör Bazında 2. Olan Torbalı'dan Üye Firmalar Listesi.....	221
Tablo 47: EİB İhracatın Yıldızları Ödül Töreninde Birliğe Kayıtlı İhracatçı Üyelerden Sektör Bazında 3. Olan Torbalı'dan Üye Firmalar Listesi.....	221
Tablo 48: Torbalı İlçesinin İzmir'in Diğer İlçeleri Arasındaki İhracat Rakamları Sıralaması.....	222
Tablo 49: 2017 ve 2018 Yıllarında Ege Serbest Bölgesi'nin Torbalı'dan Yaptığı İthalat Rakamları	232
Tablo 50: Torbalı'da 1.1.2017-7.5.2019 arasında Adli Yardım Kapsamında Açılan Dava Sayısı ve Dava Türleri	236

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: İzmir – Torbalı Vergi Tahsilât Oranı	68
Şekil 2: Torbalı İlçesi Son 9 Yıla Ait İhracat Miktarları	116
Şekil 3: 2018 Yılı İzmir İhracat Miktarının İlçelere Göre Dağılımı	117
Şekil 4: Pancar OSB’de Üretimde Sektörel Dağılım	134
Şekil 5: Torbalı’da 2014-2018 Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Varlığı.....	159
Şekil 6: Torbalı’da 2014-2018 Yılları Arasında Arıcılık Faaliyeti için Kullanılan Kovan Sayısı	159
Şekil 7: Torbalı Yıllara Göre Kümes Hayvanı Sayısı	160
Şekil 8: İlçe Genel Arazi Dağılımı (Dekar Bazında Yüzölçümsel Olarak Dağılım) 160	
Şekil 9: İlçede Tarım Alanlarının Oransal Dağılımı	160
Şekil 10: 2018 Yılı Türkiye Geneli Domates Ekili Alan ve Üretim Miktarı Dağılımı	161
Şekil 11: 2018 Yılı İzmir İli Domates Ekili Alan ve Üretim Miktarı Dağılımı.....	161
Şekil 12: 2018 Yılı Torbalı Domates Ekili Alan ve Üretim Miktarı Dağılımı	161
Şekil 13: 2018 Yılı Türkiye Geneli Zeytin Türlerine Göre Ekim Alanı	162
Şekil 14: 2018 Yılı İzmir İli Zeytin Türlerine Göre Ekim Alanı	162
Şekil 15: 2018 Yılı Torbalı Zeytin Türlerine Göre Ekim Alanı.....	162
Şekil 16: 2018 Yılı Torbalı, İzmir ve Türkiye’de Mısır Üretim Miktarları	163
Şekil 17: 2018 Yılı Torbalı, İzmir ve Türkiye’de Mısır Verim Miktarı	163
Şekil 18: 2018 Yılı Torbalı, İzmir ve Türkiye’de Mısır Ekili Alan Dağılımı.....	163
Şekil 19: Yabancı Yatırımcıyı Türkiye’ye Çeken Temel Unsurlar	193
Şekil 20: İzmir’de Yıllara Göre Doğrudan Yabancı Yatırımcı Sayısı	195
Şekil 21:2018 Yılı Türkiye Ekonomisinin Ana Unsurları	210
Şekil 22: 2018 Yılı İzmir’in Türkiye Toplam Sanayi Üretimindeki Payı.....	210
Şekil 23: 2018 Yılı İzmir’in Türkiye Toplam İthalatına Katkısı	210
Şekil 24: 2018 Yılı İzmir’in Türkiye Toplam İhracatına Katkısı	211
Şekil 25: 2018 Yılı İzmir’in Türkiye Toplam İstihdamına Katkısı	211
Şekil 26: İzmir’in İthalatında İlk 10 Ülke	212
Şekil 27: İzmir’in İhracatında İlk 10 Ülke	212
Şekil 28: 2017 Yılı İzmir İhracatında En Önemli Ürünler.....	214
Şekil 29: 2017 Yılı İzmir İthalatında En Önemli Ürünler	214
Şekil 30: İzmir’e En Fazla Yatırım Yapan İlk 10 Ülke	214

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı :ÇELİK EFŞAN, NUR
Uyruğu :T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri :MUCUR, 22.03.1988
Telefon :0553 477 85 81
E-mail : ncelikefsan@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	2019
Lisans	Adnan Menderes Üniversitesi	2011
	Ştanislaw Staszic College of P.A.,Polonya (Erasmus Öğrenci Değişimi Programı)	2008-2009 (1 Yıl)
	İyi Yönetişim: Kurumlar Haklar, Toplumlar (Erasmus Yoğun Programı)	2010 (11 Gün)

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2009	Bianor Spolka z.oo, Bialystok/Polonya Lojistik Departmanı	Görevlisi

Yabancı Dil

İngilizce (2017 Yökdil Sosyal Bilimler: 76)
Erasmus Öğrenci Değişimi Programı, Nazilli İİBF Fakülte Birinciliği (2008)

Yayımlar

Yerel Kalkınmada Sanayi ve Ticaret Odalarının Rolü: Torbalı Ticaret Odası Örneği

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU

29/05/2019

Tez Başlığı / Konusu:

Yerel Kalkınmada İlçe Stratejileri: İzmir / Torbalı Örneği

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam 284 sayfalık kısmına ilişkin, 28/05/2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 5 (Yüzde Beş) dir.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal İçemediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

29/05/2019
NUR ÇELİK EFŞAN

Adı Soyadı : NURÇELİK EFŞAN

Öğrenci No : 159202251

Anabilim Dalı : Kamu Yönetimi

Programı : Kamu Yönetimi

Statüsü : Y. Lisans X Doktora

DANIŞMAN
Dr.Öğr.Üyesi Vedat YILMAZ

29/05/2019

ENSTİTÜ ONAYI
U Y G U N D U R

...../2019

Doç. Dr. Bekir KOÇLAR
Enstitü Müdürü

